TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK
FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK

Fındıklılı İsmet Efendi'nin Şakâ'ik Zeyli

FINDIKLILI İSMET EFENDİ

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 179

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi : 28

Kitabın Adı : TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK
Fındıklılı İsmet Efendi'nin Şakâ'ik Zeyli

Müellifi : Fındıklılı İsmet Efendi (ö. 14 Aralık 1904)

Özgün Dili : Osmanlı Türkçesi

Hazırlayan : Dr. İsmail Yıldırım
Kayseri Üniversitesi, Develi İslami İlimler Fakültesi
Türk-İslam Edebiyatı, Öğretim Üyesi

Editör : Prof. Dr. Derya Örs

Proje Koordinatörü : Dr. Göker İnan

Son Okuma : Evşen Yıldız, Yazma Eser Uzmanı

Arşiv Kayıt : İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 9290

Kapak Görseli : I. Mahmud Tasviri
Silsilenâme-i Osmâniyye, İÜ Nadir Eserler Ktp., TY 9366, vr. 24a

Yapım : Yüksel Yücel

Baskı : Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mh. Güvercin Cd.
No:3/1 Baha İş Mrk. A Blok Kat: 2 34310 Avcılar / İstanbul
Tel.: 0212 412 17 00 Sertifika No: 44451

Baskı Yeri ve Yılı : İstanbul 2021

Baskı Miktarı : 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Library of Congress A CIP Catalog Record

Fındıklılı İsmet Efendi
Fındıklılı İsmet Efendi'nin Şakâ'ik Zeyli, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fi Hakki Ehli'l-Hakâik*

1. Tarih, 2. Edebiyat, 3. Biyografi, 4. Şakâik, 5. Fındıklılı İsmet Efendi

ISBN: 978-975-17-4890-4

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK

FINDIKLILI İSMET EFENDİ'NİN ŞAKÂ'İK ZEYLİ

(İNCELEME - METİN)

FINDIKLILI İSMET EFENDİ
(ö. 1904)

Hazırlayan
İsmail Yıldırım

Editör
Derya Örs

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslâm ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşâ edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 4
EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ 9
HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ 11
KISALTMALAR 14
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 15
GİRİŞ 17
İNCELEME 21
FINDIKLILI İSMET EFENDİ 21
A. Hayatı, Doğum Yeri ve Yılı 21
Eğitimi ve Mesleği 22
Memuriyet Yılları 22
B. Edebî Şahsiyeti 27
C. Eserleri 34
TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK 35
A. Şekil Hususiyetleri 35
B. Muhteva Hususiyetleri 38
C. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* ile *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın Mukayesesi 69
Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik'ın Geleneğe Mensup Diğer Zeyiller İçindeki Yeri ve Önemi
SONUÇ 87
METİN TESİSİNDE ESAS ALINAN HUSUSLAR 89
METİN 93
TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK Fİ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK 95
Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleri 99
Şehenşāh-ı Müşārün İleyh Ḥażretleriniñ Āṣār-ı Ḫayr-diṣār-ı Mülūkāneleri 99

Pādişāh-ı Müşārün İleyh Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında Ẓuhūr Eden Ba‘żı Vuḳū‘āt 103
Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında ‘Ālem-i ‘Uḳbāya İntiḳāl Eden ‘Ulemā-yı A‘lām 105
Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında Tekyegāh-ı Ḥayy u Bāḳī’ye ‘Āzim Olan Meşāyiḫ-ı Ẕevi’l-iḥtirām Ḥażarātı ve Ṭuruḳ-ı ‘Aliyyeye Nisbet ile İktisāb-ı Şöhret Eden Ẕevāt-ı Kirām 219
KAYNAKÇA 319
BİYOGRAFYA DİZİNİ I 323
BİYOGRAFYA DİZİNİ II 345
ÖZEL İSİMLER DİZİNİ 365
EKLER 405

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Osmanlı dönemi Türk bilim, eğitim ve kültür tarihimizin yüz akı eserlerinden birisi de hiç kuşkusuz **Taşköprülüzâde Ahmed Efendi**'nin (901-968/1495-1561) Arapça kaleme aldığı *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı ölümsüz eseridir. Yazılışından itibaren büyük ilgi gören *Şakâ'ik*, Osmanlı Devleti'nin kurulduğu dönemden başlayarak 965/1558 yılına kadar Osmanlı ulema ve meşayihinin hayat hikâyeleriyle menkıbelerini içeren ilk derli toplu tabakât ve hâl tercümesi kitabı olmak sıfatıyla kendi alanında önemli bir çığır açmıştır.

"*Tabaka*" adı verilen on ana bölümden oluşan eserde, **Sultan Osmân Han**'dan başlayarak **Kânûnî Sultan Süleymân Han** zamanına kadar yaşamış olan 371 bilgin ve 150 şeyhin hâl tercümeleri, ölüm tarihleri sırasına göre ele alınmıştır.

Telif edildiği yıldan itibaren çok sayıda nüshası istinsah edilerek Osmanlı bilim dünyasında hızla yayılan *Şakâ'ik*, zaman içinde yapılan çok sayıda çeviri, zeyil ve telhisleriyle birlikte, etkisi neredeyse 20. yüzyıla dek sürecek olan edebî ve ilmî bir hareketin de fitilini ateşlemiştir. Arapça yazılmış olması dolayısıyla, ilgililerin eserden daha fazla yararlanabilmesi amacıyla, daha müellif hayattayken, bizzat kendi izni ve oluruyla çok sayıda Türkçe çevirisi yapılmış, zaman içinde bu çevirilere ek olarak yine çok sayıda Arapça ve Türkçe zeyiller kaleme alınmış, böylece Osmanlı dönemi Türk bilim tarihi için son derece önemli olan bir Şakâ'ik çevirileri ve zeyilleri geleneği ortaya çıkmıştır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından, başta *Şakâ'ik*'ın Arapça metninin eleştirel basımı ve Türkçeye çevirisi olmak üzere, diğer önemli çevirileriyle zeyillerinin, "*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*" adı altında bir dizi hâlinde yayınlanmasıyla birlikte, Osmanlı dönemi bilim, eğitim, sanat, kültür ve sosyal tarihimizin önemli bir bölümüne ışık tutulmuş olacaktır.

Bu dizide yayınlanması öngörülen eserler, *Şakâ'ik*'ın Arapça metni ve çevirisiyle birlikte, **Mehmed Hâkî el-Belgradî**'nin *Hadâ'iku'r-Reyhân fî Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân*, **Derviş Ahmed Efendi**'nin *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati'l-Ulemâi'l-Osmâniyye*, **İbrâhîm b. Ahmed el-Amasî**'nin *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, **Mecdî Mehmed Efendi**'nin *Hadâ'iku'ş-Şâkâ'ik fî Tercemeti'ş-Şakâ'ik* adlı çevirileriyle, **Âşık Çelebi**'nin *Tetimmetü'ş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*, **Ali b. Bâlî**'nin *el-Ikdu'l-Manzûm fî Zikri Efâdılı'r-Rûm*, **Âkifzâde Abdürrahîm Efendi**'nin *Kitâbü'l-Mecmû' fi'l-Meşhûd ve'l-Mesmû'*, **Nev'îzâde Atâyî Efendi**'nin *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, **Uşşâkîzâde Seyyid İbrâhîm Hasîb**'in *Zeyl-i Şakâ'ik*, **Simkeşzâde Mehmed Şeyhî Efendi**'nin *Vekâyı'-ı Fuzalâ* ve **Fındıklılı İsmet Efendi**'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı zeyillerinden ibârettir.

Adı geçen eserlerden Türkçe olanlar, mevcut yazma nüshaların karşılaştırılmasıyla çeviriyazı olarak, Arapça olanlar ise özgün metinleri ve Türkçe çevirileriyle birlikte yayınlanacaktır.

"*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*" kapsamında yayınlanacak olan toplam on iki adet eserin bilim dünyamıza hayırlı olmasını diler, bu ağır ve zorlu iş için gecesini gündüzüne katarak emek veren bilim insanlarını ve bu fevkalade önemli projeyi hayata geçiren Türkiye Yazma Eserler Kurumunun saygıdeğer başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'in şahsında değerli Kurum çalışanlarını tebrik ederim.

Prof. Dr. Derya Örs
Proje Editörü

HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ

Klasik Türk edebiyatı, biyografik kaynaklar açısından oldukça zengin bir görünüm arz eder. Anadolu sahası Türk edebiyatında henüz XVI. asırdan itibaren telif edilmeye başlanan bu tür eserler, gelenek hâlini alarak XX. yüzyıla kadar yazımına devam edilmiştir. Meydana getirildiği her yüzyılda devrin muteber kaynakları olarak ön plana çıkan biyografik eserler, genel olarak bahis konusu ettiği şair, âlim, bilgin, edip, şeyh veya müverrihin doğum tarihi ve yeri, hizmetinde bulunduğu devlet görevleri, varsa eserleri ve bunlardan örnekler, ölümü veya ölüm tarihi gibi hayatına dair önemli bilgiler verir. Edebiyat, tarih ve tasavvuf gibi ilim dallarıyla iştigal eden araştırmacılar için söz konusu eski harfli biyografik eserler, birinci elden kaynak eser konumundadır. Dolayısıyla bu tür metinlerin tespit edilip, bilimsel bir metotla yeni harflere aktarılması mühim bir yer teşkil eder. Bu bağlamda konu ile alâkalı, ilk olarak şair tezkireleri yeni harflere aktarılmış; günümüzde neşri yapılmayan hemen hiçbir tezkire kalmamıştır. Şair tezkirelerinden sonra Osmanlı kültür hayatını yansıtan bir diğer önemli biyografik eser ise *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri*'dir. Silsile hâlinde kaleme alınan ve yaklaşık altı asır gibi bir dönemi ihtiva eden bu eserlerde ilmiye ve meşayih sınıfına mensup kadı, şeyh, mutasavvıf, bilgin, müderris ve şairlerin hâl tercümeleri mevcuttur. Söz konusu eserler sadece Türk edebiyatı için değil, Osmanlı hukuk ve eğitim sistemi ayrıca tasavvuf tarihi için de ayrı bir önemi haizdir.

Nev'îzâde Atâyî ile başlayan Türkçe zeyil geleneği Fındıklılı İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı eseri ile son bulmuştur. 1989 yılında Abdülkadir Özcan tarafından *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri* adı altında tıpkıbasım ve dizini yapılarak neşredilen bu eserler Osmanlı Türkçesine vâkıf araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Fakat Özcan'ın söz konusu neşri Osmanlı Türkçesi bilmeyenlere hitap etmemesi, tafsilatlı bir dizin barındırmaması bunun yanı sıra Fındıklılı İsmet Efendi'nin zeyli dışında diğer Türkçe zeyillerin doktora tezleri olarak hazırlanıp;

İsmet Efendi'nin zeyli üzerine herhangi bir ilmî çalışma yapılmaması bizi bu konuda çalışmaya yönlendirdi. İsmet Efendi'nin zeyli kendisinden önce kaleme alınan zeyillerden hem şekil hem de muhteva olarak farklı bir görünüm teşkil etmektedir. Bunda, hem eserin telif edildiği yüzyılın hem de giderek modern bir hâl almaya başlayan biyografi yazıcılığının tesiri büyüktür. Ayrıca *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın zeyil silsilesinin son halkası olması, *Şakâ'ik* geleneğinin bu zeyille son bulması eserin ehemmiyetini bir kat daha artırmaktadır.

Elinizdeki kitap, 2018 yılı Eylül'ünde Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırladığım "Fındıklılı İsmet Efendi - Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik (İnceleme-Metin-Dizin)" adlı doktora tezinin gözden geçirilmiş hâlidir. Kitap, bir giriş ve üç bölümü ihtiva etmektedir. Giriş kısmında kısaca biyografi türü ve *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* külliyatına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler de yine **Şakâ'ik-i Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi** kapsamında hazırlanan *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, *Zeyl-i Şakâ'ik* ve *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'dan iktibas edilmiştir.

Birinci bölüm, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* müellifi Fındıklılı İsmet Efendi'nin hayatı, şahsiyeti ve eserlerine ayrıldı. Kitabın asıl kısmını teşkil eden ikinci bölümde *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*'ın mevcut tek nüshası, düzenleniş şekli, dil ve üslûp hususiyetleri, yazarın biyografi yazma metoduna değinildi. Zeyil silsilesinin son halkasını teşkil etmesi nedeniyle eserin edebiyat tarihindeki yeri ve önemi ayrı bir başlık altında değerlendirildi. Ayrıca Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sına zeyil olarak kaleme alınan *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*, Şeyhî'nin zeyliyle mukayese edilerek muhtelif özelliklerine vurgu yapıldı. Son bölümde ise metin teşkilinde esas alınan hususlara yer verildi. Kitabın sonuna araştırmacı açısından faydalı olacak şahıs, eser ve yer adları dizini eklendi.

Tanıştığım günden itibaren bilgi ve birikiminden sürekli istifade ettiğim, verdiği fikirle beni bu yönde çalışma ve araştırmaya sevk eden Doç.

Dr. Ramazan Ekinci'ye öncelikle teşekkür ederim. Çalışmamızın tayin edildiği günden itibaren destek ve teşviklerini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Muhittin Eliaçık'a şükranlarımı sunarım. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*'ı baştan sona değerlendirerek tashihini ve editörlüğünü yapan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Derya Örs'e; kitabın basımını üstlenen Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'e; Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya; kitabın yayına hazırlanmasında mesai sarf eden İsmet İpek, Dr. Göker İnan ve diğer çalışma ekibine ayrıca teşekkür ederim.

İsmail Yıldırım
Kayseri 2021

KISALTMALAR

age. : Adı Geçen Eser
agm. : Adı Geçen Makale
agmd. : Adı Geçen Madde
AKMB : Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
Bak. : Bakanlığı
bkz. : Bakınız
çev. : Çeviren
Dr. : Doktora
ed. : Editör
Fak. : Fakültesi
hzl. : Hazırlayan
Hz. : Hazret-i
Ktp. : Kütüphane
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
Nr. : Numara
Or. : Orient
ö. : Ölüm
SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü
S. : Sayı
s. : Sayfa
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TOEM : Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
TTK : Türk Tarih Kurumu
TY. : Türkçe Yazmalar
t.y. : Tarihi Yok
Üniv. : Üniversite
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
vr. : varak
vs. : ve sâire
Yay. : yayınları/yayıncılık
Yl. : Yüksek Lisans

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ʾ	ش	Ş, ş
ا	A, a, E, e	ص	Ṣ, ṣ
آ	Ā, ā	ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ʿ
ث	S̲, s̲	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	K, k
خ	H̲, h̲	گ	G, g, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z̲, z̲	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, o, ö, u, ü
ژ	J, j	ه	H, h, a, e
س	S, s	ی	Y, y, ı, i, ī, ā

GİRİŞ

Edebiyat tarihinin kaynaklarını teşkil eden eserlerin başında şüphesiz biyografik eserler önemli bir yer tutar. Biyografi, bir kişinin hayatının tamamını veya bir kısmını anla(t)ma girişimidir. O kimse hangi sahada meşhursa, hakkındaki hâl tercümesi de o tarih kolunun bir kısmını teşkil eder.[1] Edebiyat terimi olarak biyografi, "yaşayış ve yaptıkları diğer insanlardan farklı olan ve ilgi çekici özelliğe sahip önemli kişilerin hayatını inceleyen, bu alandaki bütün bilgileri derleyip anlatan yazı türü" şeklinde tarif edilebilir.[2] Tarihin en mühim kaynaklarından biri olan biyografi, sahip olduğu uzun geçmişi içerisinde gelişmiş, çeşitli alt bölümlere ayrılarak anlattığı şahsın veya şahısların vasıflarına, hususiyetlerine; anlatılanın kısalığına, uzunluğuna, edebî değerine göre farklı şekillere bürünmüştür.[3]

İslâm tarihinde Hz. Peygamber'in hayatına dair yapılan çalışmalar, biyografinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasında mühim bir yer teşkil etmiştir. Hz. Peygamber'in yanı sıra toplumun diğer önemli şahıslarının biyografileri de ilâve edilince biyografi ilmi, önemini bir kat daha artırmıştır. Arap edebiyatında şair, edip, müellif ve âlimlerin biyografilerine dair çalışmalar tabakat[4] kitaplarında ele alınıp derlenmiştir.[5] İbn Sellâm el-Cumâhî'nin Arap şairlerini konu ettiği *Tabakâtü Fuhûli'ş-şu'arâ*'sı bu bağlamda kaleme alınan ilk biyografik eser olarak gösterilmektedir. Fars edebiyatında ise biyografi, müstakil bir tür olarak Arap edebiyatına nazaran oldukça geç bir dönemde zuhur etmiştir. Bunun sebebi olarak, İslâm'ın ilk beş asrında ilim ve sanatın hemen hemen tamamıyla Arapların elinde olmasının yanı sıra Arapçanın hâkimiyeti de gösterilmektedir. Farsça daha

1 Fevziye Abdullah Tansel, *İyi ve Doğru Yazma Usulleri III*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1978, s. 187.
2 Komisyon, "Biyografya" *Büyük Lugat ve Ansiklopedi*, İstanbul, t.y., II. Cilt, s. 419.
3 Nuri Akbayar, "Hâl Tercümesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, IV. Cilt, 1981, s. 33.
4 Tabakat kitaplarına ilişkin geniş bilgi için bkz. İsmail Durmuş, "Tabakat (Arap Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 288-290; Abdülhamit Birışık, "Tabakat (Tefsir)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 290-291; Mehmet Efendioğlu, "Tabakat (Hadis)", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* İstanbul 2010, C. 39, s. 291-292; Eyyüp Said Kaya, "Tabakat (Fıkıh)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 292-294; Mustafa Öz, "Tabakat (Kelâm)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 294-295; Reşat Öngören, "Tabakat (Tasavvuf)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 295-296.
5 Adnan Adıvar, "Tarih ve Biyografi", *Tarih Dergisi*, S. 3-4, 1952, s. 2.

ziyade bir edebiyat dili olarak gelişmiş, hâl tercümesi sahasında da yazılan ilk mühim eserler de edebiyatçılara ait olmuştur.[1] Ferîdüddin Attâr'ın *Tezkiretü'l-evliyâ* ve Muhammed Avfî'nin *Lübâbü'l-elbâb* isimli tezkireleri ilk biyografik eserler olarak ön plana çıkmaktadır.[2]

Anadolu sahası Türk edebiyatında ilk örneklerine, Osmanlı tarihlerinin vefeyât kısımlarında rastladığımız hâl tercümelerinin ortaya çıkış tarihi, bu tarih kitaplarının yazıldığı dönem olarak tespit edilebilir. Osmanlı devri müstakil tarih kitaplarının zuhuru, devletin tesisinden yaklaşık iki asır sonrasına tekabül etmektedir.[3] İlk Osmanlı kronikleri incelendiğinde bunların bazılarında tam manasıyla olmasa da yer yer biyografik malzeme kırıntılarına rastlanmaktadır. Benzerleri arasında buna benzer bilgilere en çok rastlanan eser ise Âşıkpaşazâde'nin *Tevârîh-i Âl-i Osmân*'ıdır.[4] XV. asrın sonlarına doğru Anadolu sahası Türk edebiyatında Sinan Paşa, yeni kişilerin biyografilerini de ekleyerek Ferîdüddin Attâr'ın *Tezkiretü'l-evliyâ*'sını kaleme almış, eserini yarı telif hâle getirmiştir. Böylelikle *Kutadgu Bilig*'in yazımından yaklaşık dört asır sonra yarı tercüme yarı telif de olsa ilk Türkçe biyografik eser kaleme alınmıştır.[5] Ali Şîr Nevâî'nin *Mecâlisü'n-nefâis*'i Türk edebiyatında bilinen ilk şu'arâ tezkiresi olup, Osmanlı sahasında yazılacak olan tezkirelere modellik etmiştir. Sehî Bey'in *Mecâlisü'n-nefâis*'ten etkilenerek 1538 yılında kaleme aldığı *Heşt Bihişt* bu sahada telif edilen ilk biyografik eser olma özelliğini taşımaktadır. Bu silsileyi Kastamonulu Latîfî ve diğer tezkireciler devam ettirerek XX. yüzyıla kadar getirmişlerdir.[6]

Osmanlı devletinde bilginlerin hayat hikâyelerini konu edinen herhangi bir eser 1557-58 yılına kadar yazılmamıştı. Kendisi de ilim adamı olan Taşköprizâde İsâmeddin Ahmed Efendi bu eksikliği görmüş, devletin kuruluşundan yaşadığı zaman olan 1557-58 yılına kadarki süre zarfında

1 Nuri Akbayar, "Hâl Tercümesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, IV. Cilt, 1981, s. 34.
2 Yusuf Öz, "Tezkire (Fars Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* İstanbul 2012, s. 68-69.
3 Necib Âsım, "Osmanlı Târîh-nüvîsleri ve Müverrihleri-Medhal", *TOEM*, İstanbul, 1328, s. 41.
4 Feridun Emecen, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografi", *İslâm Araştırmaları Dergisi,* S. 3, 1999, s. 85.
5 Ramazan Ekinci, (hzl.), *Vekâyi'u'l-Fuzalâ (Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli)*, TürkiyeYazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2018, s. 30.
6 Geniş bilgi için bkz. M. İsmet Uzun, "Tezkire (Türk Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2012, C. 41, s. 69-73; Mustafa İsen, (ed.), *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yay., Ankara 2011; Ramazan Ekinci, (hzl.), *Zeyl-i Şakâ'ik (Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli)*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017, s. 33-51.

tahta geçen on hükümdarın saltanatında vefat eden âlimlerin biyografilerini muhtevî *Şakâ'iku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye* adlı Arapça eserini yazmıştır.[1] Kısa zamanda büyük beğeni toplayan eser, yazarı henüz hayatta iken tercüme[2] edilmeye başlanmıştır. Tercümelerinin[3] yanı sıra telhis ve zeyilleri[4] de hazırlanan eser, 1299/1754-55 yılları arasında vefat eden âlim, bilgin ve şeyhlerin biyografilerini zeyil zinciri vasıtasıyla kesintisiz olarak aktarmıştır.[5] Bu zincirin ilk halkasını Nev'îzâde Atâyî'nin Edirneli Mehmed Mecdî'nin tercümesini Türkçe zeylettiği *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik* adlı eseri teşkil etmektedir. Müellifin 1634 senesinde tamamladığı kitabı 1133 şahsın biyografisini içermektedir. Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb ise Atâyî'yi tezyil ettiği *Zeyl-i Şakâ'ik*'ında eksik kalan IV. Murad tabakasını tamamlayarak 562 şahsın hayat hikâyesini anlatmıştır. Atâyî'yi zeyleden yazarlardan birisi de Şeyhî Mehmed Efendi'dir. Atâyî, Hasîb'in zeylettiği dönemi tekrar ele almakla kalmamış, onun zeylinin kaldığı 1695 yılından 1730 yılına kadarki dönemin vefeyâtını da kaleme almıştır. Şeyhî'nin bu eserinde 576'sı şair olmak üzere 2078 kişinin biyografisi mevcuttur. Söz konusu zeyil silsilesinin son halkasını ise Fındıklılı İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı eseri teşkil etmektedir. Çalışmamıza bahis konusu olan bu eser, Sultan I. Mahmûd tabakasından (24. tabaka) müteşekkil olup 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden 371 bilgin ve şeyhin biyografisini ihtiva etmektedir.

---

1 Suat Donuk (hzl.), *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017, s. 29-30.

2 *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'nin tenkitli neşri ve Türkçe çevirisinin yer aldığı güncel baskısı için bkz. Muhammet Hekimoğlu (hzl.), eş-*Şakâ'iku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2019.

3 *Şakâ'ik* tercümelerinden *Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'ye ilişkin yeni tespitler için bkz. Ramazan Ekinci, "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri," *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi (Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı)*, Yıl 6, Aralık 2020, s. 675-680; Belgradlı Mehmed Hâkî'nin *Mecma'u'l-eşrâf*'ı hakkında yeni bilgiler için bkz. Mehmet Yunus Yazıcı, *Belgradlı Mehmed Hâkî'nin Şakâ'ik Tercümeleri,* Yayımlanmamış Dr. Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, SBE, Kırıkkale, 2020, s. 280. Her iki eser de yine Ekinci ve Yazıcı tarafından Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi kapsamında yayına hazırlanmaktadır.

4 Bu zeyillerden birine sahip Saçlı Emîrzâde Abdülkadir Efendi'nin eseriyle ilgili güncel bilgiler için bkz. Suat Donuk, "Saçlı Emîrzâde Abdülkâdir Efendi ve Zeyl-i Şakâ'ik'ı", *Littera Turca*, C. 6, S. 4, Ekim 2020, s. 891-911.

5 *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'nin tercüme, telhis ve zeyilleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Donuk, *age.*, s. 29-108; Ekinci, *age.*, s. 53-81.

İNCELEME

FINDIKLILI İSMET EFENDİ[1]

A. Hayatı, Doğum Yeri ve Yılı

İsmet Efendi ile ilgili bilgi veren hemen bütün kaynaklar onun doğum yeri ve yılı konusunda müttefiktirler. Mekteb-i İdâdî-yi Askerî muallimlerinden Çorumlu Hoca Osman Efendi'nin[2] oğlu olan müellif, 17 Zilhicce 1261 (17 Aralık 1845) tarihinde İstanbul'un Fındıklı semtinde[3] dünyaya gelmiştir. İsmet Efendi, daha hayattayken kendi tercüme-i hâlinin yazılmasını uygun görmemiş; bu konuda ısrar edenlere olumsuz cevaplar vermiştir. Müellifin hastalığının nüksettiği zamanlarda ziyaretine giden İbnülemin Mahmud Kemal, İsmet Efendi'nin bir an dalgınlığından yararlanarak latife yoluyla onun doğum yılını öğrenmeye çalışmış, nitekim bu konuda da başarılı olmuştur:

> "Mükerreren târîh-i vilâdetini sordum. Söylemedi. Bir gün -bermutâd- râhatsızlığından bahsettiği sırada: "Efendim ihtiyâr olduk." dedi. "1275'te tevellüd eden bir zât ihtiyâr olur mu?" dedim. "Hayır, 75'te değil 1261 senesi Zilhicce'sinin 17. Çihârşenbe günü doğdum." dedi. Ben kahkaha ile gülmeye başladım. Hud'anın zevkıne vararak o da vakf-ı dıhk oldu."[4]

---

1 Müellifin hayatı ve şahsiyetine dair mevcut bilgiler yazılırken aşağıda verilen kaynaklardan yararlanılmıştır. Ayrıca gerekli görülen yerlerde ilgili kaynaklara dipnot yardımıyla işaret edilmiştir:
Abdülkadir Özcan, "İsmet Efendi, Fındıklılı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, C. 23, s. 139-40; Müjgan Cunbur, (hzl.), *İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri C. I*, AKMB Yay., Ankara, 1999, S. 12-13; Cemal Kurnaz - Mustafa Tatcı, (tıpkıbasım), *Osmanlı Müellifleri C. III,* Bizim Büro Yay., Ankara, 2009, s. 109; Coşkun Üçok, (çev.), *Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Kültür Bak. Yay., Ankara 1992, s. 416-17; Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yay., Ankara 2008, s. 364; Abdülkadir Özcan, (tıpkıbasım), *Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, Çağrı Yay., İstanbul, 1989, s. IV-VII; İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Kemâlü'l-İsme*, İstanbul, 1328; Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, No: 12/89 (1925); 13/90 (1926); 14/91 (1926); 15/92 (1926); Yavuz Selim Karakışla, "Arşivden Bir Belge: Fındıklılı İsmet Efendi'nin Uluslararası Tarih Kongresi'ne Delege Atanması (1902)", *Toplumsal Tarih Dergisi*, S. 72, C. 12, Aralık 1999, s. 42-44; Behcet Gönül, "İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, S. VII-VIII/2, 1945, s. 168; Mehmet Arslan, "İsmet Efendi, Fındıklılı" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3106 (erişim tarihi: 04.05.2018).

2 Hoca Osman Efendi, Nakşibendî tarikatına mensup olup 1296 (1880) yılında vefat etmiştir.

3 Cengiz Orhonlu, "Fındıklı Semtinin Tarihi Hakkında Bir Araştırma" *Tarih Dergisi*, S. 11-12, İstanbul 1956, s. 68.

4 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 35.

Eğitimi ve Mesleği

İsmet Efendi, eğitim hayatına Mekteb-i İdâdî-yi Askerî'de başlamış fakat askerlik mesleğinin kendisine uygun olmadığını düşünerek tahsil hayatını tamamlamadan bırakmıştır. Yazarın biyografi ve menakıba duyduğu ilgi eğitim hayatına yansımış; bu ilgi yazarın mesleğini icra edememesine neden olmuştur. İsmet Efendi, okuldan ziyade meşahire ait hâl tercümeleri dinlemiş, onların mezar taşlarını okumuştur. Dolayısıyla okulda aldığı dersleri takip edememiş, ulema ve meşayihin biyografilerine dair kayıtlara ilgi duymuştur:

> "Mektebe gidip geldikçe tesâdüf ettiği makberlerin pencerelerine tırmanarak kitâbeleri okur, meşâhîre âit bir fıkra işitse kemâl-i lezzetle dinlerdi. Binâen aleyh dâhil olduğu Mekteb-i İ'dâdî-yi Askerî'de tedrîs olunan ulûm u fünûnu -arkadaşları gibi- takîb edemezdi. Ders defterlerine bedel, meşâhîr-i milletin esâmîsini, tercüme-i hâlleriyle medfenlerini, makberlerini, fıkralarını mübeyyin defterler tertîb eder, rufekâsına mazbûtâtından ma'lûmât verirdi."[1]

Bir süre alay kâtipliği yapan müellif buradan emekli olarak tarihe, özellikle terâcim-i ahvâle olan rağbetinden dolayı 1902 yılında Yıldız Sarayı Kütüphanesi memurluğuna getirilmiştir.[2]

Memuriyet Yılları

Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde Sultan II. Abdülhamid'in (1876-1909) kitapçılarından (kitâbî) olan İsmet Efendi, burada görevini başarıyla devam ettirmiştir. İsmet Efendi burada sultanın kitaplarıyla ilgilenmesinin yanı sıra Sultan'ın yurt içi ve yurt dışı yazışmalarını da takip etmekle yükümlüydü. XIX. yüzyılda yaşanan "tarih bir bilimdir", "bilim değildir" tartışmalarının sonucunda, tarih disiplini her geçen gün artan oranda bilimsel yöntemlerden biraz daha faydalanmaya ve giderek daha "bilimsel" bir hâle gelmeye başlamıştır. Tarihin, bütün sosyal bilimlerin anası olduğu inancına sahip olan XIX. yüzyıl tarihçileri, bu "bilimsellik" tartışmalarına bütün diğer bilim dallarının kullanmakta olduğu bir yöntemi hayata geçirerek katılmaya başladılar: Kongre düzenlemek.[3] Kongrenin Osmanlı ayağını temsil edecek kişi ise Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nin kitâbîsi Fındıklılı İsmet Efendi'dir.

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 4-5.
2 Abdülkadir Özcan, agmd., s. 139.
3 Yavuz Selim Karakışla, agm., s. 42.

1. Devlet Adamı Olarak İsmet Efendi ve Roma Seyahati

Tarih biliminin bilimsel çerçevesi, konusu ve mahiyeti üzerine Roma'da İtalya kralı III. S. M. Vittorio Emanuele'nin talimatıyla 12-25 Nisan tarihleri arasında Congresso Internazionale di Scienze Storiche (Uluslararası Tarih Bilimi Kongresi) adıyla bir kongre yapılmasına karar verildi. Uluslararası Tarih Bilimi Kongresi'nin adı ile aynı başlığı taşıyan dört sayfalık İtalyanca kongre davetiyesinden anlaşıldığı kadarıyla, kongre XIX. yüzyılın son elli yılında tarih biliminin karşı karşıya kaldığı sorunların tartışmaya açılması amacıyla düzenlenmişti.[1] Kongreye tebliğ sunmak isteyen katılımcıların genel dinleyici kitlesini ilgilendirmeyecek kadar dar kapsamlı tebliğler vermemeleri, tarih disiplininin problemlerine çözüm önermeleri ve mümkünse basılma aşamasına getirilmiş olan çalışmalarının kısa bir özetini sunmaları beklenmekteydi. Kongreye katılmak isteyen yerli ve yabancı bütün araştırmacıların sunmak istedikleri tebliğlerin birer özetini 1902 yılının Ocak ayı içinde Kongre Genel Sekreterliği'ne ulaştırmaları gerekliydi. 1902 yılının bahar aylarında yapılacak olan kongrenin kesin tarihleri adaylara daha sonra bildirilmişti. Buna göre kongre, 12-25 Nisan 1902 tarihleri arasında yapılacaktı. İtalyan hükümeti konferans davetiyesinin bir kopyasını Roma'da bulunan Osmanlı sefaretine iletmiş ve Osmanlı hükümetinin de kongreye delege tayin etmesini talep etmişti. Roma sefaretinden Hariciye Nezareti'ne, oradan da dönemin sadrazamı Saîd Paşa'ya iletilen bu yazışmalar sonucunda, konu Osmanlı hükümet toplantısında (Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ) görüşülmüş ve Osmanlı Devleti'nin kongreye delege yollamasına gerek olmadığı kararına varılmıştı.

Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ kararına göre, Roma sefareti memurlarından Fransızcaya hâkim birisinin kongreyi izlemekle görevlendirilmesi yeterliydi. Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ mazbatası Sultan II. Abdülhamid tarafından onaylanması için Yıldız Sarayı'na gönderildiğinde önceden umulmayan bir şey olmuştur. Roma sefareti tarafından görevlendirilecek "Fransızcaya bihakkın âşinâ" bir memurun yanı sıra Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nin

1 *Congresso Internazionale di Scienze Storiche*, Roma, 1901, s. 4.

kitapçıbaşısı (kitâbî) Fındıklılı İsmet Efendi'nin "fenn-i târîhîye vukûf-ı tâmmı cihetiyle" yani bugünkü dille "tarih bilimine tam hâkimiyeti nedeniyle" Uluslararası Tarih Bilimi Kongresi'ne Osmanlı delegesi olarak gönderilmesi için bir irade-i seniyye çıkarıldı. Ancak 12-25 Nisan 1902 tarihleri arasında yapılması beklenen Uluslararası Tarih Bilimi Kongresi bir türlü toplanmayı başaramayınca Fındıklılı İsmet Efendi'nin İtalya seyahati de suya düştü.[1]

Kongre ile ilgili İtalya sefaretinden Hariciye Nezareti'ne gönderilen yazının tercümesi şu şekildedir:

> Bâbıâlî
> Dâire-i Hâriciye
> Tercüme Odası
>
> Hâriciye Nezâreti'ne 5 Temmuz sene 1901 tarihiyle İtalya sefâretinden vârid olan 32 numerolu takrîr-i şifâhînin tercümesidir. Yevm-i ictimâ'ı bilâhare tayîn olunmak ve agleb-i ihtimâle nazaran Nisan'ın on ikisinden yirmi birine kadar imtidâd eylemek üzere önümüzdeki ilkbahârda Roma'da haşmetli kral hazretlerinin taht-ı himâyesinde olarak bir tarih kongresi in'ikâd edeceğinden sefâret İtalya Hâriciye Nezâreti'nden aldığı ma'lûmâta tevfîkan kongre hey'eti nâmına olarak hükûmet-i seniyyeyi işbu cem'iyyet-i fenniyyeye da'vet-i vakt u zamânıyla delegelerinin ta'yînini ricâ eyler. Mezkûr kongrenin programı leffen irsâl kılındı.[2]

Fındıklılı İsmet Efendi'nin, Sadrazam Saîd Paşa'nın tavsiyesiyle Roma'da düzenlenecek olan kongreye harcırahı karşılanmak üzere gönderilmesine karar verilmiştir. Saîd Paşa da Sultan II. Abdülhamid'den İsmet Efendi'nin görevlendirilmesi hususunda tezkere isteyerek görevlendirmenin resmiyet kazanmasını istemektedir. Saîd Paşa'nın isteğini muhtevi tezkerenin sureti ise şöyledir:

---

1 Yavuz Selim Karakışla, agm., s. 42-43.

2 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), *İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye*, nr: 2381 (2284), Husûsî No: 8, Vesika: 2.

Sadr-ı A'zam
Sa'îd

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki resîde-i dest-i ta'zîm olunan işbu tezkere-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ve melfûfu ile manzûr-ı âlî olarak kitâbî-yi hazret-i şehriyârî İsmet Efendi'nin fenn-i târîhe vukûf-ı tâmmı cihetiyle kendisinin Roma sefâret-i seniyyesi me'mûrîninden Fransızcaya bi-hakkın âşinâ biri terfîk olunmak üzere mezkûr kongreye mûmâ ileyhin me'mûriyyeti münâsib olacağından ona göre iktizâsının ve verilecek harcırâh mikdârının kararlaştırılarak arzı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlinden olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fî 26 Şevvâl Sene 1319 fî 23 Kânûn-ı Sânî Sene 1317 [5 Şubat 1902]
Ser-Kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsîn[1]

2. Hastalık Zamanları ve Vefatı

İsmet Efendi, uzun bir süre mide hastalığından muzdariptir. Hastalığın verdiği acı ve ızdırap nedeniyle müellif son günlerini hasta yatağında geçirmiştir. Giriftarı olduğu bu hastalık nitekim onun ölümüne de sebep olmuştu. Müellifin hastalığı zamanında ziyaretine giden İbnülemin edindiği izlenimleri şu şekilde ifade etmektedir:

> Müşârün ileyhin vefâtından bir gün evvel birâderle ziyâretine gitmiştik. Hânesinin civârında Hüdâî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi dervîşânından bir zâta -ki haftada birkaç defa gelir, efendinin suyunu taşır, işlerini görürdü- tesâdüfle efendiyi sordum. Fart-ı ye's ile: 'Pek fenâ, isterseniz gidiniz, görünüz.' dedi. Efendinin yanına çıktık, yatıyordu. Solmuş, sararmıştı. Hâlet-i nez'in takarrüb ettiği 'ayânen görülüyordu. Elini öperek başının ucuna oturduk. Midesinden fevkalâde muztarib olduğunu –inleyerek– anlattı. Tesliyetkârâne sözler söyledim."[2]

1 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), *İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye*, nr. 2381 (2284), Husûsî No: 8, Vesika: 7.

2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 25-26.

Müellif, hastalığından kaynaklanan acılara aldırış etmeksizin midesine rahatsızlık verecek hemen her gıdayı almaktan da ictinap etmemiştir. Ziyaretine gidenler, İsmet Efendi'nin hastalığına dikkat etmediğini gözlemliyor, ayrıca bu hastalığı iyileştirecek ilaçların da önemli bir yekûn tuttuğunu bildiriyorlardı. Gıda maddeleri, ziyaretçilerin gözünde birer düşman, ilaçlar ise bu düşmanları bertaraf edecek olan nöbetçilerdi. Fakat İsmet Efendi yine de sağlığına dikkat etmiyor, hasta yatağında inleyip duruyordu:

> Efendinin ziyâretine gidenlerin elbette nazar-ı dikkatlerini celbetmiştir ki yatağının bir tarafı yemiş sergisinin, dîğer tarafı büyük bir eczâhânenin küçük bir nümûnesiydi. Bir cânibinde -duvar yastığının üstünde- baştan başa armut, elma, ayva, portakal, limon, nar ve fevâkih-i sâ'ire -'adüvv-i cân gibi- saf-beste durur. Hazretin -burc u bârûsu yıkılmış kalelere benzeyen- midesine hücûm için fırsat gözetirdi. Dîğer cihette şişeler dolusu maden suları, çiçek suları kutular dolusu tozlar, haplar -karakol gibi- nöbet beklerdi. A'dâ birer birer mideye hücûm ile târâc u târmâr ettikten sonra nöbetçiler imdâda şitâb ederlerdi. Lâkin bir fâ'ide temîn edemezlerdi. Hazret, bî-tâb u tüvân yatağına ilticâ eder, birkaç sâ'at inledikten sonra kalkardı. Artık râhat dursa ya, hayır…"[1]

Düzensiz beslenmenin verdiği tesirle İsmet Efendi son yıllarını acı içinde geçirmiştir. İsmet Efendi'nin mutad olduğu üzere midesini doldurduktan sonra İbnülemin Mahmud Kemal'e dönerek verdiği şu cevabı İbnülemin'i şaşkınlık içinde bırakmıştır:

> Odanın bir köşesine birleştirilen dolabın önüne çökerdi. Bu dolap -yatağın sağındaki yastık üstüne dizilen- a'dâ-yı ma'hûdeyi solda sıfır bırakacak derecede dehşetli bir düşmandı. Efendi, kırmızı saplı küçük bir çakı ile büyük bir dilim peynir, biraz da pastırma keser, kocaman bir ekmek parçasına terfîken mideye yolcu ederdi. Arkalarından bir de portakal yâhût armut yolladıktan sonra oturur, yâhût yatağına girer, kemâkân âheng-i enîne germî verirdi. Garîptir, bir gün yanında bulunduğum sırada -ber-minvâl-i muharrer- imlâ-yı

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 26-28

> mide ettikten sonra benden müsâ'ade istedi. Elbisesini giymeye gitti. "Nereye gideceksiniz?" dedim. "Sarâya yemek yemeye." dedi. Dem-beste-i hayret oldum.[1]

Müellifin öteden beri hastalığını tetikleyen durum beslenmesine dikkat etmemesiydi. İbnülemin'in ifadesiyle "mütemâdiyen boğazıyla uğraşması" idi. "İnsân sevdiği şeyleri fikr ü zikrinden hâlî olamadığı gibi onları gözünün önünden ayırmak da istemez. Merhûmun ızdırâb-ı dâ'imiyyesine bâ'is olan ahvâlden biri, belki birincisi -şüphe yok ki- mütemâdiyen boğazıyla uğraşmasıydı."[2] Uzun süredir müptela olduğu mide hastalığından kurtulamayarak 6 Şevvâl 1322/14 Aralık 1904 tarihinde vefat etti. İsmet Efendi'nin naaşı Üsküdar'da Karacaahmet mezarlığında, babasının yanına defnedildi.[3]

B. Edebî Şahsiyeti

1. Kaynakların Edebî Kişiliği Hakkındaki Görüşleri

Fındıklılı İsmet Efendi'nin küçüklüğünden beri ulema ve meşayihin tercüme-i hâllerine hastalık derecesinde tutkun olduğu zikredilmişti. Evet o, hayatı boyunca pek çok kabristan ve kütüphane dolaşmış, pek çok tarihî eser tetkik etmiş ve ünlülerden birçok kişiyle görüşmüştür:

> İsmet Efendi -yukarıda işaret edildiği vechile- sıgar-ı sinninden beri târîh ve terâcim-i ahvâl-i meşâhîr ile ibtilâ derecesinde tevaggul ederek gezmediği kabristân, girmediği kütübhâne, görmediği kütüb-i târîhiyye, meşâhîrden görüşmediği bir zât kalmamıştır. Kışın en soğuk bir gününde, yazın en sıcak bir deminde makberleri dolaşır, -ceplerine doldurduğu tuğla parçalarıyla- kitâbe-i seng-i mezârı okunacak bir hâle kalb eder, istihsâl edebildiği ma'lûmâtı -koynunda taşıdığı- kâğıtlara kurşun kalemi ile kaydederdi.[4]

Hayatının büyük bir bölümünü biyografi ilmine sarf eden müellif son derece mütevazı bir kişiliğe de sahiptir. Halkın nazarında tecrübesi ve biyografiye meyli vesilesiyle mühim bir yeri olan İsmet Efendi bu konumunu

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 29-30.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 31.
3 Behcet Gönül, agm, s. 168; Agâh Sırrı Levend, *age.*, s. 364.
4 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 6-7.

suistimal etmez, müşkülü olan herkese yardım ederdi. Aynı zamanda keskin bir zekâ ve hafızaya sahip olan yazar, mâlûmatını istenilen kişi ile ilgili hemen her bilgiyi tahattur ettiği kaynaklardan tek tek haber verirdi:

> Şahsında tasavvur ettiği kıymet ü ehemmiyyeti enzâr-ı âmmede isbât ü i'lâ etmek hulyâsıyla medâyih-i nâstan istimdâd eden hod-furûşândan değildi. Had-şinâs, mü'eddib bir adamdı. Nezdine gittiğiniz zamân âilenizin nâmını haber verirdiniz. Yatakta ise arkası üstü uzanır, kanepesinde ise arkaya yaslanır. Enfiyesini çektikten, o parlak gözlerini gözlerinize diktikten sonra âbâ vü ecdâdınıza dâ'ir ma'lûmat verirdi. Verdiği ma'lûmatı harfiyyen zabtederdiniz. Bilâhire tedkîkâta girişti̇ğinizde o ma'lûmât ile sizin târîhlerden, evrâk-ı kadîmeden, âilenize âit fermânlardan, berâtlardan, şecerelerden el-hâsıl şuradan buradan topladığınız ma'lûmâtı karşılaştırırdınız. İşte o zamân İsmet'in kemâlini anlardınız.[1]

Fıtratı gereği biyografi ilmine yatkın olan müellif, biyografi ilmi ile iştigal etmenin kolay olmadığını belirtmiştir. İsmet Efendi, söz konusu ilimle uğraşmayı meşakkatli bir vadi telakkî ederken aynı zamanda bu vadinin yalnız başına fethedilmesi gereken bir kale olduğunu ifade etmektedir. Çünkü tercüme-i hâli söz konusu edilecek şahsın hayatına dair bilgilerin toplanması son derece zor bir iştir. Müellif bu süreci yaşamış ve çektiği sıkıntıları elem olarak dile getirmiştir. İsmet Efendi, bu vadide çektiği sıkıntıları şu şekilde dile getirmektedir:

> İstitrâd kabîlinden arz edeyim: Bizim diyârda târîh ve terâcim-i ahvâl gibi âsâra beynennâs âsâr-ı âdiyeden 'addolunuyor. Okur-yazar bir adam, ne zamân ârzû etse birkaç cild târîh ile meşâhîrden birkaç yüz zâtın tercüme-i hâlini yazabilir zannediliyor. İş öyle değil efendiler! Bu vâdî-yi meşâk-engîzde benim tecrübelerim var, hem de pek acı tecrübelerim var. Neler çektiğimi ben bilirim. Ta'rîf edemem çektiğim âlâmı, o yüzden zîrâ ki onun zikri de bir gûne elemdir… Eslâftan, yâhût mu'âsırînden bir zâtın ahvâl-i hayâtiyyesine dâ'ir ma'lûmât istihsâl etmek, ma'lûmât-ı müstahseleyi tertîb ü tedvîn etmek, rivâyât-ı muhtelifeyi te'lîf eylemek yalnız başına kale fethetmek derecesinde bir emr-i müte'assirdir.[2]

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 11-13.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 14-15.

Tasavvufa da meyli olan İsmet Efendi, Celvetî tarikatına müntesipti ve bu tarikatın büyüklerinden Rûşen Efendi'nin müridiydi.[1] Ayrıca Mevlevîlik tarikatına da ilgi duyan müellifin, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye intisabı vardı. Ölümünden birkaç ay önce ziyaretine giden İbnülemin, yazarın Âyîn-i Şerîf okuduğuna şahit olmuştur:

> İsmet Efendi, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve 'Azîz Mahmûd-ı Hüdâî kuddise sirruhumâya müntesibdi. Hâl-i ızdırâb u ıztırârında rûhâniyyet-i evliyâullâhtan istimdâd ve o sâyede kesb-i neşât ettiğini söylerdi. Vefâtından iki ay evvel mülâkât ettiğimiz sırada bir lahn-i mü'essir, bir tavr-ı hüzün ile Âyîn-i Şerîf okumuştu.[2]

2. Yakın Çevresinin İsmet Efendi ile İlgili Şahsî Düşünceleri

Henüz çocuk yaşlarda Âlî Paşa ve Ebuzziya Tevfik Bey'in sohbetlerine katılan İsmet Efendi onlardan duyduklarını mütemadiyen kaleme alır, mahfuz ederdi. Onun bu gayretine şahit olan Ebuzziya çocuk yaşlarda olan İsmet'e "gel bakalım İsmet Hoca" tabirinde bulunur, onun bu gayretini taltif ederdi. İsmet Efendi kırk-kırk beş yıl süren bu çalışmaları neticesinde âdeta bir "tarih-i zî-hayat" yani canlı tarih hâline gelmişti.[3]

> "Gel bakalım, İsmet Hoca" hitâbıyla nâ'il olur, o bezm-i 'irfân u dânişte bin dürlü nikât u fıkarât işiterek mahfûzâtını tenvîr, ma'lûmâtını tevfîr ederdi. Kırk, kırk beş sene 'alettevâlî uğraşarak, mahâfil-i ahyâdan diyâr-ı hâmûşâna âmed ü şüd ederek (târîh-i müşahhas) yâhût (târîh-i zî-hayât) 'unvânını ihrâz edecek derecede ma'lûmâtını tevsî etti.[4]

İbnülemin Mahmud Kemal ise İsmet Efendi'nin meşahirin tercüme-i hâline dair tam bir vukufiyeti olduğunu ifade etmektedir. Veled Çelebi Efendi ve Edib Halûk Reşid Fâik Bey, teracim-i ahvale vakıf olma hususunda *Sicill-i Osmânî* müellifi Süreyyâ Bey ile İsmet Efendi'den hangisinin muteber olduğunu İbnülemin'e sormuşlar, İbnülemin bu soru karşısında şöyle mukabelede

1 Abdülkadir Özcan, *age.*, s. VII.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 31.
3 Abdülkadir Özcan, agmd, s. 139.
4 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 9.

bulunmuştur: "Onlar bir beytin iki mısraı mesabesindedir. Fakat mana hangisinde tamam olur ise İsmet Efendi o mısradır. Takdirimi onlar da takdir etmişlerdi."[1] demiştir. Meşhur tarihçi Ahmed Cevdet Paşa'nın, Celvetî şeyhlerinden Büyük Rûşen Efendi'ye dair verdiği bilgileri düzelten İsmet Efendi, bu ünlü tarihçi tarafından Şeyhülislâm Ataullâh Efendi ile Şeyhülislâm Hüsâm Efendilerden bile üstün görülmekle iltifat edilmiştir:

> Müverrih Fâzıl Cevdet Paşa, bir gün târîh-i meşhûrînin bir cildini İsmet Efendi'ye irâ'e eder. Açılan sahîfe 'Azîz Mahmûd-ı Hüdâî kuddise sirruhu hazretlerinin dergâh-ı şerîfleri, meşâyihten Büyük Rûşen Efendi merhûmun tercüme-i hâline tesâdüf eyler. İsmet Efendi, o bahsi müdekkikâne mütâla'a ettikten sonra hatâlarını ta'dâd ve isbât-ı müdde'î için birçok şevâhid-i târîhiyye îrâd eder. Cevdet Paşa -fazîletin lâzım-ı gayr-ı mufârıkı olan- insâf ile ittisâf eden 'uzemâ-yı fuzalâdan olduğu için târîhindeki hatâya kâni' olur, i'tirâf-ı hatâdan ictinâb etmez.[2]

Cevdet Paşa gibi çok yönlü bir zâtın takdirine mazhar olan, İbnülemin tarafından da "Kâmûs-ı meşâhîr" unvanı verilen Fındıklılı İsmet Efendi gerçekten buna fazlasıyla layıktır. Geniş mâlûmatı sayesinde, ziyaretine gelenlerin sülaleleri ve ecdadı hakkında bile doğru bilgiler vermesi herkesi şaşırtırdı:

> Bilfarz Cevdet Paşa, takdîr etmemiş olsa da İsmet Efendi, meslegğinde iktisâb edildiği iktidâr-ı fevkalâdeyi her zamân isbât edebilirdi. Zîrâ imtihân yâhût ikmâl-i noksân maksadıyla mürâca'at edenler o târîh-i zî-hayâtın -îrâd olunan es'ile-i bî-hisâba- derhâl ve kemâl-i talâkatla verdiği ucûbeyi işitince, işittiklerini mazbûtât-ı zâtiyyeleriyle tatbîk edince İsmet Efendi'nin 'ilm-i ensâb ve terâcim-i ahvâldeki yed-i tûlâsına engüşt-ber-dehân-ı hayret olurlardı. Bu kıymettâr adama (kâmûs-ı meşâhîr) 'unvânını tevcîh etmek, bir tevcîh-i vecîhtir. Çünkü -ismi unutulmuş, nesli münkati' olmuş- eşhâstan en meşhûr adamlara kadar her kimi arasanız onun hâfızasında bulurdunuz.[3]

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 9.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 9-10.
3 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 10-11.

Kendisiyle sürekli görüşen ve sorduğu sorularla onu âdeta defalarca imtihana tâbi tutmuş olan İbnülemin'in rivayetine göre, İsmet Efendi'nin büyük bir meziyeti de terbiyesi ve gönül ehli olmasıydı. İsmet Efendi hasta yatağında dahi kendisine müracaat edenleri geri çevirmiyor, sorulara öksürerek, inleyerek de olsa cevap veriyordu:

> İsmet Efendi'nin en büyük bir meziyeti de terbiyesi, dil-nüvâzlığıydı. Esîr-i firâş olduğu demlerde bile mürâca'at edenleri reddetmezdi. Sorulan şeylere -öksürerek, inleyerek- cevâp verirdi. Zâten onu ne vakit gördümse yatak içinde gördüm. Dâimâ hastaydı. Gûyâ illet, hâl-i tabî'i… sıhhat, hâl-i ârızı idi.[1]

İsmet Efendi'nin tarih ve teracime ilgisi olduğunu işiten Aziz Bey, hafîdi olduğu Pertev Paşa'nın tercüme-i hâlini sormak için İsmet Efendi'nin evine gider. Pertev Paşa ile ilgili gerekli mâlûmatı veren İsmet Efendi'nin, bunun yanı sıra Pertev Paşa'nın daha önce Osmanlı büyüklerinden birine takdim ettiği bir Arapça kasideyi de terennüm etmesi, Aziz Bey'i hayretler içinde bırakır:

> Azîz Beg, vaktiyle Mektûbî-yi Sadâret mu'âvini müteveffâ Şeref Efendi'nin hânesinde tesâdüf ettiği esnâda İsmet'in, Pertev Paşa merhûm hakkında ma'lûmât-ı mükemmele verdiğinden başka ecdâdından birinin selâtîn-i 'Osmâniyye hazarâtından bir zât-ı mufahhama takdîm ettiği kasîde-i 'Arabiyye'yi ezberden kırâ'at etmesi üzerine vakf-ı hayret olduğunu hikâye etmişti.[2]

Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmânlı Erbâb-ı Ma'ârif ve Kemâli* isimli eserindeki bazı noksan yerleri tamamlamak için İstanbul'a gelerek İsmet Efendi'nin tavsiye ve tecrübelerinden istifade etmiştir. Mehmed Tâhir, İsmet Efendi'den gördüğü hüsn-i kabul üzerine teşekkürlerini şu şekilde iletmiştir:

> Daha sonra -o zamân Manastır Mekteb-i Rüşdî-yi Askerîsi müdîriyyetinde bulunan- Bursa meb'ûsu Tâhir Beg, İstanbul'a gelerek 'Osmânlı Erbâb-ı Ma'ârif ve Kemâli nâmındaki eserinin nevâkısını ikmâl etmek için müşârün ileyhle görüşmek ârzûsunda olduğunu söylemişti. Birkaç gün sonra -âşinâlarından birinin verdiği tavsiyenâmeyi hâmilen- müşârün ileyhin hânesine giderek hüsn-i kabûl gördüğünü, pek çok istifâde ettiğini ma'atteşekkür anlatmıştı.[3]

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 13-14.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 19.
3 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 20.

İsmet Efendi ile sürekli görüşen İbnülemin, bir defasında yanına Ali Emîrî Efendi'yi de alarak müellifi ziyarete gitmiştir. İzlenimlerini anlatan İbnülemin söz konusu ziyaretinde İsmet Efendi'nin fizikî vasıflarını dile getirmiştir:

> Müşârün ileyhin vüs'at-i ma'lûmâtı nisbetinde mütevâzı' ve mü'eddeb olduğuna dâir verilen te'mînât üzerine bana da cesâret geldi. Ma'ârifmendân-ı ehibbâdan Diyârbekrli 'Alî Emîrî Efendi ile birlikte bir Salı günü İsmet Efendi'nin Beşiktaş'ta müste'ciren mukîm olduğu hâneye gittik. Bir küçük kız, bizi Efendi'nin yanına çıkardı. Henüz tıraş olmuş, kır bıyıklı mülahhamca, orta boylu, parlak gözlü, beyâz yüzlü, münevver bir zât -üstünde entâri, başında takye, gözünden gözlük olduğu hâlde- bir kanepede oturuyordu. Bizi görünce kıyâm etti, gösterdiği mevki'e oturduk.[1]

Hemen her fırsatta bu kıymetli zâtı ziyaret eden İbnülemin, İsmet Efendi'den yeterince istifade edemediğini, bu tür nimetlerin de son dakikada fark edildiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla böyle bir nimetten faydalanılamadığını teessüfle dile getiren İbnülemin'in dudaklarından şu cümleler dökülmektedir:

> Hâlbuki mevâni'e ehemmiyet vermeyerek her gün ziyâretine koşmak, o kıymetli adamın ma'lûmâtından intifâ' etmek âdetâ ehemm-i umûr, a'zam-ı sürûrmuş. Hezâr te'essüf ki vaktiyle bu dakîkayı takdîr edip de lâyıkıyla müstefîd olamadık. Her ni'metin kıymeti, hîn-i zevâlinde bilinir. Ni'met elde iken kıymeti takdîr edilemez. Zuhûr eden ni'meti ebediyyen zâ'il olmayacağına hükmederek istifâdede tekâsül göstermek, ni'metten mahrûmiyetin mukaddeme-i fecî'asıdır. İşte o mukaddeme-i fecî'anın -lemh-i basarda- netîce-i nedâmet-engîzini görerek te'sîrât-ı bî-pâyâna giriftâr olduk, yazık…[2]

İbnülemin Mahmud Kemal, İsmet Efendi'nin alanında mütehassıs bir zât olduğunu, herkese karşı mütevâzı davrandığını ve aldığı bin kuruş maaş ile iktifa ettiğini ifade etmektedir. Bazı zamanlar hâlinden şikâyetçi olsa da

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 20-21.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 25.

İbnülemin'e göre İsmet Efendi, derviş yaratılışlı, kanaatkâr biriydi. Devrinde "Ayaklı kütüphane" namıyla anılan İsmet Efendi, verdiği bilgiler neticesinde herhangi bir ücret talep etmez -gerçi- bilgiyi temin edenlerin de bu yönde bir teşebbüsleri olmazdı:

> Mesleğinde mütehassıs, herkese karşı mütevâzı' bir zât-ı vâcibü'l-ihtirâmdı. Hâlinden şikâyet etmezdi. Gınâ-yı kalbe mâlikti. Kitâpçılık hizmetinden bin kuruş ma'âşı vardı. İhtiyâr-ı kanâ'atla ahrârâne yaşardı. Ba'zen fe-ba'zen dehen-bâz-ı şikâyet olsa da der-'akab: "Adam geçelim, muhabbete bakalım." derdi. Herhâlde bir dervîş-i hayr-endîş olduğu ahvâlinden, akvâlinden anlaşılırdı. Her istediklerini yapmaya muktedir olanlar: "İsmet Efendi, ayaklı kütüphânedir." kavliyle müşârün ileyhin kıymet ve ehemmiyyetini takdîr ettikleri hâlde esbâb-ı ma'îşetini tevsî' etmezlerdi. Takdîr sözde kalırdı, mevki' fi'le çıkmazdı."[1]

İsmet Efendi binlerce şahsın ahvalini kaleme aldığı hâlde, kendi hâl tercümesinin yazılmasını istemezdi. Çünkü hayatta iken hâl tercümesi yazılanların fazla yaşamayacağı bâtıl inancına sahipti. Müellifin söz konusu düşüncelerini beyan eden İbnülemin şunları söylemektedir:

> Tercüme-i hâli için de: "Yaparız, yazarız." dediği hâlde sonunda: "Tercüme-i hâlimi yazmaktan doğrusu tevaşşuh ediyorum. Tercüme-i hâlimi yazmak, yazdırmak bana hoş gelmiyor. Hazîne-i hâssadan -nice senelerden beri- tercüme-i hâl-i resmîyi istiyorlar. Bir türlü yazamıyorum. Ricâ ederim, beni ma'zûr görünüz." dedi. Ne zamân tercüme-i hâl bahsi açsam bu cevâbla bahsi kapardı. Bizde ba'zı zevât, tercüme-i hâlin ba'delvefât yazılması lâzım geleceğine zâhiblerdir. Tercüme-i hâl, hâl-i hayâtta yazılırsa gûyâ hayât tenâkus edecekmiş gibi bir fikr-i bâtıl, bir vehm-i fâsid ezhânı tehvîş ediyor.[2]

İsmet Efendi ile ilgili değerlendirmelerine son veren İbnülemin düşüncelerine şu şekilde son vermektedir:

---

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 32-33.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 35-36-37.

> Hâtime-i makâl olarak şunu da söyleyeyim: İsmet Efendi'nin vefâtı -telâfîsi gayr-ı kâbil- zâyi'ât-ı 'azîmedendir. Buna hem te'essüf etmelidir, hem de etmemelidir. Te'essüf fâ'idesizdir. Zîrâ hayât dediğimiz şey mâdâmki hayâttır, elbette bir gün memâta inkılâb edecektir. Leylin nehâra, nehârın leyle inkılâbı gibi… Asıl te'essüf olunacak hâl, o merd-i kıymettârın -'ömr-i sânîsi olan- âsâr-ı mühimmesinin ebediyyen mahvolmasıdır ki zıyâ'-ı 'azîm de budur. Ahvâl-i hayâtiyyesini yazmaması, yazdırması da o zıyâ'dan mütevellid âlâmı -nâm-ı İsmet yad olundukça- tecdîd ü tezyîd edecektir.[1]

C. Eserleri

1. Zeyl-i Atrabü'l-Âsâr

İsmet Efendi'nin Şeyhülislâm Es'ad Efendi'nin *Atrabü'l-Âsâr*'ını[2] 1314 (1896-97) yılına kadar tezyil ettiği bu eseri ne yazık ki 1896 yılında Fındıklı yangınında yanmıştır.

2. Zeyl-i Tuhfe-i Hattâtîn

Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin Efendi tarafından kaleme alınan *Tuhfe-i Hattâtîn*'in[3] zeylidir. İsmet Efendi bu eseri 1314 (1896-97) yılına kadar zeyletmiş fakat *Atrabü'l-Âsâr*'ın zeyli gibi bu eser de mâlûm yangında yanmıştır.

3. Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik

Eser üzerine detaylı bilgi aşağıda verilecektir.

Fındıklılı İsmet Efendi'nin hâl tercümesini kaleme alan İbnülemin Mahmud Kemal İnal, söz konusu eseri *Kemâlü'l-İsme*'de, İsmet Efendi'nin *Lugat-ı Târîhiyye ve Coğrafiyye* müellifi Ahmed Rif'at Efendi'nin biyografisini İbnülemin'den istediğine, onun tarihçiler hakkında bir eser hazırlamakta olduğu düşüncesine de yer vermektedir.[4]

1 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *age.*, s. 40.

2 Bkz. Cem Behar, (hzl.), *Şeyhülislâm'ın Müziği, Şeyhülislâm Esad Efendi'nin Atrabü'l-Âsâr'ı,* Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2010.

3 Bkz. Mustafa Koç, (hzl.), *Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin Efendi, Tuhfe-i Hattâtîn*, Klasik Yay., İstanbul, 2012.

4 "Rif'at Efendi'nin tercümesini ne yapacağını sorduğumda hâlâ te'essüf etmekteyim. Ma'amâfîh bunu

TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK

A. Şekil Hususiyetleri

1. Zeylin Adı

Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ* adlı eserini tezyil eden Fındıklılı İsmet Efendi, eserinin mukaddime bölümünde,

> "…tedârük olunabilen terâcim-i aḥvâlden bir miḳdârını cüz' cüz' ve ilerisini pey-der-pey neşretmek üzere 'ilâve-i 'acz u ḳuṣûr-ı aḫḳarânem ile müsta'înen bi-'inâyeti'llâhi'l-Meliki'l-Müste'ân *Tekmiletü'ş-Şaḳâyıḳ fi Ḥaḳḳi Ehli'l-Ḥaḳâyıḳ* 'unvânı altında bu def'a birḳaç cüz' tehyi'e vü taḳdîme mütecâsir olabildim."[1]

şeklindeki ifadesiyle eserinin ismini bize bildirmektedir. Fakat *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* isminin uzun ve telaffuzunun zor olması nedeniyle kaynaklarda daha çok *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* olarak geçmektedir.

2. Zeylin Telif Tarihi

İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ını sekiz cilt olarak kaleme almıştır. Yukarıda da zikredildiği üzere eser 1314 (1896-97) yılında Fındıklı'da meydana gelen yangında yanmıştır. Yazar, söz konusu zeyli için yirmi beş sene gibi bir emek vermiş diğer eserlerle birlikte bu eseri de yanmıştır. Müellif bu durumu şöyle ifade etmektedir: "*Şaḳâyıḳ-ı Nu'mâniyye* nâm târîḫe ẕeylen yigirmi beş seneden beri biñlerce iḳtidârsızlığım ile cem' ü tesvîd edebildiğim evrâḳ-ı târîḫîde bundan yedi mâh muḳaddem vuḳû' bulan ḫarîḳte kitâblarım ile berâber muḥarraḳ olmaḳla..."[2] şeklindeki beyanattan anlaşıldığına göre eser, yangının vuku bulduğu 1314 (1896-97) senesinde telif edilmiştir. Ancak daha sonra yazar, hatırlayabildiği âlim ve tarikat büyüklerinin hâl tercümelerini dört ciltte toplar. Telifinin yirmi beşinci cüz'ünü ve yirmi altıncı cüz'ünün bazı kısımlarını Sultan II. Abdülhamid'e sunar: "…'Atebe-i 'ulyâ-yı ḫilâfet-penâhlarına şimdiye ḳadar taḳdîmsiz mütecâsir olduğum yigirmi beşinci cüz'üñ ḫangi ẕâtıñ terceme-i ḥâlinde nihâyet

talep edişinden müverrihînin tercüme-i hâllerini de yazdığı yâhûd yazmaya başladığı tahmîn olunabilir." İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Kemâlü'l-İsme*, İstanbul, 1328, s. 18.

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 9290, vr. 3b.

2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 239b.

bulduğunu ḫāṭır-ı ʻubeydānemde muḥāfaẓa edemediğimi ʻarż ederim." "…Eṣer-i maʻrūftan birḳaç cüz' taḳdīm etmeyi vecībe-i ẕimmet-i ʻubūdiyyet ʻaddettiğimden ṣaḥīḥan yigirmi altıncı cüz'den ve taḳrīben biñ raḳamından iʻtibāren ḥużūr-ı kemālāt-nüşūr-ı şehenşāh-ı efḫamīlerine ʻarż u taḳdīme mübāşeret eyledim."[1] İbnülemin Mahmud Kemal de bu elîm hadiseyi hatırlatarak İsmet Efendi'nin 1314 yılında telif ettiği eserinin akıbetini hüzünlü bir şekilde dile getirmiştir:

> İşte bîçâre İsmet Efendi'nin kırk beş sene -geceli gündüzlü- çalışarak mezar taşlarıyla konuşup başını taştan taşa urarak vücuda getirdiği yedi sekiz parça eser-i kıymettâr, 1314 Sene-i Hicriyye'sinde bir gece Fındıklı'da zuhur eden harîk-ı hâ'ilede hanesiyle beraber yanmış, İsmet -esir-i firâş olduğu hâlde- yakaladığı bir şamʻdân ile sokağa fırlamıştır.[2]

3. Zeylin Nüshası

Fındıklılı İsmet Efendi, eserini Şeyhî'nin *Vekâyiʻu'l-Fuzalâ*'sına zeyil olarak kaleme almıştır. Şeyhî'nin 1143 (1730-31) yılına kadar getirdiği söz konusu zeylini İsmet Efendi tezyil ederek bu silsileyi 1314 (1896-97) yılına kadar getirmiştir. Eser bu hâliyle *Şakâ'ik-ı Nuʻmâniyye* ve zeyil silsilesinin de son halkasını teşkil etmektedir. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'in sekiz cilt olarak kaleme alındığı fakat eserin yandığı zikredilmişti. Bu durumu İsmet Efendi şöyle ifade etmektedir: "*Şaḳāyıḳ-ı Nuʻmāniyye* nām tārīḫe ẕeylen yigirmi beş seneden beri biñlerce iḳtidārsızlığım ile cemʻ ü tesvīd edebildiğim evrāḳ-ı tārīḫīde bundan yedi māh muḳaddem vuḳūʻ bulan ḥarīḳte kitāblarım ile berāber muḥarraḳ olmaḳla..."[3] Fakat İsmet Efendi, hatırlayabildiği bazı bilgin ve şeyhleri dört cilt hâlinde yeniden tertip ettiğini Bursalı Mehmed Tâhir'e söylemiştir. Bu hususta Mehmed Tâhir şöyle demektedir: "Baʻdelharîk tahattur edebildiği ulema ve meşayihin tercümesini dörd cild olarak yazdığını söyledi ki *Tekmiletü'ş-Şakâyık fî Hakki Ehli'l-Hakâyık* ismindedir."[4] *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta sermayesiz kaldığından, eserinin yirmi beşinci

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 239b.
2 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Kemâlü'l-İsme*, İstanbul, 1328, s. 16.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 239b.
4 Cemal Kurnaz - Mustafa Tatcı, (tıpkıbasım), *Osmanlı Müellifleri C. III,* Bizim Büro Yay., Ankara, 2009, s. 109.

cüz'ünü doğum yıldönümünde Sultan II. Abdülhamid'e takdim ettiğini belirten İsmet Efendi hangi zâtın biyografisinde kaldığını hatırlayamadığını, yirmi altıncı cüz'den de bazı bölümleri II. Abdülhamid'e sunduğunu ifade etmektedir.[1]

İsmet Efendi tarafından saraya sunulan bu kısımlar, İbnülemin Mahmud Kemal tarafından Yıldız Sarayı evrakı içerisinde dağınık hâlde bulunmuş; diğer formalarla birleştirilmek suretiyle bir araya getirilmiştir.[2] Bir araya getirilen bu ciltler ünik eser olarak İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 9290'da kayıtlıdır. Eserin faksimile neşri kısa bir ön söz ve indeksiyle birlikte *Şekâ'ik-ı Nu'mâniyye ve Zeylleri* başlığı altında bu külliyatın beşinci kitabı olarak Abdülkadir Özcan tarafından neşredilmiştir.[3] *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın mevcut tek nüshası eksik olmakla beraber toplam 259 varaktır. Rik'a hattıyla kaleme alınan eserde satır sayısı 12 ilâ 15 arasında değişmektedir. Bazı varaklarda bu sayı 5-6'ya kadar düşmektedir. Eserin 4a, 112a'nın yarısı (yaklaşık 7 satır), 112b, 135a, 151b, 152a, 152b, 161a, 161b, 174b ve 179b sayfaları boştur. Eserin 203b ve 203a sayfaları ise mükerrer basılmıştır. Söz konusu mükerrer basım, eserin formalarının ciltlenmesi esnasında sehven yapılmış olmalıdır.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik, Ahmed Tevhid Efendi tarafından *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*'nda kısmen yayımlanmış fakat muhtemelen Ali Canib'in (Yöntem) bir tenkit yazısı dolayısıyla sonu gelmemiştir. Bu basılmış kısımda 65 kişinin biyografisi vardır.[4] Sultan I. Mahmûd (ö. 1754) tabakasından müteşekkil olan *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* 240'ı bilgin ve 131'i şeyh olmak üzere toplamda 371 zâtın tercüme-i hâlini ihtiva etmektedir.

---

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 239b-240a.

2 Behcet Gönül, "İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, S. VII-VIII/2, 1945, s. 168; Müjgan Cunbur, (hzl.), *İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri C. I*, AKMB Yay., Ankara, 1999, s. 12-13.

3 Abdülkadir Özcan, (tıpkıbasım), *Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, Çağrı Yay., İstanbul, 1989. İncelemeye tâbi tutacağımız *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik'i*'ı, Abdülkadir Özcan'ın adı geçen neşrinden hareketle ele aldık. Fakat söz konusu neşrin sayfa numaraları kullanılmayacak, tarafımızca uygulanan sayfa (varak) numaralandırma sistemi esas alınacaktır.

4 Abdülkadir Özcan, "İsmet Efendi, Fındıklılı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, C. 23, s. 139-140.

B. Muhteva Hususiyetleri

1. Mukaddimesi

Klasik Türk edebiyatına mensup eserler dikkate alındığında müellif eserine başlarken geleneğe uyarak önce besmele, hamdele ve salvelede bulunur, akabinde asıl konuya giriş yapardı. İsmet Efendi de *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*'ında evvela Allah'a hamd ve resulü Hz. Peygamber, ashabı ve yakın çevresine selâm ile başlar.[1] Bu kısımdan sonra İslâm medeniyetini süsleyen ve bilgiyi işleyenlerin âlimler olduğu ifade edilmiştir. Bu âlimler, ilim ve irfanıyla memleketin her tarafını aydınlatmış, eserleri ile kütüphaneleri doldurmuşlardır.[2] Kendisinden önce ilim ve irfana hizmet eden bilgin ve âlim zâtları yâd eden İsmet Efendi, daha Hz. Peygamber'in hicretinden 700/1301 yılına kadar pek çok ilim adamının hâl tercümelerinin derlenerek kitaplar hâlinde kaleme alındığını beyan etmiş, bu bilgilerin söz konusu kitaplardan okunarak fazilet sahibi bilginlerin ruhlarının şâd edildiğini de sözlerine eklemiştir.[3]

Osmanlı Devleti'nin kurulduğu hicrî VI. asır ile 965/1557-58 yılları arasında vefat eden âlim, şeyh ve bilginlerin biyografilerinin devrin bilgini Taşköprîzâde İsâmeddin Ahmed tarafından *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* ismiyle Arapça vücuda getirildiği yine bu bölümde ifade edilmiştir.[4]

İsmet Efendi, gelenekte kaleme alınan *Şakâ'ik* zeyillerini mukaddime kısmında kronolojik olarak zikretmiştir. Taşköprîzâde'nin talebelerinden Mehmed Efendi'nin, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'ye Arapça bir zeyil kaleme aldığını 965/1557-58'den 970/1562-63 yılına kadar getirdiğini ifade etmiştir.[5] Âlimlerin belîğlerinden Edirneli Mehmed Mecdî Efendi ise Taşköprîzâde'nin eserini hem Türkçeye tercüme etmiş hem de bir miktar tezyil ederek yaklaşık 1000/1591-92 senesine kadar getirmiştir.[6] Bunun ardından Nev'îzâde Atâyî ve Uşşâkîzâde İbrahim Efendi'nin zeyilleri anılır. Atâyî, Taşköprîzâde'nin eserine Türkçe latîf bir zeyil yazmış; 1000/1591-92 ilâ

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 1b.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 1b.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 1b-2a.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2a.
5 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2a-2b.
6 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2b.

1043/1633-34 yılları arasında yaşamış âlim ve şeyhlerin biyografilerini kaleme almıştır. Uşşâkîzâde İbrahim Efendi ise, Atâyî'nin 1043 yılına kadar getirdiği zeylini 1111/1699-1700 senesine kadar tezyil etmiştir.[1]

İsmet Efendi bu kısımda son olarak eserini tezyil eylediği Emîr-i Buhârî Dergâhı şeyhi olan Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sını zikretmiştir. Şeyhî Mehmed Efendi ise 1111/1699-1700'den 1143/1730-31 yılına kadar yaşamış ulema, şuara ve meşayihin hâl tercümelerini kaleme aldığını böylece dünya kütüphanesine hatıra bir eser bıraktığını ifade etmiştir.[2]

2. Sebeb-i Telifi

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik müellifi İsmet Efendi, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren 1143/1730-31 yılına kadar âhirete intikal eden âlimlerin tercüme-i hâllerinin zeyil silsilesi hâlinde kaleme alındığını mukaddime kısmında sırasıyla zikretmişti. Fakat bu tarihten sonra yaşayan faziletli ve ilim sahibi zâtların biyografilerinin kayıt altına alınamadığını yani gizli kaldığını dile getirmiştir.[3] İsmet Efendi ise Şeyhî Mehmed Efendi'nin zeylinden sonra vefat eden zâtların hâl tercümelerini anlatan özet mahiyetinde bir eser kaleme almayı düşünmektedir. Yazar, konuyla ilgili tarihî tetkik ve incelemelerde bulunmakta fakat böyle bir eserin neşrine cesaret edemediğini ifade etmektedir.[4] Müellif, Sultan II. Abdülhamid'in kerem sahibi bir sultan olduğunu, böyle bir eserin müsvedde hâlinde kalmasının kendisini üzüntüye sevk ettiğini düşünmektedir. Temin ettiği biyografileri parça parça bir araya getirmiş ve geri kalanını da ilerleyen zamanlarda peyderpey sunmaya karar vermiştir. Allah'ın inayeti ile *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adıyla vücuda getirdiği eserini sultana takdim etmeye cesaret etmiştir.[5] Bu kısmın hemen altında yer alan "Bende, Kitābī-yi Ḥażret-i Şehriyārīleri 'İṣmet Ḳulları"[6] ibaresi metnin mukaddime kısmının

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2b. Fakat Fındıklılı İsmet Efendi, her iki zeyilde de yanılmıştır. Çünkü Nev'îzâde Atâyî'nin zeyli 940/1533-34 ile 1044/1634-35 yılları arasını kapsamaktadır. Uşşâkîzâde'nin zeyli ise 1044-1106 yılları arasında yaşamış zâtların hâl tercümelerini ihtiva etmektedir.

2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2b. Daha önce Atâyî ve Uşşâkîzâde zeylinde yanılan müellif burada da yanılmıştır. Zira Şeyhî'nin zeyli 1043'ten 1143'e kadar yaşamış şahısların biyografilerini konu edinmektedir.

3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 2b-3a.

4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 3a.

5 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 3a-3b.

6 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 3b.

müellifinden ziyade günümüzde kaleme alınan kitap ön sözlerinin alt köşesine eser sahibinin unvanıyla birlikte yazdığı ismi hatırlatmaktadır.

3. Tabakası

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye külliyatının temel belirgin özelliği olan her padişah devrinin bir tabaka kabul edilmesi İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında da yer almamaktadır. İsmet Efendi'nin söz konusu eserinin 1896 Fındıklı yangınında yandığı önceki bölümlerde ifade edilmişti. Müellif bu tarihten sonra hatırında tuttuğu bazı bilgin ve şeyhlerin biyografilerini iki cilt hâlinde yeniden kaleme almış; kaleme aldığı bu iki ciltte Sultan I. Mahmud devrinin ulema ve meşayihini bahis konusu etmiştir.

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sının son cildini 1718 yılından başlatmış ve 23. tabaka olan Sultan III. Ahmed devrinin sonu yani 1730 tarihine kadar getirmiştir. İsmet Efendi bu tarihten sonra vefat eden zâtların biyografilerini 19 Rebîülevvel 1143'te (2 Ekim 1730)[1] tahta çıkan Sultan I. Mahmud devrine yani 24. tabakaya tahsis etmiştir. Şayet *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* mâlûm yangında yanmasaydı eserin takdim edildiği Sultan II. Abdülhamid devrine kadar yaşayan âlim, bilgin ve şeyhlerin hâl tercümeleri elimizde kayıtlı olacaktı. Bu bilgiler ışığında eserin yanmadan önceki hâlini tabaka usulüyle değerlendirmeye tâbi tuttuğumuzda İsmet Efendi'nin zeyli 34. tabaka olacak olan Sultan II. Abdülhamid zamanına kadar yaşayan ilim adamı ve şeyhlerin tercüme-i hâllerini muhtevidir. Dolayısıyla *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın şablonu yanmadan önce -müellifin ifadesiyle, "yedi mâh mukaddem vuku bulan harîkte kitâblarım ile berâber muharrak olmağla"- şöyle bir görünüm arz etmekteydi:

- 24. Tabaka, Sultan I. Mahmud (1730-1754) Devri[2]
- 25. Tabaka, Sultan III. Osman (1754-1757) Devri
- 26. Tabaka, Sultan III. Mustafa (1757-1774) Devri
- 27. Tabaka, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) Devri
- 28. Tabaka, Sultan III. Selim (1789-1807) Devri
- 29. Tabaka, Sultan IV. Mustafa (1807-1808) Devri

1 Bkz. Abdülkadir Özcan, "I. Mahmûd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 2003, C. 27, s. 348-352.

2 Parantez içerisindeki rakamlar, ilgili padişahın tahtta kaldığı yılları ifade etmektedir.

- 30. Tabaka, Sultan II. Mahmud (1808-1839) Devri
- 31. Tabaka, Sultan Abdülmecid (1839-1861) Devri
- 32. Tabaka, Sultan Abdülaziz (1861-1876) Devri
- 33. Tabaka, Sultan V. Murad (1876-1876) Devri
- 34. Tabaka, Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) Devri

Yukarıda verilen bilgiler tetkik edildiğinde İsmet Efendi'nin Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sını tezyil ettiği eseri *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik,* Sultan I. Mahmud tabakasından (24. tabaka) müteşekkil olup 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden 371 bilgin ve şeyhin biyografisini ihtiva etmektedir. Dolayısıyla yazar, mukaddime kısmından sonra tabaka ile ilgili herhangi bir mâlûmat vermeden "Sultan Mahmûd Hân-ı Evvel Hazretleri" başlığı altında devrin hükümdarı Sultan I. Mahmud'un biyografisini vermeye başlar, hemen akabinde ise padişahın devrinde bina ettirdiği cami, medrese, çeşme vs. yapılar hakkında bilgi verir. Bu yapılar için düşürülmüş tarih manzumeleri de yine bu bölümde yer almaktadır.[1] Devrin padişahı ve inşa ettirdiği yapılar hakkında bilgi veren müellif, zamanında cereyan eden bazı hadiseler için de "Pâdişâh-ı Müşârün İleyh Hazretlerinin Zamân-ı Saltanatlarında Zuhûr Eden Ba'zı Vukû'ât" ismiyle ayrı bir başlık açar. Müellif, bu kısımda çağın askerî ve siyasî durumuyla ilgili tafsilatlı mâlûmat vermez. Yapılan başarılı seferler, kazanılan zaferler kısaca özetlenir. Ayrıca diğer zeyillerin aksine İsmet Efendi'nin zeylinde padişahın çocukları ve yakın çevresi ile ilgili fazladan bilgiler yer almaz.[2]

4. Tabakanın Düzenleniş Şekli

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik bir mukaddime, sebeb-i telif, asıl konu (biyografiler) ve hâtimeden müteşekkildir. Eserin, mukaddime ve telif sebebi önceki bölümlerde mütalaa edilmişti. Eserin asıl mühim kısmını teşkil eden "biyografiler" bölümü ise 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden ulema ve meşayihin hâl tercümelerine tahsis edilmiştir. Müellif bu bölümü "Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel Hazretlerinin Zamân-ı

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 4b-5a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 8a-9a.

Saltanatlarında Âlem-i Ukbâya İntikâl Eden 'Ulemâ-yı A'lâm" ve "Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel Hazretlerinin Zamân-ı Saltanatlarında Tekyegâh-ı Hayy u Bâkî'ye 'Âzim Olan Meşâyih-i Zevi'l-ihtirâm ve Turuk-ı 'Aliyyeye Nisbet İle İktisâb-ı Şöhret Eden Zevât-ı Kirâm" adlarıyla ayrı ayrı iki başlık hâlinde tanzim etmiş; ilk başlık altında I. Mahmud devrinde vefat eden âlim ve bilginleri, ikinci başlık altında ise yine I. Mahmud devrinde vefat eden zamanın şeyh ve mutasavvıflarına yer vermiştir.

5. Bilginlerin Tercüme-i Hâli

İsmet Efendi, söz konusu ilk başlık altında devrin 240 bilginini kronolojik olarak ele almış, biyografilerini bahis konusu etmiştir. Yaklaşık 124 sayfayı hâvi bu bölümde yer alan bilginlerin vefat yıllarına göre listesi şu şekildedir: "Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel Hazretlerinin Zamân-ı Saltanatlarında Âlem-i Ukbâya İntikâl Eden 'Ulemâ-yı A'lâm."[1]

- **Vefat tarihi 1143 (1730-31) olan bilginler:** Bu bölümde İsmet Efendi, biri şair ve biri tezkire yazarı olmak üzere 19 bilgine yer vermiştir.[2]

Şeyh Alî, Şeyh Mehemmed, Abdülhâdî Efendi, Ahmed Nedîm Efendi, Mehemmed Es'ad Efendi, Şeyh Sâdık, Şeyh Alî, Şeyh Abdüllatîf, es-Seyyid İsmâil Belîğ Efendi, Şeyh Mustafa, Muhammed Remzî Efendi, Seyyid Mustafa Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Ahmed Nedîm Efendi, Mehemmed Efendi, Abdülhalîm Efendi, Ebû Bekr Bey, Mehemmed Sâlih Efendi.

- **Vefat tarihi 1144 (1731-32) olan bilginler:** Bu kısımda yer alan âlim sayısı 9'dur.

Şeyh Ebû Bekr, Şeyh Cârullâh, Şeyh Mustafa, Mehemmed Sâlih Efendi, Şeyh Abdurrahmân, Şeyh Saîd, Mustafa Efendi, Şeyh Halîl, Şeyh Alî.

- **Vefat tarihi 1145 (1732-33) olan bilginler:** Bu bölümde bilgin sayısı 18'dir.

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 11b.

2 Edip, şair, müverrih, tezkire yazarı gibi herhangi bir mahfilde şöhret kazanmış kişiler listede italik olarak gösterilmiştir.

Şeyh Muhammed, Şeyh Mehemmed Efendi, es-Seyyid Abdullâh Efendi, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed Tabîat, Şeyh Abdülcelîl, Hasan Efendi, Yûsuf Efendi, Süleymân İsmet Efendi, Mehemmed Efendi, Abdülfettâh Efendi, Mehmemmed er-Reşîdî Efendi, Mehemmed Zekeriyyâ Efendi, Hasan Efendi, Ahmed Senâî Efendi, Mehemmed Efendi, Alî Efendi, Mehemmed Efendi.

- **Vefat tarihi 1146 (1733-34) olan bilginler:** Bu kısımda ikisi şair olmak üzere 9 kişi mevcuttur.

Seyyid Mehemmed Sadrüddîn Efendi, Halîl Efendi, Abdurrahmân Efendi, Ahmed Efendi, Abdülbâkî Efendi, Mustafa Zekî Efendi, Osmân Efendi, Osmân Efendi, Şeyh Ahmed.

- **Vefat tarihi 1147 (1734-35) olan bilginler:** Bu bölümde 19 kişinin biyografisi mukayyettir.

Şeyh Ahmed, Şeyh Ahmed, Şeyh Es'ad, Şeyh Ramazân, es-Seyyid Mehemmed Ebû Saîd Efendi, Şeyh Saîd, Şeyh Alî, Şeyh Muhammed, Şeyh Ömer, Şeyh Abdüsselâm, es-Seyyid Dede Mehemmed Efendi, Şeyh Abdullâh, Şeyh Mehemmed Efendi, İshak Efendi, Şeyh Abdülganî, Rif'atî Alî Bey, Mahmûd Efendi, Abdullâh Efendi, Mustafa Efendi.

- **Vefat tarihi 1148 (1735-36) olan bilginler:** Bu bölümde şair ve müverrih Mehemmed Râşid Efendi ile birlikte 15 kişinin tercüme-i hâli vardır.

es-Seyyid Mehemmed Abdullâh Efendi, Mehemmed Râşid Efendi, Şeyh Muhammed, Şeyh Ahmed, es-Seyyid Mustafa Efendi, Şeyh İbrâhîm, Mustafa Efendi, Şeyh Ömer, Mehemmed Efendi, Hasan Efendi, Seyfullâh Feyzî Efendi, Feyzullâh Efendi, Mustafa Efendi, Atâî el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Muhammed.

- **Vefat tarihi 1149 (1736-37) olan bilginler:** Bu bölümde ikisi şair olmak üzere 12 zât mevcuttur.

Derviş Mehemmed Efendi, es-Seyyid Mehemmed Emîn Efendi, Dürrî Mehemmed Efendi, el-Hâc Mehemmed Efendi, Pîrî Mehemmed Efendi, Seyyid Hüseyn Vehbî Efendi, Mehemmed İkbâl Efendi, Ahmed Efendi, Şeyh Muhammed, Ömer Efendi, Ali Efendi, Abdurrahîm Paşa.

- **Vefat tarihi 1150 (1737-38) olan bilginler:** Bu bölüm, 22 şahsın biyografisini içermektedir.

Şeyh Abdurrahmân, Şeyh Abdüllatîf, Şeyh Abdüllatîf, Şeyh Muhammed Rahmetullâh, Şeyh Muhammed, Şeyh Es'ad, Abdullâh Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Mehemmed Efendi, es-Seyyid Yahyâ Vâkıf, Mustafa Nûrî Efendi, İbrâhîm Efendi, Şeyh Mahmûd Efendi, Alî Efendi, es-Seyyid Abdülbâkî Efendi, Abdullâh Efendi, Alî Efendi, Mehemmed Efendi, Şeyh Hasan, Ahmed Efendi, Şeyh Ni'met.

- **Vefat tarihi 1151 (1738-39) olan bilginler:** Şair Süleymân Nahîfî Efendi'nin de mevzubahis edildiği bu kısımda 11 kişi mevcuttur.

Şeyh Hasan, *Süleymân Nahîfî Efendi*, Nûh Efendi, Mustafa Feyzî Efendi, Mehemmed Efendi, Cârullâh Veliyyüddîn Efendi, es-Seyyid Mehemmed Efendi, Mehemmed Sâdık Efendi, Mehemmed Efendi, Mehemmed Efendi, Halîl Efendi.

- **Vefat tarihi 1152 (1739-40) olan bilginler:** Bu kısımda 6 kişi vardır.

Şeyh Ömer, Şeyh Sâlih, Şeyh Hüseyn, Osmân Efendi, Abdullâh Efendi, Hasan Efendi.[1]

İsmet Efendi, 1152 (1739-40) tarihinde vefat eden bilginleri konu ettikten sonra kronolojik olarak 1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162 vefat tarihli ilim adamlarının biyografilerini vermek yerine 1163 (1751-52) tarihine geçer. Söz konusu tarih veya tarih aralığında vefat eden zevâtın biyografileri zeyilde mevcut değildir. Dolayısıyla eser, 1153 ilâ 1162 yılları arasında bilgi akışı bakımından sekteye uğrar. Kanaatimizce bu hususu doğuran sebeplerin başında İsmet Efendi'nin söz konusu yıllarda vefat eden şahısların tercüme-i hâlini hatırlayamaması gelmektedir. Bir diğer ihtimal ise mâlûm yangından sonra kaleme alınan ve 1153-1162 yılları arasında vefat eden şahısların biyografilerini kapsayan kısımların günümüze intikal edememesidir.

1 Üsküdarlı Kara Hasan Efendi'nin ölüm yılı 1152 olduğu bilinmekle beraber zeyilde hem 1152 hem de 1163 olarak geçmektedir. Bkz. "1152 Ramażān'ınıñ on beşinde terk-i ḥayāt-ı müste'ār eyledi." Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 82b; "Nüsḫa-i nefîse-i ḥayātı ikmāl ettikleri 1163 senesi Rebī'ü'l-āḫir'iniñ yigirmi beşinci günüdür." Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 83a.

- **Vefat tarihi 1163 (1749-50) olan bilginler:** Bu bölümde 9 kişi mevcuttur.

İbrâhîm Efendi, Abdülhalîm Efendi, İsmâil Efendi, Yûsuf Efendi, Abdullâh Efendi, Mehemmed Efendi, Yûnus Efendi, Şeyh Mustafa,[1] Şeyh Abdurrahmân.

- **Vefat tarihi 1164 (1750-51) olan bilginler:** 22 zatın biyografisini ihtiva etmektedir.

Şeyh Mehemmed, Şeyh Ahmed, el-Hâc İsmâil Efendi, Mehemmed Lâyıh Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Yûsuf Efendi, Hasan Efendi, Abdülganî Efendi, el-Hâc Mehemmed Efendi, İsmâil Efendi, Ahmed Efendi, Hâfız Mustafa Efendi, Süleymân Efendi, Feyzullâh Efendi, Mehemmed Refî' Efendi, Osmân Efendi, Ahmed Efendi, Mustafa Sa'dullâh Efendi, Mehemmed Saîd Efendi, Mehemmed Zeynülâbidîn Efendi, İbrâhîm Efendi.

- **Vefat tarihi 1165 (1751-52) olan bilginler:** Bir önceki grup gibi 22 zatın biyografisi vardır.

Mehemmed Efendi, Mehemmed Efendi, Şeyh Ebû Bekr Bey, es-Seyyid Mehemmed Es'ad Efendi, Şeyh Ahmed, Sa'dî Alî Efendi, Şeyh Hasan, Mustafa Efendi, Şeyh Alî, Abdullâh Efendi, Mehemmed Emîn Vâsık Efendi, Hüseyn Efendi, Mahmûd Efendi, Mehemmed Yümnî Efendi, Alî Efendi, Sâlih Efendi, Mehemmed Saîd Efendi, el-Hâc Mustafa Efendi, Nu'mân Efendi, Mehemmed Hıfzî Efendi, Mes'ûd Efendi, İbrâhîm Halîl Efendi.

- **Vefat tarihi 1166 (1752-53) olan bilginler:** Bu kısımda ikisi şair olmak üzere 24 zatın tercüme-i hâli mevcuttur.

Şeyh Muhammed, Abdullâh Efendi, Mehemmed Emîn Efendi, el-Hâc Mehemmed Saîd Efendi, İsmâil Efendi, es-Seyyid Mehemmed Efendi, Hüseyn Efendi, Alî Efendi, Hâfız Alî Efendi, Mehemmed Efendi, el-Hâc Mehemmed Emîn Efendi, Ahmed Hâsib Efendi, Mehemmed Es'ad Efendi, es-Seyyid Abdülvehhâb, Seyyid Ömer Efendi, Mehemmed Emîn Efendi, Ahmed Efendi, Sâlih Efendi, el-Hâc Mahmûd Efendi, el-Hâc Abdülkerîm Efendi, Mehemmed Efendi, Seyyid Alî Efendi, Hüseyn Efendi, Şeyh Muhammed.

1 Şeyh Mustafa eş-Şirvânî hazretlerinin vefat yılı 1164'tür. Eserde kronolojik olarak 1163 yılında vefat eden ulemanın arasında gösterilmiştir.

- **Vefat tarihi 1167 (1753-54) olan bilginler:** Bu bölümde konu edinilen kişi sayısı 15'tir.

Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed, Alî Efendi, Mehemmed Bahtî Efendi, İbrâhîm Efendi, Mehemmed Hudâdâd Bey, Mehemmed Lutfullâh Efendi, Mahmûd Efendi, İbrâhîm Efendi, Ahmed Efendi, Hasan Efendi, Mehemmed Hâzık Efendi, el-Hâc Feyzullâh Efendi, es-Seyyid Abdullâh Hilmî Efendi.

- **Vefat tarihi 1168 (1754-55) olan bilginler:** 1168 tarihli bilgin sayısı eserde 4'tür.

Şeyh Abdülkâdir, Mustafa Efendi, Şeyh Osmân, Mahmûd Efendi.

1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden molla, âlim ve bilginlerin biyografilerini veren İsmet Efendi bu bölümün sonunda yer verdiği 4 şahsın vefat yıllarını tam hatırlayamamaktadır. Söz konusu 4 şahsın ölüm yılına ilişkin bilgi eserde şu şekildedir:

"**Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi:** 1134 Rebī'ü'l-āḫir'iniñ yigirmi dördüncü Çihārşenbe günü kürsī-nişīn-i beḳā oldular."[1]

"**'Abdü'l-laṭīf Rāzī Efendi:** …ve fużalā-yı benāmdan olduḳları ḥālde 1160 tārīḫinden muḳaddem terk-i manṣıb-ı ḥayāt etmişlerdir."[2]

"**İbrāhīm Efendi:** Meşāhīr-i 'ulemādan 1160 tārīḫlerinde nüsḫa-i ḥayātı itmām etmiştir."[3]

"**Seyyid Muṣṭafā Efendi:** İtmām-ı ders-i ḥayāt 1160 tārīḫlerindedir."[4]

6. Şeyh ve Mutasavvıfların Tercüme-i Hâli

İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında âlim, mutasavvıf ve şeyhlerin biyografileri için müstakil bir başlık açmış; bu başlık altında 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden Sultan I. Mahmûd devri âlim, mutasavvıf ve tarikat şeyhlerinden müteşekkil 131 şahsın biyografisine yer vermiştir. Söz konusu şahısların eserde kronolojik olarak dağılımı şu

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 132b.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 133b.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 134a.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 134a.

şekildedir: "Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel Hazretlerinin Zamân-ı Saltanatlarında Tekyegâh-ı Hayy u Bâkî'ye 'Âzim Olan Meşâyih-i Zevi'l-ihtirâm ve Turuk-ı 'Aliyyeye Nisbet İle İktisâb-ı Şöhret Eden Zevât-ı Kirâm"[1]

- **Vefat tarihi 1143 (1730-31) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu bölümde biyografisi zikredilen mutasavvıf sayısı 10'dur.

eş-Şeyh Abdülganî-yi Nablusî, Köstendilî Şeyh Alî Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Abdülmecîd Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Mahmûd Efendi, Dervîş Hâfız Efendi, İlhâm Dede, el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Abdüllatîf Efendi.

- **Vefat tarihi 1144 (1731-32) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu tarihte vefat eden kişi sayısı eserde 8'dir.

el-Hâc Alî Efendi, *Mehemmed Şeyhî Efendi*, Seyyid Muhammed Dede, Dervîş Mehemmed Efendi, Şeyh İbrâhîm-i Keşfî Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, Mustafa Efendi, Alî Efendi.

- **Vefat tarihi 1145 (1732-33) olan şeyh ve mutasavvıflar:** 1145 yılında vefat eden şeyh sayısı zeyilde 19'dur.

eş-Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, eş-Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh İsmâil Efendi, Şeyh İsmâil Efendi, Şeyh Atâullâh, Şeyh Hasan Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, eş-Şeyh Âsîf Mehemmed Dede, Şeyh Mehemmed Efendi, eş-Şeyh Halîl Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, eş-Şeyh Mehemmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Ubeydullâh Efendi, Şeyh İbrâhîm Ağa, Abdüsselâm Dede, Mûnis Dede, Dervîş Mustafa Efendi, Dervîş Mehemmed Efendi.

- **Vefat tarihi 1146 (1733-34) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu kısımda 8 mutasavvıfın tercüme-i hâli mevcuttur.

es-Seyyid eş-Şeyh Mehemmed Şerefüddîn Efendi, Şeyh el-Hâc Mehemmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Mehemmed Keşfî Efendi, Şeyh Murâd Efendi, Surûrî Mustafa Efendi, Dervîş Mehemmed Efendi, eş-Şeyh Suhufî Mehemmed Efendi.

- **Vefat tarihi 1147 (1734-35) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu bölümde biyografisi mevcut şeyh sayısı 13'tür.

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 135a.

eş-Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Hasan Efendi, *Şeyh Receb Enîs Dede*, Şeyh Alî Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Osmân Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, eş-Şeyh el-Hâc Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Mustafa Efendi, Hâfız Mehemmed Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi.

- **Vefat tarihi 1148 (1735-36) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu kısımda 11 şahsın biyografisi bahis konusudur.

Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Mustafa Sâkıb Dede Efendi, Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh Hasan el-Kürdî, Şeyh Mehemmed Dede, Şeyh Mehemmed Fahrüddîn Dede, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, Mahmûd Efendi, Şeyh Hamdî Efendi, Şeyh Abdülazîz Efendi.

- **Vefat tarihi 1149 (1736-37) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu bölümde tercüme-i hâli beyan edilen kişi sayısı 15'tir.

Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, eş-Şeyh Ya'kûb-ı Afvî Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Hâfız Ahmed Efendi, Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, eş-Şeyh Abdülmecîd Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Alî Efendi, Hâfız Mustafa Efendi, Şeyh İlmî Efendi, Alî Baba, Şeyh Ziyâüddîn Efendi.

- **Vefat tarihi 1150 (1737-38) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu kısımda hâl tercümesi verilen 9 kişi vardır.

Şeyh Alî, Şeyh Muhammed Ukayle, Şeyh İshak Efendi, Şeyh Abdülazîz Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Abdüllatîf Efendi, Şeyh Mehemmed Lutfî Efendi, Şeyh Alî Dede, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Dâvud Efendi.

Bilginler kısmında bazı yıllarda (1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162) tercüme-i hâlleri yazılmayan zevâtın durumu, şeyh ve mutasavvıflar bölümü için de geçerlidir. İsmet Efendi, 1150 (1737-38) tarihinde vefat eden şeyh ve mutasavvıfları konu ettikten sonra kronolojik olarak 1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163 vefat tarihli şeyh ve tarikat büyüklerinin tercüme-i hâllerini vermek yerine 1164 (1750-51) tarihine geçer. Söz konusu tarih veya tarih aralığında vefat eden şahısların biyografileri zeyilde mevcut değildir.

Dolayısıyla eser, 1151 ilâ 1163 yılları arasında bilgi akışı bakımından sekteye uğramaktadır. Kanaatimizce bu hususu doğuran sebeplerin başında -bilginler bahsinde de ifade edildiği gibi- İsmet Efendi'nin söz konusu yıllarda vefat eden şahısların tercüme-i hâlini hatırlayamaması gelmektedir. Bir diğer ihtimal ise mâlûm yangından sonra kaleme alınan ve 1151-1163 yılları arasında vefat eden kişilerin biyografilerini kapsayan kısımların günümüze intikal edememesidir.

- **Vefat tarihi 1164 (1750-51) olan şeyh ve mutasavvıf(lar):** İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ında 1164 yılında vefat eden 1 kişiye yer vermiştir.

eş-Şeyh Abdurrahmân Efendi.

- **Vefat tarihi 1165 (1751-52) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu kısımda 12 şahsın hâl tercümesi mevcuttur.

Şeyh Hikmetî Mehemmed Efendi, Şeyh Yûsuf Nizâmüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Alâüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Mehemmed Ârif Efendi, Şeyh Ahmed Vefkî Efendi, Şeyh Alî Efendi, Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Ömer Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, İbrâhîm Efendi.

- **Vefat tarihi 1166 (1752-53) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu bölüm 6 şahsı muhtevidir.

Şeyh Abdülbâkî Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, eş-Şeyh Hâce İshak Efendi, Sinobî es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Efendi, Feyzullâh Hulûsî Efendi.

- **Vefat tarihi 1167 (1753-54) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Bu kısım 7 zatı ihtiva etmektedir.

Seyyid İbrâhîm Dede, Seyyid el-Hâc Ahmed Efendi, Şeyh Abdurrrahmân Efendi, İbrâhîm Efendi, eş-Şeyh Dede Mehemmed Efendi, Şeyh Hâfız Mustafa Efendi, Şeyh Abdülkâdir Efendi.

- **Vefat tarihi 1168 (1754-55) olan şeyh ve mutasavvıflar:** Son vefat yılının konu edildiği bu kısımda 12 şeyh ve tarikat büyüğünün hâl tercümesi mevcuttur.

Şeyh Ahmed Müsellem Efendi, eş-Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed Hâtem Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Süleyman Râcî Efendi, Şeyh Abdülkerîm Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Abdurrahîm Efendi.

7. Hâtimesi

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta diğer zeyillerde görülen hâtime kısmına benzer bir şablon görülmemektedir. Fakat İsmet Efendi bu bölümde, padişaha takdim etmeyi düşündüğü cüz'lerin mahiyeti hakkında bilgi vermektedir. Takdimden kaynaklanacak kusurların da mazur görülmesini istemektedir. Bölümün sonunda yer alan imza, cüz'lerin son bulduğuna delâlet etmekte, dolayısıyla hâtime kısmı olduğu fikrini akla getirmektedir. Müellif bu bölümde *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* adlı esere zeyil olarak yirmi beş seneden beridir meydana getirdiği evrakın mâlûm yangında yandığını ifade eder. Dolayısıyla padişaha daha önce takdim ettiği 25. cüz'ün hangi kişinin biyografisi ile son bulduğunu hatırlayamamaktadır.[1] Fakat yazar, elinde mevcut olan 26. cüz'ü sultana takdim etmeyi, ona karşı bir sorumluluk saydığını ayrıca söz konusu parçanın yaklaşık bin sayfayı ihtiva ettiğini anlatır.[2] İsmet Efendi, meydana gelen bütün bu kusurlarından dolayı hükümdardan affolunmasını diler. Bu metnin altında görülen imza, mukaddime kısmındaki imzayı hatırlatmaktadır.[3]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik bu hâliyle eksik bir nüshadır. Çünkü müellif, söz konusu hâtime kısmından sonra 1164/1750-51 ilâ 1168/1754-55 yılları arasında vefat eden 38 şeyh ve mutasavvıfın tercüme-i hâlini zeyline eklemiştir.[4] Eserin bahis konusu ettiği son şahıs Şeyh Abdurrahim Efendi'nin biyografisi de yarım kalmıştır.[5]

---

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 240a.

2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 240a.

3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 240a.

4 Hâtime kısmından sonra biyografisi yazılan şahıslar şunlardır: eş-Şeyh Abdurrahmân Efendi, Şeyh Hikmetî Mehemmed Efendi, Şeyh Yûsuf Nizâmüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Alâüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Mehemmed Ârif Efendi, Şeyh Ahmed Vefkî Efendi, Şeyh Alî Efendi, Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Ömer Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, İbrâhîm Efendi, Şeyh Abdülbâkî Efendi, Şeyh Abdülbâkî Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, eş-Şeyh Hâce İshak Efendi, Sinobî es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Efendi, Feyzullâh Hulûsî Efendi, Seyyid İbrâhîm Dede, Seyyid el-Hâc Ahmed Efendi, Şeyh Abdurrahmân Efendi, İbrâhîm Efendi, eş-Şeyh Dede Mehemmed Efendi, Şeyh Hâfız Mustafa Efendi, Şeyh Abdülkâdir Efendi, Şeyh Ahmed Müsellem Efendi, eş-Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed Hâtem Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Süleymân Râcî Efendi, Şeyh Abdülkerîm Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Abdurrahîm Efendi.

5 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 259b.

8. Zeyilde Yer Alan Anekdotlar

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri'nde, tanıtılan kişiyle alâkalı hikâye, latife, keramet vs. gibi anekdotlar kaleme alınmıştır. Müellif, böylece kaleme aldığı şahısla ilgili konuya canlılık kazandırmak istemiş; okuyucuyu tekdüzelik ve monotonluktan kurtarmak veya okuyucuya ilave bilgi verme gayesi gütmüştür. 371 şahsın hâl tercümelerinin yer aldığı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta da bu hususa yer verilmiştir. Fakat kendinden önce kaleme alınan zeyillerde anekdot sayısı oldukça fazla iken *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta sadece iki hikâye, bir lâhika ve bir de muhtıra-i âcizâne olmak üzere dört yerde görülür ki diğer zeyillere[1] nazaran bu oran oldukça düşüktür. Konuya örnek teşkil etmesi açısından Derviş Hafız Ahmed Efendi ile ilgili bir anekdot iktibas edilmiştir:

Ḥikāye

> Ḫāṣköy civārında Sütlüce sākinlerinden ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ salṭanat-ı mülūkāneleri müteḥayyizān-ı müstaḫdimīninden Süleymān Bey'iñ ḥānesine farṭ-ı maḥabbetle müdāvimdi. Bir gün mīr-i mūmā ileyhi rāḥatsız görmekle o gece o ḥānede ḳalıp bāġçede ḥavżıñ kenārında ṣabāḥa ḳadar da'avāt-ı mütemādiye ile 'arż-ı 'ubūdiyyet ederek dergāh-ı luṭf-penāh-ı Perverdgār'dan onuñ 'āḳıbetini temennī eder. Ḫażret-i Mevlā'nıñ luṭf u iḥsānı ile ārzūsu vechile Bey Efendi de kesb-i 'āḳıbet eyler.[2]

9. Zeylin Dili ve Üslûbu

Kendinden önce kaleme alınan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyillerinin aksine *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın dili sade ve açıktır. Bunda giderek modern bir tarz kazanmaya başlayan biyografi yazıcılığı ve meydana getirildiği yüzyılın dil hususiyetleri tesirli olmuştur. İsmet Efendi'nin yaşadığı yüzyıl, ilmî gelişmelere açık, ülkenin hemen her sahada değişim geçirdiği ve yeni bir atılımın meydana geldiği bir zaman dilimini kapsar. Burada, Tanzimat Dönemi'nin edebî eserlerine de az çok yansımış olan bir hususa daha dikkat edilmesi gerekir. Bu, XVIII. yüzyıl ortalarından başlayan ve hemen bütün

1 Mesela, Uşşâkîzâde Hasîb'in *Zeyl-i Şakâ'ik*'ında anekdot sayısı 52'dir. Bkz. Ramazan Ekinci, *age.*, s. 131.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 165a.

XIX. yüzyılda genişleyerek devam eden, Osmanlı'nın bilgi ve tekniğe açılma hadisesidir. Böylece Tanzimat yıllarından başlayarak önce sathî, daha sonra biraz derinlere nüfûz edecek bir seri yenileşme hareketi, XIX. yüzyılın özellikle ikinci yarısından sonra Osmanlı ülkesinin çehresini yavaş yavaş da olsa değiştirmeye başlamıştır.[1]

Her türlü geleneksel unsurun değişimden geçtiği bir dönemde telif edilen *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın mukaddimesinde dönemin yenilikçi zihniyeti kendisini hissettirmektedir. Mukaddime; besmele, tevhid, naat gibi klasik nesir şablonunu gösterse de o dönemde bilim ve tekniğe yönelme değişim ve gelişim adına bir anahtar olarak görüldüğü için "âlem-i medeniyet, kütüphaneleri doldurmak, cihan-ı medeniyeti aydınlatmak" gibi bilimselliğe vurgu yapan yeni ifadeler de dikkat çekmektedir. Osmanlı dönemi Türk nesri hakkında bilgi veren M. F. Köksal, klasik nesir üslûbunu sade, orta, süslü ve ağdalı nesir olmak üzere dört grupta incelemek gerektiğini ifade etmiştir: Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların az bulunduğu metinleri sade (üslûb-ı sade); yer yer secilerle kurulmuş, sanat endişesi taşıyan ve Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların Türkçe kelimelere baskın şekilde kullanıldığı metinleri orta nesir (üslûb-ı mutavassıt); sanat kaygısının yoğun olduğu yabancı kelime ve tamlamaların, secilerin sıklıkla kullanıldığı metinleri süslü nesir (üslûb-ı müzeyyen); esas gayesi sanat olan külfetli bir dile sahip, yabancı sözcük ve terkiplerle meydana getirilmiş eserleri ağdalı nesir (üslûb-ı âlî) grubuna dâhil etmiştir.[2] Bu bilgiler ışığında İsmet Efendi'nin üslûbu, orta nesir üslûbuna dâhil edilebilir. Nitekim, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan önce kaleme alınan zeyillerde âyet ve hadislerin veya Arapça, Farsça kelimelerle teşkil edilen uzun terkiplerin yoğun olarak kullanıldığını görüyoruz. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta ise müellif, eserinin mukaddime bölümünde Arapça kaleme aldığı bir dua cümlesinden başka herhangi bir Arapça veya Farsça unsura yer vermemiştir. Mukaddimenin devamı ise yine orta nesir üslûbunu yansıtmaktadır:

---

1 M. Orhan Okay, "Tanzimatçılar: Yenileşmenin Öncüleri (1860-1896)", *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 3, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul, 2006, s. 55-56.

2 Cihan Okuyucu-Ahmet Kartal-M. F. Köksal, *Klâsik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul 2012, s. 16-18.

Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا و سيد المرسلين محمد و على آله و اصحابه اجمعين[1]

'Ālem-i medeniyyet-i İslāmiyyeye zīb ü zīnet veren esbāb-ı 'aẕīme ve mühimmeden birisi belki birincisi 'ulūm u ma'ārif olup bunu da 'alā-vechi'l-iḳān der-miyān eyleyen 'ulemā-yı a'lām ve 'urefā-yı kemālāt-ittisāmdır. Bu ẕātlar memālik-i maḥrūsetü'l-mesālik-i ḫilāfet-penāhīleriniñ her ṭarafında envā'-ı envār-ı 'ulūmu intişāra beẕl-i iḳtidār etmişler ve pek çoḳ kitāblar tedrīs ve te'līfine muvaffaḳıyyetle āṯār-ı mü'ellefāt-ı mū-şikāfāne ve ḥaḳāyıḳ-perverāneleriyle kütüb-ḫāneleri māl-ā-māl ederek cihān-ı medeniyyetiñ cihāt-ı mütenevi'asını tenvīr buyurmuşlardır.[2]

Yazar, söz konusu Arapça ve Farsça unsurları daha çok bahis konusu ettiği kişilerin hâl tercümelerini yazarken onların ölümlerine düşürülmüş tarih manzumeleri şeklinde vermekle yetinir. Eserin tamamında sadece beş yerde Arapça ve Farsça tarih manzumesine yer verilmiştir.[3] Mehemmed Yümnî Efendi'nin ölümüne düşürülmüş Farsça tarih şu şekildedir:

خالدار آمد جبين تاريخش[4]
يمنى حاكم شد بفردوس برين
٥٦١١

Fındıklılı İsmet Efendi'nin üslûbunun sade ve açık, daha çok orta nesre yakın olduğu yukarıda ifade edilmişti. Hem dönemin dil hususiyetleri hem de Tanzimat dönemi edebî eserlerinde görülen birtakım değişiklikler İsmet Efendi'nin zeylinde de kendisini hissettirir. Abdullah Efendi'nin biyografisi bunun açık bir göstergesidir:

1 "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd, efendimiz ve peygamberlerin efendisi Muhammed'e, ailesine ve bütün ashabına salât ve selâm olsun."
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 1b.
3 Diğer tarih manzumeleri için bkz. Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 127b, 140a, 178b, 255a.
4 "Tarihi alnının üstünde bir ben gibi belirdi; Hâkim Yümnî Firdevs-i Berîn'e gitti."

'Abdu'llāh Efendi

'Ulemā-zādelerden biriniñ oğlu ve ṭarīḳ-ı 'ilmī müteḥayyizānından Ḥalīm-zāde Efendi'niñ dāmādıdır. Üsküdar mollāsı olduḳtan ṣoñra 1147'de irtiḥāl etmişdir. Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi muḳābilinde Ḥażret-i Ḫālid *raḍiya'llāhu 'anh* sülāle-i fāḫirelerinden Şemsü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ civārında medfūndur.[1]

Fakat eserde yer yer süslü nesrin tesirleri de görülür. Yazar, biyografisini kaleme aldığı kişinin edebî şahsiyetiyle alâkalı bilgi verirken bu üslûbu tercih etmektedir. Biyografisi takdim edilen şahıs herkesçe bilinen, devrinde ve yaşadığı bölgede şöhret kazanmış biri ise, yazar buna bilhassa dikkat etmektedir. Amasya âlimlerinin önde gelenlerinden es-Seyyid eş-Şeyh Ali Şeyh Efendi'nin hayatı anlatıldıktan sonra, ilmî şahsiyeti üzerinde durulurken sanatlı bir üslûp ön plana çıkmaktadır:

Amasyalı-zāde Efendi niḥrīr-i bī-naẓīr, fāżıl-ı meḥāsin-semīr, evṣāf-ı 'ālimāneyi cāmi' bir şeyḫ-ı rūşen-żamīrdiler. Tācdārān-ı te'ālī-iḳtirān-ı āl-i 'Oṯmān ebbeda'llāhu salṭanatehu ve ḫalleda'llāhu mülkehu ilā-āḫiri'd-devrān ḥażarātınıñ 'ulūm-i 'āliye ve āliyeye ve erbābı olan 'ulemā-yı a'lāma ve ṭuruḳ-ı 'aliyyeye ve erbābı bulunan meşāyiḫ-ı kirāma ve sā'ir ehl-i fünūn u ṣanāyi'e ve ḫayrāt u ḥasenāt ve i'mārāt u i'mālāt ve envā'-ı teraḳḳiyāt ve bilād u 'ibād ḥaḳlarında menāfi'-baḫş olacaḳ umūr-ı mütenevvi'aya secāyā-yı 'ulviyyāt-intimā-yı ḫilāfet-penāhīleri muḳteżā-yı 'ālīsince meyl ü maḥabbet ve dā'imā maḳāṣıd-ı ḫayriyye-i şāhāneleriniñ mertebe-i ḥuṣūl-i vuṣūlüne luṭf u 'ināyet buyurmaḳta olduḳlarını biñlerce meşhūrāt-ı 'ālem-pesendāne bildirmektedir.[2]

Geleneğe mensup diğer zeyillerde biyografisi verilen âlimlerin veya mutasavvıfların isimleri "el-Mevlâ" ile başlayan uzun ve sanatlı ibarelerle başlığa çevrilirdi. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta ise biyografik başlıklar, modern eserlerde olduğu gibi sadece şahısların isimlerinden meydana gelmekte ve takdim cümlesi şeklinde devam etmektedir:

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 45b.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 229a-229b.

"Süleymān Naḥīfī Efendi: Fużalā-yı ricālden Naḥīfī Efendi ḥażretleri."[1]

"Şeyḫ ʿAlī Efendi: Aṣḥāb-ı kemālāttan ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ḳıdve-i ʿārifānından Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri."[2]

İsmet Efendi, eserine konu ettiği âlim ve mutasavvıfların müderrislik, kadılık vs. aldığı görevleri ve görev yaptığı yerleri ayrıntılı olarak vermeye gayret etmiştir:

> Peder-i feżā'il-güsteri Maḥmūd Efendi ḥażretleri Maġnisa'da 1026 Ẕi'l-ḥicce'sinde tevellüd ve ʿulemā-yı aʿlām ḥażarātınıñ ḫalḳa-i ders-i niḥrīrānelerinden aḫẕ-ı ʿulūm edip 1059 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde müderris ve bu eṣnāda naḳībü's-sādāt Anḳaravī Ṣofu Emīr Meḥemmed Esʿad Efendi ḥażretlerine dāmād olmuşlardı. 1081 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥaleb ve 1087 Receb'inde Burusa ve 1090 Cumāde'l-āḫire'sinde Mekke-i Mükerreme pāyesi ile Medīne-i Münevvere Mevleviyyetleri ve 1091 Cumāde'l-āḫire'sinde İstanbul pāyesi ve 1094 Rebīʿü'l-evvel'inde Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye ḳāḍīliği ve 1095 Muḥarrem'inde Ġalaṭa Mevleviyyeti ve 1104 Rebīʿü'l-evvel'inde Anadolu ḳāḍī-ʿaskerliği tevcīhiyle talṭīf olundular. Ḳāḍī-ʿaskerlikte müddet-i maʿlūmesi olan bir seneyi bi'l-ikmāl 1115 Ramażān'ınıñ evā'ilinde doḳsan yaşında beḳāya intiḳāl eyledi.[3]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'i, üslûp itibariyle geleneğe mensup diğer zeyillerden ayıran önemli farkların başında mevzubahis ettiği şahsın sülalesine dair bilinenleri silsile hâlinde ifade etmesi gelir:

> **Seyyid Meḥemmed Ṣadrü'd-dīn Efendi:** ʿUṣṣāḳī-zādelerden ve fużalā-yı mevālīden Ṣadrü'd-dīn Efendi. Peder-i feżā'il-güsteri, naḳībü's-sādāt ve mükerreren Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri olan ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleri 1139 tārīḫinde, bunlarıñ pederleri Mekke-i Mükerreme ḳāḍīsi ʿAbdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleri 1090'da, müşārün ileyhiñ peder-i fażīletmendi Üsküdar ḳāḍīsi ʿAbdu'r-raḥīm Efendi ḥażretleri 1078'de irtiḥāl ettiler.[4]

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 72a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 200a.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 94a-94b.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 33a.

> **Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi:** Ayaṣofya Şeyḫī-zāde Ṣıddīḳ Efendi. Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi ibnü'l-fāżıl eş-Şeyḫ Süleymān Efendi ibn Aḥmed Efendi ibn Muṣṭafā Efendi ibn Faḳīh Meḥemmed Efendi.[1]

İsmet Efendi, konu ettiği şahısların ilmî şahsiyetiyle alâkalı bilgi verirken âhenk unsurlarından seci ve aliterasyona da yer yer müracaat etmiştir: "Amasyalı-zāde Efendi **niḥrīr**-i bī-**naẓīr,** fāżıl-ı meḥāsin-**semīr,** evṣāf-ı 'ālimāneyi cāmi' bir şeyḫ-ı rūşen-**żamīr**diler."[2] "Müşārün ileyh Refdī Efendi'niñ oğlu mūmā ileyh 'İffetī Muṣṭafā Efendi müderrisīnden **neṣr** ü **şi'r**de **muḳtedir** bir mecmū'a-i **cevāhir**-i **nevādir**di."[3] "Luṭfu'llāh Mollā demek ile şeh**īr**, fażīl**et** ü reviyy**et**, ḥilmiyy**et** ü nezāk**et** ile ma'lūm ṣaġ**īr** ü keb**īr** bir ẕāt-ı meḥāsin-vef**īr**di."[4]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta dikkat çeken bir diğer husus, bazı kelimelerin yazılış şeklidir. Metinde özellikle "rāḥatsızlıḳ" kelimesinde görülen bu durum, başka bazı kelimelerde de müşahede edilmektedir. Anılan kelime, metnin tamamında راحتسزلق şeklinde değil, راحتسزلك biçiminde yazılmıştır. Kelimenin son eki olan -lıḳ ekinin (لق); -lik (لك) şeklinde yazılması, metnin tamamında göze çarpmaktadır. Aynı eki alan diğer kelimelerde bu husus görülmezken sadece "rāḥatsızlıḳ" kelimesinde görülmesi, devrin gramatik hususiyetlerinin bir sonucu olup kalın ünlülerle biten kelimelere ince ünlü barındıran eklerin getirilmesiyle ilgilidir. Buna benzer olarak eserde doğru şekli olan maḳābir (مقابر) yerine mekābir (مكابر); ekārim (اكارم) kelimesi ise yanlış bir şekilde eḳārim (اقارم) olarak yazılmıştır.

10. Ölümün İfade Ediliş Şekli ve Kabir Tasvirleri

Doğum ve ölüm, insanın bu dünyadaki kaderinin başlangıcı ve sonudur. Dünyaya gözlerini yeni açmış bir çocuğun verdiği neşe ve saadet her ne kadar çok güzel bir duygu ise de ölüm söz konusu olduğunda bu durum yerini hüzün ve acıya bırakır. Ölüm gerçeğinin vermiş olduğu hüzün karşısında sanatkâr, bu duyguyu edebî bir dil ile ifade etmiştir. Sanatkârın dünyaya ve hayata bakış açısı, aynı zamanda onun ölüm düşüncesini de etkilemiş, ölümü sorgulamadan kabullenmiştir. Özellikle Osmanlı toplumunda İslâm dinine

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 131a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 229a.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 79a.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 124b.

mensup şair ve müellifler, hem inançları gereği hem de toplumun içtimaî yapısı sebebiyle ölümün soğuk yüzünü şirin göstermeye çalışmışlardır.[1]

İsmet Efendi de *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında söz konusu ettiği kişilerin ölümünü sanatlı ifadelerle şirin göstermektedir:

> "…1147 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ on yedinci Pencşenbe gecesi yatsı vaḳti irtiḥāl-i dār-ı naʿīm eylediler."[2] "…Dārü'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye rāddesinde 1147'de ikmāl-i ders-i ḥayāt eyledi."[3] "…ʿÖmr-i nāzenīni yüz yigirmiye müteḳāriben 575 sālinde dergāh-ı Ḥażret-i Müteʿāl'e intiḳāl eylediler."[4]

Müellif, bu hususta bazı farklı yorumlama yollarına da gitmiştir. Örneğin, biyografisini kaleme aldığı şahsın tarikatini kullanarak ilgili şahsın ölümü ile alâkalı sanatlı ifadeler kullanmıştır. Ayrıca, Nevʿîzâde Atâyî'nin *Hadâ'iku'l-hakâ'ik*'ını zeyleden Şeyhî Mehmed Efendi'nin ölümü de bu üslûpta dile getirilmiştir: **"el-Ḥāc ʿAlī Efendi.** Ṭarīḳ-ı Celvetī ḫulefāsından İmām ʿAlī Efendi. 1144'te celvetgāh-ı beḳāya gitti."[5] **"Dervīş Muṣṭafā Efendi.** Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ḳudemāsından, erbāb-ı ḥālden bir ẕāt olup Üsküdar'da sākin olurdu. 1145'te rūḥu ḫalvetgāh-ı Bāḳī'ye gitti."[6] **"eş-Şeyḫ Āsīf Meḥemmed Dede.** Ṭavşanlı Mevlevī-ḫānesi şeyḫi, ʿārifān-ı ṭarīḳat-i Mevleviyye'den Āsīf Dede ḥażretleri. ʿĀlim ü ʿārif, ʿābid ü ʿāşıḳ, evżāʿ-ı mürşidānesi eslāf-ı kirāmıñ sīretine muvāfıḳ bir ẕāt olup semāʿ-ḫāne-i ʿālem-i ʿuḳbāya ʿāzim olmaları 1145 tārīḫindedir."[7] "**Mehemmed Şeyḫī Efendi**. …īfā etmekte iken 1144 Muḥarrem'iniñ on beşinde ṣaḳāyıḳzār-ı beḳāyā intiḳāl eylemiştir."[8]

---

1 Bu konu hakkında şu makalelere de bakılabilir: Mahmut Kaplan, "Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da Vefatlara Düşülen Notlar", *Turkish Studies*, Volume 7/1, Winter 2012, s. 57-80; İlyas Yazar, "Şair Tezkirelerinde Ölüm Bağlamında Dil ve Üslup Üzerine Bir İnceleme", *CBU Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, 2013, s. 457-466; Abdullah Aydın, "Asude Bahar Ülkesine Yolculuk Olan Ölümün Şair Biyografilerinde İfade Edilmesi", *Turkish Studies*, Volume 8/8, Summer 2013, s. 161-188; Mustafa Durmuş, "Ölümü Güzelleştiren Eda: Türkçe Şair Tezkireleri İle Şairnâmelerde Ölüme Bakış Ve Ölümün İfade Biçimleri Üzerine", *Millî Folklor*, Sayı: 94, 2012, s. 105-122.

2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 36a.

3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 45b.

4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 136a.

5 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 166a.

6 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 188b.

7 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 182a-182b.

8 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 167b.

Yazar, ayrıca kabirlerin yerleri ve tasviri konusunda da tafsilatlı bilgiler vermiştir. Eserde kabrin sağında, solunda, önünde veya arkasında nelerin olduğu; hangi cadde veya sokak üzerinde durduğu; karşı geldiği tekke, çeşme, pazar vs. her ne varsa belirtilmiştir. Dolayısıyla eser, hem ölümün ifade edilişi hem de mezarların yerlerinin tespiti ve tasviri açısından oldukça dikkat çekicidir: "Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi ile Nūḥ Ḳuyusu Cāddesi'niñ arasındaki maḳābir-i vasī'anın Dereler Mescidi'ne olduḳça yaḳın bulunan maḥallinde Rūm Meḥemmed Paşa Cāmi'i mü'eẕẕini ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'den Şeyḫ 'Alī Efendi'niñ merḳadi yaḳınında mütevārīdir."[1] "Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān eṭrāfında bulunan müte'addid maḳābirden Dereler Mescidi ile Ḫarmenlik arasındaki cesīm ḳabristānıñ Ḫarmenlik'e yaḳın olan cihetinde ḳadīmen e'āẓım-ı 'ulemādan ve ṣudūrdan Kevākibī-zāde Veliyyü'd-dīn Efendi'niñ medfen-i maḫṣūṣunda medfūndur."[2] "Ḥażret-i Ḫālid *raḍiye 'anhu'l-Vāḥid* civār-ı raḥmet-medārında Kāşġarī Tekyesi'niñ ilerisinde İdrīs Köşkü diye meşhūr olan mevḳi'-i mürtefi'de çeşmeniñ arḳasındaki maḳberede birāderi Müderris Mūsā Efendi'niñ ḳabri ḳurbüne defnedildi."[3] "Zāviyesi ḳurbünde Ca'ferābād nāmıyla yād olunan mevḳi' -ki bir ḳısmı 1200 senesinden beri Ḥaşīrci-zāde Tekyesi'dir- o mevḳi'de ṭarīḳ-ı Mevlevī'niñ e'āẓım-ı şüyūḫundan ḳıdvetü'l-'ārifīn Şeyḫ Yūsuf-ı Sīneçāk Dede *ḳuddise sirruhu* ḥażretleriniñ merḳad-i meşhūrundan bir sed aşağıda bulunan seddiñ üzerinde defnolundu."[4]

11. Zeyilde Yer Alan Eser Değerlendirmeleri

İsmet Efendi'nin üslûp özelliklerinden biri de şüphesiz bahis konusu ettiği âlim ve bilginlerin müellefâtıyla ilgilidir. Müellif, yazar-eser değerlendirmesi yaparken gördüğü veya işittiği hemen her eseri zeyline eklemeyi ihmal etmemiştir. Ayrıca İsmet Efendi, müellefât sahibi yazarlar için ayrı bir başlık açmış; eserlerin listesi ve değerlendirmesini bu kısımda yapmıştır. Yazar bu suretle kaleme aldığı şahsı, eserlerine binaen ayrı bir yere koymuş; ansiklopedik madde yazım hususiyetlerini daha belirgin hâle getirmiştir.

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 31a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 94a.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 118b.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 169b.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta eserlerin listesi ve değerlendirilmesi genellikle şu başlıklar altında izah edilmeye çalışılmıştır:

"Mü'ellefât-ı Mütebahhirâne vü Mürşidâneleri"[1]
"Mü'ellefât-ı Nihrîrâneleri"[2]
"Âsâr-ı 'Aliyye-i 'İlmiyyeleri"[3]
"Âsâr-ı 'İlmiyyeleri"[4]
"Âsâr-ı Kalemiyyeleri"[5]
"Âsâr-ı Fâzılâneleri"[6]
"Âsâr-ı 'Ârifâneleri"[7]
"Âsâr-ı 'Âlimâne vü 'Ârifâneleri"[8]
"Âsâr-ı Kemâlât-nisârları"[9]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik muteber kaynaklarda isimleri zikredilmeyen eserlerin listesini vermesi açısından da oldukça dikkat çekicidir. Ünlü Şâm âlim ve mutasavvıfı Abdülganî-yi Nablusî'nin mevzubahis edildiği bölümde İsmet Efendi söz konusu âlimin diğer kaynaklarda yer almayan hemen bütün eserlerine yer vermiştir.[10] İsmet Efendi, kaleme aldığı şahsın önem arz eden eserlerini değerlendirirken muhtevası hakkında da okuyuca bilgi verme gayesi gütmüştür. Nablusî'nin Hicaz, Mısır ve Şam vilayetlerine yaptığı seyahati beyan eden eserin içeriği şu şekilde dile getirilmiştir:

> "Ḥażret, 1105 tārīḫinde Şām'dan ḥareket ve Mışr ve o ḥavālīyi seyr ü seyāḥat ve farīża-i ḥacc-ı şerīfini bi'l-īfā on dört ay ẓarfında Şām'a 'avdet ettiklerini tārīḫ ṭarzında ḥikāye ederek beher cildi yigirmi beş cüz' olaraḳ üç cildde *el-Ḥaḳīḳatü'l-mecāz fī rıḥleti bilādi'ş-Şām ve'l-Mışr ve'l-Ḥicāz* 'unvānı altında bir eşer-i kebīr-i müdeḳḳiḳāne yazmışlardır."[11]

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 140b.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 83b.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 132b.
4 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 65a, 160a.
5 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 114b.
6 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 116a.
7 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 198b.
8 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 221a.
9 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 233a.
10 Müellif İsmet Efendi, zeylinde bu kısım için "Mü'ellefât-ı Mütebahhirâne vü Mürşidâneleri" başlığı altında 18 sayfa yer ayırmıştır. Nablusî'nin eserleri için bkz. Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 140b – 149a.
11 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 144b.

Yine asrın faziletli ilim adamlarından Muhammed el-Bâûnî hazretlerinin *Manzûmetü'l-Hulefâ* isimli eseri hakkında İsmet Efendi şu ifadeleri kullanmaktadır:

> "Şām muḥaddiṣīn-i kemālāt-ḳarīninden ve Bā'ūnī aḥfādından efḍalü'l-'aṣr Şeyḫ Muḥammed el-Bā'ūnī ḥażretleri, Ḥażret-i Ebī Bekr *raḍiya'llāhu 'anh* efendimiziñ ḫilāfet-i mufaḫḫamalarından i'tibāren *Manẓūmetü'l-Ḫulefā* nām-ı 'ulyāsı ile manẓūm bir eşer-i mu'teber tasṭīr etmişlerdi."[1]

12. Biyografi Yazım Metodu

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'in kendine has bir biyografi yazım metodu vardır. Geleneğe mensup, kendinden önceki zeyillerde biyografisi tanzim edilen kişilerin isimleri "el-Mevlâ" sıfatı ile başlamakta ve akabinde süslü ve sanatlı bir üslûpla hâl tercümesi yazılmaktaydı. Ansiklopedik madde yazım metodunu andıran *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta bu özellikler görülmez. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta müellif, kaleme alacağı kişinin biyografisine başlarken onu ya ismiyle takdim eder ya da isminin başına "Şeyh" sıfatını getirir. Eğer söz konusu şahsın doğum yeri, tarihi yahut şeceresi biliniyorsa tafsilatlı olarak okuyucuya aktarılmaya çalışılır. Müellif, o şahsın şeceresini vermekle kalmaz, aile büyüklerinin veya fertlerinin devlet hizmetinde aldıkları vazifeler hakkında da bilgi verir. Aşağıda biyografisi kaleme alınan Seyyid Yahya Vâkıf Efendi'den hareketle eserin biyografi yazım metodu izah edilmeye çalışılmıştır:

> **es-Seyyid Yaḥyā Vāḳıf Efendi**
>
> Fā'iz Efendi-zāde fużalādan Yaḥyā Vāḳıf Efendi. Cedleri naḳībü's-sādāt Anḳaravī Meḥemmed Es'ad Efendi ḥażretleri 1057'de ve müşārün ileyhiñ ferzendi Naḳībü's-sādāt Meḥemmed Sa'īd Efendi ḥażretleri 1098'de müşārün ileyh Sa'īd Efendi'niñ maḥdūmu Mıṣr mollāsı 'Abdu'r-raḥīm Fā'iz Efendi 1138'de vefāt etmişlerdir. Bu ẕātıñ oğlu Yaḥyā Vāḳıf Efendi'dir. Vāḳıf Efendi'niñ pederi ṭarafından silsilesi bu vechile olduğu gibi vālidesiniñ pederi de ebu'l-feżā'il ve'l-ma'ārif Ḳāḍī-'asker 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretleridir ki 1125'te 'azm-i 'ālem-i bāḳī eylemiştir.[2]

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 149a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 66a-66b.

Vâkıf Efendi'nin dedeleri ve aile fertlerinden bahseden müellif, daha sonra söz konusu kişinin eğitimini tamamlamasıyla vazife aldığı kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verir. Görev yaptığı yerler, isimleriyle birlikte sırasıyla takdim edilir. Söz konusu kişinin kim(ler)den eğitim almış olduğu, bu eğitimin mahiyeti, şahsî kabiliyeti ve ilmi ne derece başarıyla öğrendiğini ifade eder:

> Vâḳıf Efendi, Dârü'l-Ḫilâfeti'l-'Aliyye'de tevellüd etti. 'Ulemâ-yı a'lâmıń mecâlis-i taḥḳīḳ-perverîlerinden 'ulûm u fünûnuń daḳâyıḳını bi't-taḥṣīl, ma'ârif-i mütedâvileniń ekṣerîsine vâḳıf bir ẕât-ı pür-ma'ârif olmuştu. Ḫaṭṭ-ı ta'lîḳiń müretteb olan meşḳlerini cedd-i mâderi müşârün ileyh 'Ârif Efendi'den yazdı. Ebe-zâde 'Abdu'llâh Efendi meşîḫatında 1120'de İbtidâ-yı Ḫâric râddesinden silk-i müderrisîne bi'l-idḫâl pederiniń Mıṣr Mevleviyyeti'nde Mıṣr naḳîbü's-sâdâtı oldu. Bundan ṣoñra ḫaylî zamân ḥâline münâsib, menâṣıb-ı 'ilmiyyede istiḫdâm olunaraḳ meşhûr u mücerreb olan feżâ'iline binâ'en Ḳassâm-ı 'Askerî me'mûriyyeti ve Ḥaleb Mevleviyyeti tefvîż olundu.[1]

Şahsın tayin, atama vs. bilgilerinden sonra vefatı ve medfun olduğu yer hakkındaki mâlûmata geçilir. Vefat sebebi biliniyorsa zikredilir, bilinmiyorsa ölüm tarihi ve ölümü sanatkârâne bir üslûpla ifade edilir:

> "İstanbul'da 1150 Ramażân'ınıń on beşinci günü vefât etti. Ḥażret-i Ḫâlid *raḍiye 'anhu'l-Vâḥid* türbe-i mu'aẓẓamaları ḥarîminde vâḳi' ḳabristân-ı laṭîfte cedd-i mâderi müşârün ileyh 'Abdü'l-bâḳī Efendi'niń ma'rûf olan merḳadi civârında Bahâriyye'ye ve Bostân İskelesi'ne gidecek iki yola nâẓır bulunan mevḳi'de defîn-i ḫâk-i 'ıṭrnâḳ olmuştur."[2]

Hâl tercümesi yazılan kişinin vefatından sonra, vefatına düşürülmüş tarih varsa yer verilir: "Naẓar (1150)" lafẓı irtiḥâline münâsebetli bir târîḫtir."[3]

Biyografisi yazılan kişinin ölümünden sonra edebî ve şahsî hususiyetleri anlatılır. Burada söz konusu kişinin bir değerlendirmesi yapılır, varsa eserlerinden bahsedilir, bahsedilen eserlerden örnekler verilir: "'İlmen derecât-ı maṭlûbeyi iḫrâz etmiş bir ẕât olduḳları gibi ḥüsn-i aḫlaḳ u eṭvârda aḳrânı

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 66b-67a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 67a.
3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 67a.

arasında ḥā'iz-i ehemmiyet olan mevālī-yi kirāmdandılar. Vāḳıf maḫlaṣıyla fāżılāne eş'ārı vardır."[1]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta biyografisi verilen bazı kişiler, yazar için ayrı bir önemi haizdir. Devrinde ilmî şahsiyeti ve eserleriyle ön plana çıkmış âlim ve şeyhler, fazladan bilgilerle takdim edilir. Müellif, söz konusu kişilerin biyografisini yazarken onları ayrı başlıklar altında değerlendirmeye tâbi tutar. Mesela, meşhur Şam âlim ve mutasavvıfı Şeyh Abdülganî-yi Nablusî'nin biyografisini kaleme alan yazar, Nablusî'yi dört ayrı başlık altında takdim etmiş; her başlık altında tafsilatlı bilgi vermiştir. Birinci başlık altında Nablusî'yi kısaca takdim ettikten sonra soy ağacını zikretmiştir:

-1-

eş-Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī

Ekmel-i cihān, a'lem-i ezmān Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleri. 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī bin İsmā'īl bin 'Abdü'l-ġanī bin İsmā'īl bin Aḥmed bin İbrāhīm bin İsmā'īl bin İbrāhīm bin 'Abdu'llāh bin Muḥammed bin 'Abdu'r-raḥmān bin İbrāhīm bin 'Abdu'r-raḥmān bin İbrāhīm bin Sa'du'llāh bin Cemā'e yāḫūd Ḳudāme bin 'Alī bin Cemā'e bin Mālik bin Kināne.[2]

"Mü'ellefâtı-ı Mütebahhirâne vü Mürşidâneleri" adlı ikinci başlıkta ise şeyhin eserlerinden, eserlerinin muhtevasından, eserlerin bâblarına kadar fazlaca bilgi vermiştir. Müellif, bu kısımda Nablusî'nin yaklaşık 210 eserinin ismini vermiş, bu eserlerin de kısa bir değerlendirmesini yapmıştır. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* bu yönüyle verdiği nadir bilgilerle de ayrı bir öneme sahiptir:

-2-

Mü'ellefāt-ı Mütebaḥḥirāne vü Mürşidāneleri

et-Taḥrīrü'l-ḥāvī şerḥu Tefsīri'l-Beyżāvī, Bevāṭınu'l-Ḳur'ān ve mevāṭınu'l-Furḳān, Kenzü'l-Ḥaḳḳi'l-mübīn fī eḥādīṯi Seyyidi'l-mürselīn, el-Ḥadīḳatü'n-nediyye şerḥi'ṭ-ṭarīḳati'l-Muḥammediyye, Ẕeḫā'irü'l-mevārīṯ fi'd-delāle 'alā mevāżi'i'l-eḥādīṯ, Cevāhiri'n-nuṣūṣ

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 67a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 135b.

fî ḥalli kelimāti'l-Füṣūṣ, Keşfü'l-esrāri'l-ġāmıż şerḥu Dīvāni İbnü'l-Fārıż, Zuhrü'l-ḥadīḳa fî tercemeti ricāli'ṭ-ṭarīḳa, Ḫamratü'l-ḥān ve Rennetü'l-elḥān, Şerḥu Risāle eş-Şeyḫ Arslan…[1]

Üçüncü başlık altında ise Nablusî'nin tarikat silsilesine yer verilir. Bu silsile, baştan son temsilcisine kadar zincirleme bağlantıyı gösterir:

-3-

Ḥażarātı

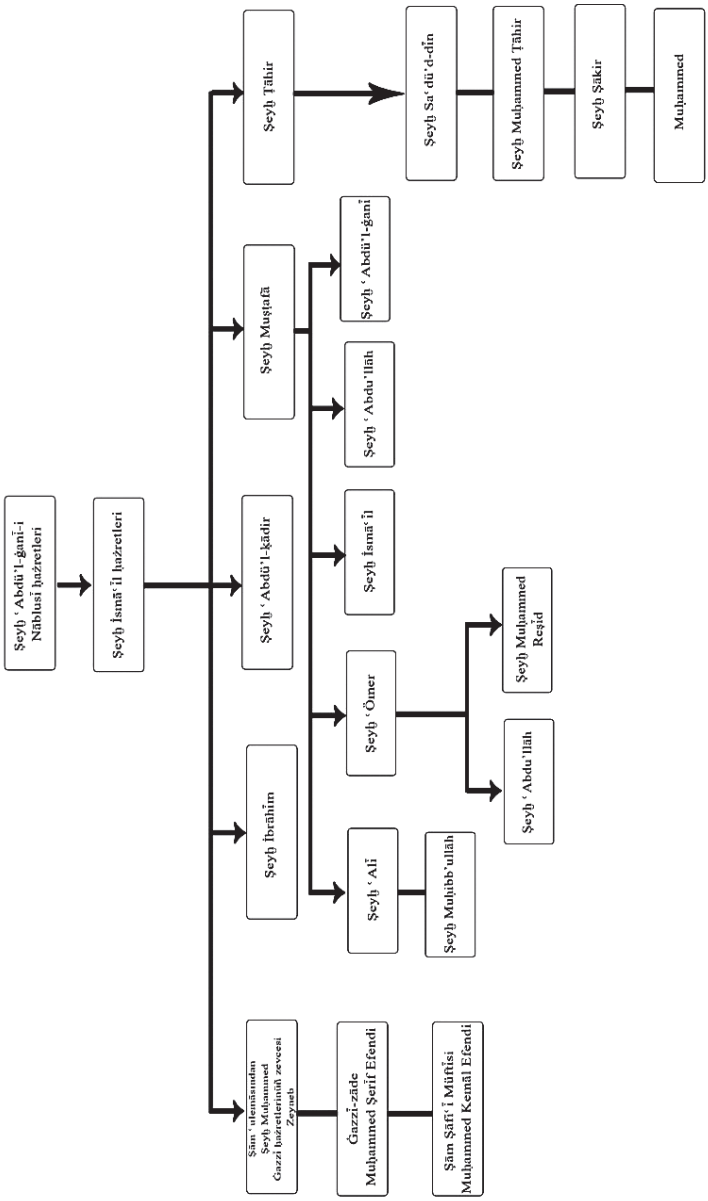
Müşārün ileyh 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī Ebu'l-feyż ḥażretleri Şeyḫ Sa'īd-i Belḫī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Aḥmed Yekdest-i Mekkī ḥażretlerinden, onlar Miyān Muḥammed Ma'ṣūm-ı Serhendī ḥażretlerinden, onlar pederleri ḳuṭb-ı Ṣamedānī İmām-ı Rabbānī Şeyḫ Aḥmed-i Fārūḳī-yi Serhendī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı 'ārifîn Ḫᵛāce Tācü'd-dīn-i Rūmī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı 'ārifān Muḥammed Bāḳībi'llāh-i Tācü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı vāṣılān Muḥammed-i Emkenekī ḥażretlerinden, onlar vālidleri ḳuṭbü'l-vāṣılīn Dervīş Muḥammed ḥażretlerinden, onlar dayısı olan ḳuṭb-ı kāmilān Muḥammed Zāhid-i Emkenekī ḥażretlerinden, onlar Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh-i Aḥrār nāmıyla meşhūr-ı cihān olan ġavṯ-ı edvār Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh-i Semerḳandī Nāẓırü'd-dīn-i Ṭaşkendī ḥażretlerinden, onlar da ġavṯ-ı Yezdān, ser-levḥa-i 'ārifān Mevlānā Ya'ḳūb-ı Çerḫī ḥażretlerinden, onlar da pīr-i pīrān-ı ṭarīḳat, ġavṯ-ı aṣḥāb-ı vuṣlat Ḫᵛāce Muḥammed Bahā'ü'd-dīn-i Şāh-ı Naḳşibend *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamed* ḥażretleriniñ ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı pīrānelerinden bi'l-intisāb aḫẕ-ı füyūżāt u istiḫlāf ile ḥā'iz-i maḳāmāt-ı 'āliyāt oldular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum.*[2]

Son başlık altında ise sülalesi takdim edilmiştir. Burada Nablusî'nin hangi soydan geldiği ya da soyunun hangi çocuk ve torunlarla devam ettiği gösterilmiştir. İsmet Efendi, burada daha önce herhangi bir *Şakâ'ik* zeylinde görülmeyen bir çizim yardımıyla sülaleyi tablo hâlinde göstermek istemiştir. Bizim kendi çizimlerimiz yardımıyla meydana gelen tablo[3] şu şekildedir:

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 140b-148b.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 150a-150b.
3 Diğer tablolar için bkz. Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 209a, 238a.

-4-

Şeyḫ ʻAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī Neseben Evlād u Aḥfād-ı Mürşidāneleri[1]

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 150b.

13. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*'ta Biyografisi Yazılan Zevât

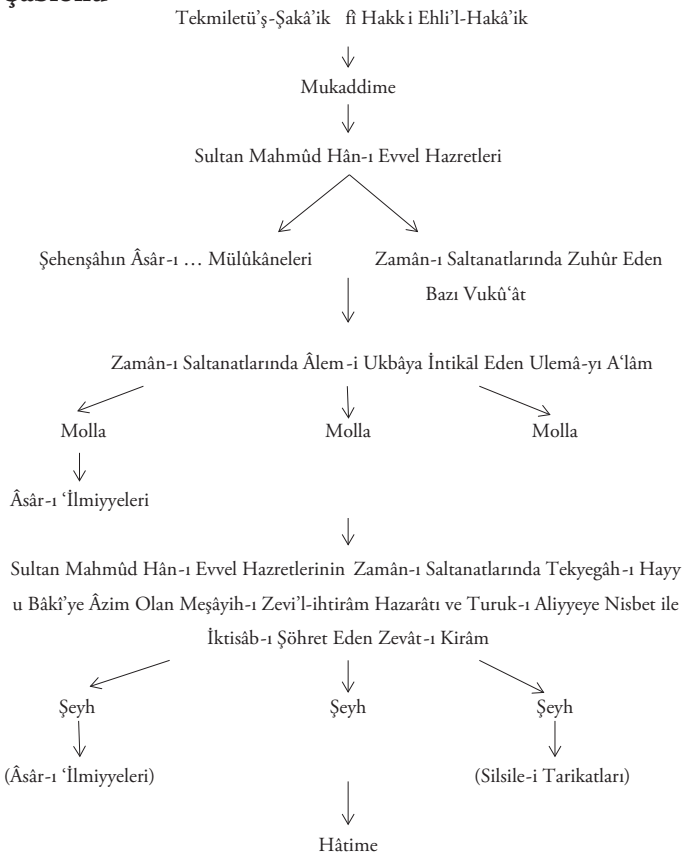
Sultan Mahmûd Hân-ı Evvel, Şeyh Alî, Şeyh Mehemmed, Abdülhâdî Efendi, Ahmed Nedîm Efendi, Mehemmed Es'ad Efendi, Şeyh Sâdık, Şeyh Alî, Şeyh Abdüllatîf, es-Seyyid İsmâil Belîğ Efendi, Şeyh Mustafa, Muhammed Remzî Efendi, Seyyid Mustafa Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Ahmed Nedîm Efendi, Mehemmed Efendi, Abdülhalîm Efendi, Ebû Bekr Bey, Mehemmed Sâlih Efendi, Şeyh Ebû Bekr, Şeyh Cârullâh, Şeyh Mustafa, Mehemmed Sâlih Efendi, Şeyh Abdurrahmân, Şeyh Saîd, Mustafa Efendi, Şeyh Halîl, Şeyh Alî, Şeyh Muhammed, Şeyh Mehemmed Efendi, es-Seyyid Abdullâh Efendi, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed Tabîat, Şeyh Abdülcelîl, Hasan Efendi, Yûsuf Efendi, Süleymân İsmet Efendi, Mehemmed Efendi, Abdülfettâh Efendi, Mehemmed er-Reşîdî Efendi, Mehemmed Zekeriyyâ Efendi, Hasan Efendi, Ahmed Senâî Efendi, Mehemmed Efendi, Alî Efendi, Mehemmed Efendi, Seyyid Mehemmed Sadrüddîn Efendi, Halîl Efendi, Abdurrahmân Efendi, Ahmed Efendi, Abdülbâkî Efendi, Mustafa Zekî Efendi, Osmân Efendi, Osmân Efendi, Şeyh Ahmed, Şeyh Ahmed, Şeyh Ahmed, Şeyh Es'ad, Şeyh Ramazân, es-Seyyid Mehemmed Ebû Saîd Efendi, Şeyh Saîd, Şeyh Alî, Şeyh Muhammed, Şeyh Ömer, Şeyh Abdüsselâm, es-Seyyid Dede Mehemmed Efendi, Şeyh Abdullâh, Şeyh Mehemmed Efendi, İshak Efendi, Şeyh Abdülganî, Rif'atî Alî Bey, Mahmûd Efendi, Abdullâh Efendi, Mustafa Efendi, es-Seyyid Mehemmed Abdullâh Efendi, Mehemmed Râşid Efendi, Şeyh Muhammed, Şeyh Ahmed, es-Seyyid Mustafa Efendi, Şeyh İbrâhîm, Mustafa Efendi, Şeyh Ömer, Mehemmed Efendi, Hasan Efendi, Seyfullâh Feyzî Efendi, Feyzullâh Efendi, Mustafa Efendi, Atâî el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Muhammed, Dervîş Mehemmed Efendi, es-Seyyid Mehemmed Emîn Efendi, Dürrî Mehemmed Efendi, el-Hâc Mehemmed Efendi, Pîrî Mehemmed Efendi, Seyyid Hüseyn Vehbî Efendi, Mehemmed İkbâl Efendi, Ahmed Efendi, Şeyh Muhammed, Ömer Efendi, Alî Efendi, Abdurrahîm Paşa, Şeyh Abdurrahmân, Şeyh Abdüllatîf, Şeyh Abdüllatîf, Şeyh Muhammed Rahmetullâh, Şeyh Muhammed, Şeyh Es'ad, Abdullâh Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Mehemmed Efendi, es-Seyyid Yahyâ Vâkıf, Mustafa Nûrî Efendi, İbrâhîm Efendi, Şeyh

Mahmûd Efendi, Alî Efendi, es-Seyyid Abdülbâkî Efendi, Abdullâh Efendi, Alî Efendi, Mehemmed Efendi, Şeyh Hasan, Ahmed Efendi, Şeyh Ni'met, Şeyh Hasan, Süleymân Nahîfî Efendi, Nûh Efendi, Mustafa Feyzî Efendi, Mehemmed Efendi, Cârullâh Veliyyüddîn Efendi, es-Seyyid Mehemmed Efendi, Mehemmed Sâdık Efendi, Mehemmed Efendi, Mehemmed Efendi, Halîl Efendi, Şeyh Ömer, Şeyh Sâlih, Şeyh Hüseyn, Osmân Efendi, Abdullâh Efendi, Hasan Efendi, İbrâhîm Efendi, Abdülhalîm Efendi, İsmâil Efendi, Yûsuf Efendi, Abdullâh Efendi, Mehemmed Efendi, Yûnus Efendi, Şeyh Mustafa, Şeyh Abdurrahmân, Şeyh Mehemmed, Şeyh Ahmed, el-Hâc İsmâil Efendi, Mehemmed Lâyıh Efendi, Mehemmed Efendi, Mustafa Efendi, Yûsuf Efendi, Hasan Efendi, Abdülganî Efendi, el-Hâc Mehemmed Efendi, İsmâil Efendi, Ahmed Efendi, Hâfız Mustafa Efendi, Süleymân Efendi, Feyzullâh Efendi, Mehemmed Refî' Efendi, Osmân Efendi, Ahmed Efendi, Mustafa Sa'dullâh Efendi, Mehemmed Saîd Efendi, Mehemmed Zeynülâbidîn Efendi, İbrâhîm Efendi, Mehemmed Efendi, Mehemmed Efendi, Şeyh Ebû Bekr Bey, es-Seyyid Mehemmed Es'ad Efendi, Şeyh Ahmed, Sa'dî Alî Efendi, Şeyh Hasan, Mustafa Efendi, Şeyh Alî, Abdullâh Efendi, Mehemmed Emîn Vâsık Efendi, Hüseyn Efendi, Mahmûd Efendi, Mehemmed Yümnî Efendi, Alî Efendi, Sâlih Efendi, Mehemmed Saîd Efendi, el-Hâc Mustafa Efendi, Nû'man Efendi, Mehemmed Hıfzî Efendi, Mes'ûd Efendi, İbrâhîm Halîl Efendi, Şeyh Muhammed, Abdullâh Efendi, Mehemmed Emîn Efendi, el-Hâc Mehemmed Saîd Efendi, İsmâil Efendi, es-Seyyid Mehemmed Efendi, Hüseyn Efendi, Alî Efendi, Hâfız Alî Efendi, Mehemmed Efendi, el-Hâc Mehemmed Emîn Efendi, Ahmed Hâsib Efendi, Mehemmed Es'ad Efendi, es-Seyyid Abdülvehhâb, Seyyid Ömer Efendi, Mehemmed Emîn Efendi, Ahmed Efendi, Sâlih Efendi, el-Hâc Mahmûd Efendi, el-Hâc Abdülkerîm Efendi, Mehemmed Efendi, Seyyid Alî Efendi, Hüseyn Efendi, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed, Şeyh Muhammed, Alî Efendi, Mehemmed Bahtî Efendi, İbrâhîm Efendi, Mehemmed Hudâdâd Bey, Mehemmed Lutfullâh Efendi, Mahmûd Efendi, İbrâhîm Efendi, Ahmed Efendi, Hasan Efendi, Mehemmed Hâzık Efendi, el-Hâc Feyzullâh Efendi, es-Seyyid Abdullâh Hilmî Efendi, Şeyh Abdülkâdir, Mustafa Efendi, Şeyh Osmân, Mahmûd Efendi.

eş-Şeyh Abdülganî-yi Nablusî, Köstendilî Şeyh Alî Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Abdülmecîd Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Mahmûd Efendi, Dervîş Hâfız Efendi, İlhâm Dede, el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Abdüllatîf Efendi, el-Hâc Alî Efendi, Mehemmed Şeyhî Efendi, Seyyid Muhammed Dede, Dervîş Mehemmed Efendi, Şeyh İbrâhîm-i Keşfî Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, Mustafa Efendi, Alî Efendi, eş-Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, eş-Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh İsmâil Efendi, Şeyh İsmâil Efendi, Şeyh Atâullâh, Şeyh Hasan Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, eş-Şeyh Âsîf Mehemmed Dede, Şeyh Mehemmed Efendi, eş-Şeyh Halîl Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, eş-Şeyh Mehemmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Ubeydullâh Efendi, Şeyh İbrâhîm Ağa, Abdüsselâm Dede, Mûnis Dede, Dervîş Mustafa Efendi, Dervîş Mehemmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Mehemmed Şerefüddîn Efendi, Şeyh el-Hâc Mehemmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Mehemmed Keşfî Efendi, Şeyh Murâd Efendi, Surûrî Mustafa Efendi, Dervîş Mehemmed Efendi, eş-Şeyh Suhufî Mehemmed Efendi, eş-Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Hasan Efendi, Şeyh Receb Enîs Dede, Şeyh Alî Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Osmân Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, eş-Şeyh el-Hâc Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Mustafa Efendi, Hâfız Mehemmed Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Mustafa Sâkıb Dede Efendi, Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh Hasan el-Kürdî, Şeyh Mehemmed Dede, Şeyh Mehemmed Fahrüddîn Dede, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, Mahmûd Efendi, Şeyh Hamdî Efendi, Şeyh Abdülazîz Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, eş-Şeyh Ya'kûb-ı Afvî Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Hâfız Ahmed Efendi, Şeyh Abdullâh Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Osmân Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, eş-Şeyh Abdülmecid Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Alî Efendi, Hâfız Mustafa Efendi, Şeyh İlmî Efendi, Alî Baba, Şeyh Ziyâüddîn Efendi, Şeyh Alî, Şeyh Muhammed Ukayle, Şeyh İshak Efendi, Şeyh Abdülazîz Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Abdüllatîf Efendi, Şeyh Mehemmed Lutfî Efendi, Şeyh Alî Dede, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Dâvud Efendi, eş-Şeyh Abdurrahmân Efendi, Şeyh Hikmetî Mehemmed Efendi, Şeyh Yûsuf Nizâmüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Alâüddîn Efendi, Şeyh Mehemmed Efendi, Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Mehemmed Ârif Efendi, Şeyh Ahmed Vefkî Efendi, Şeyh Alî

Efendi, Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, Şeyh Ömer Efendi, Şeyh İbrâhîm Efendi, İbrâhîm Efendi, Şeyh Abdülbâkî Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, eş-Şeyh Hâce İshak Efendi, Sinobî es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Efendi, Feyzullâh Hulûsî Efendi, Seyyid İbrâhîm Dede, Seyyid el-Hâc Ahmed Efendi, Şeyh Abdurrahmân Efendi, İbrâhîm Efendi, eş-Şeyh Dede Mehemmed Efendi, Şeyh Hâfız Mustafa Efendi, Şeyh Abdülkâdir Efendi, Şeyh Ahmed Müsellem Efendi, eş-Şeyh Mehemmed Saîd Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed Hâtem Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi, Süleymân Râcî Efendi, Şeyh Abdülkerîm Efendi, Şeyh Veliyyüddîn Efendi, Şeyh Abdurrahîm Efendi.

14. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*'ın Umûmî Şablonu[1]

1 Şablon, Suat Donuk'un eserinden alınmıştır. Suat Donuk, *age.*, s. 100.

C. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* ile *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın Mukayesesi

1. Her İki Eserin Tabakalarının Mukayesesi

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın I. cildini *Nev'îzâde Atâyî Zeyli*'nde yer almayan âlim ve şeyhleri bahis konusu ederek başlatmıştır. Yazar, Nev'îzâde'nin vefatıyla yarım kalan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* külliyatının 17. tabakası olan IV. Murad devrini ikmâl etmiştir. *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın I. cildi şu tabakalara tahsis edilmiştir:

- 17. Tabaka, Sultan IV. Murad (1623-1640) Devri[1]
- 18. Tabaka, Sultan İbrahim (1640-1648) Devri
- 19. Tabaka, Sultan IV. Mehmed (1648-1687) Devri

Eserin II. cildi ise şu tabakalardan meydana gelmiştir:

- 20. Tabaka, Sultan II. Süleyman (1687-1691) Devri
- 21. Tabaka, Sultan II. Ahmed (1691-1695) Devri
- 22. Tabaka, Sultan II. Mustafa (1695-1703) Devri

Eserin III. cildi tek tabakadan müteşekkil olup, oğlu tarafından tertip edilmiştir:

- 23. Tabaka, Sultan III. Ahmed (1703-1730) Devri

İsmet Efendi bu tarihten sonra vefat eden kişilerin tercüme-i hâllerini 19 Rebîülevvel 1143'te (2 Ekim 1730) tahta çıkan Sultan I. Mahmûd devrine yani 24. tabakaya tahsis etmiştir. Şayet *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* mâlûm yangında yanmasaydı eserin takdim edildiği Sultan II. Abdülhamid devrine kadar yaşayan âlim, bilgin ve şeyhlerin hâl tercümeleri elimizde kayıtlı olacaktı. Bu bilgiler ışığında eserin yanmadan önceki hâlini tabaka usulüyle değerlendirmeye tâbi tuttuğumuzda İsmet Efendi'nin zeyli 34. tabaka olacak olan Sultan II. Abdülhamid zamanına kadar yaşayan ilim adamı ve şeyhlerin biyografilerini içermektedir. Dolayısıyla *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın şablonu yanmadan önce -müellifin ifadesiyle, yedi mâh mukaddem vuku bulan harîkte kitaplarım ile beraber muharrak olmakla- şöyle bir görünüm arz etmekteydi:

1 Parantez içerisindeki rakamlar, ilgili padişahın tahtta kaldığı yılları ifade etmektedir.

- 24. Tabaka, Sultan I. Mahmud (1730-1754) Devri
- 25. Tabaka, Sultan III. Osman (1754-1757) Devri
- 26. Tabaka, Sultan III. Mustafa (1757-1774) Devri
- 27. Tabaka, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) Devri
- 28. Tabaka, Sultan III. Selim (1789-1807) Devri
- 29. Tabaka, Sultan IV. Mustafa (1807-1808) Devri
- 30. Tabaka, Sultan II. Mahmud (1808-1839) Devri
- 31. Tabaka, Sultan Abdülmecid (1839-1861) Devri
- 32. Tabaka, Sultan Abdülaziz (1861-1876) Devri
- 33. Tabaka, Sultan V. Murad (1876-1876) Devri
- 34. Tabaka, Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) Devri

Yukarıda verilen bilgiler tetkik edildiğinde İsmet Efendi'nin Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sını tezyil ettiği eseri *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik,* Sultan I. Mahmud tabakasından (24. tabaka) müteşekkil olup 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında vefat eden 371 âlim ve şeyhin biyografisini ihtiva etmektedir.

2. Biyografisi Yazılan Kişi Sayılarının Mukayesesi

Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sı üç ciltten oluşmaktadır. İlk iki cilt, müellif tarafından kaleme alınmıştır. Eserin üçüncü cildi ise Şeyhî'nin oğlu tarafından hazırlanmıştır. Birinci cilt 1043/1633-34 – 1098/1686-87, ikinci cilt 1099/1687-88 – 1130/1717-18, üçüncü cilt ise 1131/1718-19 – 1143/1730-31 yıllarını kapsamaktadır.[1] Birinci ciltte 1062 şahsın biyografisi mevcuttur. İkinci ciltte 779; üçüncü ciltte ise 237 zatın tercüme-i hâli vardır. Bu üç ciltte, yedi tabaka altında toplam 2078 ulema, meşayih, vüzera ve şuaranın biyografisi mevcuttur.[2] Yaklaşık bir asır gibi bir dönemin vefeyâtını içeren *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'da müellif, geleneğe mensup diğer eserlerden farklı olarak her tabakanın sonunda şairler için ayrı bir başlık açmıştır. "Sultan … Döneminde İntikal Eden Şairlerin Sınıfı" başlığa altında devrin şairlerine yer vermiştir. Eserin şairler

1 Behcet Gönül, agm., s. 166.
2 Ramazan Ekinci, *age.*, s. 94.

kısmında hayatı bahis konusu edilen şair sayısı 331'dir. Bu sayıya farklı bölümlerde hayat hikâyelerine yer verilen mutasavvıf ve müderris şairler de dâhil edildiğinde eser, edebiyat tarihimizde kaleme alınmış en hacimli şairler tezkiresi grubuna girer.[1]

İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ı ise tek tabakadan müteşekkil ve iki bölümü içermektedir. Birinci bölüm âlim ve bilginleri; ikinci bölüm ise şeyh ve mutasavvıfları konu etmektedir. Birinci bölümde 240 âlim ve bilgin; ikinci bölümde 131 şeyh ve mollanın hayat hikâyesine yer verir. Toplamda 371 şahsn hâl tercümesi mevcuttur. Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sına nazaran İsmet Efendi, eserinde şairler için ayrı bir bahis açmadığı gibi çok fazla şaire de yer vermez. İsmet Efendi'nin zeylinde şair sayısı onu geçmez.[2]

Biyografi Yazım Metodlarının Mukayesesi

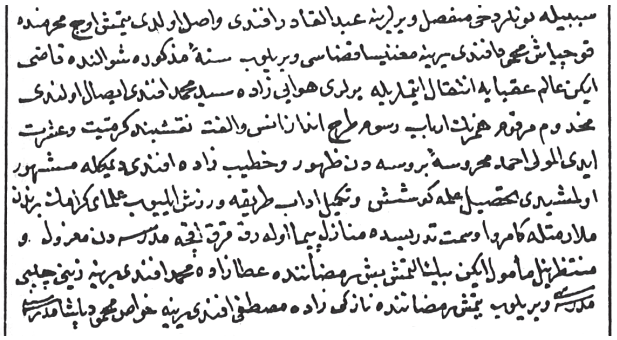
Bütün *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri*'nde ilk biyografi zeyledilen eserin yazarına aittir. Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'lu'l-Fuzalâ*'da ilk olarak eserini zeylettiği Nev'îzâde Atâyî'ye yer vermiştir. İsmet Efendi ise *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında gelenekten farklı olarak Şeyhî Mehmed Efendi yerine ilk biyografiyi devrin sultanı I. Mahmud'a ayırmıştır. *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* ve geleneğe mensup zeyillerde söz konusu edilecek şahsın lakabı ya der-kenâra ya da metnin içine farklı renkte bir mürekkeple yazılır; metnin içine de şahsın ismi veya künyesi yazılırdı. Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sında bu geleneğe uymuş; bahis konusu edeceği şahsın lakabını der-kenârda vermiştir. Aşağıda Hatîbzâde Ahmed Efendi'nin biyografisinin yer aldığı sayfada[3] bu durum müşahede edilmektedir. İsmet Efendi ise *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında[4] ilgili şahsın (Mehemmed Yümnî Efendi) lakabını veya ismini der-kenârda vermemiş; modern usule riayet etmiştir:

1 Ramazan Ekinci, *age.*, s. 74-75-76.

2 Bu şairlerden bazıları şunlardır: Ahmed Nedîm Efendi, Seyyid Mehemmed Sadrüddin Efendi, Abdülbâkî Efendi, Mehemmed Raşid Efendi, Seyyid Hüseyn Vehbî Efendi, Mehemmed İkbal Efendi, Süleyman Nahîfî Efendi, Ahmed Hâsib Efendi, Mehemmed Es'ad Efendi, Şeyh Receb Enîs Dede.

3 Abdülkadir Özcan, (tıpkıbasım), *Şeyhî, Vekâyi'u'l-Fuzalâ,* Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 300.

4 Abdülkadir Özcan, (tıpkıbasım), *Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 204.

خطیب زاده احمد افندی

(محمد یحیی افندی)

ملکزاده شیخ الاسلامی یحیی افندی

پدری شیخ عثمان افندی مفتیلری چاوش زاده دیمکله مشهور ایدی
معروف وفضل ونیکی ایله موصوف بر زات ایدی سلطان بایزید خانه
مفتیلرینک جامع شریفلری جمعه واعظی ایکن ۱۱۱۴ ربیع الاولنک
بشنجی پازارتسی کونی ارتحال ایتمشدر

Şeyhî, zeylinde yine geleneğe mensup önceki eserlerde olduğu gibi bahis konusu edeceği kişinin ismini "el-Mevlâ" ile başlatmış; devamında ise uzun ve sanatlı ifadelere yer vererek başlığını meydana getirmiştir. İsmet Efendi ise Şeyhî'nin zeylini tezyil eylediği *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta başlıkları modern eserlerde olduğu gibi sadece şahısların isimlerinden meydana getirmiştir. Bu isimler genelde sadece ilgili zatın isminden meydana gelmekte veya "Şeyh" ile başlamakta, "Efendi" ile bitmektedir. Yine eseri modern biyografiye yaklaştıran sebeplerden biri de ansiklopedik madde yazımına uygun olarak takdim cümlesinin konulmasıdır.

***Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'dan:**

"Nev'ī-zāde 'Aṭāyī Efendi: el-Mevlā 'Aṭā'u'llāh İbnü'l-Mevlā Nev'ī Yaḥyā İbn Pīr 'Alī bin Naṣūḥ. 'Ulemā-yı devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ṣāliṣ'den biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde vedā'-ı 'ālem-i fānī ve 'azm-i beḳā-yı cāvidānī eyleyen Nev'ī Yaḥyā Efendi merḥūmuñ ferzend-i feżā'ilmendi ṣāḥibü'ẕ-*Ẕeyl* Nev'ī-zāde 'Aṭā'u'llāh Efendi'dür."[1]

***Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan:**

"Muṣṭafā Zekī Efendi: Müneccimbaşı Zekī Muṣṭafā Efendi."[2]

"Şeyḫ İsmā'īl Efendi: Edirneḳapısı dāḫilinde Ṣarmaşıḳ Tekyesi'niñ şeyḫi, ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīninden Şeyḫ İsmā'īl Efendi ḥażretleri."[3]

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sında bahis konusu ettiği şahısların görev yaptığı yerleri ve tarih aralıklarını ayrıntılı bir şekilde ifade etmeye çalışır. İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında ise görev kayıtlarının tafsilatlı tutulduğu söylenemez. Ayrıca kadı ve müderrislerin de atama derecelerinin bazı *Şakâ'ik* zeyillerinde olduğu gibi ayrıntılı bir şekilde verilmediği de burada ifade edilmelidir:

> ***Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'dan:**
>
> **Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn Efendi.** el-Mevlā Meḥemmedü'l-Emīn İbnü'l-Mevlā Tevfīḳ. Tabaḳa-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ṣāliṣ 'ulemāsından tercemeleri *Ẕeyl-i 'Aṭāyī*'de meẕkūr olan Monlā Tevfīḳ-ı Geylānī'nüñ maḫdūm-ı mihter-i sa'd-aḫteri ve pertev-i neyyir-i tevfīḳ-güsteridür. Ḳābiliyyet-i şān-ı maḫdūmī üzere vālid-i mācidlerinden kesb-i 'ulūm u ma'ārif itdükden ṣoñra Şeyḫü'l-İslām Ḫᵛāce Sa'dü'd-dīn Efendi ḥıdmetlerinden şeref-i mülāzemetle bekām olup devr-i medāris ve 'aḳd-i mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseye vāṣıl ve andan daḫi munfaṣıl olduḳdan ṣoñra biñ on Muḥarrem'inde vālid-i mācidleri maḫlūlinden Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi virilüp sene-i

1 Ramazan Ekinci, (hzl.), *Vekâyi'u'l-Fuzalâ (Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli)*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2018, s. 193.

2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 35a.

3 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 176b.

mezkûre Rebī'ü'l-evvel'inde İpekli Meḥemmed Efendi yerine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḥrīk olınmışlar idi. On bir Rebī'ü'l-evvel'inde 'azl olınup medresesi Ṭaşköprī-zāde maḥdūmı Aḥmed Efendi'ye tevcīh olındı. Yigirmi Ṣafer'inde Ḳara Süleymān Efendi-zāde Muṣṭafā Efendi maḥlūlinden Baġdād-ı bihişt-ābād ḳażāsıyla ber-murād olup yigirmi bir Cumāde'l-āḫire'sinde ma'zūl ve yirlerine Ḥālebü'ş-şehbā ḳāḍī-si Nişāncı-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi menḳūl, anlaruñ yirine 'Uṣṣāḳī-zāde Muṣṭafā Efendi mevṣūl oldı…[1]

***Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan:**

Yūsuf Efendi: Küberā-yı mevālīden Evliyā Yūsuf Efendi. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de doğmuştur. 'Ulemā-yı kirām ḥażarātınıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl ve ṣınf-ı müderrisīnde merātib-i mürettebeyi tekmīl ederek Bilād-ı Maḫrec Mevleviyyetleri'nden biriniñ mu'aḫḫaren Edirne Mevleviyyeti'niñ ve Mekke-i Mükerreme pāyesiniñ tevcīhiyle tesrīr olunmuştur.[2]

Şeyhî'nin zeyline konu ettiği şahıs şairse veya nasirliğinin yanı sıra şairlik vasfı da varsa manzumelerinden uzun uzun alıntılar yapar. İsmet Efendi ise zeylinde, Şeyhî kadar uzun alıntılara yer vermemiştir:

***Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'dan:**

Naḳībü'l-eşrāf 'Allāme Şeyḫī Efendi: …Āṣārlarından Şeyḫī maḫlaṣı ile müretteb ü mükemmel Dīvān-ı belāġat-'unvānları vardur. Bu eş'ār, nümūne-i güftār-ı dürer-bārlarıdur:

ez-Ḳaṣā'id Ṣıfat-ı Bahār

İrişüp tāze çemen 'arż-ı cemāl itdi bahār
Dil-ber-i nev-ḫaṭa döndi yine ṣaḥn-ı gülzār

Lāle vü nergis ile rişte-i bārānı görün
Bāġı ḳandīl ile zeyn oldı ṣanur cāmi'vār

İrgürince ḫaber-i ḳahrını emvāca ṣabā
Biri birin başaraḳ çizdiler ol demde kenār

1 Ekinci, *age.*, s. 214.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 29a-29b.

Şimdi göstermese ol deñlü n'ola şi'r-i terüm
Var daḫi āyine-i ḫāṭır-ı fātirde ġubār

Ẓulmet-ābād-ı elemden çıḳar iḥsān eyle
Pertev-i luṭfı ṭarīḳumda idüp meş'aledār

Ṣıfat-ı Şitā

Berfden ṣoñra açıldı felek āyīne-fām
Yüzi aġ alnı açıḳ bir güzel oldı eyyām

Sāyesinde n'ola ḫoş geçseler anuñ enhār
Ḳurdı ṣaḥrāda yine berfle eşcār ḫıyām

Ṭolıya başdıracaḳ sāḳi-i devrān-ı şitā
Niçe naḫl anda yıḳıldı nitekim mest-i müdām

Ṣıfat-ı Ṣubḥ

Ḫoşā ṣubḥ-ı ṭarabnākī ḫoşā vaḳt-i ṣenā-ḫᵛānī
Ki dehri rūşen itdi mihr 'adl-i ẓıll-ı Yezdānī

Daḫı bir böyle gün doġmış degüldür başına ḫalḳuñ
Ḫudā gerdān idelden günbed-i gerdūn-ı gerdānı

Kemān alduḳça destüñe miṣāl-i Rüstem-i destān
Ṣanurlar burc-i ḳavse geldi ḫurşīd-i dıraḫşānī

Şehā sensin o şems-i ma'delet kim ḥażret-i Bārī
Senüñ devrüñde ḫayra döndürüpdür ḥāl-i devrānı

Şeb-i ẓulmüñ ẓalāmın maṭla'-ı devletde maḥv itdüñ
Belī hengām-ı ṣubḥ irer cihāna feyż-i Rabbānī

ez-Ġazeliyyāt

Ḳarārum yoḳ sefer ḳaṣdın idelden ol semen-sīmā
Metā'-ı ṣabrı ḫayfā bir seferli eyledi yaġma

Ḳaçan kim girye itsem ol dür-i yektāyı añduḳca
İki göz arasında ẓāhir olur bir 'aceb deryā

Yolıyla eyledüm pīr-i muġāndan Şeyḫiyā tekmīl
Müdām elde ṭoludur anuñ için sāġar-ı ṣahbā[1]

***Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan:**

Aḥmed Nedīm Efendi: …Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn'de vāḳi' Mevlevī-ḫāne'leriñ şeyḫi bulunan efāżıl-ı benāmdan Müneccimbaşı Aḥmed Dede ḥażretleriniñ 'Arabī olaraḳ yazmış olduğu tārīḫi Ṣadr-ı A'ẓam Dāmād İbrāhīm Paşa merḥūmuñ tensībiyle Türkçeye terceme eylemiştir. *Müneccimbaşı Tārīḫi* nāmıyla üç cildde olaraḳ maṭbū' u mütedāvildir. Nedīm maḫlaṣıyla belāġat-perverāne bir ḳıṭ'a *Dīvān-ı Eş'ār*'ı meşhūrdur. Dīvānından intiḫāb olunan ġazeliyyātındandır:

Ġazel

Sīnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānum gibi
Geçme ey rūḥ-ı revān 'ömr-i şitābānum gibi

Perdedār añlardım el-ḥaḳ ġoncayı gördüm seḥer
Ol daḫi leb-rīz-i çāk olmış girībānum gibi

Reşk-i Çīn olmaḳda fikrüm gelmedi ta'bīre līk
Vaṣfı ol gīsūlaruñ ḫ ̌āb-ı perīşānum gibi

Geçmem ol gülden gül-āb almazdan evvel mūyınuñ
Her biri inbīḳ-ı zehr-āb olsa müjgānum gibi

Cüst ü cū itdüm yine cānā Nedīmā bendeñe
Bir efendi bulmadum devletlü sulṭānum gibi[2]

Şeyhî Mehmed Efendi, zeyli *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'da hâl tercümelerini yazdığı meşayihin tarikat silsilelerine fazla yer vermemiştir. İsmet Efendi ise şeyhlerin tarikat silsilelerini tafsilatlı olarak vermeye gayret etmiştir. Bazı şeyhlerin biyografilerinde postnişinliğin kendilerine gelene kadar kimlerden geçtiği sıralanmıştır:

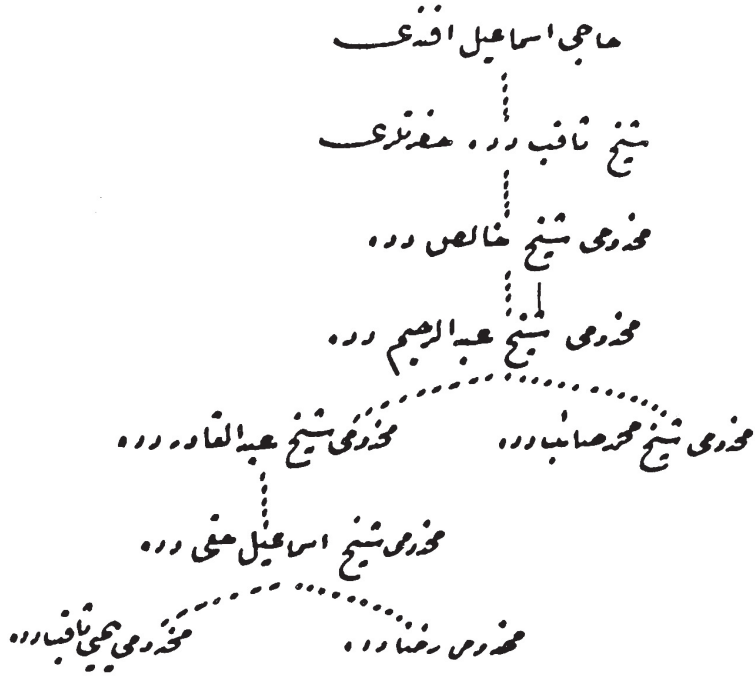
1 Ekinci, *age.*, s. 229-232.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 13b-14a.

***Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan:**

Köstendilī Şeyḫ ʿAlī Efendi: Lofcavī Fāżıl Şeyḫ Efendi ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Debbāġ ʿAlī er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ İbrāhīm er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Mestçi ʿAlī er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-vāṣılīn Şeyḫ Ramażān-ı Maḥfī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-ʿāşıḳīn eş-Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i Ḳaraḥiṣārī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-kāmilīn İnegöllü Şeyḫ Ḳāsım ḥażretlerinden, onlar ġavs̱ü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ el-Ḥāc ʿİzzü'd-dīn ʿAlī-yi Ḳaramānī ḥażretlerinden, onlar Yiğitbaşı nāmıyla meşhūr-ı cihān olan ġavs̱-ı Ṣamedānī Şeyḫ Aḥmed Şemsü'd-dīn-i Marmaravī ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı kāmilīn Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn-i Uṣṣāḳī ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı vāṣılān Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm Kāmil-i Ḳayṣerī ḥażretlerinden, onlar da ġavs̱-ı ehl-i yaḳīn, ferd-i ʿārifīn Şeyḫ Pīr Meḥemmed-i Erzincānī ḥażretlerinden, onlar da ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ ṣāḥibi olan ġavs̱ü'l-kāmilīn olan tācü'l-ʿārifīn es-Seyyid eş-Şeyḫ Pīr Yaḥyā eş-Şīrvānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* ḥażretlerinden intisāb u istiḥlāf u istifāża buyurdular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum.*[1]

Şakâ'iku'n-Nuʿmâniyye ve geleneğe mensup zeyillerde görülmeyen bir husus *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta görülmektedir. İsmet Efendi zeylinde, kaleme aldığı bazı şahısların sülale bilgisine ayrı bir yer vermiştir. Müellif, hayatlarını konu ettiği kişinin tarikat silsilesini veya sülalesini kendi çizimleriyle göstermiştir. Başka bir ifadeyle denilebilir ki müellif, bilgiyi okuyucuya tablo şeklinde aktarma gayreti içerisine girmiştir. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* bu hâliyle, Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sından çok farklı bir görünüm arz etmektedir. Mevlevî dedesi meşhur Şeyh Mustafa Sâkıb Dede'nin silsilesini gösteren tablo[2] şu şekildedir:

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 158a.
2 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 209a.

4. Her İki Eserin İhtiva Ettiği Bilgiler Açısından Mukayesesi

Hem *Vekâyi'u'l-Fuzalâ* hem *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* tabaka usulüyle ele aldığı padişahın tercüme-i hâlini aktarır; bunun yanı sıra söz konusu padişah devrinde meydana gelen önemli hadiselere değinir. Her iki eserde de padişahın yaptırdığı hayır eserleri bahis konusu edilirken *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* padişah çocuklarına yer vermez. Dolayısıyla eser bu yönüyle *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'dan ayrılır. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* dönemin padişahı ve devrinde zuhur eden olaylara değindikten sonra o padişah devrinde yaşamış ulema ve meşayihin hayat hikâyelerine geçer. Şeyhî ise *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sında dönemin padişahı, padişahın çocukları, yaptırdığı hayır eserlerini anlattıktan sonra Anadolu ve Rumeli kazaskerleri, Kırım hanları ve İstanbul kadılarının nasb ve azil tarihlerini bildirmektedir.

Fındıklılı İsmet Efendi, zeylinde kadılık vazifesinde bulunan şahısların listesini vermemiş, ayrıca söz konusu kadıların nasb ve azil kayıtlarını gösteren herhangi bir vesika tutmamıştır. Şeyhî ise *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sında nakîbüleşrâfların; başta İstanbul olmak üzere Ankara, Bağdat, Bosna,

Bursa, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Eyüp, Filibe, Gence, Halep, Hemedan, Galata, İzmir, Kayseri, Konya, Kudüs, Kütahya, Lefkoşe, Manisa, Maraş, Medine, Mekke, Mısır, Revan, Sakız, Selanik, Sofya, Şam, Tebriz, Tokat, Trablusşam, Üsküdar ve Yenişehr-i Fenar gibi yerlerde kadılık yapanların listesini vermiş; nasb ve azil tarihlerini bildirilmiştir. Bunlar içinde en önemlisi ise her padişah devrine ait siyasal olayların özetinden sonra, o devirde yaşamış şairlerin, mahlaslarına göre elifbâ sırasına uygun şekilde biyografi ve şiirlerinden örnekler sunmuş olmasıdır.

5. Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sında Görülmeyen Bazı Şahısların *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta Değerlendirilmesi

Fındıklılı İsmet Efendi, Şeyhî'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sını tezyil ettiği eseri *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta Şeyhî'nin zeylinde yer almayan bazı şahısların tercüme-i hâllerine de yer vermiştir. Halvetî tarikatına mensup ve bu tarikatın önde gelen şeyhlerinden Köstendilî Şeyh Ali Efendi, İsmet Efendi'nin zeylinde kendisine oldukça geniş yer bulmuştur. Halvetîliğin, Nûreddin kolunu tesis eden ve neşvünema bulmasına vesile olan Pîr Nûreddin el-Cerrâhî hazretlerinin biyografisi Şeyhî'nin zeylinde yer almadığından İsmet Efendi, söz konusu şeyhin biyografisine Köstendilî Şeyh Ali Efendi'nin biyografisi içinde yer vermeyi uygun görmüştür. Müellifin bahis konusu ettiği kısım şöyledir:

> Müşārün ileyhimden biri ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Nūrü'd-dīn Ḳolu'nu te'sīs ve neşreden Pīr Nūrü'd-dīn el-Cerrāḥī ḥażretleridir. Müşārün ileyhiñ terceme-i ḥāl-i 'ārifāneleri Şeyḫī Efendi'niñ 1111 tārīḫinden 1143 tārīḫine ḳadar yazdığı *Şaḳāyıḳ-ı Nu'māniyye* zeylinde görülemediğinden aḥvāl-i 'irāfet-iştimāllerini muḫtaṣaran ẕikretmek münāsib görüldü. Pīr-i müşārün ileyh ḥażretleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' ḥażretleriniñ salṭanat-ı hümāyūnlarında mīr-āḫūrluḳ olup mu'aḫḫaren müteḳā'id olaraḳ İstanbul'da Cerrāḥpaşa Cāmi'i ḳurbünde Ḫūbyâr Mescidi muḳābilinde ḳonağında muḳīm iken irtiḥāl etmiş ve Edirneḳapısı ḫāricinde tedfīn edilmiş olan 'Abdu'llāh Ağa'nıñ ṣulbünden Dār-ı Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de 1089 tārīḫinde tekyegāh-ı şühūda ḳadem baṣtı.[1]

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 154b.

İsmet Efendi aynı hususu bu kez Evliyâ Sâlih Dede için tekrar etmiştir. Müellif, Hazret-i Ümm-i Sinân dergâhının seccâde-nişînlerinden Şeyh Hüseyn Efendi'nin hayat hikâyesini naklederken, Şeyh Hüseyn'den önce tarikatın önde gelen simalarından Evliyâ Sâlih Dede'nin biyografisini de ifade etme gereği duymuştur. İsmet Efendi, Şeyh Hüseyn Efendi'nin biyografisini zikrettikten sonra Evliyâ Sâlih Dede için ayrı bir başlık (Muhtıra-i Âcizâne) açarak okuyucuya ihtarda bulunmuştur:

> "**Muḫṭıra-i ʻĀcizāne:** Şeyḫ Ḥüseyn Efendi'niñ terceme-i ḥālinde ẕikrolunan Evliyā Ṣāliḥ Dede ḥażretleriniñ aḥvāl-i ʻārifāneleri Şeyḫī Efendi merḥūmuñ tertīb ettikleri ẕeylde görülemediğinden aḥvāl-i tārīḫlerinden bir nebze olsun ẕikretmek münāsib gibi görüldü. Evliyā Ṣāliḥ Dede ḥażretleriniñ vilādetleri 1016 tārīḫindedir. Ḫilāfetleri Ced Ḥasan Efendi ḥażretlerindendir. Dār-ı Ḫilāfet-i ʻUlyā'da bir maḥallede sākin olurlardı. Ṭarīḳ-ı Sinānī-yi Ḫalvetī'de derece-i kemāle vāṣıl olan ẕevāt-ı ʻāliyeden olup ṭarīḳatta ḫaylī ʻārifleriñ nā'il-i füyūżāt-ı maʻneviyye olmalarına vāsıṭa-i mürşidāne ve ḥaḳāyıḳ-perverānede bulundular. Yüz sekiz yaşında 1124'te ḫalvetgāh-ı beḳāya nāḳil oldular. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ karşısında Otaḳçılar Cāddesi'ne iltiṣāḳ eden yoluñ ṣağ cihetine defnedildi."[1]

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta Yer Alan Şair Biyografilerinin Devrin Tezkireleri ile Mukayesesi

Şakâ'iku'n-Nuʻmâniyye ve Zeyilleri'nde gelenekten kaynaklı ortak bir biyografi yazım metodu vardır. Her müellif, selefinin uyguladığı biyografi yazım metoduna katkıda bulunmuş; Fındıklılı İsmet Efendi ile bu durum yerini çağdaş usullere bırakmıştır. Nitekim eserin telif edildiği 1314 (1896-97) senesi düşünüldüğünde bu yıllarda Türk aydını yeni bir uygarlık arayışına yönelmiş; değişen pek çok alan gibi edebî sahada da birçok yenilik meydana gelmiştir.

İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında şair biyografileri devrin tezkirelerine nazaran oldukça hacimlidir. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta Süleyman

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 196a-196b.

Nahîfî'nin söz konusu edildiği kısım yaklaşık 4 varak iken, XIX. yüzyıl tezkirelerinde bu rakam 2 sayfayı geçmemiştir.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta biyografisi yazılan şahsın ilk öncesi nisbe yahut lakabı zikredilir, devamında ise müellif söz konusu şairi bir cümle ile takdim eder. Tezkirelerde ise genellikle şairin mahlası madde başıdır.

İsmet Efendi, biyografisini kaleme aldığı şairin doğum tarihini biliyorsa mutlaka bildirir. Bu durum genellikle devrin tezkirelerinde görülmez.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta biyografisi yazılan şairin eğitim hayatı, hangi hocalardan ders aldığı, kimden mülazım olduğu bilhassa bildirilir. Devrin tezkirelerinde bu kadar ayrıntıya girilmez.

Devrin tezkirelerinde edebî tenkit ön plandayken *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta bu husus pek görülmez. Sadece şairin iyi hâllerine vurgu yapılır.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta söz konusu şairin ölüm tarihi ve medfun olduğu yer biliniyorsa mutlaka zikredilir. Devrin tezkirelerinde bu hassasiyete hemen hiç tesadüf edilmemiştir.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ın en önemli özelliği biyografisi yazılan şairin doğumundan ölümüne kadar hayatının kronolojik olarak ifade edilmesidir. Tezkirelerde anlatılan genelde kısa ve öz bilgilerdir.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ta biyografisi yazılan şairin eserleri ayrı bir başlık altında değerlendirilir. İsmet Efendi bu hususa özellikle dikkat eder. Tezkirelerde şairlerin eserleri bahsinde böyle bir durum söz konusu değildir.

İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ında mevzubahis ettiği şairin tarikat silsilesini biliyorsa mutlaka bildirir. Tezkirelerde bu uygulamaya yer verilmez.

Tezkirelerde söz konusu şair olduğu için eserlerinden örneklere mutlaka yer verilir. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta ise böyle bir durum mevcut değildir.

Bu kısımda örnek teşkil etmesi bakımından *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta yer alan Süleyman Nahîfî'nin hâl tercümesi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* ile aynı devirde telif edilen Fatîn Davud'un *Hâtimetü'l-Eş'âr*'ı ile mukayese edilmesi maksadıyla aşağıya alınmıştır:

***Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'tan:**

Süleymān Naḥīfī Efendi

Fużalā-yı ricālden Naḥīfī Efendi ḥażretleri. Süleymān bin ʿAbdu'r-raḥmān bin Ṣāliḥ. Vilādetleri İstanbul'da 1056 senelerindedir. Ser-levḥa-i ḫaṭṭāṭīn olan ẕevāttan Ḥāfıẓ ʿOṩmān Efendi'den ṩülüṩ ve nesḫ yazılarını yazıp o ẕāttan aḫẕ-ı icāzet etti. ʿUlemā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan ʿulūm-i ʿArabiyye vü Fārisiyyeyi oḳudu. Yeñiçeri aḳlāmında, ḫulefā silkinde bulunaraḳ ḫaylī me'mūriyyetlerde bulunduruldu. 1110 tārīḫinde Īrān sefāretine taʿyīn olunan Ebū Fārūḳ Meḥemmed Paşa ile Īrān cānibine revān:

Naḥīfī bir zamān Mıṣr u Ṣıfāhān idi meşhūduñ
Diyār-ı Beç'de bilmem şimdi ġurbetle nedür ḥālüñ

beytini gūyān olaraḳ 1130'da Viyana sefāretine taʿyīn edilen meşhūr Elçi İbrāhīm Paşa maʿiyyetiyle o ṭarafa bi'l-iʿzām meşhūr olan faẓīlet ü dirāyetine binā'en ʿavdetinde Ṣıḳḳ-ı Ṯānī Defterdārlığı me'mūriyyet mührüyle talṭīf ve şeref ü meziyyeti taẓʿīf olundu. Ṣoñraları meṣāġil-i menāṣıbdan ferāġat ve Ṭopḳapısı civārında kā'in ḳonağında iḫtiyār-ı ʿuzlet edip müṭālaʿāt u ʿibādāta müdāvemet ederdi. 1151 tārīḫinde doḳsan beş yaşında müntaḳil-i dār-ı beḳā oldu. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada bulunan üç ḳıṭʿa maḳābir-i cesīmeden ortadaki maḳbereniñ nihāyetlerinde Maltepe ḥudūdundan maʿdūd ve Şeyḫler Ḳabristānı diye maʿlūm olan ḳabristānda *Meṩnevī* şārīḥi ve sā'ir mü'ellefāt ṣāḥibi re'īsü'l-küttāb Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfine civār ʿaddolunabilen cihette defīn-i türāb ve ḳabri ziyāretgāh-ı şeyḫ ü şāb olmuştur. İntiḳāline söylenilen müteʿaddid tārīḫlerden levḥ-i ḳabrinde masṭūr u meẕkūr olan tārīḫ:

Göçdi dünyādan bu ẕāt-ı pāk-i mevṣūfü'l-kemāl
Raḥmet-i Ḥaḳ cānına olsun niṩār-ı Fātiḥa
Kim gelürse ḳabrine tārīḫ-i fevtin oḳusun
Bu Süleymān Naḥīfī rūḥına el-Fātiḥa (1151)

Mü'ellif-i meşhūr Müstaḳīm-zāde Süleymān Saʿdü'd-dīn Efendi'niñ tārīḫi:

O kāmil dil ölince ber-güşā yazdı ḳalem tārīḫ
Süleymān devletüñ mūr-ı Naḥīfī uçdı me'vāya (1151)

Kemālāt-ı 'ilmiyyeleri müsellem, ebu'l-kerem, muvaḳḳar u muḥterem bir ẕāttılar. Ḥacc-ı şerīfinden 'avdetinde Pīr Mevlānā ve mevlā el-kāmilīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretleriniñ Ḳonya'da vāḳi' āstān-ı pīrānelerinde seccāde-nişīn bulunan ẕāt-ı şerīften aḫẕ-ı nisbet ve iktisā-yı Mevlevī etmiş, mu'aḫḫaren Ḳasımpaşa Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-nişīni Ḫalīl Sālik Dede ḥażretleriniñ ḫulefāsından Meḥemmed Dede Efendi'den ḫilāfet almıştı.

Meşhūr Olan Mü'ellefātı

Mefḫar-i kā'ināt *'aleyhi efḍalü'ṣ-ṣalāvāt ve ekmelü't-taḥiyyāt* Efendimiz ḥażretleriniñ Ḥaḳḳ-ı celīl-i efḫamī-penāhīlerinde *Ḥilyetü'l-envār* isminde müstaḳil bir dīvān-ı 'ārifāne, mevlid-i sa'ādet-sürūr-ı Ḥażret-i penāhī ḥaḳḳında ma'nīdār, rengīn bir manẓūme-i 'āşıḳāne, bundan başḳa manẓūm *Mi'rāciyye*, Ka'b ibn Züheyr ḥażretleriniñ *Ḳaṣīde-i Bürde*'sine İmām Būṣīrī ḥażretleriniñ *Ḳaṣīde-i Bür'e*'sine ve *Muḍarriyye*'sine nefīs taḫmīsleri, 'aşere-i mübeşşere ḥażarātınıñ manẓūm esmā-yı celīleleri, *Ḳaṣīde-i Bür'e*'ye manẓūm bir tercemesi, *Risāle-i Ḥıżriyye* ve *Āṣaf-nāme* nām eşerleri, *Dīvān*-ı eş'ārı-ı feṣāḥat-şi'ārı ve bunlardan başḳa fāżılāne vü 'ārifāneleri ve *Meşnevī-yi Ma'nevī*'niñ altı cildine manẓūm ve maṭbū' tercemeleri meşhūr olan mü'ellefātındandır.[1]

***Hâtimetü'l-eş'âr*'dan:**

Nahîfî: Nâzım-ı mûmâ-ileyh Süleymân Nahîfî Efendi şehriyyü'l-asl olup bir müddet umûr-ı mehâm-ı seniyyede bi'l-istihdâm bin yüz târîhlerinde diyâr-ı Acem'e sefâretle azîmet itmiş olan müteveffâ Mehmed Paşa maiyetinde bulunduğu hâlde cânib-i merkûma yüz otuz târîhinde dahi Engerus elçisi İbrâhim Ağa maiyetiyle mahall-i mezkûra sevk u i'zâm olunup bin yüz elli bir sâlinde dâr-ı bekâya hirâm eylemiştir. Topkapı hâricinde Maltepe nâm mevkide vâki kabristanda medfûndur. Seng-i mezârında işbu târîh-i nefîsi mukayyeddir:

Bu Süleymân Nahîfî rûhuna el-fatiha

1 Fındıklılı İsmet Efendi, *age.*, vr. 72b-73a.

Mûmâ-ileyh bir şâir-i yegâne olup güftârı âşıkâne ve eş'ârı gâyet üstadâne vâki olmuştur. Na't-ı cenâb-ı Peygamberîyi şâmil *Hilyetü'l-Envâr* isminde bir eser-i güzîni ve mevlîd-i saâdet-mevrûd-ı hazret-i risâlet-penâhîyi şâmil bir manzûme-i rengîni ve *Mesnevî-yi Şerîf*'e manzûm ve matbû bir aded terceme-i sıhhat-karîni olduğundan başka *Sâlim Efendi Tezkiresi*'nde mukayyed bazı âsâr-ı dil-nişîni dahi vardır.

Gazel

Tahammül mülkünü yıkdın Hülâgû Hân mısın kâfir
Aman dünyâyı yakdın ateş-i sûzân mısın kâfir

Kızoğlan nâzı nâzın şeh-levend âvâzı âvâzın
Belâsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kâfir

Ne ma'nî gösterir dûşundaki ol âteşîn atlas
Ki ya'nî şu'le-i cân-sûz-ı hüsn-ı ân mısın kâfir

Nedir bu gizli gizli âhlar çâk-ı girîbânlar
'Aceb bir şûha sen de 'âşık-ı nâlân mısın kâfir

Sana kimisi hânım der kimi cânân deyü söyler
Nesin sen ben de bilmem cân mısın cânân mısın kâfir

Şarâb-ı 'âteşînin rengi rûyun şu'lelendirmiş
Bu hâletle çerâğ-ı meclis-i mestân mısın kâfir

Niçin sık sık bakarsın böyle mir'ât-ı mücellâya
Meger sen dahi kendi hüsnüne hayrân mısın kâfir

Nedîm-i zârı bir kâfir esîr itmiş işitmişdim
Sen ol cellâd-ı dîn ol düşmen-i îmân mısın kâfir[1]

1 Ömer Çiftçi, *Fatîn Davud, Hâtimetü'l-eş'âr*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78465/fatin-davud---hatimetul-esar.html, (erişim tarihi: 15.11.2018)

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik'ın Geleneğe Mensup Diğer Zeyiller İçindeki Yeri ve Önemi

- İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ı Osmanlı Devleti'nin askerî, siyasî, içtimaî vs. hemen her sahada yeni bir devre girdiği bir zaman diliminde telif edilmiştir. Dolayısıyla *Şakâ'ik* geleneğine mensup bu eser, devrin edebî geleneklerinden etkilenecek, telif edilme safhasında bu geleneğin tesirleri eserde kendisini hissettirecektir.

- Eserin mukaddime kısmı, diğer zeyillere oranla tafsilatlı bir besmele, hamdele ve salvele kısımlarını barındırmaz. İsmet Efendi bu kısmı tek bir dua cümlesi ile geçiştirir. Ayrıca ağdalı üslûp ve secili anlatımdan da oldukça uzaktır. Bu bölümde, o devrin edebî zihniyetini yansıtan "âlem-i medeniyet, cihanı aydınlatmak" gibi ibareler değişimi göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

- Mukaddime kısmının sonunda yer alan ve İsmet Efendi'nin unvanını ifade eden imza, son devir eserlerin ön sözünde yer alan imzayı hatırlatmaktadır. Kendisinden önce kaleme alınan zeyillerde böyle bir durum görülmez.

- Eserde hayatları söz konusu edilen şahıslar, birer takdim cümlesi ile tanıtılır. Diğer zeyillerde biyografisi yazılan kişinin tanıtımında görülen "el-Mevlâ" ibaresine bu eserde rastlanmaz. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta kişiler, modern eserlerde görüldüğü gibi ya ismiyle ya da "Şeyh" unvanı ile birlikte anılır, çok defa "Efendi" kelimesiyle biter.

- *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta mezarı bilinen kişinin gömüldüğü mekâna dair bilgiler oldukça geniş yer tutar. Müellif, harita üzerinde işaret eder gibi tek tek kabrin dört tarafında bina edilen yapıları veya yolları tasvir eder. Buna karşılık bahis konusu ettiği kişinin edebî şahsiyetine o kadar yer vermez. Kısa cümlelerle geçiştirerek iyi hâllerine vurgu yapar.

- Biyografisi yazılan kişinin babası, oğlu, kardeşi, damadı gibi yakın akrabası biliniyorsa tek tek zikredilir. Devrinde şöhret bulmuş ünlü kişiler için bu hususta ayrı bir başlık açılır. *Şakâ'ik* geleneği içerisinde ilk defa Atâyî zeylinde görülen bu durum, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta da devam eder.

- *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'i diğer zeyillerden ayıran önemli bir fark ise yazarın, hayatlarını konu ettiği kişinin tarikat silsilesini veya sülalesini kendi çizimleriyle göstermesidir. Başka bir ifadeyle denilebilir ki müellif, bilgiyi okuyucuya tablo şeklinde aktarma gayreti içerisine girmiştir.

- Eser, bazı kaynaklarda ölüm tarihi tam olarak tespit edilemeyen şahısların ölüm tarihini doğru vermesi; birçok eseri muteber kaynaklarda zikredilmeyen kişilerin de eserlerinin listesini vermesi açısından oldukça dikkat çekicidir.

- *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri*'nde tanıtılan kişiyle ilgili hikâye, latife, keramet vs. gibi anekdotlar *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta pek görülmez. Eserde sadece iki hikâye, bir lâhika ve bir de muhtıra-i âcizâne olmak üzere anekdotlar dört yerde görülür ki diğer zeyillere nazaran bu oran oldukça düşüktür.

- Bütün bu özellikleri ile *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, söz konusu *Şakâ'ik* geleneğinin son halkasını teşkil etmektedir. Belirtilen özellikleriyle diğer zeyillerden ayrılan bu eser, günümüz ansiklopedik madde yazım metodunu andırmaktadır. Son devir tasavvuf ve edebiyat tarihi için kaynak bir eser konumundadır.

SONUÇ

Taşköprizâde İsâmeddin Ahmed Efendi tarafından 965/1557-58 tarihinde kaleme alınan *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* isimli eser, yazıldığı tarihten itibaren büyük ilgi görmüş; esere tercüme, telhis ve zeyiller yazılmıştır. XVI. asırda başlayan bu gelenek XIX. asrın sonlarına kadar devam etmiştir. Silsile hâlinde kaleme alınan ve yaklaşık altı asır gibi bir dönemi ihtiva eden bu eserlerde ilmiye ve meşayih sınıfına mensup kadı, şeyh, müderris ve mutasavvıfların hâl tercümeleri ile birlikte devrinde temayüz etmiş olan şairlerin biyografileri de mevcuttur. Söz konusu eserler, sadece Türk edebiyatı için değil; Osmanlı hukuk ve eğitim sisteminin yanı sıra tasavvuf tarihi için de ayrı bir öneme sahiptir.

Şair tezkirelerinden sonra Osmanlı ilim ve kültür hayatını yansıtan bir diğer önemli biyografik eser *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri*'dir. Nev'îzâde Atâyî ile başlayan Türkçe zeyil geleneği Fındıklılı İsmet Efendi'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı eseri ile son bulmuştur. Elinizdeki bu kitap, Fındıklılı İsmet Efendi tarafından Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sına zeyil olarak kaleme alınmış olan *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* üzerinedir. Sultan II. Abdülhamid Han'a takdim edilen eserde İsmet Efendi, 1143 (1730-31) - 1168 (1754-55) yılları arasında Sultan I. Mahmud devrinde vefat eden ulema ve meşayihin biyografilerini konu edinmiştir. Dolayısıyla Sultan I. Mahmud (ö. 1754) tabakasından müteşekkil olan *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik,* 240'ı bilgin ve 131'i şeyh olmak üzere toplamda 371 şahsın tercüme-i hâlini ihtiva etmektedir.

Osmanlı Devleti'nin modernleşme çabalarının olduğu bir zamanda yazılan *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik* modern biyografik eserlerden izler taşımaktadır. Bu hâliyle eser, mensubu olduğu *Şakâ'ik* zeyillerinden hem şekil hem de muhteva olarak farklı bir görünüm arz etmekte olup; söz konusu zeyil silsilesinin son halkasını meydana getirmektedir. Bunda, hem eserin telif edildiği yüzyılın hem de giderek modern bir hâl almaya başlayan biyografi yazıcılığının tesiri büyüktür. Ayrıca *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'ın* zeyil silsilesinin son halkası olması, *Şakâ'ik* geleneğinin bu zeyille son bulması eserin ehemmiyetini bir kat daha artırmıştır.

Kendinden önce kaleme alınan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyillerinin aksine *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ın dili sade ve açıktır. Münşiyâne bir üslûp ve ağır bir dil görülmez. Bunda giderek modern bir tarz kazanmaya başlayan biyografi yazıcılığı ve meydana getirildiği yüzyılın dil hususiyetleri etkili olmuştur. Mukaddime kısmının sonunda yer alan ve İsmet Efendi'nin unvanını ifade eden imza ise son devir eserlerin ön sözünde yer alan imzayı hatırlatmaktadır.

Tekmiletü'ş-Şakâ'ik'i diğer zeyillerden ayıran önemli bir fark ise yazarın, hayatlarını konu ettiği kişinin tarikat silsilesini veya sülâlesini kendi çizimleriyle göstermesidir. Ayrıca *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri*'nde tanıtılan kişiyle alâkalı hikâye, latife, keramet vs. anekdotların *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta yoğun olarak görülmemesi eseri diğer zeyillerden farklı bir hâle getirmiştir. Bütün bu özellikleri ile *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, söz konusu *Şakâ'ik* geleneğinin son halkasını teşkil etmektedir. Belirtilen özellikleriyle diğer zeyillerden ayrılan bu eser, günümüz ansiklopedik madde yazım metodunu andırmaktadır. Son devir tasavvuf ve edebiyat tarihi için kaynak bir eser konumundadır.

METİN TESİSİNDE ESAS ALINAN HUSUSLAR

- Arapça ve Farsça ek, terkip ve birleşik kelimelerin yazımında İsmail Ünver'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* adlı makalesindeki teklifler dikkate alındı.[1]

- Metnin çevriyazısında Tanzimat devrinin getirdiği yenilikler ve dil hususiyetleri göz önünde bulunduruldu. Şiir örneklerinde bu husus gözetilmedi, şiirin telif edildiği dönemin gramatik özellikleri dikkate alındı.

- Metinde yer alan "[]" köşeli parantez, nüshanın yaprakları arasındaki varak geçişleri ve tarafımızca yapılan tashihler için kullanıldı.

- Bir cümle veya bilginin açıklayıcısı konumunda olan ara söz için metinde iki çizgi "- … -" kullanıldı.

- Mensur ve manzum kısımlarda noktalama işaretleri kullanıldı. Eser isimleri *italik* gösterildi.

- Eş, yakın ve zıt anlamlı kelimeleri birbirine bağlayan atıf vâvları (و) metinde "u, ü, vü" şeklinde okundu.

- Aynı çift ünsüzle biten Arapça kelimelere, Türkçe herhangi bir ek geldiğinde ünsüzlerden biri düşürüldü: ʿāmdan (ʿāmmdan), ḫaṭṭa (ḫaṭṭṭa) vb. Bu kural tamlama ve manzumelerde işletilmedi.

- Arapça ve Farsça sözcüklerin imlâsında kelimelerin aslına sadık kalındı. Terceme (tercüme), âstân (âsitân), rûzgâr (rûzigâr) vb.

- Zeyilde geçen Arapça, Farsça ibare ve manzumeler Arap alfabesiyle yazıldı; tercümeleri dipnotta gösterildi.

- *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta geleneğe mensup diğer eserlere nazaran âyet ve hadisler görülmez. Sadece bir yerde görülen âyet iktibası transkripsiyon harfleri ile yazılmış; manası dipnotta verilmiştir. "Kur'ân, … Sûresi, …/…, Meâl."

1 İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, s. 1-46.

- İsmet Efendi'nin zeylinde ismi mükerrer birçok şahıs mevcuttur. Eserin dizin kısmında bu karışıklığı giderebilmek için metinde geçen biyografi başlıklarında bazı tasarruflarda bulunuldu. Biyografisi kaleme alınan şahsın (isimliğin) yanına küme parantez "{}" içinde o şahsı en belirgin (doğum yeri, mesleği, mahlası vs.) özelliği ile niteleyen ifade yazıldı.

- Farsça bazı kelimelerde görülen "vâv-ı ma'dûle", (ˇ) işareti ile gösterildi. Ḫˇāb, ḫˇāce, ḫˇān vs.

- "Muhammed" ismi Anadolu'da yaşamış şahıslar için "Mehemmed", Arap ve Fars olduğu bilinen kişiler için "Muhammed" şeklinde okundu.

- Metinde birçok manzum tarih ve şiir örneği vardır. Bu manzumelerde veznin aksadığı mısralar dipnot yardımıyla gösterildi.

- Yer isimlerinin yazımında uzun ünlüler sadece Arapça-Farsça kökenli olduğu kesin olarak bilinen isimler hâlinde gösterildi: Şām, Baġdād, İzmir.

- Müellif tarafından biyografisi kaleme alınan ve şahsın silsilesini gösteren şablon kendi çizimlerimiz yardımıyla farklı bir tablo hâline getirildi.

METİN

TEKMİLETÜ'Ş-ŞAKÂ'İK
FÎ HAKKİ EHLİ'L-HAKÂ'İK

Fındıklılı İsmet Efendi'nin Şakâ'ik Zeyli

TEKMİLETÜ'Ş-ŞAḲĀ'İḲ
FĪ ḤAḲḲİ EHLİ'L-ḤAḲĀ'İḲ

[1b] Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا و سيد المرسلين محمد و على آله و اصحابه اجمعين[1]

'Ālem-i medeniyyet-i İslāmiyyeye zīb ü zīnet veren esbāb-ı 'aẓīme ve mühimmeden birisi belki birincisi 'ulūm u ma'ārif olup bunu da 'alā-vechi'l-īḳān der-miyān eyleyen 'ulemā-yı a'lām ve 'urefā-yı kemālāt-ittisāmdır. Bu ẕātlar memālik-i maḥrūsetü'l-mesālik-i ḫilāfet-penāhīleriniñ her ṭarafında envā'-ı envār-ı 'ulūmu intişāra beẕl-i iḳtidār etmişler ve pek çoḳ kitāblar tedrīs ve te'līfine muvaffaḳıyyetle āṣār-ı mü'ellefāt-ı mū-şikāfāne ve ḥaḳāyıḳ-perverāneleriyle kütüb-ḫāneleri māl-ā-māl ederek cihān-ı medeniyyetiñ cihāt-ı mütenevvi'asını tenvīr buyurmuşlardır. Bu ṣūretle ḥaṣr u ta'dādı nā-ḳābil bulunan 'ulūm-i celīleye himemāt-ı fevḳa'l-ġāyelerini ṣarf ederek 'ālemiyānı şereflendiren e'ālī-yi 'ulemā vü 'urefā ḥażarātınıñ ba'żılarınıñ terācim-i aḥvāl-i muḳaddeseleri żiyā'-ı ebedīden viḳāyeten a'lem-i kā'ināt, efḍal-i maḫlūḳāt *'aleyhi ekmelü'ṣ-ṣalavāt ve etemmü't-teslīmāt ve't-ta'ẓīmāt* Efendimiz ḥażretleriniñ re's-i tārīḫ-i medeniyyet 'addolunan **[2a]** hicret-i bāhirü'l-meymenet-i ḥażret-i risālet-penāhīlerinden yedi yüz tārīḫlerine ḳadar bilād u ḳıṭa'ātta ma'ārif-perverān-ı zamān ṭaraflarından żabṭ u taḥrīr edilerek o yolda ḳısmen pek çoḳ mücelledāt-ı müfīde vü nāfi'a teşkīl etmiş olan 'ālimīn ü 'ārifīn ḥażarātınıñ menāḳıb-ı 'aliyyeleri işitildikçe ve mütetebbi'īn cānibinden müṭāla'a olunduḳça nām-ı füyūżāt-ittisāmları raḥmet ile yād ve rūḥ-ı pür-fütūḥları şād olunmaḳta olduğu 'arż u beyāndan müstaġnīdir.

1 "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd, efendimiz ve peygamberlerin efendisi Muhammed'e, ailesine ve bütün ashabına salât ve selâm olsun."

Salṭanat-ı seniyye-i ʻOṣmāniyye'niñ maşrıḳ-ı envār-ı diyānet-niṣārdan şeref-ṭāliʻ olduğu altıncı ʻaṣr-ı hicriyyeden yaʻnī cedd-i emced-i ḫāḳān-ı muʻaẓẓamları olan Ḫudāvendgār-ı ʻilliyyīn-mekān Sulṭān ʻOṣmān Ḫān ibn Erṭuġrul ibn Süleymān Şāh ḥażretleriniñ ʻaṣr-ı maʻālī-ḥaṣr-ı mülkdārīlerinden 965 tārīḫine ḳadar ravża-i cināna güẕerān eden ʻulemā-yı kāmilīn ve meşāyiḫ-ı kümmelīn ḥażarātınıñ aḥvāl-i celīle vü mübeccelelerini ʻallāme-i devrān ve efḍal-i nükte-dān olan ṣudūr-ı ʻiẓāmdan Ṭaşköprīli-zāde Aḥmed ʻİṣāmü'd-dīn Efendi ḥażretleri ʻArabiyyü'l-ʻibāre cemʻ ü tedvīn ve *Şaḳāyıḳ-ı Nuʻmāniyye* ismiyle neşr buyurmuşlardı. Mevlānā-yı müşārün ileyhiñ telāmīẕinden ve fużalādan Meḥemmed Efendi o ẕāt-ı kemālāt-simātıñ **[2b]** bıraḳtıḳları 965 tārīḫinden 970 tārīḫlerine ḳadar yine ʻArabī olarak bir ẕeyl yazdı. Büleġā-yı ʻulemā-yı kiramıñ ercmendi Edirneli Meḥemmed Mecdī Efendi müşārün ileyh Ṭaşköprīli-zāde ḥażretleriniñ teʼlīf ve Meḥemmed Efendi'niñ teẕyīl eylediği āṣār-ı nefāyis-perverāneyi lisān-ı Türkīye terceme ve bir miḳdār ẕeyledip 1000 tārīḫlerine ḳadar getirdi. Fużalā-yı ʻulemā-yı ẕevi'l-iḫtirāmdan Nevʻī-zāde ʻAṭāʼī Efendi de 1000 tārīḫlerinden biʼl-iʻtibār 1043 tārīḫinde nihāyet bulmaḳ üzere Türkçe laṭīf bir ẕeyl teʼlīf etti. Ḥażret-i Ḫüsāmü'd-dīn-i ʻUşşāḳī aḥfādından ve mevālī-yi ẕevi'l-ifḍālden İbrāhīm Efendi de 1043 tārīḫinden 1111 tārīḫine ḳadar yine Türkçe olaraḳ nefīs bir ẕeyl tedvīn etmişti. Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ şeyḫi aṣḥāb-ı feżāʼilden Şeyḫī Meḥemmed Efendi de 1111 senesinden iʻtibāren 1143 senesine ḳadar nefāsetli ve belāġatlı bir ẕeyl-i mükemmel taṣṭīr ederek kütüb-ḫāne-i ʻāleme yādgār eylemişti. Ẕevāt-ı müşārün ileyhiñ aḥvāl-i ferḫunde-fālleri salṭanat-ı seniyye-i ʻOṣmāniyye'niñ ibtidālarından **[3a]** 1143 tārīḫine ḳadar bu vechile birbirine ẕeylen żabṭ u taḥrīr olunaraḳ nāmları ve aḥvālleri mevḳiʻ-i intişāra ḳonulmuştu.

İşbu 1143 tārīḫinden beri ẓuhūr ve ʻālem-i ʻuḳbāya ʻubūr eden ẕevāt-ı feżāʼil-nüşūruñ aḥvāli ʻalā-ṭarīḳiʼl-icmāl bile żabṭ u cemʻ olunamayıp mektūmen ḳalmıştı. Muḥarrir-i ʻadīmüʼl-istitāʻa ʻilm-i tārīḫe mütedāʼir baʻżı müʼellefāt-ı mütedāvileyi ve ẕeylleri ve zamānları gösterilen *Şaḳāyıḳ-ı Nuʻmāniyye*'yi ʻācizāne, ḳāṣırāne müṭālaʻa edip Şeyḫī Efendi'niñ ẕeylinden ṣoñra rıḥlet-i dār-ı āḫiret eyleyen ẕevāt-ı ʻāliyeniñ baʻżılarını olsun bir

eṣer-i muḫtaṣar muḥteviyātında yazmaḳlığı tasmīm ve bidāyeten bir miḳdār tedḳīḳāt-ı tārīḫiyye tedārik ettim ise de kendimde müşāhede ettiğim fevḳa'ṭ-taṣavvur bir ehliyyetsizlik bunu mevḳi'-i intişāra vaż' etmeye ḳullarını ictisārdan men' ediyordu. Şehriyār-ı kemālāt-semīr, tācdār-ı meḥāsin-vefīr, velī-ni'met-i bī-minnetimiz, pādişāhımız şehenşāh-ı bi-müdānī Ġāzī Sulṭān 'Abdü'l-ḥamīd Ḫān-ı Ṣānī efendimiz ḥażretleriniñ maṣdar-ı elṭāf u a'ṭāf bulunan zamān-ı ma'ālī-bünyān-ı tācdār-ı efḫamīlerinde bu eṣer-i kemterāneniñ müsveddede ḳalması żamīr-i nāçīzānemi tekdīr etmekte olmasıyla **[3b]** tedārik olunabilen terācim-i aḥvālden bir miḳdārını cüz' cüz' ve ilerisini pey-der-pey neşretmek üzere 'ilāve-i 'acz u ḳuṣūr-ı aḥḳarānem ile müsta'īnen bi-'ināyeti'llāhi'l-Meliki'l-Müste'ān *Tekmiletü'ş-Şaḳāyıḳ fî Ḥaḳḳi Ehli'l-Ḥaḳāyıḳ* 'unvānı altında bu def'a birḳaç cüz' tehyi'e vü taḳdīme mütecāsir olabildim. 'Ālemi bir nūr-ı mücessem gibi istī'āb eden tecelliyāt-ı 'ulviyyāt-ġāyāt ve biñlerce ḥüsn-i muvaffaḳıyyāt-ı şehriyār-ı ekremīleri sermāyesizliğimi vuḳū'a gelen birçoḳ sehv ü ḳuṣūr-ı a'ceẓānemi göstertmeyerek ḫaṭī'āt-ı mā-lā-nihāye-i 'ubeydānemiñ naẓar-ı 'afv-ı 'ālü'l-'āl-i ḫilāfet-penāhīlerine maẓhar buyurulması ümmīd-i ḳavīsiyle her daḳīḳa ve her zamān şedīden muḥtāc bulunduğum sāye-i sa'ādet-sermāye-i şehenşāh-ı a'ẓamīlerinde teyemmünen taḳdīm ve intişārı istircāsıyla taṣdī'āt-ı çākerānemi tetmīm eyledim. Ve minallāhi't-tevfīḳ ve hüve ni'me'r-refīḳ.

Bende
Kitābī-yi Ḥażret-i Şehriyārīleri
'İṣmet Ḳulları. **[4a]**[1]

1 Bu sayfa nüshada boş bırakılmıştır.

[4B] Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleri

Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ ṣulbündendir. 1108 tārīḫinde zīnet-sāz-ı mehd-i şühūd oldular. ʿAmm-i mükerremleri Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ yerine 1143 Rebīʿü'l-evvel'iniñ on doḳuzunda cālis-i taḫt-ı salṭanat-ı ʿOṣmānī oldular. 1168 Ṣafer'iniñ yigirmi sekizinci Cumʿa günü sarāy-ı beḳāya intiḳāl eylediler. Müddet-i ʿömrleri altmış sene bir ay ve yigirmi beş gündür. Müddet-i salṭanatları yigirmi dört sene, on bir ay ve yigirmi gündür. Bāġçeḳapısı'nda Vālide Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfi muḳābilinde Turḫān Ḫadīce Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ türbe-i şerīflerinde cedleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ve peder-i bihişt-maḳarları Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ḥażarātınıñ merāḳıd-ı şerīfeleri yaḳınında selef-i muḫteremleri Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ ḳurbünde ṣandūḳa-i zīb-i raḥmet-i Yezdānī olmuşlardır. Şehriyār-ı maġfūr ḥażretleri ḥalīm ü selīm, saḫî vü kerīm, ʿulviyyet-şiʿār, ġāyet vefākār, intişār-ı ʿulūma, ḫayrât u ḥasenāta, iʿmār-ı memālike mā'il bir pādişāh-ı maḥmūdü'l-ḫaṣā'il ve şehenşāh-ı memdūḥü'ş-şemā'ildiler.

[5a] Şehenşāh-ı Müşārün İleyh Ḥażretleriniñ Āṣār-ı Ḫayr-diṣār-ı Mülūkāneleri

Ṭop-ḫāne Meydānı'nda Ḳılıç ʿAlī Paşa Cāmiʿ-i Şerīfi yanında 1145 senesinde leṭāfetli, zīnetli bir çeşme binā etti. Fāżıl-ı meşhūr Naḥīfī Efendi'niñ tārīḫi:

Didi bu çeşme-i zībāya Naḥīfī tārīḫ
Rāh-ı Ḥaḳ'da ḥasenāt eyledi Sulṭān Maḥmūd (1145)

Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʿ-i envār-lāmiʿi miḥrāb ṭarafında ṭabaḳa-i ʿulyāya 1155'te müzeyyen bir maḥfil-i hümāyūn yaptırdılar. Bu cāmiʿ-i şerīfiñ bir ṭarafına bir kütüb-ḫāne bināsına ṣarf-ı naḳdīne-i himmet buyurdular. Kütüb-ḫāneye Zeynī Efendi'niñ tārīḫi:

Görenler ṭarḥ-ı maṭbūʿuñ didiler Zeyniyā tārīḫ
Bu nev dārü'l-kütüb īcād-ı sulṭān-ı cihān-ārā (1155)

Bu cāmiʿiñ ṣoluna muṭanṭan bir şādırvān binā eylediler. Ayaṣofya Cāmiʿi ile Bāb-ı Hümāyūn arasında Ḳapıağası Malaṭyalı İsmāʿīl Ağa'nıñ eser-i ḫayrı olan Celvetī Tekyesi'ni Bāb-ı Hümāyūn ṣırasına eski maḥalliniñ ḳarşısına

naḳlederek yerine metānetli, zīnetli bir ʻimāret binā ettiler. Şeyḫü'l-İslām Pīrī-zāde Ṣāḥib Efendi'niñ tārīḫi:

[5b] Tamām olduḳda tārīḫin didi Ṣāḥib bu mıṣraʻıla
Ayaṣofya ābād oldı el-ḥaḳ bu ʻimāretle (1155)

Niʻmet Efendi'niñ tārīḫi:

Bu Niʻmet bendesi vech-i cemīl ile didi tārīḫ
ʻİmāret eyledi Sulṭān Maḥmūdü'n-nevāl iḥyā (1155)

Cedd-i aʻẓamları Ebu'l-fütūḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʻ-i şerīfleriniñ miḥrāb cihetine metīn bir kütüb-ḫāne, yanına *Buḫārī-yi Şerīf* tilāvetine maḫṣūṣ bir dā'ire inşā buyurdular. Boğaziçi'nde Rūmili Ḥiṣārı Sāḥili'nde Ḥācī Kemālī Efendi'niñ binā-kerdesi olan cāmiʻ muḥteriḳa olmasıyla maḥall-i aṣlīsine 1159'da fevḳānī bir cāmiʻ-i ʻālī inşāsıyla oralarını şereflendirdiler. Kerküklü Nevres Efendi'niñ tārīḫi:

İşte Nevres bu o tārīḫ-i dil-ārādur kim
Yeridir itseler āvīze-i nüh-ṭāḳ-ı kebūd
Ḳıldı iḫlāṣ ile bu cāmiʻ-i dil-cūyı binā
Himmet-i şāmile-i kāmil-i Sulṭān Maḥmūd (1159)

[6a] Beşikṭaş ḳurbünde ʻArab İskelesi'nde Çinili Ḳaṣrı'na yaḳın bulunan Tekerlek Muṣṭafā Efendi Cāmiʻi ve mütenevviʻātı müşrif-i ḫarāb olmasıyla tecdīden inşāsına ṣarf-ı himmet buyurdular. Niʻmet Efendi'niñ tārīḫi

Yazdı tārīḫini Niʻmet dü zebān-ı ḫāme
Oldı pākīze-eṣer cāmiʻ-i Sulṭān Maḥmūd (1161)

ʻAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī ḥażretleriniñ Üsküdar'da vāḳiʻ āstān-ı ʻulyāları seccāde-nişīni, kümmelīn-i meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmdan Revānī-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ Aḥmediyye Cāmiʻi meydānında binā ettiği cāmiʻ ḫarāb bir ḥālde bulunmasıyla 1162'de müceddeden inşā buyurdular. Niʻmet Efendi'niñ tārīḫi:

Şehriyār-ı ẕī-himem ḫāḳān-ı ferḫunde-şiyem
Pādişāh-ı pür-kerem Sulṭān-ı dīn Maḥmūd Ḫān

Gūş idince bu muʻallā maʻbed-i feyż-āverüñ
İnhidāma meylini ol dāver-i çarḫ-āstān

Bī-bedel tecdīd ü iʿmārını fermān eyleyüp
[6b] Eyledi Şeyḫ Revānī rūḥ-ı pākin şādmān

Ol maḳām-ı lāmiʿü'l-envār zībā ṭarḥıla
Oldı bir nev cāmiʿ-i pākīze-i feyż-āşyān

Ol şehenşāh-ı kerāmetkārı böyle nev-be-nev
Nice āṣāra muvaffaḳ ide Ḥayy u Müsteʿān

Yek ḳalemle yazdı Niʿmet bendesi tārīḫini
Ḳıldı iḥyā bu müzeyyen cāmiʿi Maḥmūd Ḫān (1162)

Bāġçeköyü'nde Ṭopuzlubendi nāmıyla şöhret bulan Bend'i 1163'te yaptırmışlardır. Niʿmet Efendi'niñ tārīḫi: "And bend itdi bu Bend-i āb-ı ḥayātı sū-be-sū (1163)." Boğaziçi'nde Ḳandilli Sarāyı civārında 1165 sālinde bir cāmiʿ ve civārına ḥammām, çeşme, dükkān inşā buyuraraḳ o ṭarafa zīnet verdiler. Ġalaṭa'da Ḳurşunlu Maḫzen Cāmiʿi -ki Yeraltı Cāmiʿi diye meşhūrdur- bu cāmiʿ-i şerīf birḳaç yüz sene maḫzen ittiḫāz olunup zāten Hicret-i nebeviyyeniñ 1000 tārīḫinde cāmiʿ olaraḳ binā, biraz vaḳt ṣoñra maḫzene taḥvīl olunduğu **[7a]** ḥażret-i pādişahıñ maʿlūmları olmaḳla tecdīdini irāde, derūn ve bīrūnunu taṭhīr ve lāyıḳıyla taʿmīr ettiler. Şekl-i dāḫilīsi ile münāsib minber ve maẓbūṭ bir maḥfil-i hümāyūn yaptılar. Ṣudūrdan Altunuçoḳ-zāde ʿAbdī Efendi'niñ söylediği tārīḫ cāmiʿiñ sāḥil ṭarafındaki ḳapısı üzerinde mevcūddur:

Şehenşāh-ı cihān Sulṭān Maḥmūd Ḫān Ġāzī kim
Cihānı pertev-i āṣār-ı ḫayrı itmede tenvīr

İdince himmet-i şāhānesin icrā bu mevḳiʿde
Bu dil-cū cāmiʿ-i aṣḥābı ḳıldı bī-bedel taʿmīr

Muvaffaḳ olmadı bir pādişāh-ı maʿdelet-pīrā
Egerçi ḫayra sāḳ-ı ihtimāmı ḳıldılar teşmīr

Bu daḫi ḳuvvet-i beḥcet şehenşāh-ı cihāndur kim
Ola ʿaṣrında böyle ḫayra nā'il ecre ʿālem-gīr

Ḫudā ḳılsun hemīşe ẕāt-ı pākin maẓhar-ı tevfīḳ
Sikender gibi ser-tā-ser cihānı eylesün teshīr

[7b] Didim bu mıṣra'-ı ġarrā ile 'Abdī aña tārīḫ
Bu zībā cāmi'i Sulṭān Maḥmūd eyledi ta'mīr (1166)

Enderūn-ı Hümāyūn'uñ menşe'-i feyż ü kemāli olan Ġalaṭa Sarāyı'nıñ büyük, orta, küçük oda i'tibāriyle üç odayı şāmil olması o vaḳte naẓaran tertībāt-ı intiẓām-perverāneden olup her odanıñ teneffüs ü müṭāla'a maḥallini ve ḥammām ve sā'ir müteferri'ātını teşkīl eyleyen hey'et-i muntaẓama ḫarāb olmaḳla bunları tecdīd ve büyük oda muḳābiline bir kütüb-ḫāne, yanına bir ders-ḫāne, ders-ḫāneniñ ṣağına ṣoluna manẓarası güzel iki çeşme binā ve oralarını ḥaḳīḳaten dil-nişīn bir ḥāle ifrāġ buyurdular. İtmāmı da 1167 tārīḫinde vuḳū' buldu. Nūr-ı 'Os̱mānī Cāmi'-i nūr-lāmi'i -ki Şeyḫü'l-İslām Ḫ˅āce Sa'dü'd-dīn Efendi'niñ ḥaremi Fāṭıma Ḫānım'ıñ cümle-i ḫayrātındandır- bināsı ḫarābiyyete yüz ṭutmuş olmasına binā'en yerine fenn-i mi'mārīye muvāfıḳ ẓarīf bir cāmi'-i şerīf bināsına mübāşeret ve bez̠l-i luṭf u mürüvvet buyurmuşlardı. Ḳarībü'l-ḫitām olduğu ḥālde resm-i küşādına 'ömrleri müsā'id olamadı. **[8a]** Pādişāh-ı müşārün ileyh ḥażretleri Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'niñ sā'ir memālik-i şāhāneniñ mevāḳi'-i muḳteżiyyesinde işbu ās̱ār-ı ḫayriyyelerinden mā'adā cāmi', medrese, tekye, mekteb, ḳışla, ḥammām, çārşū, ḳaraġol-ḫāne, köprü, çeşme gibi memleketleri tezyīn eyleyecek menāfi'-i 'umūmiyyeye teshīlāt baḫşedecek 'umrān-perverāne ās̱ār-ı mekārim-nis̱ār-ı mülūkāneleri ile eṭrāfı ma'mūr, ahālīyi her ṣūretle mesrūr buyurmağa ṣarf-ı maḳṣūd buyurduḳları kütüb-i tārīḫiyyede mez̠kūrdur.

Pādişāh-ı Müşārün İleyh Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında Ẓuhūr Eden Baʿżı Vuḳūʿāt

Pādişāh-ı müşārün ileyhiñ cülūs-ı hümāyūnları Yeñiçerileriñ nüfūzu ḥaddini tecāvüz etmiş bir zamāna teṣādüf etmesiyle 1144 senesi evā'ilinde Paṭrona, Mūṣlu gibi sā'ī-yi fesād olan baʿżı kimseler o ʿaṣrıñ vükelāsı ṭarafından ḫafiyyen Sarāy-ı Hümāyūn'a celb olunup pādişāh ḥażretleriniñ ḥükm-i ḥakīmāneleri ile te'dīb olunmaları tensīb olundu. **[8b]** 1144'te Baġdād vālīsi Aḥmed Paşa bir mükemmel ordu ile Kirmān, Hemedān ḳalʿalarını daha baʿżı ḳılāʿ-ı Īrāniyye'yi, Ḥekīm-zāde ʿAlī Paşa Tebrīz'i żabṭ u istirdād eyledi. 1146'da Baġdād'a hücūm eden Īrān büyük ordusu bir hezīmete dūçār olaraḳ mecbūren ʿavdet eyledi. Bir buçuḳ sene ṣoñra Rusyalı baġteten naḳż-ı ʿahd ederek Azaḳ Ḳalʿası'nı muḥāṣara etti. Bu eṣnāda Ḳırım zādegānı beyninde vuḳūʿ bulan iḫtilāftan istifāde etmişler, Tatarları maġlūb ve Ḳırım'ı żabṭ etti. Mu'aḫḫaren barınamayıp ricʿate mecbūr oldu. 1150'de Rusyalılar yüz seksen biñ kişilik bir ḳuvve-i mevcūde ile Özi, Derbend ḳalʿalarını muḥāṣara vü żabṭ etti. Müttefiḳleri olan Avusturya da naḳż-ı ʿahd eyleyip sevḳ ettiği ordu İzvorniḳ, İstroviçe, Budin, Veçnin ḳalʿalarını taḫt-ı muḥāṣaraya aldı. Lākin ḳılāʿ-ı meẕkūrede ve eṭrāfında birṭaḳım nuḳāṭ-ı ġayr-ı maʿlūmede taḥaṣṣun ve iḫtifā eden ẕükūr u inās-ı ahālī **[9a]** silāḥ-ı muḳāvemete ṣarılaraḳ Avusturya ʿaskerini geldiklerine peşīmān ettiler. Bosna vālīsi Ḳaḥramān ʿAlī Paşa'da mevcūd maʿiyyeti olan yerli ʿaskeri ile Banaluḳa muẓafferiyyetini ḳazanıp Avusturyalıları oradan firāra mecbūr etti. Vidin fırḳa-i ʿOṯmāniyyesi Timoḳ Nehri'niñ kenārındaki Avusturya ordusuna gerçek bir maġlūbiyyet gösterdi. Ṣofya ordu-yı hümāyūnu Şehrköyü, Niş ḳalʿalalarını istirdād ederek 1151'de Özi üzerine gönderilen ʿasākir-i ʿOṯmāniyye, Özi Ḳalʿası'nda ḫaylī rāḥatsızlıḳ geçirdi ise de cān-siperāne, fedākārāne ḫarekātta ṣebātları, muẓafferiyetlerini intāc etmiş ve Özi Ḳalʿası istirdād edilmiştir. Bu ṣırada Avusturyalılar ile edilen Mehādiye Muḥārebesi üzerine 1153'te Belġrad ile Semendire arasında kā'in Ḥiṣārcıḳ'ta vuḳūʿ bulan meydān muḥārebesinde Avusturyalılar bozulup üçte ikisi taḫlīṣ-i cān edebildi. Nihāyet Fransa imparatorunuñ muḫādenetkārāne tavassuṭ etmesi üzerine Rusya **[9b]** ve Avusturya ile ʿaḳd-i muṣālaḥa eyleyip ḥasbe'l-muʿāhede Ṣırbistān, Ḫırsova, Eflāḳ, Boğdan, Sabaç, Bögürdelen ḳalʿaları Avusturya ṭarafından ve Oḳufça

Ḳofi Ḳal'ası Ḳırım arasında bulunmaḳ şarṭıyla Rusya ṭarafından Devlet-i 'Aliyye-i 'Oṯmāniyye'ye terk edildi. Bunlar ile berāber Rusya sefīneleriniñ Ḳaradeñiz'de gezmemesi ve Ḳabarṭay ḳabīleleriniñ Ḳırım irādesinden çıḳarılıp serbest bir ḥālde bırakılması da şürūṭta gösterildi. 1154'te Avusturya ḳrallarından Altıncı Ḳarlos'uñ Roma'da terbiye olunan küçük oğlu Dār-ı Salṭanat-ı Seniyye'ye gelip müsāfireten muḳīm olduğu müddette pādişāh-ı 'ālī-cāh ḥażretleriniñ luṭf u iltifāt-ı mihmān-nüvāzīleri ile iktisāb-ı mesār etti. Ārzū-yı vicdānīsi üzerine şeref-i İslām ile teşerrüf eyledi. 1163 tārīḫinde Şaṭṭü'l-'Arab muḥāfıẓı bulunan mīr-i mīrāndan Muṣṭafā Paşa 'işyāna ḳıyām ve Münāvī Ḳal'ası'nı istīlāya iḳdām eyleyip Baġdād'dan ve vilāyāt-ı mütecāvireden berren ve nehren gönderilmiş olan 'asākir-i 'Oṯmāniyye cānibinden bir müddet muḥārebe edilerek ġā'ilesi ber-ṭaraf [edildi.][1]

1 [10a], [10b] ve [11a] numaralı sayfalar nüshada boş bırakılmıştır.

[11b] Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında ʿĀlem-i ʿUḳbāya İntiḳāl Eden ʿUlemā-yı Aʿlām

Şeyḫ ʿAlī {Fās}

Medīne-i Münevvere ekābir-i efāżılından Şeyḫ ʿAliyy-i Maġribī ḥażretleri. Fās'ta Şeyḫ Aḥmed nām ẕāt-ı kemālāt-ittisāmıñ ṣulbünden 1042 tārīḫi ḥudūdunda tevellüd etti. ʿUẕemā-yı fużalā-yı benāmdan Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir ibn ʿAlī el-Fāsī ḥażretleriniñ dārü'l-kemālāt-ı ḥaḳāyıḳ-perverlerinden istiḥṣāl-i ʿulūm ederek teferrüd etmişlerdir. Medīne-i münevverede tedrīs ü te'līf ile iştiġāl eyledikleri ḥālde 1143 Cumāde'l-ūlāsı'nıñ evvelinde itmām-ı ders-i ḥayāt eylediler. Baḳīʿ-i Şerīf'te mütevārīdirler. Ḳudemā-yı fużalā, küberā-yı ʿulemādan, ʿābid ü zāhid, müttaḳī vü mücāhid bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāttırlar. Mü'ellefāt-ı feżā'il-perverānelerinden ba'żıları zīrde ẕikrolunur. **[12a]** Ḳāḍī ʿİyāż ḥażretleriniñ *Şifā-yı Şerīf* nām eṣer-i ḥaḳāyıḳ-penāhīlerine üç cild bir şerḥ-i laṭīfi, yine ʿilm-i ḥadīṯ-i şerīften ve bu ʿilmiñ ışṭılāḥātından *Manżūme-i İbn Ẕikrī* kitāb-ı meşhūrunu şerḥ etti. *Şerḥü'l-Muvaṭṭā'* isminde sekiz cild bir eṣer-i ʿālimāne ve fünūn-ı müteʿaddideden teʾlīfāt-ı niḥrīrāneleri vardır.

Şeyḫ Meḥemmed {Üsküdarī}

Medīne-i Münevvere müftīsi efḳah-ı fuḳahādan Şeyḫ Meḥemmed-i Üsküdarī ḥażretleri. Şeyḫ Esʿad'ıñ ṣulbünden, Medīne-i münevverede 1088 tārīḫinde tevellüd etti. O belde-i aḳdesiñ kümmelīn ü müctehidīninden olan ẕātlardan taḥṣīl-i fünūn eyledi. Müsellem olan faẓl u feḳāhetine binā'en bir aralıḳ müftīlik ile iʿzāz edildi. Müteḥayyizān-ı fużalādan, eṭvār-ı ʿālimāne vü ʿārifāne aṣḥābından olup 1143 Receb'iniñ on sekizinde irtiḥālleri vuḳūʿ buldu. Baḳīʿ-i Şerīf nām-ı muʿaẓẓamını ḥā'iz olan ḳabristānda tedfīn ḳılındı. **[12b]** *Risāle-i fī taḥrīri'n-niṣābi'ş-şerʿī mine'd-denānīr ve'd-derāhim* nām eṣerleri sā'ir teʾlīfāt-ı fāżılāneleri vardır. Oğlu Şeyḫ ʿAbdü'l-muḥsin-i Üsküdarī pederi gibi Medīne-i Münevvere müftīsi olmuştur. Kibār-ı fużalādan olup 1183'te vefāt etmiştir.

'Abdü'l-hādī Efendi

Burusa 'ulemāsından, müteḥayyizān-ı mevālīden, Bāḳī-zāde Hādī Efendi. Burusa'da Ḥişār Cāmi'-i Şerīfi Cum'a şeyḫi 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ veled-i ṣulbü olup Burusa'da doğdu. 'Ulemā-yı a'lām ḥażarātınıñ ders-i müdeḳḳiḳānelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi ba'de't-taḥṣīl 1106 Muḥarrem'inde müderris, 1116'da Tire, 1119'da Ṭrablusşām nā'ibi, 1123 Cūmāde'l-āḫiresi'nde Ḳayṣerī, 1129 Muḥarrem'inde Maġnisa, 1134 Rebī'ü'l-evvel'inde Diyārbekr, 1139 Cumāde'l-āḫire'sinde Üsküdar mollāsı oldu. 1142'de ḥacc-ı şerīfe gidip 'avdetinde 1143 evā'ilinde beyne'l-ḥaremeyn 'azm-i 'ālem-i bāḳī eyledi. Erbāb-ı 'ilm ü 'irfāndan, meḥāsin-i aḫlāḳ ile tezyīn-i ẕāt edenlerden **[13a]** olup Hādī maḫlaṣıyla 'Arabī, Fārisī, Türkī eş'ār-ı belāġat-şi'ārı vardır. *Rūḥü'l-beyān* 'unvānını ḥā'iz olan tefsīr-i şerīf tamām olduḳta bulduğu tārīḫ-i belīġānedir: "Lübb-i tefsīr-i kelāmü'l-Bārī (1114)."

Aḥmed Nedīm Efendi

Şā'ir-i şehīr müderris Nedīm Efendi. 'Uẕemā-yı ders-i 'ām ve fużalā-yı ṣudūr-ı 'iẓāmdan Çeşmī Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ dāmādı, ṣudūr-ı feżā'il-mevfūrdan Mülāḳḳab laḳabıyla şöhret olan Merzifonlu Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesi ve ḳużāttan ve erbāb-ı ma'lūmāttan Meḥemmed Efendi'niñ oğludur. Vālidesi ṭarafından nesebi *Ravżatü'l-Ebrār, Süleymān-nāme* tārīḫlerini tedvīn eden Ḳara Çelebi-zāde Şeyḫü'l-İslām 'Azīz Efendi ḥażretlerine vāṣıl olur. Nedīm Efendi İstanbulludur. 'Ulemā-yı kirāmıñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden **[13b]** istifāde eylemiştir. İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīn-i kirāma dāḫil olaraḳ, Mūṣıla-i Ṣaḥn rāddesine vāsıl olmuştur. Maḥmūd Paşa maḥkeme-i şer'iyyesiniñ niyābetinde 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde Dāmād İbrāḥīm Paşa'nıñ vefātını müte'ākiben Paṭrona ve Mūṣlu Ḫalīl ḳorḳularından Beşikṭaş'taki ḫānesinde iḫtifā etti ise de birḳaç gün ẓarfında onlar ṭarafından buldurulup manẓūme-i ḥayātınıñ itmām edildiği ve Beyoğlu Ḳabristānı'nıñ bir cihetine defnolunduğu erbāb-ı tetebbu' mecmū'alarında görüldü. Merḥūm-ı mūmā ileyh erbāb-ı ma'ārifiñ güzīdelerinden, ẓurafā-yı dehrden saḫī vü kerīm, ekābir ü aḳrānı mecālisinde nedīm, ḥalīm ü selīm, meḥāsin-i vesīm bir ẕāttı. Ḫaremeyn-i Muḫteremeyn'de vāḳi' Mevlevī-ḫāneleriñ şeyḫi bulunan efāżıl-ı benāmdan

Müneccimbaşı Aḥmed Dede ḥażretleriniñ ʿArabī olaraḳ yazmış olduğu tārīḫi Ṣadr-ı Aʿẓam Dāmād İbrāhīm Paşa merḥūmuñ tensībiyle Türkçeye terceme eylemiştir. *Müneccimbaşı Tārīḫi* nāmıyla üç cildde olaraḳ maṭbūʿ u mütedāvildir. Nedīm maḫlaṣıyla belāġat-perverāne bir ḳıṭʿa *Dīvān-ı Eşʿār*'ı meşhūrdur. *Dīvān*ından intiḫāb olunan ġazeliyyātındandır:

[14a] Ġazel

Sīnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānum gibi
Geçme ey rūḥ-ı revān ʿömr-i şitābānum gibi

Perdedār añlardım el-ḥaḳ ġoncayı gördüm seḥer
Ol daḫi leb-rīz-i çāk olmış girībānum gibi

Reşk-i Çīn olmaḳda fikrüm gelmedi taʿbīre līk
Vaṣfı ol gīsūlaruñ ḫˇāb-ı perīşānum gibi

Geçmem ol gülden gül-āb almazdan evvel mūyınuñ
Her biri inbīḳ-ı zehr-āb olsa müjgānum gibi

Cüst ü cū itdüm yine cānā Nedīmā bendeñe
Bir efendi bulmadum devletlü sulṭānum gibi

[14b] Meḥemmed Esʿad Efendi

Fāżıl-ı şehīr, Yanyavī Esʿad Efendi ḥażretleri. Esʿad bin ʿAlī bin ʿOṣmān'dır. Yanya'da doġmuştur. ʿAṣrınıñ esātiẕesi lisānında Esʿad Ḫˇāce Efendi diye söylenirdi. Yanya müftīsi, fużalā-yı muḥaḳḳiḳīnden Meḥemmed Efendi'den ve fāżıl-ı meşhūr İbrāhīm Efendi'den ve müşārün ileyhim emşāli ẕevāt-ı ʿāliyeden nüsaḫ-ı ʿulūm-i mürettebeyi oḳuduḳtan ṣoñra 1098 tārīḫinde Dār-ı Salṭanat-ı Seniyye'ye muvāṣalat ve Tatar ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi ve Aḳşehrli-zāde İbrāhīm Fażlu'llāh Efendi ve Dāmād-zāde Ebu'l-ḫayr Aḥmed Efendi, ḫˇācesi Muṣṭafā Efendi ḥażarātı gibi feżā'il-perver ẕevātıñ mecālis-i pür-nefāyis-i muḥaḳḳiḳānelerinden ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeyi müciddāne ve ḫˇāhişgerāne bir ṣūrette taḥṣīle ġayret edip nüsaḫ-ı mürettebeyi müşārün ileyh Aḳşehrli-zāde İbrāhīm Efendi'de tekmīl etti. Uṣūl-i irtifāʿı ve baʿżı ḥesābātı re'īsü'l-müneccimīn Meḥemmed Efendi'den ve ḥisāb u hey'et fenlerini Tekfūrṭağı müftīsi fużalā-yı dehrden Meḥemmed Efendi'den ve ʿulūm-i Fārisiyyeyi Mollā

Müncil diye bilinmiş olan Fārisī-ḫᵛāndan aḫẕ u telaḳḳī ve aḳrānı arasında **[15a]** teraḳḳī eyledi. 1111 Cumāde'l-āḫire'sinde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden müderris, 1138'de Ġalaṭa mollāsı olup mevleviyyette müddet-i 'örfiyyesi olan bir seneyi ikmāl ettikten ṣoñra yine tedrīs ü te'līf ile iştiġāl ederdi. 1143 tārīḫinde dārü'l-ifāde-i beḳāya intiḳāl etti. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī efāḫiminden Emīr-i Buḫārī ḥażretleriniñ Edirneḳapısı ḫāricinde vāḳi' dergāh-ı şerīfleri kurbündeki meḳābirde defindir. Fużalādan ṭarīḳ-ı Naḳşibendī müntesibānından ḳāli ḥāline muṭābıḳ, aḳrānına fā'iḳ bir ẕāttır. Birçoḳ kitāblarınıñ kenārında ta'līḳātı, fünūn-ı muḫtelifeden müte'addid resā'ili, Es'ad maḫlaṣıyla elsine-i ṣelāṣede güftārı vardır. Ḥükemā-yı müteḳaddimīniñ eñ meşhūrlarından, Arisṭo'nuñ yedi yüz ḳırḳ yedi te'līfātından birisi 'ilm-i ḥikmet-i ṭabī'iyye vü riyāżiyyeden olan **[15b]** kütüb-i ṣemāniyyedir ki 'Arabī, Fārisī, Latin, Rūm lisānlarına naḳlolunmuştur. Cennet-mekān Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında Selānik Rūm Paṭriki naṣb buyurulup 1020 sāl-i hicrīsinde vefāt eden Ḳaraferyeli Yuvannes Ḳoninos fünūn-ı ḥikemiyyede, Rūmcada olan iḳtidārı üzerine işbu kütüb-i ṣemāniyyeyi yine sekiz cildde Rūmcaya naḳleylemişti. Es'ad Ḫᵛāce Efendi Latin, Rūm lisānlarınıñ ḫurdesine vāḳıf bir ẕāt olmaḳla Ṣadr-ı A'ẓam Dāmād İbrāhīm Paşa ve Şeyḫü'l-İslām Yeñişehrli 'Abdu'llāh Efendi ḥażarātınıñ iḫṭār u tensībleri ile yine sekiz cild teşkīl etmek üzere lisān-ı leṭāfet-resān-ı 'Arabī naḳl ü terceme etmişti. Beher cildi yigirmişer cüz'den ziyāde bir eṣer-i mu'teber olup Ḫᵛāce Efendi'niñ 'ulūm-i ḥikemiyye vü riyāżiyyede kemāline dāldir.

[16a] Şeyḫ Ṣādıḳ

Şām meşāhīr-i 'ulemāsından Şeyḫ Ṣādıḳ. Ṣādıḳ bin Muḥammed bin Ḥüseyn bin Muḥammed. Küberā-yı 'ālimīn ü 'ārifīnden Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ aḳrabāsından olmaḳla ḥażretiñ ders-i daḳāyıḳ-penāhīlerinden fünūn-ı keşīreyi aḫẕ u telaḳḳī etti. 'İlm-i fıḳhta ve müteferri'ātında liyāḳāt-ı fevḳa'l-'ādeye mālik olmasıyla bir müddet Şām bāb-ı niyābeti me'mūriyyet-i şer'iyyesiyle bekām oldu. 1143 Ṣa'bān'ınıñ yigirmi dördüncü Pāzārertesi günü vefāt edip Şām'da Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'na defnolundu. Fıḳh, ṣakk, manṭıḳ, naḥv, ṣarf fenlerinde, edebiyyātta liyāḳat-ı müsellemeyi ḥā'izdi.

Şeyḫ ʿAlī {Şām}

Şām müteḥayyizān-ı ʿulemāsından Şeyḫ ʿAliyy-i Mīnīnī. ʿAlī bin Aḥmed bin ʿAlī. Şām fużalā-yı ẕevi'l-iḥtirāmından Şeyḫ Aḥmed-i Mīnīnī ḥażretleriniñ maḫdūm-ı mükerremleridir. Şām'da 1117 sālinde **[16b]** tevellüd etmiştir. *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānı üstād-ı şehīr Şeyḫ ʿAliyy-i Mıṣrī'den daḳāyıḳıyla berāber telaḳḳī ettikten ṣoñra pederi müşārün ileyhten istiḥṣāl-i ʿulūm eylemiştir. Pederi bir aralıḳ Dārü'l-Ḫilāfe'ye bir müddet oṭurmaḳla o müddette Cāmiʿ-i Benī Ümeyye'de yerinde tedrīs-i ʿulūm ederdi. Eẕkiyā-yı ders-i ʿāmdan olup ṭāʿūndan 1143'te vefāt etti. Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda defindir.

Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf

Ṭrablusġarb ʿulemāsından Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf-i Maġribī. Ṭrablusġarb ʿulemāsından Şeyḫ ʿAbdü'l-ḥaḳk'ıñ oğludur. Büyük birāderi Ṭrablusġarb fuḳahāsından Şeyḫ Meḥemmed'dir -ki fıḳhtan *Dürer* nām eṣer-i muʿteberi dā'imā tedrīs etmesiyle Dürer Ḳāriʿi diye maʿrūftur- 1140'ta vefāt etmiştir. Cümlesi Ṭrablus'ta tevellüd etmişlerdir. Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf pederinden, birāderinden oḳumuştur. Beldesiniñ fuḳahāsından olduğu ḥālde 1143 tārīḫinden ṣoñra itmām-ı ders-i ḥayāt eylemiştir. Beldesinde tedrīs-i ʿulūm ederek ḫaylī erbāb-ı fuhūm yetiştirmiştir.

[17a] es-Seyyid İsmāʿīl Belīġ Efendi

Burusa'da Şāhīn Emīr-zāde meşhūr Belīğ Efendi. Burusa'da Mantıcı Maḥallesi'niñ imāmı Seyyid İbrāhīm Efendi'niñ ṣulbündendir. O maḥalde tevellüd ve ulemā-yı benāmdan istiḥṣāl-i ʿulūma saʿy-i belīġ etti. Pederiniñ vefātında maḥalle-i meẕkūr mescidinde imām ve Emīr Sulṭān ḥażretleriniñ ʿimāreti meşīḫatıyla bekām oldu. Bir müddet ṣoñra Burusa'da mevcūd olan Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn evḳāf-ı celīlesi maḥkemesiniñ ʿuhdesine ʿilāveten verildi. 1143'te rıḥlet eyledi. Burusa'da Yeñi Mezāristān'da defīn-i turābdır. Rind-i ẕarīf, merd-i ʿarīf, neşirde, şiʿrde güzel söz bulmaḳta naẓmen tārīḫ söylemekte liyāḳatli bir ẕāttır. Burusa'ya müteʿalliḳ *Vefeyāt* nām eṣer-i belīġānesi olup bu kitāba *Güldeste-i Riyāż-ı ʿİrfān* nāmını vermiş, ḳāl u ḥāl aṣḥābından nice ẕevāt-ı maʿālī-simātı ẕikreylemiştir.

[17b] Şeyḫ Muṣṭafā {Şām}

Şām fużalā-yı benāmından Şeyḫ Muṣṭafā el-'Ömerī ḥażretleri. Muṣṭafā bin 'Abdü'l-ḳādir bin Bahā'ü'd-dīn el-ma'rūf bi-İbni'l-Hādī. Şām'da 1097 senelerinde tevellüd etti. 1100'de peder-i feżā'il-eşeri Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir ḥażretleri irtiḥāl eylediler. Aḳrabāsından ba'żılarınıñ terbiyesiyle taḥṣīl-i 'ulūma teşvīḳ edilerek 'allāme-i zamān, ferīd-i ezmān Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretlerinden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi müciddāne taḥṣīl edip ḥaylī seneler o niḥrīr-i kemālāt-semīriñ teveccühāt-ı 'āliyelerini iktisāb etmiş, sā'ir ẕevāttan daḫi istiḥṣāl-i fünūn eylemişti. Fużalādan fünūn-ı mütedāvileniñ ekşerīsinde kemālātı ẓāhir olan meşāhīrdendir. Üstād u mürşidi müşārün ileyhten biraz ṣoñra 1143 senesi evāḫirinde irtiḥāl eyledi. Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'nda defīndir.

Meḥemmed Remzī Efendi

Burusa fużalā-yı ders-i 'āmından Remzī Efendi. Ḳonya mużāfātından Ḳaraman denilen memlekette doğdu. **[18a]** Birāderi 'Abdü'l-bāḳī ve 'Abdü'l-vehhāb Efendiler ile Burusa'ya bi'l-vuṣūl 'ulemā-yı kirāmıñ ḫalḳa-i tedrīsine müdāvemet eylemiş ve 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi lāyıḳıyla taḥṣīl etmişti. Ḥareket-i Altmışlı rāddesi müderrislerinden ḳudemā-yı esātiẕe-i benāmdan ṣāḥib-i maḳāl, ehl-i ḥāl bir ẕāt olup 1143 tārīḫinde irtiḥāl eyledi. Burusa'da Veled-i Bevvāb Maḥallesi'nde olan mescid-i şerīfiñ ḥaẕīresinde medfūndur. Remzī maḫlaṣıyla da rengīn eş'ārı vardır. Ṭarīḳ-ı Celvetī 'ārifānından Şeyḫ İsmā'īl-i Ḥaḳḳī ḥażretleri Burusa'nıñ Ṭuzpāzārı diye şöhret bulan mevḳi'inde 1133'te bir dergāh-ı laṭīf yaptırmışlardı. O dergāha söylediği tārīḫtir:

Bāreka'llāh cilvegāh-ı etḳıyā (1133)

Seyyid Muṣṭafā Efendi {Paşmaḳçı-zāde}

Paşmaḳçı-zāde mevālīden Muṣṭafā Efendi. 1000 tārīḫinden beri ṭarīḳ-ı 'ilmīde bulunan küberādan ve Paşmaḳçı-zādelerden Şeyḫü'l-İslām 'Alī Efendi ḥażretleriniñ oğlu Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi **[18b]** ḥażretleriniñ küçük birāderidir. Peder ü ceddi gibi feżā'il-i 'ilmiyye ve aḫlāḳ-ı cemīle ile tezyīn-i ẕāt eden meḫādīmdendir. Meslek-i müderrisīnde merātib-i mu'tādeyi iḫrāẕ ederek Yeñişehr mollāsı olmuş ve orada veẓā'if-i mevleviyyetle meşġūl iken vefāt etmiştir.

Meḥemmed Efendi {Ḳaraḫarmanlı}

Ḳaraḫarmanlı'da doğdu. Erbāb-ı 'ilm ü 'amelden bir ẕāt-ı şerīf olup Ḳāsımpaşa'da Yeñiçeşme Mescidi'nde 'ālimāne imāmet ederdi. Vefātı 1143'te, medfeni Oḳmeydānı'nda ṭarīḳ-ı Bayrāmī ricālinden İdrīs-i Muḫtefī ḥażretleriniñ civārındadır.

Muṣṭafā Efendi {Mıṣr}

Mıṣr ḳużātı silkinde ḥaylī memleketleriñ umūr-ı şer'iyyesinde iṣbāt-ı iḳtidār ettikten ṣoñra Dārü's-salṭana'da 1143 Şevvāl'iniñ dördünde vefāt etti. Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Cāmi'i ile Çihārşenbe Pāzārı Cāddesi arasında Saḳızağacı nām mevḳi'de Ḥażret-i Şeyḫ-i Yāvṣī Dergāhı sāḥasında küçük bir maḳberede defīndir.

[19a] Aḥmed Nedīm Efendi

Ders-i 'ām Nedīm Aḥmed Efendi. Ders-i 'āmm-ı faẓīlet-ittisāmdan münevverü'l-efkār bir ẕāt-ı meḥāsin-şi'ār olup Dār-ı Salṭanat-ı Seniyye'de tedrīs-i 'ulūm ederdi. 1143 tārīḫinde nüsḫa-i nefīse-i ḥayātı itmām eyledi. Üsküdar'da Tūnusbāġı'ndan Ṣıraserviler'e ve İbrāhīm Ağa Çayırı'na tevāṣül eden cāddeniñ ṣol ṭarafında Çiçekçi Bāġçesi ḥudūdundan ma'dūd olan maḥalde kā'in maḳberede ser-kātibi Ḫaṭṭāṭ 'Oṣmān Bey'iñ ve ḥafīdi olan ricālden meşhūr Lala-zāde Nūrī Bey'iñ ṣuffe-i maḫṣūṣu öñünde mütevārī-yi laḥd-i ġufrān oldu. İrtiḥāline söylenilen tārīḫ:

Nedīm Aḥmed Efendi kārı tedrīs idi rūz u şeb
'Ulūm içre kemāle irişdi ol ṣāfī-meşreb

Ḫiṭāb-ı *irci'ī*[1] irdikde sem'ine lebbeyk diyüp
Ḳoyup cān u cihānı ḳıldı ḳurb-ı Bārī'yi maṭlab

Revā olur düşerse fevtine işbu du'ā tārīḫ
[19b] Nedīm ola nedīm-i şāh-ı ceyş-i enbiyā yā Rab (1143)

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Fecr Sûresi* 89/28. (ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً), "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."

Meḥemmed Efendi {Bosna}

Bosna dāḫilinde Vize'de doğdu. Zamānıñ fużalāsından tederrüs ü telemmüẕ ettikten ṣoñra üstād-ı meşhūr Yekçeşm Süleymān Efendi nām fāżıldan ḫaṭṭ-ı ta'līḳi lāyıḳı vechile görmüş, ḫaṭṭāṭīn arasında da ehliyyeti görülmüştü. Müdderisīnden iken 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde merāḳıd-ı 'ulemā arasında defīndir.

'Abdü'l-ḥalīm Efendi

Ḥażret-i Ḫālid civārında Defterdār İskelesi semtlerinde vāḳi' Cezerī Ḳāsım Paşa Cāmi'i'niñ imāmı olan 'Abdu'llāh Efendi'niñ oğludur. Erbāb-ı iḳtidārdan, ḥüsn-i ḥāl ṣāḥibiydi. Vefātı 1143 senesi Rebī'ü'l-evvel'indedir. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ üst ṭarafındaki maḳbereniñ Saraçlar Çeşmesi'ne yaḳın olan maḥallinde mütevārīdir.

[20a] Ebū Bekr Bey

Nūḥ Efendi-zāde İstanbul ḳāḍīsi Ebū Bekr Bey Efendi ḥażretleri. Ṣudūr-ı 'ulemādan olduğu ḥālde 1119 tārīḫinde vefāt eden Ḥekīmbaşı Nūḥ Efendi ḥażretleriniñ necl-i ekberi ve mükerreren Ṣadr-ı A'ẓam olan Ḥekīm-zāde 'Alī Paşa ḥażretleriniñ birāderidir. Dārü's-salṭana'da mütevellid ve gençliğinde müderris olmuştur. Pederiniñ yazı ḫˇācesi ta'yīn ettiği müderrisīn ü ḫaṭṭātīnden Ḥekīm Süleymān Efendi'den ḫaṭṭ-ı ta'līḳiñ uṣūl ü rüsūmunu ve sā'ir 'ulemā-yı kirāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi öğrendi. 1123 Şevvāl'inde Edirne pāyesi żamīmesiyle Selānik, 1131 Rebī'ü'l-evvel'inde Edirne, 1128 Muḥarrem'inde Medīne-i Münevvere, 1143 Cemāẕiye'l-evvel'inde İstanbul ḳāḍīliği tevcīh olundu. İrtiḥālleri de 1143 Receb'indedir. Ḳoca Muṣṭafā Paşa semtinde Pīr Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ āstān-ı pīräneleri ittiṣālinde pederi Nūḥ Efendi merḥūmuñ ḥayātında ḳonağından ifrāz ve kendine ve müte'alliḳātına maḳbere taḫṣīṣ eylediği seddiñ üzerinde merḥūmuñ yanına defnolundu. Meşāhīr-i şā'irāndan Emru'llāh Rūḥī Efendi'niñ söylediği **[20b]** tārīḫ-i belīġānedir:

Du'ā idüp didi tārīḫ-i sāl-i rıḥletin Rūḥī
Ola Ebū Bekr Efendi hem-nişīn Ṣıddīḳ'a me'vāda (1143)

Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi

İmām-ı evvel-i sulṭānī, Ṭopḳapılı Ṣāliḥ Efendi ḥażretleri. Babası Sivaslı Muḥarrem Ağa Üsküdar'da çoḳ sene mutavaṭṭın ve mu'ammer olaraḳ 1106'da vefāt etti. Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i ile Tūnusbāġı arasındaki ḳabristānıñ bu cāmi'e pek yaḳın bir maḥallinde defīndir. Oğlu Ṣāliḥ Efendi şebābeti zamānında *Ḳur'ān*-ı celīlü'ş-şānı bi'l-itmām o zamānıñ esātiẕe-i benāmından 'ulūm-i vücūhāt-ı Ḳur'āniyyeyi ve fünūn-ı sā'ireyi vech-i maṭlūb üzere taḥṣīl etmiş ve fenn-i edvār-ı mūsiḳīyi erbāb-ı ṭabī'inden öğrenerek bu fende ḥüsn-i ṭabī'ata mālik olmuştu. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında Üsküdar'da vāḳi' **[21a]** 'Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i'nde ḫaṭīb-i ḫoş-nevā olaraḳ nice seneler sāmi'a-i 'āşıḳānı tenşīṭ eylemişti. Aradan birçoḳ zamān geçtikten ṣoñra ḥüsn-i edā vü leṭāfet-i ṣadāsı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ mesmū'-ı hümāyūnları olmaḳla Edirneli 'Alī Efendi yerine imām-ı ṣānī ve nā'il-i rü'ūs-ı cihānbānī etmişler ve 1109'da imām-ı evvel ta'yīn eylemişlerdi. 1114'te imāmetten 'afv ile bir ḫaylī ma'āş iḥsān buyuruldu. Ancaḳ muḳteżā-yı ḫilḳat ve ibtilā-yı seḫāyı ṭabī'at ile düyūna mübtelā olmasıyla dāyinleri kendisini iz'āc ve żarūrī menāṣıb-ı 'ilmiyyeye muḥtāc ettiler. Bunuñ üzerine 1117 Rebī'ü'l-āḫir'inde Filibe ṣoñra Ḥaleb, 1126 Receb'inde Mekke-i Mu'aẓẓama mevleviyyetleri, 1131 Rebī'ü'l-evvel'inde İstanbul ḳāḍīliği, 1142 Receb'inde Anadolu ḳāḍī-'askerliği tevcīh ü iḥsān buyurularaḳ memnūn edilmişti. Ṭopḳapısı'nda ḳā'in ḳonağında oṭurmaḳta olduḳları ḥālde 1143 Receb'inde Rūmili pāyesi tevcīhiyle talṭīf olundu. Bir buçuḳ ay ṣoñra sene-i mezbūr Şa'bān'ında meflūcen irtiḥāl eyledi. **[21b]** Ṭopḳapısı dāḫilinde Aḥmed Paşa Cāmi'i'niñ miḥrāb ṭarafındaki maḳbereniñ vasaṭına defn ḳılındı. İrtiḥāline inşād ve levḥ-i ḳabrine taḥrīr olunan tārīḫtir:

Eyleyüp ḳabrin ziyāret didiler tārīḫini
Ṣadr-ı Firdevs'i ḳıla Ṣāliḥ Efendi cilvegāh (1143)

Meşāhīr-i mü'ellifīnden Müstaḳīm-zāde Efendi de: "Ḥużūr-ı Ṣāliḥ" (1143)" terkībini tārīḫ bulmuştur. Müşārün ileyh ekṣer-i fünūndan vāyedār olmalarıyla berāber ḥüsn-i ṣadā vü edāda ve seḫāvet ü mekremet ve ḫuḳūḳ-ı sābıḳaya ri'āyette fā'iḳü'l-aḳrān ve nice aṣḥāb-ı faẕl u isti'dāda mürebbī ve mu'īn olmuş, ḫande-rū, ḫoş-ḫū bir ẕāt-ı 'ālī-şāndılar. Müddet-i

medīde Ṭopḳapısı semtinde temekkün etmeleri Ṭopḳapılı Ṣāliḥ Efendi diye teşehhür etmelerine bādī oldu. Maḫdūmları Meḥemmed Emīn Efendi, mesned-nişīn-i Şeyḫü'l-İslāmī olmuştu. 1191'de **[22a]** vefāt etmiştir. Ātīde aḥvāli beyāndılar.

Şeyḫ Ebū Bekr {Ḳuds}

Ḳuds meşāhīr-i fużalāsından Şeyḫ Ebū Bekr-i 'Ulbī ḥażretleri. Vālid-i kemālāt-mevāridi Şeyḫ Aḥmed-i 'Ulbī ibn Ṣalāḥü'd-dīn ḥażretleri Ḳuds'te 1055 Şevvāl'iniñ altıncı Cum'aertesi günü tevellüd ve e'ālī-yi efāżıldan Ḳudsī Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān-ı 'Ulbī ḥażretlerinden taḥṣīl-i 'ulūm edip ṭarīḳ-ı Ṣāzelī ekābir-i mürşidīn-i kemālāt-ḳarīninden Şeyḫ Muẓṭārī-yi Maġribī ḥażretlerinden aḫẕ-ı nisbet ve ikmāl-i ṭarīḳat ettikten ṣoñra mürşidi müşārün ileyh ṭarafından Ḳuds'te mevcūd sālikīn-i Ṣāzeliyye'yi yetiştirmeye me'mūr buyuruldu. Kemāl-i faḍl u kemāl ve ḥüsn-i ḳāl ü ḥāl aṣḥābından olmaları ile Mescid-i Aḳṣā ḫiṭābeti ve tedrīs ü teslīk ile iştiġāl buyururdu. Ẕāt-ı 'ārifānelerinden pek çoḳ ṭālibīn ü sālikīn aḫẕ-ı füyūżāt ederlerdi. İrtiḥālleri 1110 Ṣa'bān'ınıñ onuncu Pāzār gecesidir. Medfen-i şerīfleri, Ḳuds-i Şerīf'te ziyāret olunan merāḳıd-ı mebrūkedendir. Necl-i mübecceli Şeyḫ Ebū Bekr-i 'Ulbī ḥażretleri Ḳuds'te tevellüd etmişlerdir. **[22b]** Peder ü ecdād-ı kemālāt-eşerleri 'Ulbī şöhretini ḥā'iz olan ẕevāttandır. Pederi müşārün ileyhten aḫẕ-ı 'ulūm ettikten ṣoñra ṭarīḳat-i 'aliyye-i Ṣāzeliyye erkān-ı 'ālī-şānı üzere ḥażretten müntesib ü müstaḫlif olmuşlar ve sā'ir 'ulemā-yı a'lāmdan daḳāyıḳ-ı 'ulūmu telaḳḳī eylemişlerdir. Ḳuds'te bir müddet Ḥanefī Müftīliği'nde bulundular. Faḳīh, muḥaddiṣ, 'ābid ü zāhid, ef'āl-i ḫayriyyeyi sā'ī bir ẕāt-ı bāhirü'l-ma'ālīydiler. İstanbul'da irtiḥālleri 1144 tārīḫindedir.

Şeyḫ Cāru'llāh

Ḳuds fuḳahā-yı benāmından Şeyḫ Cāru'llāh ḥażretleri. Cāru'llāh bin Muḥammed Ebi'l-luṭf künyesiyle ma'rūf u mevṣūftur. Ḳuds'te 'ulemā-yı a'lāmıñ ders-i niḥrīrānelerinden taḥṣīl-i 'ulūm ederek temeyyüz eden fuḳahā vü fużalādandır. 'Ammi-zādesi Şeyḫ Muḥammed ibn 'Abdu'r-raḥīm'iñ vefātında Ḳuds Ḥanefī Müftīliği'ne bi't-ta'yīn, 1144'te irtiḥāl etmiştir. Medfen-i fāżılānesi Ḳuds'tedir. Fāżıl-ı refīḳ, edīb-i dīniyye bir ẕāttır.

Şeyḫ Muṣṭafā {Şām}

Şām ʿulemā-yı benāmından Şeyḫ Muṣṭafā ibn Süvār ḥażretleri. **[23a]** Şeyḫ Muṣṭafā nām ẕāt-ı meḫāsin-ṣıfātıñ ṣulbünden, Şām'da 1073 tārīḫinde doğdu. Ekābir-i efāżıldan Şeyḫ Ḥasan Münīr, Şeyḫ Ebi'l-Mevāhib, Şeyḫ Necmü'd-dīn-i Ferā'iżī, Şeyḫ İbrāhīm Fettāl, Şeyḫ ʿAbdü'l-kerīm-i Ġazzī ḥażarātınıñ mecālis-i ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden istiḥṣāl ü istikmāl-i ʿulūm etti. Şām'da ʿİẓam İsmāʿīl Paşa Medresesi'nde, Cāmiʿ-i Emevī'de tedrīs ederdi. Fāżıl u ʿāḳil, kāmil ü ṣāliḥ, zāhid ü ʿābid bir ẕāttı. 1144 Şevvāl'inde intiḳālleri vuḳūʿ buldu. Ḥażret-i ʿĀtike *raḍiya'llāhu teʿālā ʿanhā* merḳad-i muḳaddeseleri dā'iresinde pederi eslāfı arasında defīndir.

Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi {Burusa}

Burusa ḳudemā-yı ʿulemāsından Ḳāḍī-zāde Ṣāliḥ Efendi. Ḳasṭamonu ḳużātından Uzun Ḳāḍī derler bir adamıñ oğludur. Evā'il-i ḥālinde Burusa'ya bi'l-vuṣūl fużalānıñ ders-i müdeḳḳiḳānelerinden taḥṣīl-i ʿulūm ederek icāzet almış, 1120'de İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden Burusa müderrisliğini istiḥṣal eylemişti. **[23b]** Mūṣıla-i Süleymāniyye rāddesi müderrislerinden ve ḳudemā-yı ʿulemādan dervīş-nihād, kerem-muʿtād bir ẕāt olup 1144'te vefāt etti. Pıñarbaşı Ḫāmūşānı'nda mütevārīdir.

Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān {Şām}

Şām müteḥayyizān-ı ʿulemāsından Ġazzī-zāde Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān. ʿAbdu'r-raḥmān ibn Muḥammed bin ʿAbdu'r-raḥmān bin Zeynü'l-ʿĀbidīn ibn Şeyḫü'l-İslām el-Bedrü'l-Ġazzī'dir. Peder ü ecdādı daḫi ecille-i fużalādandır. ʿĀlimīn ü ʿārifīniñ küberāsından cāmiʿü'ṭ-ṭuruḳ Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ kerīme-zādeleridir. Şām'da 1134 Cemāẕiye'l-evvel'inin doḳuzunda doğmuştur. Cedd-i māderi ve pederi müşārün ileyhimānıñ neẕāret-i ḫuṣūṣiyyeleriyle onlarıñ dār-ı kemālātlarından müstefīd olduḳtan ṣoñra kibār-ı fużalādan şeyḫü'l-ʿulemā Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir-i Ṣaġlebī, Mollā İlyās-ı Gürānī, Şeyḫ Muḥammed-i Kāmilī, Ḥamza-zāde Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān ḥażarātı ve bunlar gibi ẕevāt-ı ʿāliyeniñ ders-i ʿālimānelerinden ve ẕekāvet-i müfriṭe-i fıṭriyyeleriyle az vaḳtte bir çoḳ **[24a]** ʿulūm taʿallüm etmişti. ʿÖmrü vefā etmeyip 1144 Ẕi'l-ḥicce'siniñ onuncu günü irtiḥāl-i dārü's-selām eyledi. Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda ecdād u müteʿalliḳātı arasında medfūndur. Faẕl u kemāli müsellem, pür-himem bir ẕāttır.

Şeyḫ Sa'īd {Şām}

Şām meşāhīr-i fużalāsından Şeyḫ Sa'īd. Sa'īd bin Muḥammed Emīn ibn Ḫalīl bin 'Abdu'r-raḥīm. Bunlardan Şeyḫ Ḫalīl, 'Alā'iyyelidir. Anadolu ḳużātından olup Ṭrablusşām, Ḳayṣerī ḳāḍīsi olmuş ve müsellem olan faẓlına binā'en Maḫrec-i Ḳuds pāyesi tevcīhiyle talṭīf buyurularaḳ Şām Ḥanefī Müftīliği ile de ḳadri taż'īf olunmuştu. Vefātı Şām'da 1081 Cemāẕiye'l-āḫire'sindedir. Fużalā vü müteḥayyizāndır. Refī'ü'l-ḳadr bir ẕāttır. Bu ẕāt vaḳtiyle Şām'a mülḥaḳ olan maḥallerden Sa'sa' nām ḳaryeniñ imāde bulunmaḳ ḥasebiyle kendi oğlu Şeyḫ Emīn, bunuñ oğlu Şeyḫ Sa'īd-i Sa'sa' diye telḳīb olundular. **[24b]** Şeyḫ Sa'īd Şām'da tevellüd etti. 'Ulemā-yı benāmıñ ders-i 'ālimānelerinden istiḥṣāl-i 'ulūm eyledi. Aṣḥāb-ı kemālden ve müderrisīnden olup kemālāt-ı muṣaddaḳası nisbetinde ṣi'ri daḫi vardır. 1144 Ẕi'l-ḳa'de'siniñ yigirmi üçünde vefāt etmiştir. Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'nda defīndir.

Muṣṭafā Efendi {Buḫūrī-zāde}

Velī Paşa Ḳayını, müderrisīnden Muṣṭafā Efendi. Ẓurefādan Buḫūrī-zāde'niñ oğlu ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ evā'il-i salṭanatlarında ḥā'iz-i maḳām-ı ḳapudānī bulunan Velī Paşa'nıñ ḳayınbirāderidir. Ḳudemā-yı müderrisīnden olup 1144 Ẕi'l-ḳa'de'siniñ yigirmi altısında rıḥlet etmiştir. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed ḥażretleriniñ türbe-i şerīfleri arḳa cihetinde Ḫarmenlik'e gidecek cāddeniñ ṣol ṭarafında medfūndur.

Şeyḫ Ḫalīl {Ġazzī}

Şām kibār-ı fużalāsından Şeyḫ Ḫalīl-i Ġazzī ḥażretleri. **[25a]** Ḫalīl bin Raḍiyü'd-dīn bin Mes'ūdī ibn Şeyḫü'l-İslām Muḥammed el-Ġazzī el-'Āmirī. Ṣāḥib-i terceme Şeyḫ Ḫalīl Şām'da 1087'de tevellüd etti. Pederi müşārün ileyh Şeyḫ Raḍiyü'd-dīn'den 'ammi-zādesi Şeyḫ Aḥmed-i Ġazzī'dir. Şeyḫ Ebi'l-mevāhib, Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażarātından taḥṣīl-i 'ulūm edip Şeyḫ Muḥammed ibn Muḥammed el-Maḳdisī ḥażretlerinden aḫẕ-ı icāzet eyledi. Bundan ṣoñra fāżılāne tedrīs ile iştiġāl buyurdu. 1144 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yigirmi beşinci günü nüsḫa-i nefise-i ḥayātı itmām eyledi. Şām'da mü'ellifīn-i benām ve ṭarīḳ-ı Şāzelī, e'āẓım-ı ẕevi'l-iḫtirāmından Şeyḫ Arslan ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri ḳurbünde defīndir. Cāmi'ü'l-feżā'il, eḥāsinü'l-ḫaṣā'il bir ẕāt-ı ma'ālī-simāttır.

Şeyḫ ʿAlī {Ḳuds}

Ḳuds Şāfiʿī müftīsi, niḥrīr-i bī-naẓīr Şeyḫ ʿAlī ḥażretleri. ʿAlī bin Ḥabību'llāh bin Muḥammed bin Nūru'llāh bin Ebi'l-luṭf. Ḳuds ekābir-i efāżılından Şeyḫ Ḥabību'llāh ḥażretleriniñ necl-i mükerremleridir. Vilādetleri Ḳuds'te vuḳūʿ bulmuştur. Peder-i feżā'il-eşeri müşārün ileyhten taḥṣīl-i ʿulūm etmekte iken onlar irtiḥāl ettiler. **[25b]** Ṣoñra Mıṣr'a gidip Cāmiʿ-i Ezher fużalāsından on beş sene istiḥṣāl-i kemāl ederek İstanbul'a geldi. Meşāhīr-i muḥaddiṣīn-i kemālāt-ḳarīnden Şeyḫ Aḥmed-i Ġazzī, Ayaṣofya Cāmiʿi'nde ḥadīṣ-i şerīf taḳrīr ü tedrīs etmekte olmalarıyla o ẕātıñ meclis-i taḳrīr-i dil-peẕīrlerine deḫāletle müddet-i vāfire ḥadīṣ-i celīl telaḳḳī etmişler, ḥażrete dāmād olmuşlardır. Yigirmi beş sene miḳdārı derslerinde ḥāżır olaraḳ Ḳuds'e ʿavdet ettiler. Bir aralıḳ Ḳuds Şāfiʿī Müftīliği ʿuhde-i fāżılānelerine tevcīh olundu. Tedrīs ile meşġūl olduḳları ḥālde 1144'te dār-ı beḳāya menḳūl oldular. Ḳabr-i mebrūkleri Ḳuds'te Bābü'r-Raḥme'dedir.

Şeyḫ Muḥammed{Medīne}

Medīne-i münevvere kibār-ı fuḳahāsından Şeyḫ Muḥammed-i Gürānī ḥażretleri. Muḥammed İbrāhīm bin Ḥasan'dır. Künyesi Ebu'ṭ-Ṭāhir'dir. Medīne-i Münevvere'de 1081 Receb'iniñ on birinde tevellüd etmiştir. Pederi fużalā-yı muḥaḳḳiḳīnden Şeyḫ İbrāhīm-i Medenī ḥażretleriniñ hücre-i terbiye-i kemālāt-perverānelerinde *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānıñ ḥıfẓını ve ʿulūm-i mürettebeniñ muḳaddemātını telaḳḳī ederek Şeyḫ Muḥammed Emīn-i Berzencī **[26a]** ve muḥaddiṣ-i Hicāz Ebi'l-Esrār Şeyḫ Ḥasan ve Şeyḫ Muḥammed-i Maġribī ve Şeyḫ ʿAbdu'llāh bin Süleymān-ı Başrī ve Şeyḫ Şihāb Aḥmed bin Muḥammed-i Naḫlī ḥażarātınıñ ve bunlara muʿādil ẕevāt-ı nādirü'l-emṣāliñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden istiḥṣāl ve istikmāl-i kemāl buyurmuştu. Medīne-i ʿāliyede tedrīs-i ʿulūm ederek feyeżān-baḫşāyı ʿālimān u ṭālibān olurdu. 1145 Ramażān'ınıñ doḳuzunda ders-i ḥayātı ikmāl eyledi. Baḳīʿ-i Şerīf'te medfūndurlar. ʿİlm-i fıḳhta ʿulūm-i sā'irede yed-i ṭūlā ṣāḥibi bir ẕāt-ı maʿālī-simāttırlar. *Şevāhidü'r-Rażī'nin* şerḥi olan *Bağdādī*'yi iḫtişār eyledi. *Leṭā'ifü'l-minne* nām eşeri de vardır.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Mar'aş}

Mar'aş'ta e'ālī-yi efāżıldan Saçaḳlı-zāde Efendi ḥażretleri. Mar'aş'ta bulunan cevāmi'-i şerīfeden biriniñ ḫıdmet-i imāmetinde muḥteremen evḳāt-güẕār **[26b]** olan fażıl-ı ṣāḥib-i iştihār Mar'aşlı Ebū Bekr Efendi ḥażretleriniñ necl-i kemālāt-āṣārları, vilādetleri o beldededir. 1090 tārīḫlerini şereflendirmiş olan meşāhīr-i mü'ellifīnden Tefsīrī Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ telāmiẕesinden olup feżā'il-i müsellemeleri pīrāye-baḫş-ı mecālis-i 'ulemā vü üdebā bulunan Dārendeli Ḥamza Efendi ḥażretleriniñ ḫalḳa-i tedrīs-i ḥaḳāyıḳ-şi'ārlarından iktisāb-ı 'ulūm buyurdu. Zamānında ser-levḥa-i 'ulemā-yı kāmilīn ve meşāyiḫ-ı vāṣılīn olan Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretlerinden ṭuruḳ-ı Ḳādiriyye vü Nakşibendiyye erkānı vechile müntesib ü müstaḫlif olup ẓāhir ü bāṭını ma'mūr, ḳalb-i āgāhīleri pür-nūr olmuştu. Peder-i ḥaḳāyıḳ-eserinden müntaḳil olan ḫıdmeti ḥüsn-i īfāya ve neşr-i 'ulūm-i 'āliye vü āliyeye beẕl-i maḳderet buyururdu. Beḳāya intiḳālleri 1145 tārīḫindedir. Medfen-i mübārekleri Mar'aş'tadır. "eş-Şeyḫ Saçaḳlı (1145)", "tācü'l-mürşidīn (1145)" terkībleri irtiḥāllerine tevārīḫtir. Merḥūm, kemālāt-ı 'aẓīme ile mümtāz, feżā'il-i vefīre ile ser-efrāz, mü'ellefāt-ı 'ālimāneleri müsellem-i enām, ḥālāt-ı 'ārifāneleri maḳbūl-i ḫāṣṣ u 'āmm bir ẕāt-ı benāmdılar. **[27a]** İmāmü'l-enbiyā ve'l-mürselīn *ṣalla'llāhu 'aleyhi fi külli ānin ve ḥīn* Efendimiz ḥażretleriniñ ebeveyn-i muḥteremeyn-i risālet-penāhīleri ḥaḳḳında 'Alī el-Ḳārī'niñ risālesine *Reddiyye*'si *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şānıñ ilm-i edā ḳısmından *Cehdü'l-muḳil* bu *Cehdü'l-muḳil'i* īżāḥ için *Beyānu Cehdi'l-Muḳil*, *Ḳur'ān-ı Kerīm*'iñ fünūn-ı vücūhātından otuz cüz' miḳdārı *Tehzībü'l-Kırā'āt* taġannīniñ envā' u aḳsāmını mübeyyin bir risāle, *Ṭarīḳat-i Muḥammediyye*'niñ dībācesine rabṭı pek güç olan bir maḥalle bir ḥāşiye, *Ḍād Risālesi*, on üç cüz' miḳdārı *Tertību'l-'ulūm* 'unvānları altında te'līfāt-ı niḥrīrāne sā'ir āṣār-ı mütebaḥḥiráneleri vardır.

es-Seyyid 'Abdu'llāh Efendi

Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri. Mükerreren maḳām-ı meşīḫat-ı İslāmiyye'yi iḥrāz eden Paşmaḳçı-zāde Seyyid 'Alī Efendi ḥażretleriniñ ferzend-i ma'ārifmendi olup Dārü's-salṭana'da 1091 ḥudūdunda tevellüd etti. **[27b]** Müderris olduḳtan, 'ulemā-yı kirāmdan istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl ettikten ṣoñra Yeñişehr, 1124'te

Mışr mevleviyyetleri, 1127'de İstanbul ḳāḍīliği, 1130 Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Uşşāḳī-zāde Seyyid 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ yerine neḳābet-i eşrāf, 1132 Cemāẕiye'l-āḫire'sinde Anadolu, 1137 Şevvāl'inde Rūmili ḳāḍī-'askerliği, 1143 Şevvāl'inde Mīrzā-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ yerine mesned-i celīl-i Şeyḫü'l-İslāmī tevcīh buyuruldu. On ay maḳām-ı meşīḫat-ı İslāmiyyede bulundu. Ḥacc-ı şerīfi īfā edip 'avdetinde Ḳonya'da 1145 evā'ilinde vefāt etti. Ḥażret-i Mevlānā *ḳuddise sirrahu'l-a'lā* āstān-ı refī'ü'ş-şānlarınıñ dāḫilinde türbe-i şerīfeleri ḳapısı ḫāricinde defīndir. Fāżıl, 'afīf, şerīf ibn şerīf bir ẕāttı.

Şeyḫ Muḥammed {Şām}

Şām müfessirīn-i benāmından niḥrīr-i şehīr Muḥammed el-Ḥabbāl ḥażretleri. Muḥammed bin Muḥammed bin İbrāhīm bin 'Ömer. Vilādetleri Şām'dadır. Cāmi'-i Emevī ekābir-i efāżılından Müftī Şeyḫ İsmā'īl Ḥā'ik, Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir el-'Ömerī, **[28a]** Şeyḫ İbrāhīm Fettāl, Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażarātınıñ meclis-i mütebaḥḥirānelerinden sā'ir ẕevāt-ı feżā'il-simāttan taḥṣīl-i 'ulūm eylediler. Cāmi'-i Emevī'de Medrese-i Kelāse'de sinīn-i keşīre 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi tedrīs ederek meclis-i ḥaḳāyıḳ-enīsi, menāfi'-baḫş-ı 'ālimān u 'ārifān oldu. Ekşer-i icāzet-nāmeleriñ bālāları nām-ı feżā'il-ittisām-ı daḳāyıḳ-şi'ārīleri ile tezyīn olunurdu. 1145 Rebī'ü'l-evvel'iniñ on doḳuzunda mebḥaṣ-i ḥayātı ta'ṭīl eyledi. 'Ulūm-i mütenevvi'ada derkār olan feżā'il-i muḥaḳḳiḳānelerinden nice ẕevāt aḫẕ-ı kemālāt eylediler.

Şeyḫ Muḥammed Ṭabī'at

Şām fuḳahā-yı 'ulemāsından Şeyḫ Muḥammed Ṭabī'at. Muḥammed Ṭabī'at ibn Ḳays ibn Muṣṭafā. Şām'da tevellüd etti. Küberā-yı fużalā-yı benāmıñ ḫalḳa-i tedrīslerinden taḥṣīl-i 'ulūm edip mütenevvi' tedrīs ile iştiġāl ederdi. Fıḳh-ı şerīfe, fünūn-ı mütedāvileye müntesib ẕevāttan olduḳtan başḳa edebiyyātıñ hemān her cihetinde ḥüsn-i ṭabī'ata mālikti. **[28b]** 1145'te vefāt edip Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda defnedildi.

Şeyḫ ʿAbdü'l-celīl

Ḥumuṣ fużalāsından Şeyḫ ʿAbdü'l-celīl ḥażretleri. Şeyḫ Yaḥyā'nıñ ṣulbünden Ḥumuṣ'ta doğdu. Taḥṣīl-i ʿulūm içün Mıṣr'a gidip ḫātimetü'l-muḥaḳḳiḳīn Şeyḫ ʿAbdü'r-raʾūf-ı Beşīşī, Şeyḫü'l-kebīr Şeyḫ Aḥmed-i Ḫuleyfī ḥażarātınıñ ders-i ḥaḳāyıḳ-penāhīlerinden istiḥṣāl-i ʿulūm ederek 1110 tārīḫinde memleketine ʿavdet etmişti. Ḥumuṣ Müftīliği'nde taḳrīben 1145'te rıḥlet etti. Ḥumuṣ ḫāricinde aṣḥāb-ı fiḫāmdan Ḫālid bin Velīd *raḍiya'llāhu ʿanh* ḥażretleriniñ civār-ı saʿādet-medārında defīn-i turābdır. Küberā-yı fużalā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan cemīlü'ṣ-ṣiyem, ʿālī-himem bir ẕāttır.

Ḥasan Efendi {Re'īsü'l-ʿulemā}

Re'īsü'l-ʿulemā Ḥasan Efendi ḥażretleri. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ḥażretleriniñ bir müddet imām-ı ṣānīlik ḫıdmetlerinde **[29a]** bulunduḳtan [sonra] imām-ı evvel taʿyīn buyurulmuştu. Ṭarīḳ-ı ʿilmīde Rūmili ḳāḍī-ʿaskerliğine irtiḳā ve kesb-i ḳıdem etmesiyle Re'īsü'l-ʿulemā ʿunvānı verildi. 1145 Receb'iniñ ibtidāsı olan Cumʿa günü vefāt etti. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ öñünden Saraçlar Çeşmesi'ne giden cāddeniñ ṣol ṭarafında ve ḳabristānıñ çeşmeye olduḳça yaḳın bulunan cihetinde olan ve müteʿalliḳātı arasında miyānında mütevārīdir.

Yūsuf Efendi {Evliyā Yūsuf}

Küberā-yı mevālīden Evliyā Yūsuf Efendi. Re'īsü'l-eṭibbā Nūḥ Efendi merḥūmuñ meḫādīm-i kemālāt-vesīminden biri ve İstanbul ḳāḍīsi Ebū Bekr Bey'iñ ve Ṣadr-ı Aʿẓam Ḥekīm-zāde ʿAlī Paşa ḥażretleriniñ birāderidir. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de doğmuştur. ʿUlemā-yı kirām ḥażarātınıñ mecālis-i ʿilmiyyelerinden ʿulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl ve ṣınf-ı müderrisīnde merātib-i mürettebeyi tekmīl ederek Bilād-ı Maḫrec mevleviyyetlerinden **[29b]** biriniñ muʾaḫḫaren Edirne Mevleviyyeti'niñ ve Mekke-i Mükerreme pāyesiniñ tevcīhiyle tesrīr olunmuştur. 1145'te irtiḥāl eylemiştir. Ḥażret-i Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müsteʿān* āstān-ı füyūżāt-bünyānı civārında pederleri merḥūmuñ maḳbere-i maḫṣūṣunda mütevārīdir. İrtiḥāllerine Vaḳʿa-nüvīs Şākir Bey'iñ söylediği tārīḫtir:

> Şākirā bir bir gelüp tārīḫ-i fevtin didiler
> Evliyā Yūsuf Efendi rūḥına el-Fātiḥa (1145)

Maʿārifmendān-ı mevālīden ḫaṣā'il-i ḥaseneyi cāmiʿ ẕevāttandı.

Süleymān ʻİṣmet Efendi

Pend-i ʻAṭṭār şāriḥi Enderūnī ʻİṣmet Efendi. Sarāy-ı Hümāyūn-ı mülūkāne Aşçıbaşısı Aḥmed Ağa'nıñ kerīme-zādesi ve Enderūn-ı Hümāyūn Kīlār-ı Ḫāṣṣa odası müteḥayyizānından iken ḳurenā-yı ḥużur-ı şehriyārī olan Yeñişehr Ağası İbrāhīm Ağa'nıñ oğludur. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʻAliyye'de tevellüd etmiştir. Gençliğinde Enderūn-ı Hümāyūn'a çerāġ olaraḳ esātiẕe-i kirāmdan ʻulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl etmiş, müderrislik ile çerāġ buyurulmuştur. **[30a]** Vefātı 1145 Şevvāl'iniñ ibtidāki günüdür. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed ḥażretleriniñ türbe-i şerīfesi yanından Ḫarmenlik'e giden cāddeniñ ṣol ṭarafındaki ṣu terāzūsu ilerisinde dört ṭarafı dīvār ile maḥdūd olan Şekerḳapısı Bostānı'nıñ arḳasında müteʻalliḳātı arasında medfūndur. Fużalā vü ʻurefādan şöhretli bir ẕāttır. Şeyḫ Ferīdü'd-dīn-i ʻAṭṭār ḥażretleriniñ kütüb-i Fārisiyyeden *Pend* nām kitābını şerḥ eylemiştir.

Meḥemmed Efendi {Burusa}

Burusa naḳībü'l-eşrāfı Maʻālī-zāde Meḥemmed Efendi. Devlet-i ʻAliyye-i ʻOṯmāniyye'de ibtidā maḳām-ı Şeyḫü'l-İslāmī'ye iṣʻād buyurulan eʻāẓım-ı mü'ellifīnden Mevlānā Şemsü'd-dīn-i Fenārī ḥażretleriniñ sülālesinden Burusa'da Naḳībü's-sādāt ve Sulṭāniyye Medresesi'niñ müderrisi iken 1131'de vefāt etmiş olan eʻālī-yi ʻulemādan Maʻālī-zāde İbrāhīm Efendi'niñ küçük birāderidir. Burusa'da doğmuştur. Müderrisīn silkinde teraḳḳī ederek 1142'de **[30b]** Süleymāniyye rāddesiyle Burusa naḳībü'l-eşrāfı olmuş, 1145'te vefāt etmiştir. Vālidesi ṭarafından ceddi bulunan müşārün ileyh Fenārī ḥażretleriniñ Burusa'da vāḳiʻ cāmiʻ-i şerīfi ḥaẓīresinde mütevārī-yi mezār-ı ġufrān-medārdır.

ʻAbdü'l-fettāḥ Efendi

Fużalā-yı mevālīden Fettāḥ Efendi. Meḥemmed Saʻīd Efendi'niñ necl-i saʻīdi olup silk-i müderrisīnde terfīʻ-i merātib ederek Bilād-ı Maḫrec mevleviyyetlerinden Yeñişehr Mevleviyyeti'ne nā'il oldu. 1145 Ẕi'l-ḳaʻde'siniñ ibtidāsında vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde Ṭopçular Cāddesi'niñ ṣol ṭarafında Ṣıddīḳī-zāde meşāḫīr-i ṣudūrdan Seyyid Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ ṣuffe-i maḫṣūṣu ḳurbünde vedīʻa-i ḫāk ḳılındı. Oğlu Meḥemmed Efendi ḳudemā-yı müderrisīnden olup 1156'da rıḥlet etti. Pederi yanında medfūndur.

Meḥemmed er-Reşīdī Efendi

Ayaṣofya Cāmi'i ders-i 'ām Meḥemmed Reşīdī Efendi. **[31a]** Mıṣr'a mużāf olan memālik-i meşhūrede Reşīd'de 'ālem-i ḥayāta bedīd oldu. 'Ulemā-yı a'lām ḥażarātınıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden 'ulūm-i muḳteżiyyeyi ta'allüm ü tefehhüm ettikten ṣoñra müderrisīn ṣınfına deḫālet ve İstanbul'da te'evvī vü tavaṭṭun ederek Ayaṣofya Cāmi'-i envār-lāmi'inde neşr-i 'ulūma müdāvemet etti. Farīża-i ḥacc-ı şerīfi bi'l-īfā, İstanbul'da 1145'te intiḳāl-i dār-ı beḳā eyledi. Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi ile Nūḥ Ḳuyusu Cāddesi'niñ arasındaki maḳābir-i vesī'anın Dereler Mescidi'ne olduḳça yaḳın bulunan maḥallinde Rūm Meḥemmed Paşa Cāmi'i mü'eẕẕini ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'den Şeyḫ 'Alī Efendi'niñ merḳadi yaḳınında mütevārīdir. Oğlu 'Arab-zāde müderrisīnden Ḥācī Muṣṭafā Efendi 1176 sālinde vefāt edip babasınıñ yanına defnolundu.

Meḥemmed Zekeriyyā Efendi

Ders-i 'ām ve mevālī-yi kirāmdan Zekeriyyā Efendi. Ḳudemā-yı ders-i 'āmdan, erbāb-ı iḳtidārdan olup müderrisīn arasında ḳaṭ'-ı merātib ederek Ḳuds-i Şerīf mollāsı olmuştu. 1145 tārīḫinde **[31b]** intiḳāl etti. Ḥażret-i Ḫālid Cāmi'i'niñ Bostān İskelesi ṭarafında Ferīdūn Paşa Türbesi ile Şekerpāre Türbe ve Sebīli arasındaki ḳabristānıñ Şekerpāre Türbesi'ne yaḳın olan cihetinde ṣudūrdan Ceddī-zāde 'Aṭā Efendi, Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde Meḥemmed Efendi, Ḥekīmbaşı Gevrek-zāde Ḥasan Efendi maḳābiri civārında maḳbūrdur.

Ḥasan Efendi

Ḳużāt silkinde müstaḫdem 'ulemādan olup 'ilm-i ferā'iż tedrīsi ile dā'imā işti'ġāl eylerdi. 1145'te vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde Otaḳçılar Ḥammāmı ḳarşısında Aḳtürbe Ḫarābesi yanında mütevārīdir.

Aḥmed Ṣenā'ī Efendi

Mevālī-yi benāmdan Ḫaṭṭāṭ Ṣenā'ī Efendi. 'Alī Efendi'niñ ṣulbünden Kütahya'da doğdu. Esātiẕe-i ḫaṭṭāṭīnden Ḳaraḳız şöhretiyle ricāl-i erbāb-ı ḫaṭ miyānında mütedā'ir olan Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi'den 'ilm-i ḫaṭṭıñ rüsūmunu taḥṣīl ve o ẕāttan telemmüẕ eyledi. **[32a]** Müderris

olduḳtan ṣoñra Ḳuds ve Mıṣr mevleviyyetleri tevcīhiyle ḳademe-i ehliyyetine riʿāyet olundu. Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti manṣıbında 1145'te vefāt etti. Muʿallā Ḳabristānı'nda defindir. Kemālāt-ı vefiresiyle şāyān-ı medḥ ü ṣenā, meḥāsin-i aḫlāḳ u eṭvār ile tezyīn-i ẕāt etmiş bir vücūd-ı müsteṣnāydı.

Meḥemmed Efendi {Müderris}

ʿUrefā-yı mevālīden Meḥemmed Efendi. Burusalı'dır. Ṭarīḳ-ı müderrisīnde ḳaṭʿ-ı merātib ederek vaḳtiyle Bilād-ı Maḫrec menāṣıbından maʿdūd olan Üsküdar Mevleviyyeti tevcīh olunmuştur. 1145 senesinde vefāt etmiştir. Boğaziçi'nde Ḳañlıca'da sāḥil-ḫānesi yaḳınında İskender Paşa Cāmiʿi ḥaẓīresinde Şeyḫü'l-İslām Yeñişehrli ʿAbdu'llāh Efendi ḳabri ḳurbünde mütevārīdir. "ʿArż-ı duʿā (1145)" terkībi tārīḫ-i vefātıdır. ʿĀrif ü dānişver bir ẕāt-ı kemālāt-eṣer olup bir ḳıṭʿa belīġāne *Dīvān-ı Eşʿār*'ı vardır.

[32b] ʿAlī Efendi {Yūsuf Efendi-zāde}

Ekābir-i efāżıldan Şārīḥ-i *Buḫārī* Yūsuf Efendi-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ ders-i ḥaḳāyıḳ-penāhīlerinden istifāde vü istifāża eden ʿulemādandır. 1145'te tekmīl-i ders-i ḥayāt etmiştir. Ṭopḳapısı ḫāricinde üstādı müşārün ileyhiñ meşhūr olan merḳad-i mebrūkü dā'iresinde maḳbūr edilmiştir.

Meḥemmed Efendi {Ṭarsūsī}

Ṭarsūs müftīsi, *Mir'āt* muḥaşşīsi, eşher-i efāżıldan Ṭarsūsī Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Mütebaḥḥirīn-i ʿulemādan, Ṭarsūṣ müftīsi Aḥmed Efendi'niñ necl-i mübeccelidir. Vilādetleri Ṭarsūs'tadır. Vālid-i feżā'il-medārı müşārün ileyhiñ mecālis-i ders-i ḥaḳāyık-perverīlerinden ʿulūm-i ʿaḳliyye vü naḳliyyeyi istiḥṣāl etti. Pederinden ṣoñra müftīlik ʿuhde-i feḳāhetine tefvīż edildi. İrtiḥāli 1145 tārīḫlerindedir. Mollā Ḫüsrev ḥażretleri ʿilm-i uṣūlden *Mirḳātü'l-uṣūl* ismiyle te'līf ettikleri kitābı mu'aḫḫaren *Mir'āt* ismiyle şerḥ etmişlerdi. Ṭarsūsī Meḥemmed Efendi ḥażretleri işbu şerḥiñ üzerine muḫtaṣaran bir ḥāşiye **[33a]** yazdı. Luġat, vażʿ, iştiḳāḳ, ṣarf, naḥv, maʿānī, beyān, bedīʿ, ʿarūż, ḳāfiye, manṭıḳ, ādāb-ı kelām, ʿilm-i isnād yaʿnī ʿilm-i uṣūl-i ḥadīṣ, uṣūl-i fıḳh, tefsīr, tecvīd, ḥadīṣ, fıḳh, ferā'iż, taṣarruf,

īrād, ṭıb, ḥisāb. Bunlar yigirmi dört 'ilm olup bu 'ilmlerden 'alā-ṭarīḳi'l-iḫtiṣār bahṣ u teẕkār ederek *Enmūẕecü'l-'ulūm* nāmıyla ma'lūm 'Arabī bir eṣer-i nefīs daḫi tedvīn ü te'sīs buyurdu.

Seyyid Meḥemmed Ṣadrü'd-dīn Efendi

'Uṣṣāḳī-zādelerden ve fużalā-yı mevālīden Ṣadrü'd-dīn Efendi. Peder-i feżā'il-güsteri, naḳībü's-sādāt ve mükerreren Rūmili ḳāḍī-'askeri olan 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri 1139 tārīḫinde, bunlarıñ pederleri Mekke-i Mükerreme ḳāḍīsi 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleri 1090'da, müşārün ileyhiñ peder-i fażīletmendi Üsküdar ḳāḍīsi 'Abdu'r-raḥīm Efendi ḥażretleri 1078'de irtiḥāl ettiler. Müşārün ileyh 'Abdu'r-raḥīm Efendi'niñ vālidi ve ṭarīḳ-ı 'Uṣṣāḳī'niñ mü'essis-i ekmeli **[33b]** olan Pīr Ḥüsāmü'd-dīn-i 'Uṣṣāḳī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleri 1002'de ḥalvetgāh-ı eḥadiyyete rıḥlet buyurdular. Ṣāḥib-i terceme Seyyid Ṣadrü'd-dīn Efendi'niñ şu nisbet-i ṣaḥīḥasından başḳa 800 tārīḫinden beri meşāhīr-i 'ulemā-yı a'lāmdan bulunan Seyrek-zādelerden Naḳībü'l-eşrāf 'Abdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesidir. Nev'ī-zāde 'Aṭā'ī Efendi'den ṣoñra *Şakāyıḳu'n-Nu'māniyye*'ye ẕeyl-i nefīs taḥrīr eden İzmir mollāsı İbrāhīm Efendi'niñ de birāder-zādesidir. Ṣadrü'd-dīn Efendi Dārü's-salṭana'da tevellüd etmiştir. Zamānında serlevḥa-i 'ulemā olan fużalānıñ mecālis-i cāmi'ü'n-nefāyis-i üstādānelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi bi't-taḥṣīl ḫaṭṭ-ı ta'līḳi aṣḥāb-ı kemālden ve mevālīden Siyāhī Aḥmed Efendi'den yazmıştır. Taḥṣīlātınıñ cümlesinde aḳrānına tefevvuḳ etmiştir. Meslek-i müderrisīnde ḳaṭ'-ı merāṭib ederek 1137 Receb'inde Ḥaleb, 1140 Ṣa'bān'ında Şām-ı Şerīf mollāsı olup Şām'da mevleviyyetiniñ veẓā'ifiyle meşgūl iken 1146'da 'uḳbāya menḳūl olmuştur. Fużalā vü 'urefādan eṭvār-ı ḥasene ile muttaṣıf 'ulemādan, aṣīl ü nesīb **[34a]** edīb ü lebīb bir ẕāt-ı mekārim-ṣıfāttı. Seyyid maḫlaṣıyla fażılāne, belīġāne bir ḳıṭ'a *Dīvān-ı Eş'ār*'ı vardır.

Ḫalīl Efendi {Edirne}

Edirne ders-i 'āmm-ı benāmından olup İstanbul'da 1146'da vefāt etti. Ḫażret-i Ḫālid civārında Bahāriyye Cāddesi üzerinde ṣudūrdan Ṣa'bān Efendi'niñ ḳabri ḳurbünde maḳbūr edildi.

ʻAbdu'r-raḥmān Efendi

Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde ʻAbdu'llāh Efendi'ye bir tārīḫte imāmet etmiştir. Ḳudemā-yı müderrisīnden iken 1146'da vefātı vuḳūʻ bulmuştur. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncı Cāmiʻi'niñ ḳarşısında sed üzerinde medfūndur. Oğlu Aḳ Mollā ʻÖmer Efendi ḫaṭṭāṭlıḳta, nāyzenlikte şöhret-i kāmile ṣāḥibi bir ẕāttır. 1191'de vefāt edip babasınıñ yanına defnedilmiştir.

Aḥmed Efendi {Bolu}

Ders-i ʻām, Ḥācī Aḥmed Efendi. Bolu mülḥaḳātından Mü'minler Ḳaryesi'nde doğdu. **[34b]** Ders-i āmdan olup Ayaṣofya civārında iḳāmet ederdi. 1146 Şevvāl'iniñ yigirmi altısında vefāt etti. Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi Ḳabristānı'nıñ Saraçlar Çeşmesi'ne yaḳın olan ṭarafında Ṣadr-ı Aʻẓam Dāmād İbrāhīm Paşa'nıñ pederi ʻAlī Ağa'ya yaptırdığı kārgīr bir türbe yanında defīndir.

ʻAbdü'l-bāḳī Efendi {Pārsā-zāde}

Pārsā-zāde, fużalā-yı mevālīden ʻAbdü'l-bāḳī Efendi. Pederi Pārsā Meḥemmed Ṣābir Efendi Gelibolu'da doğdu. O beldede Mevlevī Ḫanḳāḥı'nıñ seccāde-nişīni, ʻumdetü'l-vāṣılīn Ağa-zāde Meḥemmed Dede ḥażretlerinden müntesib ü müstaḫlif olmuş, Edirne'de silk-i müderrisīne dāḫil ve bi'd-defeʻāt Bilād-ı Devriyye mevleviyyetlerine nā'il olduḳtan ṣoñra silk-i mevālīden teḳāʻüdlüğünü iḫtiyār ve Gelibolu'da 1091 Ramażān'ında ʻazm-i dārü'l-ḳarār eylemiştir. Vefātına, "Ramażān (1091)" lafẓınıñ tārīḫ-i teṣādüf etmesi ġarā'ibdendir. Oğlu ʻAbdü'l-bāḳī Efendi, Gelibolu'da tevellüd etti. Şebābeti derece-i kemāle vāṣıl olduğu eṣnāda vüzerādan Baḥrī Paşa'nıñ dār-ı kemāline muḳārenet ve ḫaṭṭ-ı taʻlīḳi müşārün ileyhten aḫẕ u taʻallüm edip ʻulemā-yı aʻlām ḥażarātınıñ **[35a]** mecālis-i muḥaḳḳiḳānelerinden ʻulūm-i mütedāvileyi telaḳḳī eyledi. Ṭarīḳ-ı tedrīste ḥasbe'l-muʻtād terfīʻ-i merātib ederek Maḫrec mevleviyyetlerinden birine neyl ile Şām mollāsı olmuştu. İstanbul'da ḳonağında kütüb-i mütenevviʻa müṭālaʻātıyla meşġūl iken 1146'da dār-ı beḳāya menḳūl oldu. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāh-ı Şerīfleri arḳa ṭaraflarında aḳrabāsından ve ʻulemādan ʻAbdü'l-ḥalīm Efendi'niñ ḳabri ḳurbünde vedīʻa-i ḫāk-i ġufrān edildi. "Ḥużūr-ı ḳalb (1146)" terkībi vefātına tārīḫtir. Fużalā vü ʻurefādan,

ḥüsn-i eṭvār u mişvāra mālik ẕevāttandı. 'Alā'ü'd-dīn-i Kāşānī ḥażretleriniñ 'ilm-i fıḳhtan *Bedāyi'* nām kitābına fāżılāne taḥşiye etti. Fünūn-ı 'adīdeye dā'ir birḳaç resā'il-i nefīsesi vardır. Ḫaṭṭ-ı ta'līḳte, neşirde, şi'rde aḳrānınıñ ekmeli olup Ekmelī maḫlaṣıyla da mükemmel şi'ri vardır.

Muṣṭafā Zekī Efendi

Müneccimbaşı Zekī Muṣṭafā Efendi. Ṣudūr-ı feżā'il-mevfūrdan La'lī-zāde 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretlerinden sā'ir **[35b]** mehere-i erbāb-ı fünūndan 'ulūm-i mütenevvi'ayı öğrendi. Dervīş Aḥmed, Mevlevī-zāde Muṣṭafā Efendi'niñ yerine müneccim-i ṣānī ve müderris olup 1134 Ẕi'l-ḥicce'sinde mūmā ileyh Muṣṭafā Efendi'niñ fevtinde Müneccimbaşı oldu. Müteḥayyizān-ı müderrisīnden iken 1146 Şevvāl'iniñ yigirmi doḳuzunda vefāt etti. *Mücerrebāt-ı Zekī* isminde sekiz cüz' miḳdārı bir eşeri mesmū'-ı faḳīrānem olmuştur.

'Oṡmān Efendi {Ḫaṭṭāṭ}

Fużalā-yı ḳużāttan Ḫaṭṭāṭ 'Oṡmān Efendi. Müteḥayyizāndan İbrāhīm Efendi ibn Ḥasan Efendi'niñ oğlu ve müderrisīn-i feżā'il-ḳarīnden āti't-terceme 'İṣmet Efendi'niñ küçük birāderidir. İstanbul'da doğmuştur. Birāderinden 'ulūm-i mütedāvileyi gördükten Şeyḫü'l-İslām Veliyyü'd-dīn Efendi'den ḫaṭṭ-ı ta'līḳi yazdıḳtan ṣoñra bi'l-istiḥḳām Rūmili ḳużātı silkine dāḫil olmuştur. Ḳavala ḳāḍīsi iken 1146'da vefāt etmiştir. Fużalādandır. Birāderi 'İṣmet Efendi'den ṭarīḳ-ı Naḳşibendī erkānı vechile nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eden erbāb-ı 'urefādandır.

[36a] 'Oṡmān Efendi

'Ulemādandır. 1146'da vefāt etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi arḳa cihetinde 'ulemādan Ḫaṭvānī-zādeler ḳurbünde medfūndur.

Şeyḫ Aḥmed {Meḥāsinī}

Şām küberā-yı fużalāsından Şeyḫ Aḥmed el-Meḥāsinī ḥażretleri. Aḥmed bin Süleymān bin İsmā'īl bin Tācü'd-dīn bin Aḥmed olup neseb-i şerīfleri meḥāsin-i vefīreyi cāmi' olan ẕevāt-ı feżā'il-simāttan, vesā'iṭ-i 'adīde ile aṣḥāb-ı fiḫāmdan Temīm-i Dārī *raḍiye 'anhü'l-Bārī* ḥażretlerine mütevāṣıldır. Şeyḫ Aḥmed-i Meḥāsinī ḥażretleri Şām-ı Şerīf'te 1095 Muḥarrem'iniñ doḳuzuncu Ṣalı gecesi mütevellid oldu. Peder-i ma'ālī-eşeri müşārün ileyh

Şeyḫ Süleymān'ıñ neẓāretlerinde *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānıñ ḥıfẓını baʿde'l-itmām ʿulūm-i ḳırā'āt-ı Ḳur'āniyyeden sebʿa, ʿaşere, taḳrīb cihetlerini taḥṣīle ṣarf-ı iḳtidār eyledi. ʿUlūm-i ʿāliye vü āliyeyi Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ Aḥmed-i Mīnīnī, Şeyḫ Aḥmed-i Ġazzī, Şeyḫ Muḥammed-i Kāmilī, Şeyḫ Muḥammed ibn Aḥmed ʿUḳayletü'l-Mekkī ḥażarātınıñ mecālis-i ḥaḳāyık-penāhīlerinden taḥṣīl etti. **[36b]** Şām'da Medrese-i Emīniyye'de müderris, Cāmiʿ-i Emevī'de ḫaṭīb olaraḳ tedrīs-i ʿulūm etmek, kitāb mütālaʿa etmek gibi umūr-ı mütenevviʿa-i muḳaddeseye ḥaṣr-ı evḳāt ederdi. İrtiḥālleri 1146 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yedisindedir. Medfen-i ʿālimāneleri Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'ndadır.

Şeyḫ Aḥmed {Medīne}

Medīne-i Münevvere efāżıl-ı benāmından Şeyḫ Aḥmed ḥażretleri. Aḥmed ibn Ebi'l-Feyt, Medīne-i Münevvere'de 1070'de tevellüd ve küberā-yı fużalānıñ ḫalḳa-i tedrīs-i müdeḳḳiḳānelerinden aḫẕ-ı ʿulūm ettiler. Tedrīs ile iştiġāl ettikleri eṣnāda Ḥarem-i Muḥterem-i Nebevī dā'ire-i mufaḫḫamasınıñ ḫiṭābetiyle mümtāz oldular. Efāżıl-ı ʿulemā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan, enfās-ı müteberrike aṣḥābından maʿālī-ṣıfāt bir ẕāt olup İskenderiyye'de 1147 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ on yedinci Pencşenbe gecesi yatsı vaḳti irtiḥāl-i dār-ı naʿīm eylediler. İskenderiyye'de Seyyid Aḥmed Ebi'l-ʿAbbās aṭası Seyyid Yāḳūt el-ʿArşī **[37a]** ḥażarātınıñ merāḳıd-ı muḳaddeseleri civārında mütevārīdir.

Şeyḫ Aḥmed {ʿAkkā}

ʿAkkā eʿālī-yi efāżılından Müftī Şeyḫ Aḥmed ḥażretleri. Aḥmed bin Bekr bin Aḥmed bin Muḥammed. Şeyḫ Aḥmed-i Baṭḥīş diye maʿrūftur. ʿAkkā küberā-yı ʿulemāsından Şeyḫ Bekr ḥażretleriniñ ṣulbünden 1095 tārīḫinde o beldede tevellüd etti. Beldesiniñ civārında bulunan bilādıñ müdeḳḳiḳīn-i esātiẕesinden ʿulūm-i mütenevviʿayı taḥṣīl etmişler, ʿAkkā'da neşr-i ʿulūma başlamışlardır. Bir aralıḳ müftīlikte ẕāt-ı faḳīhānelerine teveccüh etmiştir. Rıḥletleri 1147'dedir. Efāżıl-ı fużalā, ekmel-i ʿurefādan bir ẕāttır. Fünūn-ı ʿadīdeye dā'ir te'līfāt-ı müteʿaddideleri edebiyyātıñ eḳser cihetlerine kifāyet-i müsellemeleri vardır. ʿİlm-i fıḳhtan nām-ı ʿālimāneleri altında *Fetāvā-yı İbn*

Baṭḥīş, ʻilm-i fıḳhtan *Tenvīrü'l-ebṣār* yaʻnī *Dürr-i Muḫtār* üzerine ḥāşiye *El-fıyye-i ḥabībiyye fī ʻİlm-i mübeyyināt* **[37b]** ʻilm-i ferā'iżden İbn Şıḥne'niñ meşhūr olan *Manẓūme*'si üzerine şerḥ-i laṭīf te'līf etti. *Siyer-i Ḥalebī*'yi iḫtiṣār ve *Muḫtaṣaru sīreti'l-Ḥalebiyye* tesmiye eyledi. ʻİlm-i ḥisābdan *Nüzhetü'n-nuẓẓār fī ʻilmi'l-ġubār,* ʻilm-i fıḳhtan *Mülteḳā'l-ebḥur* üzerine şerḥ taṣnīf eyledi. Bunlara mümāṣil ḫaylī mü'ellefāt-ı kemālāt-simātları vardır.

Şeyḫ Esʻad

Şām ʻulemā-yı aʻlāmından Şeyḫ Seyyid Esʻad ḥażretleri. Esʻad bin Muḥammed bin Muḥammed bin Yaḥyā bin Aḥmed. Vilādetleri Şām'da taḳrīben 1097 sālindedir. Şām ʻulemā-yı ẕevi'l-iḫtirāmından Şeyḫ Muḥammed Ḥabbāl meşāḫīr-i muḥaddiṣīnden olup Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn'den Şām'a gelmiş ve tedrīs ile meşġūl iken irtiḥāl etmiş olan Şeyḫ Muḥammed ibn Süleymān-ı Maġribī ḥażarātından istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl ederek mümtāzü'l-aḳrān oldular. Ṣoñra Şām Mālikī Müftīsi taʻyīn olundular. Tedrīs ile de işti ġāl buyururlardı. **[38a]** 1147 Muḥarrem'iniñ yedinci Çihārşenbe günü intiḳālleri vuḳūʻ buldu. Şām'da Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda Türbetü'ẕ-ẕehebiyye nām maḳberede medfūndurlar.

Şeyḫ Ramażān {Ḥaleb}

Ḥaleb küberā-yı fużalāsından Şeyḫ Ramaẓān ḥażretleri. Ramażān bin Aḥmed bin ʻAbdu'r-raḥmān bin Aḥmed. Ḥaleb'de 1100 tārīḫinden muḳaddem ḳadem-nihāde-i mehd-i şühūd oldu. Beldesiniñ eʻālī-yi efāżılından Şeyḫ Muṣṭafā Ḫıżr-ı Cāvī, Şeyḫ Cābir, Şeyḫ Muḥammed-i Kebīsī'niñ ders-i niḫrīrānelerinden müciddāne, müdeḳḳiḳāne aḫẕ-ı ʻulūm etti. Ḥaleb'de Mengli Cāmiʻi yanında ḫāne-i fāżılānelerinde aḳşām ile yatsı arası fıḳh-ı şerīf, sā'ir vaḳtlerde ʻulūm-i sā'ireden kütüb-i nāfiʻa tedrīs ü taḳrīr ederlerdi. Kibār-ı ʻulemā vü ʻurefādan, memdūḥü'l-ḫaṣā'il bir veliyy-i kāmildiler. İrtiḥālleri 1147 tārīḫindedir. Ḥaleb'de ʻuẓemā-yı meşāyiḫ-ı vāṣılīnden Şeyḫ Temīr *ḳuddise sirrahu'l-Ḳadīr* ḥażretleriniñ merḳad-i muḳaddeseleri civārında defīndir. **[38b]** Ṭarīḳ-ı Ḳādirī kibār-ı meşāyiḫinden Şeyḫ Ḳāsım-ı Ḫānī ḥażretlerinden müntesib ü müstaḫlif olan ʻārifīn-i ʻālimīndendir.

es-Seyyid Meḥemmed Ebū Sa'īd Efendi

Naḳībü'l-eşrāf 'Ammār-zāde Ebū Sa'īd Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Celvetī'niñ mü'essis-i ḥaḳāyıḳ-perveri ve müte'aḫḫirīn-i evliyā-yı mükerremīniñ serveri olan ġavṯ-ı 'ārifīn, mültecā-yı kāmilīn Pīr Hüdā'ī 'Azīz Maḥmūd *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Vedūd* ḥażretleriniñ benāt-ı muḫteremelerinden Şerīfe Fāṭıma *ḳuddise sirruhā* ḥażretleriniñ maḫdūmları Seyyid 'Abdü'l-ḥayy Efendi ḥażretleriniñ oğlu olup Burusa pāyesi ile Anḳara mollāsı iken 1100 tārīḫinde vefāt eden 'Ammār-zāde Seyyid Meḥemmed Ebu's-su'ūd Efendi'niñ necl-i necībidir. İstanbul'da doğdu. Ceddi müşārün ileyh 'Abdü'l-ḥayy Efendi'niñ rıḥletinde pederi Ebu's-su'ūd Efendi küçük ḳalıp Turḫān Ḫadīce Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ 'Ammār Efendi terbiye görmesine ve taḥṣīl-i ma'ārif etmesine, pederāne neẕāret etmesiyle 'Ammār-zāde Efendi şöhretini ḥā'iz oldular. 'Allām-ı a'lām ḥażarātından 'ilmen istifāde ile de temeyyüz ettikten ṣoñra bir aralıḳ müderris ve Şeyḫü'l-İslām Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi ḥażretlerine dāmād **[39a]** olmuşlardı. 1139 Muḥarrem'inde Selānik Mevleviyyeti, 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde Aftas-zāde Zeynü'l-'Ābidīn Efendi ḥażretleriniñ yerine neḳābet-i eşrāf manṣıb-ı celīlī tevcīhiyle tebcīl buyuruldu. 1144 Cemāẕiye'l-āḫire'sinde Edirne Mevleviyyeti tevcīh olundu. Bu me'mūriyyetleri neḳābetten żarūrī infiṣāllerini īcāb ettirmekle Edirne'ye gidip umūr-ı me'mūreleriyle iştiġāl ettiler. Mevleviyyette müddetleri olan bir seneniñ tekmīlinde ara ṣıra İstanbul'a 'azīmet ü 'avdet ederek Edirne'de 1147 Rebī'ü'l-evvel'iniñ yigirmi doḳuzunda intiḳāl eylediler. Müşārün ileyh aṣīl ü nesīb, ḥasīb ü edīb, ḥilye-i 'ulūm u feża'il ile ārāste ve zīver-i kemālāt-ı insāniyye ile pīrāste bir ẕāt-ı ma'ālī-simāttılar. Cedd-i a'ẓamları Pīr Hüdā'ī 'Azīz Maḥmūd *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ te'sīs buyurmuş olduḳları ṭarīḳat-i celīle-i Celvetiyye'niñ erkān-ı ma'ālī-bünyānı vechile ẕāt-ı kemālāt-penāhīlerinden intisāb u istiḫlāf eden kümmelīn-i evliyā'u'llāhtan re'īsü'l-ḫulefā Balıkesirli Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı ḥaḳāyıḳ-intimālarından Şeyḫ Cennet Efendi **[39b]** ḥażretleriniñ ḫulefāsından Ṭop-ḫāneli Şeyḫ Veliyyü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden intisāb u istiḫlāf eden 'ulemā vü 'urefā-yı ẕevi'l-iḫtirāmdandır.

Şeyḫ Sa'īd {Şeyḫ 'Ömerī}

Şām 'ulemā-yı benāmından Şeyḫ 'Ömerī ḥażretleri. Sa'īd bin 'Abdü'l-ḳādir bin Bahā'ü'd-dīn bin Binhān bin Celālü'd-dīn. Şām'da 1080 tārīḫinden ṣoñraca tevellüd etti. Ekābir-i efāżılдan Şeyḫ 'Oṣmān Şem'a, Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ Muḥammed el-'Ammārī ḥażarātınıñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden taḥṣīl-i 'ulūm eyledi. 1147 Cemāẕiye'l-āḫire'siniñ on dördüncü Çihārşenbe günü müntaḳil-i dār-ı beḳā oldu. Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda mütevārīdir.

Şeyḫ 'Alī {Mūṣul}

Mūṣul kibār-ı 'ulemāsından Şeyḫ 'Alī-yi 'Ömerī ḥażretleri. Mūṣul'da 1060 tārīḫinde mevṣıl-ı 'ālem-i şühūd oldu. Beldesiniñ efāżılı olan ẕevātıñ mecālis-i 'ālimānelerinden taḥṣīl-i 'ulūm ederek bir aralıḳ Baġdād müftīsi olmuşlardı. Ṣoñra iki sene de Mūṣul Müftīliği'nde bulunaraḳ 1147 senesinde **[40a]** müntaḳil-i dārü'l-ifāde-i beḳā oldu. Medfen-i şerīfleri Mūṣul'dadır. Tedrīs ü müṭāla'a ile fāżılāne, mütebaḥḥirāne 'ömrünü geçiren ḳudemā-yı 'ulemādandır.

Şeyḫ Muḥammed {Ḳuds}

Ḳuds e'āẓım u efāżılından muḥaddiṣ ve faḳīh-i şehīr Şeyḫ Muḥammed el-Ḫalīlī ḥażretleri. Muḥammed el-Ḫalīlī ibn Muḥammed bin Şerefü'd-dīn. Vilādetleri Ḳuds'tedir. Kibār-ı evliyā'u'llāhtan Şeyḫ Ḥüseyn-i Ġazzālī ve ḳuṭb-ı 'ārifān Şeyḫ Şemsü'd-dīn ḥażarātınıñ himemāt-ı ma'ālī-ġāyāt-ı ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden aḫẕ-ı füyūżāt ederek nādirü'l-aḳrān bir ẕāt oldular. Fıḳh ve ḥadiṣ fünūn-ı celīlesini tedrīs ü taḳrīr ile neşr-i envār-ı 'ulūm eden ẕevāt-ı 'āliyedendir. Dārü'l-üns-i ḳudse intiḳālleri 1147 tārīḫindedir. Ḳabr-i şerīfleri Ḳuds'te Medrese-i Belediyye dāḫilinde ziyāret olunmaḳta olan merāḳıd-ı mebrūkedendir. E'āẓım u efāżıl-ı 'ulemādır. Miṣvār-ı 'ārifāneyi cāmi' ẕevāt-ı şerīfedendir. Ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī ḳıdve-i meşāyiḫinden ferīd-i 'aṣr Şeyḫ Muṣṭafā el-Bekrī ḥażretleri gibi bir ẕāt, bu ẕāt-ı 'ālī-ḳadriñ meclis-i 'ārifānelerinden 'ulūm-i mütenevvi'ayı taḥṣīl etmişlerdir.

[40b] Şeyḫ ʿÖmer {Ṭrablusşām}

Ṭrablusşām ʿulemāsından Şeyḫ ʿÖmer ḥażretleri. Şeyḫ ʿAbdü'l-ḥayy nām ẕātıñ ṣulbünden Ṭrablusşām'da doğdu. Müderrisīnden iken 1145'te Ṭrablusşām Mevleviyyeti verildi. Mevleviyyetinde müddet-i ʿörfiyyesini itmām ederek 1147'de vefāt etti. Memleketinde medfūndur. Faẕlı ẓāhir, ṣāḥib-i meʾāṯir bir ẕāt olup ʿale'l-ḫuṣūṣ ʿilm-i fıḳhta ziyāde faẕīletliydi. İmām Nevevī ḥażretleriniñ *Erbaʿīn-i Nevevī* ismiyle tedvīn buyurduḳları kitāb-ı ḥaḳāyık-nişābı *ed-Dürerü's-seniyye* nāmıyla şerḥ etti.

Şeyḫ ʿAbdü's-selām {Şām}

Şām ekmel-i fużalāsından Şeyḫ ʿAbdü's-selām-ı Kāmilī ḥażretleri. ʿAbdü's-selām bin Muḥammed bin ʿAlī bin Muḥammed. Fi'l-aṣl Şām mülḥaḳātından Biḳāʿa ḳaryelerinden Kāmedü'l-lūz Ḳaryesi'nden olmalarıyla Kāmedī'den ġalaṭ Kāmilī şöhretini ḥāʾiz oldular. Vilādetleri Şām'da 1080 tārīḫinden ṣoñracadır. Peder-i kemālāt-eṯerleri Şeyḫ Muḥammed-i Kāmilī ḥażretleriniñ Şeyḫ İbrāhīm Fettāl **[41a]** Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir-i ʿÖmerī, Ḥanefī müftīsi Şeyḫ Ebi'l-mevāḥib, Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm-i Kābilī, Şeyḫ Ḥamzatü'r-Rūmī, Şeyḫ Yaḥyā Fenārī ḥażarātınıñ ders-i ḥaḳāyıḳ-penāhīlerinden istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl buyurdular. Bir ʿālim-i kāmil oldular. Tedrisāt-ı niḥrīrāne ile intiḳāle ṣarf-ı iḳdāmāt buyurduḳları ḥālde 1147 Receb'iniñ yigirmi birinci Cumʿa günü nüsḫa-i ḥayātı tekmīl ettiler. Bābü'ṣ-ṣaġīr'de Bilāl-i Ḥabeşī *ʿaleyhi'r-rıḍvānü'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ merḳad-i ʿulyāları civār-ı füyūżāt-medārına defnedildi.

es-Seyyid Dede Meḥemmed Efendi

ʿUẓemā-yı ʿulemā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan Dede Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Eʿāẓım-ı efāżıldan Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ ṣulbünden Vān'da 1050'de doğdu. Beldesiniñ fużalāsından taḥṣīl-i ʿulūm ettikten ṣoñra meşhūr Şeyḫ Vānī Efendi'ye dāmād oldu. Köprülü Meḥemmed Paşa-zāde Fāżıl Aḥmed Paşa 1072'de ṣadr-ı ṣadārete iṣʿād buyurulduḳta Vānī Efendi ile bu ẕātı Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'ye daʿvet edip Vānī Efendi'yi Vālide Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfi'ne vāʿiẓ ve bu ẕātı müderris ettirdi. **[41b]** 1106'da Edirne pāyesiyle Ġalaṭa Mevleviyyeti, 1107'de Ḫaremeyn-i Muḥteremeyn pāyesi, 1110 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Anadolu pāyesiyle İstanbul ḳāḍīliġi, 1113 Cemāẕiye'l-āḫir'inde

Rūmili ḳāḍī-ʿaskerliği tevcīh buyuruldu. 1115 Rebīʿü'l-āḫirin'de ḥasbe'l-ḳader Maġosa'da iḳāmetleri cilveger olup 1131'de Burusa'da naḳl-i mekān ettiler. Burusa'da Saʿdī Faḳīh Maḥallesi'nde iştirā ettiği ḫānede gūşe-nişīn-i ʿuzlet olaraḳ tedrīs-i ʿulūma muvāẓebet ederdi. 1147 Receb'inde irtiḥāl etti. Ḫānesi ḳurbünde ʿulūm-i ḳırā'āt-ı Ḳur'ānīye taʿlīm ve tedrīsi için binā ettiği Dārü'l-ḳurrā'nıñ yanında defnedildi. Efḍal-i fużalā, ekmel-i ṣuleḥādan, ʿābid ü zāhid, mükrim ü münʿim bir ẕāttır. *Medāyiḥü'l-kübrā fi ḥaḳḳi'l-Muṣṭafā* ism-i celīli ile muʿteber mevlid-i şerīf, ʿilm-i fıḳhtan bir risāle *Aḥkām-ı Müfide ve Kitābü's-Siyāse,* sā'ir te'līfāt-ı ʿālimāne ve elsine-i ṣelāṣede eşʿār-ı belīġāneleri vardır.

[42a] Şeyḫ ʿAbdu'llāh {Nāblus}

Nāblus müftīsi fużalā vü fuḳahādan Şeyḫ ʿAbdu'llāh-ı Nāblusī ḥażretleri. Şeyḫ Aḥmed nām ẕāt-ı fażīlet-ittisāmıñ ṣulbünden Nāblus'ta 1100'de tevellüd etti. Pederi müşārün ileyhten, Şeyḫ ʿAbdü'l-ḥaḳ ḥażretlerinden aḫẕ-ı ʿulūm ettikten ṣoñra Mıṣr'da Cāmiʿ-i Ezher ʿulemāsınıñ ḫalḳa-i tedrīs-i ʿālimānelerinden tefsīr, ḥadīṣ, fıḳh ʿilmlerini taʿallüm eyledi. Nāblus'a ʿavdetinde müftīlik ile iʿzāz olunup tedrīs-i ʿulūm ile de fāżılāne iştiġāl buyururdu. İrtiḥālleri 1147 Ramażān'ındadır. Merḳad-i ʿālimāne vü ʿārifāneleri Nāblus'tadır. Fāzıl u müttaḳī bir ẕāt-ı maʿālī-ṣıfāt olup ṭarīḳ-ı Şāzelī küberā-yı şüyūḫundan ʿumdetü'l-vāṣılīn Şeyḫ Muẓṭārī ḥażretlerinden aḫẕ-ı ṭarīḳat ettiler. Ṭarīḳ-ı Şaʿbānī kibār-ı meşāyiḫinden ʿumdetü'l-ʿārifīn Şeyḫ Muṣṭafā eṣ-Ṣıddīḳī ḥażretlerinden de ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye erkānı üzere icāzet aldılar. Baʿżı mü'ellefāt-ı mütebaḥḥiráneleri mesmūʿ-ı ḥakīránemdir.

[42b] Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Mīrzā-zāde}

Şeyḫü'l-İslām Mīrzā-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri. İstanbul ḳāḍīliğinden munfaṣılan 1093 tārīḫinde irtiḥāl eden fāżıl-ı şehīr Mīrzā Meḥemmed Efendi'niñ ferzendi ve Şeyḫü'l-İslām Feyżu'llāh Efendi'niñ dāmādı olup Dārü's-salṭana'da tevellüd etti. ʿUlemā-yı aʿlām ḥażarātınıñ dār-ı kemālātlarından kemālāt-ı mütenevviʿayı istiḥṣāl ettikten ṣoñra silk-i müderrisīne duḫūl ve devre-i muʿtāde-i fuḫūl ile İzmir ve Edirne mollāsı oldu. 1114'te İstanbul pāyesi, 1115'te İstanbul ḳāḍīliği, 1119'da Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti, 1122 Ṣafer'inde ṣāniyen İstanbul ḳāḍīliği, 1125 Ṣafer'inde Anadolu, 1129 Rebīʿü'l-āḫir'inde ve 1132 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde iki

def'a Rūmili ḳāḍī-'askerliği tevcīh olundı. 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde Yeñişehrli 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ yerine Şeyḫü'l-İslām olup yedi ay ḳadar maḳām-ı meşīḫat-i İslāmiyye'de bulundular. 1147 Ẕi'l-ḥicce'sinde sinni yetmişi mütecāvizen irtiḥāli vuḳū' buldu. Üsküdar'da Paşaḳapısı öñünden Ḳaraca Aḥmed'e giden cāddeniñ ṣağ ṭarafından **[43a]** ṣapılaraḳ biraz gidilip maḳbereniñ ṣağ cihetinde Tūnusbāġı diye nāmdār olan ve ḳabristānıñ yola yaḳın bir maḥallinde pederleri merḥūmuñ ṣuffesinde medfūndurlar. "Şeyḫ Meḥemmed Efendi (1147)" terkībi irtiḥāllerine tārīḫtir. Fużalā-yı kāmilīn, meşāhīr-i muḥaddiṯīnden, 'āmil-i meḥāsinü'l-ḫaṣā'il bir ẕāt-ı semāḥat-ṣıfāttılar. Üsküdar'da ḫāneleri civārında bir cāmi'-i laṭīf binā ettiler.

İsḥāḳ Efendi {İsmā'īl Efendi-zāde}

Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde Şeyḫü'l-İslām İsḥāḳ Efendi ḥażretleri. Şeyḫü'l-İslām Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniñ necl-i kemālātmendi ve Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde Seyyid 'Alī Efendi ḥażretleriniñ dāmādıdır.

Vilādetleri Dārü's-salṭana'da 1090 sālinde vāḳi' olmuştur. Esātiẕe-i kirām ḥażarātınıñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden fünūn-ı mütedāvileyi istiḥṣāl ve iktisāb-ı kemāl ettiği ṣırada ḫaṭṭ-ı ta'līḳi ser-levḥa-i erbāb-ı ma'ārif olan 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretlerinden yazdı. Silk-i müderrisīnde merātib-i mürettebeyi ḳaṭ' ettikleri eṯnāda 1123 Cemāẕiye'l-āḫir'inde neẕāret-i Şeyḫü'l-İslāmī'de bulunan evḳāf-ı şerīfeye müfettiş oldular. **[43b]** Bir müddet mürūrunda İzmir Mevleviyyeti, müte'āḳiben Mekke-i Mükerreme pāyesi, 1125 Ramażān'ında İstanbul ḳāḍīliği, 1141 Şevvāl'inde Anadolu ḳāḍī-'askerliği, 1146 evā'ilinde Rūmili ḳāḍī-'askerliği tevcīhiyle talṭīf olundular. Sene-i mezbūre Cemāẕiye'l-ūlā'sında Dāmād-zāde Ebu'l-ḫayr Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ yerine Şeyḫü'l-İslām ta'yīn buyuruldular. 1147 Cemāẕiye'l-āḫire'siniñ üçüncü günü vefāt edip Çihārşenbe Pāzārı ḳurbünde pederiniñ binā-kerdesi olan cāmi'iñ ḥavlusunda yanına defnedildi. Fażīlet ü liyāḳat, tevāżu' u nezāket, seḫāvet ü mürüvvet ẕātında ictimā' eden aṣḥāb-ı kemālāttandır. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da ḳuṭbü'l-vāṣılīn Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī *ḳuddise sirrahu'l-'Ālī*

ḥażretleriniñ türbe-i münīfeleri yaḳınında vāḳi‘ Naḳşibendī Dergāhı'nda şeyḫi bulunan ẕāttan inābet eden ‘āşıḳān-ı ṭarīḳat-i ṣūfiyyedendir. Ḳāḍī ‘İyāż ḥażretleriniñ ‘ilm-i ḥadīṯ-i şerīften *Şifā-yı Şerīf* eṡer-i laṭīfini fāżılāne terceme etti. Ba‘żı āṯār-ı ḳalemiyyesi ve belīġāne eş‘ārı vardır.

[44a] Şeyḫ ‘Abdü'l-ġanī {Nāblus}

Nāblus müftīsi efḍalü'l-fużalā Şeyḫ ‘Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleri. ‘Abdü'l-ġanī bin Muḥyi'd-dīn bin Mekkiyye. Nāblus'ta Cāmi‘-i Ṣalāḥiyye ḫaṭībi olan fāżıl-ı şehīr Şeyḫ Muḥyi'd-dīn'iñ ṣulbünden o beldede 1100 tārīḫinden muḳaddem doğdu. Pederinden *Ḳur'ān*-ı ‘aẓīmü'ş-şānıñ ḥıfẓını itmām ederek o ẕātıñ ‘ammisi Şeyḫ Ḥāfıẓü'd-dīn'den ‘ilm-i fıḳhı bi't-taḥṣīl, Mıṣr'da Cāmi‘-i Ezher ‘ulemāsından nice fużalānıñ dersine ḥāżır olup kütüb-i mürettebe-i ‘ilmiyyeyi tekmīl ettiler. Nāblus'a ‘avdetinden biraz zamān ṣoñra ‘uhdesine müftīlik tevcīh olunup sā'ir vaḳtlerinde de tedrīs ile iştiġāl ederlerdi. İrtiḥālleri 1147 Ramażān'ınıñ yigirmi birinci gece namāzda vuḳū‘ buldu. Vücūd-ı kemālāt-nümūduyla teberrük olunan küberā-yı fużalādandı.

Rif‘atī ‘Alī Bey

Fużalā vü üdebā-yı mevālīden Rif‘atī ‘Alī Bey. Yanıḳ denilen beldeniñ fātiḥi olan Sinān Paşa'nıñ aḳrabāsından ‘Abdu'llāh Bey'iñ ṣulbünden Ḳumḳapı'da ‘Atīḳ Nişāncı Paşa civārında Şeyḫ Ferhād Maḥallesi'nde **[44b]** tevellüd etti. 1070'te oraları muḥteriḳa olmaḳla pederi Boğaziçi'nde Anadoluḥiṣārı'nda vāḳi‘ sāḥil-ḫānesine naḳl-i mekān eyledi. Bu ẕāt pederiniñ taḥt-ı türbesinde esātiẕe-i kirāmdan taḥṣīl-i ‘ulūm edip müderrisīn meslekine münselik oldu. Ṣoñra Ḫavāṣṣ-ı Refī‘a ya‘nī Eyüb Mevleviyyeti, mu'aḫḫaren Edirne pāyesi tevcīh olundu. Vefātı 1147'dedir. Ḫażret-i Ḫālid civārında Bahāriyye Cāddesi üzerinde Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn Mektebi ilerisinde Ṭaş Mekteb ḫarābesiniñ ḳarşısında Bostān İskelesi ṭarafından gidilir bir soḳağıñ köşesinde medfūndur. Ṣudūrdan niḥrīr-i şehīr Mīrzā-zāde Aḥmed Neylī Efendi'niñ inşād ettikleri tārīḫtir ki merḥūmuñ zīb-i seng-i mezārıdır:

Güzīde-i ‘urefā Rif‘atī ‘Alī Bey kim
Vücūh-ı dāniş ile bulmışdı ol şöhret

Olup o ḫūb-şiyem Ḳāḍī-yi Ebī Eyyūb
Ḥükūmet itmiş idi ʿiffetile bir müddet

Burusa pāyesi olmışdı dār-ı dünyāda
Beḳāda da vire Ḥaḳ aña ʿizzet ü rifʿat

[45a] Vefātına didi Neylī duʿā ile tārīḫ
Mekān-ı Mīr ʿAlī ola ḳıṭʿa-i cennet (1147)

Merḥūm-ı müşārün ileyh, fużalā-yı dehriñ mümtāz u müsteṣnāsı, suḫanverān-ı ʿaṣrıñ her ḥālde güzīdesi bir ẕāt-ı ʿulviyyet-simāttı.

Maḥmūd Efendi {Toḳad}

Fużalā-yı müderrisīnden Ḳız Maḥmūd Efendi. Maḥmūd bin Muṣṭafā bin Meḥemmed bin ʿAlī. Anadolu'da Toḳad'da doğdu. Ṣülüṣ ve nesḫ yazılarını İstanbul'uñ esātiẕe-i ḫaṭṭāṭīnden Ağaḳapılı İsmāʿīl Efendi'den yazıp o ẕāttan ketebe aldı. Bir tārīḫte Şeyḫü'l-İslām Feyżu'llāh Efendi'niñ zevce-i metrūke ve Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi'niñ vālidesini tezvīc etti. Ḳudemā-yı müderrisīnden ve Enderūn-ı Hümāyūn meşḫ ḫˇācelerinden olup seksen yaşına müteḳāriben irtiḥāl eyledi. Üsküdar'da Doğancılar'dan Ḳaraca Aḥmed'e giden cāddeniñ ṣol ṭarafında vāḳiʿ ḳabristānıñ Bālī Ḫˇāce Mescidi ile ʿİnādiyye Tekyesi arasında müṣādif olan **[45b]** maḥallinde zevcesi merḥūmeniñ yanına defnolundu. Üvegi maḫdūmu Muṣṭafā Efendi ḥażretleri de 1158'de vefāt edip bunlarıñ ṣırasına ve vālidesiniñ yanına maḳbūr edildi. Ḳız Maḥmūd Efendi merḥūm fużalādan ricāl-i ḫaṭṭāṭīnden ʿulüvvü'l-himem, ṣāḥib-i kerem, baba bir ẕāttı.

ʿAbdu'llāh Efendi {Üsküdar Mollāsı}

ʿUlemā-zādelerden biriniñ oğlu ve ṭarīḳ-ı ʿilmī müteḥayyizānından Ḥalīm-zāde Efendi'niñ dāmādıdır. Üsküdar mollāsı olduḳtan ṣoñra 1147'de irtiḥāl etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi muḳābilinde Ḥażret-i Ḫālid *raḍiya'llāhu ʿanh* sülāle-i fāḫirelerinden Şemsü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ civārında medfūndur.

Muṣṭafā Efendi {Burusa}

Burusa'da meşāhīr-i müderrisīnden Rebīb Muṣṭafā Efendi. Burusa ʿulemā-yı aʿlāmından ʿÖmer Efendi'niñ ferzend-i edībi ve ṣudūr-ı ʿulemādan mesbūḳu't-terceme Dede Meḥemmed Efendi'niñ rebībi olup Burusa'da tevellüd etti. Üvegi pederi Dede Efendi'niñ ḥücre-i türbelerinde taḥṣīl-i ʿulūm ettiler. **[46a]** 1114'te İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden Burusa müderrisliği verildi. Merātib-i müderrisīniñ fuḳahāsı olan Dārü'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye rāddesinde 1147'de ikmāl-i ders-i ḥayāt eyledi. Burusa'da Pıñarbaşı Ḫāmūşānı'nda mütevārīdir. Fużalā vü ʿurefādan ve erbāb-ı meḥāsindendi.

es-Seyyid Meḥemmed ʿAbdu'llāh Efendi

Ṭuruḳ-ı ʿaliyye pīrān-ı maʿālī-ʿunvānı olan eʿāẓım-ı evliyā'u'llāhtan ġavṯ-ı kāmilīn Saʿdü'd-dīn el-Cibāvī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* ḥażretleriniñ sülālelerinden Filibe ve Ḳayṣerī ḳāḍīsi Şāmlı Şemsü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ ferzend-i maʿārifmendi Mekke-i Mükerreme ḳāḍīsi Şemsü'd-dīn-zāde Meḥemmed Efendi'niñ oğludur. Silsilesi pederi ṭarafından müşārün ileyh Saʿdü'd-dīn el-Cibāvī ḥażretlerine vāṣıl olduğu gibi başḳa ṭarafından da aṣḥāb-ı fiḫāmdan Cenāb-ı Ḫālid bin Zeyd Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī *raḍiye ʿanhu'l-Bārī* ḥażretleriniñ ẕāt-ı ḳudsī-ṣifāt-ı ʿāşıḳāne ve ʿārifāne mütevāṣıldır. ʿAbdu'llāh Efendi'niñ vilādeti İstanbul'da vāḳiʿ olmuştur. Müteḥayyizān u dānişverān-ı müderrisīnden ḥalūḳ, naṭūḳ bir ẕāttır. İrtiḥālleri 1148'dedir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi **[46b]** muḳābilinde ecdādından Meḥemmed ʿĀrif Efendi'niñ ṣuffesinde tedfīn ḳılındı. "Eṯer-i velāyet (1148)" terkībi rıḥletine tārīḫtir.

Meḥemmed Rāşid Efendi

Ṣudūr-ı feżā'il-nüşūrdan Rāşid Efendi ḥażretleri. Burusa mollāsı Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi'niñ ferzendi ve Şeyḫü'l-İslām Naḳşī İdrīs Efendi'niñ dāmādıdır. Dārüs'-salṭana'da doğdu. 'Ulemā-yı benāmdan taḥṣīl-i ʿulūm ettiği ṣırada ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi Ebu'l-maʿārif nāmıyla müteʿārif olan ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi ḥażretlerinden yazdı. Müderrisīnden iken Şefīḳ Efendi'niñ yerine 1115'te vaḳʿa-nüvīs, 1125'te Ḥaleb mollāsı oldu.

1141'de Üçṭuğ pāyesi ve Īrān sefāreti verildi. Sefāretten ʿavdetinde İstanbul pāyesi, 1147'de Anadolu ṣadāreti tevcīh buyuruldu. 1148 Ṣafer'inde füc'eten vefāt etti. Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed civārında Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmiʿi ilerisinde Ḳaragümrük Cāddesi'nde Zincirliḳuyu ḳurbünde Efḍal-zāde Medresesi'niñ ḳarşısında ḳayınpederi İdrīs Efendi'niñ ḳabristānına defnedildi. Tārīḫ:

Rāşid Efendi ola ʿAdn-ı cināna zīver (1148)

[47a] Fāżıl-ı ṣāḥib-i maḳādir, mükemmel münşī vü şāʿir bir ẕāt olup *Naʿīmā Tārīḫi'*ne ẕeylen 1071 tārīḫinden 1134 tārīḫine ḳadar yazdığı tārīḫ maṭbūʿ u mütedāvildir. Rāşid maḫlaṣıyla *Dīvān*-ı eşʿār-ı belāġat-şiʿārı vardır.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed-i ʿAclūnī}

Şām niḥrīr-i benāmı Şeyḫ Muḥammed-i ʿAclūnī ḥażretleri. Muḥammed bin Ḫalīl bin ʿAbdü'l-ġanī. Şām'a mużāf olan ḳaryelerden ʿAclūn'da 1060 sālinde tevellüd etti. Pederiniñ vefātını müteʿāḳib Ḳuds'e ʿazīmet ve iki sene ḳadar orada iḳāmet edip bu müddette Şeyḫ Maḥmūd-i Sālimī, Şeyḫ Muḥammed-i Şāmī, Şeyḫ Muḥammed es-Sürūr, Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm el-Luṭfī ḥażarātınıñ ḥalḳa-i tedrīs-i ʿālimānelerinden aḫẕ-ı ʿulūm eyledi. Şām'da Şeyḫ Seyyid Ḥasan Münīr, Şeyḫ ʿAliyy-i Kāmilī, Şeyḫ Aḥmed-i Dārānī, Şeyḫ Necmü'd-dīn-i Ferā'iżī, Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn-i Ḥaṣkefī, Şeyḫ Yūnus-ı Küfrevī ḥażarātınıñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden istiḥṣāl-i ʿulūm ettiler. Mıṣr'da da Şeyḫ Muḥammed-i ʿİnānī, Şeyḫ Muḥammed-i Şerenbāylī **[47b]** Şeyḫ Aḥmed-i Sendūbī, Şeyḫ Aḥmed-i Merḥūmī, Şeyḫ Yūnus-ı Ḳalyūbī, Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān-ı Muḥillī, Şeyḫ Zeynü'd-dīn-i Bedīrī, Şeyḫ Ebu's-suʿūd-i Dimyāṭī, Şeyḫ Ḫalīl-i Liḳānī, Şeyḫ Seyyid Aḥmed-i Ḥamdī, Şeyḫ Muḥammed, Şeyḫ Ṣāliḥ-i Behūtī, Şeyḫ Yaḥyā Şennāvī, Şeyḫ ʿOṣmān-ı Necdī ḥażarātınıñ mecālis-i ders-i mütebaḥḥirānelerinden istiḥṣāl ü istikmāl, faż̈l u kemāl buyurmuştu. Yine Şām'a ʿavdet eyleyip ʿālimāne taʿlīm-i ʿulūma müdāvim olaraḳ evvelinden āḫirine ḳadar ʿömr-i ʿārifāneleri taḥṣīlāt-ı tedrīsāt-ı ʿibādāt, müṭālaʿāt-ı teʾlīfāt ile geçti. 1148 Rebīʿü'l-evvel'iniñ dördüncü Pāzārertesi günü rıḥletleri vuḳūʿ buldu. Medfen-i ʿālimāne vü ʿārifāneleri Şām dāḫilinde ziyāretiyle teberrük edilmekte bulunan

maḳābir-i şerīfedendir. Küberā-yı fużalā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan eṭvār-ı üstādāne vü müteṣallibāne aṣḥābından bir ẕāt-ı ma'ālī-ṣıfāttır. 'İlm-i ferā'izden *Şenşūrī* üzerine ḥāşiyesi, *Taḥrīr* nām kitāb üzerine şerḥi, sā'ir te'līfāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı niḥrīrāneleri **[48a]** vardır.

Şeyḫ Aḥmed {Aḥmed-i Behisnī}

Şām ekābir-i 'ulemāsından Şeyḫ Aḥmed-i Behisnī ḥażretleri. Aḥmed bin Muḥammed bin 'Abdü'r-rezzāḳ ibn 'Abdü'l-ḥaḳ. Şām'da 1124 sālinde tevellüd etmiştir. Şeyḫ Muḥammed-i Ġazzī, Şeyḫ İsma'īl-i 'Aclūnī, Şeyḫ Ḥasan-ı Kürdī ve bunlar**[ıń]** emṣāli olan e'ālīden istifāde vü istifāża ederek tedrīs-i 'ulūm ile fāżılāne iştiġāl ederlerdi. 1148 Cemāẕiye'l-evvel'iniń on sekizinci Çihārşenbe günü intiḳāl eylediler. Faż̀l u kemāli müsellem, 'ālī-himem bir ẕāt-ı mükerremdiler.

es-Seyyid Muṣṭafā Efendi {Birāder-zāde}

Ṣudūr-ı 'ulemā-yı a'lām ve fużalā-yı benāmdan Birāder-zāde Muṣṭafā Efendi ḥażretleri. Seyyid Cemāl-i Iṣfahānī'niń maḫdūmu olan Seyyid Meḥemmed Mollā'nıń maḫdūmu ve Sulṭān Selīm-i ḳadīm ḥażretleriniń muṣāḥibi Ḥasan Cān Ağa'nıń maḫdūmu olan Şeyḫü'l-İslām Ḫˇāce Sa'dü'ddīn Efendi ḥażretleriniń ikinci oğlu Şeyḫü'l-İslām Es'ad Efendi ḥażretleriniń ferzendi Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd Meḥemmed Efendi **[48b]** ḥażretleriniń encāl-i feżā'il-iştimālinden birisi Şeyḫü'l-İslām Feyżu'llāh Efendi ḥażretleridir. Müşārün ileyhe Ebū Sa'īd Efendi-zāde Feyżu'llāh Efendi derler. Ṣāḥib-i terceme Muṣṭafā Efendi müşārün ileyh Ebū Sa'īd Efendi-zāde Feyżu'llāh Efendi'niń birāderi ṣudūrdan Aḥmed Efendi ḥażretleriniń oğlu olmalarıyla meḫādīm-i 'ulemā vü fużalā arasında Birāder-zādelik ile iştihār etmişlerdir. Vilādetleri Dārü's-salṭanat'da 1073 tārīḫlerindedir. E'āẓım-ı 'ulemā ḥażarātınıń ḫalḳa-i ders-i 'ālimānelerinden istiḥṣāl-i kemāl ettikten ve müderrisīn-i ma'ārif-ḳarīn meslekine ḳadem ḥāṣıl eyledikten ṣoñra 1119 Ṣafer'inde Yeńişehr, 1123 Ramażān'ında Burusa, 1129 Ramażān'ında Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn pāyesiyle Mıṣr mevleviyyetleri, 1133 Ẕi'l-ḥicce'sinde Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye ḳāḍīliği, 1139 Cemāẕiye'l-āḫir'inde Anadolu, 1146 Rebī'ü'l-evvel'inde Rūmili ḳāḍī-'askerliği tevcīh olundu. Ḳāḍī-'askerlik

manṣıbında müddet-i ma'lūmeleri olan bir seneyi bi'l-ikmāl ḫānelerinde müṭāla'āt u 'ibādāt ile iştiġāl ederek güẕārende-i eyyām u leyāl iken 1148'de irtiḥāl eylediler. Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī *raḍiye 'anhu'l-Bārī* ḥażretleriniñ civār-ı raḥmet-medārına **[49a]** Ḳalender-ḫāne'niñ ḳarşısında cedd-i a'lāsı Sa'dü'd-dīn Efendi'niñ ḳabristānı yanında Dārü'l-ḳurrā olaraḳ binā ettiği dā'ire -ki yüz elli seneden beri Yaḥyā-zāde Tekyesi'dir- bu tekyeniñ arḳasındaki maḳberede pederi ve 'ammisi ṣırasında defīndir. Mü'ellifīn ü meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīnden Ṣuyolcu-zāde Eyüblü Necīb Efendi'niñ āṯār-ı bedāyi'-perverānesinden olan tārīḫtir:

Nesīm-i Muṣṭafā Gülşen ki āl-i ḥüsn-i ci[nān]dur
Yine pejmürde itdi bir güli ḥayfā ecel ḫārı

Muḥammed Muṣṭafā yā Rab şefā'atle ḳıla reşād
Enīs ü hem-dem olsun Ḫālid ibn-i Zeydü'l-Enṣārī

Necībā bu du'āda söyledim maḥzūn olup tārīḫ
Feraḥ-yāb ide 'Adn'ile Birāder-zāde'yi Bārī (1148)

Merḥūm-ı müşārün ileyh ḥażretleri meḥāsin-i aḫlāḳ u eṭvār ile müşārün bi'l-benān olmuş, e'ālī-yi 'ulemā arasında 'ilmi ḍurūb-ı emṯāl ḥükmüne girmiş, aṣīl ü nesīb **[49b]** bir fāżıl-ı 'ālī-ḳadrdi. Maḫlaṣları Gülşen olmaḳla cā-be-cā ma'nīdār eş'ār söylerlerdi.

Şeyḫ İbrāhīm {İbrāhīm-i Behisnī}

Şām eşher-i efāżılından Şeyḫ İbrāhīm-i Behisnī ḥażretleri. İbrāhīm bin 'Abdü'l-ḥayy bin 'Abdü'l-ḥaḳ. Tercemesi henūz sebḳ [eden] Şeyḫ Aḥmed-i Behisnī merḥūmuñ 'ammisidir. Vilādetleri Şām'da 1080 tārīḫindedir. Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ 'Oṯmān bin Şem'a, Şeyḫ Muḥammed Ḫabbāl ḥażarātınıñ ve sā'ir ẕevāt-ı feżā'il-simātıñ derslerinden daḳāyıḳ-ı 'ulūma muṭṭali' oldular. Şām'da müddet-i vāfire, 'ulūm-i 'āliye vü āliye tedrīs ederlerdi. Nādirü'l-emṯāl bir fāżıl-ı memdūḥü'ş-şemā'il olduḳları ḥālde 1148 Receb'inde irtiḥāl ettiler. Şām'da Türbetü'd-Daḥdāḥ maḳābir-i muḳaddesesinde maḳbūrdur.

Muṣṭafā Efendi {Ya'ḳūb-zāde}

Mevālīden Ya'ḳūb-zāde Muṣṭafā Efendi. Ḳudemā-yı 'ulemādan Mıṣr mollāsı Ya'ḳūb Efendi'niñ maḫdūmu olup ṭarīḳ-ı tedrīs için te'sīs olunan mertebeleri iḥrāz ederek Ḳuds-i Şerīf mollāsı olmuştu. **[50a]** Mevleviyyette müddet-i mu'ayyenesi olan bir seneyi itmām edip İstanbul'a gelirken Ḳıbrıs'ta 1148'de irtiḥāl etti. Ḳıbrıs'ta Ayaṣofya Cāmi'i'niñ mināresine yaḳın olan maḳberesine defnolundu. İstanbul'da ḫāric-i sūrda Yayla semtinde bir cāmi'i vardır.

Şeyḫ 'Ömer {Ḥaleb}

Ḥaleb meşāhīr-i 'ulemāsından Şeyḫ 'Ömer-i Ermināzī. Ḥaleb'de Ḳatlü'l-Ḥarāmī Cāmi'-i Şerīfi'niñ ḫaṭīb ü imāmı, fużalā vü ṣuleḥādan Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir'iñ oğludur. Ḥaleb'de 1105'te tevellüd etmiştir. Pederinden *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şānı telaḳḳī ettikten ṣoñra ekābir-i fużalādan Şeyḫ Cābir ibn Aḥmed-i Ḥavrānī, Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf-i Zevā'idī, Şeyḫ Muṣṭafā bin Manṣūr, Şeyḫ Muḥammed bin 'Uḳayletü'l-Mekkī, Şeyḫ Ḥüseyn, Şeyḫ Muḥammed-i Başrī ḫażarātınıñ ders-i müdeḳḳiḳānelerinden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi taḥṣīl eylemiştir. Pederiniñ irtiḥāli üzerine ḫiṭābet ü imāmet, ẕāt-ı 'ālimānelerine teveccüh etti. Rıḥleti 1148 Ṣa'bān'ındadır. Medfen-i şerīfi Ḥaleb'de Cübbü'n-nūr Ḳabristānı'nda müte'alliḳātı arasındadır.

[50b] Meḥemmed Efendi {Ṭrabzon}

Mevālīden ders-i 'ām Meḥemmed Efendi. Ḳudemā-yı 'ulemā ve meşāhīr-i ders-i 'āmdan olup Ṭrabzon Mevleviyyeti'nden ma'zūlen 1148 tārīḫinde vefāt etti. Ḥażret-i Ḫālid *raḍiye 'anhu'l-Vāḥid* civār-ı sa'ādet-medārında Küçük Emīr Efendi ḫażretleriniñ türbe-i şerīfleri ḳarşısındaki ḳabristānıñ Bostān İskelesi'ne yaḳın olan cihetinde Ders-i ām Meḥemmed Zekeriyyā Efendi ḳurbünde defīndir.

Ḥasan Efendi {İstanbul}

İstanbulludur. Meşhūr ḫaṭṭāṭīnden Ağaḳapılı İsmā'īl Efendi'den ṯülüṯ ve nesḫ yazılarını yazmış ve fünūn-ı ṭıbbiyyeyi o zamān mütedāvil olan uṣūle taṭbīḳen taḥṣīl etmişti. Ḫāseki Ḫasta-ḫānesi'nde ḥekīmbaşı iken müderrislik verildi. Vefātı 1148 sālindedir. Şeyḫ Ebu'l-Vefā *ḳuddise sirrahu'l-a'lā* ḫażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri mezāristānında defīndir.

Seyfu'llāh Feyżī Efendi

Müderris Feyżī Efendi. İstanbul'da doğdu. Burusa'da sekiz sene ḳadar bulunduğu müddette küberā-yı fużalādan **[51a]** ʿUryānī ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden istiḥṣāl-i ʿulūm etti. Ṣülüṯ ve nesḫ yazılarını Ḳaraḳız Ḫˇāce-zāde Meḥemmed Efendi'den yazıp ḫaṭṭāṭīniñ ser-levḥalarından olan Ḥāfıẓ ʿOṯmān Efendi'den bi'l-itmām ketebe aldı. Ḥadā'iḳ-ı Şāhāne Dā'iresi meşḫ ḫˇācelerinden ve ḳudemā-yı müderrisīnden iken 1148'de vefāt etti.

Feyżu'llāh Efendi {Isparta}

ʿAlī Efendi'niñ oğludur. Isparta dāḫilinde Burdur'da doğmuştur. Pederi gibi ʿulemādan olup 1148'de itmām-ı risāle-i ḥayāt etmiştir. Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi ḳabristānında kārgīr köprüye yaḳın maḥalde medfūndur.

Muṣṭafā Efendi {Ṣadrü'd-dīn-zāde}

Ṣadrü'd-dīn-zāde ʿurefā-yı mevālīden Muṣṭafā Efendi. Ḳadīmen eʿālī-yi efāżıldan ve Ṣadrü'd-dīn-zādelerden Maḥmūd Efendi'niñ oğlu ve terceme-i ḥāli bu cildde yazılacaḳ olan İstanbul pāyelerinden Ḳassām-ı ʿAskerī Meḥemmed Efendi'niñ birāderidir. Meslek-i müderrisīnde terfīʿ-i merātib ederek baʿżı maḥallere mollā olduḳtan ṣoñra Filibe mollāsı olmuştur. **[51b]** 1148 Ramażān'ınıñ yigirmi yedisinde irtiḥāl eylemiştir. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān ḥażretleriniñ türbe-i şerīfleri yanından Ḫarmenlik'e giden cāddeniñ ṣağ ṭarafında ve ḳabristānıñ cāddeden ḫaylī içerilerinde ceddi İstanbul ḳāḍīsi Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥemmed Emīn Efendi'niñ ṣuffe-i maḫṣūṣu öñünde müteʿalliḳātı arasında defīndir.

ʿAṭā'ī el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi

ʿUlemādandır. Üsküdar'da oṭurur ve ders oḳuturdu. 1148 Şevvāl'iniñ onunda vefāt etti. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed civārında Feyżu'llāh Efendi-zāde Saʿdü'd-dīn Efendi'niñ eṣer-i ḫayrı olan sebīl arḳasında mütevārīdir.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed el-Mevāhibī}

Şām ekābir-i fużalā-yı benāmından Şeyḫ Muḥammed el-Mevāhibī ḥażretleri. Muḥammed bin ʿAbdü'l-celīl ibn Ebi'l-mevāhib bin ʿAbdü'l-bāḳī bin ʿAbdü'l-bāḳī bin ʿAbdü'l-ḳādir bin ʿAbdü'l-bāḳī bin İbrāhīm bin ʿÖmer bin Muḥammed. Pederiniñ pederi olan Şeyḫ Ebi'l-mevāhib ḥażretleri Şām'da 1044'te **[52a]** tevellüd ve *Ḳur'ān*-ı celīlü'ş-şānıñ ḥıfẓını itmām edip vücūhāt-ı Ḳur'āniyye ʿulūm-i celīlesini vech-i maṭlūb üzere telaḳḳī eyledi. Beldesiniñ efāżılından ḳıdvetü'l-muḥaḳḳiḳīn Şeyḫ Muḥammed Ḥabbāl, Şeyḫ İbrāhīm Fettāl, Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ İsmāʿīl ibn ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Zeynü'l-ʿābidīn el-Ġazzī, Şeyḫ Mollā Maḥmūd-ı Kürdī, Şeyḫ Eyyūb-i Ḫalvetī, Şeyḫ Ramażān-ı ʿAkkāvī, Şeyḫ Muḥammed Necmü'd-dīn-i Ferā'iżī, Şeyḫ Muḥammed-i Üsṭüvānī, Ḥamza-zāde Şeyḫ Muḥammed bin Kemālü'd-dīn, Şeyḫ Muḥammed-i Meḥāsinī, Şeyḫ Muḥammed ʿAbdü'l-hādī, Şeyḫ Ramażān-ı ʿAṭīfī, Şeyḫ Receb-i Ḥamdī, Şeyḫ ʿAliyy-i Ḳubrevī, Şeyḫ Muḥammed-i Maġribī, Şeyḫ Şennāvī-yi Cezāyirī, Şeyḫ ʿĪsā el-Cezerī, Şeyḫ Aḥmed Ġaṣṣāṣī-yi Medenī, Şeyḫ Muḥammed bin ʿAlā'ü'd-dīn-i Kürdī, Şeyḫ ʿUrsü'd-dīn-i Ḫalīlī, Şeyḫ İbrāhīm bin Ḥasan-ı Gürānī ve emṣāli olan nice kümmelīn ḥażarātından ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeyi istiḥṣāl ettikten başḳa 1072'de Mıṣr'a giderek o beldeniñ ʿuẓemā-yı fużalāsından Şeyḫ Muḥammed-i Yābī, Şeyḫ ʿAlī Şīr-i Emelī, Şeyḫ Mizāḥī, Şeyḫ ʿAbdü's-selām-ı Lāḳānī, Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī-yi Zerḳānī, Şeyḫ Muḥammed-i Baḳarī, Şeyḫ Muḥammed-i Bihūtī ḥażarātınıñ ders-i taḥḳīḳ-perverīlerinden de istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl buyurdu. **[52b]** Nihāyetü'l-emr Şām, Mıṣr, Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn küberā-yı fużalāsından olan birçoḳ ẕevāt-ı ʿālīden aḫẕ-ı ʿulūm ederek ʿulūm-i mütenevviʿada yed-i ṭūlā ṣāḥibi bir ẕāt-ı fā'iḳü'l-emṣāl oldular. Bu taḥṣīlāt-ı medīdelerinden ṣoñra tedrīs ile iştiġāl ederek Şām Ḥanbelī Müftīliği ve müteʿaddid maḥalleriñ müderrisliği veẓā'if-i niḥrīrānesi ile de iʿzāz buyuruldular. 1126 Şevvāl'iniñ yigirmi altıncı Çihārşenbe günü irtiḥāl edip Şām'da Bābü'ṣ-ṣaġīr'de Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'na defnolundu. Ekmel ü efḍal bir ẕāttılar. Bu ẕātıñ oğlu Şeyḫ ʿAbdü'l-celīl-i Mevāhibī, Şām'da

1079 Ṣa'bān'ınıñ yedisinde tevellüd etti. Şeyḫ İbrāhīm Fettāl, Şeyḫ 'Oṯmān-ı Ḳaṭṭān, Şeyḫ İbrāhīm bin Ḥasan-ı Gürānī, Müftī Şeyḫ İsmā'īl Ḥā'ik, Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir-i Hādī, Şeyḫ Muḥammed-i Berzencī ḥażretleriniñ ve bunlara 'adīl olan ẕevāt-ı kirāmıñ meclis-i feżā'il-perverīlerinden aḫẕ-ı 'ulūm edip Şām'da ser-levḥa-i fużalā olduydu. Mütebaḥḥirāne neşr-i 'ulūm ile meşġūl olurdu. **[53a]** 1119 Cemāẕiye'l-evvel'inde itmām-ı risāle-i ḥayāt eyledi. Bābü'ṣ-ṣaġīr'de Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda e'āẓım-ı meşāyiḫ-ı vāṣılīnden Şeyḫ Bekkār *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Ġaffār* ḥażretleriniñ meşhūr olan türbe-i şerīfeleri cānib-i şarḳīde defīndir. 'İlm-i ṣarftan *Ṣāfiyye*'yi naẓm edip oña bir güzel şerḥ yazdı. 'İlm-i naḥvden İbn Mālik ḥażretleriniñ *Elfiyye* nām eşer-i ḥaḳāyıḳ-ittisāmını *Taşṭīr-i Bedī'* ismiyle şerḥ etti. 'Ulūm-i mütenevvi'adan birçoḳ te'līfāt-ı cāmi'ü'n-nikāt vücūda getirdi. Vālid-i feżā'ilmendi gibi edebiyyātıñ her nev'inde de kemālātı müsellemdir. Bu ẕātıñ oğlu Şeyḫ Muḥammed-i Mevāhibī ḥażretleri Şām'da 1101'de mütevellid oldu. Ceddi Şeyḫ Ebi'l-mevāhib ḥażretlerinden aḫẕ-ı fünūn eden ẕevāt-ı kemālāt-maḳrūndan Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretlerinden ve Şeyḫ İlyās-ı Kürdī'den tederrüs ü telemmüẕ edip ceddi müşārün ileyhten ṣoñra Şām Ḥanbelī Müftīliği ile bekām oldular. Tefsīr, ḥadīṯ, fıḳh fenlerinde ve fünūn-ı mütedāvileniñ pek çoğunda **[53b]** kemālāt-ı mükemmeleyi ḥā'iz olan ẕevāt-ı 'ulviyyet-simāttandılar. Ḫalḳa-i tedrīs-i mütebaḥḥirānelerine dāḫil olmayan ẕāt-ı 'ārifānelerinden ders oḳuyup istifāde vü istifāża etmeyen enderdir. İrtiḥālleri 1148 Ẕi'l-ḥicce'siniñ evā'ilinde, medfen-i mebrūk-i mütebaḥḥiráneleri Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda pederleri merḥūmuñ merḳad-i münīfi ḳurbündedir.

Dervīş Meḥemmed Efendi

Ḳudemā-yı ders-i 'āmdan Dervīş Efendi. Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmi'-i füyūżāt-lāmi'i, kudemā-yı ders-i 'āmından olup ḥacc-ı şerīfe gidip geldikten ṣoñra İstanbul'da 1149 Muḥarrem'iniñ sekizinde vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı ḳarşısındaki ḳabristānda meşāhīr-i mü'ellifīnden İbrāhīm-i Ḥalebī ḥażretleriniñ merḳad-i laṭīfi civārında mütevārīdir.

es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi

Meşāhīr-i fużalādan Meḥemmed Emīn Efendi ḥażretleri. Pīr ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* ḥażretleriniñ kerīme-zādeleri **[54a]** olan küberā-yı fużalādan Seyyid ʿAbdü'l-ḥayy Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmları olup Burusa pāyesiyle Anḳara mollāsı iken 1100 Receb'iniñ ibtidāsında irtiḥāl eden ʿAmmār-zāde es-Seyyid Meḥemmed Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretleriniñ oğlu ve 1148'de vefāt eden Naḳībü'l-eşrāf ʿAmmār-zāde Ebū Saʿīd Meḥemmed Efendi'niñ birāderi bulunan ʿulemādan Seyyid ʿAbdü'l-ḥayy Efendi'niñ kerīme-zādesi ve ḳużāttan Ḳaṣīrī-zāde Efendi'niñ oğludur. İstanbul'da tevellüd etmiştir. Fużalā-yı ẕevi'l-iḫtirām ḥażarātınıñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden ʿulūm-i mütenevviʿayı telaḳḳī ve aḳrānı miyānında teraḳḳī edip ṣınf-ı müderrisīne dāḫil olmuştur. Üsküdar'da ʿAtīḳ Vālide Cāmiʿi'nde sā'ir maḥallerde bir müddet tedrīs ü te'līf ile iştiġāl ederek 1149 tārīḫinde ʿuḳbāya irtiḥāl eylemiştir. Üsküdar'da Bülbül Deresi Ḳabristānı'nda mütevārīdir. Ḳabr-i şerīfine defnolunduğu zamānda irtiḥāline bulunmuş tevārīḫtendir:

Maʿdenü'l-faẓl ve'l-edeb (1149)

Fużalā-yı benāmdan, eṭvār-ı ʿārifāneyi cāmiʿ ẕevāttan olup otuzu mütecāviz te'līfāt-ı fāżılāneleri vardır. **[54b]** İşbu mü'ellefātı ve sā'ir kitābları irtiḥālinde Ḳādirī, Naḳşibendī, Celvetī ṭuruḳ-ı ʿaliyyeniñ kibār-ı meşāyiḫinden olup ẕikri sebḳat eden ʿAtīḳ Vālide Sulṭān Cāmiʿi'niñ medresesinde müddet-i medīde ḥücre-nişīn olan ve Emīr Ḫˇāce Efendi diye şöhret bulan Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Efendi ḥażretlerine intiḳāl etmişti. Bu ẕāt da bu kitābları kāmilen bir dolab derūnuna vażʿ ve cāmiʿ-i meẕkūrda durmaḳ üzere vaḳf etti. Kütüb-i meẕkūre el-ān o ṣūretle cāmiʿiñ dāḫilinde durmaḳtadır. Merḥūmuñ mü'ellefātından birḳaç dānesi *ʿAḳā'id-i Nesefiyye* üzerine şerḥi, meşhūr Ḫˇāce Naṣrü'd-dīn Efendi'niñ oğlu ḳużāttan ve ʿulemādan Celāl Bey'iñ oğlu ekābir-i efāżıldan İstanbul ḳāḍīsi Ḥıżr Bey Efendi ḥażretleriniñ eṣer-i belāġat-penāhīleri olan *Ḳaṣīde-i Nūniyye* üzerine şerḥi, *Ḥayālī* üzerine ḥāşiyesi, *Mollā Cāmī* üzerine ḥāşiyesi, ʿilm-i manṭıḳtan *Cihet-i Vaḥdet* ḥaḳḳında risālesi, ʿilm-i manṭıḳtan *Eczā-yı Ḳażiyye* nāmı altında maṭbūʿ risālesi, **[55a]** ʿilm-i kelāmdan *Vaḥdet-i Vücūd Risālesi* gibi āṯār-ı feżā'il-perverāneden ʿibārettir. *Ḥayālī* üzerine taʿlīḳātı olup kendi ḫaṭṭıyla olan nüsḫası müsveddede ḳalmıştır. Baʿżı ẕevāt *Ḥayālī*'niñ kenārlarına yazmışlardır.

Dürrī Meḥemmed Efendi

Şeyḫü'l-İslām Dürrī Efendi ḥażretleri. Vilādetleri Merzifon'dadır. Pederleriniñ ismi İlyās'tır. Memleketinde ve o ḥavālīde muḳaddimāt-ı 'ulūm-i mürettebeyi oḳuduḳtan ṣoñra Dārü's-salṭana'ya bi'l-vuṣūl 'ulemāyı a'lām ḥażarātınıñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl ettiler. Silk-i müderrisīnde müretteb olan merātibi iḫrāz ederek 1116 Receb'inde Ḥaleb, 1120 Cemāẕiye'l-āḫir'inde Mıṣr, 1129 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme mevleviyyetleri, 1132 Rebī'ü'l-evvel'inde İstanbul ḳāḍīliği, 1138 Şevvāl'inde Anadolu, 1143 Cemāẕiye'l-evvel'inde ve 1147 Rebī'ü'l-evvel'inde iki def'a Rūmili ḳāḍī-'askerliği tevcīh buyuruldu. Sene-i mezbūre Cemāẕiye'l-evvel'inde İsmā'īl Efendi-zāde İsḥāḳ Efendi **[55b]** ḥażretleriniñ irtiḥāllerinde maḳām-ı meşīḫat-i İslāmiyye'ye bi't-ta'yīn bir sene yedi ay ḳadar o maḳām-ı 'ālīde bulundular. Rıḥletleri 1149 sālindedir. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed'den Dereler Mescidi ve Saraçlar Çeşmesi ṭarafına tevāṣül edecek olan cāddeniñ ṣol cihetinde Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i'nden ḫaylī ileride maḳbereniñ kenārında ṣuffe-i maḫṣūṣunda mütevārīdir. Rıḥletlerine inşād olunan ve zīb-i levḥ-i ḳabri olan tārīḫtir:

Kevkeb-i dürrī-yi ifḍāl Meḥemmed Dürrī
Müftī-yi 'asr idi ol pīr-i münīr-i niḥrīr

Zirve-i ḳımme-i fetvāya ṣu'ūd itmişidi
Ki bütün ḳavl-i ṣaḥīḥ ile eylerdi taḥrīr

Zühd ü taḳvā vü 'ifāf ile geçürdi 'ömrin
İstiḳāmetle iderdi reh-i ḥükminde tesyīr

Maġfiretle ide Ḥaḳ ravża-i cennet laḥdin
Melekeyni ola yā Rab Şeber ile Şebbīr

[56a] Didim āfil olıcaḳ aḫẕ-ı 'ömri tārīḫ
Ufḳ-ı remse nüzūl eyledi Dürrī-yi münīr (1149)

Faẕl u kemāl, zühd ü ṣalāḥ, luṭf u mürüvvet ile ma'rūf u mevṣūf bir ẕāt olup sinni doḳsan derecelerindeydi.

el-Ḥāc Meḥemmed Efendi

Ṣudūr-ı ʿulemā-yı kirāmdan Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Ḳırā'āt-ı Ḳur'āniyyeye mensūb olan sebʿa, ʿaşere, taḳrīb fünūn-ı celīlesini ve fenn-i edvār-ı mūsiḳīyi ve ʿulūm-i mütedāvileyi esātiẕesinden telaḳḳī ederek çoḳ vaḳtler Süleymāniyye Cāmiʿ-i Şerīfi ḫiṭābetinde bulundular. Ṣoñra imām-ı ṯānī ve 1114'te Ṣāliḥ Efendi ḥażretleriniñ yerine imām-ı evvel-i cihānbānī oldular. Ṭarīḳ-ı ʿilmīde ḳaṭʿ-ı merātible İstanbul pāyesini iḥrāz eylediler. 1120'de imāmet-i şāhāneden ʿafv buyurularaḳ ḫāne vü sāḥil-ḫānesinde duʿā-yı bi'l-ḫayr-ı şehenşāhī ile iştiġāl ederdi. 1143 Cemāẕiye'l-evvel'inde Anadolu ḳāḍī-ʿaskerliği ile tesrīr buyuruldu. **[56b]** Vefātı 1149 senesindedir. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ türbe-i şerīfleri bāġçesinde medfūndur.

Pīrī Meḥemmed Efendi

İstanbul ḳāḍīsi Pīrī Efendi ḥażretleri. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ḥażretleriniñ vālide-i muḥteremeleri Turḫān Ḫadīce Sulṭān ḥażretleriniñ Bāġçeḳapısı ḳurbünde binā ettikleri cāmiʿ-i şerīfiñ mütenevviʿātı olan ebniyeniñ evḳāfına ibtidā kātib taʿyīn olunan ve muʾaḫḫaren muṣāḥibān silkine ilḥāḳ buyurulan Dīvān-ı Hümāyūn ḫˇācegānından ve meşāhīr-i ḫaṭṭāṭāndan ʿAbdu'llāh Efendi'niñ oğludur. Dārü's-salṭanat-ı seniyye'de vücūda gelmiştir. Pederinden ve ṣudūr-ı feżā'il-mevḳūrdan ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi ḥażretlerinden ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi ve ʿulemā-yı benām ḥażarātından maʿārif-i mütedāvileyi taḥṣīl eyleyip İbtidā-yı Altmışlı rāddesinden silk-i müderrisīne dāḫil bir zamān mürūrunda Diyārbekr, Baġdād, Şām-ı Şerīf mevleviyyetlerine ve 1146'da İstanbul ḳāḍīliğine nā'il ü vāṣıl oldular. İrtiḥālleri 1149'dadır. Ḫażret-i Ḫālid civār-ı ġufrān-medārında İdrīs Köşkü yaḳınında **[57a]** Şeyḫü'l-İslām ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī el-ʿArabī ḥażretleriniñ medfen-i şerīfleri ḳurbünde reh-güẕārda defīn olundu. Feżā'il-i mütenevviʿa ile şöhret-şiʿār, ḥüsn-i ḫaṭṭa, şiʿrde selīḳası āşkār, keremkār bir pīr-i meḥāsin-āṣārdı. Belāġatlı, leṭāfetli eşʿārı olup bu müfred eşʿārındandır:

Nigāh-endāz olup āyīne-i ruḫsār-ı cānāna
Derūnumda olan zār-ı nihānı yāre gösterdim

Seyyid Ḥüseyn Vehbī Efendi

Mevālīden ve meşāhīr-i şā'irāndan Seyyid Vehbī Efendi. Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti'nden munfaṣılan 'āzim-i dārü'l-ḳarār olan İmām-zāde Meḥemmed Efendi'niñ ketḫüdāsı Ḥācī Aḥmed Efendi'niñ ṣulbünden İstanbul'da doğdu. Vālidesi ṭarafından nesebi ṭarīḳ-ı Bayrāmī küberāsından olup Anḳara'da mürşidleri Aḥmed-i Sārbān ḥażretleriniñ tekyesinde seccāde-nişīn iken 964 tārīḫinde irtiḥāl eden Anḳaravī Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretlerine mütevāṣıldır. **[57b]** Seyyid Vehbī Efendi 'ulūm-i 'āliyeyi Şeyḫü'l-İslām Mīrzā-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ve müşārün ileyhiñ küçük birāderleri efāżıl-ı ṣudūrdan Mīrzā-zāde Aḥmed Neylī Efendi ḥażarātından ve ḫaṭṭ-ı ta'līḳi ser-levḥa-i fużalā olan ṣudūrdan 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretlerinden taḥṣīl eyledi. 1123'te İbtidā-yı Ḥāric rāddesinden nā'il-i ru'ūs olup Tebrīz'iñ bidāyet-i fetḥinde 1141'de o beldeniñ, 1147'de Ḥaleb'iñ mevleviyyetleri verildi. Ḥaleb'de müddet-i mu'ayyenesini bi'l-ikmāl Ḥicāz cānib-i ġufrān-ı cālibine gidip geldikten ṣoñra İstanbul'da Cerrāḥpaşa semtinde Cānbāziyye Mescidi ittiṣālinde kā'in ḳonaġında birḳaç gün istirāḥat edip 1149 Rebī'ü'l-āḫir'inde vefāt etti. Na'şı ḳonağından Ḳoca Muṣṭafā Paşa'da Pīr Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu sirrahu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ āstān-ı 'ulyālarına getirilip o āstānıñ seccāde-nişīni ve kendiniñ şeyḫi bulunan Ḳoca Nūrü'd-dīn Efendi ḥażretleri namāzında imāmet ederek merḥūmu ḫānesiniñ yanındaki Cānbāziyye Mescidi'niñ ḥaẓīresine defnettiler. Meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīn ve şu'arā-yı ma'ārif-ḳarīnden Ṣuyolcu-zāde Eyüblü Necīb Efendi'niñ **[58a]** inşād ettiği selīs tārīḫtir:

Āh Vehbī-yi hüner-pīşe cihāndan gitdi (1149)
Göçdi 'uḳbāya emīrü'ş-şu'arā-yı dānā (1149)

Mevālīden Kerküklü Nevres Efendi'niñ tārīḫi:

Gelüp Seyyid Vehbī Efendi ḥacdan gitdi Firdevs'e (1149)

Ḳırımī Raḥmī Efendi'niñ belīġāne tārīḫi:

İtdi feżā-yı 'ālem-i lāhūta irtiḥāl
Vehbī Ḥüseyn Efendi edip terk-i mā-sivā

Kesbi degildi mevhibe-i Kirdgār idi
Ḥaḳḳā ki fikr-i ṣā'ib ü ḥüsn-i beyānı ańa

Mihr-i kemāle maṭla' idi ṭab'-ı enveri
Envār-ı maġfiretle ola ḳabri pür-żiyā

Firdevsi-i zamān idi dünyāda naẓmıla
[58b] 'Uḳbāda daḫi nā'il-i Firdevs ide Ḫudā

Beyt-i şerīfe sürdi yüzin ṣıdḳıla yeter
Dīvān-ı Ḥaḳ'da ḥüccet-i ḥüsn-i sülūk ańa

Ḥayf eyledi o gülbün-i bāġ-ı siyādete
Ser-sebz iken şikeste edip ṣarṣar-ı fenā

Yazdım zamān-ı fevtine tārīḫ Raḥmiyā
Vehbī Efendi'ye ola yā Rab bihişt cā (1149)

Şu da merḥūmuñ ferzendi ve terbiye-kerdesi Münīf Efendi'niñ tārīḫidir ki levḥ-i ḳabrinde mevcūddur:

Çıḳdı bir āh ile tārīḫi Münīfā dilden
Geldi ḥacdan pederim itdi na'īmi mesken (1149)

Fużalā vü 'urefādan ve evżā'-ı dervīşāne aṣḥābından Seyyid Vehbī Efendi denmekle şöhret-şi'ār bir ẕāt-ı nāmdārdı. Vehbī maḫlaṣıyla üstādāne bir ḳıṭ'a **[59a]** *Dīvān-ı Eş'ār*'ı ve bir ḳıṭ'a *Sūr-nāme*'si vardır. Ṣadr-ı esbaḳ Ḥekīm-zāde 'Alī Paşa'nıñ Ḳabaṭaş Cāmi'i yaḳınında binā ettiği çeşmeniñ deñize nāẓır olan cebhesinde mevcūd tārīḫ-i belīġānesidir:

Vezīrān-ı cihānuñ āb-rūy-ı ma'delet-cūdı (1145)
Vekīl-i salṭanat-ı ṣadr-ı cemīl sāye-i Mevlā (1145)

Benān-ı desti 'ayn-ı Nīl edip lūle-i maḳsemden (1145)
'Aṭāşı baḥr u berde mā-yı cūdı eyledi irvā (1145)

Bu iḥyā eyledi sāḳī-yi āb-ı kevṡerüñ nāmın (1145)
'Alī Paşa yüzi ṣuyına gül-āb-ı ḥayāt iç mā (1145)

Cihāna 'adli sārī āb-ı cūdı dehre cārīdür (1145)
O ṣadr-ı a'ẓamı Mevlā mu'ammer ide Nūḥāsā (1145)

Ḥisāb olsa çıḳar her mışra'ında Vehbiyā tārīḫ (1145)
Ḳalemle sen yine mermerde ḳazdıń sikkeyi ḥālā (1145)

Muḥammed Muṣṭafā rūḥına bu āb-ı ḥayāt aḳdı (1145)
Ne dil-cū çeşme yapdı fī sebīli'llāh 'Alī Paşa (1145)

[59b] Meḥemmed İḳbāl Efendi

Müderrisīn-i ma'ārif-ḳarīnden İḳbāl Efendi. İstanbul ḳāḍīsi ve 'ilm-i fıḳhtan *Mülteḳā* nām kitāb-ı fevā'id-niṣābıń şāriḥi olan fużalā-yı benāmdan Ḥalebli Seyyid Meḥemmed Efendi ḥażretleriniń oğludur. Dārüs's-salṭana'da tevellüd etmiştir. 'Ulemā-yı a'lāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi bi't-taḥṣīl silk-i müderrisīne dāḫil ve Mūṣıla-i Ṣaḥn rāddesine vāṣıl olmuştur. Ṣoñraları müderrisliği terk edip meslek-i ḳużāta sālik ve Mostar, Ustrumca, İştib niyābetlerine mālik olaraḳ 1149 tārīḫinde vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī dergāh-ı feyż-medārı civārında defindir. Ma'ārif-i külliyye vü cüz'iyyede kemāli ẓāhir, fenn-i ṭıbda teşḫīṣ-i emrāża ḳādir bir ẕāttır. Belīġāne eş'ārı da vardır. Bidāyet-i aḥvālinden 1120 tārīḫine ḳadar Şeref maḫlaṣıyla şi'r söylemişti. Tārīḫ-i meẕkūrdan vefātına ḳadar da İḳbāl maḫlaṣıyla söyledi.

[60a] Aḥmed Efendi {Aḳbıyıḳ Cāmi'i İmāmı}

Esātiẕe-i kirāmdan 'ulūm-i lāzımeyi taḥṣīl ettikten ṣoñra Sulṭān Aḥmed civārında Aḳbıyık Cāmi'i'ne imām-ı benām olmuştu. Vaḳtinde aṣḥāb-ı kemālden bir ẕāt olup 1149 Ramażān'ınıń yigirmi yedisinde vefāt etti. Beyoğlu ḥudūdunda Ḳuleḳapısı Ḳabristānı'nda dā'ire-i belediyye öñünden Ḳāsımpaşa'ya 'Arabḳapısı'na giden yoluń ṣol ṭarafında ve ḳurbünde medfūndur. "Beḳā'ü'l-ḥużūr (1149)" terkībi irtiḥāline tārīḫtir.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed-i Ḍarīr}

Mekke-i Mükerreme 'ulemā-yı a'lāmından müfessir-i şehīr Şeyḫ Muḥammed-i Ḍarīr ḥażretleri. Şeyḫ Selāme bin İbrāhīm'iń ṣulbündendir. İskenderiyye'de tevellüd etti. Şeyḫ Aḥmed-i Sendūbī, Şeyḫ Muḥammed-i Ḫarrāṣī, 'Abdü'l-bāḳī-yi Zerḳānī, Şeyḫ İbrāhīm-i Şebrāḫītī, Şeyḫ Aḥmed-i Beşīşī ḥażarātınıń ḫalḳa-i tedrīs-i mütebaḥḥirānelerinden istiḥṣāl-i kemāl buyurdular. Mekke-i Mükerreme'de sinīn-i keşīre ta'līm ü taḳrīr-i 'ulūm ederek merci'-i erbāb-ı fuhūm oldular. İrtiḥālleri 1149 Ẕi'l-ḥicce'sinde

ve medfen-i ʿālimāneleri Muʿallā maḳābir-i ʿulyāsındadır. **[60b]** Feżā'il ü kemālātı müsellem, ebu'l-meḥāsin ve'l-kerem bir ẕāt-ı mükerremdiler. *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānı manẓūm olaraḳ tefsīr buyurdular. On iki cild teşkīl etmiş bir eṡer-i nefāyis-perverānedir. Sā'ir āṡār-ı ḳıymettārı da vardır.

ʿÖmer Efendi {Kürdistān}

Ders-i ʿām-ı feżā'il-ittisāmdan ʿÖmer Efendi ḥażretleri. Kürdistān'ıñ bir ṭarafından ẓuhūr ve ʿulemā-yı aʿlāmdan taḥṣīl-i ʿulūm bābında ṣarf-ı naẓar edip müderrislik ve mevleviyyetler ile ḥā'iz-i meziyyāt olduḳtan ṣoñra Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti'ne nā'il olmuşlardı. Ekārim-i efāżıldan bir ẕāt-ı memdūḥü'l-ḥarekāt olup 1149 Ẕi'l-ḥicce'siniñ beşinde ders-i ʿömrü nihāyete erdi. Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī civārında Defterdār İskelesi ḳurbünde Zāl Maḥmūd Paşa Cāmiʿi ile Naḳḳāş Ḥasan Paşa Türbesi'niñ yaḳınında Kiremitçi Süleymān Çelebi nām-ı dīgerleri Ḳızıl Mescid ḳarşısındaki Yüksek Ḳabristān'ıñ yola yaḳın maḥallinde mütevārīdir. Sinni sekseni mütecāvizdir.

ʿAlī Efendi {Şīrvānī}

Burusa ders-i ʿāmm-ı benāmından Şīrvānī ʿAlī Efendi **[61a]** Vilādeti Şīrvān'dadır. Memālik-i maḥrūse-i şāhāneyi geşt ü güẕār ederek Burusa'ya gelmiş ve müddet-i medīde iḳāmet ve tedrīs-i ʿulūm-i himmet etmişti. Vefātı taḳrīben 1149 tārīḫindedir. Burusa'da Deveciler Mezāristānı nāmıyla maʿlūm olan maḳberede medfūndur. ʿĀlim ü ʿābid, zāhid ü mücāhid bir ẕāttı.

ʿAbdu'r-raḥīm Paşa {Marʿaş}

ʿAbdu'r-raḥīm ibn Ebī Bekr ibn Süleymān. Marʿaşlıdır. Fużalādan ve müteḥayyizān-ı ümerādan feṭānetli bir ẕāt olup ḫaylī umūr-ı mülkiyyede istiḫdām buyurulmuştur. Taḳrīben 1149 tārīḫlerinde irtiḥāli vuḳūʿ bulmuştur. ʿİlm-i fiḳhtan *Mülteḳā'l-ebḥur* nām kitāb-ı fevā'id-niṣābı ʿArabī şerḥ edip Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṡāliṡ ḥażretlerine taḳdīm eylemiştir. Ṣaḥḥāflarda bir defʿa görülmüştür.

Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān {Sefer-i Cūlānī}

Şām ekābir-i efāżılından Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Sefer-i Cūlānī ḥażretleri. ʿAbdu'r-raḥmān bin ʿÖmer bin İbrāhīm bin Muḥammed bin İbrāhīm bin ʿAbdü'l-kerīm ibn Ebī Bekr. Ceddi Şeyḫ İbrāhīm bin Muḥammed Şām'da

1055 Ṣafer'iniñ on altısında **[61b]** tevellüd etti. Şeyḫ Necmü'd-dīn-i Ferā'iżī, Şeyḫ İbrāhīm Fettāl, Şeyḫ 'Abdü'l-ḥayy, Şeyḫ Muḥammed bin Süleymān-ı Maġribī, Şeyḫ 'Abdü'r-resūl Berzencī-yi Medenī ve emṡāli olan ẕevāt-ı kirāmıñ ders-i daḳāyıḳ-penāhīlerinden istiḥṣāl-i 'ulūm etmişlerdi. Ser-levḥa-i aṣḥāb-ı feżā'ilden olup Şām'da müddet-i vāfire müteferri' mütenevvi' dersler ile iştiġāl ve 1112 tārīḫinde 'uḳbāya irtiḥāl etti. Bābü'ṣ-ṣaġīr ḳabristān-ı şehīrinde taḳbīr edildi. Kemālāt-ı 'aliyyesinden başḳa 'ulviyyet ve farṭ-ı ṡerveti ḥā'izdi. Birçoḳ evlādı olup bunlardan birisi Şām eşrāfından ve ḫayrāt u ḥasenāt erbābından 'Ömer Sefer-i Cūlānī'dir. 1112 Ṣa'bān'ınıñ on yedisinde vefāt etmiştir. Bābü'ṣ-ṣaġīr'de vālidi müşārün ileyhiñ ḳabr-i münevveri yanında maḳbūrdur. Bu 'Ömer Sefer-i Cūlānī necl-i edībi ve bu tercemeniñ ṣāḥibi Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Sefer-i Cūlānī ḥażretleri Şām'da tevellüd ettiler. Kendileri ve peder ü cedleri daha yuḳarısı Sefer-i Cūlānī 'unvānını ḥā'iz olmuştur. Şeyḫü'l-'ulemā ve'l-'urefā Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ Muḥammed Ḥabbāl ḥażarātınıñ daha birçoḳ ẕevātıñ ders-i niḥrīrānelerinden **[62a]** iḳtibās-ı envār-ı 'ulūm etmişlerdir. Ṣāliḥiyye'de Selīmiyye Cāmi'i'nde ḫānelerinde sā'ir münāsib maḥallerde fünūn-ı mütenevvi'a tedrīs ü ta'līm ederek ẕāt-ı müdeḳḳiḳānelerinden nice 'ālimler, nice ṭālibler bī-pāyān-ı istifāde ile beyne'l-aḳrān taḥṣīl-i fażl u şān eylediler. 1150 Cemāẕiye'l-evvel'inin yigirmi sekizinci Ṣalı günü irtiḥāl edip Şām'da Bābü'ṣ-ṣaġīr maḳābir-i münīrinde o vaḥīd-i kemālāt-semīri birçoḳ tevḳīr ile tedfīn ü taḳbīr ettiler. Fünūn-ı 'āliye vü āliyede kemālāt-ı 'āliye ve meziyāt-ı kemāliyye ṣāḥibi bir ẕāt olmalarıyla berāber 'ilm-i kelāmda mübāḥeṡe ve muḥāvere-i fenniyyede nezāketli bir meslek iltizām ederek maḳṣūdunu lāyıḳıyla tefhīm eylerdi. *Beyżāvī Tefsīr-i Şerīfi* üzerine müdeḳḳiḳāne ḥāşiyesi *Ḥizbü'l-baḥr* üzerine 'ārifāne şerḥi, sā'ir te'līfāt-ı daḳāyıḳ-simātı meşhūr ve meşhūddur.

[62b] Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf {Ḥumuṣ}

Ḥumuṣ ekābir-i efāżılından Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf-i Elmāsī ḥażretleri. Şeyḫ 'Alī'niñ ṣulbündendir. Ḥumuṣ'ta doğdu. Beldesiniñ fużalāsından 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl edip aḳrānına fā'iḳ, medḥ ü ṡenāya lāyıḳ bir 'ālim-i müdeḳḳiḳ olmuştu. Ḥumuṣ'ta 1150 senelerinde itmām-ı nüsḫa-i ḥayāt eyledi.

Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf {Ḥaleb}

Ḥaleb müteḥayyizān-ı ʿulemāsından Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf. Ḳāḍiyyü'l-ḳużāt ve Ḥaleb Ḥanefī Müftīsi Şeyḫ Aḥmed ḥażretleriniñ ferzend-i edībidir. Vilādeti Ḥaleb'dedir. Müftī Şeyḫ Ebu's-suʿūd, Şeyḫ Ḥasan-ı Taftāzānī ve bunlara mümāṣil ẕevāt-ı nādirü'l-emāṣilden taḥṣīl-i ʿulūm etmiştir. 1150'de vefāt edip Ḥaleb ḫāricinde Maḳābir-i Ṣāliḥīn'de defnedilmiştir. Fażīlet ü reviyyet ṣāḥibi bir ẕāt olup Ḥaleb Maḥkeme-i Şerʿiyyesi'nde ikinci kātibdi. Fünūn-ı mütedāvilede olan liyāḳat-ı müsellemesinden başḳa edebiyyātıñ her cihetinde ḳudreti āṣārıyla maʿlūm bir ẕāt-ı pür-kemālāttı.

[63a] Şeyḫ Muḥammed Raḥmetu'llāh

Şām küberā-yı fużalāsından Şeyḫ Muḥammed Raḥmetu'llāh-ı Eyyūbī ḥażretleri. Muḥammed Raḥmetu'llāh ibn Raḥmetu'llāh ibn ʿAbdü'l-muḥsin bin Yūsuf Cemālü'd-dīn bin Aḥmed bin Muḥammed'dir. Silsile-i muʿaẓẓamları Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de nām-ı mufaḫḫamları ile ḳarīn-i şöhret ve merḳad-i muḳaddesleri ser-levḥa-i aṣḥāb-ı vuṣlat olan aṣḥāb-ı fiḫām-ı maʿālī-ittisāmdan Ḫālid bin Zeyd Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī *raḍiye ʿanhu'l-Bārī* ḥażretlerine ittiṣāl etmekle müteşerriftir. Vālid-i ekmeli Mevāridī Şeyḫ Raḥmetu'llāh ibn ʿAbdü'l-muḥsin-i Eyyūbī ḥażretleri Ebu'l-Kemāl künyesiyle aṣḥāb-ı kemāl beyninde ʿālü'l-emṣāldir. Şām eʿāẓımından Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Müftī İsmāʿīl Ḥā'ik, Şeyḫ Muḥammed Ebi'l-mevāḥib, Müftī Şeyḫ Şehābü'd-dīn Aḥmed-i Ġazzī ḥażarātınıñ mecālis-i cāmiʿü'n-nefāyis-i müdeḳḳiḳāne vü ḥaḳāyıḳ-perverānelerinden istiḥṣāl ü istikmāl-i kemāl ederek fażīlet-i aṣliyye ve müzeyyen-i ʿilmiyyeleri üzerine silk-i müderrisīne idḫāl olundular. Şām'da Bāb-ı Şarḳī'de Medrese-i Beyāniyye'de tedrīse meʾmūr olmalarıyla işbu medresede ve Cāmiʿ-i Emevī'de ʿulūm-i mütenevviʿa tedrīs ederlerdi. **[63b]** İrtiḥālleri 1150'de medfen-i şerīfleri Bābü'ṣ-ṣaġīr'de Şeyḫ Arslan ḥażretleriniñ türbe-i münīfeleri yaḳınındadır. Necl-i mükerremleri Şeyḫ Muḥammed Raḥmetu'llāh ḥażretleri Şām'da 1081 tārīḫinde tevellüd ettiler. Pederleri müşārün ileyhten Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Müftī İsmāʿīl Ḥā'ik, Şeyḫ İsmāʿīl bin ʿAbdü'l-bāḳī, Şeyḫ Muḥammed Ebi'l-mevāḥib, Şeyḫ Muḥammed bin ʿAlī el-Kāmilī ḥażarātınıñ ders-i mütebaḥḥirānelerinden ve bir ḫaylī erbāb-ı kemālden istiḥṣāl ü istikmāl-i ʿulūm ederek tezyīd-i meziyyet etmişlerdir. Pederlerinden ṣoñra Ṭāliʿü'l-ḳubbe Maḥallesi'nde ve Medrese-i

Beyāniyye'de niḥrīrāne ders oḳuturlardı. Müderrisīn-i kirāmdan olduḳları ḥālde Dārü's-salṭana'da 1150 Ṣa'bān'ınıñ yedisinde raḥmet-i Raḥmān'a vāṣıl oldular. Feżā'il-i 'ilmiyye ve meḥāsin-i aḫlāḳ-ı insāniyye ile iktisāb-ı imtiyāz etmiş olan e'ālī vü ekābirden aṣīl ü 'arīf, nāzik ü ṭalīḳ, şerīf ibn şerīf bir fāżıl-ı ẕarīftiler. Ferzend-i kemālātmendi Şeyḫ Muṣṭafā er-Raḥmetī ḥażretleri Şām'da tevellüd ve taḥṣīl-i 'ulūm **[64a]** ile teferrüd edip pederleri Şeyḫ Raḥmetu'llāh ḥażretleri irtiḥāl ettikten ṣoñra Medīne-i Münevvere'ye hicret ederek tedrīs-i 'ulūm ile meşġūl olurdu. 1205'te vāṣıl-ı raḥmet-i Ḥaḳ oldu. Bi-luṭfihi te'ālā terceme-i ḥāl-i kemālāt-iştimāli ātīde ẕikredilir.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed-i Beylūnī}

Ḳuds müftīsi efḳah-ı fużalādan Şeyḫ Muḥammed-i Beylūnī ḥażretleri. Şeyḫ 'Abdu'llāh nām fāżılıñ oğlu olup Ḥaleb'de mütevellid oldu. Kendisi gibi pederi ve ceddi Beylūnī denmekle nāmdār ẕevāt-ı ḥaḳāyıḳ-şi'ārdırlar. Mütebaḥḥirīn-i 'ulemādan olmalarıyla ibtidā Anṭaḳya ṣoñra Ḳuds Müftīliği'ne ta'yīn olundular. Ḳuds Müftīliği'nde 1150 tārīḫinde 'ālem-i ḳudse intiḳāl eyledi. Cesed-i 'ālimāneleri Ḳuds-i Şerīf'te Bābü'l-esbāṭ ḫāricinde Bābü'r-raḥme'de mestūr u maḳbūr olmuştur.

Şeyḫ Es'ad {Şām}

Şām 'ulemā vü üdebāsından Şeyḫ Es'ad eṭ-Ṭavīl. Es'ad bin Muḥammed bin 'Alī bin Muḥammed bin Maḥmūd. Pederi gibi İbn Ṭavīl diye ma'rūftur. **[64b]** Şām'da 1072'de tevellüd ve Şeyḫ 'Oṯmān Şem'a ve Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretlerinden taḥṣīl-i 'ulūm etti. Fużalā vü 'urefādan bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt olup 1150 Cumāde'l-āḫire'siniñ on altıncı Pāzār günü tetmīm-i ders-i ḥayāt eyledi. Şām'da Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda birçoḳ ẕevāt-ı kirām ḥażarātınıñ maḳābir-i muḳaddeseleri dā'iresinde mütevārīdir.

'Abdu'llāh Efendi {Mestçi-zāde}

Ṣudūr-ı 'ulemā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan niḥrīr-i bī-naẓīr, mü'ellif-i şehīr Mestçi-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri. 'Abdu'llāh bin Mūsā bin 'Oṯmān. Vilādetleri Dārü's-salṭana'da vāḳi' oldu. Kümmelīn-i 'ulemādan ḫaylī ẕevāt-ı 'āliyeniñ mecālis-i ders-i daḳāyıḳ-penāhīlerinden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi istiḥṣāl ü istikmāl ettikten ṣoñra silk-i müderrisīne bi'l-idḫāl

1130 Ẕi'l-ḥicce'sinde Selānik, 1139 Ṣafer'inde Burusa mevleviyyetleri, 1142 Cemāẕiye'l-evvel'inde Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn pāyesi, 1145 Ramażān'ında İstanbul ḳāḍīliği, 1146 Ṣafer'inde Anadolu pāye-i celīli, 1150 Muḥarrem'inde Anadolu ḳāḍī-'askerliği tevcīh buyurulmuştu. Yedi ay ṣoñra sene-i merḳūme Ṣa'bān'ınıñ **[65a]** yedisinde irtiḥāl eyledi. Sulṭān Meḥemmed civārında Zincirliḳuyu Cāddesi'nde Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmi'i muḳābilinde Keskin Dede Dergāh-ı ḳadīminiñ 'arṣasındaki maḳbereniñ cāddeye yaḳın olan cihetinde ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī, 'uẕemā-yı meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmından Bolevī Şeyḫ Ḥamza Efendi ve 'Uşşāḳī-zādelerden Ḳāḍī-'asker 'Abdu'llāh Efendi ḥażarātınıñ maḳābir-i şerīfeleri dā'iresinde *Şaḳāyıḳ-ı Nu'māniyye*'yi ẕeyleden ẕevāttan 'Uşşāḳī-zāde İbrāhīm Efendi ḳurbünde tedfīn ḳılındı. "Şeyḫü'd-dehr (1150)" terkībi irtiḥāline tārīḫtir. Ekārim-i efāẓıl-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan, e'ālī-yi ders-i 'āmm-ı kirāmdan, fünūn-ı keşīrede yed-i ṭūlā ṣāḥibi zamānınıñ İbn Ḥācib'i bir ẕāt-ı ma'ālī-simāttılar.

Āṯār-ı 'İlmiyyeleri

Fātiḥa-i şerīf-i sūre-i celīlesinden sūre-i Yūnus'a ḳadar *Tefsīr-i Beyżāvī* üzerine ḥāşiye, 'ilm-i manṭıḳtan *Ḥüsām-ı Kātī Ḥāşiyesi* olan *Muḥyi'd-dīn* üzerine ḥāşiye, 'ilm-i ma'ānīden *'Alāḳa* üzerine şerḥ **[65b]** 'ilm-i ṣarftan *'İzzī Şerḥi*, *Sa'dü'd-dīn*'e ta'līḳāt, ḥükemānıñ

ما ثبت قدمه امتنع عدمه[1]

kelāmı üzerine *Tehāfüt* ismiyle bir risāle, *Ḥilāfiyyāt* nām risāle ve sā'ir āṯār-ı 'ilmiyye-i daḳāyıḳ-perverāneleri vardır.

Meḥemmed Efendi {Şiblī-zāde}

Burusa 'ulemā-yı benāmından Şiblī-zāde. Burusa'da Şiblī-zāde Maḥallesi'nde tevellüd etti. 'Ulemā-yı kirāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi ba'de't-taḥṣīl 1120 tārīḫinde silk-i müderrisīne dāḫil ve Ḫareket-i Altmışlı rāddesiniñ müderrislerinden iken 1150'de beḳāya nāḳil oldu. Burusa'da Maḥkeme Cāmi'i ḥiẕāsında olan Mu'allim-ḫāne'de maḫdūmları müderrisīnden Aḥmed Ḫālid Efendiler civārında medfūndur.

1 "Kıdemi sabit olanın yok olması mümkün değildir."

Muṣṭafā Efendi {Vize}

Fużalādan Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā Efendi. Vizelidir. Evā'il-i ḥālinde İstanbul'a gelip ʿulemā-yı kirāmdan ʿulūm-i mürettebeyi **[66a]** taḥṣīl ettiği āvānda ṣadrü'l-fużalā ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi ḥażretlerinden ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi yazdı. Dühāttan ve Rūmili ḳużātınıñ eşrāfından olup 1150 tārīḫlerinde vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde mütevārīdir. "Ḫırāmān-ı gülzār (1150)" lafẓ-ı mürekkebi taḳrībī olan vefātı tārīḫidir.

Meḥemmed Efendi {Ağa-zāde Meḥemmed}

Mevālīden Ağa-zāde Meḥemmed Efendi. İstanbulludur. Silk-i müderrisīnde rüteb-i mürettebeyi iḫrāz ederek Ġalaṭa mollāsı olmuş, 1150 tārīḫinde vefāt etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde medfūndur. Şeyḫü'l-İslām Zenbīlī ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ kerīme-i muḥteremeleri Sittī Ḫānım'ıñ Silivriḳapısı ḳurbünde binā ettiği mescide minber vażʿ ederek cāmiʿe taḥvīl eylemiştir.

es-Seyyid Yaḥyā Vāḳıf Efendi

Fā'iz Efendi-zāde fużalādan Yaḥyā Vāḳıf Efendi. **[66b]** Cedleri naḳībü's-sādāt Anḳaravī Meḥemmed Esʿad Efendi ḥażretleri 1057'de ve müşārün ileyhiñ ferzendi Naḳībü's-sādāt Meḥemmed Saʿīd Efendi ḥażretleri 1098'de müşārün ileyh Saʿīd Efendi'niñ maḫdūmu Mıṣr mollāsı ʿAbdu'r-raḥīm Fā'iz Efendi 1138'de vefāt etmişlerdir. Bu ẕātıñ oğlu Yaḥyā Vāḳıf Efendi'dir. Vāḳıf Efendi'niñ pederi ṭarafından silsilesi bu vechile olduğu gibi vālidesiniñ pederi de ebu'l-feżā'il ve'l-maʿārif Ḳāḍī-ʿasker ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi ḥażretleridir ki 1125'te ʿazm-i ʿālem-i bāḳī eylemiştir. Vāḳıf Efendi, Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de tevellüd etti. ʿUlemā-yı aʿlāmıñ mecālis-i taḥḳīḳ-perverīlerinden ʿulūm u fünūnuñ daḳāyıḳını bi't-taḥṣīl, maʿārif-i mütedāvileniñ ekṣerīsine vāḳıf bir ẕāt-ı pür-maʿārif olmuştu. Ḫaṭṭ-ı taʿlīḳiñ müretteb olan meşḳlerini cedd-i māderi müşārün ileyh ʿĀrif Efendi'den yazdı. Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi meşīḫatında 1120'de İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīne bi'l-idḫāl pederiniñ Mıṣr Mevleviyyeti'nde **[67a]** Mıṣr naḳībü's-sādātı oldu. Bundan ṣoñra ḫaylī zamān ḥāline münāsib, menāṣıb-ı ʿilmiyyede istiḫdām olunaraḳ

meşhūr u mücerreb olan feżā'iline binā'en Ḳassām-ı 'Askerī me'mūriyyeti ve Ḥaleb Mevleviyyeti tefvīż olundu. İstanbul'da 1150 Ramażān'ınıñ on beşinci günü vefāt etti. Ḥażret-i Ḫālid *raḍiye 'anhu'l-Vāḥid* türbe-i mu'aẓẓamaları ḥarīminde vāḳi' ḳabristān-ı laṭīfte cedd-i māderi müşārün ileyh 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ ma'rūf olan merḳadi civārında Bahāriyye'ye ve Bostān İskelesi'ne gidecek iki yola nāẓır bulunan mevḳi'de defīn-i ḫāk-i 'ıṭrnāḳ olmuştur. "Naẓar (1150)" lafẓı irtiḥāline münāsebetli bir tārīḫtir. 'İlmen derecāt-ı maṭlūbeyi iḥrāz etmiş bir ẕāt olduḳları gibi ḥüsn-i aḫlaḳ u eṭvārda aḳrānı arasında ḥā'iz-i ehemmiyet olan mevālī-yi kirāmdandılar. Vāḳıf maḫlaṣıyla fāżılāne eş'ārı vardır. Ṣadr-ı esbaḳ Ḥekīm-zāde 'Alī Paşa'nıñ Ḳabaṭaş Cāmi'i kurbünde ṭarz-ı bihterīn resm-i dil-nişīnde olaraḳ binā ettiği çeşme deñize nāẓır olan cebhesinde o 'aṣrda ser-āmedān-ı şā'irāndan bulunan Seyyid Vehbī Efendi her mıṣra'ı tārīḫ **[67b]** olmaḳ üzere bir tārīḫ-i mükemmeli vardır. Çeşmeniñ ḳara ṭarafında da vāḳıf-ı esrār-ı eş'ār olan Yaḥyā Vāḳıf Efendi'niñ şu tārīḫ-i üstādānesi masṭūr u meẕkūrdur:

Yazılsa ṭāḳına şāyeste Vāḳıfā tārīḫ
Yerinde oldı binā çeşme-i 'Alī Paşa (1145)

Muṣṭafā Nūrī Efendi

Enderūn-ı Hümāyūn ḫˇācelerinden Nūrī Efendi. Dārü's-salṭana'da doğmuştur. O 'aṣrda erbāb-ı kemāle münḥaṣır olan ṣaḥḥāflıḳ ile ta'ayyüş ederdi. Evā'il-i ḥālinde ḫaṭṭ-ı ta'līḳi Ebu'l-ma'ārif 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretlerinden yazıp müteḥayyizān-ı ḫaṭṭāṭāndan olmuş ve 'ulemā-yı kirāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi oḳumuştu. Ser-levḥa-i erbāb-ı ḫuṭūṭ olan üstād-ı şöhretgīr Yediḳuleli 'Abdu'llāh Efendi Enderūn-ı Hümāyūn ṣülüṣ ve nesḫ mu'allimi iken ṣülüṣ yazısı mu'allimlerinden biri vefāt edip ḫıdmet-i maḫlūle Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretlerine 'arż olunmuştu. 'Ulemādan bir ta'līḳ ḫˇācesine **[68a]** tevcīh olunsun diye müşārün ileyh 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi'ye ḫiṭāben irāde buyuruldu. O ẕāt da ilm-i ḫaṭṭa olan ḳudret-i kāmilesini ta'rīf ve tavṣīf ederek ḫıdmet-i maḫlūleyi Nūrī Efendi'ye tevcīh ettirdi. Ṣoñra müderrislikte iḥsān buyurularaḳ, 'ulūm-i

mütedāvileniñ ekşer-i envā'ında ḳudretli ẕevāttan olup 1150'de irtiḥāl etti. "Terk-i külfet (1150)" lafẓ-ı mürekkebi irtiḥāline tārīḫtir. Merḥūm ḫᵛāce-i 'irfān hem de Fārisī-dān dervīş-nihād, ṣaḥīḥü'l-i'tiḳād bir ẕāt olup Ḥażret-i Sünbül maḳām-ı vālāları seccāde-nişīni, mürşid-i kāmil Ḳoca Nūrü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden intisāb eden sālikān-ı ṭarīḳat-i Sünbüliyye'dendi. Bu ẕātıñ irtiḥālinde Enderūn-ı Hümāyūn meşḳ ḫᵛāceliği üstād-ı feżā'il-ḳarīn, re'īsü'l-ḥaṭṭāṭīn Eğriḳapılı Rāsim Efendi'ye iḥsān buyurularaḳ talṭīf buyurulmuştu.

İbrāhīm Efendi {Müderris}

Kibār-ı müderrisīnden İbrāhīm Efendi. **[68b]** Burusa Mevleviyyeti'nden munfaṣılan 1132'de vefāt eden Ḳayṣerīli Ḳara Murād Efendi'niñ oğlu ve Mıṣr Mevleviyyeti'nden ma'ẕūlen 1108'de rıḥlet **[eden]** Seyyid Ca'fer Efendi'niñ dāmādıdır. 'Ulemā-yı kirāmdan 'ulūm-i lāzımeyi ta'allüm ettikten ṣoñra meslek-i müderrisīne dāḫil olmuştur. Kibār-ı müderrisīnden iken 1150 tārīḫinde vefāt etmiştir. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ ilerisinde vāḳi' ḳabristānıñ Saraçlar Çeşmesi yaḳınında teṣādüf eden maḥallinde pederi sā'ir müte'alliḳātı arasında defīn-i ḫāk-i siyāhtır.

Şeyḫ Maḥmūd Efendi {Gelenbe}

Gelenbe Ḳaṣabası müftīsi fużalādan Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretleri. Büyük ceddi olan ẕāt Aydın mużāfātından Gelenbe Ḳaṣabası'nıñ fażīletli, şöhretli müftīsiydi. Bu ẕātıñ maḫdūmu Şeyḫ 'Abdu'llāh 'İṣmet Efendi, Gelenbe'den ders-i 'āmm-ı benām ve müftī-yi kemālāt-ittisām olup 1067 tārīḫinde seksen altı yaşında vefāt etti. Ḳaṣabanıñ ḳabristānında defīndir. **[69a]** Müşārün ileyhiñ maḫdūmu Muṣṭafā Efendi peder ü cedd-i kemālāt-güsteri gibi e'ālī-yi efāżıldan olup ḳaṣaba-i meẕkūr müftīliğinde 1105 tārīḫinde seksen beş yaşında intiḳāl etti. Ceddiniñ ḳabristānında pederiniñ ve ceddiniñ yanında medfūndur. Müşārün ileyh Şeyḫ Muṣṭafā Efendi'niñ oğlu Şeyḫ Maḥmūd Efendi o ḳaṣabada 1077 senesinde tevellüd ve pederinden ve sā'ir ẕevāt-ı 'ālīden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi bi't-taḥṣīl teferrüd eyledi. Tedrīs-i 'ulūm ile meşġūl olduğu zamānlarda müftīliğe ta'yīn olunup 1150'de müntaḳil-i dār-ı beḳā oldu. Ḳaṣabada ceddiniñ maḳbere-i

maḫṣūṣasında peder ü ecdādı aralarında defīndir. Fużalā vü ʿurefādan memdūḥü'l-eṭvār, meḥāsin-şiʿār bir ẕāt-ı nāmdārdı. Ferzend-i feżā'ilmendi Gelenbevī İsmāʿīl Efendi meşāhīr-i fużalādan olaraḳ Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti'nde 1205 tārīḫinde irtiḥāl eylemiştir.

ʿAlī Efendi {Ereğli}

Burusa ʿulemā-yı benāmından Ereğlili ʿAlī Efendi ḥażretleri. Ḳaradeñiz sevāḥilinde cümleniñ maʿlūmu olan maḥallerden Ereğli'de **[69b]** birçoḳ memāliki seyr ü seyāḥat ve Burusa'ya muvāṣalat ederek aṣḥāb-ı ḫayrāttan Ḥācī Eyüb Ağa'nıñ ikrām u nevāzişine maẓhar olmuş ve tedrīs-i ʿulūma devām eylemişti. Burusa'da ḫıdmet-i imāmetinde bulunduğu Murādiyye Cāmiʿi'nde sā'ir maḥallerde tedrīs ederdi. İrtiḥāli 1150 tārīḫindedir. Medfen-i ʿālimāneleri Burusa'da Lāġar Naṣūḥ Muʿallim-ḫānesi'ndeki maḳberede Anṭalya müftīsi fāżıl-ı şehīr Yūsuf Efendi'niñ merḳadi yaḳınındadır. ʿĀlim ü ʿāmil, memdūḥü'l-ḫaṣā'il bir ẕāt-ı şerīfti.

es-Seyyid ʿAbdü'l-bāḳī Efendi

Mevālīden Kevākibī-zāde ʿAbdü'l-bāḳī Efendi. Mine'l-ḳadīm Kevākibī-zādelerden Ḥaleb naḳībü'l-eşrāfı Şeyḫ Meḥemmed Mollā ḥażretleriniñ oğlu Seyyid İbrāhīm Efendi Ḥaleb'den 1000 tārīḫlerinde Dārü's-salṭana'ya gelip 1012 Ṣafer'inde müderris, 1039 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mekke-i Mükerreme mollāsı oldu. Mevleviyyette olan müddetini baʿde'l-ikmāl İstanbul'a gelirken 1040 Receb'inde Süveyş'te ġarīḳan vefāt etti. ʿUlemā vü ʿurefādan ḫoş ṣoḥbet bir ẕāt-ı sütūde-menḳabetti. **[70a]** Müşārün ileyhiñ ferzendi İstanbul ḳāḍīsi Şeyḫ Meḥemmed Efendi 1093 tārīḫinde irtiḥāl etti. Üsküdar Dereler Mescidi arḳa ṭarafındaki cesīm ḳabristānıñ Ḫarmenlik'e yaḳın olan cihetinde ṣuffe-i maḫṣūṣasında tedfīn ḳılındı. Bu ẕātıñ oğlu Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri Veliyyü'd-dīn Efendi 1140'ta vefāt etti. Pederiniñ ṣuffesinde defīndir. Bu ẕātıñ ferzendi ʿAbdü'l-bāḳī Efendi ṣınf-ı müderrisīnde ḳaṭʿ-ı merātib ederek Selānik Mevleviyyeti'yle bekām edilmiş, Dersaʿādet'te 1150'de rıḥlet eylemiştir. Ceddi Kevākibī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ ṣuffesinde onlarıñ ve pederiniñ ḳarībinde vedīʿa-i ḫāk-i ġufrān edilmiştir.

'Abdu'llāh Efendi {'Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde}

Vālidi 'ulemādan Seyyid 'Abdu'r-raḥmān Efendi, Şeh-zāde Cāmi'-i Şerīfi'nde ḫaṭīb-i edībdi. 1112'de vefāt etti. Ḳāsımpaşa semtinde zindān arḳasında kā'in ḳabristānıñ Oḳmeydānı cihetinde ṭarīḳ-ı Bayrāmī ricālinden İdrīs-i Muḫtefī ḥażretleriniñ ḳurbünde mütevārīdir. Oğlu 'Abdu'llāh Efendi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de tevellüd ve esātiẕe-i kirāmdan taḥṣīl-i **[70b]** 'ulūm edip Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Cāmi'-i nūr-lāmi'inde imām ve ders-i 'ām oldu. 1150 Rebī'ü'l-evvel'iniñ evvelinde vefāt eyledi. Pederiniñ ḳabri berāberinde defīn-i ḫāk ḳılındı.

'Alī Efendi {'Alā'iyye}

'Alā'iyyelidir. 'Ulemādan olup 1150'de vefāt etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da Naḳşibendī Dergāhı ḳarşısındaki maḳberede Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde Efendi'niñ imāmı müderris 'Abdu'r-raḥmān Efendi yanında medfūndur.

Meḥemmed Efendi {Ünye}

Terzī-zāde Meḥemmed Efendi. Ünyelidir. 'Ulemādan olup bir müddet İzmir'de tavaṭṭun etmiş, Dersa'ādet'te 1150'de rıḥlet eylemiştir. Üsküdar'da Dereler Mescidi üst ṭarafında bulunan maḳābirde maḳbūr edilmiştir.

Şeyḫ Ḥasan {Ḥasan-ı Ġarbil}

Şām 'ulemāsından Şeyḫ Ḥasan-ı Ġarbil. Ḥasan ibn Aḥmed. Şām'da doğdu. Evā'il-i ḥālinde ṣan'at u ticāret **[71a]** ile iştiġāl eyledikten ve ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān-ı Kerīm*'i itmām ettikten ṣoñra Şeyḫ İsmā'īl-i 'Aclūnī, Şeyḫ Ḥasan-ı Mışrī, Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Sefer-i Cūlānī ve müşārün ileyhim emṣāli olan e'ālīniñ derslerinden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi istiḥṣāl etti. Fāżıl, ẕarīf, laṭīf bir ẕāt olup ḫaylī seneler ders oḳuttu. Fünūn-ı mütenevvi'adan birçoḳ kütüb-i mütedāvile yazdı. 1150'den ṣoñra itmām-ı nüsḫa-i ḥayāt eyledi. Şām'da Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'nda taḳbīr edildi.

Aḥmed Efendi {Türkmānī}

Meşāhīr-i fużalā ve ḳudemā-yı ders-i 'āmdan Türkmānī Aḥmed Efendi ḥażretleri. Şām'da doğdu. 'Ulemā-yı benāmıñ ders-i 'ālimānelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi ta'allüm ettikten ṣoñra 1108'de Dārü's-salṭana'ya bi'l-vuṣūl

silk-i müderrisîne dâḫil ve fuḳahâ-yı merâtib-i müderrisîn olan Süleymâniyye râddesine vâṣıl oldu. ʿUlemâ-yı muḥaḳḳiḳînden şöhret-i ʿaẓîme ṣâḥibi bir ẕât olup İstanbul'da 1150 târîḫinden ṣoñra itmâm-ı ders-i ḥayât eyledi.

Şeyḫ Niʿmet

[71b] Ḥaleb eʿâẓım-ı efâżılından Şeyḫ Niʿmet el-Fettâḥ ḥażretleri. Vilâdetleri Ḥaleb şehrindedir. Beldesiniñ küberâ-yı fużalâsından Müftî Şeyḫ Ebu's-suʿûd-i Kevâkibî ḥażretlerinden ve emṣâli bulunan eʿâlîden taḥṣîl-i ʿulûm etmiş, Ḥaleb'de çoḳ sene tedrîs ederek intifâʿ-baḫş-ı ʿâlimân u ʿârifân olmuştur. ʿUlûm-i ʿaḳliyye vü naḳliyyede fażîleti âşkâr, mekârim-şiʿâr bir ẕâttır. 1150 sâlinden ṣoñra sinni seksen derecelerinde olaraḳ irtiḥâl etmiştir. Medfen-i şerîfi Ḥaleb'dedir.

Şeyḫ Ḥasan {Mıṣr}

Şâm meşâhîr-i ʿulemâsından Şeyḫ Ḥasan-ı Mıṣrî ḥażretleri. Mıṣrlıdır. Mıṣr ʿulemâsından taḥṣîl-i ʿulûm ederek Şâm'da tavaṭṭun etmiş ve orada ʿömrünüñ âḫirine ḳadar tedrîs eylemişti. Ṣâḥib-i kemâl, ehl-i ḥâl bir ẕât olup 1151'de vefât etti. Bâbü'ṣ-ṣaġîr ḳabristân-ı şehîrinde taḳbîr olundu. ʿUlûm-i mütedâvilede olan ḳudret-i müsellemesinden başḳa *Ḳur'ân*-ı ʿaẓîmü'ş-şânıñ mensûbâtından bulunan sebʿa, ʿaşere, taḳrîb ʿulûm-i celîlesinde daḫi feżâ'ili **[72a]** âşkârdı.

Süleymân Naḥîfî Efendi

Fużalâ-yı ricâlden Naḥîfî Efendi ḥażretleri. Süleymân bin ʿAbdu'r-raḥmân bin Ṣâliḥ. Vilâdetleri İstanbul'da 1056 senelerindedir. Ser-levḥa-i ḫaṭṭâṭîn olan ẕevâttan Ḥâfıẓ ʿOṩmân Efendi'den ṩülüṩ ve nesḫ yazılarını yazıp o ẕâttan aḫẕ-ı icâzet etti. ʿUlemâ-yı ẕevi'l-iḫtirâmdan ʿulûm-i ʿArabiyye vü Fârisiyyeyi oḳudu. Yeñiçeri aḳlâmında, ḫulefâ silkinde bulunaraḳ ḫaylî me'mûriyyetlerde bulunduruldu. 1110 târîḫinde Îrân sefâretine taʿyîn olunan Ebû Fârûḳ Meḥemmed Paşa ile Îrân cânibine revân:

> Naḥîfî bir zamân Mıṣr u Ṣıfâhân idi meşhûduñ
> Diyâr-ı Beç'de bilmem şimdi ġurbetle nedür ḥâlüñ

beytini gûyân olaraḳ 1130'da Viyana sefâretine taʿyîn edilen meşhûr Elçi İbrâhîm Paşa maʿiyyetiyle o ṭarafa bi'l-iʿzâm meşhûr olan fażîlet ü

dirāyetine binā'en 'avdetinde Şıḳḳ-ı Ṣānī Defterdārlığı me'mūriyyet mührüyle talṭīf **[72b]** ve şeref ü meziyyeti taż'īf olundu. Ṣoñraları meşāġil-i menāṣıbdan ferāġat ve Ṭopḳapısı civārında kā'in ḳonağında iḫtiyār-ı 'uzlet edip müṭāla'āt u 'ibādāta müdāvemet ederdi. 1151 tārīḫinde doḳsan beş yaşında müntaḳil-i dār-ı beḳā oldu. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada bulunan üç ḳıṭ'a maḳābir-i cesīmeden ortadaki maḳbereniñ nihāyetlerinde Maltepe ḥudūdundan ma'dūd ve Şeyḫler Ḳabristānı diye ma'lūm olan ḳabristānda *Meşnevī* şāriḥi ve sā'ir mü'ellefāt ṣāḥibi re'īsü'l-küttāb Ṣarı 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfine civār 'addolunabilen cihette defīn-i türāb ve ḳabri ziyāretgāh-ı şeyḫ ü şāb olmuştur. İntiḳāline söylenilen müte'addid tārīḫlerden levḥ-i ḳabrinde masṭūr u meẕkūr olan tārīḫ:

Göçdi dünyādan bu ẕāt-ı pāk-i mevṣūfü'l-kemāl
Raḥmet-i Ḥaḳ cānına olsun niṣār-ı Fātiḥa

Kim gelürse ḳabrine tārīḫ-i fevtin oḳusun
Bu Süleymān Naḥīfī rūḥına el-Fātiḥa (1151)

[73a] Mü'ellif-i meşhūr Müstaḳīm-zāde Süleymān Sa'dü'd-dīn Efendi'niñ tārīḫi:

O kāmil dil ölince ber-güşā yazdı ḳalem tārīḫ
Süleymān devletüñ mūr-ı Naḥīfī uçdı me'vāya (1151)

Kemālāt-ı 'ilmiyyeleri müsellem, ebu'l-kerem, muvaḳḳar u muḥterem bir ẕāttılar. Ḥacc-ı şerīfinden 'avdetinde Pīr Mevlānā ve mevlā el-kāmilīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretleriniñ Ḳonya'da vāḳi' āstān-ı pīrānelerinde seccāde-nişīn bulunan ẕāt-ı şerīften aḫẕ-ı nisbet ve iktisā-yı Mevlevī etmiş, mu'aḫḫaren Ḳāsımpaşa Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-nişīni Ḫalīl Sālik Dede ḥażretleriniñ ḫulefāsından Meḥemmed Dede Efendi'den ḫilāfet almıştı.

Meşhūr Olan Mü'ellefātı

Mefḫar-i kā'ināt *'aleyhi efḍalü'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt* Efendimiz ḥażretleriniñ Ḥaḳḳ-ı celīl-i efḫamī-penāhīlerinde *Ḥilyetü'l-envār* isminde müstaḳil bir dīvān-ı 'ārifāne, mevlid-i sa'ādet-sürūr-ı Ḥażret-i penāhī ḥaḳḳında ma'nīdār, rengīn bir manẓūme-i 'āşıḳāne, bundan başḳa manẓūm

Mi'rāciyye **[73b]** Ka'b ibn Züheyr ḥażretleriniñ *Ḳaṣīde-i Bürde*'sine İmām Būṣīrī ḥażretleriniñ *Ḳaṣīde-i Bür'e*'sine ve *Muḍarriyye*'sine nefīs taḫmīsleri, 'aşere-i mübeşşere ḥażarātınıñ manẓūm esmā-yı celīleleri, *Ḳaṣīde-i Bür'e*'ye manẓūm bir tercemesi, *Risāle-i Ḥıżriyye* ve *Āṣaf-nāme* nām eserleri, *Dīvān*-ı eş'ārı-ı feṣāḥat-şi'ārı ve bunlardan başḳa fāżılāne vü 'ārifāneleri ve *Meşnevī-yi Ma'nevī*'niñ altı cildine manẓūm ve maṭbū' tercemeleri meşhūr olan mü'ellefātındandır.

Nūḥ Efendi {Şeyḫ-zāde}

Ma'ārif-şināsān-ı ricālden Şeyḫ-zāde Nūḥ Efendi. Ḥüseyn Efendi'niñ oğlu 'Abdu'llāh Efendi'niñ ṣulbünden Dārü's-salṭanat-ı seniyye'de tevellüd ve 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi ve sülüs ve nesḫ yazılarını erbāb-ı kemālāttan istiḥṣāl ü istikmāl ederek bir ẕāt-ı fā'iḳü'l-emṣāl oldu. Aḳlām-ı feyż-ittisām-ı pādişāhīde ḳaṭ'-ı merātib edip Defter-i Ḫāḳānī Emīni ve bi'l-vekāle re'īsü'l-küttāb olup 1151'de vefāt etti.

[74a] Muṣṭafā Feyżī Efendi

Re'īsü'l-eṭibbā Ḥayātī-zāde Muṣṭafā Feyżī Efendi ḥażretleri. Ceddi Ḳoca Ḥayātī-zāde Muṣṭafā Feyżī Efendi. Meşāhīr-i 'ulemādan Ḥalebli Ṣāliḥ Efendi'niñ yerine 1080'de re'īsü'l-eṭibbā olup 1104 tārīḫinde vefāt etti. Tārīḫ-i vefātı:

Ṭıb ma'an gitdi Ḥayātī-zāde-i dānā ile (1104).

Vefātında oğlu müderrisīnden Aḥmed Efendi ba'żı küdūrāta uğrayaraḳ 1106'da rıḥlet etti. Aḥmed Efendi'niñ ferzend-i ma'ārifmendi Muṣṭafā Feyżī Efendi İstanbul'da mütevellid oldu. Gençliğinde birāderi Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed Emīn Efendi ile Enderūn-ı Hümāyūn'a alınıp Sarāy-ı Hümāyūn'da ta'līm-i 'ulūma me'mūr olan 'ulemā-yı a'lām ḥażarātından 'ulūm-i 'āliyeyi bi't-taḥṣīl ḫaṭṭāṭ-ı şehīr Eğriḳapılı Rāsim Efendi'niñ pederi Mollā 'Aşḳī Cāmi'i imāmı ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Yūsuf Efendi'den sülüs ve nesḫ ḫaṭlarını üstādāne bir şīve ile yazdı. 1129'da müderrislik ile çerāġ buyuruldu. Müderrisliğine Müstaḳīm-zāde'niñ bulduğu tārīḫ: "Muṣṭafā Feyżī (1129)." **[74b]** Müderrislik ile çerāġ buyurulduğu tārīḫte Mābeyn-i Hümāyūn'uñ ve müteferri'ātı olan devā'iriñ eṭibbāsı silkine ilḥāḳ buyurularaḳ Ḥareket-i

Altmışlı rāddesinde iken ṣudūrdan ʿÖmer Efendi'niñ irtiḥālinde 1136 Cumāde'l-āḫire'sinde re'īsü'l-eṭibbā-yı pādişāhī, 1139'da Yeñişehr mollāsı oldular. 1142'de İstanbul, 1146'da Anadolu pāyeleri bi't-tevcīh 1148 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde riyāset-i eṭibbā me'mūriyyet-i nāzikesinden ʿafv ile yerlerine birāderleri Meḥemmed Emīn Efendi ḥażretleri taʿyīn buyuruldular. 1149'da Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti'ne bi't-taʿyīn, 1150'de İstanbul'a ʿavdet edip maraż-ı nıḳrīṣten 1151'de rıḥlet etti. Ḥażret-i Ḫālid Cāmiʿ-i envār-lāmiʿiniñ miḥrāb cihetine müṣādif olan maḳābiriñ Küçük Emīr Efendi ḥażretleriniñ medfen-i şerīflerine pek yaḳın ve Ferīdūn Paşa ve Pertev Paşa türbelerine ḳarşı olan maḥallinde soḳağıñ kenārında defnedildi. Ḳabriniñ yola neẓāret eden cebhesinde pencere üzerine tertīb olunmuş olan mermer üzerine nefīs ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ ile ḥakk edilen Emru'llāh Rūḥī Efendi'niñ tārīḫi:

[75a] Fiġān çarḫ-ı felekden şekve gerdūn-ı müşebbekden
Ki dā'im ber-ʿakisdür devr-i dolāb-ı sebük-pāyı

Vücūdı ḫalḳa nefʿ-i maḥż iken işte bu merḥūmuñ
Binā-yı ʿömri oldı raḫnedār-ı dest-i kübrāyı

Cenāb-ı ser-eṭibbā Muṣṭafā Feyżī Efendi kim
Zamānında olup ḫıdmet-güẕār-ı nabż-ı Dārā'yı

Ṭabābetde lāzım ṭabʿ-ı hünermendi iken āḫir[1]
Ḳapandı rūy-ı dehre baḳmadan çeşm-i temāşāyı

Fünūn-ı ḥikmetüñ daḫi medārı şarṭ-ı ṣıḥḥatdür
Ecel geldikde naḳż eyler ḳavānīn-i eṭibbāyı

Eger şeyḫ-i re'īs olsa yaḫūd Dāvūd-i Anṭāḳī
Elinden ḳoyma mīzān-ı aʿmāl-i devāyı[2]

Bilüp ḥāl-i ʿalīlüñ lāzım-ı terkīb ü taḥlīlüñ
ʿİlācı olsa hem-reng-i dem-i iʿcāz-ı ʿĪsā'yı

Gelince vaḳt-i merhūn-ı memātı sūdmend olmaz
[75b] Ne tedbīr ü ʿamel ne zūr-ı bāzū-yı tüvānāyı

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
2 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

Bu ṣāḥib-merḳad-i rūşen bahā vü ḫayr-muʿtāduñ
Me'āl-i ser-güzeştin añla fehm it ḥāl-i dünyāyı

Kemāl-i ʿilm ü faż̈l-ı dānişinden ġayrı ẕātında
İḥāta fikretine düşme māhiyyāt-ı eşyāyı

O rütbe fenn-i ṭıbba intisāb itmişdi kim ḥayfā
Göreydi baḥṣile ilzām iderdi İbn-i Sīnā'yı

Ḫuṣūsā cedd-i aʿlāsı Ḥayātī-zāde-i Kāmil
Gidüp mīrāṯ ḳoydı añа enfās-ı Mesīhā'yı

Riyāset merkezinde ol sebebden nice müddetler
Ḳalup itdi benān-ı rāyı icrā resm-i aḥbābı

Ṭarīḳı daḫi tekmīle muvaffaḳ eyleyüp Bārī
Anadolu rütbesiyle itdigi pāye-peymāyı[1]

Ġınā geldi ḳanāʿat ḥāṣıl oldı mā-verāsından
Gidüp manṣıbla żabṭ-ı Mekke'ye çekdikde imżāyı

[76a] Selāmet birle ʿavdet eyleyüp teşrīf ḳıldıḳda
Daḫi ṭuymazdan evvel görmege bu rūy-ı aḥbābı

Cānından nefreti māniʿ olup şuġl-i tedāvīye[2]
Anuñçün itmedi taṣḥīḥ-i ṭabʿa nevʿ-i īmāyı

Vedāʿ-ı dehr idüp kıldı fedā-yı mā-melek[3]
Ḳoyup ḥüsn-i rıżāsıyla bıraḳdı gitdi dünyāyı

Ḳanad açdı hümā-yı rūḥı pervāz itdi uçmaġa
Çekildi āşyān-firāz-ı şāḫ-ı Ṭūbā'yı[4]

Ḫudā uḳbāsını maʿmūr u ḳabrin eylesün pür-nūr
Riyāż-ı cennet olsun cilvegāh-ı rāḥat-efzāyı

Duʿā resminde Rūḥī söyledüm tārīḫ-i teslīmin
Ḥekīmbaşı-i sābıḳ ḳıldı mesken dār-ı ʿuḳbāyı (1151)

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
2 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
3 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
4 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

[76b] Meḥemmed Efendi {Mü'eẕẕin-zāde}

Mü'eẕẕin-zāde Ḥācī Meḥemmed Efendi. Pederi Şeyḫü'l-Ḳurrā Meḥemmed Efendi'dir. Mü'eẕẕin-zādelik [ile] işitilmiş her ḥālde ṣāḥib-i fünūn bir ẕāttır. Sulṭān Aḥmed civārında Naḫılbend Cāmi'i'nde imāmet etmek ve ders oḳutmaḳ ile meşġūldü. 1134 Muḥarrem'iniñ on yedisinde vefāt etti. Oğlu olan Meḥemmed Efendi pederinden ve sā'ir erbāb-ı 'ulūmdan müdeḳḳiḳāne taḥṣīl-i kemālāt-ı nefīse ederek Üçler Cāmi'i'nde beş vaḳtte imāmet ederdi. 'Ālim bir ẕāttır. Vefātı 1151 Muḥarrem'indedir. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳalarında Orta Mezārlıḳ şöhretiyle bilinen cesīm ḳabristānda pederiniñ cenbinde mütevārīdir. "Ḫādim-i ehl-i 'aşḳ (1151)" elfāẕ-ı mürekkebesi vefātına tārīḫtir.

Cāru'llāh Veliyyü'd-dīn Efendi

Fużalā-yı mevālīden Cāru'llāh Efendi ḥażretleri. Muṣṭafā Efendi'niñ ṣulbünden Rūmili'nde Yeñişehr'de 1069 **[77a]** tārīḫinde tevellüd etti. O beldede Emīnler Maḥallesi'nde el-yevm mevcūd olan Ṭaş Mekteb'de iḳāmetle 'ulemā-yı benām ḥażarātınıñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl edip 1102'den ṣoñra Mekke-i Mükerreme'ye gitmiş ve yedi sene o şehr-i aḳdeste mücāvir ḳalmağla Cāru'llāh Efendi diye teşehhür etmişti. 1110'da silk-i müderrisīne dāḫil ve Maḫrec mevleviyyetlerinden birine ve mu'āḫḫaren Edirne Mevleviyyeti'ne nā'il olmuştu. İstanbul'da 1151 Cemāẕiye'l-āḫire'sinde itmām-ı ders-i ḥayāt eyledi. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmi'-i Şerīfi ḥavluşunda binā ettiği medrese ve kütüb-ḫāne ḥaẕīresinde mānend-i gencīne-i fünūn mestūr u medfūn ḳılındı. 'Ulemāyı muḥaḳḳiḳīn, fużalā-yı müteverri'īnden, aḫlāḳ-ı ḥüsn, eṭvār-ı müstaḥsene ile kesb-i ittiṣāf etmiş, ḳuvve-i ḥāfıẓa vü nāṭıḳa ile mümtāz olmuş bir ẕāttı. Mekke-i Mükerreme'de yedi sene mücāveret ettiği müddette ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ḳıdve-i meşāyiḫinden Yekdest-i Mekkī ḥażretlerinden intisāb u himemāt-ı 'ārifānelerini **[77b]** iktisāb eylemişti. Üç yüz on dokuz eḥādīṯ-i celīle-i ḳudsiyyeyi cāmi' eṣer-i 'ālimānesi Ḳāḍī-zāde-i Rūmī'niñ *Şerḥ-i Çaġmīnī*'sine Fenārī Ḳul Aḥmedī üzerine *Şerḥ-i Maḳāṣıd*'a da 'ilm-i ādābdan *Ḥüseyniyye*'ye *Taṣavvurāt, Taṣdīḳāt, Vaż'iyye-i 'İṣāmī* üzerlerine başḳa başḳa muḥaḳḳiḳāne ḥāşiyeleri, *Şerḥ-i 'Aḳā'id-i 'İṣāmī* üzerine ta'līḳātı, 'ilm-i ādābdan Ṭaşköprīli-zāde üzerine ḥāşiyesi, 'ilm-i ādābdan *Birgivī şerḥi* ve

Ḳāḍī-zāde üzerine ḥāşiyeleri, *Ādāb-ı Mīrī* üzerine ḥāşiyesi, *Tefsīr-i Ḳāḍī*'niñ ḥāşiyesi olan *'Işām* üzerine ḥāşiyesi, sā'ir mü'ellefāt-ı feżā'il-simātı vardır. Ekşer-i āşārı kütüb-ḫānesinde mevcūddur.

es-Seyyid Meḥemmed Efendi {Hāşim Efendi-zāde}

Hāşim Efendi-zāde fużalādan Meḥemmed Efendi **[78a]** Anadolu ḳāḍī-'askeri Ḳudsī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ ketḫüdāsı olup 1088 Ramażān'ınıñ yigirmi yedisinde irtiḥāl eden meşāhīr-i ḥaṭṭāṭīnden ve ḳudemā-yı müderrisīnden fāżıl-ı şā'ir Burusalı Seyyid Hāşim Efendi ḥażretleriniñ ferzend-i ma'ārifmendidir. Dārü's-salṭana'da tevellüd etmiştir. Fużalā-yı benāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl ederek müderris ve Maḫrec mollāsı olmuştur. Şām Mevleviyyeti'nde 1151 tārīḫinde vefāt etmiştir. O tārīḫte fużalāyı müderrisīnden bulunan 'İṣmet Meḥemmed Efendi'niñ söylediği tārīḫtir:

Ḳıla Hāşim-zāde cennetde maḳām (1151)

Erbāb-ı kemālāttan, ḥüsn-i aḫlāḳ ṣāḥibi bir ẕāttır.

Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi

Ma'ārif-şināsān-ı müderrisīnden Kerīm-zāde Ṣādıḳ Efendi. Ceddi Sami'ī 'Abdü'l-kerīm Efendi. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatları 'ulemā-yı a'lāmından ma'lūm u meşhūr bir ẕāttır. **[78b]** Bu ẕātıñ maḫdūmu Refdī Meḥemmed Efendi Mekke-i Mükerreme pāyelerinden fażīlet ü reviyyet, 'iffet ü nezāhet ile ma'rūf u mevṣūf bir ẕāt olup 1134 Rebī'ü'l-āḫir'inde vefāt etmiştir. Ḥażret-i Ḫālid *raḍiya'llāhu 'anh* türbe-i mu'aẓẓamaları ḥarīm-i faḫāmet-vesīminde vāḳi' ḳabristānıñ Bahāriyye Cāddesi'ne neẓāret eden cihetinde meşāhīrden 'Uryānī Dede Türbesi yaḳınında defnedilmiştir. Oğlu 'İffetī Muṣṭafā Efendi'niñ tārīḫ-i belīġānesi seng-i mezārında maḥkūktur:

Fāżıl u münşī-yi devrān Sāmi'ī 'Abdü'l-kerīm
Eyleyüp maḫdūmı nāgeh 'azm-i gül-geşt-i cinān

Ārzū-yı ḥacc ile āḫir ṭarīḳ-ı kāmda
Rütbe-i Mekke ile ḥayfā ḳaldı bī-berg ü nişān

Niyyetiyle Ḥażret-i Allāh me'cūr eyleyüp
Cilvegāhın eyleye nüzhetgeh-i kerrūbiyān

Yazdım iḫlāṣile tārīḫ-i vefātın ʿİffetī
Cennetü'l-meʾvā ola Refdī Efendi'ye mekān (1134)

[79a] Müşārün ileyh Refdī Efendi'niñ oğlu mūmā ileyh ʿİffetī Muṣṭafā Efendi müderrisīnden neşr ü şiʿrde muḳtedir bir mecmūʿa-i cevāhir-i nevādirdi. 1139 Muḥarrem'inde rıḥlet etmiştir. Ḥażret-i Ḫālid *raḍiya'llāhu ʿanh* türbe-i muʿaẓẓamaları ḥarīminde pederiniñ ʿalāmet-i ḳabri yanına tedfīn ḳılınmıştır. Bu ẕātıñ ve pederiniñ ʿalāmet-i ḳabirleri o mevḳiʿ-i muḳaddeseniñ żıyḳ u ṣıḳ maḥalline müṣādif olmasıyla 1250 tārīḫlerine doğru yere yatırılmış ve bir müddet ṣoñra kaybedilmiştir. Ancaḳ ḳabirleriniñ muvācehe penceresi üzerinde Kerīm-zāde ʿİffetī Muṣṭafā Efendi'niñ ḳabri olduğunu beyān eden bir saṭır ḳadar nefīs taʿlīḳ yazısı durmaktadır. Refdī Meḥemmed Efendi'niñ dīger oğlu ve merḥūm ʿİffetī Muṣṭafā Efendi'niñ küçük birāderi Ṣādıḳ Efendi Dārü's-salṭana'da mütevellid, ḥāl-i şebābetinde müderris oldu. Maʿārifmendān-ı zādegāndan ve Mūṣıla-i Süleymāniyye rāddesi müderrislerinden olup Ṭop-ḫāne semtinde oṭururdu. 1151 Şaʿbān'ında dār-ı beḳāya naḳleyledi. Üsküdar'da Doğancılar'dan Ḳaraca Aḥmed'e gidilirken Ṭūnusbāġı cihetine meyl olunduḳta Şeyḫü'l-İslām Mīrzā-zāde, **[79b]** Şeyḫ Meḥemmed Efendi ve oğlu Saʿīd Efendi ve müteʿalliḳātı olan küberā-yı ʿulemānıñ ṣuffesi ḳarşısında ve ṣol ṭaraftaki ḳabristānda vedīʿa-i ḫāk-i ġufrān edildi. Levḥ-i ḳabrinde mevcūd olan tārīḫ-i vefātı:

Kerīm-zāde Efendi rükn iken Ṭop-ḫāne'de āḫir
Fenāsın bildi dehrüñ ʿāzim-i şehr-i cinān oldı

Kerīmü'ṭ-ṭabʿ idi ḥüsnü'ş-şiyem ẕātında ẓāhirdi
Semend-i ṭabʿı encāmında mekfūfü'l-cinān oldı

Süleymāniyye'ye īṣāl itdi rütbesin lākin
Bıraḳdı manṣıb-ı dünyāyı ʿuḳbāya revān oldı

Ḫulūṣ-ı ḳalbi varmış dergeh-i mevlāsına ḥaḳḳā
Ki biñ yüz elli bir Şaʿbān'ı cār-ı müsteʿār oldı

Ḫudā pür-nūr-ı raḥmet ravża-i cennet ide ḳabrin
Anuñ kim rūḥına bir Fātiḥa iḫlāṣ-ḫᵛān oldı

Maḳāmında olup ḫayrü'l-ḫalef oġlu ʿAzīz olsun
Disün aḥbābı gördükçe bu āndan ḫānedān oldı

[80a] Birçoḳ ḫayretlerle fikr idüp aḥbābı fevtinde[1]
Eḥibbā dirdi āyā meskeni ḳanġı mekān oldı

Başın ḳaldurdı Vāḳıf söyledi mıṣraʿ-ı tārīḫin
Meḥemmed Ṣādıḳ'a Firdevs-i aʿlā āşyān oldı (1151)

Oğlu ʿAzīz Bey ʿulemādan olduğu ḥālde 1180 tārīḫlerine ḳadar muʿammer olmuştur.

Meḥemmed Efendi {Yūsuf Efendi-zāde}

Mü'ellefāt-ı müteʿaddide ṣāḥibi olan re'īsü'l-fużalā ve şeyḫ-i meşāyiḫü'l-ḳurrā Yūsuf Efendi-zāde ʿAbdu'llāh Ḥilmī Efendi ḥażretleriniñ meclis-i nefīs-i niḫrīrānelerinden istifāde eden ʿulemā-yı kirāmdandır. 1151'de vefāt etmiştir. Ṭopḳapısı ḫāricinde vāḳiʿ ḳabristānda üstādı müşārün ileyhiñ merḳad-i mebrūkleri dā'iresinde maḳbūr ḳılındı.

Meḥemmed Efendi {Münād-zāde}

Burusa ʿulemā-yı benāmından Münād-zāde Meḥemmed Efendi. Cedd-i feżā'ilmendi ʿAlā'iyyeli Aḥmed Efendi ḥażretleri. 1027 tārīḫinde Burusa **[80b]** müderrisīni silkine sālik olup Mekke-i Mükerreme pāyesiyle re'īsü'l-müderrisīn olmuşlar ve 1067 tārīḫinde tekmīl-i ders-i ḥayāt etmişlerdir. Burusa'da Eski Maḥkeme denilen mevḳiʿde İbrāhīm Paşa Cāmiʿi muḳābilinde olan Muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde medfūn ve ḳabr-i şerīfleri ziyāretgāh-ı erbāb-ı fünündur. ʿUlemā-yı aʿlām ve fużalā-yı daḳāyıḳ-ittisāmdan ʿālī-ḳadr bir ẕāttır. ʿAllāme-i müşārün ileyhiñ maḫdūmları ʿAbdu'r-raḥmān Efendi Burusa müderrisleri ṣınfına dāḫil ve Süleymāniyye rāddesine vāṣıl oldu. 1069'da vefāt edip pederi müşārün ileyhiñ yanına defnolundu. Ḳudemā-yı ʿulemā vü fużalādan bir ẕāttır. Bu ẕātıñ maḫdūmu Meḥemmed Efendi Burusa'da re'īsü'l-müderrisīn ve ḳudemā-yı ders-i ʿamm-ı kemālāt-ḳarīndi. 1135'te irtiḥāl eyledi. Peder ü cedd-i maʿālī-eṣeri yanında mütevārīdir. Meḥemmed Efendi'niñ oğlu Muṣṭafā Mecdī Efendi Burusa'da 1077 sālinde

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

tevellüd etti. ʻUlemā-yı kirām ḥażarātınıñ mecālis-i ʻaliyyelerinden aḫẕ-ı ʻulūm ederek 1119'da İbtidā-yı Ḥāric rāddesinden silk-i müderrisīne dāḫil ve kibār-ı müderrisīn derecesine vāṣıl oldu. **[81a]** Erbāb-ı faẕl u ʻirfāndan olup edebiyyātta da ḳudret ü liyāḳātı vardı. 1151'de rıḥlet edip peder ü ecdādı dā'iresinde maḳbūr oldu. Mecdī maḫlaṣıyla maʻnīdār eşʻarı daḫi vardır.

Ḫalīl Efendi

ʻUlemā vü ʻurefādandır. Vefātı 1151'dedir. Ḥażret-i Ḫālid civārında Zāl Maḥmūd Paşa Cāmiʻi ḳurbünde Kiremitçi Süleymān Ağa Mescidi ḳarşısında medfūndur.

Şeyḫ ʻÖmer {Ḥumuṣ}

Ḥumuṣ meşāhīr-i ʻulemāsından Şeyḫ ʻÖmer-i Baḳrāṣī ḥażretleri. Baḳrāṣī Şeyḫ Yūsuf'uñ oğludur. Memleketinden Ḥumuṣ'a bi'l-vuṣūl tedrīs-i ʻulūm ile meşġūl olurdu. Eʻālī-yi esātiẕeden olup müddet-i vāfire ders oḳumuş bir ẕāttır. 1152'de irtiḥāl edip Ḥumuṣ'ta Cāmiʻü'n-Naḥle diye şöhret bulan cāmiʻ-i şerīfiñ mināresi altına teṣādüf eden laḥde vaż' u taḳbīr olundu.

[81b] Şeyḫ Ṣāliḥ {Şām}

Şām fużalā-yı benāmından Şeyḫ Ṣāliḥ ḥażretleri. Şeyḫ İbrāhīm ibn Ḫalīl'iñ ṣulbünden Şām'da taḳrīben 1090 senelerinde tevellüd etti. *Ḫulāṣatü'l-eṣer* nāmıyla müştehir olan tārīḫiñ mü'ellifi fużalādan Şeyḫ Meḥemmed Emīn el-Muḥibbī'dir. ʻUlūm-i mütedāvileyi lāyıḳıyla oḳudu. Fużalādan ve edebiyyātıñ ekṣer-i envāʻında liyāḳatlı ẕevāttan Sulṭān Selīm-i ḳadīm ḥażretleriniñ Şām'da binā ettikleri cāmiʻ-i şerīfte ʻālimāne ḫiṭābet ederdi. 1152 Rebīʻü'l-āḫir'inde irtiḥāl edip Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı'na defnolundu.

Şeyḫ Ḥüseyn {Mūṣulī}

Şām ʻulemāsından Şeyḫ Ḥüseyn-i Mūṣulī. Şeyḫ Aḥmed-i Mūṣulī'niñ oğludur. İbn Mūṣulī diye maʻrūftur. Mūṣul'da tevellüd etmiştir. Şām'da Şeyḫ ʻAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden aḫẕ-ı ʻulūm etmiştir. ʻUlūm-i mütenevviʻada ḳudretli, edebiyyātta liyāḳatlı bir ẕāttır. Vefātı 1152'de ve medfeni Merc-i Daḥdāḥ maḳābirinde ʻulemā-yı aʻlāmıñ merāḳıd-ı münevvereleri arasındadır.

[82a] ʿOṣmān Efendi {Ḥasan Efendi-zāde}

Ḥasan Efendi-zāde. Mesbūḳü't-terceme, re'īsü'l-ʿulemā Ḥasan Efendi ḥażretleriniñ oğludur. Ṭarīḳ-ı ʿilmīde Selānik Mevleviyyeti'ni iḫrāz edip 1152 Ṣafer'iniñ yigirmi beşinde rıḥlet eylemiştir. Üsküdar'da Dereler Mescidi ile Saraçlar Çeşmesi arasındaki maḳābirde pederi yanında defīndir.

ʿAbdu'llāh Efendi {Ṣāʿid ʿAbdu'llāh}

Anadolu ḳāḍī-ʿaskeri fāżıl-ı meşhūr Ṣāʿid ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleri. Burusa Mevleviyyeti'nden maʿzūlen rıḥlet eden fāżıl-ı şehīr Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ ferzendi ve ṣudūrdan Vakʿa-nüvīs Rāşid Efendi ḥażretleriniñ dāder-i feżā'ilmendi olup vilādetleri Dārü's-salṭana'da vāḳiʿ oldu. Küçük birāderi müşārün ileyh ile ṣudūrdan ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi ḥażretlerinden ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi yazdı. ʿUlemā-yı aʿlāmıñ mecālis-i ḥaḳāyıḳ-güsterīlerinden ʿulūmu oḳudu. Silk-i müderrisīnde teraḳḳī ettikleri eṣnāda sefāretle Īrān cānibine iʿzām buyuruldu. İstanbul'a ʿavdetinde 1134'te Baġdād Mevleviyyeti **[82b]** Hemedān'ıñ fetḥi ʿaḳībinde 1139 Receb'inde Maḫrec-i Ḥaleb pāyesiyle Hemedān Mevleviyyeti, 1140'da Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn pāyesi, 1143 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti, 1144 Ramażān'ında İstanbul ḳāḍīliği, 1150 Muḥarrem'inde Anadolu ṣadāreti menāṣıb-ı mümtāzesine ṣāʿid oldular. 1152 Rebīʿü'l-evvel'inde irtiḥāl etti. Fażīlet ü liyāḳati, dirāyet ü ẕekāveti müsellem, ṣāḥib-i ḳāl ü ḳalem bir ẕāt-ı ʿulüvvü'l-himemdiler. Ṣāʿid maḫlaṣıyla belāġat-perverāne şiʿrleri de vardır.

Ḥasan Efendi {Üsküdar}

ʿUlemādan Üsküdarlı Ḳara Ḥasan Efendi. *Ḳur'ān*-ı celīlü'ş-şāna mensūb olan sebʿa ve ʿaşere ve taḳrīb fünūn-ı muḳaddesesini ve ʿulūm-i sā'ireyi ʿulemā-yı benāmdan telaḳḳī ederek aḳrānı miyānında yüz ağarttı. Üsküdar'da Çinili Cāmiʿ-i Şerīfi'nde fāżılāne, üstādāne ḫiṭābet ederdi. 1152 Ramażān'ınıñ on beşinde terk-i ḥayāt-ı müsteʿār eyledi. Üsküdar'da Dereler Mescidi üst ṭarafında Orta Mezārlıḳ nām maḳābirde **[83a]** birine dāḫil oldular. Cāmiʿ-i Ḥażret-i Süleymān-ı Ḫānī'de tedrīse başladılar. Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ ikinci meşīḫatında 1121

tārīḫinde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīn-i kirāma idḫāl olunduḳtan biraz ṣoñra Enderūn-ı Hümāyūn ḫˇāceliği ve 1138 Muḥarrem'inde Köprīli-zādelerden Nuʿmān Paşa'nıñ ḫˇācesi Aḥmed Efendi'niñ maḥlūlünden Enderūn-ı Hümāyūn kütüb-ḫāne ḫˇāceliği ve 1146 Rebīʿü'l-āḫir'inde Selānik ve 1153 Muḥarrem'inde Mıṣr ve 1158 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme mevleviyyetleri tevcīhiyle tekrīm buyuruldu. Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti'nde olan müddet-i muʿayyenesini ikmāl ettikten ve Dār-ı Ḫilāfet'e geldikten ṣoñra Cerrāḥpaşa Cāmiʿi ḳarşısında kā'in ḳonağında sākin olurdu. Nüsḫa-i nefīse-i ḥayātı ikmāl ettikleri 1163 senesi Rebīʿü'l-āḫir'iniñ yigirmi beşinci günüdür. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi'nde cemāʿat-i keşīre ile namāzı edā olunaraḳ ḳonağı ḥiẕāsında evliyā-yı mükerremīnden Şeyḫ Elvān Dede *ḳuddise sirrahu* ḥażretleriniñ zāviyesi sāḥasında dede-i müşārün ileyhiñ ayaḳ ucu cānibinde cāddeye nāẕır olan maḥalle o vücūd-ı kemālāt-ālūdu defnettiler. **[83b]** Merḥūm-ı müşārün ileyhiñ nihān-ḫāne-i sīneleri, gencīne-i cevāhir-i ʿulūm-i āliye ve ḫazīne-i nevādir-i fünūn-ı ʿāliye olup zamānında miṣli nādir bir fāżıl-ı yegāneydiler. Cāmiʿ-i Süleymān-ı Ḫānī'de ve Ebu'l-fütūḥ Meḥemmed-i Ḫānī'de ve Cerrāḥpaşa Cāmiʿi'nde ve bir müddet ḳonağında mecmūʿu altmış seneye yaḳın bulunan pek uzun bir zamān tedrīs-i ʿulūm ederek bu ṣūretle de mümtāz-ı aḳrān olmuşlar ve üç defʿa icāzet vermek şerefini iḥrāz eylemişlerdir. Bundan başḳa ʿulemā miyānında taʿṭīlāt dersleri taʿbīr olunan tefsīr, ḥadīṯ, fiḳh fünūn-ı celīlesinden ve fünūn-ı sā'ireden nice kütüb-i muḳaddese vü mütedāvile tedrīs ü taḳrīr buyuraraḳ ferīd-i āvān olan birçoḳ erbāb-ı faẕl u ʿirfāna me'ḫaẕ-ı istifāde olmuşlardır.

Mü'ellefāt-ı Niḥrīräneleri

Ādāb-ı Birgivī'ye *İstiʿāre-i Semerḳandī*'ye başḳa başḳa fāżılāne şerḥleri, *Muḳaddemāt-ı Erbaʿa*'ya müteʿaddid ḥāşiyeleri, *İṣbāt-ı Vācib* miṣilli teṣānīf-i ʿadīde vü ʿālimāneleri, āṯār-ı meẕkūreden mā-ʿadā beyne'l-fużalā maḳbūl olan āṯār-ı ferīde ve resā'il-i müfīdeleri, müddeʿā-yı ehliyyetlerine delīl-i ḳavīdir.

[84a] İbrāhīm Efendi {İstanbul}

İstanbulludur. ʿUlemā-yı aʿlāmıñ ḫalḳa-i taʿlīm ü ifādelerine müdāvemet ve taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifet eden ʿālimīndendir. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de 1162 ve 1163 tārīḫlerinden birinde itmām-ı ders-i ḥayāt eylemiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi'niñ ḳarşısında vāḳiʿ ḳabristānda Ḥażret-i Ḫālid *raḍiye ʿanhu'l-Vāḥid* sülāle-i fāḫirelerinden ve fużalā-yı mevālīden Şāmlı Şemsü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ maḳbere-i maḫṣūṣu ḳurbünde vedīʿa-i raḥmet-i ilāhī ḳılınmıştır.

ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi {Ṣandıḳlılı}

Fużalā-yı mevālīden ve meşāhīr-i mü'ellifīnden olup 1088 tārīḫinde irtiḥāl eden Ṣandıḳlılı ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi ibn Pīr-i Ḳıdem ibn Şeyḫ Naṣūḥ ḥażretleriniñ birḳaç evlādından biriniñ dāmādı ve Ḥalīm-zāde Dāmādı diye meşhūr olan Selānik mollāsı ʿAbdu'llāh Efendi'niñ oğludur. İstanbul'da doğmuştur. Vālidesi ṭarafından ceddi bulunan müşārün ileyh ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi'ye nisbetle Ḥalīm-zādelik ile maʿrūftur. **[84b]** Mūṣıla-i Süleymāniyye rāddesi müderrislerinden ve erbāb-ı kemāldendir. Sinni elliye müteḳāriben 1163 tārīḫinde irtiḥāl eylemiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi muḳābilinde bulunan maḳābiriñ Otaḳçılar'a ve Muṣṭafā Paşa Tekyesi öñüne tevāṣül edecek olan cāddeye yaḳın maḥallinde pederi ve müteʿalliḳātı arasında mütevārīdir.

İsmāʿīl Efendi

ʿUlemādan olup 1163 tārīḫinde vefāt etti. Laʿlī Efendi Çeşmesi ḳarşısındaki maḳābiriñ Ḳuyubaşı'na yaḳın olan cihetinde medfūndur. Muʿāṣırı bulunan ʿulemādan Meḥemmed Efendi daḫi 1163 Şaʿbān'ında fevt olmuştur. İsmāʿīl Efendi'niñ yaḳınında defindir.

Yūsuf Efendi {Ḳaraḥiṣār-ı Şarḳī}

Ders-i ʿāmm-ı şehīr Seyyid Yūsuf Efendi ḥażretleri. Ḳaraḥiṣār-ı Şarḳī'de doğdu. Eʿālī-yi efāżıldan taḥṣīl-i ʿulūm ettiği zamānda esātiẕe-i ḳırā'āt-ı Ḳur'āniyyeden fünūn-ı celīle-i vücūhātı aḫẕ u telaḳḳī etti. Oḳuduğu fenleriñ cümlesinde teraḳḳī etti. Bundan ṣoñra **[85a]** Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīflerinde imām ve ders-i ʿāmm-ı feżā'il-ittisām olup ekṣer-i fünūnda ve ʿilm-i celīl-i tefsīrde kemālāt-ı ʿazīmesi derkārdı.

Tekmīl-i ders-i ḥayāt etmeleri 1163 tārīḫindedir. Ṭopḳapısı ḫāricinde ortadaki maḳbereniñ müntehālarında Şeyḫler Mezāristanı yaḳınında tedfīn ile vedīʿa-i ḫāk-i ġufrān ḳılındı.

ʿAbdu'llāh Efendi {Maġribli}

Ders-i ʿām Maġribli ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleri. Müderrisīn-i feżā'il-ḳarīnden ve Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i feyż-lāmiʿi, ḳudemā-yı ders-i ʿāmından olup 1163'te tetmīm-i ders-i ḥayāt eylemişdir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi'niñ öñünden Otaḳçılar'a giden cāddeniñ ṣol ṭarafında Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde ʿAlī Efendi ve Dürrī-zāde Muṣṭafā Efendi ṣuffeleriniñ civārında mütevārīdir.

Meḥemmed Efendi {Ders-i ʿām}

Ders-i ʿām Meḥemmed Efendi. Memālik-i maḥrūse-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhīniñ bir cihetinden neş'et ve o ʿaṣrıñ ʿulemāsından **[85b]** taʿallüm-i ʿilm ü maʿrifet ederek meslek-i müderrisīne dāḫil oldu. Müteḥayyizān-ı esātiẕedendi. 1163'te itmām-ı risāle-i ḥayāt eyledi. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ yanındaki küçük ḳabristānda *Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye*'niñ bu eṣer-i ʿācizānemden muḳaddemki ẕeyliniñ mü'ellifi Şeyḫī Efendi'niñ ḳabr-i meşhūru kurbünde defn ile vedīʿa-i raḥmet-i Rabb-i Ġafūr ḳılındı.

Yūnus Efendi

Meşāhīr-i ders-i ʿāmdan Yūnus Efendi ḥażretleri. Müteḥayyizān-ı fużalāyı müderrisīnden ve Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi ders-i ʿāmm-ı benāmındandı. 1163 Ẕi'l-ḥicce'siniñ dördünde ikmāl-i ders-i ḥayāt eyledi. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi'niñ ḳarşısında bulunan maḳābiriñ ḳapıya yaḳın olan maḥallerinde mevālīden Maḥremī-zāde ʿAlī Efendi'niñ ḳarībinde defīndir.

Şeyḫ Muṣṭafā {Medīne}

Medīne-i ʿāliye ʿulemā-yı aʿlāmından Şeyḫ Muṣṭafā eş-Şirvānī ḥażretleri. Pederi Şeyḫ Cemāl Yūsuf bin İbrāhīm. Şirvān'dan Medīne-i ʿāliyeye hicret ve o belde-i muʿaẓẓamada tedrīs ile meşġūl iken ʿālem-i ʿuḳbāya rıḥlet eyledi. **[86a]** O ẕātıñ Şirvānī nāmı ile meşhūr olduğu gibi oğlu Şeyḫ Muṣṭafā da Şirvānī diye maʿrūftur. Müşārün ileyh Şeyḫ Muṣṭafā ḥażretleri

Medîne-i Münevvere belde-i muḳaddesesinde 1088 târîḫinde tevellüd ve ʿammisi ʿAlî Efendi'den ʿulûm-i ʿâliye vü âliyeyi ve Şeyḫ ʿAbdu'llâh ibn Sâlim el-Başrî ḥażretlerinden kütüb-i Fârisiyye'yi ve sâ'ir ẕevât-ı feżâ'il-simâttan ʿilm-i celîl-i ḥadîṯi aḫẕ u telaḳḳî etti. Mescid-i celîl-i ḥażret-i nebevîde ve civâr-ı füyûżât-medârında olan medrese-i ḫalîfede ʿulûm-i mütenevviʿa tedrîs ederdi. Ḳudemâdan ve fużalâdan olmalarına binâ'en Ḥarem-i Şerîf şeyḫü'l-e'imme ve'l-ḫuṭebâsı, ḫıdemât-ı muḳaddesesi ile ḳadri iʿlâ edildi. Dârü'l-Ḫilâfeti'l-ʿAliyye'ye gelmek ârzûsuyla Medîne-i ʿâliyeden ḥareket ve Mıṣr'a muvâṣalat edip Mıṣr'da 1164 sâlinde rıḥleti vuḳûʿ buldu. Medfen-i mebrûk-i ʿâlimâneleri Mıṣr'dadır.

Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmân {Şâm}

Şâm fużalâsından Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmân ḥażretleri. ʿAbdu'r-raḥmân bin Aḥmed-i Ṣanâdîḳî olmaḳ üzere *Mücelledât-ı Târîḫiyye*'de maẕbûṭṭur. Pederi ve birâderi ṣandîḳ iʿmâl etmeleriyle bu ẕât da o nâm ile benâm olmuştur. **[86b]** Vilâdeti Şâm'dadır. Memleketinde ders oḳuduḳtan ṣoñra iki defʿa Mıṣr'da mücâveret etmesiyle bu müddette Câmiʿü'l-Ezher ʿulemâ-yı aʿlâmından Şeyḫ ʿAliyy-i Ḍarîrî ḥażretlerinden ve emṡâli olan eʿâlîden taḥṣîl-i ʿulûm etti. Şâm'da Câmiʿ-i Emevî'de fâżılâne tedrîs ü taḳrîr-i fünûn ederdi. Müdeḳḳiḳîn-i fużalâdan olup fıḳh, uṣûl-i naḥv fenlerinde kemâlâtı ve fünûn-ı sâ'irede aḳrânı olan ʿulemâya müşâreketi derkâr, sâʿî vü mücid bir ẕât-ı meḥâsin-şiʿârdı. Bir müddet Dârü'l-Ḫilâfe'de ve Ṭrablusġarb'da müsâferet ettikten ṣoñra Şâm'da 1163'te itmâm-ı risâle-i ḥayât eyledi. Bâbü'ṣ-ṣaġîr ḳabristân-ı şehîr civârında taḳbîr edildi. *Şemâ'il-i şerîf* ile *Ḳaṣîde-i Bürde*'ye niḥrîrâne şerḥleri, iʿrâb ḥaḳḳında resâ'il-i pür-feżâ'ili ve sâ'ir te'lîfât-ı daḳâyıḳ-iştimâli müsellem-i fuḥûldür.

Şeyḫ Meḥemmed {Bosna}

Şâm küberâ-yı fużalâsından Şeyḫ Meḥemmed ḥażretleri. Meḥemmed bin Aḥmed bin Meḥemmed bin Aḥmed bin Meḥemmed bin İdrîs. Pederiniñ pederi olan **[87a]** Şeyḫ Meḥemmed Bosnalıdır. Ḥaleb'de taḥṣîl-i ʿulûm ve bir müddet tavaṭṭun ettikten ṣoñra Şâm'a gelmiş ve eʿâẓım-ı ʿulemâdan Şeyḫ Muḥammed Bedr-i Ġazzî ve Şeyḫ Necm-i Behisnî ḥażarâtından ve sâ'ir müdeḳḳiḳîn-i fużalâdan istiḥsâl-i kemâl etmiştir. Şâm efâżılından

olduğu ḥālde 1161 Rebī'ü'l-evvel'inde müntaḳil-i dār-ı beḳā olmuştur. Oğlu Şeyḫ Aḥmed pederi gibi Bosna'da tevellüd ve Ḥaleb'de tavaṭṭun edip onuñ ile Şām'a gelmiş ve orada vefāt eylemiştir. Bu Şeyḫ Aḥmed'iñ oğlu Şeyḫ Meḥemmed Şām'da tevellüd ve ceddi Şeyḫ Meḥemmed ve sā'ir fużalā ḥażarātınıñ ḫalḳa-i ta'līm ü tedrīsinden taḥṣīl ve tekmīl-i fünūn etmiştir. Cāmi'-i Emevī meşāhīr-i 'ulemāsından mükemmel bir ẕāttır. 1164 sālinde itmām-ı ders-i ḥayāt eylemiştir.

Şeyḫ Aḥmed

Şām meşāhīr-i fuḳahāsından Şeyḫ Aḥmed ḥażretleri. Aḥmed bin Aḥmed bin Aḥmed bin Muḥammed bin Muṣṭafā. Pederi olan Şeyḫ Aḥmed-i Ḥırsetī Şām'da 1040 tārīḫinde doğdu. 'Allāme-i nükte-dān **[87b]** Şeyḫ Kemālü'd-dīn ibn Yaḥyā ed-Dımışḳī ḥażretleriniñ ḫalḳa-i ta'līm-i ḥaḳāyıḳ-penāhīlerinden ta'allüm-i 'ulūm edip 1070'te icāzet aldı. Şām'da tedrīs-i 'ulūm u te'līf ile bi'l-iştiġāl 1115'te beḳāya intiḳāl eyledi. Bābü'ṣ-ṣaġīr ḳabristān-ı şehīrinde taḳbīr edildi. Maḫdūmu Şeyḫ Aḥmed faż̇l u ṣalāḥ ile mevṣūf ve tedrīs-i fünūn ile me'lūf bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāttı. 1164 Rebī'ü'l-evvel'iniñ yigirmi ikinci Cum'a günü dār-ı 'uḳbāya müntaḳil oldu. Bābü'ṣ-ṣaġīr'de pederi merḥūmuñ merḳad-i 'ālimānesi yanında medfūndur.

el-Ḥāc İsmā'īl Efendi {İstanbul Ḳāḍīsi}

İstanbul ḳāḍīsi, Üsküdarī İsmā'īl Efendi ḥażretleri. İstanbul ḳāḍīliğinde müddet-i ma'lūmesi olan bir seneyi ikmāl ettikten ṣoñra 1093 tārīḫinde intiḳāl eden niḥrīr-i şehīr Mīr-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesi ve ṭarīḳ-ı küberāsından olup 'ulemā arasında faż̇īletli ḳażiyye-i müselleme gibi muṣaddaḳa olan Manṭıḳcı Mes'ūd Efendi'niñ oğludur. Üsküdar'da tevellüd etmesi Üsküdarī diye teşehhür etmesini mūcib olmuştur. **[88a]** Dayısı Mīrzā-zāde Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ neẓāret-i kemālāt-perverīleri ile 'ulemā-yı a'lāmıñ ders-i daḳāyıḳ-şi'ārīlerinden fünūn-ı mütedāvileyi telaḳḳī ve ṭarīḳ-ı müderrisīnde teraḳḳī etmişti. Maḫrec Mevleviyyeti'nden biri ve mu'aḫḫaren Şām ve 1159 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme mevleviyyetleri ve 1160 Ša'bān'ında Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye ḳāḍīliği tevcīh edildi. 1164 tārīḫinde vefāt etti. Üsküdar'da

Paşaḳapısı öñünden Ḳaraca Aḥmed'e giden cāddeniñ ṣağından Tūnusbāġı ṭarafına ṣapılaraḳ biraz gidildikte ṣol ṭarafında bulunan ḳabristānıñ cāddeye yaḳın olan maḥallinde ceddi Mīrzā Meḥemmed Efendi ṣuffesiniñ ḳarşılarında defn ile vedīʿa-i raḥmet-i Yezdānī ḳılındı.

Meḥemmed Lāyiḥ Efendi

Fużalā-yı mevālī-yi kirāmdan Lāyiḥ Efendi. Ḳırım dāḫilinde Kefe'de doğdu. Dārü'l-Ḫilāfe'ye geldiği vaḳtte ṣülüṣ ve nesḫ yazılarını ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Ağaḳapılı İsmāʿīl Efendi'den yazmış ve ʿulūm-i mütedāvileyi ʿulemā-yı ẕevi'i-iḫtirāmdan oḳumuştu. **[88b]** Ṣoñra Ṣadr-ı Aʿẓam Elmās Meḥemmed Paşa'ya imām ve 1106'da müderrislik ile bekām oldu. Ṭarīḳ-ı ʿilmīde teraḳḳiyyāt-ı muʿtāde ile Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti'ni taḥṣīl eyledi. İrtiḥāli İstanbul'da 1164 Rebīʿü'l-evvel'iniñ yigirmi doḳuzundadır. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada olan üç ḳıṭʿa ḳabristāndan ortada bulunan ḳabristānıñ ḳapıya pek yaḳın bir mevḳiʿinde tedfīn edilerek vedīʿa-i maġfiret-i Yezdānī ḳılınmıştır. Fużalādan, ẓurefādan, meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīnden maḥāll-i müteʿaddidede āṯār-ı ḫuṭūṭu ve Lāyiḥ maḫlaṣıyla *Dīvān*-ı eşʿār-ı belāġat-şiʿārı vardır. Bu ẕāttan başḳa ṣāḥib-i teʾlīf Fāżıl-ı Kefevī denmekle ʿarīf bir Meḥemmed Efendi vardır, o ẕāt da Ḳuds-i Şerīf Mevleviyyeti'nden maʿẕūlen 1170 senesinde irtiḥāl-i dār-ı beḳā etmiştir.

Meḥemmed Efendi {Ladiḳ}

Ladiḳ müftīsi ʿālim-i meşhūr Meḥemmed Efendi. **[89a]** Diyārbekr'de tevellüd etti. O ḥavālīde tedrīs ile meşġūl olan ʿulemā-yı aʿlāmıñ ḫalḳa-i taʿlīm-i üstādānelerinden taʿallüm-i ʿulūm ederek miyān-ı aḳrānda temeyyüz eyledi. Amasya cihetinde Ladiḳ'te ḫaylī seneler müftīlik ve tedrīs ile iştiġāl ve Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de 1164 sālinde dārü'l-ifāde-i beḳāya intiḳāl etti. Üsküdar'da Dereler Mescidi üst ṭarafında Orta Mezārlıḳ nāmıyla maʿlūm olan cesīm ḳabristānda ṭarīḳ-ı Ḫalvetī eʿāẓımından ḳuṭbü'l-vāṣılīn Ẕākir-zāde Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i mebrūkleri civārında defn ile maġfiret-i rabb-i Ġaffār'a vedīʿa edildi.

Muṣṭafā Efendi {Sā'atçi-zāde}

Sā'atçi-zāde ḳudemā-yı mevālīden Muṣṭafā Efendi. Babası Meḥemmed Efendi Ayaṣofya'da sā'atçilik ile ta'ayyüş eder ve Ayaṣofya Cāmi'i'niñ sā'atlerine de ḫıdmet eylerdi. 1115 senesinde sinīn-i 'ömrü tamām oldu. Muṣṭafā Efendi Dārü'l-Ḫilāfe'den neş'et ve esātiẕe-i kirāmıñ **[89b]** ḫalḳa-i ta'līm-i 'ālimānelerinden taḥṣīl-i 'ilm ü ma'rifet edip silk-i müderrisīne idḫāl kılınmıştı. Burusa Mevleviyyeti'nden ma'zūlen 1164 sālinde beḳāya gitti. Üsküdar'da 'İnādiyye Meydānı'nıñ arḳasında kā'in ḳabristānda Enderūn-ı Hümāyūn ḫāne-i ḫāṣṣa ağalarından çerāġ olma Aḥmed Ağa'nıñ 1053'te yaptırdığı mekteb ve sebīl ḫarābesiniñ ve Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi ṣuffesiniñ yaḳınında babasınıñ yanına defnedildi.

Tārīḫ-i Vefātı

Hem-nām-ı faḫr-i 'ālem Sā'atcizāde ya'nī
Ḳāḍī-yi Burusa olmış iken dānesi tükendi

Cāh-ı ḥayāt-ı fānīden çünki oldı ma'zūl
Rūḥına naṣīb itsün Ḥaḳ sidre-i bülendi

Cennetde anı Mevlā ġarīḳ-ı na'īm itsün
Kālā-yı kāmın elden aldurdı gitdi kendi

Ey merḳadinden anuñ iden güẕār-ı dā'im
[90a] Bir Fātiḥa ile yād it ol pīr-i ercmendi

Düşdi Bekrī'ye fetḥi tārīḫ-i irtiḥāli
Gitdi na'īm-i 'uḳbāya Muṣṭafā Efendi (1164)

Muṣṭafā Efendi merḥūm müsinn ü mebrūk ve meḥāsinü'l-aḫlāḳ bir ẕāttı.

Yūsuf Efendi {Anṭalya}

Anṭalya müftīsi fāżıl-ı meşhūr Yūsuf Efendi ḥażretleri. Anadolu'da bulunan memālik-i maḥrūse-i ḫilāfet-penāhīniñ bir cihetinden ẓuhūr ve Nevşehr müftisī niḥrīr-i şehīr Çelebi Efendi ḥażretleriniñ ḫalḳa-i tedrīs-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden taḥṣīl-i 'ulūma ṣarf-ı maḳdūr etti. Bir aralıḳ Anṭalya müftīsi oldu. Ṣoñra Burusa'da tavaṭṭun ve neşr-i fünūna ḥaṣr-ı evḳāt ile pek tefennün etti. Burusa'da 1164 sālinde ikmāl-i risāle-i ḥayāt etti. Lāġar

Naṣūḥ Mektebi ḥaẓīresinde ders-i ʿāmm-ı benām Ereğlili ʿAlī Efendi'niñ yaḳınında defīndir. Ḳudemā-yı fużalādan ḥüsn-i aḫlāḳ u eṭvāra mālik ẕevāttandı. **[90b]** Beyne'l-ʿulemā Ayaḳlı Kütüb-ḫāne denilmekle şöhret-nümā olan ṣudūr-ı feżā'il-nüşūrdan Meḥemmed Efendi ḥażretleri müşārün ileyh Yūsuf Efendi'niñ ferzend-i mübeccelidir. 1212 tārīḫinde müntaḳil-i dār-ı ʿuḳbā olmuştur.

Ḥasan Efendi

Ḳudemā-yı müderrisīnden ve ḥüsn-i ḥāl aṣḥābındandı. 1164 senesinde vefāt etti. Boğaziçi'nde Ṣarıyer'de Çeşme Meydānı ḳarşılarında müsāfirlere maḫṣūṣ olan maḳberede medfūndur.

ʿAbdü'l-ġanī Efendi {Erzincān}

Erzincān müftīsi ʿAbdu'llāh Efendi'niñ oğludur. Erzincān'da doğmuştur. Pederinden ve sā'ir ʿulemādan oḳumuştur. Erbāb-ı ʿulūmdandır. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de 1164 Ramażān'ınıñ on beşinde beḳāya gitmiştir. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳasında fuḥūl-i ʿulemādan Dağıstānī ʿAbdü'l-mü'min Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i niḥrīrāneleri ḳurbünde defn ile vedīʿa-i ʿafv u ġufrān-ı Mennān ḳılındı.

[91a] el-Ḥāc Meḥemmed Efendi {İzmir}

Meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmdan ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'niñ ṣulbünden. İzmir'de doğmuştur. Beldesinde ve Aydın ṭaraflarında, Dārü's-salṭana'da istiḥṣāl-i ʿilm ü kemāl eylemiştir. Ders-i ʿām ve müderrisīn-i kirāmdan ḥaḳāyıḳ-simāt bir ẕāttı. 1164 Şaʿbān'ınıñ on dördünde itmām-ı risāle-i ḥayāt eyledi. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed'den Saraçlar Çeşmesi'ne giden cāddeniñ ṣol cihetinde vāḳiʿ ḳabristān-ı cesīmiñ Saraçlar Çeşmesi'ne pek yaḳın ve Seyyid Aḥmed Deresi'ne neẓāret eden köşesinde defn ile vedīʿa-i ġufrān-ı Rabb-i Yezdān edildi. Liyāḳat-ı müsellemeyi ḥā'iz ʿulemā-yı benāmdan ve ṭarīḳ-ı Celvetī müntesibātındandır.

İsmāʿīl Efendi {İsmāʿīl ibn ʿAbdü'l-kerīm}

İsmāʿīl ibn ʿAbdü'l-kerīm. ʿUlemādandır. Boğaziçi'nde İstinye'de sākindi. 1164'te vefāt etti. Ḫānesi ḳurbünde Yeñiköy Sāḥili'nde Şeyḫü'l-İslām Zenbilli ʿAlī Efendi-zāde ricāl-i ʿilmiyyeden Mollā Çelebi Fażīl Efendi **[91b]** ḥażretleriniñ binā ettiği cāmiʿiñ ḳarşısında defīndir.

Aḥmed Efendi {Müderris}

Ders ile iştiġāl eyleyen ʿulemādan Mūṣıla-i Ṣaḥn rāddesinde bulunan müderrisīnden olup 1164 tārīḫinde ṣaḥn-ı beḳāya vāṣıl oldu. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī dergāh-ı şerīfleri ile Ṭopçular Cāddesi arasındaki maḳberede medfūndur.

Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi

Ḳuru Yemişçi-zāde. Ḳuru Yemişçi ʿAbdu'llāh Ağa'nıñ oğludur. Aṣḥāb-ı ʿulūmdan olup 1164'te vefāt etmiştir. Oḳmeydānı Ḳabristānı'nıñ Darı Deresi denilen ḳısmında Ayaṣofya Cāmiʿi'niñ cumʿa vāʿiẓi, küberā-yı müʾellifinden Fāżıl Süleymān Efendi ḥażretleriniñ merḳadi ḳurbüne defnedilmiştir.

Süleymān Efendi {Ketḫüdā-zāde}

Ketḫüdā-zāde. **[92a]** Ṭarīḳ-ı ʿilmī ricālinden baʿżı ẕevātıñ ketḫüdālıġında ḫıdmeti sebḳ eden ḳużāt-ı sütūde-ṣıfāttan ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi'niñ oğludur. Bu cihetle Ketḫüdā-zādelik ile nāmdār olan ʿulemādan birisidir. 1164 sāli Şevvāl'iniñ yigirmi birinde vefāt etmiştir. Üsküdar'da İbrāhīm Ağa Çayırı ḳurbünde Ṣıraserviler'de müteveffā Ḫalīl Kāmilī Paşa'nıñ eṣer-i ḫayrı olan sebīliñ ve ṭarīḳ-ı Celvetī küberā-yı meşāyiḫ-ı benāmından Mudanyavī Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleriniñ ḳabr-i şerīfleri ḳarībinde defndir. Müteʿalliḳātından ve ʿulemādan Ṣādıḳ Efendi 1204'te vefāt edip merḥūmuñ yaḳınına defnedilmiştir.

Feyżu'llāh Efendi {Çorlulu}

Çorlulu İmām-zāde. İstanbul pāyesini ḥā'iz olan fużalādan Çorlulu İmām-zāde Muṣṭafā Efendi'niñ necl-i maʿārifmendidir. Dārü'l-Ḫilāfe'de tevellüd etmiştir. Kibār-ı müderrisīn-i dāniş-ḳarīnden olup 1164 tārīḫinde irtiḥāl eylemiştir. **[92b]** Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī dergāh-ı feyż-medārı ṣırasında Şeyḫü'l-İslām Kemāl Paşa-zāde ḥażretleriniñ meşhūr olan türbesi civārında pederiniñ yanında mütevārīdir.

Meḥemmed Refiʿ Efendi

Müderrisīn-i maʿārif-ḳarīnden Şeyḫ-zāde Refiʿ Efendi. Mekke-i Mükerreme pāyesini iḫrāz etmiş olan müdeḳḳiḳīn-i fużalādan Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesi ve müteḳāʿidīn-i mevālīden ve ders-i ʿām

efendileriñ ser-levḥalarından Aḥmed Yemiş Efendi'niñ ferzendidir. Müşıla-i Süleymāniyye rāddesine vāṣıl olan kibār-ı müderrisīnden ve bi'l-vücūh aṣḥāb-ı ma'ārif ü ma'lūmāttandır. 1164 tārīḫinde rıḥlet etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Ṭopçular'a giden cāddeniñ ṣol ṭarafında ceddi Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi'niñ merḳad-i 'ālimāneleri ittiṣāline defn ile vedī'a-i raḥmet-i Rabb-i Raḥīm ḳılındı. Pederi Yemiş Efendi de 1183 senesinde itmām-ı ders-i ḥayāt edip ḳayın pederi ile oğlunuñ arasına defnedildi.

[93a] 'Oṣmān Efendi {'Oṣmān bin 'Abdu'llāh}

'Oṣmān bin 'Abdu'llāh. Erbāb-ı dānişten olup ehliyyeti ile ḫaylī memālik niyābetlerinde istiḫdām edilmişti. Vefā Meydānı civārında kā'in ḳonağında sākindi. 1164'te müntaḳil-i dār-ı 'uḳbā oldu. Ḳonağı civārında ṭarīḳ-ı Zeynī a'ẓam-ı vāṣılīninden ve efāḫim-i evliyā'u'llāhtan Şeyḫ Ebu'l-Vefā *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri sāḥasındaki ḳabristānda defindir.

Aḥmed Efendi

'Ulemādan bir ẕātıñ oğlu ve Burusa mollāsı Ḳız Muṣṭafā Efendi'niñ dāmādıdır. Efrād-ı 'ilmiyyeden ve erbāb-ı liyāḳattandır. 1164'te vefāt etmişti. Ṭop-ḫāne ḥudūdunda Ḳādirī-ḫāne'de ṭarīḳ-ı Ḳādirī kümmelīn ü 'ārifīninden Şeyḫ İsmā'īl-i Rūmī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Ālī* ḥażretleriniñ merḳad-i 'ulyāları cānib-i ḳademinde o ṭarīḳiñ ḳıdve-i meşāyiḫ-ı kirāmından Eşref-zāde Şeyḫ 'İzzü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfi yaḳınında defindir.

[93b] Muṣṭafā Sa'du'llāh Efendi

Oḳur yazar bir ẕātıñ ṣulbünden, Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de tevellüd ve o zamānıñ esātiẕe-i kirāmından taḥṣīl-i 'ulūm etti. Müteḥayyizān u ma'ārif-şināsān-ı müderrisīnden olup 1164 Ramażān'ınıñ on sekizinde irtiḥāl eyledi. Yüksek Ḳaldırım Cāddesi'nde Ḳāḍī-'asker Cāmi'i ilerisinde bulunan Saraç Doğan Mescidi'niñ cāddeye neẕāret eden maḳberesinde Ketḫüdā Cānfedā Ḫātūn Cāmi'i'ne ibtidā cum'a vā'iẓi ta'yīn olunup 1020 tārīḫinde intiḳāl eden 'ārif-i bi'llāh Nefāyisī Şeyḫ Ḥasan Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri yanına defnolundu.

Meḥemmed Sa'īd Efendi

Şerīf-zāde Şeyḫ Sa'īd Efendi. Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti'nde 1159'da rıḥlet eden Şerīf-zāde 'Alī Mollā Efendi'niñ oğlu ve Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde Meḥemmed Mollā Efendi ḥażretleriniñ birāder-zādesidir. Ḳudemā-yı müderrisīndendir. İrtiḥāli 1164 Şevvāl'iniñ dördündedir. **[94a]** Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān eṭrāfında bulunan müte'addid maḳābirden Dereler Mescidi ile Ḫarmenlik arasındaki cesīm ḳabristānıñ Ḥarmenlik'e yaḳın olan cihetinde ḳadīmen e'āẓım-ı 'ulemādan ve ṣudūrdan Kevākibī-zāde Veliyyü'd-dīn Efendi'niñ medfen-i maḫṣūṣunda medfūndur.

Meḥemmed Zeynü'l-'ābidīn Efendi

Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde Şeyḫü'l-İslām Zeynü'l-'ābidīn Efendi ḥażretleri. Zeynü'l-'ābidīn Efendi ibn Maḥmūd Efendi ibn 'Alī Efendi ibn Es'adu'llāh-ı Maġnisavī. Bu silsile bu ṣūretle ḳurūn-ı 'adīde ile esbāṭ-ı muḥtereme ṣırasında mübeccelen meẕkūr olan İmām Zeynü'l-'ābidīn *raḍiye 'anhu'l-Metīn* ḥażretlerine tevāṣül eder. Peder-i feżā'il-güsteri Maḥmūd Efendi ḥażretleri Maġnisa'da 1026 Ẕi'l-ḥicce'sinde tevellüd ve 'ulemā-yı a'lām ḥażarātınıñ ḫalḳa-i ders-i niḥrīrānelerinden aḫẕ-ı 'ulūm edip 1059 Ẕi'l-ḳa'de'sinde müderris ve bu eṣnāda naḳībü's-sādāt Anḳaravī Ṣofu Emīr Meḥemmed Es'ad Efendi ḥażretlerine dāmād olmuşlardı. 1081 Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥaleb ve 1087 Receb'inde **[94b]** Burusa ve 1090 Cumāde'l-āḫire'sinde Mekke-i Mükerreme pāyesi ile Medīne-i Münevvere mevleviyyetleri ve 1091 Cumāde'l-āḫire'sinde İstanbul pāyesi ve 1094 Rebī'ü'l-evvel'inde Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye ḳāḍīliği ve 1095 Muḥarrem'inde Ġalaṭa Mevleviyyeti ve 1104 Rebī'ü'l-evvel'inde Anadolu ḳāḍī-'askerliği tevcīhiyle talṭīf olundular. Ḳāḍī-'askerlikte müddet-i ma'lūmesi olan bir seneyi bi'l-ikmāl 1115 Ramażān'ınıñ evā'ilinde doḳsan yaşında beḳāya intiḳāl eyledi. Ḥażret-i Ḫālid Cāmi'-i Şerīfi'niñ miḥrāb cihetinde vāḳi' ḳabristānıñ kürsī arḳasına teṣādüf eden ḳısmında Pertev Paşa ve Ferīdūn Paşa Türbeleri ḳarşısında büyük ve küçük lisānında Küçük Emīr Efendi diye şöhret-şi'ār olan kibār-ı evliyā'u'llāhtan Amasyalı İbrāhīm Efendi ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri ittiṣāline defnolundu. Zeynü'l-'ābidīn Efendi ḥażretleri Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de 1079 tārīḫinde ḳadem-nihāde-i 'ālem-i şühūd oldu. Vilādetlerine, "Şeyḫ Meḥemmed Zeynī (1079)"

terkībi tārīḫtir. Fuḥūl-i ʿulemānıñ mecālis-i ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden istiḥṣāl **[95a]** ü istikmāl-i kemāl ettikleri ṣırada Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerine dāmād oldular. Anḳaravī Meḥemmed Emīn Efendi ḥażretleriniñ meşīḫatında 1098 Rebīʿü'l-āḫir'inde müderris ve 1116 Receb'inde Selānik ve 1122 Muḥarrem'inde Mıṣr mevleviyyetleri ve 1127'de Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye ḳāḍīliği ve 1134 Cumāde'l-ūlā'sında Paşmaḳçı-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ yerine neḳābet-i eşrāf ve Ramażān'ında Anadolu ḳāḍī-ʿaskerliği ve 1140 Şevvāl'inde ve 1145 Muḥarrem'inde iki kere Rūmili ḳāḍī-ʿaskerliği ve Ṣafer'inde Ḫˇāce-zāde ʿÖmer Efendi ḥażretleriniñ intiḳālinde ikinci defʿa neḳābet-i eşrāf menāṣıb-ı celīlesi tevcīh buyuruldu. 1147 tārīḫinde farīża-i ḥacc-ı şerīfi edā ederek 1151 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde s̱ālis̱en Rūmili ḳāḍī-ʿaskerliği ve 1157 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Maḥmūd Dede Efendi ḥażretleriniñ irtiḥālinde s̱ālis̱en neḳābet-i eşrāf ve 1159 Receb'inde rābiʿan Rūmili ḳāḍī-ʿaskerliği tevcīhiyle tebcīl olundu. Sene-i mezbūreniñ Şevvāl'inde Ḫayātī-zāde Emīn Efendi ḥażretleriniñ yerine mesned-i meşīḫat-i ʿulyāya iṣʿād buyuruldu. **[95b]** Bir sene on ay o maḳām-ı ʿālīde bulunaraḳ 1161 Receb'inde intiḳālleri vuḳūʿuyla Anadoluḥiṣārı'nda kā'in sāḥil-ḫānelerinde müṭālaʿāt-ı fünūn ve ʿibādāt-ı Īzed-i bī-Çūn ile iştiġāl buyururlardı. 1164 sāli Ẕi'l-ḳaʿde'siniñ āḫirinde beḳāya intiḳāl eylediler. Ḫażret-i Ḫālid Cāmiʿ-i Şerīfi yanında Küçük Emīr Efendi ḥażretleriniñ ziyāretgāhı olan türbe-i şerīfleri dā'iresinde pederleri merḥūmuñ merḳadi yanına defn ile muntaẓır-i yevm-i maġfiret olmuştur. Zīb-i mezār-ı lāmiʿü'l-envārı olan tārīḫ:

Seyyid-i pākīze-meşreb yaʿnī Zeynü'l-ʿābidīn
Olmışıdı virdi dā'im āḥ ḥüsn-i ḫātime

Fārīġü'l-bāl inzivāda şuġli ẕikru'llāh olup
Kārı Allāh maṭlabı her gāh ḥüsn-i ḫātime

ʿĀḳıbet-endīş-i dervīş-kīş-i ṣāḥib-ḥāl idi
Ḳılmışıdı anı dil āgāh ḥüsn-i ḫātime

Gerçi kim vādī-yi ḫāmūşāna tenhā gitdi līk
[96a] Oldı hem hādī aña hem-rāh ḥüsn-i ḫātime

Rıḥletinde ḥüsn-i ḥāl-i vaḳtini taṣdīḳ ile
Didi tārīḫin ricālu'llāh ḥüsn-i ḫātime (1164)

Merḥūm-ı müşārün ileyh ẕātında ḥüsn-i ṣūret ü sīret ve pīrāye-i ṣalāḥ u ʿiffet ile ārāste, dervīşān u fuḳarāya meyl ve maḥabbet ü kemāl-i şefḳat ü merḥamet ile pīrāste olup her yüzden maḥbūb-ı erbāb-ı ḳulūb olmalarıyla bi'l-cümle ḫavāṣṣ u ʿavām feżā'iline, ḥüsn-i aḫlāḳ u eṭvārına şehādet ederlerdi. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī ʿumde-i şüyūḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmından olup Edirne'de kā'in Ḳādirī-ḫāne'niñ seccāde-nişīni Ḳaṣṣāb-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden intisāb eylemişler, ṣoñra Pīr Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Mennān* ḥażretleriniñ Ḳoca Muṣṭafā Paşa'da āstān-ı vālāları seccāde-nişīni olan ḳıdve-i şüyūḫ-ı kemālāt-rüsūḫdan Şeyḫ Ḳoca Nūrü'd-dīn Efendi ḥażretleri ile ṭarīḳat-i ʿaliyyeniñ ādāb u esrārına dā'ir pek çoḳ seneler sālikāna ve ʿārifāna ṣoḥbet ü maḥabbet eylemişlerdi.

[96b] İbrāhīm Efendi {ʿAbdī-zāde}

Burusa müteḥayyizān-ı ʿulemāsından ʿAbdī-zāde İbrāhīm Efendi. Sulṭān Ġāzī Ḫudāvendigār ḥażretleriniñ Burusa'da vāḳiʿ medrese-i münīfesi müderrisi Şaʿbān Ağa-zāde ʿAbdī Efendi'niñ ṣulbünden Burusa'da doğdu. O şehrde re'īsü'l-ḫaṭṭāṭīn olan Yūsuf Efendi'den ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi yazıp icāzet aldı. Küberā-yı fużalā-yı müderrisīnden Meḥemmed Selīm Efendi'den nüsaḫ-ı kütüb-i mürettebe vü müdevveneyi oḳudu. Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ Defʿa-i Evveli meşīḫatında 1120 tārīḫinde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīne dāḫil ve devr-i medāris ederek Mūṣıla-i Süleymāniyye rāddesine vāṣıl oldu. 1164'te beḳāya nāḳil oldu. Burusa'da Deveciler muḳābilinde vāḳiʿ ḳabristānda pederiniñ yanında defn-i muntaẓır-ı yevm-i mükāfāt olmuştur. Fāżıl-ı memdūḥü'l-ḫaṣā'il bir ẕāttır.

Meḥemmed Efendi {Beyoğlu}

İbrāhīm Ḫˇāce'niñ ṣulbünden Dārü'l-Ḫilāfe'de tevellüd ve pederinden ve daha sā'ir ʿulemādan taḥṣīl-i ʿulūm edip Beyoğlu'nda Ağa Cāmiʿi'nde imāmet **[97a]** ederdi. Ḳılıç ʿAlī Paşa Cāmiʿi'nde de ders oḳuturdu. Aṣḥāb-ı kemāldendir. Vefātı 1165 tārīḫindedir. Beyoğlu Ḳabristānı'nıñ Gümüşṣuyu nām maḥall-i maʿrūfta mevcūd olan ve Gümüşṣuyu Ḫasta-ḫānesi'ne yaḳın bulunan cihetinde Çuḳur Mezārlıḳ diye şöhret bulan maḳberede medfūndur.

Meḥemmed Efendi {Ġalaṭa Sarāy Muʿallimi}

Esātiẕe-i kirāmıñ müteḥayyizlerindendi. Ġalaṭa Sarāyı'nda ḫaylī zamān muʿallimlik etmekle tezyīn-i meziyyet ü şān eylemiş bir ẕāt-ı nükte-dāndı. 1165 sālinde irtiḥāl eyledi. Beyoğlu ve Taḳsim ḥudūdunda Gümüşsuyu nām mevḳiʿde mevcūd bulunan ḳabristānda Çuḳur Mezārlıḳ nāmıyla şöhret bulan maḳābire yaḳın maḥalde medfūn u mestūrdur.

Şeyḫ Ebū Bekr {Ḥumuṣ}

Ḥumuṣ fużalā-yı benāmından Şeyḫ Ebū Bekr ḥażretleri. Ḳudemā-yı ʿulemā-yı kirām ve müteḥayyizān-ı fużalā-yı ẕevi'l-iḫtirāmından keşf **[97b]** ü kerāmātı ẓāhir, ṣāḥib-i meʾāṣir bir ẕāttı. 1165 tārīḫlerinde intiḳāli vuḳūʿ buldu. "İntiḳāl-i ʿālem-i lāhūt (1165)" elfāẓ-ı mürekkebesi intiḳāl-i dār-ı beḳā ettiklerine tārīḫtir.

es-Seyyid Meḥemmed Esʿad Efendi

Ḫırḳa-i şerīfe şeyḫi Seyyid Esʿad Efendi ḥażretleri. Üveys el-Ḳarānī *raḍiye ʿanhu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ birāderleri olan ẕāt-ı şerifiñ silsile-i fāḫiresinden olmaḳ üzere maẕbūṭ u maʿlūm olan Seyyid Şükru'llāh Efendi ḥażretleri ḫırḳa-i celīle vü mübecceleyi Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ eyyām-ı salṭanatlarında 1027 tārīḫinde Dārü'l-Ḫilāfet-i ʿAliyye'ye getirdi. Bu emānet-i mufaḫḫama, iḫtirāmāt-ı fāʾiḳa ve iḫtifālāt-ı lāyıḳa ile ḳabūl buyurularaḳ o ẕāt da İstanbul'da muʿazzezen tavṭīn olundu ve 1052 tārīḫlerine ḳadar muʿammer oldu. Bu ẕātıñ ferzendi Muṣṭafā Efendi pederi gibi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de sākin olaraḳ 1091 tārīḫinde vefāt etti. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi'niñ arḳa cihetinde cāddeden **[98a]** bir ḫaylī içeride Ṣıddīḳī-zāde ve Bekrī-zāde ʿunvān-ı kemālāt-bünyānı ile şöhret-yāb olan ẕevāt-ı ʿāliyeden ve ṣudūr-ı fiḫāmdan Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri ḳurbünde 1051 tārīḫlerinden beri müteʿalliḳātlarına maḳbere ittiḫāẕ ettikleri ṣuffede defn ile vedīʿa-i maġfiret-i ilāhī ḳılındı. Muṣṭafā Efendi'niñ maḫdūmu Emru'llāh Efendi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de mütevellid ve ʿulemā-yı kirāmdan ʿulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl ederek müderris ve 1106 Ramaẕān'ında Yeñişehr mollāsı oldu. Birḳaç sene ṣoñra irtiḥāl etti. Emru'llāh Efendi'niñ oğlu ʿOṣmān Efendi pederi ve ceddi gibi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de tevellüd

ve fużalā-yı ẕevi'l-iḫtirāmdan kemālāt-ı nefîseyi taḥṣîl ile teferrüd edip Eski 'Alī Paşa Cāmi'i civārında ṣadr-ı esbaḳ Meḥemmed Paşa Cāmi'i'niñ imāmetine ḳanā'at ve faẓl u istiḥḳāḳıyla îfā-yı ḥüsn-i ḫıdmet etmekteydi. Bu cāmi'iñ ḳurbünde ve Aḳseki Mescidi'niñ muḳābilinde ḫāne-i 'ārifānesinde mevḳi'-i ta'ẓīm ü tefḫīm olan ṭāhir bir maḥalde ecdādından müselselen müntaḳil olan ḫırḳa-pāre-i celîleyi ārzū edenlere ziyāret ettirmek ile teşerrüf ederdi. **[98b]** Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṯ ḥażretleriniñ evā'il-i āvān-ı salṭanatlarında ḥā'iz-i maḳām-ı ṣadāret olan Çorlulu 'Alī Paşa ḥażretleri ḫayrāt u ḥasenāta sā'ī bir ẕāt olmaḳla 'Oṯmān Efendi'niñ bu ḫānesini vaḳf ve ḫırḳa-i mübāreke vü mufaḫḫama için müstaḳil kārgīr ḥücre ve ḳapısına çeşme ve ittiṣāline 'imāret binā ve vaḳfını tescīl etmekle o dā'ire-i füyūżāt-ı bāhireyi iḥyā eylemişti. 'Oṯmān Efendi emānet-i celîleyi muḥteremen muḥāfaẓa etmek ve ḫ̌āhişgerāna ziyāret ettirmek ve kendi cāmi'inde imāmet eylemek veẓā'if-i muḳaddese vü müstaḥsenesi ile 'ālimāne vü 'āşıḳāne meşġūl olurdu. 1138 Cumāde'l-āḫire'sinde dār-ı 'uḳbāya menḳūl oldu. Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi'niñ arḳa cihetinde pederi ve ecdādı medfen-i maḫṣūṣunda onlarıñ arasında defn ile vedī'a-i ġufrān-ı Ḥażret-i Mennān ḳılındı.

'Oṯmān Efendi ḥażretleriniñ necl-i edîbi Seyyid Meḥemmed Es'ad Efendi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de tevellüd etti. Meşāhīr-i 'ulemā-yı a'lām ve müfessirīn ü mü'ellifîn-i feżā'il-ittisāmdan Mestçi-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ dārü'l-kemāl-i ma'ārif-perverîlerine müdāvemet **[99a]** ve 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi o niḥrīr-i kemālāt-semīrden telaḳḳī etmeye müciddāne himmet edip müşārūn ileyhe bir aralıḳ dāmād olmuştu. Meslek-i müderrisînde teraḳḳī ederek Maḫrec mevleviyyetleri'nden birini ve Edirne Mevleviyyeti'ni aldı. Ceddi Şükru'llāh Efendi'den beri müselsel ve muttaṣıl müntaḳil olan ḫırḳa-i şerîfe şeyḫliği ḫıdmetini mütefaḫḫiren îfā etmekte ve o dā'ire-i muḳaddesede muḳīm olmaḳtaydı. 1165 tārīḫinde müntaḳil-i dār-ı beḳā oldu. Edirneḳapısı ḫāricinde ecdād u müte'alliḳātınıñ defîn olduḳları maḳbere-i maḫṣūṣta pederi merḥūmuñ yaḳınına defn ile raḥmet-i Rabb-i Raḥīm'e vedī'a edildi. Meziyyāt-ı 'ilmiyyeye ve meḥāsin-i aḫlāḳa mālik, mażbūṭü'l-mesālik bir ẕāttı.

Şeyḫ Aḥmed {Ṣaydā}

Ṣaydā ʿulemāsından Şeyḫ Aḥmed ḥażretleri. Şeyḫ ʿAbdu'llāh nām ẕātıñ ṣulbünden Ṣaydā'da 1105 tārīḫinde tevellüd etti. O beldede tedrīs ile meşġūl olan müftī-yi şehīr **[99b]** niḥrīr-i şöhret-gīr Şeyḫ ʿAbdu'l-ġanī ḥażretlerinden taḥṣīl-i ʿulūm ettiği eṡnāda ʿilm-i tārīḫiñ siyer ḳısmını ve ʿulūm-i ḳırā'āt-ı Ḳur'āniyyeniñ sebʿa ve ʿaşere cihetlerini Köprīli-zādelerden ve fużalā-yı vüzerā-yı salṭanat-ı seniyyeden ʿAbdu'llāh Paşa ḥażretlerinden oḳuyup bu telaḳḳiyātında teraḳḳiyāt ḥāṣıl etmek içün yine Mıṣr'da mevcūd olan ʿulemā-yı aʿlāmdan Şeyḫ Aḥmed-i İsḳāṭī ve Şeyḫ ʿAliyy-i Baḳarī ḥażarātından tekrār tekrār oḳudu. Ṣaydā'ya ʿavdetinden biraz ṣoñra Ḥicāz cānib-i ḳudsī-cālib-i ʿālīsine ʿazīmet ve memleketine ʿavdet etti. 1165 tārīḫinde ʿāzim-i dār-ı cinān oldu. Medfen-i ʿālimānesi Ṣaydā'dadır. Beldesiniñ eşher-i esātiẕesinden faẓl u ṣalāḥı müsellem, mükerrem bir ẕāt olduğu gibi feṣāḥat-i edebiyyeye ve laṭīf ṭarzda şiʿr inşād etmeye mālikti.

Saʿdī ʿAlī Efendi

Müteḥayyizān-ı müderrisīnden Saʿdī Efendi. Erbāb-ı meziyyetten Muṣṭafā Efendi'niñ oğludur. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de **[100a]** doğmuştur. Zamānınıñ ʿulemāsınıñ ḫalḳa-i ifādātından ʿulūm-i lāzımeyi taʿallüm etmiştir. Mevleviyyeti taḳarrüb eden müderrisīnden ehliyyetli, maʿrifetli bir ẕāttır. Vefātı 1165'tedir. Oḳmeydānı'nda Doymazdere Ḳabristānı'nda pederi ve vālidesi yanında medfūndur.

Şeyḫ Ḥasan {Ġazze}

Ġazze ʿulemā-yı benāmından Şeyḫ Ḥasan-ı Naḫḫāl ḥażretleri. Ḥasan bin Muḥammed bin Aḥmed. Ḳuds-i Şerīf dāḫilinde Ġazze'de doğdu. Mıṣr küberā-yı fużalāsından Şeyḫ Muṣṭafā el-ʿAzīzī, Şeyḫ Aḥmed-i İsḳāṭī, Şeyḫ ʿAbdu'r-ra'ūf-ı Sicīnī, Şeyḫ Aḥmed-i Mevlevī, Şeyḫ ʿAbdu'llāh-ı Şīrāvī ḥażarātınıñ ḫalḳa-i ders-i daḳāyıḳ-perverīlerinden taḥṣīl-i ʿulūm ettikten ṣoñra memleketine ʿavdet eyledi. 1165 Rebīʿü'l-evvel'iniñ evvelinde irtiḥāl-i dār-ı cinān etti. Cesed-i mebrūk-i niḥrīrāneleri Ġazze'de meşhūr olan maḳābir-i münīfede defindir. ʿUlemā vü ʿurefādan ḥālāt-ı ḥaseneyi cāmiʿ olan ẕevāt-ı

'āliyedendir. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī, ḳıdve-i meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmından Dımışḳī Şeyḫ Muṣṭafā eṣ-Ṣıddīḳī ḥażretlerinden aḫẕ-ı nisbet ve kesb-i feyż ü himmet edenlerdendir.

[100b] Muṣṭafā Efendi {'Abdu'llāh Efendi-zāde}

'Abdu'llāh Efendi derler bir adamıñ oğlu ve Sarāy-ı Hümāyūn, cenāb-ı mülūkāne Teberdārānı ḳudemāsından Ḥüseyn Ağa'nıñ dāmādıdır. Üsküdar'da muḳīmdi. 1165 Rebī'ü'l-evvel'iniñ onunda 'azm-i 'uḳbā eyledi. Üsküdar'da Bülbül Deresi Ḳabristānı'nıñ yuḳarısında defīndir. Ehliyyetli, 'ulemādan ve ṭarīḳ-ı Celvetī müntesiblerindendir.

Şeyḫ 'Alī {'Aliyy-i Kezber}

Şām efāżılından muḥaddiṯ-i eşher Şeyḫ 'Aliyy-i Kezber ḥażretleri. Şeyḫ Aḥmed bin 'Alī'niñ ṣulbünden Şām'da 1100 tārīḫinden ṣoñraca tevellüd etti. O beldeniñ ekābir-i efāżılından Şeyḫ İlyās-ı Kürdī, Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī, Şeyḫ 'Oṯmān-ı Ḳaṭṭān, Şeyḫ 'Oṯmān ibn Ḥammūde, Şeyḫ Muḥammed-i Kāmilī ḥażarātınıñ ders-i 'ālimānelerinde ḥāżır olduḳtan ve kütüb-i mütedāvileyi o ẕātlardan oḳuduḳtan ṣoñra Mıṣr'a gidip Şeyḫ Manṣūr-ı Menūfī ve Şeyḫ Muḥammed-i Fāsī ve Şeyḫ Aḥmed-i Mevlevī ve Şeyḫ 'Abdü'l-cevād ve Şeyḫ 'Abdu'r-rabb-ı Deyrī ve Şeyḫ 'Abdu'r-ra'ūf-ı Beşīşī ve Şeyḫ Baḳarī ḥażretleriniñ mecālis-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden **[101a]** ders oḳuyup Şām'a 'avdet eyledi. Şām'da Cāmi'-i Sināniyye'de sinīn-i vefīre ders oḳutmaları ile ẕāt-ı niḫrīrānelerinden pek çoḳ ṭālibīn istifāde ettiler. İntiḳālleri 1165 Rebī'ü'l-evvel'iniñ on yedisindedir. Medfen-i mebrūkleri Şām'da Bābü'ṣ-ṣaġīr ḳabristān-ı şehīrindedir. Efḍal ü a'lem, cemīlü'ṣ-ṣiyem, 'ulüvvü'l-himem, muḥterem her ciheti mükemmel bir ẕāt-ı ekmeldiler. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī küberā-yı meşāyiḫ-ı ẕevi'l-ifḍālinden Şeyḫ Muḥammed 'Uḳayletü'l-Mekkī ḥażretleri bir aralıḳ Şām'da tedrīs-i ṭālibān ve teslīk-i 'āşıḳān ile füyūẕāt-ı maddiyye vü ma'neviyyeyi neşrettikleri zamānlarda Şeyḫ 'Aliyy-i Kezber ḥażretleri de mürşid-i müşārün ileyhten o ṭarīḳıñ erkānı vechile intisāb u istiḫlāf ettiler. Ṣoñra ẕāt-ı 'ārifānelerinden ṭarīḳatta daḫi ḫaylī erbāb-ı 'aşḳ u mürüvvet müntesib ü müstaḫlif olaraḳ kām-revān oldular.

'Abdu'llāh Efendi {Ṣadrü'd-dīn-zāde}

Ṣadrü'd-dīn-zāde 'Abdu'llāh Efendi. E'āẓım-ı 'ulemādan Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī ḥażretleriniñ aḥfādından ve İstanbul **[101b]** pāyelerinden Ḳassām Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmlarından birisidir. Ma'ārif-i nefīseye mālik olan müstaḫdimīn-i 'ulemādan olup küberā-yı 'ulemānıñ refāḳatlarında mektūbculuḳ, teẕkirecilik gibi ḫıdemātta istiḫdām olunurdu. 1165 Rebī'ü'l-evvel'iniñ on sekizinde vefāt edip Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i ḳarşısındaki çeşme ile ilerisinde bulunan şu terāzīsi arasında olan maḳābir-i cesīmede cedd-i emcedi Ṣadrü'd-dīn-zāde Emīn Efendi'niñ ve Rūḥu'llāh Efendi'niñ ṣuffesinde tedfīn ḳılınmıştır.

Meḥemmed Emīn Vāṣıḳ Efendi

Maẓrūb-zāde fużalā-yı mevālīden Vāṣıḳ Efendi ḥażretleri. Doḳuzuncu 'aṣrdan beri Burusa'nıñ ve Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'niñ 'ulemā-yı a'lām ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī küberā-yı meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmından olup İlāhī-zadelik ile müte'ārif olan ẕevātıñ aḥfādından Baġdād mollāsı 'Abdu'llāh Efendi'niñ kerīme-zādesi ve Medīne-i Münevvere pāyesi ile Eyüb Mevleviyyeti'nden infiṣāl eden Maẓrūb Yūsuf Efendi merḥūmuñ oğlu ve Bosna mollāsı Maẓrūb-zāde 'Alī Efendi'niñ birāderidir. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de mütevellid olmuştur. Meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīnden Ağaḳapılı İsmā'īl Efendi'den **[102a]** ve o zamānlarda ser-levḥa-i erbāb-ı ma'ārif olan ṣudūr-ı 'iẓāmdan 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretlerinden ṣülüṯ ve nesḫ yazılarını şīvelerine taṭbīḳen yazdı ve ḫaṭṭāṭīn beyninde mer'iyyü'l-icrā olan aḥvāle tevfīḳen icāzet aldı. Ma'ārif-i mütedāvileniñ ekṯerīsini de esātiẕe-i kirāmıñ ḫalḳa-i tedrīs ü tefhīminden oḳudu, lāyıḳı vechile öğrendi. Meslek-i müderrisînde müretteb olan merātibi tekmīl ettikten ve Maḫrec mevleviyyetlerinden birine nā'il olduḳtan ṣoñra Şām-ı Şerīf ve 1164 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme mevleviyyetleri tevcīhiyle tesrīr olundu. Mekke-i Mükerreme mollālığında müddet-i ma'lūmesi bulunan bir seneyi ba'de'l-ikmāl, Dārü'l-Ḫilāfe'ye müteveccihen gelmekte iken yolda 1165 senesiniñ evā'ilinde dār-ı cināna intiḳāl eyledi. "Teselluḳ-ı isti'cāl (1165)", "feyż-i rūḥānī (1165)" terkībleri başḳa başḳa bulunmuş olan tārīḫlerdir. Aṣḥāb-ı kemālden ve erbāb-ı ḳāl u ḥālden, aṣīl ü nesīb, 'afīf ü edīb bir ẕāttır. Vāṣıḳ maḫlaṣıyla da 'ālimāne, belīġāne eş'ārı vardır.

Ḥüseyn Efendi {Levḥī}

Burusa meşāhīr-i ʿulemāsından Levḥī Ḥüseyn Efendi. **[102b]** Burusa'da Ḥācī İskender Maḥallesi'nde doğdu. ʿUlemā-yı benāmıń ḫalḳa-i ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden aḫẕ-ı ʿulūm etti. ʿUlūm-i mütenevviʿada ve neṣrde ve şiʿrde ḳudret-i mükemmele ṣāḥibi bir ẕāt olmaḳla ve levḥ-i vücūdu envāʿ-ı kemālāt ile memlū bulunmağla o zamānıń ʿulemā vü ʿurefāsı ṭarafından ẕātına Levḥī nāmı verildi. Şiblī-zāde yerine Burusa Maḥkeme-i Şerʿiyyesi'ne baş kātib olup ḫalef-i müderrisīnde terfīʿ-i merātib ederek Mūṣıla-i Ṣaḥn rāddesine īṣāl olundu. 1165'te vefāt etti. Burusa'da Deveciler Ḳabristānı'nda meşāhīrden Ḥaṣīrpūş Dede'niń ḳabr-i şerīfi ḳurbüne defn ile vedīʿa-i raḥmet-i Perverdgār ḳılındı. Levḥī maḫlaṣıyla daḫi metīn, rengīn eşʿārı vardır. Āṣār-ı kemālātından manẓūm *Miʿrāciyye*'si beyne'l-ʿurefā müsellem ü maḳbūldür.

Maḥmūd Efendi {Menteş-zāde}

Burusa müteḥayyizān-ı müderrisīninden Menteş-zāde. Burusa'nıń ekārim-i müderrisīninden Menteş-zāde ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'niń oğlu ve Burusa ders-i ʿāmm-ı benāmından Üsküdar mollāsı Bāḳī-zāde ʿAbdü'l-hādī Efendi'niń **[103a]** dāmādıdır. Vilādeti Burusa'dadır. Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniń Defʿa-i Evveli meşīḫatında 1120 tārīḫinde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden müderris olmuş ve ṭarīḳ-ı müderrisīniń müntehā-yı merātibi olan Dārü'l-ḥadīṯ rāddesinde 1165'te vefāt etmiştir. Burusa'nuń meşhūr olan nüzhetgāhlarından Pıñarbaşı nām maḥalliń eṭrāfında kā'in ḫāmūşānda ābā vü ecdādı miyānında mütevārīdir. Ḳudemā-yı müderrisīnden memdūḥü'l-ḫıṣāl, seḫāvet ile ser-efrāz-ı emṣāldi.

Meḥemmed Yümnī Efendi

Mektūbī-yi Şeyḫü'l-İslāmī Yümnī Efendi. Pederi Şeyḫ ʿOṣmān Efendi ḥażretleri Çavuş-zāde denmek ile maʿrūf ve faẓl u maʿnevī ile mevṣūf bir ẕāttır. Sulṭān Bāyezīd Ḫān ḥażretleriniń cāmiʿ-i şerīfleri cumʿa vāʿiẓi iken 1114 Rebīʿü'l-evvel'iniń beşinci Pāzārertesi günü irtiḥāl etmiştir. Ṭopḳapısı ḫāricinde ortada bulunan maḳābir-i cesīmeniń nihāyetlerinde Şeyḫler Ḳabristānı'nda *Meṣnevī-yi Maʿnevī* şāriḥi ve te'līfāt-ı ʿārifāne ṣāḥibi olan **[103b]** Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniń medfen-i meşhūru ḳurbünde maḳbūr edilmiştir. Oğlu Yümnī Efendi Dārü's-saltana'da tevellüd ve ʿulemā-yı aʿlām

ḥażarātınıñ ḫalḳa-i ta'līm ü tefhīminden 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl etti. Bu taḥṣīli eṣnāda ta'līḳ ḫaṭṭını fużalā-yı mevālīden Durmuş-zāde Aḥmed Efendi'den meşḳ ve aḳrānına tefevvuḳ eyledi. Yeñişehrli 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri 1130 Cumāde'l-āḫire'sinde maḳām-ı meşīḫat-ı İslāmiyye'ye iṣ'ād buyurularaḳ da bu ẕātı mektūbculuğa ta'yīn etmişti. 1164'te Yeñişehr mollāsı olup orada 1165'te rıḥleti vuḳū' buldu. Yeñişehr'de 'Ömer Bey Cāmi'i'nde defn ile raḥmet-i Ḥayy u Bāḳī'ye vedī'a edildi. Rıḥleti ḥaḳḳında Yeñişehr eşher-i şu'arāsından ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī 'ārifānından Aḳovalı-zāde Şeyḫ Aḥmed Ḫātem Efendi'niñ söylediği tārīḫ-i belīġānedir:

خالدار آمد جبین تاریخش
یمنی حاکم شد بفردوس برین[1]
٥٦١١

Mü'ellif-i meşhūr Müstaḳīm-zāde'niñ bulduğu tārīḫ-i belāġat-pīrādır: **[104a]**

بی بدل را بی بدل تاریخ بین
یمنی منلا شد بفردوس برین[2]
١١٦٥

Liyāḳatlı, nezāketli, belāġatlı bir ẕāttır.

'Alī Efendi {Şeyḫ}

Ders-i 'ām Şeyḫ 'Alī Efendi. Ayaṣofya-i Kebīr ve Sulṭān Bāyezīd Ḫān cevāmi'-i şerīfesinde tedrīs-i fünūn eden ẕevāt-ı 'āliyeniñ mecālis-i ders-i müdeḳḳiḳānelerinden istiḥṣāl-i kemāl edenlerden birisidir. Ḫˇāce Paşa civārında Ḫˇāce Ḫūbyār Bey Mescid-i Münīfi'nde çoḳ vaḳtler imāmet ve o civārda ders oḳutmaya ṣarf-ı maḳderet etmişti. İrtiḥāli 1165 sālindedir. Üsküdar Dereler Mescidi dā'iresiniñ üst ṭarafındaki ḫāmūşānda ṭarīḳ-ı Celvetī, 'ārifīn ü kāmilīninden Ẕākir-zāde Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i mebrūk ü meşhūru civārında mütevārīdir. "Şeyḫ 'Alī Efendi (1165)" ibāresi irtiḥāline tārīḫtir. **[104b]**

1 "Tarihi alnının üstünde bir ben gibi belirdi; Hâkim Yümnî Firdevs-i Berîn'e gitti."
2 "Eşsiz olanın eşsiz tarihini gör, Molla Yümnî Firdevs-i Berîn'e gitti."

Ṣāliḥ Efendi

Şehrīdir. Tedrīs ile meşġūl olan esātiẕe-i kirāmıñ büyüklerinden ma'dūd bir ẕāt-ı kemālāt-nümūddu. Küçük Muṣṭafā Paşa semtinde Müftī Ḥammāmı civārında, Şeyḫü'l-İslām Zenbilli 'Alī Efendi'niñ mescid-i şerīfleri yaḳınında ḫānesinde oṭururdu. 1165'te dār-ı 'uḳbāya müntaḳil oldu. Oḳmeydānı'nda vāḳi' ḳabristān-ı cesīmiñ bir cihetinde defndir.

Meḥemmed Sa'īd Efendi {Naḳībü'l-eşrāf}

Naḳībü'l-eşrāf Sa'īd Efendi ḥażretleri. Silk-i müderrisīnde terfī'-i merātib ederek Ḳuds-i Şerīf mollālığı ve 1162 Ramażān'ında Bolevī-zāde Emīn Efendi ḥażretleriniñ irtiḥālinde neḳābet-i eşrāf manṣıbı tevcīh olunmuştu. 1165 Şevvāl'inde infiṣāl ve birḳaç gün mürūrunda 'uḳbāya irtiḥāl eyledi. Edirneḳapısı ḫāricinde Otaḳçılar Ḥammāmı'nıñ ḳarşı cihetinde Aḳtürbe Ḫarābesi ile Aşçıbaşı Mescidi'niñ arasındaki ḳabristānıñ bu mescide yaḳın olan ṭarafında defndir. Levḥ-i ḳabrinde masṭūr Lebīb Efendi'niñ tārīḫi:

[105a] İftiḫār-ı şürefā maẓhar-ı zühd ü taḳvā
Cāmi'-i 'ilm ü hüner ḫayyir-i fuḥūl-i eslāf

İsm-i memdūḥı Meḥemmed şeref-i ḳadri Sa'īd
Ẕāt-ı maḥmūd-ḫiṣāl idi bi-ḥaḳḳi'l-inṣāf

Raḥmetu'llāhi 'aleyh eyledi 'azm-i me'vā
Ṭayr-ı ḥaḍrāya oldı rūḥ-ı şerīfile mużāf

Nūr-ı raḥmet ile olduḳca münevver ḳabri
Āl ü evlād-ı kirām ola müselsel iż'āf

Söyledi nuṭḳ-ı Lebīb oldı mücevher tārīḫ
Cennet-i 'Adn'i maḳām ide naḳībü'l-eşrāf (1165)

'Ulemā vü 'urefādan ve aṣḥāb-ı ḥālden mübārek bir ẕāttı.

el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi {Maġnisa}

Maġnisalıdır. Alacacı-zāde derler. 'Ulemādan ve ṭarīḳ-ı Celvetī muḥibbānından olup 1165 tārīḫinde terk-i daġdaġa-i ḥayāt etmiştir. Üsküdar'da Tūnusbāġı'nda Şeyḫü'l-İslām Mīrzā-zāde ṣuffesiniñ ḳarşı **[105b]** ṭarafında

Ḥażret-i Pīr Hüdâ'ī āstān-ı ʿulyālarından neş'et eden ḫulefā ve dürr-i kān-ı ḥaḳāyıḳ-şināsānıñ maḳābir-i şerīfeleri civārında mütevārīdir.

Nuʿmān Efendi

Ḳudemā-yı ʿulemādan olup Üsküdar Mevleviyyeti ile bekām olmuştu. Vefātı 1165'tedir. Mīrzā-zāde ṣuffesiniñ muḳābilinde Alacacı-zāde yanındadır.

Meḥemmed Ḥıfẓī Efendi

Müteḥayyizān-ı ʿulemādan Ḳassām-ı ʿAskerī Ḥıfẓī Efendi. Ṣudūr-ı ʿiẓāmdan olup 1119'da irtiḥāl eden Laʿlī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ dāmādı ve ṣudūrdan Laʿlī-zāde ʿAbdü'l-bāḳī Efendi'niñ eniştesidir. Vilādeti Dārü'l-Ḫilāfe'dedir. Ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi Yekçeşm Aḥmed Efendi'den gördüğü zamānda ʿulemā-yı kirāmdan ʿulūm-i mütedāvileyi oḳudu. Anadolu ḳużātı silkinde ḳaṭʿ-ı merātib ederek Menāṣıb-ı Sitte taʿbīr olunan altı manṣıbdan biri ile tesrīr olundu. Bidāyet-i aḥvālinden beri fażīleti ile birçoḳ menāṣıb-ı şerʿiyyede bulunduḳtan ṣoñra ṭarīḳ-ı ʿilmīden müteḳāʿid olaraḳ Ḳassām-ı ʿAskerī me'mūriyyeti ve Maḥmūd Paşa niyābetiyle ikmāl-i meziyyet eyledi. 1165'te ʿāzim-i ʿālem-i ʿuḳbā oldu. **[106a]** Ṭopḳapısı ḫāricinde vāḳiʿ maḳābirden ortadaki ḳabristānıñ nihāyetlerinde zevcesiniñ cedd-i ekberi olan Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ maḳberesi civārında mütevārīdir. Tārīḫ-i vefātıdır:

Beḳāya Ḥıfẓī göçdi āh (1165)

Aṣḥāb-ı kemāl ve erbāb-ı ḥāl ü ḳālden olup ṭarīḳ-ı Bayrāmī'den intisāb-ı ṣamīme mālikti.

Mesʿūd Efendi

ʿUlemādan bir ẕātıñ necl-i mesʿūdu ve naḳībü'l-eşrāf Bolevī-zāde Emīn Efendi ḥażretleriniñ dāmādıdır. Ḳudemā ve maʿārifmendān-ı müderrisīnden olup 1165 sālinde rıḥlet etti. Üsküdar'da Divitçiler'de Ṣalı Tekyesi diye meşhūr olan Bezci-zāde Şeyḫ Muḥyī Efendi ve Şeyḫ Himmet Efendi ḥażarātınıñ tekyesi ḥavlusunda ḳayınpederi merḥūmuñ merḳad-i maʿrūfu yanına defnedildi.

İbrāhīm Ḫalīl Efendi

[106b] Mevālī-yi benāmdan ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi. Ceddi Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri meşāhīr-i vā'iẓīnden ve erbāb-ı kemāl ve aṣḥāb-ı ḥālden bir ẕāt-ı şerīfti. 1080 tārīḫinde kürsī-nişīn-i beḳā oldu. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada olan üç ḳıṭ'a maḳberede başta ve Edirneḳapısı ṭarafında bulunan ḳabristānda 'ā'ilesinden ba'żı 'ulemā arasında defn ile vedī'a-i raḥmet-i Ḥayy u Bāḳī ḳılındı. O ẕātıñ oğlu Fındıḳ Muṣṭafā Efendi, esātiẕe-i kirām-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan fāżıl ve memdūḥü'l-ḫaṣā'il bir ẕāttı. Filibe Mevleviyyeti'nden ma'ẕūl olaraḳ 1105 tārīḫinde 'uḳbāya mevṣūl oldu. Yüksek Ḳaldırım semtlerinde Monlā Gürānī'de ḳonağı ḳarşısında Nūrlu Dede Mescidi'niñ sāḥasındaki ḳabristānda meşāhīr-i mecāẕīb-i ilāhiyyeden olup 1100'de rıḥlet eden Külḫanī Meḥemmed Efendi'niñ merḳadi ḳurbüne defnolundu. 'İlm-i fiḳhtan *Nūrü'l-fetāvā* nāmında bir eṣer-i fāżılānesi olduğu gibi 'ilm-i sākten de bir te'līf-i laṭīfi vardır. Bu ẕātıñ ferzendi Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi, müşārün ileyh Fındıḳ Muṣṭafā Efendi'niñ **[107a]** üç maḫdūmunuñ ortancası terceme-i ḥāl-i ma'ārif-iştimāli bu cildde sebḳat eden Fındıḳ-zāde Feyżī Efendi'niñ küçük birāderidir. Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'de şimdi nāmı yazılmış olan Monlā Gürānī'de Nūrlu Dede Mescidi'niñ muḳābilinde pederiniñ ḳonağında vücūda geldi. Küçüklüğünde 'ulemā-yı ẕevi'l-iḥtirāmıñ büyüklerinden ba'żı ẕevātıñ mecālis-i cāmi'ü'n-nefāyis-i kemālāt-perverīlerinden taḥṣīl-i 'ulūm ettiği ṣırada ṣudūrdan ebu'l-feżā'il ve'l-ma'ārif 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretlerinden ḫaṭṭ-ı ta'līḳiñ müretteb olan meşḳlerini ve ḫaṭṭāṭīn miyānında uṣūl-i ḳadīmeden bulunan celī cihetlerini ve ḫurde ḳısmını temeşşuḳ ederek müşārün ileyhten icāzet aldı. Ṭarīḳ-ı müderrisīnde merātib-i mürettebeyi terfī' edip Bilād-ı Maḫrec mevleviyyetlerinden birini ṣoñra Şām-ı Şerīf Mevleviyyeti'ni iḫrāz ile aḳrānı olan mevālī arasında mümtāz olmuştu. 1160 Muḥarrem'inde Medīne-i Münevvere pāyesi, biraz vaḳt mürūrunda mevleviyyeti verildi. Bu mevleviyyette müddet-i mu'ayyenesi olan bir seneyi bi'l-ikmāl İstanbul'a gelip pederinden müntaḳil ḳonağında tedrīs-i fünūn ve eyyām-ı ma'lūmede **[107b]** ta'līm-i ḫuṭūṭ-ı gūn-ā-gūn ile iştiġāl ederdi. 1165 Ẕi'l-ḥicce'siniñ on üçünde cevz-i ma'dūd gibi olan sinīn-i 'ömr-i 'ālimānesini tamām eyledi. Pederi Fındıḳ Muṣṭafā Efendi'niñ merḳadi berāberinde medfūndur. Mü'ellif-i meşhūr Müstaḳīm-zāde'niñ tārīḫidir:

Ola Fındıḳ yā Rab nuḳl-i ser-bezm-i na'īm (1165)

Kemālāt-şi'ār, meḥāsinü'l-eṭvār, şīrīn-maḳāl, ḫoş-ḥāl bir żāttır. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṯ ḥażretleriniñ vālide-i muḥteremeleri Gülnūş Emetu'llāh Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ Üsküdar Çārşūsu'nda 1123 senesinde binā buyurduḳları cāmi'-i şerīfiñ ḳubbe-i 'ulyāsında tārīḫi ve sā'ir maḥāll-i mübāreke ve mevāḳi'-i münāsebede āṯār-ı ḳalemiyye-i üstādānesi mevcūd u müşāheddir.

Şeyḫ Muḥammed {Mūṣul}

Mūṣul fużalāsından Şeyḫ Muḥammed ḥażretleri. Neş'eti Mūṣul'dandır. Esmā-yı ḳıyāsiyyeden olmayan 'Abdu'llāh-ı Ḥayy'dan ġalaṭ 'Abdiley şöhretini ḥā'izdi. Mūṣul, Ḥaleb ve mülḥaḳātı 'ulemāsından **[108a]** taḥṣīl-i 'ulūm-i 'āliye vü āliye etmiş ve bir fāżıl-ı nāmdār olmuştu. Mūṣul'da tedrīs-i fünūn ile tevaġġul ederdi. 1166'da mevṣıl-ı dār-ı bekā oldu. Medfen-i niḫrīrānesi de Mūṣul'dadır.

'Abdu'llāh Efendi {Pārsā-zāde}

Müteḥayyizān-ı müderrisīn-i kemālāt-ḳarīnden Pārsā-zāde 'Abdu'llāh Efendi. Mevālī-yi kirāmdan ve ṭarīḳ-ı Mevlevī 'urefā-yı ḫulefāsından Gelibolulu Pārsā Şeyḫ Meḥemmed Ṣābir Efendi ḥażretleriniñ küçük oğlu ve Şām-ı Şerīf Mevleviyyeti'nden ma'zūlen intiḳāl-i dārü's-selām eden Pārsā-zāde 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ birāderidir. Vilādeti Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'dedir. 'Ulemā-yı a'lāmıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi ta'allüm ettiği eṡnāda ḫaṭṭ-ı ta'līḳi büyük birāderi mūmā ileyhten yazdı. Oḳuduğu, yazdığı fenleriñ çoğunda aḳrānınıñ pek çoğuna taḳaddüm etti. Meslek-i müderrisīn-i ma'ārif-rehīnde teraḳḳī ederek Mūṣıla-i Süleymāniyye rāddesine vāṣıl oldu. 1166 tārīḫinde mevṣıl-ı medrese-i beḳā oldu. Edirneḳapısı ḫāricinde Şeyḫü'l-İslām Kemāl Paşa-zāde Efendi ḥażretleriniñ türbesi ve Emīr-i Buḫārī ḥażretleriniñ ma'rūf olan tekyesi civārında **[108b]** birāderi 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ yanına defn ile vedī'a-i luṭf-ı Ḥayy u Bāḳī ḳılındı. Fużalā-yı şu'arādan Ḥıfẓī Efendi'niñ tārīḫi:

Eylesün Firdevs'i 'Abdu'llāh Efendi āşyān (1166)

Meḥemmed Emīn Efendi {İsmā'īl Efendi-zāde}

Şeyḫü'l-İslām Ebū İsḥāḳ İsma'īl Efendi-zāde Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed Es'ad Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmlarından biri ve ṣadr-ı Anadolu Luṭfu'llāh Efendi'niñ ve Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed Şerīf Efendi'niñ ve şā'ire Fıṭnat Ḫānım'ıñ birāderidir. Dārü'l-Ḫilāfe'de mütevellid olmuştur. Ma'ārif-şināsān-ı zādegāndandır. 1166 sālinde vefāt etmiştir. Üsküdar'da Tūnusbāġı'nda aḳrābasından olan Şeyḫü'l-İslām Mīrzā-zādeleriñ ṣuffesi yanında defindir.

el-Ḥāc Meḥemmed Sa'īd Efendi

Cezerī-zāde Sa'īd Mollā Efendi. Fużalā-yı benām, ḳudemā-yı esātiẕe-i ẕevi'l-iḥtirāmdan olup Medīne-i Münevvere Mevleviyyeti'nden munfaṣılan 1156 sālinde 'uḳbāya irtiḥāl eden Cezerī Meḥemmed Efendi **[109a]** ḥażretleriniñ maḫdūm-ı mübeccelidir. İstanbul'da tevellüd etmiştir. Ders-i 'āmm-ı kirāmdan 'ulūm-i mütedāvileyi oḳuduğu zamānlarda ḫaṭṭ-ı ta'līḳi re'īsü'l-eṭibbā olan Kātib-zāde Refī' Efendi'den yazdı. Müṣıla-i Süleymāniyye müderrislerinden iken 1166 Ṣafer'iniñ on ṭoḳuzuncu Çihārşenbe günü intiḳāl etti. Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi'niñ ḳarşısında vāḳi' makābiriñ ortalarında pederiniñ yanına defnedildi. Müderrisīnden Re'fet Efendi'niñ tārīḫi:

Faḫr-i maḫādīm ya'nī Cezerī-zāde ḥayf
Dehre idince vedā' eyledi 'azm-i beḳā

Gūş idicek mātem-i fevtini bir beyt ile
Söyledi tārīḫini hātif anuñ Re'fetā

Eyleye Ḥayy-i Vedūd cenneti cūd ile
Ḥācī Meḥemmed Sa'īd Mollā Efendi'ye cā (1166)

[109b] Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī efāḫiminden ġavṯ-ı kāmilīn Emīr-i Buḫārī *ḳuddise sirrahu'l-Bārī* ḥażretleriniñ Eğriḳapı'da dergāh-ı feyż-penāhīleri seccāde-nişīni 'ālimīn ü 'ārifīnden Toḳadī Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleriniñ muḫliṣān-ı müntesibānından ve evṣāf-ı maṭlūbe aṣḥābından ṣāḥib-kemāl, melā'ik-ḫıṣāl bir ẕāt olup 'Arabī, Fārisī, Türkī lisānlarında neẕren ve naẓmen güftār-ı belāġat-şi'ārı vardır.

İsmâ'îl Efendi {'Oṯmân Keṯḫüdâ-zâde}

'Oṯmân Keṯḫüdâ-zâde, Dârü'l-Ḫilâfeti'l-'Aliyye ḳâḍîsi İsmâ'îl Efendi ḥażretleri. Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı Ṯâliṯ ḥażretleriniñ evâ'il-i âvân-ı salṭanatlarında mükerreren ṣadr-ı a'ẓam olan Meḥemmed Paşa'nıñ ikinci ṣadâretinde keṯḫüdâsı bulunan meşhûr 'Oṯmân Efendi'niñ ṣulbünden, Dâr-ı Salṭanat-ı Seniyye'de ḳadem-nihâde-i mehd-i vücûd oldu. Ders-i 'âmm-ı kirâm ḥażarâtınıñ ḫalḳa-i ifâdelerinden istifâde ettiği ṣırada ḫaṭṭ-ı ta'lîḳi Şeyḫü'l-İslâm Veliyyü'd-dîn Efendi ḥażretlerinden ve mevâlîden Fındıḳ-zâde İbrâhîm Efendi'den bir ṭarz-ı üstâdânede yazdı. Ṭarîḳ-ı 'ilmîde teraḳḳiyyât-ı mu'tâde ile mevleviyyetleri iḫrâz ettikten ṣoñra 1160 Ẕi'l-ḥicce'sinde **[110a]** evvelen ve 1164 Ẕi'l-ḳa'de'sinde Anadolu pâyesi ile ṯâniyen Dârü'l-Ḫilâfeti'l-'Aliyye ḳâḍîsi oldular. Ḳâḍîlikteki müddet-i ma'lûmelerini bi'l-ikmâl Aḳsarây'da şeyḫü'l-ḥarem Ḥażret-i Nebevî Ḳoca Bekr Paşa Mektebi'niñ ittiṣâlinde kâ'in ḳonağında kitâb müṭâla'a etmek ve istek edenlere ta'lîḳ yazısı göstermek ile meşġûl oluyorlardı. İrtiḥâlleri 1166 senesiniñ Rebî'ü'l-âḫir'inde ve medfeni bu mektebiñ ḳabristânında bânî Ḳoca Bekr Paşa'nıñ ḳabri yanındadır. İrtiḥâline söylenilen:

Geldi üçler ḳabri üzre didiler târîḫini
Ḥâcî İsmâ'îl Efendi rûḥına el-Fâtiḥa (1166)

İşbu târîḫ merḥûmuñ levḥ-i medfeninde yazılıdır.

es-Seyyid Meḥemmed Efendi

Müderrisînden ḫaṭṭâṭ-ı şehîr Şekerci-zâde. Şekerci 'Abdu'r-raḥmân Ağa'nıñ oğludur. Maġnisa'da doġmuştur. Dârü's-salṭana'ya geldiği vaḳtte yazı ḫˇâcesi meşhûr Ḳırımî İbrâhîm Efendi'den ṣülüṯ ve nesḫ yazısını biraz yazdıḳtan ṣoñra zamânında re'îsü'l-ḫaṭṭâṭîn olan **[110b]** Yedikuleli 'Abdu'llâh Efendi'den erbâb-ı ḫuṭûṭ miyânında müretteb olan meşḳleri ikmâl ve aḫẕ-ı icâzet ile muḥaṣṣılu'l-âmâl oldı. *Şekera'llâhu sa'yehu.* Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı Ṯâliṯ ḥażretleriniñ muṣâḥibân-i şehriyârîlerinden Çavuş Aḥmed Ağa'nıñ şehriyâr-ı müşârün ileyh ḥażretlerine sevḳ u ṯenâsı ile şeyḫ-i meşâyiḫü'l-ḫaṭṭâṭîn Şeyḫ Ḥamdu'llâh Efendi ḥażretleriniñ eṯer-i kitâbet-i üstâdâneleri olup Medîne-i Münevvere *nevveraha'llâhu te'âlâ ilâ yevmi'l-âḫire*de mevcûd mevḳi'-i iḫtirâm

bulunan *Muṣḥaf-ı Celîle*'den taḳlîden bir nüsḫa yazmaḳ ve ṭaraf-ı şenehşâhîlerine getirmek vaẕîfe-i muḳaddesesi ile o cânib-i aḳdese i'zâm buyuruldu. Bu ẕât Medîne-i 'âliyeye bi'l-vuṣûl o *Muṣḥaf-ı Celîl*'iñ şîve-i dil-firîbânesini taḳlîd ederek bir nüsḫa-i şerîfe ve bir *Delâ'ilü'l-ḫayrât* yazdı. Farîża-i ḥacc-ı şerîfi îfâ ettikten ṣoñra İstanbul'da eñ hünerver mücellidlerden birine tezhîb ettirerek vaẕîfe-i muḳaddeseyi itmâm eyledi. Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı Evvel ḥażretleriniñ o eṣnâda cülûs-ı hümâyûnları şeref-vâḳi' olup bu ẕâtıñ bu ḫıdmet-i muḳdimâne vü 'âṣıḳânesi ise tâcdâr-ı ma'âlî-âṣâr ḥażretleriniñ maḥẕûẕiyyet-i taḳvâ-şi'ârîlerini müstelzim olmaḳla 1143 senesi evâsıṭında İbtidâ-yı Ḫâric râddesinden İstanbul ru'ûs-ı hümâyûnu ve ḥadâ'iḳ-ı mülûkânede **[111a]** müstaḫdem olan bendegânıñ meşḳ mu'allimliği tevcîh ve icrâ buyuruldu. Ḳadîmen sâkin olduğu Büyük Ayaṣofya ḳurbünde Yerebaṭan semtinde Ṭavşan-ı Bî-Zebân Sebîli muḳâbilinde naḳîbü'l-eşrâf Ṭaşkendî Muḥarrem Efendi ḥażretleriniñ türbe-i şerîfi yaḳınında vâḳi' ḫânesinde yazı göstermek, meşḳ vermek işlerine üstâdâne müdâvemet ederdi. Ḳudemâ vü müteḫayyizân-ı müderrisînden olduğu ḥâlde 1166 Cemâẕiye'l-evvel'inin dördünde dâr-ı beḳâya 'âzim oldu. Üsküdar'da Paşaḳapısı öñünde Ḳaraca Aḥmed Câmi'i'ne giden câddeniñ ṣol cihetinde ve maḳbereniñ câmi'e yaḳın bulunan bir noḳṭasında şeyḫ-i meşâyiḫü'l-ḫaṭṭâṭîn, üstâd-ı kemâlât-ḳarîn Şeyḫ Ḥamdu'llâh Efendi ḥażretleriniñ medfen-i mübârekleri dâ'iresinde meşâhîr-i ḫaṭṭâṭînden birçoḳ ẕâtlarıñ maḳâbir-i şerîfeleri arasında ve câddeniñ kenârında defîndir. Vefâtına o târîḫte inşâd olunan târîḫtir:

Şekerci-zâde nuḳl-i pâk-i ser-bezm ola me'vâyâ (1166)

[111b] Ḥüseyn Efendi {Seyyid Ḥüseyn Efendi}

Seyyid Ḥüseyn Efendi derler. Anadolu'da bulunan memâlik-i maḥrûse-i şâhâneniñ bir cihetinden neş'et etmiştir. İstanbul'da Yedikuleli 'Abdu'llâh Efendi'den ṣülüṣ ve nesḫ yazılarını yazdı. 'Ulûm-i mütedâvileyi de 'aṣrınıñ 'ulemâsından oḳudu. Anadolu ḳużâtınıñ ḳudemâsından ve ṭarîḳ-ı Naḳşibendî'niñ 'urefâsından ehl-i derûn, ma'ârif-maḳrûn bir ẕâttı. Vefâtı 1166'dadır. "Ḫâdim-i Naḳşibendiyye (1166)" elfâẕ-ı mürekkebesi vefâtına bulunmuş bir târîḫtir.

'Alī Efendi {Maṭlabī Dāmādı}

Maṭlabī Dāmādı, meşāhīrden Ḥācī 'Alī Efendi. 'Abdü'l-kerīm Efendi'niñ oğlu ve Rūmili ḳāḍī-'askeri. Maṭlabcı 'Abdu'llāh Efendi'niñ dāmādıdır. Ḳużātıñ ḳudemāsından ve erbāb-ı ma'lūmāttandı. Ṭarīḳ-ı 'ilmīde maṭlūbī vechile meṭālibine nā'iliyyetle nice menāṣıb-ı mu'tebere ile taṭyīb olunan 'ulemādandır. 1166 Cūmāde'l-ūlā'nıñ yigirmi dördünde rıḥlet etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinden Eğriḳapı'ya giden cāddeniñ ṣol ṭarafında defn ile vedī'a-i 'afv u luṭf-ı ilāhī ḳılındı. **[112a]**

Ḥāfıẓ 'Alī Efendi

Doğumu Ḳonya'dadır. O beldeniñ ve Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'niñ 'ulemā-yı benāmından 'ulūm-i mütedāvileyi oḳumuştur. 'İlmen müşāriki'l-aḳrān olan 'ulemādan ḫalūḳ, naṭūḳ bir ẕāttır. Sulṭān Bāyezīd civārında muḳīm olurdu. İkmāl-i ders-i ḥayāt etmesi 1166'dadır. Medfeni Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi maḳābir-i cesīmesindedir.[1] **[113a]**

Meḥemmed Efendi

Ṣāliḥ Paşa İmāmı. Tedrīs-i fünūna ḥaṣr-ı evḳāt eden esātiẕeden ve erbāb-ı kemāldendir. 1166 Ramażān'ınıñ yigirmi üçünde vefāt etti. Oḳmeydānı ḳurbünde Darı Deresi maḳberesinde maḳbūr ḳılındı.

el-Ḥāc Meḥemmed Emīn Efendi

Babası Ḥācī Ḥüseyn Efendi. Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn evḳāf-ı şerīfesiniñ muḥāsebe ḳalemi ser-ḫalīfeliğinde 1142 Cumāde'l-ūlā'sında rıḥlet etmiştir. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳasındaki ḳabristān-ı cesīmiñ yol kenārına müṣādif olan bir mevḳi'inde medfūndur. Oğlu Emīn Efendi Dārü's-salṭana'da tevellüd ve erbāb-ı tedrīsten bulunan 'ulemādan tederrüs edip bir aralıḳ meslek-i müderrisīne dāḫil ve ḥasbe'ṭ-ṭarīḳ İzmir Mevleviyyeti'ne nā'il oldu. 1166 Receb'iniñ on ikisinde 'ālem-i 'uḳbāya 'āzim olup cesedi pederiniñ yanına tedfīn edildi. Erbāb-ı liyāḳattan ḥüsn-i aḫlāḳ u eṭvāra mālik olan mevālīdendir. **[113b]**

1 **[112b]** numaralı sayfa nüshada boş bırakılmıştır.

Aḥmed Ḥāsib Efendi

Maʿārif-şināsān-ı mevālīden Mü'min-zāde Ḥāsib Efendi. Burusa'da doğdu. ʿAṣrınıñ ʿulemā-yı benāmından taḥṣīl-i ʿulūm ederek Ebū İsḥāḳ İsmāʿīl Efendi ḥażretleriniñ meşīḫatında 1129 tārīḫinde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden Burusa müderrisleri silkine dāḫil oldu. Burusa Maḥkeme-i Şerʿiyye'siniñ bāş kitābetinde bir müddet istiḫdām olunaraḳ 1147'de Bosna, bir zamān ṣoñra Toḳad, Ḳayṣerī, Baġdād, Maġnisa mevleviyyetleri tevcīhiyle tesrīr olundu. 1165'te bir manṣıb taḥṣīl etmek ārzūsuyla İstanbul'a gelip At Pāzārı civārında bir ḫānede oṭururdu. 1166'da terk-i ḥayāt-ı müsteʿār ve ʿazm-i dergāh-ı Rabb-i Ġaffār eyledi. Sulṭān Meḥemmed civārında Emīr-i Buḫārī *ʿaleyhi taḳdīsü'l-Bārī* ḥażretleriniñ dergāh ve türbe-i ḥaḳāyıḳ-penāhları muḳābilinde eʿālī-yi ṣudūrdan ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleriniñ āṣār-ı ḫayriyyesinden olan mektebiñ sāḥasında mütevārīdir. Kemālli, belāġatlı, faṣīḫü'l-beyān, ṭalīḳü'l-lisān bir ẕāttı. Ḥasīb ve Ḥāsib maḫlaṣlarıyla bir ḳıṭʿa *Dīvān-ı Eşʿār*'ı vardır. **[114a]** Eşʿārından nümūne olan bir ġazelidir:

Teng-meşrebsin bāde-ḫˇār oldıḳça sen[1]
Ḳabıña ṣıġmazsın aṣlā neş'edār oldıḳça sen
Cümleden evvel yāda getür beni ey bī-vefā
Vaʿdiñi incāz içün ʿāṣıḳ-şümār oldıḳça sen
Pest olur ḫūrşīd ḳadri ey meh-i ʿālī-nijād
Gün-be-gün ḥüsnile ṣāhib-iştihār oldıḳça sen
Hīç fikr-i nīstī gelmez dil-i pür-şūḫuma
Baña sulṭānım ʿālemde var oldıḳça sen[2]
Ṭūṭī-yi ṭabʿ-ı Ḥasībā olsa n'ola şīrīn-edā
Ey ḳamer-ṭalʿat baña āyīnedār oldıḳça sen

Ḳayṣerī mollāsı iken İstanbul'da ricālden bir ẕāta ḳuṣūrununñ ʿafvını ricā żımnında başdırma gönderip berāberce yazdığı mektūba derc eylediği müfreddir:

Ḫāk-i pāye bizden irsāl olınan başdırmadur
Tuḥfe ʿarż itmek degil maḳṣūdum ṣuçum başdırmadur

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
2 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

[114b] Şu:

Dehr-i miḥnetden mürekkebdür bu dehr-i bī-beḳā
Gel Divitci-zāde'ye Allāh'dan iste liḳā

müfred de eş'ār-ı belīġānesindendir. Āṯār-ı ḳalemiyyesinden olaraḳ 1115'te ẓuhūr eden Edirne Vaḳ'ası'nı ḥākī *Silkü'l-le'ālī* 'unvānlı bir tārīḫi vardır. Burusa'da cārī olan ṣularıń isimlerini 'iyān ve her biriniń fennī ve ṭıbbī olan menāfi'ini beyān eden *Māhiyye* nāmında bir manẓūmesi vardır. Bu eṯerini o tārīḫte Burusa'da iḳāmet etmekte bulunan Ḳaplan Giray Ḫān'a hediyye etmiştir.

Meḥemmed Es'ad Efendi {Şeyḫü'l-İslām}

Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde Şeyḫü'l-İslām Es'ad Efendi ḥażretleri. Şeyḫü'l-İslām Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniń oğlu ve Şeyḫü'l-İslām İsḥāḳ Efendi ḥażretleriniń birāderidir. Vilādetleri Dārü's-salṭanati'l-'aliyyede 1096 Ẕi'l-ḳa'de'sindedir. Vālid-i feżā'il-medārı müşārün ileyhten ve efḍalü'l-fużalā Muṭavvelci Meḥemmed Efendi **[115a]** ḥażretlerinden ve emṡāli olan fuḥūl-i 'ulemādan 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi taḥṣīl ederek Paşmaḳçı-zāde 'Alī Efendi ḥażretleriniń meşīḫat-i ṡāniyesinde 1122 sāli Receb'inde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīne dāḫil oldu. Pederleri müşārün ileyhiń meşīḫatında teftīş-i evḳāf ḫıdmeti, fetvā emāneti ve 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde Selānik Mevleviyyeti tevcīhiyle ḫurrem ve çoḳ vaḳt geçmedin birāderleri İsḥāḳ Efendi ḥażretleriniń meşīḫatında Mekke-i Mükerreme pāyesi ile mükerrem oldular. Aṭa-i Kebīr ve Belġrad muḥārebelerinde Ordu-yı Hümāyūn ḳāḍīsi bulunmalarıyla her ḥālde te'ṡīr-i tedbīr-i 'ālimāne vü 'āḳilānelerinden küllī istifāde olunmuştu. 1157 Muḥarrem'inde ve 1159 Şevvāl'inde iki def'a Rūmili ḳāḍī-'askerliği cāh-ı refī'i ile ḳadri i'lā edildi. 1161 Receb'inde Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde Zeynü'l-'ābidīn Efendi ḥażretleriniń yerine maḳām-ı mu'allā-yı Şeyḫü'l-İslāmī'ye ta'yīn buyuruldular. O tārīḫte Mıṣr vālīsi bulunan ṣadr-ı esbaḳ Rāġıb Meḥemmed Paşa'nıń inşād ettikleri tārīḫ-i feżā'il-perverānedir:

Cāh-ı sāmī rükn-i iftā bād Es'ad-ı sa'īd (1161)

[115b] 1162 Şa'bān'ında 'azl ile ḳonağında, yalısında müṭāla'āt u te'līfāt ile işti ġāl ederlerdi. İrtiḥālleri 1166 Şevvāl'iniń onuncu Pencşenbe

günüdür. Çihārşenbe Pāzārı ḳurbünde pederiniñ āṣār-ı ḫayriyyesinden olan cāmi'-i şerīfiñ sāḥasında müşārün ileyhiñ ve müte'alliḳātı olan ẕevāt-ı 'āliyeniñ merāḳıdı miyānında defn ile vedī'a-i 'afv u ġufrān-ı Mennān ḳılındı. İrtiḥāllerine inşād olunan tārīḫtir:

Müftī-yi sābıḳ Es'ad ide mesnedin cinān (1166)

Müşārün ileyh fāżıl-ı yegāne, müfred-i zamāne, 'ulūm-i şenāda mahāreti ẓāhir, fünūn-ı edebiyyede rüsūḫ-ı ḳalemi pesendīde-i evā'il ü evāḫir olduḳtan başḳa fenn-i mūsīḳīde Fārābī'ye 'adīl, neṣrde ve şi'rde zamānında bīmiṣīl bir ẕāt-ı pür-kemālāttılar. *Āyetü'l-Kürsī* ve *Sūre-i Yāsīn* ve *Sūre-i Nebe'* tefsīrleri, Cāru'llāh-ı Zemaḫşerī'niñ *Eṭvāḳu'ẕ-ẕeheb fi'n-Neṣāyiḥ ve'l-ḫuṭab* 'unvānı altında olan eṣer-i te'līf-i müdeḳḳiḳānelerine ve meşāhīr-i mü'ellifīnden **[116a]** Şerefü'd-dīn 'Abdü'l-mü'min-i Iṣfahānī'niñ eṣer-i belīġānesine naẓīreleri *Ḳaṣīde-i Hemziyye* ve *Ḳaṣīde-i Ḥaḍariyye* ve *Ḳaṣīde-i Dimyātiyye*'ye başḳa başḳa taḫmīsleri, *Ḳaṣīde-i Hemziyye fī na'ti Ḫayri'l-Beriyye*, *Ḳaṣīde-i Lāmiyye fī na'ti'r-Resūl 'aleyhi eşrefi't-taḥiyye*, *Taḫmīs-i Ḳaṣīde-i Bānet Su'ād* 'unvānları ile mu'anven, müdevven āṣār-ı fāżılāneleri, fenn-i mūsīḳīye dā'ir birḳaç risāleleri, *Aṭrabü'l-āṣār fī Ḥaḳḳi Ehli'l-edvār* nāmıyla teẕkire-i ḫᵛānendegān, Es'ad maḫlaşıyla bir ḳıṭ'a *Dīvān*-ı belāġat-'unvānı ve bunlardan mā-'adā çend 'aded āṣār-ı kemālāt-beyānı ile sāḥa-i ma'ārifi tezyīn eden ẕevāt-ı 'āliyedendir. Fāżılāne, belīġāne bir ġazelidir:

Ne ol perī gibi bir dil-rübā görülmişdür
Ne añа bencileyin mübtelā görülmişdür

Olur mı ṣafḥa-i rūy-i ḫāṭ-āverine naẓīr
[116b] Hezār nüsḫa-i 'ibret-nümā görülmişdür

O ebruvān gibi ṣanma hilāl vaṣfında
Selīs maṭla'-ı ġarrā dilā görülmişdür

Hevā-yı muṭrib ü meyden geçer mi rindān kim
Terāneler işidilmiş ṣafālar görülmişdür

Ḥaḳīḳate naẓar it dūr-bīn iseñ zāhid
Mecāz āyīnesinde riyā görülmişdür

Kemīne manẓar-ı dehr ol ki çeşm-i sūzenden
Nigāh-ı ʿibret ile mā-sivā görülmişdür

Ṣafā-yı rūʾyetini Esʿad idemem taʿbīr
O yār düşde daḫi vāḳıʿā görülmişdür

es-Seyyid ʿAbdü'l-vehhāb

Ḥaleb fużalā vü fuḳahāsından Şeyḫ ʿAbdü'l-vehhāb-ı Ḥalebī ḥażretleri. Şeyḫ Muḥammed-i Ḳuraṭā'nıñ ṣulbünden Ḥaleb'de 1097'de tevellüd etmişdir. Ekābir-i fuḥūlīnden Şeyḫ Ḳāsım-ı Neccār, Şeyḫ Süleymān-ı Naḥvī, Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī **[117a]** Ḥaleb müftīsi Şeyḫ Ebu's-suʿūd ḥażarātından ve müşārün ileyhiñ emṣāli olan ẕevāt-ı kirāmdan taḥṣīl-i ʿulūm eylemişdir. Ḥaleb'de 1166 Şevvāl'iniñ on birinci Pāzār günü ikmāl-i mebḥaṣ-i ḥayāt etmişdir. Medfen-i mebrūk-i ʿālimāneleri de Ḥaleb şehr-i şehīrindedir.

Seyyid ʿÖmer Efendi

Dārü'l-Ḫilāfe'de doğdu. Fużalā-yı benāmdan Yekçeşm Aḥmed Efendi'niñ ders-i muḥaḳḳikānelerinden nüsaḫ-ı ʿulūmu vech-i maṭlūb üzere görmüş, re'īsü'l-eṭibbā Kātib-zāde Refīʿ Efendi'den ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi hevesi vechile yazmış ve ḫaṭṭāṭīn arasında merʿiyyü'l-icrā olan uṣūle tevfīḳan icāzet almıştır. Bi'l-imtiḥān silk-i müderrisīne dāḫil olan ʿulemādandır. Ḳudemā-yı ʿulemā ve müderrisīnden ve meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīnden olduğu ḥālde 1166'da irtiḥāl eylemişdir.

Meḥemmed Emīn Efendi {Şehlā-zāde}

Şehlā-zāde fużalā-yı mevālīden Emīn Efendi. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṯ ḥażretleriniñ evā'il-i devr-i salṭanatları ʿulemā-yı aʿlāmından Şehlā ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleriniñ ṣulbünden Dār-ı salṭana'da 1100 **[117b]** tārīḫlerinde ḳadem-nihāde-i bezm-i şühūd oldu. Kibār-ı ʿulemānıñ mecālis-i ʿilmiyyelerinden ʿulūm-i mütedāvileyi lāyıḳı vechile gördüğü eṣnāda ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi Durmuş-zāde Aḥmed Efendi'den yazdı. Ṣınf-ı fużalāda terfīʿ-i merātib ederek 1166 senesi Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme ḳāḍīsi olup ol ḫıṭṭa-i cennetāsāda tārīḫ-i meẕkūrda naḳl-i maḥkeme-i beḳā eyledi. Cennetü'l-Muʿallā nām maḳbere-i ʿulyāda defn ile vedīʿa-i ʿafv u maġfiret-i ilāhī ḳılındı. Fużalā vü ʿurefādan daḳāyıḳ-şināsān-ı ḫaṭṭāṭīnden bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāttır. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī'den intisābı da vardır.

Aḥmed Efendi {Bender}

Bender ʿulemāsından Aḥmed Efendi. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de taḥṣīl-i ʿulūm eden ʿulemādandır. Vaḳtiyle Özi eyāleti sancaḳlarından olup şimdilerde Basarabya Ḳıṭʿası'nda Ṭurla Nehri'niñ kenārında bulunan Bender şehrinde bir medreseniñ müderrisiydi. O beldede tedrīs-i ʿulūm ile de iştiġāl ederdi. Dārü'l-Ḫilāfe'de 1166'da şehristān-ı beḳāya gitti. **[118a]** Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳasında Büyük Ayaṣofya ve Sulṭān Aḥmed cevāmiʿ-i şerīfesiniñ ders-i ʿāmından ḫaylī ẕātlarıñ ḳabirleri arasında meşāhīr-i ʿulemādan Türkmen-zāde Meḥemmed Efendi'niñ ḳabri yanında defīndir.

Ṣāliḥ Efendi {ʿAṭā Efendi İmāmı}

Şeyḫü'l-İslām ʿAṭā Efendi İmāmı ʿulemādan Ṣāliḥ Efendi. Dārü's-salṭana'da doğdu. *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānıñ ḥıfẓını itmām ettikten ve nüsaḫ-ı ʿulūm-i mürettebeyi ʿulemā-yı aʿlāmdan taʿallüm ettikten ṣoñra Beyḳoz yuḳarısında Aḳbaba Mescidi'niñ ve İstanbul'da Küçük Otluḳçu Yoḳuşu'nda ʿĀbid Çelebi Mescidi'niñ imām ve mektebiniñ muʿallimi, ṭarīḳ-ı Celvetī müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden olup her fende kemālāt-ı ʿāliye vuḳūf-ı müsellemeyi ḥā'iz olan Şeyḫ Meḥemmed-i Żaʿīfī Efendi ḥażretlerinden ṣülüṣ ve nesḫ yazılarını ve Durmuş-zāde Aḥmed Efendi'den taʿlīḳ yazısını temeşşuḳ etmiş ve bu cihetle de aḳrānına teferruḳ eylemişti. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ evā'il-i salṭanatlarında Şeyḫü'l-İslām olan ʿAṭā'u'llāh Efendi ḥażretlerine imām ve ṭarīḳ-ı ḳużāta deḫāletle bekām oldu. Müteʿaddid menāṣıb-ı cesīmede faẓīlet ü kifāyeti görüldü. **[118b]** Ṭarīḳ-ı ʿilmiyyeden müteḳāʿiden Eyüb civārında ḫānesinde muḳīm iken 1166 sālinde irtiḥāl eyledi. Ḥażret-i Ḫālid *raḍiye ʿanhu'l-Vāḥid* civār-ı raḥmet-medārında Kāşġarī Tekyesi'niñ ilerisinde İdrīs Köşkü diye meşhūr olan mevḳiʿ-i mürtefiʿde çeşmeniñ arḳasındaki maḳberede birāderi Müderris Mūsā Efendi'niñ ḳabri ḳurbüne defnedildi. ʿUlūm-i mütenevviʿa vü mütedāvilede feżā'il-i müsellemeyi, aḫlāḳ-ı ḥasene ve eṭvār-ı müstaḥseneyi cāmiʿ olan ẕevāt-ı ʿāliyedendir. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ʿuẓemā-yı şüyūḫundan olup Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da Minḳārī-zāde Dāmādı ve *Mülteḳā* şāriḥi Ḳāḍī-ʿasker Kanġırılı Muṣṭafā Rāsiḫ Efendi ḥażretleriniñ Dārü'l-ḥadīṣ olaraḳ binā ettiği

dā'ireniñ şeyḫi ḳıdvetü'l-'ārifīn Keşmīrī eş-Şeyḫ el-Murādī ḥażretlerinden erkān-ı ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye üzere intisāb edenlerden olmaḳla ṣoḥbeti cihet-i 'ilmiyye ve leṭā'if-i ta'līmiyyeden 'ibāretti. *'Örfī-yi Şīrāzī Dīvānı*'nı laṭīf bir ṭarzda şerḥ etmiştir. **[119a]**

el-Ḥāc Maḥmūd Efendi

Mütedāvil olan fünūnda fā'iḳü'l-aḳrān 'ulemādandır. İstanbul'da Eski 'Alī Paşa semtinde sākindi. 1166 sālinde rıḥlet-i dār-ı āḫiret eyledi. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥürmet Tekye'de vāḳi' maḳābir-i vesī'ada ṭarīḳ-ı Sünbülī küberā-yı meşāyiḫinden olup 1159 tārīḫinde tekyegāh-ı 'uḳbāya intiḳāl eden Keşfī 'Oṯmān Efendi ḥażretleriniñ ḳabr-i şerīfi ḳurbünde vedī'a-i ḫāk-i ġufrān ḳılındı. Bunca kemālātıyla berāber bir aralıḳ maḥallesi yaḳınında meşhūr Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde Mektebi'nde mu'allimlik ḫıdmetini bi'l-īfā o müddette daḫi neşr-i envār-ı 'ulūm etmişti. Maḫdūm u tilmīẕi İbrāhīm Efendi kendinden muḳaddem fevt olmuştur. Ḳabri pederine yaḳındır.

el-Ḥāc 'Abdü'l-kerīm Efendi

'Ulemādan 'Oṯmān Efendi'niñ oğludur. Ḳużāt-ı Rūmili dānişverlerindendi. 1166'da vefāt etti. Ḥażret-i Ḫālid civār-ı feyż-medārında Kāşġarī Tekyesi ḳurbünde mütevārīdir.

Meḥemmed Efendi

[119b] Dārü'l-Ḫilāfe'den neş'et eden 'ulemādandır. Vefātı 1166 tārīḫinde ve medfeni Oḳmeydānı ḳurbünde ṭarīḳ-ı Bayrāmī ricālinden İdrīs-i Muḫtefī Şeyḫ 'Alī Bey ḥażretleriniñ ḳabr-i şerīfleri civārındadır.

Seyyid 'Alī Efendi {Vānī-zāde}

Vānī-zāde 'Alī Efendi. Pederiniñ ismi 'Abdu'llāh'tır. Nesebi, vālidesi ṭarafından İstanbul'da Yeñi Cāmi'i'niñ cum'a vā'iẓi meşhūr Vānī Şeyḫ Meḥemmed Efendi'ye mütevāṣıldır. Vānī-zādelerden ve mevālīden tercemesi gelecekte taḥrīr edilecek olan Rāşiḫ Efendi'niñ li-ümmin birāderidir. Dārü's-salṭana'da doğdu. Ḫaṭṭ-ı ta'līḳi Ḫˇāce-zāde ḥażretleriniñ iḥżārından ve kibār-ı 'ulemādan 'Abdu'llāh Efendi-zāde 'Abdü'l-bāḳī Efendi'den yazdı.

ʻUlūm-i mütedāvileyi de ʻulemā-yı kirāmdan oḳudu. Ḳużāt-ı Rūmili ḳudemāsından ve maʻārifmendānındandı. Rıḥleti 1166'da vuḳūʻ buldu. "Şeref-yāb-ı ʻāḳıbet (1166)" elfāẕ-ı mürekkebesi rıḥletine tārīḫtir.

Ḥüseyn Efendi

ʻUlemā-yı benāmdan olup Büyük Ayaṣofya Cāmiʻ-i feyż-lāmiʻi ḥücerātından **[120a]** birinde mücerred olduğu ḥālde iḳāmet ederdi. 1166'da ḥücre-i beḳāya müntaḳil oldu. Medfeni Üsküdar'da Dereler Mescidi arḳasında Orta Mezārlıḳ'tadır.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed-i Gürānī}

Medīne-i Münevvere ekābir-i ʻulemāsından Şeyḫ Muḥammed-i Gürānī ḥażretleri. Şeyḫ Ebi'l-Ḥasan nām ẕātıñ ṣulbünden Medīne-i Münevvere'de 1098 senesi Ramażān'ınıñ sekizinde tevellüd etti. *Ḳur'ān-ı Kerīm*'iñ ḥıfẓını itmām ettikten ṣoñra ʻammileri ʻallāme-i zamān Şeyḫ Ebī Ṭāhir ḥażretlerinden muḳaddemāt-ı ʻulūmu taʻallüm ettiler ve Mollā İbrāhīm-i Gürānī ḥażretleriniñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerinden ʻulūm-i mürettebeniñ baḳiyyesini ve sā'ir ʻulūm-i mütedāvileyi bi't-taḥṣīl icāzet aldılar. Bir müddet Medīne-i Münevvere belde-i muʻaẓẓamasında ve bir zamān Şām'da tedrīs-i ʻulūm eyledilerdi. Dārü'l-ifāde-i ʻuḳbāya rıḥletleri 1166 senesiniñ Cümāde'l-ūlā'sınıñ beşindedir. Feżā'il-i ʻilmiyye vü aḫlāḳ ve eṭvār-ı pesendīdeye mālik olmuş ẕevāt-ı kirāmdandılar. **[120b]**

Şeyḫ Muḥammed {Mıṣr}

Mıṣr küberā-yı muḥaddiṯīninden fāżıl-ı meşhūr Şeyḫ Muḥammed-i ʻAşmāvī ḥażretleri. Şeyḫ Muḥammed bin Şeyḫ Aḥmed bin Ḥicāzī. Kendileri Ebu'l-fażl Şemsü'd-dīn'dir. Vilādetleri Mıṣr'dadır. Ebi'l-fer Şeyḫ Muḥammed ibn Aḥmed el-ʻAcemī ḥażretlerinden ve sā'ir küberā-yı fuḥūlīnden ʻulūm-i mütenevviʻayı telaḳḳī eylemişlerdir. 1167 tārīḫinde itmām-ı nüsḫa-i ḥayāt eylediler. Her fende fażīlet ve ḳudret-i fevḳa'l-ʻādeleri olduğu gibi ḥadīṯ-i şerīfte ve fıḳh-ı şerīfte üstādü'l-esātiẕeydiler. Eşher-i fużalādan ebu'l-ʻirfān Şeyḫ Muḥammed ibn ʻAlī eṣ-Ṣıyād ḥażretleri ve emṯāli olan ẕevāt-ı ẕāt-ı niḥrīrānelerinden aḫẕ-ı ʻulūm ettiler.

Şeyḫ Muḥammed {Muḥammed-i Ġazzī}

Şām Şāfiʿī müftīsi aʿlemü'l-ʿulemā Şeyḫ Muḥammed-i Ġazzī ḥażretleri. Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān ibn Zeynü'l-ʿābidīn el-Ġazzī ḥażretleriniñ ṣulbünden Şām'da 1096 Şaʿbān'ınıñ on sekizinci Cumʿa gecesi yatsı ezānından ṣoñraca vilādetleri vuḳūʿ buldu. Pederleri müşārün ileyhiñ **[121a]** taḥt-ı neẓāretlerinde ẕāt-ı muḥaḳḳiḳānelerinden mebādī-yi ʿulūmu taḥṣīl ile iştiġāl etmekte iken onlar dārü'l-ifāde-i beḳāya intiḳāl etmeleri ile kibār-ı fużalādan Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān-ı Mücellid ve Şeyḫ Ḫalīl-i Desūḳī ve Şeyḫ Nūrü'd-dīn-i Desūḳī ve Şeyḫ ʿOṯmān bin Ḥammūde ve Şeyḫ Ebi'l-mevāhib ve Şeyḫ ʿOṯmān bin Muḥammed eṣ-Ṣemʿa ve Şeyḫ ʿAbdü'l-celīl ibn Ebi'l-mevāhib ve Şeyḫ İlyās-ı Kürdī ve Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm-i Kābulī ve Şeyḫ Muḥammed bin Muḥammed Bedīrī ve Şeyḫ Muḥammed-i Ḫalīlī ve emṯāli bulunan eʿālī ḥażarātınıñ mecālis-i bāhirü'l-ʿālīlerinden istiḥṣāl ü istikmāl ederek muḥaṣṣıl-ı āmāl olmuşlardır. 1144'te farīża-i ḥacc-ı şerīfi īfā ettikten ṣoñra Şām Ḥanbelī müftīsi meşhūr Şeyḫü'l-Ḳādir-i Ṣaʿlebī ve kendi ʿammileri Şām Şāfiʿī müftīsi Şeyḫ ʿAbdü'l-kerīm-i Ġazzī ve naḳībü'l-eşrāf Ḥamza-zāde Şeyḫ İbrāhīm ve Şeyḫ Aḥmed-i Naḫlī-yi Mekkī ve Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ ve bunlara muʿādil ḫaylī ekābir-i efāżılıñ ders-i niḥrīrānelerinden de istikmāl-i fażl u kemāl eylediler. Bundan muḳaddem olan taḥṣīlāt-ı muḳdimāne vü ʿālimānelerine taḳrīb verdiler. 1155 senesi Receb'iniñ evāḫirinde **[121b]** Medrese-i Berāniyye müderrisliği inżimāmıyla Şām Şāfiʿī müftīliği ve Cāmiʿ-i Emevī'de Yaḥyā *ʿaleyhi's-selām* efendimiz ḥażretleriniñ merḳad-i mufaḫḫamları yanında tedrīsi meşrūṭ olan ḥadīṯ-i şerīf dersiyyesi tevcīhiyle şeref-i ẕātīleri tevḳīr olundu. Müteʿaddid devā'ir-i tedrīsiyyede ve ḳonağında tedrīs-i ʿulūm-i mütenevviʿa ile iştiġāl buyurduḳları ḥālde 1167 Muḥarrem'iniñ yedisinde tekmīl-i ders-i ḥayāt ile beḳāya intiḳāl eylediler. Şām'da Bābü'l-Ferādīs ḫāricinde Merc-i Daḥdāḥ denilen ḳabristān-ı şehīrde medfūn ve ḳabr-i mütebaḥḥirāneleri ziyāretgāh-ı erbāb-ı fünūn oldu. Tefsīr ve ḥadīṯ ve fiḳh ʿulūm-i celīlesinde ve o tārīḫlerde beyne'l-ʿulemā mütedāvil olan ʿulūm-i mütenevviʿanıñ ekṯerīsinde kemālāt-ı kāmilāneleri müsellem, ḥüsn-i taḳrīr ü tefhīmde ve meḥāsin-i aḫlāḳ u eṭvārda ʿalem, ebu'l-kerem bir ẕāt-ı maʿālī-himemdiler. *Dīvānü'l-İslām bi-Cemīʿi'l-ʿulemā ve'l-meşāhīr ve'l-mülūk* nām eṯer-i

daḳāyıḳ-perverīlerini ve sā'ir āṣār-ı fāżılānelerini ʿālem-i ʿulūma **[122a]** yādgār etmişlerdir. ʿİlm-i tārīḫte, ḥıfẓ-ı ensāb u uṣūlde, terācim-i aḥvāl-i eslāfta, edebiyyātıñ envāʿında pek güç taṣavvur edilebilen istiṭlāʿātı ḥā'iz olduḳları müsellem ü muṣaddaḳtır.

Şeyḫ Muḥammed {Ḥaleb}

Ḥaleb eʿāẓım-ı fużalāsından Şeyḫ Muḥammed-i Zemmār ḥażretleri. Şeyḫ Zemmār ibn Zemmār laḳabı ile maʿrūftur. Vilādetleri Ḥaleb'de vāḳiʿ olmuştur. Feżā'il ü kemālāt-ı ʿilmiyyeyi ḥā'iz, zāhid ü ʿābid, ḫāşiʿ ü ḫāżıʿ bir ẕāt-ı maʿālī-ṣıfāt olup evṣāf-ı memdūḥayı cemʿ ederek şöhret-şiʿār olan evliyā'u'llāhtandı. ʿUlūm u ʿāliye vü āliyede, ḥarekāt-ı medeniyye-i İslāmiyye'de ẕāt-ı ʿālimāne vü ʿārifānelerinden pek çoḳ ṭālibān u muḥibbān, envāʿ-ı menāfiʿ müşāhedātıyla terbiye vü feyż almışlardır. İrtiḥālleri 1167 tārīḫindedir. Medfen-i mebrūk-i mütebaḥḥirāneleri Ḥaleb'dedir.

ʿAlī Efendi {Vezīr Müfettişi}

[122b] Müteḥayyizān-ı müderrisīnden Vezīr Müfettişi ʿAlī Efendi. Ṣadr-ı Aʿẓam Dalṭaban Muṣṭafā Paşa'nıñ dā'iresi emekdārānından Ḳarṣlı Ḥācī Dervīş Efendi'niñ ferzend-i feṭānetmendidir. ʿUlemā-yı kirāmıñ ders-i ʿālimānelerinden ʿulūm-i lāzımeyi bi't-taḥṣīl silk-i müderrisīne dāḫil olaraḳ fażīlet ü dirāyetine binā'en ḫaylī menāṣıb-ı ʿilmiyyede müstaḫdem ve mu'aḫḫeren maḳām-ı ṣadāret-i ʿuẓemāya ʿā'id olan evḳāf-ı şerīfeniñ müfettişliği ile mükerrem olmuştu. 1167 Muḥarrem'iniñ yigirmi ṭoḳuzunda vefāt etti. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ öñünden Saraçlar Çeşmesi'ne tevāṣül eden cāddeniñ ṣol ṭarafında ve maḳābir-i müslimīniñ yola yaḳın bir maḥallinde Şerīfḳapısı ḥudūdundan maʿdūd olan mevḳiʿde Vefā Meydānı'ndaki kütüb-ḫāneniñ ṣāḥibi Şıḳḳ-ı Evvel Defterdārı ʿĀṭıf Efendi'niñ ve müteʿalliḳātınıñ medfenleri ḳurbünde pederi ve birāderi yanında mütevārīdir.

Meḥemmed Baḫtī Efendi

Ders-i ʿāmm-ı feżā'il-ittiṣāmdan Ḳıyāsī Ḫˇāce Baḫtī Efendi. ʿOṣmān Efendi'niñ ṣulbünden Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de 1104 tārīḫinde **[123a]** doğdu. Ḫaṭṭāṭ-ı şehīr Yediḳuleli ʿAbdu'llāh Efendi'den ṣülüṣ ve nesḫ ḫaṭlarını bir ḥüsn-i ṣūretle yazdıḳtan ve ʿulemā-yı ẕevi'l-iḫtirāmıñ ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden ʿulūm-i ʿadīdeyi oḳuduḳtan ṣoñra İstanbul'da Yeñi

Ẕeyrek ḳurbünde Vefā Meydānı'na mütevāṣıl olacaḳ yoluñ ṣol ṭarafında vāḳı' Voynuḳ Şücā'a Mescidi'ne bi'l-istiḥḳāḳ imām olmuştu. Müderrisīn-i kemālāt-ḳarīnden tecerrüdü iḫtiyār etmiş bir ẕāt-ı ṣāḥib-i iştihārdır. 1167'de 'azm-i dārü'l-ḳarār eylemiştir. "Üstād-ı eṣer (1167)" terkībi vefātına tārīḫtir. Merḥumūñ kemālāt-ı vefīresiyle berāber ṣülüṣ ve nesḫ yazılarında ve şi'rde ḳudret-i kāmilesi vardı. Baḫtī maḫlaṣıyla parlaḳ şi'r söylerdi. Lākin baḫtı müsā'id olmayıp heveskār olduğu müderrisliği istiḥṣāl etmek için yigirmi def'a ru'ūs imtiḥānına dāḫil olup güçle yigirminci imtiḥānında emeline nā'il olabildi. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī kāmilīn-i 'ārifininden senedü'l-vāṣılīn Pīr Emīr-i Buḫārī *'aleyhi taḳdīsü'l-Bārī* ḥażretleriniñ Eğriḳapı'da kā'in ḫānḳāh-ı pīräneleri seccāde-nişīni, ḳıdvetü'l-mürşidīn Toḳadī Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleriniñ **[123b]**ināyet-kerdelerinden ve esrār-ı ṭarīḳat-i 'aliyyeye kesb-i ıṭṭılā' eden erbāb-ı ḥaḳīḳattendi.

İbrāhīm Efendi {Şeyḫ-zāde Dāmādı}

Şeyḫ-zāde Dāmādı mevālīden Ḥācī İbrāhīm Efendi. 'Ulemādan bir ẕātıñ ferzendi ve Mekke-i Mükerreme pāye-i refī'ini ḥā'iz olan fużalādan Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi'niñ dāmādıdır. Ṭarīḳ-ı 'ulemāda teraḳḳī ederek Burusa mollāsı olduḳtan ṣoñra 1166 senesi Muḥarrem'inde Medīne-i Münevvere Mevleviyyeti tevcīhiyle taṭyīb buyurulmuştur. 1167 tārīḫinde 'āzim-i 'ālem-i beḳā olmuştur. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ ṣırasında ve Otaḳçılar'a gidecek olan yoluñ ṣol ṭarafında Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde Seyyid 'Alī Efendi ve Dürrī-zāde Muṣṭafā Efendi ve evlād u müte'alliḳātlarınıñ maḳābir-i maḫṣūṣası ḳarşısında defn ile vedī'a-i maġfiret-i Yezdānī ḳılındı. 'Ulūm-i mütedāvileden ḥiṣṣe-yāb olmuş, ḥüsn-i aḫlāḳ ile taḫalluḳ etmiş **[124a]** olan zādegān-ı fużalādandır.

Meḥemmed Ḫudādād Bey

Ebū Bekr Bey-zāde, müderrisīn-i ma'ārif-ḳarīnden Ḫudādād Bey. Re'īsü'l-eṭibbā Nūḥ Efendi ḥażretleriniñ maḫādīminden İstanbul ḳāḍīsi Ebū Bekr Bey Efendi ḥażretleriniñ oğlu ve ṣadr-ı a'ẓam Ḥekīm-zāde 'Alī Paşa ḥażretleriniñ birāder-zādesidir. Dārü's-salṭana'da tevellüd etmiştir. İsti'dād-ı Ḫudā-dād ile 'ulemā-yı benāmdan taḥṣīl-i 'ulūm ettiği ṣırada Şeyḫü'l-İslām Veliyyü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden ḫaṭṭ-ı ta'līḳi yazdı. Kibār-ı müderrisīn-i

ma'ārif-ḳarīnden bir vücūd-ı leṭāfet-nümūd olup ḥadāṣet-i sininde 1167'de müntaḳil-i dār-ı 'uḳbā olmuştur. Ḳoca Muṣṭafā Paşa'da, Ḥażret-i Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* āstān-ı 'ulyālarınıñ 'imāreti ḳurbünde ceddi Nūḥ Efendi merḥūmuñ ṣuffesinde pederi Ebū Bekr Bey'iñ ḳabri ḳurbüne defnedilmiştir.

Meḥemmed Luṭfu'llāh Efendi

Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, ṣudūr-ı 'iẓāmdan Luṭfu'llāh Mollā ḥażretleri. **[124b]** Şeyḫü'l-İslām Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniñ encāl-i kemāl-iştimālinden biri ve Şeyḫü'l-İslām İsḥāḳ Efendi ve Es'ad Efendi ḥażretleriniñ birāder-i feżā'il-perveri olup vilādetleri Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de vuḳū' buldu. Meşāhīr-i fużalādan Durmuş-zāde Aḥmed Efendi'den 'ulūm-i mütenevvi'ayı telaḳḳī ve ta'līḳ yazısını o ẕāttan aḫẕ ederek teraḳḳī etmişti. Merātib-i müderrisīni ba'de'l-ikmāl 1141 Ẕi'l-ḥicce'sinde Yeñişehr-i Fenār ve 1147 Muḥarrem'inde Mekke-i Mükerreme pāyesi ile Mıṣr mevleviyyetleri ve 1154 Ṣa'bān'ında İstanbul ḳāḍīliği ve 1161 Ẕi'l-ḥicce'sinde Anadolu ḳāḍī-'askerliği tevcīh olundu. 1167 Ẕi'l-ḳa'de'sinde müntaḳil-i ṣadr-ı beḳā oldu. İstanbul'da Çihārşenbe Pāzārı'nda pederleri İsmā'īl Efendi'niñ binā ettikleri cāmi'-i şerīfiñ ḥavlusunda kā'in ḳabristānda müşārün ileyhiñ merḳadi yaḳınında defn ile vedī'a-i 'afv u luṭf-ı Yezdānī ḳılındı. Luṭfu'llāh Mollā demek ile şehīr, fażīlet ü reviyyet, ḥilmiyyet ü nezāket ile ma'lūm-i ṣaġīr ü kebīr bir ẕāt-ı meḥāsin-vefīrdi. **[125a]**

Maḥmūd Efendi {Ḫalmānī}

Ṭrabzon e'ālī-yi efāżılından Ḫalmānī Ḥācī Maḥmūd Efendi ḥażretleri. Meşāhīr-i fużalādan Ḥācī 'Ömer-zāde Efendi'niñ ṣulbünden Ṭrabzon vilāyetine mülḥaḳ Of dāḫilinde Ḫalmān'da tevellüd etti. Ḳıdve-i 'ulemāyı benāmdan ba'żı ẕevātıñ ders-i daḳāyıḳ-penāhīlerinden istiḥṣāl-i kemāl ettikten ve bir zamān tedrīs-i 'ulūm eyledikten ṣoñra Ṭrabzon'a gelerek Ḫamza Paşa Medresesi'niñ müderrisliğini almış ve bu medresede otuz sene ḳadar tedrīs-i 'ulūm eylemişti. Evlād-ı ẕükūru olmadığı cihetle müderrislik cihetini dāmādı ders-i 'ām Aḥmed Nāṣıḥ Efendi'ye fārīġ ü tārik olaraḳ biraz vaḳt mürūrunda 1167 tārīḫinde ders-ḫāne-i mülk-i Bāḳī'ye naḳleyledi. Medreseniñ ḥaẓīresinde mütevārī-yi ḥicāb-ı turāb ve ḳabr-i 'ālimāneleri ziyāretgāh-ı esātiẕe vü ṭullāb oldu. Fażīlet ü liyāḳāt, ḥüsn-i ṣūret ü sīret

ile meşhūr ve ma'lūm, Ṭrabzon ḥavālīsinde nām-ı niḥrīräneleri ser-levḥa-i erbāb-ı 'ulūm olmuş **[125b]** sütūde-menḳabet bir ẕāttı. Zühd ü ṣalāḥı faẕl u kemāli ile mütenāsiben derece-i kemālde bulunmuştu.

İbrāhīm Efendi

Dārü'l-Ḫilāfe'den neş'et eden, erbāb-ı 'ulūmdan ve mevālī-yi kirāmıñ güzīdelerinden olup 1167'de rıḥlet etmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi'yle Şeyḫü'l-İslām Kemāl Paşa-zāde ḥażretleriniñ türbesi arasındaki maḳābir-i cesīmeniñ Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde Efendi Ṣuffesi'nde ḳarşı olan ṭarafında İstanbul pāyelilerinden Ṣun'u'llāh Efendi'niñ ḳabri ḳurbünde maḳbūr edilmiştir. Ḫācī İbrāhīm Efendi derlerdi.

Aḥmed Efendi {Ṭavaṣ}

Ḳāssam-zādelik ile meşhūrdur. Ṭavaṣlıdır. Vaḳtinde derece-i mutavassıṭada bulunan 'ulemādandır. 1167'de vefāt edip Üsküdar'da Ḫarmenlik Ḳabristānı'nda eşher-i fużalādan Mar'aşlı Meḥemmed Efendi'niñ merḳadi ḳurbünde defn ile vedī'a-i ġufrān-ı Rabb-i Mennān ḳılınmıştır.

Ḥasan Efendi {Köprü}

[126a] Anadolu'da Amasya cihetinde Köprü nām beldeden neş'et etmiştir. Müderris-zāde diye ma'lūm olan aṣḥāb-ı 'ulūmdan olup Dārü's-salṭana'da taḳrīr ü tedrīs ile meşġūl olurdu. 1167'de medrese-ārā-yı beḳā olmuştur. Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi ḳabristān-ı vesī'iniñ Orta Mezārlıḳ'a yaḳın olan cihetinde mütevārīdir.

Meḥemmed Ḥāẕıḳ Efendi

Erżurūm müftīsi şā'ir-i māhir Ḥāẕıḳ Efendi. Erżurūm'da tevellüd etti. Beldesinde tedrīs ile iştiġāl eden 'ulemā-yı kirāmdan taḥṣīl-i 'ulūm edip müftīliğe intiḥāb edilmiş ve 1167 tārīḫinde irtiḥāl eylemiştir. Medfeni Erżurūm'dadır. Faẕīleti müsellem olan 'ulemā-yı benāmdandır. Ḥāẕıḳ maḫlaṣıyla bir ḳıṭ'a *Dīvān-ı Eş'ār*'ı vardır.

el-Ḥāc Feyżu'llāh Efendi

Aydın mużāfātından Birgi'de doğdu. Zamānınıñ 'ulemāsından **[126b]** ta'allüm-i 'ulūm ederek silk-i esātiẕeye iltiḥāḳ etmiş ve bir müddet ṣoñra Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'i-i şehīrine ḫaṭīb-i şöhret-gīr olmuştur. İrtiḥāli

1167 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yigirmi beşindedir. Medfeni Edirneḳapısı ḫāricinde La'lī Efendi Çeşmesi'niñ ḳarşısına müşādif olan ḳabristānıñ Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde 'Alī Efendi ve Dürrī-zāde Muṣṭafā Efendi Ṣuffesi'ne muḳābil bulunan cihetinde ve Otaḳçılar'a giden cāddeye yaḳın bir köşesindedir.

es-Seyyid 'Abdu'llāh-ı Ḥilmī Efendi

Niḥrīr-i şehīr, fāżıl-ı bī-naẓīr Yūsuf Efendi-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri. 'Abdu'llāh-ı Ḥilmī Efendi ibn Meḥemmed Efendi ibn Yūsuf Efendi ibn 'Abdu'r-raḥmān Efendi olmaḳ üzere ekṣer-i aṣār-ı te'līfāt-ı mütebaḥḥirānelerinde ve levḥ-i 'ārifānelerinde masṭūr u meẕkūrdur. Ẕevāt-ı müşārün ileyhim ve daha yuḳarısı fuḥūl-i 'ulemā-yı kirāmdan meşhūr ẕātlardır. Cedleri re'īsü'l-ḳurrā Yūsuf Efendi ḥażretleri 1062 tārīḫinde ve maḫdūm-ı kemālāt-lüzūmları re'īsü'l-ḳurrā Meḥemmed Efendi ḥażretleri Sulṭān Aḥmed **[127a]** civārında Naḫılbend Cāmi'i'nde imām-ı faẓīlet-ittiṣām olduḳları ḥālde 1140 sālinde tetmīm-i ders-i ḥayāt ettiler. Ṣāḥib-i terceme 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri müşārün ileyh Meḥemmed Efendi'niñ necl-i mübecceli olup vilādetleri Naḫılbend Maḥallesi'nde 1066 tārīḫinde vāḳi' oldu. "Sā'at-i Sa'ādet (1066)" terkīb-i laṭīfi tārīḫ-i vilādetleridir. *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şānıñ ḥıfẓını ba'de'l-itmām müteferri'ātından olan seb'a ve 'aşere ve taḳrīb fünūn-ı muḳaddesesini vālid-i kemālāt-medār-ı 'ālimānelerinden ve 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi Muṣāḥib Muṣṭafā Paşa Ḫˇācesi efḍal-i nāmdār İbrāhīm Efendi ḥażretlerinden ve tefsīr ve ḥadīṯ 'ulūm-i celīlesini te'līfāt ṣāḥibi ṣudūr-ı 'iẓām-ı feḳāhet-ittiṣāmdan Birgili Ḳara Ḫalīl Efendi ḥażretlerinden taḥṣīl ü tekmīl eylemişler ve ṯülüṯ ve nesḫ ḫaṭlarını mevżū' olan şīvelerine taṭbīḳen Ḳaraḳız diye meşhūr olan Ḫˇāce-zāde Meḥemmed Efendi nām ẕāt-ı ma'ārif-simāttan istiḥṣāl ve aḫẕ-ı icāzetle ikmāl-i kemāl edip fünūn-ı mütenevvi'anıñ ekṣerīsinde mümtāzü'l-emṯāl olmuşlardır. Pederiniñ irtiḥāllerinden bir iki ay ṣoñra 1141 senesi Muḥarrem'inde **[127b]** 'uhde-i feżā'il-perverānelerine Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ evḳāf-ı şerīfelerinden riyāset-i ḳurrā ḫıdmet-i mümtāzesi ve Sarāy-ı Hümāyūn ḳurrālığı ve Enderūn-ı Hümāyūn Kütüb-ḫānesi'niñ dersiyyesi ve ṣadr-ı esbaḳ 'Amuca Ḥüseyn Paşa Medrese ve Dārü'l-ḥādīṯ'inde tefsīr-i dersiyyeleri ve bunlara mümāṯil ḫıdemāt-ı muḳaddese vü mebrūke tevcīh buyurularaḳ ẕāt-ı feżā'il-simātlarına iḫtirām buyurulmuştu. Ẕikrolunan maḥallerde 'ulūm-i vücūḥāt-ı Ḳur'āniyyeyi ve kütüb-i tefāsīr ve eḥādīṯ-i

şerīfeyi dā'imā taḳrīr ü tedrīs buyururlar ve leyālī-yi mübārekeniñ cümlesinde ḥużūr-ı ḥażret-i pādişāhīye da'vetle kürsī-nişīn-i va'ẓ olurlardı. Gerek tedrīs-i 'ulūm etmelerinde ve gerek va'ẓlarında ve sā'ir mecālis-i 'ilmiyye-i üstādānelerinde leṭāfet-i ḳāl u ḥāl-i 'ārifāneleriyle cümle ḥużżār iktisāb-ı füyūżāt-ı bī-nihāyāt ederlerdi. Sinīn-i 'ömr-i nāzenīnleri tedrīsāt u te'līfāt ve müṭāla'āt u 'ibādāt ile güẕerān ederek 1167 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yigirmi altıncı günü tekmīl-i enfās-ı ḥayāt ve naḳl-i Cenāb-ı 'āliyāt eylediler. Na'ş-ı ġufrān-naḳşları Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmi'-i envār-lāmi'ine **[128a]** bi'l-īṣāl namāzı cemā'at-i keşīre ile edā olunduḳtan ṣoñra şān-ı 'ārifāne vü 'ālimānelerine lāyıḳ olan iḥtifālāt u iḥtirāmāt ile Ṭopḳapısı ḫāricine getirilip bir ṣırada bulunan üç ḳıṭ'a maḳābirden birinci maḳbereniñ nihāyetine yaḳın maḥallinde vālid ü ecdād-ı füyūżāt-mevārid-i kāmilāneleri olan ẕevāt-ı 'āliyeniñ merāḳıd-ı şerīfeleri ṣuffesine o gencīne-i kemālāt u kerāmātı tedfīn ederek raḥmet-i Rabb-i Ḥalīm ü Raḥīm'e tevdī' eylediler. Vaḳ'a-nüvīs-i feżā'il-enīs Ḥākim Efendi'niñ irtiḥāl-i müşārün ileyhe inşād ettiği 'Arabī tārīḫ-i belīġānedir:

ارتحل النحرير لعالم البقا
من مرحل فاعلى منزلة الجنان
فحاكم أسيف من فوته و أبدى
تاريخه توفي علامة الزمان[1]
١١٦٧

Medfenin nūr ide 'Abdu'llāh Efendiniñ Ḳadīr (1167)

mıṣra'ı da ḥażretiñ irtiḥāllerine ta'miye ṭarīḳiyle söylenilen tārīḫtir. **[128b]** Yūsuf Efendi-zāde ḥażretleri ḳıdve-i 'ulemā-yı kāmilīn, sened-i aḳirrā-yı feṣāḥat-ḳarīn, tācü'l-müfessirīn, şeyḫü'l-muḥaddiṯīn bir ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt u meḥāsin-ṣıfāt olup feżā'il-i 'āliyelerinden mā-'adā ṯülüṯ ve nesḫ ḫaṭlarında ve 'Arabī, Fārisī, Türkī lisānlarınıñ neṯr ü naẓmında daḫi mümtāzü'l-emṯāl olan fuḥūlīndendirler. 'İlm-i celīl-i ḥadīṯten olan kütüb-i mu'tebereden *Buḫārī-yi Şerīf*'i otuz cild teşkīl etmek üzere niḫrīrāne şerḥ ve *Necāḥü'l-ḳārī* tesmiye buyurdu. Yine 'ilm-i celīl-i ḥadīṯiñ ḥāvī olduğu kütüb-i mu'tebereden *Müslim-i Şerīf*'iñ nıṣfına ḳadar daḳāyıḳ-perverāne bir şerḥ, *Ḳāḍī*

1 "Âlim, usta kişi mola yerinden bekâ âlemi olan cennete irtihâl etti. Hâkim, onun gidişine daha hüzünlü ve ebedîdir. Tarihi, "Zamanın âlimi öldü."

Beyżāvī Tefsīr-i Şerīfī'niñ evā'iline ḥāşiye, 'ilm-i vücūhāt-ı Ḳur'āniyyeden *İtilāf*, *Ḥayālī*, *Ḳara Dāvūd*, *Ādāb-ı Mīrī*, *Ḳāḍī Mīr* kitāblarına feżā'il-perverāne ḥāşiye ve sā'ir fünūn-ı mütedāvileden ḳırḳtan ziyāde resā'il-i nefīse taṣnīf buyurmuşlar ve bundan başḳa 'ārifāne ve belāġat-perverāne eş'ār inşād **[129a]** ederek sāḥa-i kemālātı tezyīn etmişlerdir. Bir münācāt-ı 'ārifānelerinden elde edilebilen ḳıṭ'adır:

اعلم جمع الورى سيّدنا مصطفى
شافع روز جزا سيّدنا مصطفى
بندۂ حلمئ فقيرخواهد از تو مدد
يا سند الاصفيا سيّدنا مصطفى[1]

Bir ḳaṣīde-i 'āşıḳāneleriniñ maṭla'ı:

Feżā-yı dergehüñ kān-ı 'aṭādur yā Resūla'llāh
Cenābuñ melce'-i ehl-i recādur yā Resūla'llāh

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ekmel-i meşāyiḫinden olup İstanbul'da Caġaloğlu semtinde Aḳbıyıḳ Dergāhı'nda seccāde-zīb-i ḥaḳīḳat olan Çarḳacı Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ mümtāz ḫulefāsından ve Sulṭān Aḥmed semtinde Ḳaba Ṣaḳal Tekkesi'nde meşīḫat eden vāṣılīnden Saḳızlı Şeyḫ İlyās Efendi ḥażretlerinden o ṭarīḳatıñ erkānı vechile intisāb u istiḫlāf eyleyen ẕevāt-ı kirāmdandır. **[129b]** Ḥażretiñ mecālis-i 'āliye-i mütebaḥḥirānelerinden iktisāb-ı füyūżāt etmiş nice meşāhīr-i 'ulemā vü aḳirrā vü üdebā vardır. Onlar da beyne'l-fużalā teferrüd ve zamānlarında neşr-i 'ulūm eyleyerek teşehhür etmişlerdir.

Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir {Baġdād}

Baġdād a'lem-i 'ulemāsından Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir-i Deyrī ḥażretleri. Şeyḫ Muḥammed'iñ ṣulbünden Deyr ḥudūdunda bir memlekette 1120 tārīḫinde tevellüd etti. 1136'da Ḥaleb'e gidip o şehriñ 'ulemā-yı kirāmından Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir ibn 'Ömer el-'Arżī, Şeyḫ Cābir-i Ḥavrānī, Şeyḫ 'Abdü's-selām-ı Ḥarīrī, Şeyḫ Ḥüseyn-i Şerīfī, Şeyḫ Muḥammed-i Zemmār, Şeyḫ Muḥammed bin Sitānī ḥażretleriniñ ders-i feżā'il-güsterīlerinden 'ulūm-i mütenevvi'ayı oḳumuşlar ve müşārün ileyhten Şeyḫ Ḥüseyn Cābir ve Şeyḫ Ḥüseyn-i Şerīfī'niñ ḫalḳa-i tedrīs-i 'ālimānelerinden 'ilm-i celīl-i

1 "Yaratılmışların en bilgilisi, cezâ gününün şefâatçisi, saf ve temiz kişilerin dayanağı Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (sav); zavallı Hilmî kulun senden medet ister."

eḥādīṣi telaḳḳī eylemişlerdi. Bundan ṣoñra Ḥaleb'de, Baġdād'da tedrīs-i ʿulūm edip ẕāt-ı fāżılānelerinden birçoḳ erbāb-ı fehm ü dāniş, istikmāl-i kemāl eyledi. İkmāl-i ders-i ḥayāt etmeleri 1168 tārīḫlerinde ve medfen-i mübārekleri Baġdād'dadır. **[130a]**

Muṣṭafā Efendi {Yekdest Ḥāfıẓ}

Meşāhīr-i ders-i ʿāmdan Yekdest Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi. Dārü'l-Ḫilāfe'de bulunan esātiẕe-i ẕevi'l-iḫtirāmdan taḥṣīl-i ʿulūm ederek müşārün bi'l-benān olmuş ve Ebu'l-fütūḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i feyż-lāmiʿinde müddet-i vāfire ders oḳutmuş olan ḳudemā-yı fużalādandır. 1168 senesinde tekmīl-i ders-i ḥayāt eylemiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Laʿlī Efendi Çeşmesi'niñ muḳābilinde kā'in ḳabristānıñ vasaṭlarında Eski Ẕeyrek Cāmiʿi imāmı ʿAbdü'l-bāḳī Efendi'niñ ve maḫdūmu olan Burusa ḳāḍīsi olan Feyżu'llāh Efendi'niñ ṣuffesi ḳurbünde defindir.

Şeyḫ ʿOṣmān {Ḳuds}

Ḳuds-i Şerīf ʿulemā-yı aʿlāmından Şeyḫ ʿOṣmān-ı Ṣalāḥī ḥażretleri. Fużalā-yı kāmilīnden olup Ḳuds-i Şerīf'te neşr-i envār-ı ʿulūm eden Şeyḫ ʿAliyyü'l-ʿİlmī ḥażretleriniñ necl-i necībidir. Vilādetleri orada vuḳūʿ bulmuştur. O belde-i muḳaddeseniñ eşher-i esātiẕesinden Şeyḫ ʿAlī-yi Luṭfī ḥażretlerinden ʿaḳlī ve naḳlī olan ʿulūmu taʿallüm edip aḳrānı arasında temeyyüz etti. **[130b]** Ḳuds'te Mescid-i Aḳṣā ḫaṭībi ve Ṣaḫretu'llāh imāmı olaraḳ ḫıdemāt-ı mebrūke-i meẕkūreyi fażīlet ve kifāyet-i fevḳa'l-ʿādeleri ile īfāya iḳdām ve tedrīs-i fünūn-ı mütenevviʿaya ihtimām buyururlardı. İtmām-ı ders-i ḥayāt etmeleri Mışr'da 1168 tārīḫindedir. O beldede Türbetü'ṣ-Ṣalāḥiyye nāmıyla meşhūr olan maḳbere-i şerīfede medfūn ve ḳabr-i niḫrīräneleri ziyāretgāh-ı erbāb-ı fünündur.

Maḥmūd Efendi {Ḫˇāce Maḥmūd Efendi}

Ḫˇāce Maḥmūd Efendi. ʿİlmen derece-i mutavassıṭada ve ṭabʿen ve ṭavren derece-i ʿāliyede bulunan esātiẕe-i kirāmdan olup iḳāmetgāhı Üsküdar'daydı. 1168 tārīḫinde ikmāl-i ders-i ḥayāt eyledi. Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳasındaki cesīm ḳabristānıñ Ḫarmenlik ve Nūḥ Ḳuyusu Cāddesi'ne pek yaḳın olan cihetinde mütevārīdir. **[131a]**

Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi

Ayaṣofya Şeyḫī-zāde Ṣıddīḳ Efendi. Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi ibnü'l-fāżıl eş-Şeyḫ Süleymān Efendi ibn Aḥmed Efendi ibn Muṣṭafā Efendi ibn Faḳīh Meḥemmed Efendi. Pederi fāżıl Şeyḫ Süleymān Efendi ḥażretleri Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de Ḫˇāce Paşa semtinde Demirḳapı Maḥallesi'nde 1063 tārīḫinde tevellüd etti. Sulṭān Meḥemmed Ḫān civārında Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmi'i'niñ imāmı Şeyḫü'l-ḳurrā Meḥemmed Efendi ḥażretleri gibi bir efḍal-i ekmel ẕātıñ meclis-i üstādānelerinden ḳırā'at-ı *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şānıñ seb'a ve 'aşere 'ulūm-i celīlesini telaḳḳī edip meşāhīr-i naḥārīr-i kirāmdan Keçeci-zāde Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden mebādī-yi 'ulūm-i mürettebeyi taḥṣīl ve niḥrīr-i şehīr 'Arab-zāde 'Abdü'l-vehhāb Efendi ḥażretlerinden 'ulūm-i mürettebeniñ baḳiyyesi tekmīl eyledikten ṣoñra 1080 Receb'inde Köprīli-zāde ṣadr-ı esbaḳ Fāżıl Aḥmed Paşa'nıñ birāderi Muṣṭafā Paşa ve 'ammi-zādesi Ḥüseyn Paşa berāberleri ile memālik-i ḥilāfet-penāhīniñ ba'żı yerlerini **[131b]** ziyāret ḳaṣdıyla ḥacc-ı şerīfe 'azīmet ve giderken Şām'a vuṣūlünde küberā vü fużalā-yı muḥaddiṯīnden Şeyḫ Muḥammed el-Balabānī ḥażretlerinden 'ilm-i celīl-i ḥadīṯ ve *Kütüb-i sitte* ḳırā'atına me'ẕūn ve muḥibbāne olaraḳ Mıṣr'da kümmelīn-i fāżılīnden Şeyḫ Nūrü'd-dīn 'Alī ibn 'Alī es-Seyyid-i Emlesī ḥażretlerinden daḫi tederrüs ve aḫẕ-ı icāzet buyurdu. Ṣoñra Ḥaremeyn-i Şerīfeyn'de ekmel-i 'aṣr olan Şeyḫ Ḥasan-ı 'Acīmī, Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir-i Ṣafevī, Şeyḫ Muḥammed ibn Süleymān-ı Maġribī, Şeyḫ İbrāhīm-i Kürdī, Şeyḫ 'Abdu'llāh ibn Sālim el-Baṣrī ḥażarātından kütüb-i eḥādīṯ-i şerīfe tederrüs ve müṣārün ileyhimden te'eẕẕün ettiler. Ba'dehu ḳaradan Mıṣr'a ve Ḳuds'e vāṣıl olup Ḳuds-i Şerīf'te Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir-i Maḳdisī ḥażretleriniñ ḥalḳa-i ders-i mütebaḥḥirānelerine dāḫil olaraḳ onlardan da icāzet almaḳ şerefine nā'il olmuşlar ve Remle'ye vuṣūllerinde *Fetāvā-yı Ḫayriyye* mü'ellifi Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn-i Remlī ḥażretleriniñ ders-i ḥaḳāyıḳ-perverīlerine müdāvemet ve 'ilm-i fıḳhtan *Kitāb-ı Hidāye*'niñ bir miḳdārını ḳırā'at ve müşārün ileyhten mesā'il-i fıḳhiyye rivāyetine aḫẕ-ı icāzet eylemişlerdi. **[132a]** Dārü'l-Ḫilāfe'ye 'avdetlerinde Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi ḥażretleriniñ *Muḫtaṣar-ı Müntehā* ve *Tefsīr-i Beyżāvī* derslerine müdāvim olup onlardan daḫi iktisāb-ı füyūżāt ettiler. 1085'te Lehistān Muḥārebesi'ne giderek

Edirne'ye ʿavdetlerinde vāʾiẓ-i meşhūr Vānī Şeyḫ Meḥemmed Efendi'den ḥisāb, hendese, heyʾet ve riyāżiyyāt fenlerini oḳudular. 1091 Ṣafer'inde İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden silk-i müderrisīn-i kirāma dāḫil oldu ise de 1092 Şevvāl'inde müderrislikten ferāġatla 1101 Şaʿbān'ında Ḥażret-i Ḫālid Cāmiʿ-i füyūżāt-lāmiʿi cumʿa vaʿiẓıyyesi ile selāṭīn-i ʿiẓām-ı aʿliyyü'l-maḳām ḥażarātınıñ cevāmiʿ-i şerīfesi eyyām-ı cumʿa vāʿiẓīni silkine bi'l-idḫal o meslekte terfīʿ-i derecāt ederek 1120 Cumāde'l-ūlā'sında Esīrī Dāmādı Şeyḫ Muṣṭafā Efendi'niñ yerine Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʿ-i Şerīfi cumʿa vāʿiẓliği ile talṭīf buyurulmuştu. 1122 Rebīʿü'l-evvel'inde Ḥażret-i Şeyḫ Sivasī-zāde Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleriniñ irtiḥāllerinde Oḳmeydānı'nda **[132b]** Muṣallā Cāmiʿi'niñ vaʿiẓıyyesi ile tekrīm buyuruldular. 1134 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ yigirmi dördüncü Çihārşenbe günü kürsī-nişīn-i beḳā oldular. Oḳmeydānı ḥudūdunda Doymazdere maḳābir-i cesīmesiniñ eñ çuḳur maḥallinde Darı Deresi denilen mevḳiʿde cesed-i mebrūk-i mütebaḥḥiráneleri tedfīn ḳılındı.

Ḳad māte üstādü'l-enām (1134)

ʿibāresi kürsī-nişīn-i beḳā olduḳlarına bulunmuş maʿnīdār bir tārīḫtir. Ḥażret, cāmiʿ-i eştāt-ı ʿulūm, kemālāt-ı ʿāliyesi meşhūr u maʿlūm, ḳuvve-i ḥāfıẓaları bī-pāyān, fasīḥü'l-lisān, bedīʿü'l-beyān, sāḥa-i feżā'ilde ʿalem bir ẕāt-ı ekrem ü aʿlemdiler.

Āṯār-ı ʿAliyye-i ʿİlmiyyeleri

ʿİlm-i aḫlāḳtan *Miftāḥü'l-felāḥ* nām eṯer-i laṭīfi, Seyyidü'l-enbiyā *ʿaleyhi evfā et-teḥāyā* Efendimiz ḥażretlerine ṣalavāt-ı şerīfe ʿarż u taḳdīm etmekliğiñ fevā'id-i müteʿaddidesi ḥaḳḳında bir teʾlīf-i celīlī **[133a]** kelimeteyn-i şehādeteyn ḥaḳḳında bir taṣnīf-i laṭīfi vardır. *Tehẕīb*'iñ fenn-i kelām cihetine üstādāne şerḥi *ʿAḳā'id-i ʿAḍudiyye*'ye şerḥi, eʿāẓım-ı muḥaddiṯīnden İmām Nevevī ḥażretleriniñ *Ḥadīṯ-i Erbāʿīn* nāmında olan eṯer-i dil-nişīni üzerine niḥrīráne şerḥi, sā'ir āṯār-ı kemālāt-şiʿārīleri sāḥa-i feżā'ili tezyīn eden āṯārdandır. Maḫdūmları Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi, Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye'de 1102 Receb'inde tevellüd ve Paşmaḳçı-zāde ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ meşīḫatında 1122'de İbtidā-yı Ḫāric rāddesinden meslek-i müderrisīne duḫūl etti. Pederinden ve sā'ir fużalā-yı benāmdan ʿulūm-i mütedāvileyi bi'l-istiḥṣāl

aḳrānı bulunan zādegān-ı ʿulemā arasında liyāḳātı teslīm olunmağa başladı. On üç yaşından evāḫir-i ʿömrüne ḳadar edebiyyātıñ neṯr ü naẓm cihetleriyle de iştiġāl ederek eḥibbāsınıñ mecmūʿalarını naẓmen ve neṯren olan rengīn rengīn āṯārı ile zīnetlendirdi. İrtiḥāli 1160 tārīḫleri eṯnāsındadır. Ṣıddīḳ maḫlaṣıyla parlaḳ şiʿrleri vardır. Eşʿārından nümūnedir:

[133b] ʿUşşāḳı cünbüş-i leb-i dil-ber yapar yıḳar
Erbāb-ı ʿayşı gerdiş-i sāġar yapar yıḳar

Āyīne gibi geh ʿiyān geh nihān olmaḳ[1]
Beyt-i dili o rūḫ-ı muṣavver yapar yıḳar

Eşher-i fużalā-yı şāʿirāndan Yūsuf Nābī Efendi'niñ vefātına söylediği:

Ẕüleyḫā-yı cihāndan çekdi dāmen Yūsuf-ı Nābī (1124)

şu tārīḫ-i belāġat-pīrā o zamānıñ süḫanverānı ṭarafından naẓar-ı taḥsīn ile görülmüş, oḳunmuştur.

ʿAbdü'l-laṭīf Rāzī Efendi

İstanbul ḳāḍīsi, fāżıl-ı şehīr ʿAbdü'l-laṭīf Rāzī Efendi ḥażretleri. Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye olan İstanbul'dan neş'et etti. Esātiẕe-i ẕevi'l-iḫtirāmdan istiḥṣāl-i kemāl ederek müderrisīn-i kirām meslekine dāḫil ve ḳaṭʿ-ı merātib birle 1146'da İstanbul ḳāḍīliği ṣınfına nā'il olmuşlar ve fużalā-yı benāmdan olduḳları ḥālde 1160 tārīḫinden muḳaddem terk-i manṣıb-ı ḥayāt etmişlerdir. **[134a]** Kütüb-i eḥādīṯ-i celīleden *Aṣlu'l-ḫaber min kelāmi Seyyidi'l-beşer* nām-ı ʿālīsi ile müştehir ʿArabiyyü'l-ʿibāre eṯer-i muʿteberleri kütüb-ḫāne-i feżā'ile yādgār edilen kütüb-i muḳaddese vü maḳbūledendir. Rāzī maḫlaṣıyla laṭīf laṭīf şiʿr söyledikleri mervīdir.

İbrāhīm Efendi {Saḳız}

Saḳızlıdır. Meşāhīr-i ʿulemādan olup 1160 tārīḫlerinde nüsḫa-i ḥayātı itmām etmiştir. ʿAlī el-Ḳārī ḥażretleriniñ müdevven ve meşhūr olan *Ḥizbü'l-aʿẓam* edʿiyesini *Şerḥu Ḥizbi'l-aʿẓam el-müsemmā bi-Feyżu'r-raḥme* ismiyle ʿālimāne şerḥ eylemiştir. Sā'ir āṯārı da mesmūʿdur.

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

Seyyid Muṣṭafā Efendi {Ṭarīḳatçı-zāde}

Ṭarīḳatçı-zāde ders-i ʿām Emīr Efendi. ʿUlemā vü meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan mebrūk bir ẕāttır. İtmām ders-i ḥayāt **[134b]** 1160 tārīḫlerindedir. ʿĀlim ü ʿābid bir ẕāttı. *Ṭarīḳat-i Muḥammediyye*'yi ve *Ḥamza Efendi Risālesi*'ni Türkçe terceme etti. **[135a]**[1]

1 Bu sayfa nüshada boş bırakılmıştır.

[135b] Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel Ḥażretleriniñ Zamān-ı Salṭanatlarında Tekyegāh-ı Ḥayy u Bāḳī'ye 'Āzim Olan Meşāyiḫ-ı Ẕevi'l-iḥtirām Ḥażarātı ve Ṭuruḳ-ı 'Aliyyeye Nisbet ile İktisāb-ı Şöhret Eden Ẕevāt-ı Kirām

eş-Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī

Ekmel-i cihān, a'lem-i ezmān Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleri. 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī bin İsmā'īl bin 'Abdü'l-ġanī bin İsmā'īl bin Aḥmed bin İbrāhīm bin İsmā'īl bin İbrāhīm bin 'Abdu'llāh bin Muḥammed bin 'Abdu'r-raḥmān bin İbrāhīm bin 'Abdu'r-raḥmān bin İbrāhīm bin Sa'du'llāh bin Cemā'e yāḫūd Ḳudāme bin 'Alī bin Cemā'e bin Mālik bin Kināne. Ekşerī kütüb ü mecāmi'-i niḥrīräneleri derūnunda silsile-i neseb-i 'ārifäneleri bu vechile masṭūrdur. **[136a]** Nihāyette meẕkūr olan Mālik bin Kināne ḥażretleri Ḍahr el-Kināniyyü'l-Maḳdisī en-Nāblusī künyesi ile efḍal ve e'älī beyninde bir şöhret-i 'aẓīmeyi ḥā'izdir. Cümlesiniñ kümmelīn-i 'ulemā-yı a'lām ve ṣudūr-ı fużalā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan olduḳları müsellem ü muṣaddaḳdır. Müşārün ileyhim ḥażarātı biraz vaḳtten beri Sūriye vilāyetine mülḥaḳ olan ve memālik-i ḳadīmeden bulunan Nāblus nām beldeye iki sā'at mesāfede Cemā'eyn Ḳaryesi'nde zīnet-sāz-ı 'ālem-i şühūd ve orada mutavaṭṭınen 'āzim-i dārü'l-ḫulūd oldular. 492 tārīḫinde Beytü'l-maḳdis, Ḥayfā, Yāfa, Ṭaberiyye, Kezek memāliki ve Nāblus ve ḥudūdu ve bu Cemā'eyn Ḳaryesi istīlā edildiği ṣırada Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ on beşinci mertebede cedd-i feḫāmetmendi olan Ebū 'Ömer Şeyḫ Muvaffaḳu'd-dīn ibn Ḳudāme ḥażretleri Baġdād'da ġavṣ-ı 'urefā-yı 'ārifīn, ekmel-i evliyā-yı ekremīn Sulṭān 'Abdü'l-ḳādir-i Geylānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'ālī* ḥażretleriniñ **[136b]** meclis-i mu'aẓẓamlarına dāḫil ve luṭf ı iltifāt-ı pīränelerine nā'il olup ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı faḫīmänelerinden 'ilm-i celīl-i ehādīṣ tederrüs etmişler ve iştihād buyurduḳları, ṭarīḳ-ı Ḳādirī'niñ erkānı üzere ẕāt-ı pīränelerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat buyuraraḳ maddī ve ma'nevī derecāt-ı 'āliyeye irtiḳā buyurmuşlardı. 493 tārīḫinde Şām'a gelip Ṣāliḥiyye'de büyük bir cāmi'-i şerīf ve civārında 'Ömeriyye nāmında bir medrese ve kendilerine bir ḫāne binā eylediler. Ṣāliḥiyye'**[de]** ibtidā ebniye ve ḫāne inşād eden bu ẕāt-ı şerīftir. 'Ömr-i nāzenīni yüz yigirmiye müteḳāriben 575

sālinde dergāh-ı Ḥażret-i Müteʿāl'e intiḳāl eylediler. Cebel-i Ḳāsıyūn sāḥasında ʿilm-i naḥvden *Elfiyye* ismiyle meşhūr olan manẓūmeniñ mü'ellifi ekber-i kibār-ı fużalā**[da]**n İbn Mālik-i Endülüsī ḥażretleriniñ merḳad-i ʿulyāları civārına defnedildi. Merḳad-i münevvereleri ziyāretgāh-ı enām olan merāḳıd-i ʿāliyedendir. **[137a]** ʿĀlimīn ü ʿārifīn ḥażarātınıñ eʿāẓımından olup mü'ellefāt-ı müteʿaddideleri mütevātirdir. Müşārün ileyh ḥażretlerinden yaʿnī 493 senesinden beri bu sülāle-i ʿaliyye Şām'da tevellüd ü tavaṭṭun ettiler.

Müşārün ileyh ḥażretleriniñ on dördüncü baṭnında ḥafīdleri ve Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ peder-i kemālāt-perveri olan Şeyḫ İsmāʿīl-i Nāblusī ḥażretleri, Şām'da 1017 senesinde tevellüd ve ʿuẕemā-yı fużalā-yı benāmdan Şeyḫ ʿÖmer-i Ḳārī, Mollā Maḥmūd-ı Kürdī, Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf-i Çālġī ve bunlar gibi ẕevāt-ı feżā'il-simātıñ meclis-i ḥaḳāyıḳ-şiʿārīlerinden ʿulūm-i şettāyı taʿallüm edip Mışr'da Şeyḫ Ḥasan-ı Şürünbülālī ḥażretleriniñ ḥadīṯ-i şerīf dersine müddet-i medīde müdāvim olmuşlar ve müşārün ileyhten 1047'de icāzet almışlardır. Ṣoñra Şām'a ʿavdet ve tedrīs ü te'līf ile iştiġāle beẕl-i ḳudret ederek 1062'de kitāb-ı ʿömrü itmām eylediler. **[137b]** Ṣāliḥiyye'de Bābü'ṣ-ṣaġīr ḳabristān-ı şehīrinde tedfīn ü taḳbīr edilmiştir. Ḳabr-i mütebaḥḥiráneleri ziyāretgāh-ı aṣḥāb-ı ʿilm ü kemāldir. ʿĀlim ü kāmil bir ẕāt-ı memdūḥü'ş-şemā'ildir. İmām Ġazzālī ḥażretleriniñ *Minhācü'l-ʿābidīn* nāmında olan kitāb-ı fevā'id-niṣābına ʿārifāne ḥāşiyesi, Mollā Ḫüsrev ḥażretleriniñ *Dürer* ismiyle müsemmā eṣer-i maḳbūlüne on iki cild ḥāşiye-i ʿālimānesi bunlardan başḳa te'līfāt-ı üstādānesi vardır.

Bu ẕevātıñ necl-i necībi Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleriniñ Şām'da Keyvān-ı Ṣābūn Maḥallesi'nde 1050 Ẕi'l-ḥicce'siniñ on beşinci günü vilādetleri vuḳūʿ buldu. Vālide-i muḥteremeleri bunlara ḥāmil iken peder-i ʿālī-ḳadrleri Şeyḫ İsmāʿīl ḥażretleri İstanbul'a gelmişlerdi. Şām'ıñ ekber-i mecāẕībinden olup cümleniñ naẓarında ʿulviyyet-i maʿneviyye ile mümtāz olan Şeyḫ Maḥmūd o eṣnāda bunlarıñ vālidesine: "Siziñ bir çocuğuñuz doġacaḳ. **[138a]** Oña ʿAbdü'l-ġanī tesmiye olunacaḳ. O çocuḳ manṣūrdur, muḥteremdir." diye tebşīr eder. Çoḳ zamān geçmedin rıḥlet edip Cebel-i Ḳāsıyūn'da Şeyḫ Yūsuf el-Ḳamīnī ḥażretleriniñ civār-ı feyż-medārına defnedilir. Gelelim vaẓīfe-i tārīḫe. Ḥażretiñ sinni derece-i istiʿdāda vāṣıl olduḳta

pederi müşārün ileyhten *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīmü'ş-şānı oḳumağa iştiġāl edip o senelerde onlar dār-ı beḳāya rıḥlet etmişlerdi. Şām mütebaḥḥirīn-i fużalāsından Şeyḫ Aḥmed-i Ḳalʿī, Şeyḫ Maḥmūd-ı Kürdī, Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī, Şeyḫ Muḥammed-i Meḥāsinī, Şeyḫ Necmü'l-Ġazzī, Şeyḫ Muḥammed-i Üsṭüvānī, Şeyḫ İbrāhīm el-Fettāl, Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir-i Ṣafedī, Şām naḳībü'l-eşrāfı Şeyḫ Muḥammed ibn Kemālü'd-dīn ibn Ḥamza, Şeyḫ Muḥammed-i ʿĪsāvī, Şeyḫ Ḥüseyn ve *Tenvīrü'l-ebṣār* nām kitābıñ şāriḥi ve te'līfāt-ı keşīreniñ ṣāḥibi Şeyḫ Kemālü'd-dīn el-Ḥalebī, Şeyḫ Muḥammed bin Berekāt, Şeyḫ ʿAlī-yi Şīr-i Emelī ḥażarātınıñ ders-i niḥrīrānelerinden **[138b]** iḳtibās-ı envār-ı ʿulūm etmişler ve ʿulūm-i mütedāvileniñ kāffesinde kemālāt-ı ʿaẓīmeyi ḥā'iz olmuşlardır. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī'yi küberā-yı meşāyiḫ-ı kirāmdan Şeyḫ ʿAbdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī ḥażretlerinden aḫẕ edip ʿazīz-i müşārün ileyhten intisāb u istiḫlāf etmişlerdir. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī'yi Ḥażret-i Yekdest-i Mekkī ḫulefā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan ve ʿārifān-ı meşāyiḫ-ı benāmdan Şeyḫ Saʿīd el-Ḥalebī ḥażretlerinden aḫẕ ederek bu ẕāt-ı şerīften de müntesib ü müstaḫlif oldular ve cāmiʿü'ṭ-ṭuruḳa şöhret-i şāyiʿasını ʿārifāne ḥā'iz oldular. 1075'te Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'ye bi'l-vuṣūl az bir müddet ẓarfında Şām'a ʿavdet ettiler. 1100 Biḳāʿa, Cebel-i Lübnān ṭaraflarına, 1101'de Ḳuds-i Şerīf'e, 1105'te Mışr'a, ḥacc-ı şerīfe ʿazīmet ü ʿavdet eylediler. 1112'de Ṭrablusşām cihetlerini ḳırḳ günde seyr ü seyāḥatleri vuḳūʿ buldu. **[139a]** 1119'da Ṣāliḥiyye'de peder ü ecdād-ı maʿālī-eserleri dā'iresine naḳlederek o dā'irede şeref-mekīn oldular. Mebādī-yi aḥvāl-i ḥaḳāyıḳ-iştimāmlarından beri tedrīs, teslīk, te'līf ile evḳāt-i ʿālimāne vü ʿārifāneleri geçmekte olup Cāmiʿ-i Benī Ümeyye'de nüsaḫ-ı mürettebe-i ʿulūmu ve ʿulūm-i şettāyı, Ṣāliḥiyye'de Şeyḫ-i Ekber ḥażretleriniñ civār-ı feḫāmet-medārında Cāmiʿ-i Selīmiyye'de *Beyżāvī Tefsīr-i Şerīfi*'ni tedrīs ü taḳrīr buyururlardı. Gerek ders gerek ṣoḥbetleri mecālisi ṣūrī vü maʿnevī envār-ı füyūżāt ile münevver olurdu. Bu münāsebetle herkes meclislerine ḥāżır olmağa ʿāşıḳ u dil-dādeydi. Ẕāt-ı mütebaḥḥirāne vü mürşidānelerine ʿarż-ı iḥtirām etmeyen enderdi. ʿÖmr-i mürşidāneleriniñ yetmiş seneye ḳarīb olan müddetini tedrīs, te'līf, terbiye, teslīk, ʿibādāt-ı Ḥażret-i Müsteʿān ile imrār buyurdular. 1143 Şaʿbān'ınıñ on altısında mizāclarına inḥirāf ṭārī **[139b]** oldu. Yigirmi dördüncü Cumʿaertesi günü ikindi vaḳti rūḥ-ı pür-fütūḥları ʿālem-i bālāya gitti. Ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simātları ders-i vürūd-ı ḥayātı ikmāl ve

'azm-i dārü'l-viṣāl etti. Ertesi Pāzār günü na'ş-ı kerāmet-naḳş-ı 'ārifānelerinde ber-vech-i taḫmīn otuz biñden ziyāde muḫliṣīn bulunaraḳ ta'ẓīmāt-ı fā'iḳa ile cedd-i emcedleri Şeyḫ Ebū 'Ömer ibn Ḳudāme ḥażretleriniñ Ṣāliḥiyye'de binā buyurduḳları Medrese-i 'Ömeriyye ḳurbünde kendileriniñ 1119 tārīḫinden beri şeref-mekīn olduḳları ḫāneleriniñ kütüb-ḫānesinde ḥāl-i ḥayātlarında sūr-ı mektūmede i'dād ettikleri laḥd-i maḫṣūṣa defn ile o vücūd-ı ḥaḳāyıḳ-nümūdu mānend-i gencīne ḥıfẓ eylediler. İrtiḥāllerinden biraz vaḳt ṣoñra maḫdūmları Şeyḫ İsmā'īl ḥażretleriniñ maḫdūmu Şeyḫ Muṣṭafā, müşārün ileyhiñ merḳad-i mebrūklerini türbe şekline vaż' ve o mevḳi'i tezyīn eylemiş ve mülāṣıḳı olan maḥalde cāmi' ve tekye binā ve lāzım gelen ḫıdmeti ta'yīn etmiştir. **[140a]** Ḳabr-i 'ulyāları o mevḳi'de münferid olaraḳ bulunmaḳta ve o maḳāmāt-ı mebrūke ṣırasında ziyāretleri ile teberrük olunmaḳtadır. İrtiḥāllerine meşāyiḫten bir ẕātıñ bulduğu tārīḫtir: "Ḳuṭbü'l-arż (1143)." Şām meşāhīr-i fużalāsından Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān-ı Türkmānī ḥażretleriniñ beher mıṣra'ı tārīḫ olmaḳ üzere inşād ettiği tārīḫ-i belāġat-pīrādır:

قد اصبنا بشمس هذا التجلی[1]
١١٤٣

Evḥadü'l-ḳavm ḳuṭbu hāẕe'z-zamān (1143)

Ḥażretiñ telāmīẕe-i benāmından ve eşher-i 'ulemādan Şeyḫ Sa'dī ibn 'Abdü'l-ḳādir el-'Ömerī ḥażretleriniñ tārīḫ-i belīġanesi:

مدد المعارف من افق العلا افلا[2]
١١٤٣

[140b] Merḥūm-ı müşārün ileyh ferīd-i a'ṣār u edvār, kemālāt-ı mu'aẓẓama ile şöhret-şi'ār, meḥāsin-i 'ālimāneyi cāmi', a'māl-i 'ārifāneyi müctemi', ḳāl ü ḥāli mükemmel bir mürşid-i a'lem ü ekmeldiler.

Mü'ellefāt-ı Mütebaḥḥirāne vü Mürşidāneleri

et-Taḥrīrü'l-ḥāvī şerḥu Tefsīri'l-Beyżāvī, Bevāṭınu'l-Ḳur'ān ve mevāṭınu'l-Furḳān, Kenzü'l-Ḥaḳḳi'l-mübīn fī eḥādīṣi Seyyidi'l-mürselīn, el-Ḥadīḳatü'n-nediyye şerḥi'ṭ-ṭarīḳati'l-Muḥammediyye, Ẕeḫā'irü'l-mevārīṣ fi'd-delāle 'alā mevāżi'i'l-eḥādīṣ, Cevāhiri'n-nuṣūṣ fī ḥalli kelimāti'l-Füṣūṣ,

1 "Tecellî etmesi için güneşe tutulduk/yakalandık."
2 "Bilgileri yüksek ufuklardan uzattı."

Keşfü'l-esrāri'l-ġāmiż şerḥu Dīvāni İbni'l-Fārıż, Zuhrü'l-ḥadīḳa fi tercemeti ricāli'ṭ-ṭarīḳa, Ḫamratü'l-ḫān ve Rennetü'l-elḥān, Şerḥu Risāle eş-Şeyḫ Arslan, **[141a]** *Taḥrīḳu'l-Öḳlid fi fetḥi bābi't-tevḥīd, Leme'ātü'l-berḳı'n-Necdī şerḥu Tecelliyāt-ı Ḥażret-i Maḥmūd Efendi, Iṭlāḳul'l-ḳuyūd şerḥu Mir'āti'l-vücūd, el-Ma'ārifü'l-ġaybiyye şerḥu'l-'Ayniyyeti'l-Cīliyye, eẕ-Ẓıllü'l-memdūd fi ma'nā Vaḥdeti'l-vücūd, Rā'iḥatü'l-cenne şerḥu İżā'ati'd-dücünne, Fetḥu'l-Mu'īdi'l-Mubdī şerḥu Manẓūme-i Sa'dī Efendi, Refü'l-iḫtilāf min kelāmi'l-Ḳāḍī ve'l-Keşşāf, İżāḥu'l-maḳṣūd min ma'nā Vaḥdeti'l-vücūd, Kitābü'l-vücūd ve'l-ḥaḳ ve'l-ḫiṭābi'ṣ-ṣıdḳ, Nihāyetü's-sūl fi ḥilyeti'r-Resūl ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem, Miftāḥu'l-ma'iyye şerḥu Risāleti'n-Naḳşibendiyye, Baḳıyyetu'llāhi ḫayr ba'de'l-fenā fi's-seyr, el-Mecālisü'ş-Şāmiyye fi mevā'iẓi ehli'l-bilādi'r-Rūmiyye, Tevfiḳu'r-rütbe fi taḥḳīḳi'l-ḫuṭbe,* **[141b]** *Ṭulū'u'ṣ-ṣabāḥ 'alā ḫuṭbeti'l-Miṣbāḥ, el-Cevābu't-tām 'alā ḥaḳīḳati'l-Kelām, Taḥḳīḳu'l-intiṣār fi ittifāḳi'l-Eş'arī ve'l-Mātürīdī 'ale'l-iḫtiyār, Kitābü'l-cevāb 'ani'l-es'ileti'l-mā'ihi ve'l-aḥdi ve's-siyer, Bürhānü'ş-şübūt fi tebri'eti Hārūt u Mārūt, Leme'ātu'l-envār fi'l-maḳṭū'i lahm bi'l-Cenne ve'l-maḳṭū'i lahm bi'n-Nār, Taḥḳīḳu'ẕ-ẕevḳ ve'r-reşf fi ma'ne'l-muḥālefeti beyne ehli'l-keşf, Ravżatü'l-enām fi beyāni'l-icāze fi'l-menām, Ṣafvetü'l-aṣfiyā fi beyāni'l-fażīleti beyne'l-enbiyā 'aleyhimü'ṣ-ṣalātü ve's-selām, el-Kevākibü's-sārī fi ḥaḳīḳati'l-cüz'i'l-iḫtiyārī, Envārü's-sülūk fi esrāri'l-mülūk,* **[142a]** *Refü'r-reyb 'an Ḥażreti Ġayb, Taḥrīku silsileti'l-vidād fi mes'eleti ḫalḳi ef'āli'l-'ibād, Zübdetü'l-fā'ide fi'l-cevābi 'ani'l-ebyāti'l-vāride, en-Naẓarü'l-müşrif fi ma'nā ḳavli eş-Şeyḫ 'Ömer ibni'l-Fārıż, es-Sırru'l-muḫtebī fi ḍarīḥi İbni'l-'Arabī ḳaddesa'llāhu esrārehu, el-Fütūḥātü'l-Medīne fi'l-ḥażarāti'l-Muḥammediyye ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem, el-Fetḥü'l-Mekkī ve'l-lemḥu'l-malkī, el-Cevābü'l-mu'temed 'an su'ālāti ehl-i Ṣafed, Lum'atü'n-nūri'l-muḍiyye 'ani'l-ebyāti's-sabi'ati'z-zā'ide mine'l-Ḥamriyyeti'l-Fāriżiyye, el-Ḥāmil fi'l-mülk ve'l-maḥmūl fi'l-fülk fi Aḥlāḳi'n-nübüvve ve'r-risāleti ve'l-ḥilāfeti fi'l-mülk, en-Nefeḥātü'l-münteşire fi'l-cevāb 'ani'l-es'ileti'l-'aşere 'an aḳsāmi'l-bed'iyye,* **[142b]** *el-Ḳavlü'l-ebyān fi şerḥi 'Aḳīdeti İbn Nadyān ve hüve el-müsemmā bābu 'Irāḳ, Keşfü'n-nūr 'an aṣḥābi'l-ḳubūr ve fihi kerāmātü'l-evliyā ba'de'l-mevt, Beẕlü'l-iḥsān fi taḥḳīḳi ma'ne'l-insān, el-Ḳavlü'l-'Āṣım fi ḳırā'ati Ḥafṣ İbn 'Āṣım naẓmen 'alā Ḳāfiyeti'l-ḳāf, Şerḥu hāẕe'n-naẓm, Ṣarfu'l-'inān ilā ḳırā'ati Ḥafṣ Bin Süleymān, el-Cevābu'l-menẕūr*

ve'l-manẓūm ʿan su'āli'l-mefhūm, Taʿṭīrü'l-enām fī taʿbīri'l-menām, Kitābu ʿAlemi'l-melāḥa fī ʿİlmi'l-filāḥa, el-Ḳavlü's-sedīd fī cevāzi ḫulfi vaʿīd, Ve'r-reddü ʿale'r-recüli'l-ʿanīd, Reddü't-teʿnīf ʿale'l-muʿannif ve iṣbātü cehli ḫāẓe'l-muṣannif, **[143a]** *el-Ḳalā'idü'l-ferā'id fī mevā'idi'l-fevā'id fī fıḳhi'l-Ḥanīfe ʿalā tertībi ebvābi'l-fıḳh, Kitābu rubʿi'l-ifādāt fī rubʿi'l-ʿibādāt, Kitābu'l-meṭālibi'l-vāfiyye şerḥu'l-Ferā'idi's-seniyye, Manẓūme-i Şeyḫ Aḥmed eṣ-Ṣafedī, Dīvānu'l-ḫaḳāyıḳ ve meydānu'r-reḳāyıḳ* (*Dīvān-ı İlāhiyyāt*'tır), *Dīvānu'l-medāyiḥi'l-Nebeviyye el-müsemmā bi-nefḥati'l-ḳabūl fī medāyiḥi'r-Resūl ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem, Dīvānu'l-medāyiḥi'l-muṭlaḳa ve'l-mürāselātı ve'l-elġāz ve ġayri ẕālik, Ḫamratü'l-Bābil ve ġınā'ü'l-belābil* (*Dīvān-ı Ġazeliyyāt*'tır), *Ġavṣü'l-ḳabūl hemā fī maʿnā bismi'llāh: ceʿelālehu şurekā'e fīmā etāhumā, Refʿü'l-kisā ʿan ʿibāreti'l-Beyżāvī fī sūreti'n-Nisā, Cemʿü'l-eşkāl vaż'u'l-işkāl ʿan ʿibāreti't-Tefsīri'l-Beġavī ve'l-cevāb ʿan ʿibāreti fi'l-erbaʿīni'n-nūriyye fī ḳavlihi, Refʿü'n-nūr ʿan muḳallidi'l-cārr ve'l-mecrūr fī ʿibāreti Mollā Ḫüsrev* **[143b]** *eş-Şemsü ʿalā Cenāḥi ṭā'ir fī maḳāmi'l-vāḳıfi's-sā'ir, el-ʿIḳdü'n-naẓīm fī'l-ḳadri'l-ʿaẓīm, Cemʿü'l-esrār fī menʿi'l-eşrār ʿani'ẓ-ẓann fī ṣūfiyyeti'l-aḫyār, Fetḥu'l-kebīr li-fetḥi rā'i't-tekbīr, Risāle fī su'āl ʿan ḥadīṯi Nebevī ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem, Taḥḳīḳün-naẓm fī taḥḳīḳi'n-naẓm fī vaḳfī maʿlūm, Cevābu su'ālin fī şarṭi vāḳıf mine'l-Medīneti'l-Münevvere nevvereha'llāhu teʿālā, Keşfü's-sitr ʿan farīżati'l-vitr, Nuḫbetü'l-mes'ele şerḥu't-Tuḥfeti'l-mürsele fi't-tevḥīd.*

Resā'il
Resā'il
Resā'il
Risāle
Risāle
} *fi'l-fünūn, fi'l-fıḳh*

[144a] *Besṭu'z-zirāʿayn bi'l-vaṣīd fī beyāni'l-ḥaḳīḳati ve'l-mecāz fi't-tevḥīd, Refʿü'l-iştibāh ʿan ʿilmiyyeti ismi'llāh teʿālā ʿazze şānühu, Ḥaḳḳu'l-yaḳīn ve hidāyetü'l-muttaḳīn, Risāle fī taʿbīri rü'yā sü'ile ʿanhā, İrşādü'l-mütemellī fī teblīġi ġayri'l-muṣallī, Kitābü'l-müstefīd fī ʿilmi't-Tecvīd, Risāle fī ḥalli nikāḥ el-muʿteḳidi ʿalā eş-şerīfe, Medḥü'l-ḥimāme fī Şürūṭi'l-imāme, Tuḥfetü'n-nāsik fī beyāni'l-menāsik, Buġyetü'l-müktefī fī cevāzi'l-ḥuffi'l-Ḥanefī, er-Reddü'l-vāfī ʿalā cevābi'l-Ḥaṣkefī fī risāleti'l-Ḥuffi'l-Ḥanefī, Ḥilyetü'ẕ-ẕehebi'l-ibrīz fī rıḥleti Baʿlebek ve'l-Biḳāʿi'l-ʿazīz, Rannātü'n-nesīm ve ġunnetü'r-raḥīm,*

Fetḥü'l-inġilāḳ fi mes'eleti 'Alayi'ṭ-ṭalāḳ, **[144b]** *el-Ḥażretü'l-ünsiyye fi'r-rıḥleti'l-ḳudsiyye*, *Reddü'l-metīn 'alā müntekıṣi'l-'Ārif Muḥyi'd-dīn ḳaddesa'llāhu esrārehu.*

Ḥażret, 1105 tārīḫinde Şām'dan ḥareket ve Mıṣr ve o ḥavālīyi seyr ü seyāḥat ve farīża-i ḥacc-ı şerīfini bi'l-īfā on dört ay ẓarfında Şām'a 'avdet ettiklerini tārīḫ ṭarzında ḥikāye ederek beher cildi yigirmi beş cüz' olaraḳ üç cildde *el-Ḥaḳīḳatü'l-mecāz fi rıḥleti bilādi'ş-Şām ve'l-Mıṣr ve'l-Ḥicāz* 'unvānı altında bir eṣer-i kebīr-i müdeḳḳiḳāne yazmışlardır. Yine mü'ellefāt-ı mütebaḥḥirānelerinden: *Resā'ilü't-taḥḳiḳ fi Resā'ili't-tedḳīḳ*, *İżāḥu'd-delālāt fi semā'i'l-ālāt*, *Taḥyīrü'l-'ibād fi sükne'l-bilād*, *Def'u'ḍ-ḍarūra 'an ḥacci'ṣ-ṣarūra*, *el-İbtihāc fi menāsiki'l-ḥāc*, **[145a]** *Risāle fi'l-ḥadeṣ 'ale'l-cihād ve İştibākü'l-esinne fi'l-cevābi 'ale'l-farżi ve's-sünne*, *Ecvibetü'l-ünsiyye 'ani'l-es'ileti'l-Ḳudsiyye*, *Taṭyībü'n-nüfūs fi ḥükmi'l-maḳādim ve'r-ru'ūs*, *el-Ġayṣü'l-münbecis fi ḥükmi'l-meṣbūġ bi'n-necs*, *İşrāḳu'l-me'ālim*, *Risāle fi iḥtirāmi'l-ḫubz*, *el-Keşfü ve't-tıbyān 'ammā yete'alleḳu bi'n-nisyān*, *en-Ni'amü's-sevābıġ fi iḥrāmi'l-medenī min-Rābıġ*, *İtḥāf min bādir ilā Ḥükmi'n-nevşādir*, *Sur'atü'l-intibāh li-mes'eleti'l-iştibāh fi fıḳhi'l-Ḥanefiyye*, *Risāle fi cevābi su'āl min Beyti'l-maḳdis*, *Tuḥfetü'r-rāki'i's-sācid fi cevāzi'l-i'tikāf fi fenā'i'l-mesācid*, *Cevābu su'āl ve reddü min-Mekkete'l-müşerrefe 'ani'l-iḳtidā min cevfi'l-Ka'be*, **[145b]** *Ḥulāṣatü't-taḥḳīḳ fi ḥükmi't-taḳlīd ve't-telfīḳ*, *'İbānetü'n-naṣṣ fi mes'eleti'l-ḳaṣṣ*, *el-Ecvibetü'l-bette 'ani'l-es'ileti's-sitte*, *Ref'ü'l-'inād 'an ḥükmi't-tefvīż ve'l-isnād fi naẓmi'l-vaḳf*, *Teşḥīẓü'l-ezhān fi taṭhīri'l-edhān*, *Taḥḳīḳu'l-ḳażiyye fi'l-farḳ beyne'r-rüşve ve'l-hediyye*, *Nuḳūdü'ş-şurār şerḥü 'Uḳūdi'd-dürer fīmā yuftā bihi 'alā ḳavli Züfer*, *el-Keşfü 'ani'l-aġlāṭi't-tis'a min beyti's-sā'a mine'l-ḳāmūs*, *Risāle fi ḥükmi tefsīr mine'l-ḥükkām ve Taḳrībü'l-kelām 'ale'l-ifhām fi ma'nā Vaḥdeti'l-vücūd*, *en-Nesīmü'r-rebī'ī fi't-tecādübi'l-bedī'ī*, *Tenbīhu men yelhū 'an ṣıḥḥati'ẕ-ẕikr bi'l-ismihū celle şānühu*, **[146a]** *el-Kevākibü'l-müşrıḳa fi ḥükmi isti'māli'l-minṭaḳa mine'l-fıḍḍa*, *Netīcetü'l-'ulūm ve naṣīḥatü 'ulemā'i'r-rüsūm fi şerḥi maḳālāti's-Serhendī el-ma'lūm*, *Tekmīlü'n-nu'ūt fi lüzūmi'l-büyūt*, *Su'ālü vird min Beyti'l-maḳdis ve mi'e cevābi minhu*, *el-Cevābü'ş-şerīf li'l-Ḥażreti'ş-Şerīfe enne meẕhebe Ebī Yūsufe ve Muḥammed ve hüve meẕhebu Ebī Ḥanīfe raḍiya'llāhu 'anhum*, *Tenbīhü'l-efhām 'alā 'Umdeti'l-Ḥükkām*, *Şerḥu Manẓūmeti'l-Ḳāḍī Muḥyi'd-dīn el-Ḥamevī*, *Envāru'ş-şümūs fi*

ḫuṭebi'd-dürūs, Mecmū'u ḫuṭebi't-tefsīr ve ḥalli fīh ilā tis'ati ḫuṭbeten ve iṯneyn ve ṣelāṯīn, el-Ecvibetü'l-manẓūme 'ani'l-es'ileti'l-ma'lūme min-ciheti Beyti'l-Maḳdis, et-Tuḥfetü'n-Nāblusiyye fi'r-rıḥleti'ṭ-Ṭrablusiyye, **[146b]** *el-'Abīr fi't-ta'bīr naẓmen min-baḥri'r-Recez, Taḥṣīlü'l-ecr fi ḥükmi eẕāni'l-fecr, Ḳalā'idü'l-mercān fi 'aḳā'idi'l-īmān, el-Envārü'l-ilāhiyye şerḥü'l-Muḳaddimeti's-Senūsiyye, Ġāyetü'l-vicāze fi tekrāri'ṣ-ṣalāt 'ale'l-cenāze, Şerḥu evrādi'ş-Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Geylānī ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehu, Kifāyetü'l-ġulām fi erkāni'l-İslām, Manẓūmetü mi'ete ve ḫamsūne beyten, Reşeḥātü'l-iḳdām şerḥu Kifāyetü'l-ġulām, el-Fetḥu'r-rabbānī ve'l-feyżu'r-raḥmānī, Beẕlu'ṣ-ṣilāt fi beyāni'ṣ-ṣalāt 'alā meẕhebi'l-Ḥanefiyye, Nūrü'l-ef'ide şerḥü'l-mürşide, İsbāġu'l-minne fi enbāri'l-cenne, Nihāyetü'l-murād şerḥu Hediyyeti İbni'l-'İmād fi fıḳhi'l-Ḥanefiyye, Risāle fi'l-fıḳh,* **[147a]** *İzāletü'l-ḫulefā 'an Ḥilyeti'l-Muṣṭafā ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem, Nüzhetü'l-vācid 'ale'l-cenā'iz fi'l-mesācid, Ṣarfu'l-e'inne ilā 'aḳā'idi ehli's-sünne, Selvā'u'n-nedīm ve teẕkiretü'l-'adīm, en-Nevāficu'l-fā'iḥa bi-revā'iḥu'r-rü'yā eṣ-ṣāliḥa, el-Cevherü'l-küllī şerḥu 'Umdeti'l-muṣallī ve hiye el-Muḳaddimetü'l-Keydāniyye, Ḥilyetü'l-'ārī fi ṣıfāti'l-Bārī 'azze şānühu, el-Kevākibü'l-vekḳād fi ḥüsni'l-i'tiḳād, Kevkebü'ṣ-ṣubḥ fi izāleti leyli'l-ḳubḥ, el-'Uḳūdü'l-lü'lü'iyye fi ṭarīḳi'l-Mevleviyye, eṣ-Ṣırātü's-savī şerḥu dībācāti'l-Meṣnevī, Bidāyetü'l-mürīd ve nihāyetü's-sa'īd, Nesemātü'l-esḥār fi medḥi'n-Nebi'l-muḫtār ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem ve hiye el-Bedī'iye.*

[147b] İşbu medḥiyye-i celīle ve manẓūmeniñ şerḥ-i mübecceli olaraḳ *Nefeḥātü'l-ezhār 'alā Nesemāti'l-esḥār* nām-ı 'ālīsi ile mu'anven bir eşer-i 'ārifāneleri vardır. *el-Ḳavlü'l-mu'teber fi beyāni'n-naẓar*, *Ḥalāvetü'l-ālā fi't-ta'bīri icmālen*, *Risāle fi'l-'aḳā'id*, *el-Maḳāṣıdü'l-mumaḥḥaṣa fi beyāni keyyü'l-ḥimmeṣe*, *Risāleti uḫrā fi keyyi'l-ḥumṣa, Ziyādetü'l-basṭ fi beyāni 'ilmi'n-noḳṭa*, *el-Lü'lü'ü'l-meknūn fi ḥükmi'l-iḫbār 'ammā seyekūn*, *Reddü'l-cāhil ile'ṣ-ṣavāb fi cevāzi iżāfetü't-ta'tīr ile'l-esbāb*, *el-Ḳavlü'l-muḫtār fi'r-reddi 'ale'l-cāhili'l-muḫtār*, *Def'ü'l-ibhām cevābi su'āl*, **[148a]** *el-Kevākibü'l-mütelālī Şerḥu Ḳaṣīdeti'l-Ġazzālī ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehu*, *Reddü'l-müfterī 'ani't-ta'ni fi'ş-Şüsterī*, *et-Tenbīhu mine'n-nevm fi ḥükmi mevācidi'l-ḳavm*, *İtḥāfü's-sārī fi ziyāreti'ş-Şeyḫ Müdrik el-Fezārī ḳaddesa'llāhu esrārehu*, *Dīvānü'l-ḫuṭeb el-müsemmā yevāni'u'r-ruṭeb fi bedā'i'ü'l-ḫuṭeb*, *el-Ḥavżu'l-mevrūd*

fi ziyāreti eş-Şeyḫ Yūsuf veʾş-Şeyḫ Maḥmūd, *Maḥrecü'l-mülteḳā ve Minhācü'l-mürteḳā fi'l-fıḳh*, *Ṣevābü'l-Müdrik li-ziyāreti's-Sitt Zeyneb veʾş-Şeyḫ Müdrik*, *ʿUyūnü'l-emṣāl ʿazīmetü'l-miṣāl*, *Ġāyetü'l-maṭlūb fi maḥabbeti'l-maḥbūb*, *Münācātü'l-ḳadīm ve münācātü'l-ḥakīm ʿazze şānühu*, *eṭ-Ṭalʿatü'l-bedriyye Şerḥu'l-Ḳaṣideti'l-Muḍariyye*, *el-Kitābetü'l-ʿaliyye ʿale'r-Risāleti'l-Canbulāṭıyye* **[148b]** *Rükūbü't-taḳlīd bi'l-izʿān fi vücūbi't-taḳlīd bi'l-īmān*, *Şerḥu Naẓmu Ḳabżatü'n-nūr el-müsemmā Nefḥatü'ṣ-ṣūr ve nefḥatü'z-zuhūr*, *Miftāḥu'l-fütūḥ fi mişkāti'l-cism ve zücācati'n-nefs ve miṣbāḥu'r-rūḥ*, *Ṣafvetü'z-żamīr fi nuṣreti'l-vezīr*, *Şerḥu Naẓmi's-Senūsiyye el-müsemmā bi-Leṭā'ifi'l-ünsiyye ʿalā Naẓmi'l-ʿAḳīdeti's-Senūsiyye*, *Taḥḳīḳu maʿnā el-Maʿbūd fi ṣūreti külli maʿbūd*, *Risāle fi ḳavlihi ʿaleyhi's-selām men ṣallā ʿaliyye vāḥideten ṣalla'llāhu ʿaleyhi ʿaşereten*, *Taḥrīru yemīni'l-eṣbāt fi taḳrīri yemīni'l-iṣbāt*, *Teşrīfü't-taḳrīb fi tenzīhi'l-Ḳur'ān ʿani't-taʿrīb*, *el-Cevābü'l-ʿalā ʿan ḥāli'l-velī*, *er-Ravżu'l-miʿṭār bi-revā'iḳi'l-eşʿār*, *Risāle fi'l-fünūn*, *eṣ-Ṣulḥu beyne'l-iḫvān fi ḥükmi ibāḥati'd-duḫān*.

[149a] Şām muḥaddiṣīn-i kemālāt-ḳarīninden ve Bāʿūnī aḥfādından efḍalü'l-ʿaṣr Şeyḫ Muḥammed el-Bāʿūnī ḥażretleri, Ḥażret-i Ebī Bekr *raḍiya'llāhu ʿanh* efendimiziñ ḫilāfet-i mufaḫḫamalarından iʿtibāren *Manẓūmetü'l-Ḥulefā* nām-ı ʿulyāsı ile manẓūm bir eşer-i muʿteber tasṭīr etmişlerdi. Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī ḥażretleri bu eşer-i laṭīfi iki yüz beyt ile tezyīl ederek fātiḥa-i salṭanat-ı celīle-i ʿOṣmāniyye olan Sulṭān ʿOṣmān Ḫān-ı Evvel İbn Erṭuğrul İbn Süleymān Şāh ḥażretlerinden Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ İbn Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿḥażretlerine ḳadar erīke-nişīn-i ḫilāfet olan selāṭīn-i ʿiẓām-ı feḫāmet-ittisām ḥażarātını taḥrīr etmişlerdir. Ḥażretiñ mü'ellefāt-ı ḥaḳāyıḳ-simātı ṣaġīr ü kebīr pek keṣīr olup mecmūʿu üç yüz ḳırḳı mütecāviz olduğu āzāde-i teẕkīrdir. **[149b]** Ẕāt-ı mürşidānelerinden pīr-i ṭarīḳatları olan Sulṭān ʿAbdü'l-ḳādir-i Geylānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* ḥażretlerine ḳadar ṭarīḳaten silsilelerinde ẕikrolunan ẕevāt-ı ẕevi'l-iḥtirām ḥażarātı:

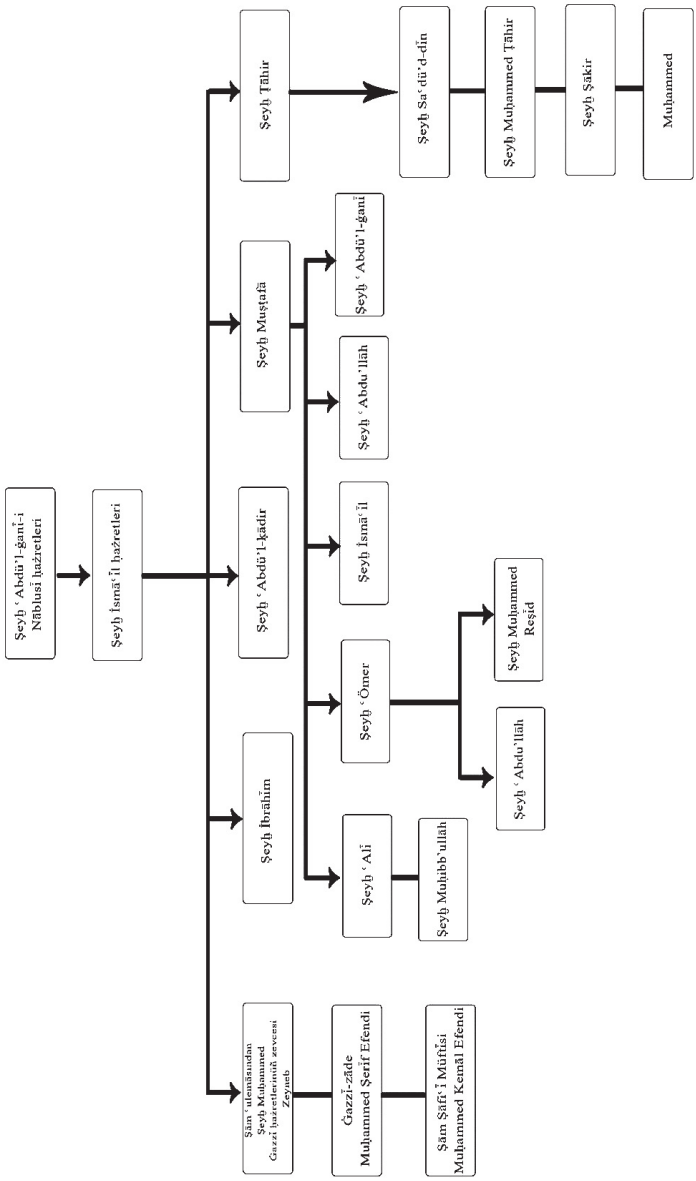
Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-yi Nāblusī Ebu'l-feyż ḥażretleri Şeyḫ ʿAbdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī-yi Geylānī ḥażretlerinden, onlar pederleri Seyyid Şerefü'd-dīn Şeyḫ Aḥmed ḥażretlerinden, onlar vālidleri Şeyḫ Seyyid Ḳāsım ḥażretlerinden,

onlar vālidleri Şeyḫ Seyyid Muḥyi'd-dīn ḥażretlerinden, onlar vālidleri Şeyḫ Seyyid Ḥasan ḥażretlerinden, onlar vālidleri Şeyḫ Seyyid 'Alā'ü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar vālidleri Şeyḫ Seyyid Şerefü'd-dīn-i Yaḥyā ḥażretlerinden, onlar vālidleri ḳuṭbü'l-vāṣılīn Şeyḫ Seyyid Muḥammed-i Şemdü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar vālid-i vefīrü'l-meḥāmidleri ḳuṭbü'l-vāṣılīn, a'refü'l-'ārifīn Şeyḫ Seyyid 'Abdü'r-rezzāḳ Ebī Bekr *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Azīz* ḥażretlerinden, onlar da vālid-i füyūżāt-medārları ġavṯ-ı kāmilīn, pīr-i pīrān Şeyḫ Seyyid 'Abdü'l-ḳādir-i Geylānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamedānī* ḥażretleriniñ **[150a]** ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı pīr-i ekremīlerinden bi'l-intisāb aḫẕ-ı füyūżāt u istiḫlāf ile ḥā'iz-i maḳāmāt-ı 'āliyāt olmuşlardır. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum.*

Ẕāt-ı mürşidānelerinden pīr-i ṭarīḳatları olan Muḥammed Bahā'ü'd-dīn-i Şāh-ı Naḳşibend *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamed* ḥażretlerine ḳadar ṭarīḳat-i silsilelerinde ẕikrolunan ẕevi'l-iḥtirām ḥażarātı: Müşārün ileyh 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī Ebu'l-feyż ḥażretleri Şeyḫ Sa'īd-i Belḫī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Aḥmed Yekdest-i Mekkī ḥażretlerinden, onlar Miyān Muḥammed Ma'ṣūm-ı Serhendī ḥażretlerinden, onlar pederleri ḳuṭb-ı Ṣamedānī İmām-ı Rabbānī Şeyḫ Aḥmed-i Fārūḳī-yi Serhendī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı 'ārifīn Ḫᵛāce Tācü'd-dīn-i Rūmī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı 'ārifān Muḥammed Bāḳībi'llāh-i Tācü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı vāṣılān Muḥammed-i Emkenekī ḥażretlerinden, onlar vālidleri ḳuṭbü'l-vāṣılīn Dervīş Muḥammed ḥażretlerinden **[150b]** onlar dayısı olan ḳuṭb-ı kāmilān Muḥammed Zāhid-i Emkenekī ḥażretlerinden, onlar Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh-i Aḥrār nāmıyla meşhūr-ı cihān olan ġavṯ-ı edvār Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh-i Semerḳandī Nāẕırü'd-dīn-i Ṭaşkendī ḥażretlerinden, onlar da ġavṯ-ı Yezdān, ser-levḥa-i 'ārifān Mevlānā Ya'ḳūb-ı Çerḫī ḥażretlerinden, onlar da pīr-i pīrān-ı ṭarīḳat, ġavṯ-ı aṣḥāb-ı vuṣlat Ḫᵛāce Muḥammed Bahā'ü'd-dīn-i Şāh-ı Naḳşibend *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamed* ḥażretleriniñ ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı pīrānelerinden bi'l-intisāb aḫẕ-ı füyūżāt u istiḫlāf ile ḥā'iz-i maḳāmāt-ı 'āliyāt oldular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum.*

[151a] Şeyḫ 'Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī Neseben Evlād u Aḥfād-ı

Mürşidâneleri

[153a][1] Köstendilī Şeyḫ ʿAlī Efendi

1 **[151b]**, **[152a]** ve **[152b]** numaralı sayfalar nüshada boş bırakılmıştır.

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫ-ı vāṣılīninden ʿārif ü āgāh Köstendilī Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri. Vilādetleri Ṣofya mülḥaḳātından Köstendil şehr-i meşhūrunda vāḳiʿ oldu. Kibār-ı müteʾaḫḫirīnden ʿulüvv-i mertebe-i ẓāhire vü bāṭına ile mümtāz olan ẕevāt-ı ẕevi'l-iḫtirāmdandır. Evāʾil-i ḥāllerinde fuḫūlīn-i benām ḥażarātınıñ ḫalḳa-i tedrīs-i niḥrīrānelerinden ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeyi vech-i maṭlūb üzere taḥṣīl ü tekmīl ettikten ve ḥadīṯ-i şerīf ʿilm-i celīlü'l-ḳadrinde ḳudret-i kāmile ṣāḥibi bir ẕāt olduḳtan ṣoñra ekmel-i devrān olan ecille-i evliyāʾu'llāhtan ġavṯ-ı rabbānī Şeyḫ Aḥmed Şemsü'd-dīn-i Marmaravī ḥażretlerinden teselsül eden cihetten ẓuhūr eden meşāyiḫ-ı kāmilīnden Lofcavī Fāżıl ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ meclis-i ʿārifānelerine müdāvemetle ḫıdmet ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī erkānı üzere Ḫażret-i Şeyḫ'ten aḫẕ-ı nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat ederek nāʾil-i ḫilāfet **[153b]** olmuşlar ve bir aralıḳ Köstendil müftīliği tevcīhiyle talṭīf buyurulmuşlardı. Bir zamān ṣoñra farīża-i ḥacc-ı şerīfi edā ve o arż-ı aḳdeste ḫaylī müddet ḥadīṯ-i ḥikmet-taḥdīṯ-i ḥażret-i risālet-penāhī taḳrīr ü teẕkīr etmek vaẓīfe-i kemālāt-şiʿārānesi ile teşerrüf ettiler. Ṣoñra Üsküdar'a geldiler. Bir ḳonaḳta nice müddet tedrīs ü teslīk ile işṭiġāl eylediler. Ġavṯ-ı edvār, pīr-i feḫāmet-āṣār ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdāʾī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamedānī* ḥażretleriniñ Üsküdar'da kāʾin āstān-ı ʿulyālarında seccāde-nişīn-i kemālāt-ḳarīn olan meşāyiḫ-ı vāṣılīnden Şeyḫ es-Selāmī ḥażretleriniñ binā ettikleri Celvetī tekyelerinden Üsküdar'da Selāmsız ḳurbünde Tekye Ḳapısı nām mevḳiʿdeki dergāh-ı şerīfiñ meşīḫatı 1143 senesi evāʾilinde maḫlūl olmuştu. Ẕāt-ı ʿārifāneleri ise evṣāf-ı eslāf ile kesb-i ittiṣāf etmiş ẕevāt-ı kirāmdan olmalarıyla meşīḫat-i maḫlūle-i meẕkūre, ṭaraf-ı eşref-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhīden bunlara tevcīh buyurularaḳ mücerreb olan **[154a]** teveccühāt-ı ḳalbiyyeleri ārzū buyuruldu. Ḫażret bu dergāhta eslāf-ı kirāmlarınıñ sīret-i müstaḥsenesine mutābaʿatan veẓāʾif-i meşīḫat ile birḳaç ay işṭiġāl ve sinn-i şerīfi doḳsan rāddelerinde 1143 evāsıṭında ḫalvetgāh-ı ʿilliyyīne intiḳāl buyurdular. Pīr Ḫażret-i Hüdāʾī āstān-ı refīʿü'ş-şānında cemāʿat-i keşīre ile namāzı biʾl-edā meşīḫat ettikleri dergāh-ı şerīfiñ bāġçesinde tedfīn ve levḥ-i ḳabr-i ʿārifānelerine ṭarīḳatlarınıñ ʿalāmet-i maḫṣūṣası vażʿ olundu. Ḫalvet-ḫāne-i merḳad-i şerīfleri ziyāret olunmaḳtadır. Kemālāt u kerāmāt ile tezyīn-i mecālis eden, kibār-ı müteʾaḫḫirīnden ʿulüvv-i mertebe-i ẓāhire vü bāṭına ile mümtāz bir ẕāt-ı

ma'ālī-ṣıfāttır. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'de nice e'izze-i benāmıñ aḫẕ-ı füyūżāt etmelerine delālet buyurmuş bu 'ālem-i 'ārifāna birçoḳ erbāb-ı ḥaḳāyıḳ yādgār ederek neşr-i envār-ı ṭarīḳat eylemiştir. Ḫulefā-yı keşīreleriniñ içinde birḳaç ẕāt-ı şerīf-i kemālāt-ı müselleme ṣāḥibi olan evliyā'u'llāhtandır. **[154b]**

Müşārün ileyhimden biri ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Nūrü'd-dīn Ḳolu'nu te'sīs ve neşreden Pīr Nūrü'd-dīn el-Cerrāḥī ḥażretleridir. Müşārün ileyhiñ terceme-i ḥāl-i 'ārifāneleri Şeyḫī Efendi'niñ 1111 tārīḫinden 1143 tārīḫine ḳadar yazdığı *Şaḳāyıḳ-ı Nu'māniyye* ẕeylinde görülemediğinden aḥvāl-i 'irāfet-iştimāllerini muḫtaṣaran ẕikretmek münāsib görüldü. Pīr-i müşārün ileyh ḥażretleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' ḥażretleriniñ salṭanat-ı hümāyūnlarında mīr-āḫūrluḳ olup mu'aḫḫaren müteḳā'id olaraḳ İstanbul'da Cerrāḥpaşa Cāmi'i ḳurbünde Ḫūbyâr Mescidi muḳābilinde ḳonağında muḳīm iken irtiḥāl etmiş ve Edirneḳapısı ḫāricinde tedfīn edilmiş olan 'Abdu'llāh Ağa'nıñ ṣulbünden Dār-ı Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de 1089 tārīḫinde tekyegāh-ı şühūda ḳadem baştı. İsm-i şerīfleri Meḥemmed, maḫlaṣları Nūrü'd-dīn, kendileri de Ebu'l-füyūżāt olmaḳ üzere mażbūṭtur. **[155a]** Pederleriniñ eḥibbāsından Yeñişehrli 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri Şeyḫü'l-İslām olmazdan muḳaddem bunlara bir ru'ūs-ı hümāyūn istiḥṣāl ederek meslek-i müderrisīn-i kirāma idḫāl ettirdi. O zamānlarda Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de tedrīs-i 'ulūm ile meşġūl bulunan ḳıdve-i fużalānıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden 'ulūm-i muḳteżiyyeyi ba'de't-ta'allüm müddet-i ḳalīle ẓarfında mevālī-yi kirām 'idādına ilḫāḳ buyuruldu. Mevleviyyetleri ṭarafına müteveccihen İstanbul'dan ḥareketleri eṣnāda Üsküdar'da müsāferetleri iḳtiżā edip o müddette Köstendilî Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ meclis-i 'ārifānelerine muḳārenetle derūnī maḥabbet ve ṭarīḳ-ı 'ilmīyi tārik olup ḥażretten nisbet ve aḫẕ-ı ḫilāfet etmişlerdi. Ḥażret-i mürşidiñ emriyle İstanbul'da Cerrāḥpaşa Cāmi'i'nde imām efendi odasında muḳīm ve bir müddet ḫalvet-nişīn olaraḳ o āvānda cālis-i serīr-i ḫilāfet-i kübrā Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṯāliṯ ḥażretleri ile görüşmek ve ḥażret-i pādişāh-ı 'ālī-cāhıñ iḥtirām ve iltifāt-ı ḳadr-i ẕātīlerine maẕhariyyet ile müşerref oldular. **[155b]** Ḳaragümrüğü civārında Keṯḫüdā Ḳadın Cāmi'i'niñ ittiṣālinde ṭarīḳ-ı ḳużātıñ ḳapı keṯḫüdāsı, müteḥayyizāndan Ḫācī Bekr Efendi o ṣırada vefāt etmekle maḫlūlünden on iki oda ve iki biñ zirā' bāġçeyi müştemil olan ḳonağı

irāde-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhī ile alındı. Ḥażret için oraya bir dergāh-ı laṭīf binā ve iṭʿām-ı ṭaʿām edilmek üzere veẓāʾif ü muʿayyenāt iʿṭā buyuruldu. Ḥażret-i Nūrü'd-dīn o dergāhta Cumʿa ve Pāzārertesi geceleri ve Pāzārertesi günleri ṭarīḳatıñ erkān-ı ʿāşıḳānesini mürşidāne icrā buyururdu. 1133 Ẕi'l-ḥicce'siniñ doḳuzuncu gecesiniñ nıṣfında rūḥ-ı şerīfi ḫalvetgāh-ı Ḥayy u Ḳadīr'e ʿāzim oldu. Naʿş-ı mürşidānelerini ḫalīfe-i ṭarīḳatları olan yedi ẕāttan Ser-Ṭarīḳ-zāde Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleri ġusl ü techīz ve Ḳoca Muṣṭafā Paşa'da Pīr Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müsteʿān* ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı ʿulyāları seccāde-nişīni ḳıdve-i ʿārifīn Şeyḫ Ḳoca Nūrü'd-dīn Efendi ḥażretleri **[156a]** o ḫanḳāh-ı füyūżāt-penāhta namāzında imāmet ederek ḳırḳtan mütecāviz meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirām ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī meşāhīr-i meşāyiḫinden Firāḳī ve Viṣālī maḫlaṣları ile meşhūr olan Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ve küberā-yı mecāẕībden "Yā İmām" nāmıyla benām Şeyḫ Aḥmed Efendi ve daha nice ẕevāt iṣbāt-ı tekrīmāt etmişlerdi ve vālide-i muḥteremeleri olup 1128'de rıḥlet eden Emīne Bacı ḥażretleriniñ merḳad-i münevvereleri cānib-i ḳademine defnedildi. Ḳabr-i münīr-i pīrāneleri dergāh-ı şerīfleriniñ tevḥīd-ḫānesi dāḫilinde bulunan türbe-i şerīfede vālide-i muḥteremeleriniñ cānib-i ḳademinde olaraḳ mevcūddur. İrtiḥāllerine söylenilen müteʿaddid tārīḫlerdir:

Rıḥletinde gūş idüp hātif didi tārīḫini
Oldı Nūrü'd-dīn Efendi ṭā'ir-i dār-ı naʿīm (1133)

[156b] Dīger

Luṭf-ı Ḥaḳḳ'ıla Laṭīfī söyledim tārīḫini
Açdı bāl-i himmeti gitdi cināna dek (1133)

Dīger

Ḥāsılı merd-i Ḫudā idi işit tārīḫini
Göçdi Nūrü'd-dīn cennet-i aʿlāya dek (1133)

[157a] Nūrü'd-dīn-i Cerrāḥī ḥażretleriniñ dergāhında Cumʿa ve Pāzārertesi geceleri icrā buyurulan Ḫalvetī muḳābelesi 1117 tārīḫlerinden 1200 tārīḫlerine ḳadar devām edip 1200'de gece muḳābeleleri terk edilerek yalñız Pāzārertesi günleri ibḳā edilmiş ve el-ān bu üslūb üzere muḳābele edilmekte bulunmuştur. Ṣadr-ı esbaḳ Muḥsin-zāde Meḥemmed Paşa, Ḥażret-i

Nūrü'd-dīn'iñ terceme-i ḥāllerini cem' ü tedvīn ve üç cüz' miḳdārı bir tārīḫ taṣṭīr etti ise de o tārīḫ mu'āḫḫeren bir tārīḫte żāyi' olaraḳ ḥażretiñ āstāneleri seccāde-nişīni Şeyḫ 'Azīz Efendi'niñ yerinde ḳalan yedi ḳıṭ'a evrāḳtan bir miḳdārı ṭoplanılabilmiştir.

Köstendilî Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı mümtāzelerinden biri de İstanbul'da Bāġçeḳapısı ile Sulṭān Ḥammāmı arasında ni'me'l-ceyşten Necmü'd-dīn Dede ḥażretleriniñ dergāhınıñ şeyḫi Sinobī Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleridir. 1166'da irtiḥāl eylemişlerdir. Terceme-i ḥālleri ātīde ẕikrolunacaḳtır. **[157b]**

Köstendilî Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ güzīde vü mükemmel ḫulefālarından ve Pīr Nūrü'd-dīn-i Cerrāḥī ḥażretleri ile Sinobī Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ pīrdaşlarından birisi de Üsküdarī Şeyḫ Aḥmed-i Ra'ūfī ḥażretleridir. Üsküdar'da Ṣalacaḳ ḳurbünde Sinān Paşa Cāmi'i'nde imāmet ve mīr-āḫūrluḳ ile Doğancılar Meydānı arasında ḫānesinde meşīḫat ederdi. 1170'te irtiḥāl-i tekyegāh-ı beḳā eylemiştir. Terceme-i ḥāli gelecekte ẕikredilecektir. Müşārün ileyhim ve daha birçoḳ ẕevāt Köstendilî Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ ẕāt-ı ḥakāyıḳ-simāt-ı 'ārifānelerinden istifāża buyurmuşlardır.

Köstendilī Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretlerinden pīr-i ṭarīḳatları olan Seyyid Yaḥyā-yı Şirvānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretlerine ḳadar silsile-i ṭarīḳatlarında ẕikrolunan meşāyiḫ ü vāṣılīn ḥażarātı: **[158a]** Şeyḫ 'Alī-yi Köstendilī ḥażretleri Lofcavī Fāżıl Şeyḫ Efendi ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Debbāġ 'Alī er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ İbrāhīm er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar Şeyḫ Mestçi 'Alī er-Rūmī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-vāṣılīn Şeyḫ Ramażān-ı Maḥfī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-'āşıḳīn eş-Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i Ḳaraḥiṣārī ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-kāmilīn İnegöllü Şeyḫ Ḳāsım ḥażretlerinden, onlar ġavṯü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ el-Ḥāc 'İzzü'd-dīn 'Alī-yi Ḳaramānī ḥażretlerinden, onlar Yiğitbaşı nāmıyla meşhūr-ı cihān olan ġavṯ-ı Ṣamedānī Şeyḫ Aḥmed Şemsü'd-dīn-i Marmaravī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı kāmilīn Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn-i Uşşāḳī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı vāṣılān Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm Kāmil-i Ḳayṣerī ḥażretlerinden, onlar da ġavṯ-ı ehl-i yaḳīn, ferd-i 'ārifīn Şeyḫ Pīr Meḥemmed-i Erzincānī ḥażretlerinden, onlar da ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ ṣāḥibi olan ġavṯü'l-kāmilīn olan

tācü'l-'ārifīn es-Seyyid eş-Şeyḫ Pīr Yaḥyā eş-Şīrvānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Ālī* ḥażretlerinden intisāb u istiḫlāf u istifāża buyurdular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum.*

[158b] Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Ḥafīd Meḥemmed Efendi}

Sivasī dergāhı şeyḫi Ḥafīd Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ āṯār-ı ḥayriyyelerinden olan cāmi'-i feyż-lāmi'iñ cum'a vā'iẓi ve Sulṭān Selīm-i ḳadīm civārında Saḳızağacı nām mevḳi'de Yavṣī ve Sivasī nāmları ile zebān-zed olan dergāh-ı ḳadīmiñ seccāde-nişīn-i velāyet-ḳarīni, ḳuṭb-ı Yezdānī Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretleriniñ maḫdūmları ve va'iẓıyyelerinde ve meşīḫatlerinde cā-nişīnleri olan 'ārifān-ı şüyūḫ-ı Ḫalvetiyye'den Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādeleri ve ricāl-i devlet-i 'aliyyeden ve ḳapıcı başılardan Ẕülfiḳār Ağa'nıñ oğludur. Dār-ı ḫilāfet-i kübrā olan İstanbul'da doġmuştur. Ceddi müşārün ileyhten Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretlerinden ṭarīḳat-i Şemsiyye-i Ḫalvetiyye'niñ şīvesi vechile nisbet ve aḫẕ-ı ḫilāfet etmiştir. 1166'da ceddi tekyegāh-ı bāḳīye nāḳil olmazdan muḳaddem Ḥażret-i Sivasī Dergāhı'nıñ meşīḫatını bu ẕāta ferāġat u ḳaṣr-ı yed buyurmuştur. **[159a]** Ḥafīd Efendi ceddiniñ tekyesinde mürşidāne ve 'arīfāne īfā-yı meşīḫat ederek 1143 Rebī'ü'l-evvel'inde Bolu dāḫilinde Vāḳıf Ḳaryesi'ne 'azīmet ve sene-i merḳūmda o ḳaryede tekyegāh-ı beḳāya rıḥlet eylemiştir. Ḳabr-i mürşidāneleri ḳarye-i meẕkūrdadır. Ṭarīḳatıñ dānişverlerinden ve 'urefādan ehl-i derūn bir ẕāttır.

Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd Efendi

Naẓmī Efendi Tekyesi'niñ şeyḫi 'Abdü'l-mecīd ḥażretleri. İstanbul'da Şehremīni civārında aṣḥāb-ı ḫayrāttan Yavaşça Meḥemmed Ağa'nıñ yaptırdığı tekyeniñ şeyḫi ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī kümmelīninden Şeyḫ Naẓmī Efendi ḥażretleriniñ küçük oğlu ve Şeyḫ Refī'ā 'Abdu'r-raḥmān Efendi'niñ birāderidir. Pederleri Şeyḫ Naẓmī Efendi bin Ramażān bin Rüstem'dir. Tārīḫ-i vilādetleri 1032'dir. 'Ulemā-yı a'lām ḥażarātınıñ mecālis-i feżā'il-perverlerinden 'ulūm u fünūnu aḫẕ ettiler. Ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī ekmelīn-i vāṣılīninden ḳuṭb-ı vaḳt Şeyḫ 'Abdü'l-eḥad en-Nūrī ḥażretlerine ḫıdmet ü nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat **[159b]** ve ẕāt-ı ḳuṭbī-şi'ārīlerinden

aḫẕ-ı ḫilâfet edip 1065'te Yavaşça Meḥemmed Ağa Tekyesi'nde seccâde-zîb-i ḥaḳîḳat oldular. 1105'te Şeyḫ Ma'nevî Muṣṭafâ Efendi ḥażretleriniñ maḥlûlünden İstanbul Yeñi Vâlide Sulṭân Câmi'-i Şerîf'iñ cum'a va'iẓıyyesi ḫıdmet-i 'âlimânesi ile talṭîf buyuruldular. 1112 Şevvâl'iniñ yigirmi dördüncü Pâzâr günü ḥalvetgâh-ı Ḥayy u Kerîm'e rıḥletleri vuḳû' buldu. Vücûd-ı ma'ârif-nümûd-ı mürşidâneleri o tekyeniñ dâḫilinde merḳad-i maḫṣûṣ-ı 'ârifânelerinde defîndir. İrtiḥâllerine târîḫtir:

Oldı 'uḳbâya revân rûḥ-ı Meḥemmed Naẓmî (1112)

Acı Çeşmeli Meḥemmed Efendi'niñ târîḫi:

Lafẓen ü ma'nen didüm târîḫ-i fevtini Naẓîmâ
İtdi biñ yüz on ikide cennet-i me'vâyı câ (1112)

[160a] "Naẓmî veliyyu'llâh (1112)" terkîbi de başḳa bir târîḫ-i laṭîftir. Küberâ-yı fużalâdan, ṭarîḳ-ı Ḫalvetî 'ârifânından evṣâf-ı mürşidâne ile mevṣûf, ricâl-i meşâyiḫ ṣırasında meẕkûr u ma'rûf bir ẕât-ı şerîfti.

Âṯâr-ı 'İlmiyyeleri

Hediyyetü'l-İḫvân, manẓûm *Mi'yâru'ṭ-ṭarîḳa*, *Meṯnevî-yi Şerîf*'iñ cild-i evveline şerḥ. Bunlardan mâ-'adâ Naẓmî maḫlaṣıyla bir ḳıṭ'a *Dîvân-ı İlâhiyyât*'ı, bir ḳıṭ'a da *Dîvân-ı Eş'âr*'ı sâ'ir âṯâr-ı kemâlât-perverâneleri vardır. Maḫdûmları Şeyḫ 'Abdü'l-mecîd ḥażretleri Dâr-ı Ḫilâfet-i Seniyye'de tevellüd ve pederleri müşârün ileyhten aḫẕ-ı fünûn ve taḥṣîl-i erkân-ı ṭarîḳat etmişlerdir. 1132 Receb'iniñ evâsıṭında birâderi Şeyḫ Refî'â Efendi vefâtında **[160b]** o tekyeye şeyḫ olmuşlar ve 1143 senesi evâ'ilinde tekyegâh-ı beḳâya intiḳâl eylemişlerdir. Tekyede peder-i bihişt-maḳarları Şeyḫ Naẓmî Efendi ḥażretleriniñ ṣandûḳası başı ṭarafına defnedilmiştir. Medḥ ü ṯenâya sezâvâr olan meşâyiḫ-ı kirâm ṣırasında meẕkûr-ı feżâ'il-nüşûr bir ẕât-ı ma'âlî-ṣıfâttı. Bu tekyeniñ meşîḫatını ol vaḳt şeyḫü'l-İslâm bulunan Mîrzâ-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri ṭarîḳ-ı Bayrâmî fużalâ-yı meşâyiḫinden Şeyḫ 'Abdü'l-ḥalîm Efendi ḥażretlerine tevcîh etti. Bu ẕât da 1172'de dergâh-ı bâḳîye naḳletmekle maḫdûmu Şeyḫ Seyyid Ḫabîb Meḥemmed Efendi seccâde-nişîn ve bu eṯnâda selâṭîn-i feḫâmet-ḳarîn ḥażarâtınıñ cevâmi'-i şerîfeleri cum'a vâ'iẓîni ṣınfına idḫâl buyurularaḳ kâm-bîn oldu. 1184

Cemāẕiye'l-evvel'inin on ikinci günü maṭ'ūnen tekyegāh-ı beḳāya gitti.[1] **[162a]** Ḥażret-i Sünbül āstān-ı 'ulyālarında namāzı ba'de'l-edā tekyede pederleri Şeyḫ 'Abdü'l-ḥalīm Efendi'niñ türbesine defnedildi. Mü'ellif-i ma'rūf Müstaḳīm-zāde Süleymān Sa'dü'd-dīn Efendi'niñ söylediği

Du'ā idüp ḳalem giryān u nālān yazdı tārīḫin
Bula rūḥ-ı Meḥemmed himmet-i ḳurb-ı ḥabību'llāh (1184)

şu tārīḫ-i belīġāne levḥa edilip türbeye āvīze ḳılındı. Meşīḫat-ı tekye Ḥabīb Efendi'niñ maḥlūlünde Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'-i Şerīfi'niñ cum'a vā'iẓi aṣḥāb-ı kemālden Şeyḫ 'Abdü'l-kerīm Efendi-zāde ṭarīḳ-ı Ḳādirī, dānişverān-ı şüyūḫundan Şeyḫ Emīn Sırrī Efendi'ye tevcīh buyuruldu. Sırrī Efendi de 1205'te beḳāya nāḳil oldu. Tekyeniñ meşīḫatı merḥūmuñ maḫdūmları 'Abdü'l-kerīm-i Keşfī, 'Abdü'l-ḥalīm-i Naẓmī efendilere müştereken verildi. 'Abdü'l-kerīm Efendi 1227'de fevt olup ḥiṣṣe-i meşīḫatı birāderi 'Abdü'l-ḥalīm Efendi'ye intiḳāl etti. Bu da 1243'te vefāt edip ḥiṣṣesi oğlu 'Abdu'r-raḥīm Ḥıfẓī Efendi'ye **[162b]** tevcīh olundu. Şeyḫ Ḥıfẓī Efendi de 1280'de dergāh-ı 'uḳbāya müntaḳil oldu. Tekyede mütevārīdir.

Şeyḫ Aḥmed Efendi {İspirī-zāde}

Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'i cum'a vā'iẓi İspirī-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri. Pederi İspirī 'Alī Efendi bin Ṣāliḥ bin Dāvūd. Erżurūm dāḫilinde İspir denilen beldeden neş'et ve esātiẕe-i kirāmdan 'ulūmuñ muḳaddemātını bi't-taḥṣīl Ṭrabzon'a hicret edip fāżıl-ı eşher Müftī Ḥüseyn Efendi ḥażretleriniñ meclis-i niḥrīrānelerinden yedi sene istiḥṣāl-i 'ulūm ettikten ṣoñra merci'-i ḫāṣṣ u 'āmm olan Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'ye muvāṣalat eylemiş ve Minḳārī-zāde Şeyḫü'l-İslām Yaḥyā Efendi ve Ḳaramānī Uzun Ḥasan Efendi ve Ḳara Süleymān Efendi ḥażarātınıñ mecālis-i feżā'il-perverīlerinden istikmāl-i 'ulūm ve aḫẕ-ı icāzet etmişti. **[163a]** Miftāḥī-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ maḥlūlünden 1072 senesinde Ḥażret-i Ḫālid Cāmi'-i laṭīfi cum'a va'iẓıyyesiyle selāṭīn-i 'iẓām-ı 'Oṯmāniyye ḥażarātınıñ cevāmi'-i şerīfeleri cum'a vā'iẓīni ṣınfına bi'l-idḫāl talṭīf buyuruldu. Uṣūllerince silsilede müretteb olan cevāmi'-i füyūżāt-levāmi'i devrederek 1082 Ẕi'l-ḳa'de'sinde Kösec Aḥmed Efendi'niñ yerine Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'-i Şerīfi'niñ cum'a

1 **[161a]** ve **[161b]** numaralı sayfalar nüshada boş bırakılmıştır.

vaʿiẓıyyesi tevcīh olunaraḳ tesrīr buyuruldu. 1103 Cumāde'l-āḫire'siniñ on beşinci günü kürsī-nişīn-i beḳā oldu. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada olan üç ḳıṭʿa maḳābirden orta yerdeki maḳbereniñ nihāyetinde Şeyḫler Maḳberesi diye şöhret bulan maḥalde *Meşnevī-yi Maʿnevī* şāriḥi Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ ḳabr-i şerīfi dā'iresinde ve yaḳınında defīndir. Fāżıl u ekmel, cemīlü'l-ḫaṣā'il, ḥüsn-i taʿbīr bulmaya, nezāketli söz söylemeye muvaffaḳ bir ʿārif-i pür-maʿārifti. Oğlu İspirī-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi, Dār-ı Salṭanat-ı Celīle'de tevellüd **[163b]** ve esātiẕe-i kirāmdan taḥṣīl-i fünūn edip Ḥażret-i Ḫālid Cāmiʿ-i nūr-lāmiʿi cumʿa vāʿiẓliği ile 1112'de selāṭīn-i ṣalābet-ḳarīn ḥażarātınıñ cevāmiʿ-i nūrāniyyet sevāṭıʿı cumʿa vāʿiẓleri silkine dāḫil ve 1134 senesi Cumāde'l-āḫire'sinde fāżıl Şeyḫ Süleymān Efendi ḥażretleriniñ yerlerine Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʿ-i şehīri cumʿa vaʿiẓıyyesine nā'il ü vāṣıl olmuştu. Tācdārān-ı teʿālī-bünyān, pādişāhān-ı ṣalābet-aḳrān ḥażarātınıñ mefṭūr u müteḫalliḳ buyurulduḳları şīme-i kerīme-i diyānet-perverī iḳtiżā-yı ʿālīsince ʿulemā-yı aʿlām ve meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirām, sā'ir dāʿiyān u bendegān-ı ṣıdḳ-ittisām ḥaḳlarında dā'imi'l-vuḳūʿ olan maḥabbet ü ḥürmet-i ʿālem-pesendīneleri bu ẕāt-ı taḳvā-simāt ḥaḳḳında daḫi mebẕūl buyurularaḳ cā-be-cā Sarāy-ı Hümāyūn-ı maʿālī-maḳrūn-ı ḫilāfet-penāhīye daʿvet ve taṭyīb-i ḫāṭır-ı kemālāt-me'āṣir-i müteverriʿānelerine luṭf u mürüvvet buyurulurdu. İrtiḥālleri 1143 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ evveli olan Cumʿa günüdür. Ṭopḳapısı ḫāricinde peder-i feyż-eṣeri Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ medfen-i mütebaḥḥiräneleri civārında Ḳayseriyye müftīsi, ekābir-i efāżıldan Ḳarabaş ʿAlī Efendi **[164a]** demekle şöhret-gīr olan ve 1112'de irtiḥāl eden ʿAlī-yi Niṣārī Efendi ḥażretleriniñ medār-ı feyż-niṣārı ḳurbüne defnedildi. "Baḳıyyetü'l-muttaḳīn (1143)" ʿibāresi kürsī-nişīn-i beḳā olduḳlarına tārīḫtir. Maḳālāt-ı ʿālimāne ve ḥālāt-ı ʿārifāne ile muttaṣıf, ʿulviyyet-ḳarīn bir ẕāt-ı cihān-bīndi.

Şeyḫ Maḥmūd Efendi {Eyüb}

Eyüb'de Monlā Çelebi Tekyesi'niñ şeyḫi Maḥmūd Efendi. Edirne'de kā'in Ḳādirī-ḫāne'siniñ seccāde-nişīni, ṭarīḳat-i Ḳādiriyye ʿārifīninden Edirneli Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ meclis-i mürşidānelerine deḫālet ve ḥażretten aḫẕ-ı feyż ü himmet ederek ḫilāfet-i ṭarīḳata nā'il oldu. Ḥażret-i Ḫālid cevāmiʿ-i feyż-medārında Zāl Maḥmūd Paşa Cāmiʿi ṣırasında ṣudūrdan Monlā Çelebi Meḥemmed Efendi'niñ

eṣer-i ḫayrı olan dergāhta birçoḳ sene meşīḫat etmiş ve 1143'te dergāh-ı Ḥayy u Bāḳī'ye naḳleylemiştir. **[164b]** Dergāhıñ sāḥasında bānī-yi müşārün ileyhiñ türbesi ḳurbünde mütevārīdir. Esrār-ı ṭarīḳata vāḳıf olan erbāb-ı ḥaḳīḳat cümlesinden laṭīf, ʿarīf bir ẕāttır.

Dervīş Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi

Meşāhīr-i mecāẕībden Yā İmām Aḥmed Efendi. Birinci ṣınfta bulunan küberā-yı mecāẕībden himemāt-ı mürüvvetkārāne ve muʿāmelāt-ı büzürgāneyi cāmiʿ bir ẕāttı. 1143'te ʿömrünü itmām eyledi. Mevlevī-ḫāne ḳapısınıñ ḫāricinde ṭarīḳ-ı Sünbülī eʿāẓımından ʿumdetü'l-ʿārifīn Ḥażret-i Merkez nām-ı şerīflerine mensūb olan dergāhıñ sāḥasında vāḳiʿ ḳabristānıñ tevḥīd-ḫāneye yaḳın bulunan ṭarafında ṭarīḳ-ı Ḥalvetī meşāyiḫinden Muṣṭafā Efendi'niñ yanına defnolundu. Yā İmām Aḥmed Efendi cāmiʿ-i mecmūʿ-ı ḫaṣā'il olmalarıyla berāber kendileriyle fi'l-cümle muʿārefe-i çeşm-i āşnāyīde bulunan muḫliṣātı ḥaḳḳında daḫi kerīmü'ş-şiyem bir ẕāt-ı ʿālī-himemdi.

Ḥikāye

[165a] Ḫāṣköy civārında Sütlüce sākinlerinden ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ salṭanat-ı mülūkāneleri müteḥayyizān-ı müstaḫdimīninden Süleymān Bey'iñ ḫānesine farṭ-ı maḥabbetle müdāvimdi. Bir gün mīr-i mūmā ileyhi rāḥatsız görmekle o gece o ḫānede ḳalıp bāġçede ḥavżıñ kenārında ṣabāḥa ḳadar daʿavāt-ı mütemādiye ile ʿarż-ı ʿubūdiyyet ederek dergāh-ı luṭf-penāh-ı Perverdgār'dan onuñ ʿāḳıbetini temennī eder. Ḫażret-i Mevlā'nıñ luṭf u iḥsānı ile ārzūsu vechile Bey Efendi de kesb-i ʿāḳıbet eyler.

İlhām Dede

Müteḥayyizān-ı mecẕūbāndan İlhām Dede. İstanbulludur. Erbāb-ı ḥaḳīḳatten olan mecẕūbānıñ ḳudemālarından ve meşhūrlarından olup Mevlā-yı Mülhim-i Muṭlaḳ *ʿazze şānühu* ḥażretleriniñ ilhām-ı pür-inʿām-ı ilāhīsi ile nice ḥālāt-ı maḳālātı tecribe olunmuş, nice kerāmātı görülmüş bir ẕāttı. 1143'te ʿālem-i beḳāya intiḳāl etti. **[165b]** Ḫażret, Merkez Dergāh-ı laṭīfi ḳabristānında Yā İmām Aḥmed Efendi'niñ merḳadi yanında mestūr u maḳbūr ḳılındı.

el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi

Üsküdar'da 'Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i'niñ imāmı fużalādan Muṣṭafā Efendi. Ṭarīḳ-ı Celvetī ḫulefāsından cāmi'ü'l-kemālāt bir ẕāt olup Üsküdar'da 'Atīḳ Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ eṣer-i ḫayrı olan cāmi'-i şerīfte 'ārifāne imāmet ederdi. 1143 Ramażān'ınıñ on beşinde cilvegāh-ı lā-Yezāl'e intiḳāl eyledi. Üsküdar'da Dereler Mescidi öñünden Saraçlar Çeşmesi'ne giden cāddeniñ ṣol ṭarafındaki ḳabristān-ı cesīmde ve Saraçlar Çeşmesi yaḳınında ḳudemā-yı mevālīden Şıra Emīnī-zādeleriñ ṣuffesi arḳasında defn ḳılındı.

Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf Efendi {Ġazzī-zāde}

Ḥażret-i Ġazzī-zāde Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf Efendi. Burusa'da Duḫter-i Şeref Maḥallesi'nde vāḳi' tekyeniñ şeyḫi olan **[166a]** ḳıdvetü'l-'ārifīn, zübdetü'l-muḥaddiṣīn Şeyḫ Aḥmed-i Ġazzī ḥażretleriniñ maḫdūmu olup peder-i kemālāt-eṣerinden taḥṣīl-i 'ulūm ve aḫẕ-ı inābet ü ḫilāfet etmişti. Erbāb-ı faẕl u istiḥḳāḳdan bir ẕāttır. Ḳırḳ dört yaşında 1143 tārīḫinde vefāt etmiştir. Tekyeniñ tevḥīd-ḫānesi cānib-i ġarbında olan ḥaẕīrede defnedilmiştir. Yedi sene ṣoñra pederi müşārün ileyhiñ irtiḥāl buyurduḳları gelecekte ẕikredilecektir.

el-Ḥāc 'Alī Efendi

Ṭarīḳ-ı Celvetī ḫulefāsından İmām 'Alī Efendi. İmāmü'l-'ārifīn, ferdü'l-kāmilīn 'Azīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ Üsküdar'da vāḳi' maḳām-ı 'ulyā-yı pīrānelerinden neş'et ve kesb-i feyż-i raḥmet eden ḫulefā-yı ẕevi'l-ḳadrden feżā'ili cāmi' bir ẕāttı. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de bir cāmi'-i şerīfte ḫıdmet-i imāmeti īfā ederdi. 1144'te celvetgāh-ı beḳāya gitti. Ḳāsımpaşa ḥudūdunda Çürüklük Maḳābiri mülḥaḳātından tersāneniñ **[166b]** birinci ve ikinci ḥavżları arḳasındaki ḳabristānıñ vasaṭına yaḳın maḥallinde nice cemā'at-i müslimīn arasında defīndir.

Meḥemmed Şeyḫī Efendi

Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ şeyḫi ve *Şaḳāyıḳ-ı Nu'māniyye*'niñ müẕeyyili, fużalā-yı meşāyiḫ-ı Naḳşibendiyye'den Şeyḫī Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī a'ẓam-ı e'āẓımından Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'ce o ṭarīḳat-i 'aliyyeniñ pīr-i ṣānīsi i'tibār olunan ġavṯ-ı Yezdānī Pīr Emīr-i

Buḫārī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bārī* nām-ı feḫāmet-ittisāmları ile şöhret bulan üç tekyeden Edirneḳapısı ḫāricinde vāḳi' dergāh-ı şerīfiñ şeyḫi Ḥasan Feyżī Efendi ḥażretleriniñ oğlu ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ āvān-ı salṭanatlarında 'ulemā-yı a'lām silkinde kemāl-i mecd ü şeref ile i'lā buyurulmuş ve ṣudūr-ı feżā'il-mevfūrdan olduğu ḥālde 1121'de irtiḥāl etmiş olan Mecdī Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesidir. Pederi müşārün ileyh Ḥasan Feyżī Efendi, Sīmkeşbaşı Meḥemmed Ağa'nıñ ṣulbünden Dārü's-salṭana'da tevellüd ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ **[167a]** Ḥażret-i Şems-i Sivasī ḳolu 'uẓemāsından ḳuṭb-ı devrān Şeyḫ 'Abdü'l-eḥad en-Nūrī ḥażretlerinden intisāb u istiḫlāf ve 'ulemā-yı kirāmdan istiḥṣāl-i 'ulūm etmişdir. Çoḳ vaḳt ṣoñra Lāleli ḳurbünde Ḳosḳa'da Ḥekīm Çelebi Tekyesi'niñ şeyḫi, ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ricālinden Bosnavī Şeyḫ 'Oṣmān Efendi ḥażretlerinden de müntesib ü müstaḫlif olmuşdur. Sīmī maḫlaṣıyla parlaḳ eş'ārı ve fünūn-ı mütedāvileniñ çoğunda iḳtidārı vardır. İrtiḥāli 1102'dedir.

Ṣāḥib-i terceme Şeyḫī Efendi, müşārün ileyh Ḥasan Feyżī Efendi'niñ ṣulbünden Dārü'l-Ḫilāfe'de 1078 Receb'i evāsıṭında tevellüd etmişdir. Peder-i ma'ārif-perverinden ve sā'ir 'ulemā-yı a'lāmıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden istifāde vü istifāża eylediği eṡnāda Ḫˇāce Sa'dü'd-dīn Efendi aḥfādından Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi ḥażretleriniñ ikinci def'a Anadolu ḳāḍī-'askerliğinde 1096 Cumāde'l-āḫire'sinde teẕkireciliğinden Anadolu ḳużātı ṭarīḳine mülāzım olmuşdur. **[167b]** Ṭarīḳ-ı feyż-refīḳ-ı Naḳşibendī'de nisbet ve ḫilāfeti pederindendir, 1102 Ṣafer'inde pederiniñ irtiḥālinde seccāde-i meşīḫatına şāyān görülerek ta'yīn olunmuşdur. Ḥażret-i Emīr-i feḫāmet-semīr, dergāh-ı füyūżāt-penāhında 'ālimāne vü 'ārifāne veẓā'if-i meşīḫatı īfā etmekte iken 1144 Muḥarrem'iniñ on beşinde şaḳāyıḳzār-ı beḳāyā intiḳāl eylemişdir. Edirneḳapısı ḫāricinde seccāde-nişīn olduğu dergāh ile Şeyḫü'l-İslām Kemāl Paşa-zāde ḥażretleriniñ türbe-i şerīfleri miyānındaki küçük maḳābirde ve dergāhıñ mināresine yaḳın olan ṭarafta pederiniñ yanına defn ile raḥmet-i Rabb-i Raḥīm'e vedī'a edildi. "'Abd-i ḫuceste (1144)", "zamān-ı ḫātime (1144)" tārīḫleri o tārīḫlerde bulunmuş olan tārīḫlerdir. Kemāl-i faẓl u kemāl ve efkār-ı bī-miṡāl ile nām-ı tām almış, Şeyḫī Efendi diye müşārün bi'l-benān olmuş, ma'ārif-perverān-ı zamān miyānında ve merāsim-i inşā-perdāzī ve süḫan-ārāyīde pesendīde-i 'ārifān

[168a] demekle şāyān-ı ʿālī-iḳtidār bir mürşid-i meḥāsin-şiʿārdılar. Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanat-ı ḫāḳānīleri eʿāẓım-ı ʿulemāsından ve ṣudūr-ı ʿiẓām-ı feżā'il-ittisāmdan, mü'ellefāt-ı kemālāt-perverāne ṣāḥibi olan Ṭaşköprīli-zāde Mevlānā Aḥmed ʿİṣāmü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ Sulṭān ʿOṯmān Ḫān-ı Evvel ibn Erṭuğrul ḥażretleriniñ ʿaṣr-ı maʿālī-ḥaṣr-ı hümāyūnlarından bed' ederek 960 tārīḫlerine ḳadar yazdığı ve Meḥemmed Efendi'niñ ve Edirneli Mecdī Efendi'niñ ve Nevʿī-zāde ʿAṭā'ī Efendi'niñ ve ʿUṣṣāḳī-zāde İbrāhīm Efendi'niñ 1111 tārīḫine ḳadar birbirine ẕeylen taḥrīr ettikleri *Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye* nām tārīḫ-i nefīsi 1111 tārīḫinden 1143 tārīḫiniñ evā'iline ḳadar belīġāne, müdeḳḳiḳāne teẕyīl eyledi. Meşāhīr-i müverriḫīnden Kātib Çelebi'niñ hübūṭ-ı Ḥażret-i Ādem'den 1060 senelerine değin müfredāt-ı tevārīḫi beyān eder fihrist ḳılıḳlı yazdığı *Taḳvīmü't-tevārīḫ* isimli tārīḫi 1144 senesine ḳadar ẕeyletti. *Cihān-nümā-yı Avrupa* ismi altında yazdığı, neşrettiği tārīḫ de o zamānda neşredilen bu miṯilli tārīḫleriñ muʿteberlerindendir. **[168b]** *Sā'ir āṯār-ı belāġat-perverāneleri ve Şeyḫī maḫlaṣıyla* üstādāne şiʿrleri kütüb-ḫāne-i ʿulūm u maʿārifi zīnetlendiren kütüb-i maḳbūledendir. Eşʿārından nümūne olan noḳṣān bir ġazelidir:

Eserse gülşen-i sebz-i dile nesīm-i ümīd
Ḥayāt-ı tāze virür cā-be-cā şemīm-i ümīd

Döner piyāle-ṣıfat ḫıdmetinde sāḳī-yi hūş
Olursa bezm-i ġam-ı yārda nedīm-i ümīd

İrer tecellī-yi maḳṣūda Şeyḫiyā bir gün
Gelürse Ṭūr-ı niyāza eger Kelīm-i ümīd

[169a] Seyyid Meḥemmed Dede

Ḥaleb Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi. Ṭarīḳ-ı Mevlevī'den müstefīż olan aṣḥāb-ı maḳāl u kemāldendir. Fużalā-yı şüyūḫ-ı Mevleviyye'den meşhūr Ṣafī Mūsā Dede ḥażretleri Ḥaleb Mevlevī Ḫānḳāhı'nıñ meşīḫatından 1132 tārīḫinde Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de Ḳāsımpaşa Ḫanḳāh-ı Mevlevī'si seccāde-i meşīḫattan naḳlolunduḳta yerlerine bu ẕāt-ı kemālāt-simāt Ḥaleb Mevlevī Şeyḫliği'ne gönderilmişti. Ḥaleb'de ṭarīḳatı erkānını ʿārifāne īfā ediyordu. Semāʿ-ḫāne-i beḳāya ʿāzim olması 1144 sālindedir. Cesed-i ʿārifānesi dergāhınıñ dā'iresinde defīndir.

Dervīş Meḥemmed Efendi

Sütlüce'de Bādemlik Tekyesi'niñ Dār-ı ḫilāfet-i kübrā olan İstanbul'da erbāb-ı 'ilm ü 'irfāndan 'Abdu'llāh Efendi'niñ necl-i mükerremidir. Ṭarīḳ-ı Sünbülī 'azīzānından bir mürşid-i kāmilden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat ederek **[169b]** Ḥażret-i Ḫālid civārında iḳāmet ederdi. Şeyḫü'l-İslām Dāmād-zāde Ebu'l-ḫayr Aḥmed Efendi ḥażretleri bu ẕāt için Sütlüce'de Bādemlik denilen maḥalde bir zāviye yaptırdı. Dervīş Efendi o tekyede 'ārifāne şeyḫlik etmekteydi. 1144 tārīḫinde tekyegāh-ı 'uḳbāya müntaḳil oldu. Zāviyesi ḳurbünde Ca'ferābād nāmıyla yād olunan mevḳi' -ki bir ḳısmı 1200 senesinden beri Ḥaşīrci-zāde Tekyesi'dir- o mevḳi'de ṭarīḳ-ı Mevlevī'niñ e'āẓım-ı şüyūḫundan ḳıdvetü'l-'ārifīn Şeyḫ Yūsuf-ı Sīneçāk Dede *ḳuddise sirrahu* ḥażretleriniñ merḳad-i meşhūrundan bir sed aşağıda bulunan seddiñ üzerinde defnolundu. Meşāhīr-i şā'irāndan Naẓīm'iñ manẓūm tārīḫidir:

Bir er çıḳup ez-dil didi tārīḫin Naẓīmā
Cennetde ilāhā ola Dervīş Meḥemmed (1144)

Bu ẕātıñ irtiḥālinde Bādemlik Tekyesi'niñ meşīḫatı meşāyiḫ-ı Naḳşibendiyye'den ve ṣonra meşāyiḫ-ı Bektāşiyye'den birḳaç ẕāta tevcīh olundu. **[170a]** 1242 tārīḫinden ṣoñra bir müddet ḫālī ḳalaraḳ birḳaç kimse orada beytūtet etti. Sütlüce'de Ca'ferābād'da Ḥaşīrci-zāde Tekyesi'niñ şeyḫi Süleymān Efendi'niñ büyük oğlu Şeyḫ Ḥasan Efendi'niñ ḫulefāsından ve Baḥriyye Dā'iresi ketebesinden Naẓīf Bey orasını münāsib bahā ile alıp 'uhde-i taṣarrufuna geçirdikten ṣoñra ma'lūmāt-ı tārīḫiyyesi olan ba'ẓı erbāb-ı vuḳūf ṭarafından edilen iḫṭār u ışrār üzerine Naẓīf Bey de meclis-i meşāyīḫe mürāca'at ve esāsını muḥafaẓaya i'tinā ederek orasınıñ Naḳşibendī Tekyesi olduğunda vāḳi' olmuş olan iḫṭārāt te'ekküd eyledi. Bu ẕāt bunuñ üzerine ṭarīḳ-ı Naḳşibendī'den iktisā-yı tāc edip evlādına ve evlādınıñ evlādına meşīḫatı intiḳāl etmek şarṭıyla meclis-i meẕkūrdan bir ḳıṭ'a ruḫṣat-nāme aldı. Orada ṭarīḳ-ı Naḳşibendī uṣūlünü ber-vech-i meşrūṭ īfā birle orada 'ömrünü itmām eyledi. Ṣoñra şeyḫlik, oğlu Ḥubbī İdrīs Efendi'ye tevcīh olundu. **[170b]**

Şeyḫ İbrāhīm-i Keşfî Efendi

Çorlulu ʿAlī Paşa Tekyesi'niñ seccāde-nişīni fużalā-yı meşāyiḫ-ı Ḫalvetiyye'den Ṣaçlı Şeyḫ İbrāhīm Efendi ḥażretleri. Mora'ya mülḥaḳ olan beldeleriñ birinde ʿālem-i şühūda vürūd etti. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ʿāriflerinden olup Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ evā'il-i devr-i ḫilāfet-penāhīlerinde Üsküdar'da Çinili Cāmiʿ-i Şerīfi yanında tekye binā ve orada şerīṭa-i ṭarīḳatı icrā eden Ümmī Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden o ṭarīḳatı taḥṣīl ve aḫẕ-ı ḫilāfet eden erbāb-ı kemāldendir. İstanbul'da Çenberliṭaş, Ṣadefciler Cāddesi'nde ve Tevekkül Çeşmesi ḳurbünde ṣadr-ı esbaḳ Çorlulu ʿAlī Paşa'nıñ eṣer-i ḫayrı olan tekyede bir ḫaylī zamān mürebbī-yi sālikān olmuşlardır. Keşfi meşhūr, maʿārif-i ẓāhire vü bāṭına ile ḳalbi pür-nūr, meḥāsin-mevfūr bir ẕāttılar. Bu meşīḫatında 1144 tārīḫinde ḫalvetgāh-ı Ḥażret-i Ḥayy u İlāh'a intiḳālleri vuḳūʿ buldu. **[171a]** Ḳabr-i şerīfleri tekyeniñ cāddeye nāẓır olan ḥaẓīresindedir.

Lāhiḳa

Ḍarb-ḫāne-i ʿĀmire Enderūn-ı Hümāyūn devā'iri dāḫiline ve Sīmkeş-ḫane Sulṭān Bāyezīd civārında ḥālā bulunduğu maḥalle naḳlolunduḳta eski Sīmkeş-ḫāne'niñ yeri ḫālī ḳalmışdı. Ṣadr-ı Aʿẓam Çorlulu ʿAlī Paşa ḥażretleri oraya bir cāmiʿ-i şerīf, bir dārü'l-ḥadīṣ, bir tekye binā ettiler. O zamānıñ eşher-i şāʿirānından Dürrī Efendi, dārü'l-ḥadīṣe ve müteferriʿātından olan medreseye:

من علّمني حرفاً فقد صيّرني عبداً[1]
٩١١١

kelām-ı ḥikmet-şiʿārānesini iḳtibāsen tārīḫ buldu. Tekyede: "Ẕikr idiñ lā ilāhe illa'llāh (1120)" mıṣraʿını tārīḫ dedi. İşbu tekye 1248 tārīḫlerinden beri medresedir. **[171b]**

Şeyḫ İbrāhīm Efendi {Ḳāsımpaşa}

Ḳāsımpaşa'da Yaḥyā Keṯḫüdā Zāviyesi şeyḫi Muʿabbir İbrāhīm Efendi ḥażretleri. Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'den neş'et edenlerdendir. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Ḥażret-i Ümmī Sinān ciheti yaʿnī ṭarīḳ-ı Sinānī meşāyiḫ-ı benāmındandır. Ḳāsımpaşa'da ʿĀşıḳlar Meydānı nām maḥalde Yaḥyā Keṯḫüdā

1 "Bana bir harf öğreten kişi beni köle yaptı."

Zāviyesi şeyḫi olmuş ve o zāviyede teslīk-i muḥibbān u ʿāşıḳān ile imrār-ı rūz u leyāl eylemişti. 1144'te ṣūretini maʿnāya ḳalb etti. Ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Bāḳī'ye gitti. Cesed-i mürşidānesi zāviyeniñ sāḥasında vāḳiʿ küçük maḳberede baʿżı büyük ẕātlarıñ merāḳıd-ı şerīfeleri arasında mestūr u mütevārīdir. Aṣḥāb-ı ḳāl ü ḥālden ve erbāb-ı maʿnādan olup vaḳtinde ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫ-ı kirāmı miyānında nāmdār bir ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-şiʿārdı.

[172a] Muṣṭafā Efendi {İstanbul}

Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī, müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā Efendi. İstanbulludur. Firāḳī ve Viṣālī maḫlaṣları ile erbāb-ı ʿirfān miyānında maʿrūftur. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī, şüyūḫ-ı vāṣılīninden Mekkī Şeyḫ Aḥmed-i Yekdest ḥażretleriniñ ḫulefā-yı keşīresinden Şeyḫ Ḳahramān Ağa gibi ʿārif-i bi'llāh bir ẕāttan ṭarīḳatı taḥṣīl ederek istiḫlāf eylemiştir. Dergāh-ı ālī Yeñiçeri odabaşlarından ehl-i ḥāl, ṣāḥib-i kemāl bir ẕāt-ı şerīftir. 1144 tārīḫinde ʿālem-i viṣāle vāṣıl olmuştur. Aḳsarāy'dan Şehremīni, Ṭopḳapısı semtlerine vuṣūl bulan cāddeniñ ṣol cihetinde ve Yüksek Ḳaldırım ḳurbünde Şeyḫü'l-İslām Mollā Gürānī Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ āṣār-ı iʿmārından cāmiʿ-i şerīfiñ ittiṣālindeki ḳabristānda erbāb-ı viṣālden nice ẕevātıñ maḳābir-i münīfeleri miyānında mütevārīdir. **[172b]**

ʿAlī Efendi {Üsküdar}

Ẕākir Büyük ʿAlī Çelebi. Üsküdarlıdır. Ṭarīḳ-ı Şaʿbānī, ʿumde-i şüyūḫundan Üsküdarī Şeyḫ Naṣūḥī ḥażretleriniñ yetiştirdikleri ḫulefādandır. Ḥażretiñ Doğancılar Meydānı'na nāẓır olan dergāh-ı şerīfinde naġamāt-ı pesendīde eṭvār ile pek çoḳ vaḳtler ẕākirbaşılıḳ ḫıdmetlerinde bulundu. Ṭarīḳatıñ esrārını ve ādāb-ı mūsiḳīyi ʿārif bir ẕāttır. 1144 tārīḫinde ḫalvetgāh-ı Ḥayy u lā-Yezāl'e gitti. Merḳad-i mebrūkü o dergāhıñ ḫāmūşānında meşāyiḫ ve ḫulefā-yı vāṣılīnden nice ẕevātıñ merāḳıd-ı şerīfeleri miyānındadır.

eş-Şeyḫ el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi

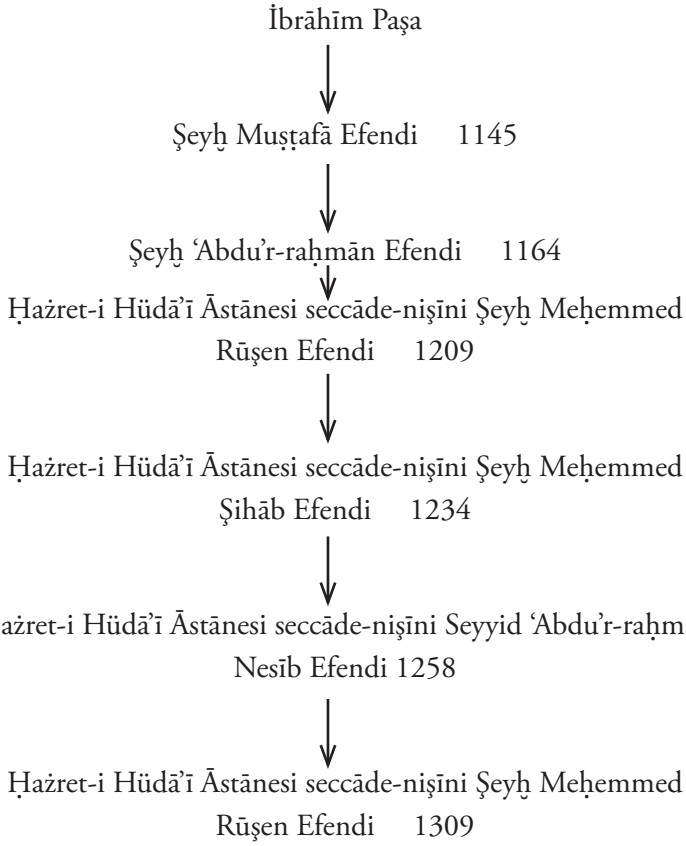
Mudanya'da Namāzgāh Tekyesi'niñ seccāde-nişīni, ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīninden ʿārif ü āgāh Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleri. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatları erkānından Aydos muḥāfıẓı İbrāhīm Paşa'nıñ ṣulbünden Aydos'ta 1066 senelerinde

[173a] celvetgāh-ı meşhūda vürūd ettiler. "Ser-tāc-ı ʿārifān (1066)" terkībi vilādet-i ʿārifānelerine tārīḫtir. Ḥadd-i rüşde vuṣūlünden ve ʿulemāyı aʿlāmıñ mecālis-i ʿilmiyyelerinden taḥṣīl-i ʿulūm eyledikten ṣoñra At Pāzārı denmekle meşhūr cihān-ı ḳuṭb-ı devrān, fażl-ı ilāhī Şeyḫ ʿOsmān Efendi ḥażretlerinden ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeyi istiḥṣāl ü istikmāl etmişler ve ʿazīz-i müşārün ileyhten ṭarīḳ-ı Celvetī erkānı vechile intisāb u istiḫlāf eylemişlerdir. Memālik-i maḥrūsetü'l-mesālik-i ḫilāfet-penāhīden Burusa vilāyeti dāḫilinde Mudanya ʿazīmetlerinde orasınıñ vücūh u müteḥayyizānı, ẕāt-ı ʿārifānelerinden bi'l-vücūh ḫoşnūd olmalarıyla ẕātlarına ḥürmet ettiler. Bir müddet müsāfireten orada iḳāmet ederek Mudanya ḳaṣabasınıñ yüksek bir maḥallinde Namāzgāh denilen mevḳiʿ-i laṭīfte 1095 tārīḫlerinde mażbūṭ bir Celvetī Tekyesi binā etti. Bu tekyede elli sene miḳdārı ṭarīḳatı ādābını mürşidāne, kāmilāne īfā buyurdu. **[173b]** Celvetgāh-ı ʿuḳbāya rıḥletleri 1145 tārīḫindedir. Medfen-i mübārekleri tekyesiniñ ḳurbünde eṭrāfı dīvār ile maḥdūd olan bir maḥaldedir. "Şeyḫü'l-maḳdis (1145)", "ser-tāc-ı ehl-i Celvet (1145)" ʿibāreleri naḳl-i celvetgāh-ı İlāh ettiklerine başḳa başḳa tedārik edilmiş olan tārīḫlerdir. Ṭarīḳ-ı Celvetī ʿuẓemāsından ẓāhir ü bāṭını maʿmūr meşāyiḫ-ı benāmdan ʿālim ü ʿāḳil memdūḥüʾş-şemāʾil bir ẕāt-ı şerīftiler.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Ḥażretlerinden Pīr-i Ṭarīḳat Olan ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdāʾī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* Ḥażretlerine Ḳadar Silsile-i Ṭarīḳatlarında Ẕikrolunan Ẕevāt-ı Ẕevi'l-iḥtirām *ḳaddesa'llāhu esrārehum* Ḥazarātınıñ Nām-ı maʿālī-ittisāmları

Şeyḫ Muṣṭafā ḥażretleri ḳuṭb-ı āvān, fażl-ı ilāhī Şeyḫ ʿOsmān Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavs-ı kāmilān Ẕākir-zāde Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavsü'l-vāṣılīn, ḳuṭbü'l-kāmilīn **[174a]** re'īsü'l-ḫulefā Balıkesirli Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden, onlar da pīr-i ṭarīḳat-i Celvetiyye olan pīr-i pīrān, ekmel-i kāmilān eş-Şeyḫ ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdāʾī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Ḥayy ve'l-Bāḳī* ḥażretlerinden intisāb u istikmāl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı ḫilāfet buyuraraḳ maḳāmāt-ı ʿāliyeyi ḥāʾiz olmuşlardır. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum*.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Ḥażretleriniñ Sülāleleri

[175a][1] Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi {Cānḳurtaran}

Şāh Sulṭān Tekyesi şeyḫi, ṭarīḳ-ı Sinānī kibār-ı müte'aḫḫirīninden Cānḳurtaran Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleri. Ṭuruḳ-ı ʿaliyyeden biriniñ cānlarından bir merd-i laṭīfü'l-ḫāliñ ṣulbünden Belġrad'da vücūda geldi. Esātiẕe-i kirām ḥażarātınıñ mecālis-i ʿilmiyyelerinden envāʿ-ı ʿulūmu taʿallüm edip ṭarīḳ-ı Sinānī-yi Ḫalvetī küberā-yı meşāyiḫinden Belġradlı Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Efendi ḥażretlerinden o ṭarīḳatıñ erkānı üzere müntesib ü müstaḫlif olmuşlar, bundan ṣoñra nice memālik-i ḫilāfet-penāhīyi seyr ü seyāḥat etmişlerdi. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'ye ʿavdet ettikten ve baʿżı maḥallerde şeyḫāne iḳāmet eyledikten ṣoñra Süleymāniyye Cāmiʿ-i nūrāniyyet-lāmiʿi

1 **[174b]** numaralı nüsha sayfada boş bırakılmıştır.

civārında Cānḳurtaran Mescidi -ki Sulṭān Bāyezīd Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında ser-kitābeti ḫıdmetlerinde istiḫdām ettikleri Ḳāsım Bey'iñ eṣer-i ḫayrıdır- bu mescidde ḫaylī sene erkān-ı ṭarīḳata ri'āyeten ẕikr ü tevcīh etmelerinden dolayı Cānḳurtaran nāmıyla taḫṣīl-i şöhret ü şān **[175b]** ettiler. Sulṭān Selīm-i Evvel ḥażretleriniñ kerīme-i muḫteremeleri ve Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ zamān-ı ḫilāfet-penāhīleri ṣadr-ı a'ẓamlarından Luṭfī Paşa'nıñ ḥalīleleri Şāh Sulṭān ḥażretleriniñ Ḫażret-i Ḫālid civār-ı füyūżāt-medārında Bahāriyye Cāddesi üzerinde binā ettikleri Sünbülī dergāh-ı ḳadīminiñ şeyḫi İsmā'īl Efendi'niñ ferzendi Niẓāmī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 1135'te vefāt etmekle meşīḫat-i maḥlūle ile bunlar tevḳīr olundular. Bu dergāh-ı feyż-penāhta Ḫażret-i Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* erkān-ı pīrānelerini 'ārifāne īfāya himmet ederdi. Dergāh-ı beḳāya intiḳālleri Gelibolu'da 1145 sālindedir. Pīr-i ṭarīḳ-ı Bayrāmī olan ekmelü'l-kāmilīn, a'ẓamü'l-vāṣılīn Ḥācī Bayrām-ı Velī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-celī* ḥażretleriniñ ḫulefā-yı pīr-i ekremīlerinden ve kibār-ı evliyā'u'llāhtan ġavṯü'l-'āṣıḳīn Yazıcı-zāde eş-Şeyḫ Meḥemmed Efendi *ḳuddise sirrahu'ṣ-Ṣamedī* ḥażretleriniñ o beldede kā'in türbe-i muḳaddeseleri ḳarşı ṭarafına defnedildi. **[176a]** Meşāhīr-i ḫaṭṭāṭān u şā'irāndan Ṣuyolcu-zāde Eyüblü Necīb Efendi'niñ āṯār-ı ṭab'-ı laṭīfi olan tārīḫ-i fāżılānedir:

Tekye-i fānīden 'uḳbā cisrini
Geçdi yā Allāh diyü Cānḳurtaran (1145)

Ṭuruḳ-ı 'aliyye şüyūḫ-ı feżā'il-rüsūḫu gibi bu ẕāt-ı şāḥib-kemāl de nice cānları muḫāṭarāt-ı ma'neviyyāttan ḳurtarmış, pek çoḳ sālikleri istiḫḳāḳlandırmış, neş'elendirmiş, cān-efzā bir mürşid-i ḥaḳāyıḳ-nümāydılar.

Ẕāt-ı Mürşidānelerinden Pīr-i Ṭarīḳatları Olan Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* Ḥażretlerine Ḳadar Ṭarīḳatları Silsilesinde Ẕikrolunan Ẕevāt-ı Ma'ālī-simāt Ḥażarātı

Cānḳurtaran Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi, Belġradī Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Efendi ḥażretlerinden, onlar Selānikli Şeyḫ Süleymān Efendi ḥażretlerinden **[176b]** onlar ḳuṭbü'l-'ārifīn Tekfūrṭaġlı Şeyḫ Mu'allā Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı Ṣamedānī Tekfūrṭaġlı Şeyḫ Ḥasīb Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı 'ārifīn Üskübī Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı kāmilīn Şeyḫ Emīr Ḫalīfe ḥażretlerinden, onlar da pīr-i ṭarīḳat olan ġavṯ-ı

ʿārifān, pīr-i pīrān Şeyḫ İbrāhīm, Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müsteʿān* ḥażretlerinden intisāb u ikmāl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı ḫilāfet buyurmuşlar ve ḥā'iz-i maḳām-ı ʿulyā olmuşlardır. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum*.

Şeyḫ İsmāʿīl Efendi

Edirneḳapısı dāḫilinde Ṣarmaşıḳ Tekyesi'niñ şeyḫi, ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīninden Şeyḫ İsmāʿīl Efendi ḥażretleri. Ser-tāc-ı ʿāṣıḳīn, ġavṯ-ı ʿārifīn ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ Üsküdar'da vāḳiʿ āstān-ı pīrānelerinde seccāde-nişīn olan eʿāẓım-ı erbāb-ı ḥaḳīḳatten Ṣabūrī Dede Çelebi **[177a]** denmekle meşhūr-ı cihān olan Şeyḫ Meḥemmed ḥażretleriniñ maḫdūmlarıdır. Vilādetleri Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'de vāḳiʿ olmuştur. Esātiẕe-i ẕevi'l-iḥtirāmdan fünūn-ı lāzımeyi bi't-taḥṣīl, ṭarīḳ-ı Celvetī āyīn-i dil-nişīni vechile peder-i kemālāt-rehberinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat u aḫẕ-ı ḫilāfet etmiştir. Dede Çelebi ḥażretleri, Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ḥażretleriniñ ʿahd-ı salṭanatları ṣudūr-ı ʿiẓāmından ʿAbdü'l-ḳādir Efendi ḥażretleriniñ Edirneḳapısı dāḫilinde Keçeci Pīrī Maḥallesi'nde binā ettiği Ṣarmaşıḳ Tekyesi meşīḫatından pīr-i lāzımü't-tevḳīr ḥażretleriniñ Üsküdar'da vāḳiʿ āstān-ı ʿulyāları seccāde-i meşīḫatıyla 1123'te talṭīf buyurulduḳta işbu Ṣarmaşıḳ Tekyesi'niñ meşīḫatını bunlara ferāġat etmişti. Bunlar o tekyede erkān-ı ṭarīḳatı ṭarz-ı ʿārifānede icrā ve birçoḳ aṣḥāb-ı kemālātı yetiştirmek umūr-ı mürşidānesini īfā buyurdular. Celvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e intiḳālleri 1145 tārīḫindedir. "Mürşid-i mürşidān (1145)", "ḳıdvetü'l-mürşidīn (1145)" **[177b]** terkībleri tārīḫ-i intiḳālleridir. ʿUlūm-i mütenevviʿayı ʿārif olan, evliyā-yı mükerremīnden ve meḥāsin-i maṭlūbeyi cemʿ eden ṭarīḳ-ı Celvetī ʿāriflerindendi.

Ẕāt-ı Ḥaḳāyıḳ-simātlarından Pīr-i Ṭarīḳat Olan ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Ālī* Ḥażretlerine Ḳadar Silsilelerinde Ẕikrolunan Vāṣılīn-i Kemālāt-ḳarīn Ḥażarātı

Şeyḫ İsmāʿīl Efendi ḥażretleri peder-i feyż-eṣeri ḳıdvetü'l-mürşidīn Ṣabūrī Dede Çelebi, Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-kāmilīn Şeyḫ Ġafūrī Maḥmūd Efendi ḥażretlerinden, onlar re'īsü'l-ḫulefā'i'ṭ-ṭarīḳ nām u vālāsını ḥā'iz olan ġavṯ-ı kāmilān Balıkesirli Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden, onlar da pīr-i ṭarīḳat olan ekmelü'l-ārifīn, ġavṯü'l-vāṣılīn ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat u aḫẕ-ı ḫilāfet buyurmuşlar ve ḥā'iz-i maḳāmāt-ı ʿāliyāt olmuşlardır. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum*. **[178a]**

Şeyḫ İsmā'īl Efendi {Tillovī}

Ṭarīḳ-ı Ḳādirī, 'umde-i şüyūḫundan Şeyḫ İsmā'īl-i Tillovī ḥażretleri. Peder-i 'ālī-ḳadri Şeyḫ Seyyid 'Alī Efendi onuñ pederi Şeyḫ Seyyid Ḳāsım Efendi onuñ pederi Şeyḫ Seyyid Cemāl Efendi bu ẕātıñ pederi de Şeyḫ Seyyid Kemāl Efendi'dir. Bu silsile müşārün ileyh Şeyḫ Kemāl ḥażretlerinden peder-i pederi olaraḳ nebiyy-i a'ẓam, resūl-i efḫam *ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem* Efendimiz ḥażretleriniñ 'amm-i ekrem-i Ḥażret-i nübüvvet-penāhīleri olan Cenāb-ı 'Abbās *raḍiya'llāhu 'anh* ḥażretleriniñ ẕāt-ı efḫamī-simāt-ı ḳudsī-şi'ārīlerine vāṣıl olmaḳ üzere mervīdir. Şeyḫ İsmā'īl ḥażretleri muḳaddemā Diyārbekr vilāyetine ve 'ahd-ı 'ālī-yi ḥażret-i ḫilāfet-penāhīde Bitlis eyāletine tābi' Si'ird ḳażāsı mülḥaḳātından Tillo ḳaryesinde tekyegāh-ı şühūda gelmiştir. **[178b]** Peder-i ma'ālī-eserleri, Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretlerinden tederrüs ü telemmüẕ ve ṭarīḳ-ı Ḳādirī erkānı üzere inābet ve taḥṣīl-i ḫilāfet etmişlerdir. Bir zamān ṣoñra o ḳaryede bir Ḳādirī zāviyesi binā ve o zāviyede 'ārifān u 'āṣıḳānı tedrīs ü teslīk ederek müşārün bi'l-benān olan meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmdan olmuşlardır. Zāviye-i 'uḳbāya irtiḥālleri 1145 tārīḫindedir. Merḳad-i münevvereleri zāviyesi dā'iresinde olup ziyāretgāh-ı erbāb-ı 'ilm ü 'irfāndır. Ḫavāṣṣ-ı ḫulefāsından ve meşāhīr-i fużalādan *Ma'rifet-nāme* ve sā'ir mü'ellefāt ṣāḥibi Şeyḫ İbrāhīm-i Ḥaḳḳī ḥażretleriniñ 'Arabī 'ibāre ile inşād ettikleri tārīḫ-i kemālāt-perverānedir:

اذ كر اهل البقاء معتقداً
كى تجد من فيوضهم رغداً
مرقد الغوث باب كل مرادً
فاستغث من جنابه مددً
[179a] إن تحيّرت فى الامور تفأل
فا ستمن منه تفتهم رشداً
هو شيخ إسماعيل فقيرالله
لم يخب زائر له قصداً
فارق الجسم تورى التاريخ
هو حيّ بذاته أبداً[1]
٥٤١١

1 "İnançlı bir şekilde âhiret ehlini hatırla, ta ki onların feyzinden hayat bulasın. Medet türbesi her isteğin kapısıdır. O türbeden yardım iste. Eğer işlerinde hayrete düşer, şaşkınlık gösterirsen iyimser ol! Ondan temennide bulun ki olgunluğa erişesin. O, Şeyh İsmail Fakirullah'tır. Onu ziyarete gelenin eli boş dönmez. Ceset ayrıldı, tarih tutuştu. O, sonsuza kadar yaşayacak."

Şeyḫ İsmā'īl-i Tillovī ḥażretleri kemālāt u kerāmāt ṣāḥibi olan mürşidīn-i meḥāsin-ḳarīnden bir veliyy-i mükemmeldiler. Ẕāt-ı mürşidānelerinden 'ilmen, ṭarīḳaten ḫaylī erbāb-ı kemāl feyż-yāb oldular.[1]

[180a] Şeyḫ 'Aṭā'u'llāh {Mūṣulī}

Mūṣul kibār-ı meşāyiḫinden Şeyḫ 'Aṭā'u'llāh-ı Mūṣulī ḥażretleri. Mūṣul meşāyiḫ-ı kirāmıñ pek müteḥayyizlerinden fāżıl u 'āḳil, meḥāsinü'ş-şemā'il bir ẕāt-ı mümtāzü'l-emāṣildi. Ṭarīḳat-i ṣūfiyyeyi meşāyiḫ-ı vāṣılīnden 'ārif-i pür-mürşid-i pür-ma'āriften aḫẕ etmişti. Vücūd-ı pür-sūd-ı mürşidānelerıyle teberrük olunan ẕevāt-ı ẕevi'l-iḥtirāmdandır. İrtiḥālleri Mūṣul'da 1145 senelerindedir.

Şeyḫ Ḥasan Efendi {Aḳsarāy}

Aḳsarāy'da Ḳara Meḥemmed Paşa Tekyesi şeyḫi Ḥasan Efendi. Mıṣr vālīsi Ḳara Meḥemmed Paşa'nıñ Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* āstān-ı 'ulyāları seccāde-nişīni, 'umdetü'l-'ārifīn Şeyḫ 'Abdü'l-ḥayy Efendi ḥażretlerine Aḳsarāy civārında 1104 tārīḫinde binā ettiği dergāh, şeyḫ-i müşārün ileyhten nice zamān ṣoñra bu ẕāta verildi. Bu ẕāt o tekyede bir müddet meşīḫat ederek 1145 Muḥarrem'inde tekyegāh-ı beḳāya intiḳāl eyledi. **[180b]** Yerine ṭarīḳ-ı Ḳādirī meşāyiḫinden Meḥemmed Efendi seccāde-nişīn olup 1146 Rebī'ü'l-evvel'inde yine ṭarīḳ-ı Ḳādirī meşāyiḫinden Ḳarslı Şeyḫ Ḫalīl Efendi'ye ve 1147 Ša'bān'ında ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden Şeyḫ Meḥemmed Efendi'ye teveccüh olundu.

Şeyḫ Aḥmed Efendi {Aḳsarāy}

Aḳsarāy'da Cism-i Laṭīf Tekyesi şeyḫi, Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī ricāl-i meşāyiḫi 'idādında kemālāt-ı mücessemeden ma'dūd olan ẕevāt-ı 'āliyeden Cism-i Laṭīf Şeyḫ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı ma'ārif-lüzūmlarıdır. Vilādetleri Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de vāḳi' olmuştur. Fużalā-yı dehrden 'ulūm-i lāzımeyi taḥṣīl ve ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ Şemsī şu'besi erkān-ı laṭīfi üzere vālid-i mācidinden intisāb ve ikmāl-i ṭarīḳatla istiḫlāf eyledi. Vālid-i mürşidi müşārün ileyh 1106 Ṣafer'inde ḫalvetgāh-ı 'uḳbāya intiḳāl buyurmalarıyla Aḳsarāy'da Olanlar, Ya'ḳūb Ağa, Cism-i Laṭīf nāmları ile şöhret bulan dergāh-ı ḳadīmiñ meşīḫatı bunlara

1 **[179b]** numaralı sayfa nüshada boş bırakılmıştır.

verildi. **[181a]** Bunlar o dergāh-ı ḳadīmde ṭarīḳatlarınıñ erkān-ı ʿārifānesini mürşidāne, şeyḫāne īfāya himmet buyurdular. Ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e intiḳālleri 1145 sālindedir. Mevlevī-ḫāne ḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Merkez Dergāh-ı feyż-penāhları sāḥasında vāḳiʿ ḳabristānıñ Ṭopḳapısı, Edirneḳapısı Cāddesi'ne neẓāret eden cihetinde pederiniñ mürşidi olan aʿẓam-ı meşāyiḫ-ı kirāmdan Ḳuṭb Ḥüseyn Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri yaḳınında pederi Cism-i Laṭīf Şeyḫ İsmāʿīl Efendi ḥażretleriniñ cesed-i laṭīfi yanına defnolundu. "Aṣḥābu'l-ġayb (1145)" terkībi tārīḫ-i rıḥletidir. Ḳudemā vü fużalā-yı meşāyiḫ-ı benāmdan ʿārif ü āgāh bir ẕāttır.

Şeyḫ Aḥmed Efendi Ḥażretlerinden Pīr-i Ṭarīḳatları Olan Şems-i Sivasī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* Ḥażretlerine ve Pīr-i Müşārün İleyhten Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Pīri Olan Seyyid Yaḥyā-yı Şirvānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* Ḥażretlerine **[181b]** Ḳadar Silsile-i Ṭarīḳatlarında Ẕikrolunan Ẕevāt-ı ʿĀliye Ḥażarātı

Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri pederleri ḳıdvetü'l-meşāyiḫ Cism-i Laṭīf Şeyḫ İsmāʿīl Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ Ḳuṭb Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı Ṣamedānī Şeyḫ ʿAbdü'l-eḥad en-Nūrī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı vāṣılīn Şeyḫ ʿAbdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretlerinden, onlar da o ṭarīḳatıñ pīri olan ġavṯ-ı Yezdān, melceʾ-i ʿārifān eş-Şeyḫ Şemsü'd-dīn-i Sivasī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı āvān olan Şeyḫ ʿAbdü'l-mecīd-i Şirvānī ḥażretlerinden, onlar ġāvṯ-ı Yezdānī Şāh Ḳubād-ı Şirvānī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı kāmilīn Şeyḫ Muḥammed bin Zevyetü'ş-Şirvānī ḥażretlerinden, onlar ġavṯ-ı kāmilān ḳuṭb-ı ʿāṣıḳān Şeyḫ Yūsuf el-Maḫdūm ibn Fāżıl ʿAlī eş-Şirvānī ḥażretlerinden, onlar da ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ pīri olan ġavṯ-ı kümmelīn, ferd-i ʿārifīn Seyyid Şeyḫ Yaḥyā eş-Şirvānī *ḳuddise sirrahu'ṣ-Ṣamedānī* ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat u aḫẕ-ı ḫilāfet buyuraraḳ derecāt-ı ʿāliyāta vāṣıl oldular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum*. **[182a]**

eş-Şeyḫ Āsīf Meḥemmed Dede

Ṭavşanlı Mevlevī-ḫānesi şeyḫi, ʿārifān-ı ṭarīḳat-i Mevleviyye'den Āsīf Dede ḥażretleri. Cedleri Arslan Bey, Sulṭān Ḫudāvendigār Ġāzī ḥażretleriniñ eyyām-ı salṭanat-ı tācdārīlerinde Ḫorāsān'dan Kütahya ḳurbünde Ṭavşanlı Ḳaṣabası'na naḳl ü hicret ve o ḳaṣabada mutavaṭṭın iken rıḥlet etti.

Ḳaṣabanıñ dāḫilinde defndir. Mīr-i müşārün ileyhiñ evlād u aḥfādı bu ḳaṣabada tevellüd ü tavaṭṭun ederek gelmişler, geçmişlerdir. Müşārün ileyh Arslan Bey'iñ sülālesinden ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden Pīr Meḥemmed Efendi ḥażretleri daḫi eb ü ecdādı gibi ḳaṣabada tevellüd ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'den feyż-yāb olaraḳ beldesinde teferrüd eyledi. 1109 tārīḫlerinde ḫalvet-ḫāne-i beḳāya gitti. Oturduğu ve neşr-i ṭarīḳat ettiği ḫānesiniñ bāġçesine defn ve medfeni **[182b]** üzerine türbe binā edildi. 'Ulemā vü 'urefādandır. Ṣıdḳī maḫlaṣıyla metānetli şi'r söylerdi. Oğlu Āsīf Dede Efendi ẕikrolunan Ṭavşanlı Ḳaṣabası'nda semā'-ḫāne-i şühūda ḳādim olmuştur. Pederinden muḳaddemāt-ı fünūnu ba'de't-taḥṣīl ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ ādābı vechile müntesib olmuş ve ṭarīḳatıñ seyr ü sülūkunu istiḥṣāl etmekte o ẕātıñ himemāt-ı pederāne vü mürşidānelerini almıştı. Bir müddet ṣoñra pederiniñ emr ü tensībi ile Kütahya'da Sulṭān Arġun *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Meknūn* ḥażretleriniñ dergāh-ı laṭīfleri seccāde-nişīni, 'umde-i mürşidān-ı Mevleviyye'den Şeyḫ Ṣāḳıb Dede ḥażretlerine gönderilmişti. Āsīf Dede, ḥażret-i mürşidden tecdīd-i nisbet ve taḥṣīl-i ḫilāfet edip pederiniñ yanına geldi. Pederi bir zamān ṣoñra irtiḥāl etmekle ḳonağını Mevlevī-ḫāne'ye taḥvīl eyleyip orada taḫṣīṣ ettiği eyyām u leyālī-yi ma'lūmede ṭarīḳ-ı Mevlevī'niñ erkānını **[183a]** icrā ederdi. 'Ālim ü 'ārif, 'ābid ü 'āşıḳ, evżā'-ı mürşidānesi eslāf-ı kirāmıñ sīretine muvāfıḳ bir ẕāt olup semā'-ḫāne-i 'ālem-i 'uḳbāya 'āzim olmaları 1145 tārīḫindedir. Mevlevī-ḫānesiniñ semā'-ḫānesine muttaṣıl olan peder-i feyż-eseri olan eş-Şeyḫ Pīr Meḥemmed Efendi'niñ cenbinde taḳbīr edilmiştir. "Tācü'l-mürşidīn (1145)" fiḳrası bunlarıñ da irtiḥāllerine söylenilmiştir. Nefīs ḫaṭṭ-ı ta'līḳ ile bir 'aded *Muṣḥaf-ı Celīl*, *Minhācü'l-Fuḳarā*, Ṣāḳıb Dede *Sefīne*'si yazmıştır. Āsīf maḫlaṣıyla bir ḳıṭ'a *Dīvān*-ı eş'ār-ı 'ārifānesini 'ālem-i 'irfāna yādgār etmiştir. *Dīvān*'ından da bir nüsḫa yazıp evvelki yazdıḳları *Muṣḥaf-ı Şerīf* ve sā'ir āṯār ile birlikte kütüb-ḫānesinde bulundurmaḳtaydı. Vefātından ṣoñra da öylece ḥıfẓ edilmekte olduğu işitilmiştir. **[183b]** Şu müfred, cümle-i eş'ār-ı şeyḫānesindendir:

Dervīşe beş ḳabā yerine bir 'abā yeter
Kevneyn terk idene kūy-ı fenā yeter

Āsīf Dede Efendi'niñ vefātında oğlu 'Abdü'l-ḥalīm Efendi şeyḫ olup mu'aḫḫaren vefāt etmekle ceddiniñ türbesinde pederiniñ yanına

defnedilmiştir. 'Ulemā vü 'urefā-yı Mevleviyye'dendir. Bu ẕātıñ irtiḥālinde oğlu 'Ārif Efendi şeyḫ olmuştur. 1190 tārīḫinde irtiḥāl etmiştir. Cedd-i kebīri Pīr Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ türbesinde ceddi Āsīf Dede'niñ ḳurbüne defnolunmuştur. Erbāb-ı liyāḳattan olan ẕevāttandır. 'Ārif Efendi'niñ yerine maḫdūmu Meḥemmed Efendi şeyḫ olaraḳ 1211'de rıḥlet etmiştir. Pederiniñ ṣandūḳası yaḳınında defindir. Aṣḥāb-ı 'aşḳ u maḥabbetten maḥviyyetli bir ẕāttır. **[184a]** Meḥemmed Efendi'niñ irtiḥālinde maḫdūmu Şeyḫ İbrāhīm Efendi vaẓīfe-i meşīḫatı īfā ve Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de müsāfireten muḳīm iken 1266 tārīḫinde intiḳāl eylemiştir. Mevlevī-ḫāne ḳapısı ḫāricinde Şeyḫ Ṣāliḥ Efendi Tekyesi'niñ ilerisinde ṣadr-ı esbaḳ Nā'ilī 'Abdu'llāh Paşa-zāde ricāl-i devlet-i 'aliyyeden Feyżu'llāh Şākir Bey'iñ ḳabristānında mütevārīdir. Yerine maḫdūmu Ḥasan Ṣabrī Efendi şeyḫ olmuştur.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Rāst Mehemmed}

Rāst Meḥemmed Efendi Mescidi imāmı, fużalādan Şeyḫ Meḥemmed Efendi. Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de kemālāt-ı 'ilmiyye ve erkān-ı ṭarīḳat-i 'aliyyeyi taḥṣīl eden meşāyiḫ-ı benāmdandır. Ġalaṭa Sarāyı Ağası Ya'ḳūb Ağa'nıñ Ġalaṭa Sarāy 'Āmiresi ile Fīrūz Ağa arasında yaptırdığı ḥammāmıñ ḳarşısında Rāst Meḥemmed Efendi'niñ binā ettiği mescid-i şerīfte 'ilm ü iḫlāṣ ile imāmet eder, dānişver bir ẕāttır. 1145 Rebī'ü'l-āḫir'inde tekyegāh-ı beḳāya gitmiştir. **[184b]** İmāmı bulunduğu Rāst Meḥemmed Efendi Mescidi'niñ ḥavlusunda el-yevm mehcūr olan küçük bir ḳabristānda cemā'at-i müslimīn miyānında medfūndur.

eş-Şeyḫ Ḫalīl Efendi

Ḳādirī-ḫāne seccāde-nişīni Şeyḫ Ḫalīl Efendi ḥażretleri. Ṭop-ḫāne ḳurbünde Ḳarabaş ile Fīrūz Ağa arasında Ḳādirī-ḫāne nām-ı ḳadīmiyle şöhret bulan dergāh-ı şerīflerinde elli seneden ziyāde neşr-i envār-ı füyūżāt eden ḳuṭbü'l-'ārifīn Şeyḫ İsmā'īl-i Rūḥī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ ḫulefā-yı ẕevi'l-iḫtirāmlarından olup kendilerinden ṣoñra maḳām-ı pīrānelerinde seccāde-zīb-i ḥaḳīḳat olan kıdvetü'l-'āṣıḳīn-i şerīf Şeyḫ Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ necl-i mükerremleri, fāżıl Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı ṣānīsi ve Pīr Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ ḥafīd-i mükerremleri ve Şehremīni'nde kā'in

āstān-ı ʿulyālarında cā-nişīn-i ekremleri, ṭarīḳ-ı Sinānī ʿuẓemāsından Şeyḫ Ced Ḥasan Efendi ḥażretleriniñ de kerīme-zādeleridir. **[185a]** Vilādetleri Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'dedir. Erkān-ı ṭarīḳat-i Ḳādiriyye'yi pederlerinden taḥṣīl etmişlerdir. O ḫanḳāhta üç sene meşīḫat eden dāder-i ekberleri Şeyḫ Ḥüseyn Efendi ḥażretleriniñ 1126 sālinde irtiḥāllerinde seccāde-nişīn-i kemālāt-ḳarīn oldular. Farīża-i ḥacc-ı şerīfi edā ettikten ṣoñra Medīne-i Münevvere'de 1145 sālinde irtiḥālleri vuḳūʿ buldu. Baḳīʿ-i Şerīf'te medfūn ve rūḥ-ı mürşidāneleri orada defīn olan ervāḥ-ı muʿaẓẓamaya maḳrūn oldu.

Meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīn ve şāʿirān-ı maʿārif-rehīnden te'līfāt ṣāḥibi Eyübī Ṣuyolcu-zāde Necīb Efendi'niñ tārīḫi:

Çıḳup bir āh dilden yazdım Necīb tārīḫin
Cāy ide mülk-i ʿAdn'i Seyyid Ḫalīl Efendi (1145)

Bir mücevher tārīḫ:

Olup mışraʿ-ı evvel sāde āḫir cevherī ḥāfıẓ
[185b] İki mışraʿlarını eyledim tārīḫ-i nev-inşā

Göçüp rūḥ-ı şerīfi bā-sürūrī şehr-i Baṭḥā'da
Ḫalīl ibni'ş-Şerīf'e ḥücre-i Firdevs ola me'vā (1145)

Ḥażret, ḫaṣā'il-i memdūḥa-i şeyḫāne, eṭvār-ı maḳbūle-i mürşidāne mevṣūf, bīdār-dil bir ẕāt-ı kāmildi. İrtiḥāllerinde Ḳādirī-ḫāne'niñ meşīḫatı üç maḫdūmu Muṣṭafā, Aḥmed, Meḥemmed Efendilere tevcīh olundu. Meşīḫatıñ vekāleti de ṭarīḳ-ı Ḳādirī fużalā-yı şüyūḫundan ʿAlī el-Vaḥidī Efendi'ye verildi. Şeyḫ-i mūmā ileyh bu üç birāderleri terbiye etti, tedrīs etti, ṭarīḳıñ ādābı üzere yetiştirdi.

Şeyḫ İbrāhīm Efendi {ʿArabacı-zāde}

Küçük Piyāle Paşa Tekyesi'niñ şeyḫi fużalādan İbrāhīm Efendi ḥażretleri. Dārü'l-Ḫilāfe'de vücūda geldi. ʿArabacı-zādelik ile nāmdārdı. **[186a]** Ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī ricālinden Sulṭān Aḥmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīfleri cumʿa vāʿiẓi ve Yavṣī ve Sivasī şöhretleriyle bilinen dergāh-ı ḳadīmiñ seccāde-nişīni Sivasī-zāde Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī Efendi ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eden ʿāriflerindendir. Ḳāsımpaşa'da Küçük Piyāle Paşa ve nām-ı dīgerle Paşmaḳçı Tekyesi'niñ şeyḫi Ḥüseyn Efendi'niñ

yerine o tekyede 1145 tārīḫlerinde seccāde-nişīn olmuştur. 1145'te naḳl-i ḫalvet-ḫāne-i beḳā eylemiştir. Tekyesiniñ bāġçesinde mütevārīdir. "Vaḳtü'l-hicret (1145)" terkībi tārīḫ-i eşkālidir. Ḥüsn-i aḫlāḳ u eṭvāra mālik olan meşāyiḫ-ı benāmdandır.

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi {İstanbul}

İstanbulludur. Ṭuruḳ-ı 'aliyyeden birinden neş'e-yāb olan ehl-i ḥālden ṣāliḥ bir ẕāttı. İrtiḥāli 1145 senesindedir. Oḳmeydānı ḳurbünde Āyīneliḳavaḳ arḳasında Doymazdere teferru'ātından olan ḳabristānda Darı Deresi diye şöhret bulan **[186b]** mevḳi'de medfūndur.

eş-Şeyḫ Meḥemmed Efendi

Memālik-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhīniñ bir ṭarafındandır. Ṭarīḳ-ı Şemsī küberāsından olup Yedikule'de Ḥācī Evḥad Tekyesi'nde meşīḫat eden Şeyḫ Ḳuṭb Ḥüseyn Efendi ḥażretleriniñ ḫalīfesi ve dāmādıdır. 1105 Cumāde'l-āḫire'sinde müşārün ileyhiñ rıḥletlerinde o dergāha seccāde-nişīn olmuşlar ve Ḫurrem Ḫāsekī Sulṭān Cāmi'i'niñ va'ıẓıyyesine ta'yīn olunmuşlardır. İrtiḥālleri 1145'te ve medfen-i mürşidāneleri o dergāhıñ bāġçesinde ṣuffe-i maḫṣūṣasındadır. Fużalā-yı meşāyiḫten, ḳāl ü ḥāl ṣāḥibi bir ẕāt-ı nīk-ḫiṣāldir.

es-Seyyid eş-Şeyḫ 'Ubdeydu'llāh Efendi

Ḳırımlıdır. Ṭarīḳat-i ṣūfiyye meşāyiḫ-ı kirāmından maẓanne-i kerāmet, sütūde-ḫaṣlet bir ẕāt-ı şerīftir. Beyoğlu ḥudūdunda Ayas Paşa semtlerinde sākin olurdu. 1145 sālinde ders ü ẕikr-i ḥayātı itmām eyledi. Ayas Paşa makābir-i cesīmesiniñ ve Beyoğlu cihetlerine yaḳın olan **[187a]** ṭarafında Dereiçi, Ḳazġancı maḥallelerine neẓāret eden **[yol]** üzerinde defīndir. Ḳabri Parmaḳlıḳ dāḫilinde münferiden mevcūddur.

Şeyḫ İbrāhīm Ağa

Ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī müteḥayyizānından Şeyḫ İbrāhīm Ağa. Edirne'de ḳadem-nihāde-i mehd-i vücūd oldu. Evā'il-i ḥālinde Enderūn-ı Hümāyūn'a çerāġ olup Sarāy-ı Hümāyūn'da tedrīse me'mūr buyurulan 'ulemā-yı ẕevi'l-iḫtirāmdan 'ulūm-i lāzımeyi taḥṣīl etti. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Ḥażret-i Şeyḫ Ṣa'bān-ı Velī cihetiniñ e'āẓımından Üsküdar'da Doğancılar Meydānı'nda, tekyesinde tedrīs ü teslīk ile iştiġāl eden ḳuṭbü'l-vāṣılīn Şeyḫ Naṣūḥī

ḥażretlerinden intisāb u istiḥlāf ederek esrār-ı ṭarīḳatı telḳīn eyledi. Enderūn-ı Hümāyūn'dan çerāġ olduḳtan ṣoñra Üsküdar'da ḳonağında ders oḳutmaḳ, dervīşān terbiye etmek ve 'ibādāt-ı Ḫudā'ya muvāẓabet eylemek ile meşġūl olurdu. **[187b]** Ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Beḳā'ya intiḳāli 1145 tārīḫindedir. Ḥażret-i Naṣūḥī Dergāhı'nıñ Doğancılar Meydānı'na nāẓır olan ṭarafındaki maḳbereniñ ḥażretiñ türbe-i şerīfeleri dīvārına yaḳın olan maḥallinde mütevārīdir. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṯāliṯ ve Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażarātınıñ zamān-ı salṭanatlarında, ḥarem-i ḥümāyūn-ı mülūkāne müteḥayyizelerinden ve ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī müntesibelerinden Nevcihān Usta'nıñ söylediği:

Du'ā idüp didi fevtine Nevcihān tārīḫ
Maḳarrın eyleye Raḥīmā maḳām-ı İbrāhīm (1145)

Şu tārīḫ-i muḥibbāne levḥ-i ḳabrinde masṭūr u mevcūddur. Ḥażret-i Naṣūḥī'niñ ekmel-i ḫulefāsından ve ṭarīḳat-i Ṣa'bāniyye meşāyiḫiniñ güzīdelerinden 'ālim ü 'ārif, ḫalūḳ u naṭūḳ bir mürşid-i pür-ma'ārifti. *Mükātebāt-ı Ṣūfiyye* nāmında eṣer-i eşheri vardır.

[188a] 'Abdü's-selām Dede

Müteḥayyizān-ı mecẕūbāndan 'Abdü's-selām Dede. Zamānında mevcūd olan mecāẕīb-i ilāḥiyyeniñ ecillesinden ḥālāt-ı 'ārifāne ile muttaṣıf bir ẕāt-ı muvaḳḳardı. Sulṭān Selīm-i ḳadīm civārında Saḳızağacı denilen mevḳi'-i ma'rūfta Ḥażret-i Yavṣī ve dīger şöhretle Ḥażret-i Sivasī Dergāh-ı ḳadīminde bir ḥücrede i'zāz ile iskān ettirilirdi. Mu'teḳad-ı ḫāṣṣ u 'āmm olmasından dolayı yanından züvvār eksik olmazdı. Vefātı 1145'tedir. Medfeni ordugāhıñ cādde ṭarafında ve ḥaẓīresinde vāḳi' maḳberede Parmaḳlık dāḫilindedir.

Mūnis Dede

Ṭarīḳ-ı Mevlevī müteḥayyizān-ı sālikānından şā'ir Mūnis Dede. Edirne'de ḫānḳāh-ı meşhūda vürūd etti. O beldede kā'in Mevlevī-ḫāne'niñ seccāde-nişīni, ḳıdvetü'ş-şüyūḫ Receb Enīs Dede ḥażretlerinden aḫẕ-ı nisbet edip Ḥażret-i Şeyḫ'iñ 'āşıḳān-ı sālikānından ma'dūd olmuştu. **[188b]** Şeyḫ ḥażretleri bu ẕāta mürşid-i enīs olduğu gibi bu ẕāt da ḥażrete mürīd-i mūnis oldu. 1145 sālinde semā'-ḫāne-i 'uḳbāya intiḳāl etti. Mevlevī-ḫāne'niñ ḥaẓīresinde mütevārīdir. 'Urefādan, ḳudemā-yı 'āşıḳān-ı Mevleviyye'den

olup Mūnis maḫlaṣıyla ʿāṣıḳāne eşʿārı vardır. Cümle-i eşʿārından olan müfreddir:

Ṭarīḳ-ı Mevlevī'de maẓhar-ı esrār-ı üns oldum
Enīsim sırr-ı Mevlānā'dur ey Mūnis bi-ḥamdi'llāh

Dervīş Muṣṭafā Efendi

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ḳudemāsından, erbāb-ı ḥālden bir ẕāt olup Üsküdar'da sākin olurdu. 1145'te rūḥu ḥalvetgāh-ı Bāḳī'ye gitti. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān Türbesi yanından Nūḥ Ḳuyusu'na gidecek cāddeniñ ṣağ ṭarafında Ḫarmenlik'e yaḳın olan ṣu terāzūsu yanında mevālīden Evliyā-zāde Aḥmed Efendi'niñ ṣuffesi ḳurbünde mestūrdur. Tārīḫ-i rıḥleti:

Medd-i āh ile didüm tārīḫini
ʿAdn'i Dervīş menzil ḳıla (1145)

[189a] Dervīş Meḥemmed Efendi {Cumʿa Vāʿiẓi}

İstanbul'da tavaṭṭun edenlerden ve ṭarīḳat-i ʿaliyye ʿāṣıḳlarından ḥüsn-i ḫulḳa mālik bir vücūd-ı mekārim-ālūddu. 1145 tārīḫinde vefāt etti. Oḳmeydānı ḥudūdunda Darı Deresi'nde Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʿ-i Şehīri cumʿa vāʿiẓi, kibār-ı mü'ellifīnden Fāżıl Süleymān Efendi'niñ ve ḳudemā-yı mevālīden Moravī-zādeleriñ maḳābiri ḳurbünde defīndir.

es-Seyyid eş-Şeyḫ Meḥemmed Şerefü'd-dīn Efendi

Ṭarīḳ-ı Ḳādirī ʿārifān-ı şüyūḫundan Eşref-zāde Şeyḫ Şerefü'd-dīn Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī efāḫiminden ġavṯü'l-kāmilīn Eşref-zāde-i Rūmī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* ḥażretlerinden sülāle-i ʿaliyyelerinden eşref-i ṯānī Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ ṣulbünden Burusa'da İncirlice Maḥallesi'ndeki zāviye-i Eşrefiyye ḥareminde 1080'de ḫanḳāh-ı kevne ḳādim oldu. Evvelen efḍalü'l-fużalā Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi, ṯāniyen ekmelü'l-ʿulemā, ʿAyn-ı Ekber Muḥammed Efendi ḥażarātından taḥṣīl-i ʿulūm ile meşġūl olmuşlar **[189b]** ve müşārün ileyhten ʿulūm-i mürettebe vü mütedāvileyi telaḳḳī etmişlerdi. Vālid-i kemālāt-medārları Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden inābetle pūşende-i tāc u ridā ve ḫırḳa-i ṭarīḳat olup 1104 Ẕi'l-ḳaʿde'siniñ beşinci günü ḥażretten istiḫlāf eylediler. 1105'te birāderleri Eşref-zāde Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ yerine Burusa mülḥaḳātından Gemlik ḳażāsına tābiʿ Ḳumla-i Sefīd Ḳaryesi'nde

ṭarīḳat-i Eşrefiyye, Ḳādiriyye ḫulefāsından Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ binā ve iḥdāṯ ettikleri zāviyede post-nişīn-i meşīḫat oldular. 1109'da pederleri ʿāzim-i gülşenzār-ı lāhūt olduḳları eṯnāda Burusa'da Sedbaşı fevḳında Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ʿĀlī* eʿāẕım-ı ḫulefāsından ḳuṭb-ı vāṣılīn Şeyḫ Eyüb Efendi ḥażretleriniñ āstāneleri meşīḫatıyla tevḳīr buyuruldu. 1145 evā'ilinde ṭavāf-ı Beyt-i Ḥarām ve ziyāret ve ravża-i celīle-i Ḥażret-i Seyyidü'l-enām *ʿaleyhi'ṣ-ṣalātu ve's-selām* ārzūsu ile ḥalīleleri Ḥavvā Ḫātūn ve necl-i kerīmleri Meḥemmed Faḫrü'd-dīn Efendi ve Çavuş İsmāʿīl Dede ve Bīcān Dede **[190a]** ve Ḥüseyn Dede ile İstanbul'a gelerek biraz müddet mekṯ ü ārām etmişlerdi. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'ye geldikleri ḫalīfe-i zamān Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ mesmūʿ-ı şāhāneleri olduğu gibi dervīşān u ẕākirānı ile Sarāy-ı Hümāyūn şehriyārīlerine daʿvet ve vaʿẓ u naṣīḥat ve icrā-yı erkān-ı ṭarīḳat etmelerine meyl ü raġbet buyurmuşlar, ẕāt-ı ʿārifānelerine iḫtirām u ikrām buyurmuşlardır. Ṣoñra Mıṣr'a muvāṣalātlarında orada vālī bulunan Silāḥdār Meḥemmed Paşa'ya ḫiṭāben şeref-naẓīr-i irāde-i seniyyeye inḳıyāden Ḳara Meydān denilen mevḳiʿdeki köşkte ʿaẓīm żiyāfet ve ertesi günü dā'ire-i maḫṣūṣasına daʿvet ve ziyāde ḥürmet etmiştir. Ḥażret-i Şeyḫ oradan ḳafīle-i ḥüccāc ile Mekke-i Mükerreme'ye bi'l-vuṣūl farīża-i ḥacc-ı şerīfi baʿde'l-edā ḥüccāc-ı hidāyet-minhāc ile Şām ṭarafından Burusa'ya dāḫil ve 1146'da tekyesine vāṣıl olmuştur. Tekyeye vuṣūlünü müteʿāḳiben ṭāʿūn rāḥatsızlığına uğrayıp yigirmi beş gün mürūrunda bir Cumʿa gecesi ẕikr ü tevḥīd ederek tekyegāh-ı beḳāya naḳleylemiştir. Cedd-i şerīfleri o ḫānḳāhta ḳuṭbü'l-muḥaḳḳiḳīn Şeyḫ Eyüb Efendi ḥażretleriniñ **[190b]** türbe-i muḳaddeselerinde medfūn ve raḥmet-i Yezdānī'ye maḳrūndur. İrtiḥālleri ḥaḳḳında Burusa'nıñ eşher-i ʿulemā vü şuʿarāsından Mü'min-zāde Ḥasīb Efendi'niñ söylediği tārīḫ-i belīġānedir:

Cevherīn ḥarfile fevtine Ḥasībā tārīḫ
Cilvegāhın şerefüñ ide Ḫudā dār-ı cinān (1146)

Şeyḫ ḥażretleri ʿulemā vü ʿurefādan, ṭavīlü'l-ḳāme, kebīrü'l-hāme fıṭratlı, feṭānetli, mahāretli, mehābetli bir mürşid-i celīlü'l-ḳadr ve'l-iʿtibārdılar. Ṣalı günleri tekyelerinde, Cumʿa günleri cāmiʿ-i kebīrde vaʿẓ u teẕkīr etmek, eslāf-ı kirāmlarına ve ẕāt-ı ʿārifānelerine maḫṣūṣ olan ādāt-ı müstaḥsenedendi.

Şeyḫ el-Ḥāc Meḥemmed Efendi

Ḥażret-i Sivasī Dergāhı vekīli, Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Meḥemmed Efendi bin 'Abdü'l-kerīm. Selānik mülḥakātından olan Drama'da doğdu. **[191a]** Dārü's-salṭana'da, Draġman Tekyesi'niñ seccāde-nişīn-i kemālāt-rehīni ve ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī meşāyiḫiniñ ḳıdve-i 'ārifīni olan rūḥu's-sālikīn Şeyḫ 'Īsā el-Maḥvī ḥażretlerinden erkān-ı ṭarīḳatları üzere nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı envār-ı feyż ü himmet etmiş, bu eṣnāda Midilli'de kā'in Şemsī Tekyesi'ne seccāde-nişīn olmuştu. Ṭarīḳatlarınıñ ekābirinden Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretleriniñ necl-i 'ālī-ḳadrleri olan Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmları Şeyḫ Meḥemmed Efendi'niñ Bolu'da 1143'te tekyegāh-ı bāḳīye naḳlleri üzerine Yavṣī, Sivasī Dergāh-ı ḳadīminiñ vekālet-i meşīḫatı bunlara tefvīż buyuruldu. O dergāh-ı füyūżāt-penāhta erkān-ı ṭarīḳatı icrā etmek ve dervīşānı teslīk eylemek ile meşġūl olurdu. Ḫalvetgāh-ı beḳāya naḳlleri 1146 tārīḫindedir. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da ḳuṭb-ı Ṣamedānī Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri bāġçesinde olan ḳabristānda ṭarīḳatlarınıñ küberā vü 'uẓemāsından yigirmi ḳadar **[191b]** ẕevāt-ı 'āliyeniñ merāḳıd-ı 'aliyyeleri arasında defīndir. Mü'ellif-i ma'rūf Müstaḳīm-zāde Şeyḫ Süleymān Efendi'niñ tārīḫidir:

Vāṣıl olmaz kimse Ḥaḳḳ'a cümleden dūr olmadın
Ya'nī ḳurb-ı sīret olur mevt ile ṣūret-pezīr

Ḳıldı çün lāhūtı el-Ḥāc Meḥemmed tekyegāh
Ḫıdmet eylerdi bu dergāh-ı pür-feyże o pīr

Oldı bu tārīḫi yek-pāre müşīr-i ehl-i 'aşḳ
Buldı el-Ḥāc Meḥemmed vuṣlat-ı Rabb-i Kebīr (1146)

Şeyḫ Meḥemmed Efendi ṭarīḳ-ı Ḫalvetī müteḥayyizān-ı şüyūḫundan seciyye-i memdūḥa aṣḥābından, 'ālim ü 'ārif, süḫāndān bir ẕāt-ı pür-ma'ārifti.

es-Seyyid eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi

Burusa'da Enarlı Tekyesi şeyḫi 'ārifān-ı meşāyiḫ-ı Ḫalvetiyye'den Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleri. **[192a]** Pīr Mevlānā ve mevlā el-'ārifīn

ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn ḥażretleriniñ aḥfād-ı kemālāt-nihādından ve çelebiyāndan ḳuṭbü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ Ebū Bekr Çelebi ḥażretleriniñ ṣulbünden Ḳonya'da 1063 sālinde semā'-ḫāne-i şühūda vürūd etmişlerdir. 1098'de Burusa'ya gelip ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ricālinden Şeyḫ Meḥemmed el-Enarī ḥażretlerine dāmād ve ḥażretten intisāb ve istiḫlāf-ı dil-şād olmuşlardır. Ḳayın pederleri 1118'de ḫālvet-ḫāne-i Ḥażret-i Bāḳī'ye nāḳil olup seccādelerine ḳā'id olan kerīme-zādeleri ve kendileriniñ maḫdūmu Bedrü'd-dīn Mollā da 1124'te intiḳāl etmekle meşīḫat-i dergāh-ı pīrānelerine tevcīh buyuruldu. Bu ẕāt o dergāhta ṭarīḳatı erkānını mürşidāne īfā buyuruyordu. 1146 Şevvāl'inde ḫalvetgāh-ı Ḥayy u Kerīm'e naḳlleri vuḳū' buldu. Enarlı Dergāhı'nda ḳayın pederleri merḥūmuñ medfen-i şerīfleri ḳurbüne defnolundular. 'Ālim ü 'ārif, ḥasīb ü nesīb, edīb ü necīb, memdūḥü'l-ḫaṣā'il bir mürşid-i kāmildiler. **[192b]**

Şeyḫ Meḥemmed Keşfī Efendi

İstanbulludur. Kemālāt u kerāmātı ẓāhir, ḥüsn-i ifādede aḳrānı nādir bir ẕāttır. Ḥażret-i Ḫālid civārında ba'ż cevāmi' ve mesācidde va'ẓ u teẕkīr ve meclisine ḥāżır olanları tesrīr ederdi. 1146'da kürsī-yi beḳāya nāḳil oldu. Edirneḳapısı civārında Otaḳçılar Cāmi'i'niñ şimāl ṭarafında vāḳi' Büyük Ṭoprak Tepe, (Büyük Ṭoḳmaḳ Tepe) Ḳabristānı'nda ricālden meşhūr Ḥālet Efendi'niñ pederi ḳużāttan Ḳırımī Ḥüseyn Efendi'niñ türbesi yaḳınında defindir.

Meḥemmed Keşfī'ye açıldı kān-ı cennet-i me'vā (1146)

mıṣra'ı tārīḫ-i rıḥletidir.

Şeyḫ Murād Efendi

Ṭarīḳ-ı Sinānī meşāyiḫinden. Ḥażret-i Ḫālid civārında Şāh Sulṭān Dergāh-ı ḳadīminiñ seccāde-nişīni ṭarīḳ-ı Sinānī 'ārifininden Cānḳurtaran Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ birāder-zādesidir. **[193a]** Bu ḳarābeti münāsebeti ile ḥażretten müntesib ü müstaḫlif olmuştur. Ḫalvet-ḫāne-i beḳāya intiḳāli 1146 senesindedir. Dergāhıñ sāḥasındaki küçük maḳberede ṭuruḳ-ı şettā meşāyiḫiniñ büyüklerinden birḳaç ẕātıñ miyānında mestūr u maḳbūrdur.

Surūrī Muṣṭafā Efendi

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ ḳudemā-yı meşāyiḫinden aṣḥāb-ı kemālden bir ẕāttır. Ḳāsımpaşa semtinde iḫtiyār-ı iḳāmet etmiş 1146 tārīḫinde ḥalvetgāh-ı Ḥayy u Bāḳī'ye gitmiştir. Ḳāsımpaşa'da Yeñiçeşme Cāddesi üzerinde Bayrāmī, Ḫalvetī, Celvetī ṭarīḳatlarınıñ ricālinden olup 1004'te rıḥlet eden kuṭb-ı 'ārifīn Şeyḫ Hāşimī 'Oṣmān Efendi ḥażretleriniñ türbe-i şerīfeleri nezdindeki ṣuffede defīndir.

Dervīş Meḥemmed Efendi {Ḳādirī}

Ṭarīḳ-ı Ḳādirī 'āṣıḳānından meşhūr Meḥemmed Dede. **[193b]** Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de doġmuş olan erlerdendir. Ṭuruḳ-ı 'aliyyeniñ müteḫaṣṣıṣānı miyānında Balıḳçı Dede nāmıyla da ma'rūftur. Ṭarīḳat-i Ḳādiriyye tekyedār[ā]nı meşāhīrinden ve aṣḥāb-ı kemālden Çaḳmaḳ Dede gibi bir ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simātıñ ḫulefāsından olup āteş-i 'aşḳ ve maḥabbet-i ilāhī ile ḳalbi yanıḳ ve ṭarīḳatınıñ erkān u ādābında bi'l-vücūh uyanıḳ bir ẕāttır. 1146 sālinde tekyegāh-ı Rabb-i Raḥīm'e naḳleylemiştir. Ḥażret-i Ḫālid ḥudūdunda İdrīs Köşkü nām mevḳi'-i mürtefi'de deryāya nāẓır olan maḥalde defn ile vedī'a-i baḥr-i luṭf-ı Perverdgār ḳılınmıştır. Naḳş-ṭırāz-ı seng-i mezārı olan iki tārīḫtir:

Dāmına ṣayd olmadı dār-ı cihānıñ 'āḳıbet (1146)
Ṭaldı baḥr-i raḥmete yā Ḥayy ile Balıḳçı Dede (1146)

Mürşidi Çaḳmaḳ Dede Boğaziçi'nde Beyḳoz'uñ üst ṭarafında **[194a]** Yalıköyü Ḥammāmı'nıñ ṣırasında ḫānesinde ṭarīḳatı uṣūlünü neşr ile dervīş yetiştirirdi. 1146 tārīḫinde irtiḥāl ettiği gelecekte ẕikredilecektir.

eş-Şeyḫ Ṣuḥufī Meḥemmed Efendi

Burusa'da Ḥażret-i Mıṣrī Dergāhı şeyḫi, ṭarīḳ-ı Ḫalvetī 'āriflerinden Ṣuḥufī Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Burusa'da ḫānḳāh-ı vücūda ḳadem-zen oldu. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ müte'aḫḫirīn-i vāṣılīninden Şeyḫ Mıṣrīyi Niyāzī ḥażretleri Burusa'da cāmi'-i kebīr ḳurbünde tekyelerinde seccāde-zīb-i ḥaḳīḳat iken onlardan nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat etmiştir. Ḥażret-i Şeyḫ ile Limni'ye berāber gidip 1105 tārīḫinde irtiḥāllerini müte'āḳiben Burusa'ya gelip dergāhlarında maḫdūmları Şeyḫ 'Alī Efendi ile birlikte

bulunmuştur. 1125'te müşārün ileyh 'Alī Efendi'niñ irtiḥāllerinde Ḥażret-i Mıṣrī Dergāhı'nda post-ārā-yı meşīḫat olup 1146 Cumāde'l-āḫire'sinde ṣaḥīfe-i ḥayātı maṭvī ve dergāhınıñ dāḫilinde müstaḳil türbede cesed-i 'ārifānesi mestūr u maḫfī ḳılınmıştır. **[194b]** Burusa meşāhīr-i şā'irānından Mü'min-zāde Ḥāsib Efendi'niñ tārīḫidir:

İlāhī cilvegāh-ı Şeyḫ Ṣuḥufī'yi cinān eyle (1146)

Fużalā vü etḳıyādan ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ serā'ir-i 'ārifānesine vāḳıf olan ẕevāt-ı kirāmdan, mükemmel bir mürşiddiler. Meşīḫat ettikleri dergāhta cum'a günleri va'ẓ u naṣīḥat ve müte'āḳiben erkān-ı ṭarīḳatı īfāya himmet ederlerdi. Mürşidleri Ḥażret-i Mıṣrī'niñ: "Müşkilim var size ey Ḥaḳ dostları eyleyin beni irşād" ġazel-i 'ārifānesini fāżılāne 'Arabiyyü'l-'ibāre şerḥ edip *Keşfü'r-rumūz fi Ḥalli'l-künūz* tesmiye etti. *Es'ile vü Ecvibe* ismiyle bir ḳaṣīde inşā ve ṭarīḳ-ı Celvetī mütebaḥḥirīn ü kāmilīninden Şeyḫ İsmā'īl-i Ḥaḳḳī ḥażretlerine isrā edip onlar ṭarafından munfaṣılan şerḥ edildi. Ṣuḥufī maḫlaṣıyla manẓūm mi'rāciyyeleri ve ḥaḳāyıḳ-şi'ārāne eş'ārı vardır. **[195a]**

eş-Şeyḫ Ḥüseyn Efendi

Ḥażret-i Ümmī Sinān āstān-ı 'ulyāları seccāde-nişīni, ṭarīḳ-ı Sinānī 'ārifānından Şeyḫ Ḥüseyn Efendi ḥażretleri. Melce'-i 'ārifān olan pīrān-ı ṭuruḳ-ı 'aliyyeden Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'de Şehremīni nām mevḳi'de kā'in āstān-ı kemālāt-bünyānında ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-penāhīlerinden ṣoñra seccāde-i pīrānelerine ḳu'ūd ve neşr-i füyūżāt-ı nā-ma'dūd eden dāmādları Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı mükerremleri ve Ebu'l-fütūḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmi'-i feyż-lāmi'i cum'a vā'iżi olan ḳıdve-i 'ārifinden eş-Şeyḫ Ced Ḥasan Efendi ḥażretleriniñ ferzend-i ma'ārifmendidir. Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de 1060 tārīḫlerinde tevellüd ve 'ulemā-yı benām ḥażarātınıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden fünūn-ı lāzımeyi tederrüs edip cedd-i emcedlerine mensūb olan ṭarīḳ-ı Sinānī erkānı üzere vālidleri müşārün ileyhten müntesib ü müstaḫlif olduḳtan başḳa ṭarīḳatlarınıñ ekmel-i meşāyiḫinden bulunan **[195b]** Şeyḫ Ṣāliḥ Dede ḥażretlerinden de ḫilāfet almışlardı. Vālidleri 1088, ḥalvetgāh-ı İlāh'a naḳletmeleriyle bunlar āstān-ı meẕkūr seccāde-i meşīḫatıyla talṭīf olundular. O dā'ire-i feyż-i bāhirede 'ālimāne vü 'ārifāne altmış seneye yaḳın müddet

neşr-i erkān-ı ṭarīḳat ederek nice sālikīn ü ʿārifīn yetiştirdiler. Ṭarīḳ-ı Sinānī'de bu ʿālem-i ʿirfāna nice erbāb-ı ḥaḳīḳat yādgār ettiler. Ḫalvet-ḫāne-i ʿuḳbāya intiḳālleri 1147 sālindedir. Āstāneniñ sāḥasında cedleri Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ türbe-i şerīfelerinde vālid-i kemālāt-medārları Ced Ḥasan Efendi ḥażretlerine yaḳın olan maḥalle defnolundular. "Baḳıyyetü'l-mürşidīn (1147)" terkībi intiḳāllerine güzel bir tārīḫtir. Ṭarīḳ-ı Sinānī, ricāl-i meşāyiḫinden aṣḥāb-ı mükāşefeden memdūḥü'l-aḳvāl ve'l-efʿāl bir mürşid-i meḥāsin-iştimāldiler. **[196a]** Şeyḫ Ḥüseyn Efendi'niñ silsile-i ṭarīḳatlarında nām-ı ʿārifāneleri meẕkūr olan ẕevāt-ı ẕevi'l-iḥtirām ḥażarātı: Şeyḫ Ḥüseyn Efendi pederleri eş-Şeyḫ Ced Ḥasan Efendi ḥażretlerinden ve onlarıñ ḫulefāsından Evliyā Şeyḫ Ṣāliḥ Dede ḥażretlerinden, müşārün ileyh Ced Ḥasan Efendi ḥażretleri ḳıdve-i ʿārifān-ı Sināniyye'den Çuḳadar Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı Ṣamedānī Şeyḫ ʿOs̱mān-ı Ḥaḳīḳī ḥażretlerinden, onlar Seyyid Niẓām ḥażretleriniñ maḫdūmları ḳuṭbü'l-muḥaḳḳiḳīn Seyyid Seyfu'llāh Efendi ḥażretlerinden, onlar da pīr-i ṭarīḳat, ġavs̱ü'l-kāmilīn, melceʾü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ İbrāhīm-i Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müsteʿān* ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eylediler. *Ḳaddesa'llāhu teʿālā esrārehum.*

Muḫṭıra-i ʿĀcizāne

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi'niñ terceme-i ḥālinde ẕikrolunan Evliyā Ṣāliḥ Dede ḥażretleriniñ aḥvāl-i ʿārifāneleri Şeyḫī Efendi merḥūmuñ tertīb ettikleri ẕeylde görülemediğinden aḥvāl-i tārīḫlerinden bir nebze olsun ẕikretmek **[196b]** münāsib gibi görüldü. Evliyā Ṣāliḥ Dede ḥażretleriniñ vilādetleri 1016 tārīḫindedir. Ḫilāfetleri Ced Ḥasan Efendi ḥażretlerindendir. Dār-ı Ḫilāfet-i ʿUlyā'da bir maḥallede sākin olurlardı. Ṭarīḳ-ı Sinānī-yi Ḫalvetī'de derece-i kemāle vāṣıl olan ẕevāt-ı ʿāliyeden olup ṭarīḳatta ḫaylī ʿārifleriñ nā'il-i füyūżāt-ı maʿneviyye olmalarına vāsıṭa-i mürşidāne ve ḥaḳāyıḳ-perverānede bulundular. Yüz sekiz yaşında 1124'te ḫalvetgāh-ı beḳāya nāḳil oldular. Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı'nıñ karşısında Otaḳçılar Cāddesi'ne iltiṣāḳ eden yoluñ ṣağ cihetine defnedildi.

Tārīḫ

Evliyā Ṣāliḥ Dede ol pīr-i fānī şevḳıle
Yüz sekiz yaşında ʿazm-i mülk-i ʿuḳbā eyledi

Hem ḫalīfe eyleyüp Ümmī Sinān-zādeyi
Neşve-i feyż-i ṭarīḳatla mu'allā eyledi

Çıḳdı bir dervīş söyledi tārīḫini
[197a] Tekyegāh-ı cenneti Ṣāliḥ Dede cā eyledi (1124)

İrtiḥāllerine ḫaylī tārīḫ söylenmiş ise de teberrüken şu tārīḫ yazılmıştır.

Şeyḫ Ḥasan Efendi {'Arab-zāde}

Sulṭān Aḥmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmi'-i şerīfleri cum'a vā'iẓi efāżıldan 'Arab-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi ḥażretleri. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de mütevellid olmuştur. 'Ulemā-yı a'lāmıñ mecālis-i 'ilmiyyelerinden istiḥṣāl ü istikmāl-i 'ulūm ederek Çenberliṭaş ḳurbünde 'Atīḳ 'Alī Paşa Tekyesi'ne şeyḫ olup o dā'irede tedrīs ü teslīk ile iştiġāl ediyordu. 1127'de Mora cānibine i'zām buyurulan ordu-yı hümāyūnuñ meşīḫatına ta'yīn buyuruldu. 1128 Ẕi'l-ḳa'de'sinde Sulṭān Aḥmed Ḫān Cāmi'-i şerīfleri cum'a vā'iẓi, Yenibāġçeli Çelebi Efendi irtiḥālinde selāṭīn-i feḫāmet-ḳarīn ḥażarātınıñ cevāmi'-i şerīfeleri cum'a va'iẓıyyesinde bulunan erbāb-ı feżā'il ṣınfında Ferruḫ Keṯḫüdā Tekyesi şeyḫi Vaḥyī Efendi'niñ yerine münḥal olan **[197b]** Ḥażret-i Ḫālid Cāmi'-i lāmi'i cum'a vā'iẓıyyesine nā'il ve müselselen müretteb olan selāṭīn-i 'iẓām-ı cevāmi'-i şerīfeleri va'iẓıyyelerini devrettikten ṣoñra 1143 Rebī'ü'l-āḫir'inde Ayaṣofya cum'a vā'iẓi İspirī-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi'niñ rıḥletinde Kösec Şeyḫ Süleymān Efendi Ayaṣofya ve bunlar da Sulṭān Aḥmed Ḫān Cāmi'-i Şerīfi'nde va'iẓıyyelerine nāḳil oldular. Eslāf u emṣāl-i mütebaḥḥirānelerinde olduğu gibi va'iẓıyyelerinde ḫalḳa 'ārifāne nuṣḥ u pend ederek ḳulūb-ı muvaḥḥidīni dīn-i mübīn-i Aḥmedī'ye ve ḫilāfet-i seniyyeye ve herkesi kendi işine, ṣan'atına muḥibb ü muṭī' ederdi. İrtiḥāli 1147 senesiniñ evā'ilindedir. Cemī'-i 'ulūm u fünūnda mahāretli, ders oḳutmaḳ, va'ẓ etmek umūr-ı muḳaddesesinde liyāḳati, ḥüsn-i ṣūret u sīreti ẓāhir ṣāḥib-i me'āṣir bir ẕāt-ı 'ulviyyet-simāttılar.

Şeyḫ Receb Enīs Dede

Edirne Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi müte'aḫḫirīn-i 'ārifīn-i Mevleviyye'den fāżıl-ı meşhūr Receb Enīs Dede ḥażretleri. **[198a]** Edirne'de semā'-ḫāne-i şühūda ḳudūm etti. Ekābir-i efāżılıñ mecālis-i 'ālimānelerinden taḥṣīl-i hüner ü ma'ārife beẕl-i mechūd ettikten ṣoñra Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'ye geldi. Yeñiḳapı Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi ḳāri'l-*Meṣnevī* Aḥmed Dede

ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat bir müddet de Ḳāsımpaşa Mevlevī-ḫānesi'nde peyġūle-güzīn olmuşlar ve bir zamān Edirne Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi Neşāṭī el-Ḥāc Süleymān Dede ḥażretleriniñ meclis-i nefīs-i mürşidānelerinden iktisāb-ı feyż ü neşāṭ etmişlerdi. Müşārün ileyh Neşāṭī Dede Efendi'niñ vefātında şeyḫ olan Meḥemmed 'Ārif Dede Efendi ḥażretleriniñ 1095'te irtiḥālinde Edirne Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-i meşīḫatına bu ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-simāt-ı şeref-efzā olmuştur. O dā'ire-i füyūżāt-ı bāhirede elli iki sene neşr-i ādāb-ı ṭarīḳat u ḫ ̌āhişger olan erbāb-ı ma'ārifi tedrīs ve terbiyeye ṣarf-ı himmet buyurarak sinni doḳsana müteḳāriben 1147 Ṣa'bān'ınıñ on sekizinde 'ālem-i lāhūta intiḳāl eyledi. Rūḥu semā'-ḫāne-i 'uḳbāya gitti. Cesed-i 'ārifāneleri Mevlevī-ḫāne'niñ ḥavlusunda türbe-i maḫṣūṣalarında tedfīn edildi. **[198b]** O zamānıñ şu'arāsından Ḥāfıẓ Efendi'niñ inşād ettiği tārīḫ-i belīġānedir:

Kürsī-yi cennetde Mevlānā Enīs ola celīs (1147)

Belāġat-perverān-ı şā'irāndan Feyżī Efendi'niñ tārīḫidir:

Ḳuṭb-ı devrān mürşid-i 'ālem 'azīz-i muḥterem
Keştī-yi ma'nāya baḥr-i *Meṯnevī* içre re'īs

Gūş idüp fevtin didiler Feyżiyā tārīḫini
Gülşen-i lāhūta göçdi āh Mevlānā Enīs (1147)

Receb Enīs Dede ḥażretleri feżā'il-i 'ilmiyye, kemālāt-ı ma'neviyye ile mümtāz, ṭarīḳat-i Mevleviyye meşāyiḫi miyānında ser-efrāz, ṭab' u ṭavrı laṭīf, rūḥu ḥafīf, 'ulemā vü 'urefā ile enīs bir mürşid-i nefīstiler. Enīs maḫlaṣıyla bir ḳıṭ'a *Dīvān*-ı fāżılāne vü belīġānelerini kütüb-ḫāne-i 'ulūma yādgār etmişlerdir. Āṯār-ı 'ārifānelerinden nümūne: **[199a]**

Müfred
Dil-rübāya her maḥal ḫālī velī i'lām güç
Bī-dil-i bī-derde ṣabr ile ārām güç

Müfred
Nālesin ney sırını aña ḳudūm eylemeyen
Ne bilür dā'ire-i Ḥażret-i Mevlānā'yı

Müfred

Enīs olmaz ḫıred erbāb-ı ʿaşḳa
Bu bezmüñ neş'esi nevʿ-i dīgerdür

Şeyḫ Enīs Dede ḥażretleriniñ meclis-i ʿārifānelerinden pek çoḳ ẕevāt-ı kirām intisāb etmişlerdir. Ḥattā maḳām-ı ḫilāfet-i kübrāyı ḥā'iz olan Firdevs-āşyān Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ve Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Ṣānī ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣānī ve Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī ve Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṯ *ʿaleyhimü'r-raḥmetü ve'l-ġufrān* **[199b]** ḥażarātı kendileriniñ dā'ire-i maḥabbet-i mürşidānelerinden ʿirfān-penāhāne nisbet ve ibrāz-ı meveddet buyurdular. Selāṭīn-i bihişt-ḳarīn-i müşārün ileyhim ḥażarātınıñ aʿṣār-ı şāhāneleri vüzerāsından otuz iki ve ricāl-i devlet-i ʿaliyyeden ve mevālī vü müderrisīnden yüzden ziyāde ẕevātıñ inābe ettikleri mervīdir. Ṭarīḳ-ı Ḳādiriyye'den feyż-yāb olmuş ve ṭarīḳ-ı Celvetī'ye ve sā'ir ṭuruḳ-ı ʿaliyyeye muḥib bulunmuş olan Ṣadr-ı Aʿẓam Ḥekīm-zāde ʿAlī Paşa ve ṭuruḳ-ı şettā muḥiblerinden Şeyḫü'l-İslām Çelebi-zāde İsmāʿīl ʿĀṣım Efendi de Şeyḫ Efendi'niñ inābet-kerdelerindendir.

Ḥikāye

Ṭarīḳ-ı Gülşenī, meşāyiḫ-ı kirāmınıñ güzīdelerinden ve erbāb-ı kemālāttan Ḥażret-i Sezā'ī, ibtidā-yı ʿāleminde Ḥażret-i Şeyḫ Enīs'iñ celīs-i meclis-i nefīsleri ve müstefīż-i envār-ı ṣoḥbetleri olaraḳ merātib-i maʿneviyyeye vāṣıl olmakla ʿömrleriniñ āḫirine ḳadar mecālis ü maḥāfilde ẕāt-ı mürşidānelerine teşekkürler edermiş ve beynlerinde güẕerān eden leṭā'ifi ve muṣāḥebet-i ʿārifāneyi müstaḳil bir kitāb **[200a]** ṭarzında żabṭ u taḥrīr eylemiş. Bir gece Ḥażret-i Sezā'ī ve sā'ir meşāyiḫ-ı ṣūfiyye ġayr-ı muṣammim bir mecliste bulunup eṣnā-yı germiyyet-i ṣoḥbette ʿalā-ṭarīḳi'l-keşf Sezā'ī Efendi, Şeyḫ-i Ekber Muḥyi'd-dīn ibn ʿArabī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretlerinin:

اذا جاء الرجب ترى العجب[1]

fiḳra-i cāmiʿasıyla Enīs Dede ḥażretleriniñ o meclis-i maḥabbete teşrīf buyuracaḳlarını īmā eyledikte ḫużżār tebʿīd-güne biribirlerine baḳmaḳta iken Ḥażret-i Enīs Dede odadan duḫūl ederek Şeyḫ-i Ekber *ḳuddise sirrahu'l-enver* diye mindere oturmuşlar, ḫużżār ḥayrette ḳalmışlardır.

1 "Recep ayı geldiğinde tuhaflıklar görürsün."

Şeyḫ ʿAlī Efendi {Kilis}

Aṣḥāb-ı kemālāttan ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ḳıdve-i ʿārifānından Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri. Ḥüseyn Efendi'niñ oğludur. Kilis şehr-i şehīrinde doġmuştur. Muḳārin olduğu fużalā-yı ẕevi'l-iḥtirāmdan maʿārif-i lāzımeyi taḥṣīl etmişti. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī kümmelīn-i müteʾaḫḫirīninden Şeyḫ Murād-ı Keşmīrī ḥażretlerinden **[200b]** nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat edip meclis-i mürşidānelerine fırḳasına mülāzemet ü müdāvemet eylemişti. Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi'niñ dāmādı ve ʿilm-i fıḳhtan *Mülteḳā*'nıñ şāriḥi ṣudūrdan Kanġırılı Muṣṭafā Efendi'niñ Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da dārü'l-ḥadīṯ olaraḳ Ḥażret-i Şeyḫ'e binā ve ḥadīṯ-i şerīf tedrīsi ve ḫatm-i ḫˇācegān-ı Naḳşibendiyye icrāsı veẓā'if-i muḳaddesesini ḥażrete tefvīż eylediydi. Ḥażret-i Şeyḫ o dā'irede veẓā'if-i meẕkūreyi ḥüsn-i īfā etmekte olduḳları ḥālde 1142'de irtiḥāl buyurmalarıyla orası Naḳşibendī Tekyesi'ne taḥvīl ve ḫıdmet-i tedrīsi kemā-kān īfā olunmaḳ üzere meşīḫatıyla bunlar tebcīl olundu. Bunlar o dergāhta selef ü mürşidleri olan ẕāt-ı şerīfiñ eṭvār-ı mevṣūfelerine iḳtidā'en terbiye ve teslīk ve tedrīs ile bi'l-işti̇ġāl 1147'de tekyegāh-ı beḳāya intiḳāl eylediler. Dergāhıñ ḥavlusunda ḥażretiñ türbe-i şerīfelerinde yanlarına defn ile raḥmet-i Ḥayy u Raḥīm'e vedīʿa ḳılındılar. **[201a]** "İʿtikāfü'l-mürşid (1147)" terkībi irtiḥāllerine tārīḫtir. ʿĀrif-i cins-i maʿārif olan meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan, evżāʿ u eṭvār-ı mürşidāneyi ḥāʾiz, ehl-i himem ü kerem bir ẕāt-ı mükerremdir.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi {Yeğen Efendi}

Şeh-zāde Cāmiʿ-i laṭīfi, cumʿa vāʿiẓi Şeyḫ Yeğen Efendi. Ẕurafādan bir ẕātıñ oğlu ve meşāhīr-i fużalādan ʿAbdu'llāh Efendi'niñ yeğenidir. ʿUlemāyı aʿlāmıñ ders-i feżā'il-perverīlerinden ʿulūmu taʿallüm ettikten ṣoñra 1147 evā'ilinde Sulṭān Aḥmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi'niñ cumʿa vāʿiẓi ʿArab-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi'niñ irtiḥālinde Şeyḫ Meḥemmed Efendi'niñ defʿaten Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi'ne cumʿa vāʿiẓi olmuş ve o seneniñ Cumāde'l-ūlā'sında rūḥu kürsī-yi beḳāya intiḳāl eylemiştir. Altımermer'de Ḥekīmoğlu ʿAlī Paşa Cāmiʿi'niñ ḥavlusunda bānī-yi müşārün ileyhiñ türbesi ḫāricinde saḳf altında defīn-i turābdır. Ḳabri maʿlūm-ı şeyḫ ü şābdır. ʿİlm ü faẓl ile meşhūr, süḫan-perverlik ile meẕkūr bir ẕāt-ı leṭāfet-simāttır. **[201b]**

Şeyḫ ʻOṣmān Efendi {Üsküdar}

Üsküdar'da Ṣafvetī Efendi Tekyesi şeyḫi, meşāyiḫ-ı Ḫalvetiyye'den ʻOṣmān Efendi. Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanat-ı hümāyūnları küberāsından ve aṣḥāb-ı ḫayrāttan emīrü'l-ḥāc Ḥācī Aḥmed Paşa ḥażretleriniñ ġavṣ-ı Yezdānī Pīr İbrāhīm-i Gülşenī *ʻaleyhi taḳdīsü'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ ḥafīd-i muḥteremleri eş-Şeyḫ ʻAlī eṣ-Ṣafvetī ḥażretlerine 975 tārīḫinde Üsküdar'da Doğancılar Cāmiʻ ve meydānı ḳurbünde binā ettiği tekyede Ḥażret-i Ṣafvetī'den ṣoñra ṭarīḳ-ı Gülşenī meşāyiḫinden ẕevi'l-ifḍāl nice ẕevāt-ı ḥaḳāyıḳ-iştimāl meşīḫat etmişlerdi. Şeyḫ ʻOṣmān Efendi Üsküdarlıdır. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden o dergāh-ı ḳadīme 1138'de şeyḫ olup 1147'de ḫalvetgāh-ı beḳāya naḳleylemiştir.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Cumʻa Vāʻiẓi}

İstanbul Yeñi Cāmiʻi cumʻa vāʻiẓi. ʻUlemā-yı benāmıñ mecālis-i ders-i muḥaḳḳiḳānelerinden müstefīd olan dānişverāndandır. Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʻi'niñ cumʻa vāʻiẓi, fāżıl Şeyḫ Süleymān Efendi'niñ **[202a]** 1134ʻte irtiḥāllerinde selāṭīn-i ʻiẓām ḥażarātınıñ cevāmiʻ-i şerīfeleri cumʻa vāʻiẓīni olan ẕevāt ṣınfında açılan silsilede Ḫıżr-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi'niñ yerine Ḥażret-i Ḫālid münīfi cumʻa vaʻiẓıyyesine nā'il ve ordu şeyḫi Ḳıbrısī ʻAbdu'llāh Efendi'niñ yerine İstanbul'da vāḳiʻ Vālide Sulṭān Cāmiʻ-i Şerīfi'niñ cumʻa vaʻiẓıyyesine nāḳil oldu. Kürsī-yi ʻuḳbāya intiḳāli 1147 senesiniñ Cumāde'l-āḫire'sindedir. ʻUlemā-yı ʻāmilīnden, vāʻiẓīn-i kāmilīnden ʻābid ü zāhid, fāṣiḥ bir ẕāttır.

Şeyḫ ʻOṣmān Efendi {Ḫalvetī}

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmından Şeyḫ ʻOṣmān Bey ḥażretleri. Cennet-mekān Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliṣ ḥażretleriniñ ḳayın birāderleri olup müddet-i medīde ḳurenā-yı şāhāneleri silkinde istiḫdām buyurduḳları meşhūr Ḳayın Aḥmed Bey'iñ ʻammisi ve Şeyḫ ʻAbdü'l-kerīm Bey'iñ birāderidir. Ḳayın Aḥmed Bey ʻammisi şöhretini ḥā'izdir. Enderūn-ı Hümāyūn-ı pādişāhīde taḥṣīl-i ʻulūm etmiştir. Enderūn-ı Hümāyūn'dan çerāġ olduḳtan ṣoñra Üsküdar'da Nūḥ Ḳuyusu civārında ḳonağında pek çoḳ zamān muʻammer olmuştur. **[202b]** Ḳonağında ʻārifāne ve taḳvā-şiʻārāne müṭālaʻātıyla, ʻibādātıyla iştiġāl buyururdu. Ṭarīḳ-ı

Ḫalvetī meşāyiḫ-ı kirāmından ve aṣḥāb-ı kemālāttan olup 1147'de ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Bāḳī'ye müntaḳil oldular. Üsküdar'da Dereler Mescidi ile Ḫarmenlik arasında bulunan ḫāmūşānda Kevākibī-zādelerden İstanbul ḳāḍīsi Şeyḫ Meḥemmed Efendi ve oğlu Rūmeli ḳāḍī-'askeri Veliyyü'd-dīn Ṣuffesi'niñ yaḳınında birāder-zādesi Ḳayın Aḥmed Bey'iñ ṣuffesine defn ile 'afv u ġufrān-ı ilāhīye vedī'a ḳılındı. 'Ālimīn ü 'āmilīn, ṣāliḥīn-i kāmilīninden bir vücūd-ı meḥāsin-ālūddular.

eş-Şeyḫ el-Ḥāc Aḥmed Efendi

Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri. Afġanistān'ıñ ḥāvī olduğu memālik-i vesī'adan Sirniyagur ya'nī beldetü's-sa'āde ma'nāsını müfīd olan ve Asya Ḳıṭ'ası'nda bulunan Keşmīr şehr-i şehīrinde doġmuştur. Erbāb-ı feżā'ilden ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ekārim-i şüyūḫundan 'ārif-i pür-ma'ārif bir ẕāttır. Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'de 1147'de rıḥlet eylemiştir. **[203a]** Edirneḳapısı civārında Otaḳçılar Cāmi'i'niñ ṭaraf-ı şimālīsinde vāḳi' maḳbereniñ cāmi'e yaḳın olan yol kenārında vedī'a-i ḫāk-i ġufrān ḳılınmıştır.

Şeyḫ Aḥmed Efendi {Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi}

Rūmili Ḥiṣārı'nda Ḳarabaş Tekyesi'niñ şeyḫi Aḥmed Efendi. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī e'ālī-yi şüyūḫundan ve ḳıdve-i 'ārifāndan Köstendilli Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ ḫulefāsından Üsküdarī Şeyḫ Aḥmed-i Ra'ūfī Efendi ḥażretleriniñ ḫalīfelerindendir. Rūmili Ḥiṣārı'nda Ṭorlaḳ 'Alī Dede Maḥallesi'nde vāḳi' mescid-i şerīfe meşīḫat vaż' ederek o dā'irede Pencşenbe günleri şeyḫāne ẕikr ü tevḥīd ederdi. Meşāyiḫ-ı Ḫalvetiyye içinde erbāb-ı ḥālden ma'dūd olanlardandır. Ḫalvet-ḫāne-i beḳāya naḳli 1147'dedir. Tekyesi dāḫilinde türbede defīndir.

Muṣṭafā Efendi

Aṣḥāb-ı maḳālden ve kemālāt-i ma'neviyye erbābından olup Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de muḳīmdi. Vefātı 1147'dedir. **[203b]** Ḳāsımpaşa ḥudūdunda Çürüklük Maḳābiri'nden ma'dūd tersāneniñ birinci, ikinci ḥavżları arḳasında bulunan maḳbereniñ sāḥile yaḳın olan ṭarafında medfūndur.

Ḥāfıẓ Meḥemmed Efendi {İstanbul}

İstanbulludur. Üstādü'l-ḫaṭṭāṭīn Yedikuleli 'Abdu'llāh Efendi'den şülüş ve nesḫ yazısını lāyıḳıyla yazdı. Müteḥayyizān-ı ḫaṭṭaṭān ve ṭarīḳ-ı Ḳādirī sālikānından laṭīf bir ẕāttır. İrtiḥāli 1147'dedir.

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi {Ḥaleb}

Ḥaleb'de doğdu. Ṭarīḳ-ı Mevlevī ḫulefāsından ṣāḥib-i ḥāl bir ẕāt-ı meḥāsin-iştimāl olup Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de 1147'de tekyegāh-ı beḳāya gitti. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān Türbe-i Şerīfe'leri arḳasında ve Nūḥ Ḳuyusu'na giden cāddeniñ kenārında Müneccimbaşı 'Abdu'llāh Efendi Ṣuffesi yaḳınında mütevārīdir. Tārīḫ-i irtiḥāli:

Dervīş Ḥüseyn'e Mevlā ḳılsun cinānı me'vā (1147)

[204a] Şeyḫ Veliyyü'd-dīn Efendi {Cum'a Vā'iẓi}

İstanbul Yeñi Cāmi'i cum'a vā'iẓi. Esātiẕe-i kirāmıñ fużalāsından taḥṣīl ü tekmīl-i 'ulūm edip Ġalaṭa'da vāḳi' 'Arab Cāmi'i'nde va'ẓ etmeye müdāvemet ve selāset-i ifāde vü taḳrīr ile kesb-i şöhret etti. 1147 Cumāde'l-ūlā'sında Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī āstān-ı kemālāt-bünyānı seccāde-nişīni Şeyḫ Ya'ḳūb-ı 'Afvī Efendi ḥażretlerine ḫalef olaraḳ Üsküdar Yeñi Vālide Cāmi'i'niñ cum'a va'iẓıyyesi ḫıdmetiyle selāṭīn-i ma'ālī-ḳarīn ḥażarātınıñ cevāmi'-i münīfeleri cum'a vā'iẓleri silkine dāḫil ve müşārün ileyhiñ yerine İstanbul Yeñi Cāmi'i va'iẓıyyesine nāḳil oldu. 1148 Muḥarrem'inde kürsī-yi beḳāya nāḳil oldu. Ḳudretli, kemālli ẕevāttandır.

Şeyḫ Muṣṭafā Ṣāḳıb Dede Efendi

Kütahya ḫānḳāh-ı mevlevīsi seccāde-nişīni, kümmelīn-i müte'aḫḫirīn-i Mevleviyye'den Ṣāḳıb Dede ḥażretleri. Vālideleri Ḥalīme Ḫātūn'uñ pederi ṭarīḳat-i ṣūfiyye meşāyiḫi güzīdelerinden **[204b]** taṣavvufta yegāne-i zamān, pesendīde-i devrān bir ẕāt-ı kemālāt-ṣıfāt olup memālik-i maḥrūse-i ḫilāfet-penāhīniñ bir cihetinden İzmir'e naḳl-i ḫāne ederek o beldede mutavaṭṭın ve bir müddet mürūrunda dār-ı beḳāya mürtaḥil oldu. Ṣāḳıb Dede ḥażretleri, şeyḫ-i müşārün ileyhiñ dāmādı İzmir'de sākin Mıṣr neccārānından Ḥācī İsmā'īl Efendi'niñ veled-i ma'ārifmendidir. İzmir'de 1066 tārīḫlerinde semā'-ḫāne-i vücūda resīde olmuştur. Hengām-ı ṣabāvette pek çoḳ

ḥālāt-ı ġarībe ẓuhūra geldi. İzmir'de ḫaylī sene esātiẕe-i kirāmdan istifāża-i envār-ı fünūn edip Dārü'l-Ḫilāfe'ye gelerek ṣadr-ı esbaḳ Köprülü Meḥemmed Paşa aḥfādından ve efāżıl-ı zādegāndan ṣadr-ı esbaḳ Muṣṭafā Paşa ḥażretleri ricāl-i salṭanat-ı seniyyeden iken dā'iresine bi'l-intisāb maẓhar-ı iltifāt-ı bī-ḥisāb olmuştu. Paşa-yı müşārün ileyh o tārīḫlerde Sulṭān Selīm Ḫān ḥażretleriniñ cāmi'-i şerīflerinde ve civārında kā'in ḳonağında tedrīs-i 'ulūm-i 'āliye eder ve ḫ'āhişgerān-ı fünūnu ziyāde sever bir ẕāt-ı feyż-eşer olmalarıyla onlar, bunlara ḫaylī seneler 'ulūm-i 'Arabiyye ve fünūn-ı edebiyye tedrīs etmeye ihtimām etmişler, bunlar da onlardan müciddāne tederrüs **[205a]** etmişlerdi. Ḥażret bu taḥṣīlātı ikmāl ile Edirne'ye gidip oradaki Mevlevī Ḫānḳāhı'nıñ seccāde-nişīni meşhūr Neşāṭī Dede Efendi'niñ cā-nişīni bulunan Sipāhī Meḥemmed Dede ḥażretlerinden bi'l-intisāb sikke-i Mevleviyye giymişti. Bir müddet ṣoñra ser-āmedān-ı erbāb-ı 'urefādan Nesīb Dede, Ḥasīb Dede, Lebīb Dede, Vehbī Dede, tārīḫ ṣāḥibi Müneccimbaşı Aḥmed Dede, Ḫandī Dede birlikte olaraḳ Mışr'a bi'l-'azīme orasınıñ Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-nişīni Sipāhī Muṣṭafā Dede ḥażretleriniñ daḫi envār-ı füyūżāt-ı ma'neviyyesinden istifāde vü istifāża ederek mürüren Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'ye 'avdet ve Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-nişīni meşāyiḫ-ı pür-kemālāttan Ġavṣī Dede ḥażretleriniñ ḫıdmet-i şeyḫānelerine müsāra'at eyleyip müşārün ileyhten bir müddet *Meşnevī-yi Ma'nevī* oḳumuşlar ve ḥażretten telemmüẕ eylemişlerdi. Ṭarīḳat-i Mevleviyye fuṣaḥāsından meşhūr Faṣīḥ Dede, Ḥażret-i Ġavṣī Dede'niñ dāmādı Nāyī 'Oṣmān Dede, Pāzārbaşı Naẓīm Çelebi ve bunlarıñ emṣāli olan fuṣaḥā-yı şu'arā ile hem-bezm-i muṣāḥabet ü mü'āneset oldular. **[205b]** 1100 tārīḫlerinde Ḳonya'ya gidip Pīr Ḥażret-i Mevlānā *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Ālī* āstān-ı 'ulyālarında ṭarīḳat-i Mevleviyye'ye ḫıdmet ve aḫẕ-ı feyż ü himmet ettiler. Ṭarīḳat-i Mevlevī, e'āẓım-ı 'ārifininden Sulṭān Arġun *ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehu* ḥażretleriniñ Kütahya'da vāḳi' Mevlevī-ḫāne'si şeyḫi 'Ulūfeci-zāde Kütahyalı Meḥemmed Dede Efendi o eṣnāda irtiḥāl etmesiyle 1102 sālinde o Mevlevī-ḫāne'niñ seccāde-i meşīḫatına ta'yīn olundular. Meşīḫatlerine kendileriniñ söyledikleri tārīḫtir:

Fāl idüp tārīḫin iḫvānu'ṣ-ṣafā
Didiler ey şeyḫ-i ṣāḥib-ḥāl-i mā (1102)

Ẕāt-ı kemālāt-ṣıfātları eslāfıñ sīret-i merġūbe-i mürşidānelerine ittibāʿ ederek ʿulūm-i mütedāvilede, erkān-ı ṭarīḳatta ṭālibīn ü ʿāşıḳīn yetiştirmişler ve zamānlarında meşāyiḫ-ı kirām arasında teferrüd eden ẕevāttan maʿdūd olmuşlardır. 1147 senesi evāḫirinde cüz'īce ḫastalanıp 1148 Muḥarrem'iniñ dördüncü **[206a]** Pencşenbe günü aḳşam eẕānı vaḳti semāʿ-ḫāne-i ʿālem-i beḳāya gittiler. Bu tekyegāh-ı bī-beḳāda bunlar da deverān-ı ḥayātlarını ikmāl ettiler. Ertesi günü naʿş-ı ʿirāfet-naḳş-ı mürşidānelerinde pek çoḳ ẕevāt ʿarż-ı iḫtifālāt ederek kemālāt-ı ẓāhire vü bāṭıneden tecessüm etmiş olan o cism-i laṭīfi Mevlevī-ḫāne'niñ dāḫilinde ġavṣ-ı ekmeliyyet-maḳrūn Sulṭān Arġun ḥażretleriniñ türbe-i münevverelerinde tedfīn edildiler. Elli yedi yıl ṣoñra Ġalaṭa Mevlevī-ḫanesi'ne şeyḫ olan Ġālib Dede Efendi'niñ inşād ettikleri tārīḫ-i belāġat-perverānedir:

Şeyḫ Muṣṭafā Ṣāḳıb Dede ḥażretleri ol pīr-i pāk
Rāh-ı Mevlānā'da Şems-i ẕātıñ olmuş pertevi

Ḥażret-i Sulṭān Arġun dergehiñ ābād edip
Eyledi çil sālden efzūn ders-i *Meṣnevī*

Ẕeyl edip Eflākī-yi ṣāḥib-menāḳıb tuḥfesin
Ḳıldı ervāḥ-ı selefden nice naḳl-i maʿnevī

Eyledi gūyā ki taṣḥīḥ-i ḳavānīn-i ṭarīḳ
[206b] Ḳıṣṣa żımnında olup ādāb-ı faḳr muḥtevī

Fażl u ʿirfān u kemālātı ʿayān-ender-ʿayān
Ḳavli burhān nisbet-i keşf ü kerāmātı ḳavī

Bāġ-ı inşāsında berg-i ḫuşkü maġz-ı Nergisī
Maḫzen-i naẓmında bir derbānı ṭabʿ-ı Gencevī

Menbaʿ-ı esrār-ı Mevlāna'dır ol ẕāt-ı güzīn
Ḥaḳ bu kim eslāfıñ tamāmen pey-revi[1]

Mātemin gūş eyleyip Ġālib gürūh-ı ʿāşıḳān
Dediler tārīḫ-i fevtin "hāy ḫatm-i Mevlevī" (1148)

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

"Vuṣlaṭ-ı Ṣāḳıb Dede (1148)" terkīb-i dil-nişīni de 'āzim-i dārü'l-vüṣūl olduḳlarına ḫoş bir tārīḫtir. Ḥażret-i Ṣāḳıb Dede kemālāt u kerāmāt-ı 'ilmiyye vü 'ameliyyeyi cāmi', ṭavr u ṭab'-ı 'ārifāneyi müstecmi', faẕīletli, nezāketli, ḥamiyyetli, maḥviyyetli **[207a]** bir ẕāt-ı ma'ālī-ġāyāttılar. Ṭarīḳ-ı Mevlevī e'āẓım-ı müteḳaddimīninden, ġavṯ-ı Ṣamedānī Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i İsfehsālār, Şeyḫ Aḥmed 'Ārifī-yi Eflākī, Şeyḫ 'Abdü'l-vehhāb ibn Celālü'd-dīn-i Hemedānī *'aleyhim ve 'alā eslāfihim taḳdīsül-Bārī* ḥażarātınıñ o ṭarīḳatıñ ricāl-i kemālāt-iştimāliniñ menāḳıbını muḥtevī te'līf buyurduḳları teẕkirelerden Ṣāḳıb Dede ḥażretleri aḫẕ-ı ma'lūmāt u müte'aḫḫirīni teẕyīl ederek 1145 sālinde *Sefîne-i Nefîse* 'unvānı altında bir eṣer-i dil-nişīn cem' ü tedvīn buyurdu. Üç cildi teşkīl eden bu eṣer-i nefīseniñ cild-i evveli semā'-ḫāne-i 'uḳbāya 'āzim olan çelebiyān-ı ma'āli-bünyān ve cild-i ṯānīsi meşāyiḫ-ı kemālāt-nişān ve cild-i ṯālişi fāżılān u 'āşıḳan-ı ḫulefā vü dedegān ḥażarātınıñ icmālen menāḳıb-ı cemīlelerini mübeyyindir. Ṣāḳıb maḫlaṣıyla 'ārifāne vü mürşidāne eş'ār-ı leṭāfet-şi'ārı olup ṭab'-ı mürşidānelerinden nümūne olan āṯār-ı eş'ārdır:

Kemer-girifte-i 'aşḳız kenāra dek gideriz
[207b] Refīḳ-ı mevce-i şevḳız kenāra dek gideriz

Hevā-yı kākül-i dil-dāredir 'alāḳa hemān
Burāḳ-ı 'azm ile Mi'rāc-ı dāra dek gideriz

Olınca ġonca-i dil gülgül-i nesīm-i bahār
Ziyāret-i ser-i ḳabr-i hezāra dek gideriz

Külāh u ḫırḳa mey-ālūd çār-pāre be-dest
Vādī-yi perde-i nāmūs u 'āra dek gideriz

Ġarīb-i ṣad-vaṭanız hem-dem istemez meşreb
Ġubār-ı ḫāṭır ile tā mezāra dek gideriz

Eger bu gūne revişlerle ḫāk iderse bizi
Dü çeşm-i kec-nigeh-i rūzgāra dek gideriz

Fiġān ki şehrimiz aldı riyā ile sümʿa
Peyām-ı şeyḫ işidilmez diyāra dek gideriz

Düşerse ḳāfile-i semt-i ḫāne-ber-dūşān
Ṭavāf-ı kūy-ı Ḫudāvendgār'a dek gideriz

[208a] Penāhımız odur aġyār def'ine Ṣāḳıb
Zu'amā-yı ḳādime-i çār-yāra dek gideriz

Müfred

Te'ṯīr-i feyż-i ṣoḥbetimiz bundan it ḳıyās
Ḳārūn girerse tekyemize bī-nevā çıḳar

Ḳıṭ'a

Söyletme benim derd-i derūnum ey māh
Şāyed idesin gūş idicek sen daḫi eyvāh
Taḳrīre zebānım nice ṭāḳat getüre
Bir ben bilürem çekdigimi bir Allāh

Müfredāt

Ġāfil ḳıyās ider ki zamāndur iden güẕerān[1]
[208b] Bilsün ki 'ömri ḳāfilesidür göçüp giden

Girmez ḥisāb-ı 'ömre nefes olmayınca germ
Neşv ü nemāya bād-ı ḫazāndan ne fā'ide

Maḫdūmları 'Abdü's-selām Efendi'niñ vilādetine söyledikleri tārīḫtir:

Nedīm-i deyyār ola her dem selāmet (1141)

[209a] Ḥażretiñ Evlād u Aḥfād-ı Mürşidāneleri

Ḥācī İsmā'īl Efendi

Şeyḫ Ṣāḳıb Dede Ḥażretleri

Maḫdūmu Şeyḫ Ḫāliṣ Dede

Maḫdūmu Şeyḫ 'Abdu'r-raḥīm Dede

Maḫdūmu Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Dede — Maḫdūmu Şeyḫ Meḥemmed Ṣā'ib Dede

Maḫdumu İsmā'īl-i Ḥaḳḳī Dede

Maḫdūmu Yaḥyā Ṣāḳıb — Dede Maḫdūmu Rıżā Dede

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

[209b] Ḥażretiñ Silsile-i Ṭarīḳatları

Şeyḫ Ṣāḳıb Dede ḥażretleri ḳıdve-i ʿārifāndan Çelebi Ḥācī Bostān Efendi ḥażretlerinden, onlar ʿumde-i ʿārifāndan Çelebi ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı ʿārifān Ādem Dede ḥażretlerinden, onlar eʿāẓım-ı ṭarīḳten ʿĀrif Çelebi ve Celālü'd-dīn Çelebi ḥażarātından, ʿĀrif Çelebi ḥażretleri veliyy-i ekmel Anṭalyalı Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden, Celālü'd-dīn Çelebi ḥażretleri müşārün ileyh Muṣṭafā Efendi'niñ ḫalīfesi Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden, müşārün ileyh Muṣṭafā Efendi de ḳuṭb-ı kāmilīn Muḥyi'd-dīn Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı ʿārifīn Şāh Çelebi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı kāmilān Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı ʿāşıḳān ḳuṭb-ı ʿārifān Ḳaraḥiṣārī Semāʿī Meḥemmed Dede ḥażretlerinden, onlar ġavs̱ü'l-kümmelīn mürşidü'l-ekmelīn Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı Ṣamedānī Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Çelebi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı erbāb-ı yaḳīn Şeyḫ Cemālü'd-dīn Çelebi ḥażretlerinden, onlar ġavs̱-ı muḥaḳḳıḳīn Çelebi Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn ḥażretlerinden, onlar **[210a]** ʿārifān-ı Mevleviyye'niñ ulusu olan ġavs̱ü'l-muḥaḳḳıḳīn Ulu ʿĀrif Çelebi ḥażretlerinden, onlar da ġavs̱ü'l-ʿāşıḳīn Sulṭān Veled ḥażretlerinden, onlar da pīr-i ṭarīḳat olan melceʾü'l-kāmilīn Mevlānā ve mevlā el-ʿārifīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretlerinden aḫẕ-ı nisbet ve tekmīl-i erkān-ı ṭarīḳat eylediler. *Ḳaddesa'llāhu teʿālā esrārehum.*

Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi {Burusa}

Burusa'da Ḥażret-i Üftāde Kütüb-ḫānesi şeyḫi ʿAbdu'llāh Efendi. Evlād-ı ʿArab ʿulemāsından ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī mümtāz-ı meşāyiḫindendir. Pīr-i pīrān mürşīd-i teʿālī-bünyān eş-Şeyḫ Üftāde *ḳaddesa'llāhu teʿālā esrārehu* ḥażretleriniñ Burusa'da kā'īn āstān-ı refīʿü'ş-şānı civārında bir aralıḳ kütüb-ḫāne ittiḫāz buyurduḳları dā'irede bir müddet meşīḫat eden Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri 900 tārīḫinde rıḥlet buyurmuştu. Bunlarıñ irtiḥāllerinden bir zamān ṣoñra Ḥażret-i Üftāde ṭaraflarından orası kütüb-ḫāne hey'etine vaż' buyurulmuştu. Mürūr-ı ezmine ile pīr-i müşārün ileyh ḥażretleriniñ āstān-ı vālālarına seccāde-nişīn olan **[210b]** meşāyiḫ-ı kirām ṭarafından orası yine tekye iʿtibār olunaraḳ Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi'ye verildi. ʿAbdu'llāh Efendi 1148'de vefāt edip dā'ireniñ öñünde Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri yaḳınına defnedildi. Bu dā'ireniñ meşīḫatı

yine Ḥażret-i Üftāde maḳām-ı vālālarına seccāde-nişīn olan e'izze-i kirām cānibinden gāh aṣāleten gāh vekāleten idāre olunurdu. Ṣoñraları onlarıñ tensībiyle ṭarīḳ-ı Sa'dī'den ba'żı meşāyiḫe iḥāle edildiği gelecekte ẕikredilir.

Şeyḫ Ḥasan el-Kürdī

Şām meşāyiḫ-ı kirāmından, 'ālim ü 'ārif Şeyḫ Kürdī ḥażretleri. Ḥasan bin Mūsā. Kürdistān'da Bāne beldesinde tevellüd etti. Şām'a geldiği vaḳtte evvelā Medrese-i Süleymāniyye'de ṣoñra Ḳanavāt Maḥallesi'nde Cāmi'-i 'Adās'ta bir ḥücrede ve bir müddet mürūrunda Maḥalletü'l-Ḳaymeriyye'de sākin olmuşlar ve tedrīs ü teslīk ü te'līf ile iştiġāl buyurmuşlardır. Ẕāt-ı 'ārifāneleri e'ālī-yi meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan olup nefs-i mübāreklerine cümle ḥürmet eder ve aḥvāl-i 'ālimāne **[211a]** vü mürşidānelerinden istifāde eylerdi. Tekyegāh-ı beḳāya irtiḥālleri 1148 Ẕi'l-ḥicce'siniñ on dördündedir. Şām'da Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristānı'nda defīn ve ervāḥ-ı 'ālimān u 'ārifāna ḳarīndir. 'Ulūm-i 'āliye vü ma'neviyyede zamānınıñ büyüklerindendir. Mü'ellefāt-ı 'ālimāneleri: *Şerḥu Fuṣūṣi'l-ḥikem li'ş-Şeyḫ Muḥyi'd-dīn ibn 'Arabī*, *Şerḥu Risāle-i Şeyḫ Arslan*, *Şerḥu Mevāḳi'i'n-nücūm li'ş-Şeyḫi'l-ekber Muḥyi'd-dīn ibni'l-'Arabī*, *Şerḥu 'Avāmili'l-Cürcānī*, *Şerḥu Ta'rīfi'l-'İzzī*, *Ḥāşiye 'alā şerḥi'l-'aḳā'idi'l-Ḳayrevānī*.

Şeyḫ Meḥemmed Dede {Meşnevī-ḫᵛān}

Yeñiḳapı Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi Pīr Meḥemmed Dede ḥażretleri. **[211b]** Ḳonyalıdır. Kerāsteci-zādelik ile şöhret-nümādır. Ḥażret-i Mevlānā ve mevlā el-kāmilīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Mu'īn* āstān-ı 'ulyālarında müddet-i medīde ḫıdmet ve seccāde-nişīn bulunan Çelebi Şeyḫ 'Abdü'l-ḥalīm Efendi ḥażretlerinden tekmīl-i ṭarīḳat edip o ḫanḳāh-ı füyūżāt-penāhta ḫaylī vaḳt Meşnevī-ḫᵛānlıḳ ile temeyyüz etmişlerdi. Peçevī 'Ārifī Aḥmed Dede ḥażretleriniñ 1147 Rebī'ü'l-āḫir'i evāsıṭında irtiḥāllerinde Yeñiḳapı Mevlevī-ḫānesi seccāde-i meşīḫatına ta'yīn buyuruldu. 1148 Cemāziye'l-evvel'iniñ yigirmi birinci Cum'a günü semā'-ḫāne-i beḳāya naḳleyledi. O tārīḫlerde Semā'-ḫāne dāḫiline alınmış olan türbede eslāfından Şeyḫ Yūsuf Nesīb Dede, Peçevī 'Ārifī Aḥmed Dede ḥażarātınıñ maḳābir-i şerīfeleri ḳarībine defnolundu. "Mürşid-i mürşidīn (1148)" 'ibāresi tārīḫ-i rıḥletidir. 'Ulemā vü 'urefādan maḥviyyetli, ḥamiyyetli bir ẕāttır. **[212a]**

Şeyḫ Meḥemmed Faḫrü'd-dīn Efendi

Pīrī Paşa Tekyesi'niñ şeyḫi, ṭarīḳ-ı Sünbülī 'āriflerinden Şeyḫ Faḫrü'd-dīn Efendi ḥażretleri. Ṭuruḳ-ı 'aliyyeden biriniñ meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmından maẓanne-i kerāmet Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ veled-i necībidir. Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de mütevellid olmuştur. Ġavṣ-ı 'ārifān, Pīr Sünbül Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ āstān-ı refī'ü'l-ḳadri seccāde-nişīn-i kemālāt-güsteri Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ yetiştirdikleri ḫulefānıñ müteḥayyizlerinden ve 'umde-i 'ārifînden Şeh-zāde Cāmi'-i Şerīfi'niñ cum'a vā'iẓi Şeyḫ Naḳşī İbrāhīm Efendi ḥażretlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eden ẕevāttandır. Ḳadīmen Odabaşı Çārşūsu, Monlā Gürānī civārında Ḳoruḳ Maḥallesi'nde sākin olması, Ḳoruḳlu Şeyḫ Efendi diye şöhret bulmasını mūcib olmuştur. Monlā Gürānī ḳurbünde Pīrī Meḥemmed Paşa Tekyesi'niñ şeyḫi Mūsā Efendi-zāde İbrāhīm Efendi **[212b]** 1128'de vefāt etmekle o tekyeye bunlar şeyḫ oldular. Bu münāsebetle o tekye de Ḳoruḳlu Tekye nāmını aldı. Şeyḫ Faḫrü'd-dīn Efendi o dergāh-ı ḳadīmde ṭarīḳ-ı Sünbülī āyīnini 'āşıḳāne vü mürşidāne icrā ederdi. 1148 Cumāde'l-āḫir'iniñ āḫirinde rūḥu sünbülistān-ı beḳāya gitti. Cesed-i şerīfi tekyeniñ dāḫilinde defīndir.

Vecdgāh-ı na'īme göçdi Faḫrī (1148)

tārīḫ-i irtiḥālleridir. Müteḥayyizān-ı meşāyiḫ-ı Sünbüliyye'den, evṣāf-ı şeyḫāneyi iḫrāz eden ẕevāttan olup Faḫrī maḫlaşıyla 'ārifāne münācāt-ı nu'ūtü'l-ilāhiyyātı yādgārdır. Āṣār-ı 'āşıḳānelerinden nümūne olan na't-ı şerīftendir:

Cümle nebīler efḍali āḫir-zamān peyġamberi
İtdi bizi ümmet aña Ḥaḳḳ'a şükr ṣallū 'aleyh

Ta'ẓīm ile tekrīm ile leyl ü nehār hem şevḳıle
Ey Faḫriyā her ḥāl ile ez-cān u dil ṣallū 'aleyh

[213a] İşbu na't-ı şerīfi erbāb-ı mūsiḳī ser-āmedānından ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī eşher-i meşāyiḫinden olup Dārü's-salṭana'da Caġaloğlu'nda Çālāk-zāde Tekyesi'niñ şeyḫi Çālāk-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi *Beyātī* maḳāmında ṭarz-ı dil-nişīn üzere beste etmiştir. Mütedāvil ve maḳbūl olan nu'ūt-ı celīledendir. Şeyḫ Faḫrü'd-dīn Efendi'niñ irtiḥāllerinde meşīḫat, dāmād ve ḫalīfesi

Seyyid Meḥemmed Şeyḫī Efendi'ye tevcīh olunup 1189'da o ẕāt da rıḥlet etmiştir. Meḥemmed Şeyḫī Efendi'niñ ḫalīfesi Nu'mān Efendi'ye şeyḫlik verilmiş, o ẕāt da 1227 Rebī'ü'l-āḫir'iniñ doḳuzunda vefāt etmiştir. Tekye, Nu'mān Efendi'niñ oğlu Meḥemmed Celālü'd-dīn yāḫūd Żiyā'ü'd-dīn Efendi'ye verilip o da 1258'de müntaḳil-i tekyegāh-ı beḳā olmuştur. Bunuñ maḥlūlünde Aḳ Maḥmūd-zāde Mektebi'niñ ḫᵛācesi ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye meşāyiḫinden ve 'ulemādan Melek Ḫᵛāce-zāde Şeyḫ Meḥemmed Eşref Efendi'ye bi't-teveccüh o ẕāt da 1268'de rıḥlet eylemiştir. **[213b]** Bundan ṣoñra oğlu 'Aṭā'u'llāh şeyḫ olaraḳ 1284'te rıḥlet edip maḫdūmu Muṣṭafā Ḥüsāmü'd-dīn Efendi'ye verildi. Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn Efendi de 1303 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yigirmi ikinci Pāzārertesi günü irtiḥāl etti. Āstān-ı Ḥażret-i Sünbül, ḫaṭīb ve ẕākirbaşı ṣuleḥā-yı ṭarīḳat-i Sünbüliyye'den Ḥakkāk Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi'ye şeyḫlik tevcīḥ olundu. O ẕāt da 1305 Rebī'ü'l-āḫir'iniñ on birinci Ṣalı günü irtiḥāl etti.

Şeyḫ Aḥmed Efendi {Ẕeyrek}

Ẕeyrek ḳurbünde Ḫᵛāce-zāde Tekyesi'niñ şeyḫi Ḫᵛāce-zāde Efendi. Enderūn-ı Hümāyūn ḫᵛācelerinden olduğu rivāyet edilen fużalādan Ḫᵛāce-zāde Ḫᵛāce Muṣṭafā Efendi'niñ ṣulbünden Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de tevellüd ve 'ulemā-yı kirāmdan tederrüs etmiştir. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Ḥażret-i Ḥüsāmü'd-dīn-i 'Uşşāḳī'ye mensūb olan ciheti meşāyiḫ-ı kirāmından bir ẕāttan müntesib ü müstaḫlif olduḳtan başḳa **[214a]** yine ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Ḥażret-i Nūrü'd-dīn-i Cerrāḥī ṣu'besiniñ ṣāḥibi olan Pīr Nūrü'd-dīn el-Cerrāḥī ḥażretlerinden daḫi istiḫlāf eylemiştir. Ẕeyrek civārında Ḳaṣṣāb Timur Ḫān Maḥallesi'nde peder ü ecdādından mevrūṡen menḳūl olan ḫānesini ve müştemilātını 'Uşşāḳī Dergāhı ittiḫāẕ ve bir miḳdār maḥallini vaḳf ederek o dā'irede ṭarīḳ-ı 'Uşşāḳī erkānını 'āşıḳāne icrā ederdi. 1148'de rūḥu ḫalvet-ḫāne-i beḳāya gitti. Cesedi tekyesiniñ sāḥasında mestūrdur.

Şeyḫ el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi

Ṣūfiler'de Ḥażret-i 'Alā'ü'd-dīn Tekyesi şeyḫi, ṭarīḳ-ı Ḳādirī ricālinden Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleri. Pīr Ümmī Sinān *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Müste'ān* ḥażretleriniñ ḫafīd-i mükerremleri ve pīr-i müşārün ileyh ḥażretleriniñ Şehremīni'nde vāḳi' āstān-ı vālālarında seccāde-nişīn-i

feżâ'il-ḳarīn olan Şeyḫ Ced Ḥasan Efendi ḥażretleriniñ **[214b]** yetiştirdiği ḫulefâ-yı kirāmdan, İstanbul'da Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥudūduna semt olan maḥallerden Saraçḫānebaşı, Ḫorḫor civārında Ṣūfîler'de e'āẓım-ı ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'den Ḥażret-i 'Alā'ü'd-dīn Dergāhı'nıñ şeyḫi ṭarīḳ-ı Sinānī 'ārifānından Şeyḫ Meḥemmed Müstaḳīm Efendi ḥażretleriniñ oğlu ve ṭarīḳ-ı Ḳādirī ricāl-i müte'aḫḫirīninden Edirneli Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ ḫalīfesi olan Şeyḫ Feyżu'llāh Efendi ḥażretleri gibi bir ẕāt-ı 'ālī-ḳadriñ necl-i necībidir. Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'de tevellüd etmiştir. 'Ulūm-i mütedāvileyi mütefennin olan 'ulemā-yı a'lāmdan taḥṣīl ve ṭarīḳ-ı Ḳādirī erkānı vechile pederinden nisbet ve aḫẕ-ı ḫilāfet eyledi. Pederiniñ irtiḥālinden ṣoñra Ḥażret-i 'Alā'ü'd-dīn Tekyesi'niñ meşīḫatı bunlara verildi. Tekyesinde mürşidāne meşīḫat ederdi. 1148 Ẕi'l-ḳa'de'siniñ on altısında tevḥīd-ḫāne-i beḳāya gitti. Tekyeniñ ḳabristānında Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-ḳaviyyü'l-Metīn* ḥażretleriniñ mezār-ı füyūżāt-medārı civārında ve bu ḳabristāniñ cāddeye **[215a]** nāẓır olan ṭarafında ṣudūr-ı feżâ'il-nüşūrdan ve mü'ellifînden olup 1040'ta 'azm-i 'uḳbā eden 'Azmī-zāde Ḥāletī Efendi ḥażretleriniñ ḳabr-i niḥrīrāneleri ḳurbüne defnolundu. Ṭarīḳat-i Ḳādiriyye'niñ 'āriflerinden ve 'ālimlerinden eṭvār u reftār-ı mürşidāneyi ve ḥüsn-i aḫlāḳı cem' eden ẕātlardandır. Tekyesinde ḫaylī 'āşıḳlar, ṭālibler feyżlendirmiş olan mürşidlerdendir.

Maḥmūd Efendi {Fażlī-zāde}

Fażlī-zāde, ṭarīḳ-ı Sinānī'den Maḥmūd Efendi. Babası Fażlu'llāh Efendi bin Meḥemmed. Toḳadlıdır. Enderūn-ı Hümāyūn'da Kīlār-ı Ḫāṣṣa odasına çerāġ olup Sarāy-ı ḥażret-i pādişāhīde yazı meşḳ vermeye me'mūr olan esātiẕe-i ḫaṭṭāṭīnden Belġradlı Meḥemmed Efendi'den ṣülüs̱ ve nesḫ yazılarını pek güzel bir ṭarzda temeşşuḳ edip uṣūlü vechile ketebe almıştır. *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şānıñ edāsında ve fenn-i mūsiḳīde müsellem olan ḳudret-i kāmilesine binā'en Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ cāmi'-i feyż-lāmi'i ḫiṭābeti **[215b]** ve Bāġçeḳapısı'nda Turḫān Ḫadīce Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ cāmi'-i laṭīfiniñ ḫitām-ı bināsında ibtidā imāmeti tevcīh buyurulmuştur. 1100 tārīḫlerinde terk-i ḥayāt-ı müste'ār ve naḳl-i miḥrāb-ı dārü'l-ḳarār eylemiştir. 'Ālim ü kāmil, mümtāzü'l-emās̱il bir pīr-i lāzımü't-tevḳīrdi.

Oğlu Maḥmūd Efendi, Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de tevellüd ve ṣülüṣ ve nesḫ ḫaṭlarını babasından temeşşuḳ etti. Ṭarīḳ-ı Sinānī'ye mensūb, maḥbūbu'l-ḳulūb bir ẕāttı. 1148 tārīḫinde ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e müntaḳil oldu. Fużalādan ve meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīnden Eyübī Ṣuyolcu-zāde Necīb Efendi'niñ tārīḫidir:

Ṣaḥn-ı pākīze-i ḫuld ola maḳām-ı Maḥmūd (1148)

Şeyḫ Ḥamdī Efendi

Sivaslıdır. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden ṣūfī-nihād, mübārek bir ẕāttır. 1148'de rūḥu ḫalvetgāh-ı beḳāya gitmişdir. **[216a]** Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i'niñ ilerisinde Dereler Mescidi civārında şā'ir Nābī Efendi yaḳınında tarīḳ-ı Ṣa'bānī meşāyiḫinden olup 1147 senesinde vefāt eden Ḳasṭamonulu Aḥmed Efendi'niñ ḳurbüne defnedildi.

Şeyḫ 'Abdü'l-'azīz Efendi

Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī āstān-ı pīrāneleri seccāde-nişīni, ṭarīḳ-ı Naḳşibendī 'uẓemāsından Şeyḫ 'Azīz Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī e'āẓım-ı vālā-maḳāmından olup Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'ce pīr-i ṯānī 'addolunan ġavṯ-ı Yezdānī Pīr Emīr-i Buḫārī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bārī* ḥażretleriniñ Fātiḥ civārında kā'in āstān-ı refī'ü'ş-şānı seccāde-nişīn-i ekmeli ḳarīni olan aḳṭāb-ı 'ārifān-ı Naḳşibendiyye'den Seyyid Şeyḫ Fażlu'llāh Efendi ḥażretleriniñ üç maḫdūmlarından biri ve Şeyḫ 'Abdü'l-kerīm ve Şeyḫ Meḥemmed Refī' Efendileriñ dāder-i feżā'il-güsterleridir. Vilādet-i 'ārifāneleri Dār-ı Ḫilāfet-i 'Ulyā'da vāḳi' olmuştur. Ṭarīḳ-ı Naḳşibendiyye meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmınıñ 'ālimlerinden ve 'āriflerindendir. Ḥażret-i Emīr-i feḫāmet-semīr āstānına seccāde-nişīn olan dāder-i ekberleri Şeyḫ Meḥemmed Refī' Efendi'niñ **[216b]** 1135 tārīḫinde tekyegāh-ı 'Adn'e intiḳāllerinde o maḳām-ı 'ulyāya seccāde-nişīn olmuşlardı. O dā'ire-i füyūżāt-ı bāhirede ṭarīḳatları erkānını 'irfān-şi'ārāne icrāya ve neşr-i ṭarīḳat-i 'ilmiyyeye sa'y u himmet buyurdular. Nāḳil-i tekyegāh-ı 'uḳbā olmaları 1148 tārīḫindedir. Vaṣiyyetleri üzere Edirneḳapısı ḫāricinde vāḳi' maḳābir-i münīfeniñ La'lī Efendi Çeşmesi muḳābiline müṣādif olan cihetinde Eski Ẕeyrek Cāmi'i'niñ imām-ı benāmı fużalādan 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ ve niḥrīr-i şehīr Cezerī-zāde Meḥemmed Efendi'niñ ḳabrleri ḳarībine defindir. İrtiḥāllerine muḫliṣān-ı dervīşānından bir ẕātıñ teberrüken söylediği tārīḫtir:

Sālikān u muḫliṣānı ḳırdı yine nār-ı iftirāḳ[1]
Boş ḳodı postın dirīġā mükemmel ehl-i ḥāl[2]

Ḳuṭb-ı a'ẓam-ı āl-i Aḥmedī a'nī Şeyḫ 'Abdü'l-'azīz[3]
Cān virüp Ḥaḳ yolına itdi beḳāya irtiḥāl

Āstān-ı Ḥażret-i Seyyid Buḫārī ḫıdmetinde dem-be-dem
Eyledi icrā ṭarīḳ-ı Naḳşibendī bī-miṣāl

[217a] Rūḥına bir Fātiḥa ihdā iden ẕātuñ hemān
Dü cihānda nāṣırı olsun Ḫudā-yı ẕü'l-Celāl

Fevtini gūş eyleyüp geldi iki çeşmimden yaş
Söyledim ol demde tārīḫ "Şeyḫ 'Azīz göçdi bu sāl" (1148)

Şeyḫ Aḥmed Efendi {Ḳaramanī-zāde}

Eğriḳapı'da Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī Dergāhı şeyḫi, ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ḳıdve-i vāṣılīninden Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri. Ḳaramanī-zādelik ile şöhret-dādedir. 'Ulemā-yı ẕevi'l-ifḍālden 'ulūm-i 'āliye vü āliyeyi istiḥṣāl ü istikmāle himmet ve Naḳşibendī meşāyiḫ-ı kirāmından bir ẕāttan nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat etti. Tācü'l-'ārifīn, efḫamü'l-vāṣılīn Pīr Emīr-i Buḫārī *ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ nām-ı faḫīmānelerine mensūb üç tekyeden Eğriḳapı'da kā'in tekyeniñ şeyḫi Yūsuf Efendi dāmādı 'Oṣmān Efendi'niñ **[217b]** 1137'de irtiḥāllerinde maḳām-ı Ḥażret-i Emīr ile tesrīr buyuruldu. 1149'da dergāh-ı 'Adn'e intiḳālleri vuḳū' buldu. Ayvansarāy civārında Ebī Şeybeti'l-Ḫudrī *raḍiye 'anhu'l-Bārī* ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri ḳabristānında cennet-mekān Ebu'l-fütūḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ ṭaraf-ı mülkdārīlerinden ṣaḥābī-yi müşārün ileyh ḥażretlerine ibtidā türbedār ta'yīn buyurulan Ṭoḳlu İbrāhīm Dede ḥażretleriniñ ḳabr-i meşhūru yanına defnedildi. İrtiḥāllerine söylenilen tārīḫ-i nefīstir:

Cār olınca aṣḥāb-ı kirāmā ol pīr-i ṣāḥib-kemāl
Geçdi Şeyḫ Aḥmed Efendi didiler tārīḫ-i tām (1149)

Ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye'niñ 'uẕemā vü 'ulemāsından müsinn ü mübārek bir pīr-i kemālāt-semīrdiler.

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
2 Bu mısrada vezin aksamaktadır.
3 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

Şeyḫ ʿOṣmān Efendi {Aḳbıyıḳ Tekyesi Şeyḫi}

Aḳbıyıḳ Tekyesi'niñ şeyḫi ʿumde-i ʿārifāndan Şeyḫ ʿOṣmān Efendi ḥażretleri. **[218a]** Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī ricāl-i feżā'il-iştimālinden Saḳızlı Şeyḫ İlyās Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmındandır. Müşārün ileyhten ṣoñra Sulṭān Aḥmed civārında Aḳbıyıḳ Cāmiʿ-i Şerīfi derūnunda vāḳiʿ tekyede müddet-i medīde mürşidāne meşīḫat etmişler ve nice sālikān u ʿārifānı ifāże eylemişlerdi. 1149 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ on üçünde tekyegāh-ı ʿuḳbāya ʿāzim oldu. Medfen-i mürşidāneleri Üsküdar'da Dereler Mescidi diye meşhūr olan dā'ireniñ öñünden Saraçlar Çeşmesi'ne giden yoluñ ṣol ṭarafında vāḳiʿ ḳabristānıñ cāddeye yaḳın ve Şerīfḳapısı ḥudūdundan maʿdūd mevḳiʿindedir. Kemālāt-ı müsellemeyi ḥā'iz olan ricāl-i Ḫalvetiyye'dendir.

Ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'de Silsileleri

Şeyḫ ʿOṣmān Efendi ḥażretleri Saḳızlı Şeyḫ İlyās ḥażretlerinden, bu ẕāt Çarḳacı Şeyḫ Aḥmed ḥażretlerinden, bu ẕāt Şeyḫ Şaʿbān Efendi ḥażretlerinden, bu ẕāt Şeyḫ ʿOṣmān-ı Rūḥī ḥażretlerinden **[218b]** bu ẕāt Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn-i Rūḥī ḥażretlerinden, bu ẕāt ḳıdvetü'l-ʿārifīn Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i Ḳaraḥiṣārī ḥażretlerinden müşārün ileyh İnegöllü Şeyḫ Ḳāsım ḥażretlerinden bunlar da eş-Şeyḫ el-Ḥāc ʿİzzü'd-dīn-i Ḳaramanī ḥażretlerinden, müşārün ileyh de ḳuṭb-ı vāṣılān Yiğitbaşı Marmaravī eş-Şeyḫ Aḥmed Şemsü'd-dīn ḥażretlerinden, müşārün ileyh ḥażretleri ġavṯ-ı kāmilān eş-Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn-i ʿUṣṣāḳī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretlerinden, müşārün ileyh ḥażretleri de ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'niñ mü'essisi olan ġavṯ-ı ʿārifīn, mültecā-yı ʿāṣıḳīn, pīr Seyyid Yaḥyā-yı Şirvānī *ḳuddise sirrahu'ṣ-Ṣamedānī* ḥażretlerinden aḫẕ-ı nisbet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat buyurdular. *Ḳaddesa'llāhu esrārehum ve esrāre eslāfihim.* **[219a]**

eş-Şeyḫ Yaʿḳūb-ı ʿAfvī Efendi

Üsküdar'da Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī āstān-ı ʿulyāları seccāde-nişīni, ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīn-i müte'aḫḫirīninden Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Celvetī küberā-yı meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmından ḳuṭbü'l-ʿāṣıḳīn Şeyḫ ʿAlī es-Selāmī ḥażretleriniñ feżā'il-i ʿilmiyye ve kemālāt-ı ṭarīḳat-i ʿaliyyeye vāṣıl olan eʿālī-yi ḫulefāsından olup Odabaşı Şeyḫ Efendi şöhretiyle müşārün bi'l-benān olan Fenā'ī Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ Ṭopḳapısı semtinde temekkün

ettikleri āvānda ṣulbünden 1089 tārīḫlerinde ʿālem-i şühūda vürūd etti. "el-Ḳuṭbü'ş-şüyūḫ (1089)" terkībi vilādetlerine tārīḫtir. Peder-i feżā'il-eşerleri müşārün ileyhten ve sā'ir fużalā-yı benām ḥażarātınıñ mecālis-i mütebaḥḥirānelerinden müciddāne taḥṣīl-i ʿulūm ederek Üsküdar'da Ḳızlar Ağası ve Çavuş Deresi civārında binā ettiği **[219b]** Celvetī Tekyesi'niñ mürşid-i kemālātmendi ʿārifān-ı Celvetiyān'dan Şeyḫ ʿOṯmān Efendi ḥażretlerinden o ṭarīḳ-ı füyūżāt-refīḳiñ mevżūʿ olan āyīn-i dil-nişīni vechile inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve aḫẕ-ı ḫilāfet edip Ḥażret-i Şeyḫ'e dāmād oldular. Ġavṯ-ı ʿārifīn, mültecā-yı vāṣılīn Pīr ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ Üsküdar'da vāḳiʿ āstān-ı ġavṯī-şiʿārīlerinde seccāde-nişīn olan Ṣabūrī Dede Çelebi, Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri 1130 Muḥarrem'inde ʿazm-i cilvegāh-ı ilāhī etmeleriyle ve müşārün ileyh Şeyḫ ʿOṯmān Efendi ḥażretleri o tārīḫte mevcūd olan ṭarīḳat-i Celvetiyye meşāyiḫiniñ kāmilleri cümle-i mübeccelesinden bulunmalarıyla pīr-i müşārün ileyh ḥażretleriniñ maḳām-ı muḳaddeseleri seccāde-i meşīḫatı onlara tevcīh buyurulduydu. Ḥażret-i mürşid ʿuhde[sinde] bulunan Celvetī Tekyesi meşīḫatını ve 1140 Ramażān'ında Āstān-ı Ḥażret-i Pīr meşīḫatını bunlara ḳaṣr-ı yed ettirdiler. Kendileri bir hafta ṣoñra celvet-ḫāne-i Ḥayy u Ḳadīr'e naḳl buyurdular. Ayaṣofya Cāmiʿi'niñ cumʿa vāʿiẓi Kösec Süleymān Efendi'niñ 1147 senesi **[220a]** Rebīʿü'l-evvel'inde irtiḥāliyle açılan silsilede Bıçaḳçılar Cāmiʿi imāmı Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ yerine Üsküdar Yeñi Vālide Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfi'niñ cumʿa vaʿiẓıyyesiyle selāṭīn-i feḫāmet-ḳarīn ḥażarātınıñ cevāmiʿ-i münīfeleri cumʿa vāʿiẓīni olan ẕevāt-ı ʿāliye silkine dāḫil ve Cemāẓiye'l-evvel'inde Şeh-zāde Cāmiʿ-i Şerīfi cumʿa vaʿiẓıyyesine nā'il olmuşlardır. Birḳaç gün mürūrunda bu vaʿiẓıyyeden ferāġat ve pīr-i lāzımü't-tevḳīr ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı feyż-penāhlarında kemā-kān tedrīs ü teslīk-i ʿārifān ve icrā-yı erkān-ı leṭāfet-bünyāna mürşidāne ve kemālāt-perverāne müdāvemet buyururlardı. 1149 Ramażān-ı şerīfiniñ on beşinde rūḥ-ı pür-fütūḥları celvetgāh-ı melekūta intiḳāl eyledi. Dāḫil-i āstānede tehyi'e vü techīz ve türbe-i muḥtereme-i Ḥażret-i Pīr sāḥasında namāzı edā olunduḳtan ṣoñra 'İnādiyye'den Ḳaraca Aḥmed'e giden cāddeniñ ṣağ cihetinde ve Ḳaraca Aḥmed Sulṭān ḥażretleriniñ türbe-i meşhūrunuñ **[220b]** yaḳınlarında vālide-i mükerremeleri merḥūmeniñ ḳabr-i şerīfeleri yanına vaṣiyyetleri vechile cesed-i ʿārifānelerini

tedfîn eylediler. "Mürşid-i Ḫudâ (1149)", "şeyḫ-i râḥil (1149)", "ḳuṭbü'l-arż (1149)" terkîbât-ı mütenevvi'aları irtiḥâl-i mürşidânelerine başḳa başḳa bulunmuş olan ma'nîdâr târîḫlerdir. Merḳad-i münevverleri baş ṭaşında masṭûr u mevcûd olan târîḫtir:

Ḥażret-i Pîr-i Hüdâ'î'ye ḫalîfe idi bu
Leẕẕet-i dünyâyı ḳaṭ'â eylemezdi ârzû

Giceler ḳâ'im güni ṣavm üzre geçdi nice yıl
Ḥaḳ budur kim râh-ı taḳvâda iderdi cüst ü cû

Murġ-ı rûḥı cennet-i Firdevs içinde ola şâd
Seyr-i bâġ-ı gülşen-i 'Adn ide dâ'im sû-be-sû

Bir elif-ḳâmet gidüp fevtinde târîḫin didi
Ḳuṭb-ı Ḥaḳ Ya'ḳûb Efendi bezm-i Ḥaḳḳ'a itdi hû (1149)

[221a] Mürşid-i müşârün ileyh 'âlim ü fâżıl, kâmil ü mükemmel, 'ârif-i esrâr-ı ṭarîḳat, vâḳıf-ı mezâyâ-yı ḥaḳîḳat, fasîḥü'l-lisân, ṭalîḳü'l-beyân bir ẕât-ı kerâmât-simât ve şeyḫ-i pesendîde-ṣıfâttılar. 'Ulûm-i 'âliye vü âliyeye ve ṭarîḳat-i 'aliyyeye nisbetleri zamânından rıḥletlerine ḳadar müddet-i 'ömr-i 'ârifâneleri tedrîs, teslîk, taḥrîr, te'lîf, 'ibâdât, ḫalḳa lüzûmu olan neṣâyiḥ-i 'âlimâne vü 'âḳilâne ile geçmiştir.

Âṯâr-ı 'Âlimâne vü 'Ârifâneleri

Mev'iẓeden meclis-i keşîreyi câmi' olmaḳ üzere 'Arabiyyü'l-'ibâre *Hediyyetü'l-vu'âẓ* isminde büyük bir eṣer-i feżâ'il-perverâneleri vardır. Ḥaḳîḳaten fâżılâne ve mü-şikâfâne yazılmış olan âṯârından Âstân-ı Ḥażret-i Pîr'de mevcûd kütüb-i nefîse ve müte'addide miyânında ziyâret edilmiştir. Yine mev'iẓeden birçoḳ mecâlis-i va'ẓı ḥâvî *Kenzü'l-vâ'iẓîn* nâmında 'Arabiyyü'l-'ibâre bir eṣer-i laṭîfleri âṯâr-ı kemâlât-şi'ârlarındandır. **[221b]** Ḫaṭṭ-ı dest-i 'ârifâneleri olan nüsḫa-i nefîse pîr-i müşârün ileyh ḥażretleriniñ âstân-ı 'ulyâları seccâde-nişîni Şeyḫ Rûşen Efendi merḥûmuñ kütüb-i mevcûdesi arasında maḥfûẓ mevḳi'-i tekrîmdi. Ṭarîḳ-ı Celvetî'niñ uṣûl ü âdâb-ı seyr ü sülûküne dâ'ir *Hediyyetü's-sâlikîn* nâmında Türkçe bir eṣer-i ḥaḳâyıḳ-perverânelerini sâlikân-ı ṭarîḳata yâdgâr etmişlerdir. Ḫaṭṭ-ı dest-i şeyḫâneleri olan nüsḫa müşârün ileyh Şeyḫ Rûşen Efendi'niñ nezdinde maḥfûẓdu. Pîr-i ṭarîḳat ve reh-nümâ-yı ehl-i ḥaḳîḳat olan 'Azîz Maḥmûd-ı Hüdâ'î *ḳaddesa'llâhu esrârehu'l-Bâḳî* ḥażretleriniñ:

Ezelden ʿaṣḳıle biz yāna geldik
Ḥaḳīḳat şemʿine pervāne geldik

Tenezzül eyleyüp vaḥdet ilinden
Bu keṩret ʿālemin seyrāna geldik

Geçüp fermān ile bunca ḥavālim
[222a] Gezerken ʿālem-i insāna geldik

Fenā buldı vücūdı fānī muṭlaḳ
Bıraḳdıḳ ḳaṭre-i ʿummāna geldik

Geçüp āḫir bu keṩret ʿāleminden
Hüdā'ī ḫalvet-i Sulṭān'a geldik

Nemiz ola Ḫudāyā saña lāyıḳ
Hemān bir luṭfile iḥsāna geldik

Umarız ireriz bāḳī ḥużūra
Civār-ı Hażret-i Raḥmān'a geldik

nuṭḳ-ı faḫīmāneleriniñ bālādan iʿtibāren maḫlaṣ-ı ʿulyāları olan *Müfred*'e ḳadar beş beytini şerḥ edip *Lemʿa-i nūrāniyye* tesmiye buyurdu. Yine ʿArabiyyü'l-ʿibāre yüz ṣaḥīfeden ʿibāret *el-Vesīletü'l-ʿuẓemā ilā Ḥażreti'n-Nebiyyi'l-müctebā* nām-ı muʿaẓẓamı ile benām bir eṩer-i kemālāt-ittisāmı vardır. **[222b]** Bu eṩer-i ʿārifāne altı bāb üzerine ibtinā'en te'līf olunup bāb-ı evvel feżā'il-i ṣalavāt-ı şerīfe ḥaḳḳında şeref-sünūḥ ve ṣudūr buyurulan eḥādīṩ-i celīleye, bāb-ı ṩānī fevā'id-i ṣalavāt-ı şerīfeye, bāb-ı ṩāliṩ ṣalavāt-ı şerīfeniñ şerefdār olan mevāżiʿine, bāb-ı rābiʿ ṣalavāt-ı şerīfe ḥaḳḳında olan ḥikāyāt-ı muḳaddeseye, bāb-ı ḫāmis fevā'id-i müteʿalliḳa-i ṣalavāt-ı şerīfeye, bāb-ı sādis seyyidü'l-enbiyā ve senedü'l-aṣfiyā *ʿaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalavāt ve ezka't-teḥāyā* Efendimiz ḥażretleriniñ muʿcizāt-ı celīle-i ḥażret-i nebeviyyet-penāhilerine dā'ir mülaḫḫaṣ ve laṭīf ʿibārāt-ı fāżılāne ile taḥrīr ü te'līf buyurulmuş bir eṩer-i naẓar-rübādır. Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī'niñ *Tecelliyāt* ismiyle tedvīn buyurduḳları eṩer-i ġavṩī-şiʿārīleri muḳaddimesinde baʿżı ilḫāḳāt-ı ʿārifāneleri vardır. ʿArabiyyü'l-ʿibāre ile bir cüz' miḳdārı *Ḫülāṣatü'l-beyān fî meẕhebi'n-Nuʿmān* ismiyle neşrettikleri risāle-i ʿālimāne **[223a]** vü ḥakīmāneleri

müşâheddir. Sûre-i celîle-i Ḳur'âniyyeden, *Sûre-i Yûsuf 'aleyhi's-selâm*a mütefenninâne, mürşidâne bir tefsîr-i şerîf yazmışlardır. Bu eşer-i mebrûküñ itmâmı 1144 târîḫindedir. Mü'ellefât-ı mürşidâneleriniñ her biri feżâ'il ü kemâlât-ı şeyḫânelerine bi'l-vücûh delâ'il-i kâfîdir. 'Afvî maḫlaṣıyla laṭîf-i ilâhiyyât ve eş'âr-ı mürşidâneleri mütedâvildir. Müzeyyen eşyâ-yı ḳadîmeden olaraḳ bir 'aded ṣadef çekmeceleri, ḥażret-i âstân-ı vâlâlarında mü'ellefât-ı mürşidâneleri miyânında 1309 târîḫine ḳadar mevcûddu.

Silsile-i Ṭarîḳatları

Şeyḫ Ya'ḳûb Efendi ḥażretleri Pîr Ḥażret-i Hüdâ'î âstân-ı vâlâları seccâde-nişîni Bilecikli Şeyḫ 'Oṯmân Efendi ḥażretlerinden, onlar ḳuṭb-ı Yezdânî Şeyḫ 'Alî es-Selâmî ḥażretlerinden, onlar ḳuṭbü'l-muḥaḳḳiḳîn Ẕâkir-zâde Şeyḫ 'Abdu'llâh Efendi ḥażretlerinden, müşârün ileyh de **[223b]** maḳâm-ı Ḥażret-i Pîr'de seccâde-nişîn-i kemâlât-ḳarîn olan ġavṯ-ı erbâb-ı ḥaḳîḳat, re'îsü'l-ḫulefâ Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden müşârün ileyh ḥażretleri de pîr-i ṭarîḳat, ser-levḥa-i aṣḥâb-ı Celvet olan melce'ü'l-kâmilîn, merci'ü'l-'ârifîn eş-Şeyḫ 'Azîz Maḥmûd-ı Hüdâ'î *ḳaddesa'llâhu esrârehu'l-Bâḳî* ḥażretlerinden nisbet ve tekmîl-i ṭarîḳat buyurdular. *Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehum*. **[224a]**

Şeyḫ Veliyyü'd-dîn Efendi {Ümmî Sinân Dergâhı Şeyḫi}

Ḥażret-i Ḫâlid'de Pîr Ḥażret-i Ümmî Sinân Dergâhı'nıñ şeyḫi, ṭarîḳ-ı Sinânî ricâlinden Şeyḫ Veliyyü'd-dîn Efendi ḥażretleri. Ṭarîḳ-ı Ḫalvetî'den teşa"ub eden ṭuruḳ-ı 'aliyyeden ṭarîḳ-ı Sinânî'niñ mü'essisi olan ġavṯ-ı Yezdân, İbrâhîm Ümmî Sinân *ḳaddesa'llâhu esrârehu'l-Müste'ân* ḥażretleriniñ ḥafîdleri ḳıdvetü'l-vâṣılîn eş-Şeyḫ Ced Ḥasan Efendi ḥażretlerinden ṭarîḳ-ı Sinânî erkânı üzere müntesib ü müstaḫlif olan ẕevât-ı kirâmdandır. Eyüblüdür. Müşârün ileyh Ümmî Sinân ḥażretlerinden kesb-i feyż eden 'ârifândan ve ekâbir-i Sinâniyye'den Naṣûḥ Dede ḥażretleriniñ Ḥażret-i Ḫâlid civâr-ı füyûżât-medârında Dökmeciler Maḥallesi'nde vâḳi' tekyesinde müddet-i vâfire ṭarîḳatı uṣûlünü icrâ eyledi. İrtiḥâli 1149 târîḫindedir. Pîr-i ṭarîḳatları olan Ḥażret-i Ümmî Sinân'ıñ o tekyeniñ dâḫilinde kâ'in türbe-i muḳaddeselerinde ḳadem-i mükerrem-i pîrâneleri cânibinde eslâf u aḫlâfı arasında defindir. **[224b]** Erbâb-ı zühd ü ṣalâḥtan bir ẕât-ı meḥâsin-ṣıfâttır.

Şeyḫ Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi {Cum'a Vā'iẓi}

Pīrī Paşa Cāmi'i cum'a vā'iẓi müteḥayyizān-ı meşāyiḫ-ı Ḳādiriyye'den Şeyḫ Ḥāfıẓ Efendi ḥażretleri. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Ulyā'da Meḥemmed Efendi derler bir ẕātıñ ṣulbünden tevellüd etti. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī, 'uẓemā-yı meşāyiḫ-ı vāṣılīninden Şeyḫ Mışrī ḥażretleriniñ meşāhīr-i müstaḫlifīninden Yoğurtçular şeyḫi 'unvānıyla ma'lūm olan ḫaṭṭāṭ Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden ṣülüṯ ve nesḫ yazılarını yazıp ketebe almaḳ imtiyāz-ı ḫaṭṭāṭāna maẓhar oldu. Bu ẕāttan ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye erkānı vechile müntesib oldu ise de merātib-i seyr ü sülūkü itmām etmeden şeyḫi ḫalvet-ḫāne-i beḳāya intiḳāl etmekle ṭarīḳ-ı Ḳādirī-yi Eşrefī ricālinden ve Ḥażret-i Eşref-zāde aḥfād-ı kirāmından ḳuṭb-ı sālikīn Şeyḫ 'İzzü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden itmām-ı erkān-ı ṭarīḳatla istiḫlāf eylemişti. Sulṭān Aḥmed Ḫān civārında Naḫılbend Maḥallesi'nde ḫānesinde müṭāla'āt **[225a]** u 'ibādāt ile işti'ġāl eder, Ẕeyrek ḳurbünde Pīrī Paşa Cāmi'-i Şerīfi'nde hafta günlerinde va'ẓ u teẕkīr eylerdi. Bu ḥāl-i 'ālimāne vü nāṣıḥāne ile 'ömr-i mürşidānelerini geçirdiler. 1149 Receb'iniñ on beşinci günü tekyegāh-ı 'uḳbāya gitti. Cesedi Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi nām maḥall-i ma'rūfta kā'in maḳābir-i vesī'anıñ bir ṭarafında defīndir. Ḥarekāt-ı şeyḫāne ile muttaṣıf 'ālim ü 'āmil ekṣer-i 'ulūmdan behredār bir ẕāt-ı cāmi'ü'l-ḫaṣā'ildi. Bu ẕātıñ ibtidāki mürşidi olan Yoğurtçular şeyḫi Muṣṭafā Efendi Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de doğmuştur. Ḥażret-i Mışrī'niñ ḫulefā-yı 'ārifānelerinden ve meşāhīr-i ḫaṭṭāṭīndendir. Çatladı Ḳapı'da mīri Yoğurtçular'ınıñ kār-ḫānesi ḳurbünde sākin olmasıyla Yoğurtçular Şeyḫi diye zebān-zed olmuştur. İrtiḥāli 1127'dedir. Ḫalvet-ḫāne-i ḳabri Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed'iñ ilerisinde Dereler Mescidi civārında şerīf-i mezār-ı lāmi'ü'l-envārı muḳābilindedir. **[225b]**

Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi {Vezneciler}

Vezneciler'de Keşfī 'Oṣmān Efendi Tekyesi'niñ şeyḫi ṭarīḳ-ı Celvetī eṣlaḥ-ı ṣuleḥāsından Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi. Dār-ı Ḫilāfet-i 'Aliyye'niñ bir cihetinden neş'et etmiştir. Ṭarīḳ-ı Celvetī'niñ mü'essisi olan ġavṣ-ı Ṣamedānī Pīr 'Azīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Ālī* ḥażretleriniñ āstān-ı 'ulyā-yı pīrānelerinde seccāde-nişīn olan e'āẓım-ı evliyā'u'llāhtan Şeyḫ Cennet Efendi ḥażretleriniñ mükemmilīn-i müteḫalliḳīninden, 'urefā vü ṣuleḥā-yı Celvetiyye'den mübārek bir ẕāttır. İstanbul'da Sulṭān

Bāyezīd Ḫān ve Şeh-zāde Cāmi'leri miyānında Vezneciler nām mevḳi'de Celvetī Tekyesi binā ve o tekyede pek çoḳ sene ṭarīḳatı āyīnini icrā eden ḳuṭb-ı muḥaḳḳiḳīn Niksarī Şeyḫ 'Oṣmān-ı Keşfī Efendi ḥażretleriniñ müstaḫliflerindendir. Mürşidi müşārün ileyh 1132'de celvet-ḫāne-i 'uḳbāya 'āzim olmalarıyla maḳāmlarında meşīḫat etmiş ve 1149 Ṣa'bān'ınıñ yigirmisi tārīḫinde tevḥīd-ḫāne-i beḳāya naḳleylemiştir. **[226a]** Maḫdūm u ḫalīfesi Aḥmed Efendi o tekyeye şeyḫ olup 1162'de tekyegāh-ı beḳāya dāḫil olmuştur.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Fındıḳlı Tekyesi Şeyḫi}

Fındıḳlı Tekyesi şeyḫi, ṭarīḳ-ı Sünbülī meşāyiḫinden Meḥemmed Efendi. İstanbulludur. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ṯāliṯ ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatları, müteḥayyizān-ı müstaḫdimīninden ve baḥriyye ümerā-yı benāmından 'Arab Aḥmed Paşa'nıñ zevcesi Perīzād Ḫātūn'uñ 1008 tārīḫinde yaptırdığı Sünbülī Tekyesi'niñ şeyḫi 'āşıḳān-ı mürşidān-ı Sünbüliyye'den Ḥüseyn Dede ḥażretleriniñ ḫulefāsındandır. Pīr-i dānişlerinden Şeyḫ Muṣṭafā Efendi'niñ 1140'da irtiḥālinde o tekyeye seccāde-nişīn olmuş ve 1149'da sünbülistān-ı beḳāya naḳleylemiştir. Tekyeniñ ḳarşısında o tekyeniñ meşāyiḫ-ı sālifīninden ve ṭarīḳ-ı Sünbülī e'āẓımından ḳuṭbü'l-mürşidīn eş-Şeyḫ Keşfī Ca'fer Efendi *ḳuddise sirrahu* ḥażretleriniñ medfen-i şerīfleri ḳurbünde eslāfından ba'ż ẕevātıñ arasında defīn-i ḫāktir. **[226b]** O dergāhta seccāde-nişīn bulunan Şeyḫ 'Abdü'n-nebī Efendi ḥażretleri müşārün ileyh Keşfī Ca'fer Efendi ḥażretleri ile yanlarında medfūn olan pederi ve 'imāret şeyḫi Aḥmed Efendi'niñ ḳabri üzerine 1186'da kārgīr bir türbe binā etmişti. Ṣāḥib-i terceme Şeyḫ Meḥemmed Efendi'niñ ḳabri işbu türbeniñ dīvārından biraz ḫāricde ḳalmıştı. Ṭarīḳ-ı Sünbülī 'āşıḳlarından ḫoş bir ẕāt olup ṭarīḳatta ḫaylī neş'eli, iḳtidārlı dervīş yetiştirmiş, kendisini bilenleriñ ḥüsn-i ẓannını ḳazanmış bir mürşid-i aḥsenü'l-mesālikti.

Şeyḫ 'Oṣmān Efendi {İdrīs Köşkü Şeyḫi}

İdrīs Köşkü şeyḫi. Ḥażret-i Ḫālid civārında İdrīs Köşkü nām maḥall-i dil-güşāda kā'in tekyeniñ şeyḫiydi. 1149'da tekyegāh-ı 'uḳbāya gitti.

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi {'Uşşâḳī}

Ṭarīḳ-ı 'Uşşâḳī meşâhīr-i meşâyiḫinden. **[227a]** Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'den teşa"ub eden ṭuruḳ-ı 'aliyyeden Pīr Ḥüsâmü'd-dīn-i 'Uşşâḳī *ḳuddise sirrahu'l-Bâḳī* ḥażretlerine mensūb olan ṭarīḳ-ı 'Uşşâḳī'niñ 'âşıḳān-ı mürşidānından 'âbid ü zâhid bir ẕāt-ı şerīftir. Dārü'l-Ḫilâfeti'l-'Aliyye'de seccâde-nişīn olan meşâyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirāmdandır. Ḫalvet-ḫâne-i beḳâya gittiği 1149'dadır. Ḥażret-i Ḫâlid ile Edirneḳapısı arasında Otaḳçılar'da Sulṭân 'Oṯmân Ḫān-ı Ṯâliṯ ḥażretleriniñ âṯâr-ı ḫayriyyelerinden olan dergâh-ı şerīfiñ ḳarşısında Aḳtürbe Ḫarābesi'niñ üst ṭarafındaki ḫāmūşânda cesedi defīndir.

eş-Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd Efendi

Ḥażret-i Sivasī Dergâh-ı Şerīfi seccâde-nişīni, ḳıdvetü'l-mürşidīn Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd Efendi ḥażretleri. Firdevs-âşyān, Sulṭân Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ binā ve iḥyā buyurduḳları cāmi'-i feyż-lāmi'e ibtidā cum'a vā'iẓi ta'yīn buyurduḳları ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī e'āẓımından, ḳuṭb-ı kāmilān Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī *ḳaddesa'llāhu te'ālā* **[227b]** *esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ maḫdūmları Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādeleri olan mesbūḳu't-terceme Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ necli**[dir]**. Dār-ı Ḫilâfet-i 'Aliyye'de tevellüd etmişlerdir. İntisāb u tekmīl-i ṭarīḳat etmeleri pederleriniñ meşīḫatından beri o tekyede bulunan ḳıdve-i sālikān u 'ārifândan ve ṭarīḳ-ı Şemsī, ḳudemā-yı şüyūḫundan Dramalı Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerindendir. 1143'te pederleri müşārün ileyhiñ intiḳāllerinde Sulṭân Selīm-i ḳadīm civārında Ḫażret-i Yavṣī, Ḫażret-i Sivasī dergâh-ı feyż-penāhınıñ meşīḫatı, 'uhde-i 'ārifânelerine tevcīh olundu. Ḫalvet-ḫâne-i Ḥayy u Bāḳī'ye naḳlleri 1149 tārīḫindedir. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da cedd-i a'ẓamları eş-Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri ḳapısınıñ ḫāricinde müte'alliḳātı olan meşâyiḫ-ı kirām miyānında mütevārīdir. 'Ulemā-yı a'lāmdan Çeşmī-zādelerden Vaḳ'a-nüvīs Reşīd Efendi'niñ tārīḫ-i nefāset-perverānesidir: **[228a]**

Olmışıken tekye-i pür-feyż-i Sivāsī'de şeyḫ
Ḫānḳāh-ı bī-beḳādan döndi bu ẕāt-ı ferīd

Hātif-i ġaybī didi tārīḫ-i sāl-i rıḥletin
Cilvegāhuñ gülşen-i cennet ola 'Abdü'l-mecīd (1149)

ʿĀlim ü ʿārif-i pür-maʿārif, aḫlāḳ-ı maḳbūle, eṭvār-ı memdūḥa ile muttaṣıf, munṣif, ʿulüvvü'l-himem, ebu'l-kerem bir ẕāttılar.

es-Seyyid eş-Şeyḫ ʿAlī Efendi

Sulṭān Aḥmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi cumʿa vāʿiẓi efāżıldan Amasyalı-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri. Amasya'nıñ ʿulemā-yı aʿlāmından bir ẕāt-ı nāmdārıñ oğlu olmakla ḫavāṣṣ u ʿavām arasında Amasyalı-zādelik [ile] ḳarīn-i iştihār u iʿtibār olmuşlardır. Vilādetleri Amasya'dadır. Eʿālī-yi esātīẕiñ mecālis-i ʿilmiyyelerinden istikmāl-i kemāl ederek mümtāzü'l-emṣāl **[228b]** olmuştur. Ṭop-ḫāne'de Ḳarabaş Tekyesi'niñ şeyḫi ʿurefā-yı vāʿiẓīnden ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden Ḥüseyn Efendi'niñ 1129 Ẕi'l-ḥicce'sinde vefātıyla yerine Orta Cāmiʿi cumʿa vaʿiẓıyyesine taʿyīn buyuruldu. Sulṭān Bāyezīd Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīfleri cumʿa vāʿiẓi, ṭarīḳ-ı Celvetī ecille-i şüyūḫundan Ẕākir-zāde Şeyḫ ʿAbdü'l-vehhāb Efendi ḥażretleriniñ 1133 Receb'inde irtiḥālinde selāṭīn-i ʿiẓām-ı ʿOṯmāniyye ḥażarātınıñ iḥyā buyurduḳları cevāmiʿ-i nūrāniyyet-sevāṭıʿıñ eyyām-ı cumʿa vāʿiẓleri silsilesinde Yeñibāġçeli Çelebi Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'niñ yerine Ḥażret-i Ḫālid Cāmiʿ-i Şerīfi'niñ cumʿa vaʿiẓıyyesi ḫıdmetine nā'il oldular. 1147 Rebīʿü'l-evvel'inde yine Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'niñ yerine Sulṭān Aḥmed Ḫān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i laṭīfi cumʿa vaʿiẓıyyesi ile tesrīr ve feżā'il-i ʿilmiyyeleri taḳdīr buyuruldu. 1149 Ẕi'l-ḥicce'siniñ yigirmisinde kürsī-yi beḳāya naḳlleri vuḳūʿ buldu. **[229a]** Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed'den ve ilerisinde Dereler Mescidi öñünden İbrāhīm Ağa Çayırı'na Saraçlar Çeşmesi'ne tevāṣül eden cāddeniñ ṣol ṭarafında vāḳiʿ cesīm ḳabristānıñ Saraçlar Çeşmesi'ne pek yaḳın olan cihetinde cāddeden biraz içeride Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed Ḫān Cāmiʿ-i Şerīfi imāmı ʿArab-zāde Emīn Efendi ve eṭibbā-yı şehriyārīden ve müderrisīnden Bendirekli Meḥemmed Efendi ve oğlu ser-ṭabīb ḥażret-i şehriyārī Saʿīd Efendi ḳabrleri ḳarībinde defīndir. Amasyalı-zāde Efendi niḥrīr-i bī-naẓīr, fāżıl-ı meḥāsin-semīr, evṣāf-ı ʿālimāneyi cāmiʿ bir şeyḫ-i rūşen-żamīrdiler.

[229b] Tācdārān-ı teʿālī-iḳtirān-ı āl-i ʿOṯmān ebbeda'llāhu salṭanatehu ve ḫalleda'llāhu mülkehu ilā-āḫiri'd-devrān ḥażarātınıñ ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeye ve erbābı olan ʿulemā-yı aʿlāma ve ṭuruḳ-ı ʿaliyyeye ve erbābı bulunan

meşāyiḫ-ı kirāma ve sā'ir ehl-i fünūn u ṣanāyi'e ve ḫayrāt u ḥasenāt ve i'mārāt u i'mālāt ve envā'-ı teraḳḳiyāt ve bilād u 'ibād ḥaḳlarında menāfi'-baḫş olacaḳ umūr-ı mütenevvi'aya secāyā-yı 'ulviyyāt-intimā-yı ḫilāfet-penāhīleri muḳteżā-yı 'ālīsince meyl ü maḥabbet ve dā'imā maḳāṣıd-ı ḫayriyye-i şāhānelerініñ mertebe-i ḥuṣūl-i vuṣūlüne luṭf u 'ināyet buyurmaḳta olduḳlarını bińlerce meşhūrāt-ı 'ālem-pesendāne bildirmektedir. Tācdārān-ı müşārün ileyhim ḥażarātından Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṯāliṯ ḥażretleri 1139 tārīḫinde Üsküdar'da dārü'ṭ-ṭıbā'ayı teşkīl ve orada ṭab' u neşredilecek kütüb-i mütenevvi'ayı tertīb birle āyāt u eḥādīṯ-i celīle vü fürū'ātı olan 'ulūm-i mübeccele ve sā'ir kütüb-i muḳaddeseden mā-'adā ṭab' olunacaḳ kitāblar için 'ulemā vü meşāyiḫ-ı kirāmdan ve evżā'-ı teraḳḳiyāt-perveräneyi ḥā'iz ẕevātından otuz ḳadar **[230a]** fużalādan mürekkeb bir meclis te'sīs buyurdular. Ẕevāt-ı müşārün ileyhimin veẓā'ifi de te'līf, terceme, tedḳīḳ, taṣḥīḥten 'ibārettir. O meclis-i kemālāt-enīse me'mūr buyurulan otuz ẕāttan birisi Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ cāmi'-i şerīfleri cum'a vā'iẓi ẕikri mesbūḳ 'Arab-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi ḥażretleridir. Birisi de bu terceme-i ḥāliñ ṣāḥibi olan Amasyalı-zāde Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleridir. 'Alī Efendi īfā-yı veẓā'if-i niḫrīräneye müdāvemet buyurduḳları eṣnāda *'Iḳdü'l-cümān fī Tārīḫ-i Ehli'z-Zamān* nām tārīḫ-i nefāset-ittisāmıñ lisān-ı 'Arabī'den Türkçeye tercemesine me'mūr ve maṭlūb-ı 'ālī vechile itmām-ı me'mūriyyete ḥüsn-i muvaffaḳ olmuşlardı. **[230b]**

Ḥāfiẓ Muṣṭafā Efendi {Ya'ḳūb-zāde}

Ya'ḳūb-zāde İmāmı, ṭarīḳ-ı Celvetī 'urefāsından meşhūr Şeyḫ Ḥāfiẓ Efendi. Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṯāliṯ ḥażretleriniñ 'aṣr-ı hümāyūnları 'ulemāsından ve mevālīden Ya'ḳūb-zāde Muṣṭafā Efendi'niñ Silivriḳapısı ḳurbünde Yayla'da inşā-kerdesi olan mescid-i şerīfte çoḳ vaḳt imām-ı benām olmuş, maḥāfil-i fużalāda liyāḳati, ḥüsn-i ṣıytı işitilmişti. *Ḳur'ān*-ı celīlü'ş-şāna mensūb olan fünūn-ı şerīfede ve 'ulūm-i mütedāvilede ḳudretli ẕātlardandır. Ṭarīḳ-ı Celvetī'den de nisbet-i 'āṣıḳānesi vardır. Miḥrāb-ı beḳāya intiḳāli 1149'dadır. Ṭopḳapısı ḫāricinde bir ṣırada olan üç ḳıṭ'a ḳabristāndan orta yerdeki ḳabristānıñ Maltepe'ye yaḳın ṭaraflarında Şeyḫler Mezāristānı ḳurbünde mestūr u maḳbūrdur. **[231a]**

Şeyḫ ʿİlmī Efendi

Berber-zāde nāmıyla ser-efrāzdır. ʿİlmi ile ʿāmil olan meşāyiḫ-ı benāmdandır. 1149'da kitāb-ı ʿömrü itmām eylemiştir. Medfeni Oḳmeydānı civārında Doymazdere Maḳberesi'niñ müteferriʿātından bulunan Darı Deresi cihetinde Ayaṣofya-i Kebīr Cāmiʿi'niñ cumʿa vāʿiẓi fāżıl-ı meşhūr Fāżıl Süleymān Efendi ḥażretleriniñ ve meşāhīr-i ʿulemādan Moravī-zādeleriñ ḳarībindedir.

ʿAlī Baba

Cezāyirlidir. Ṭarīḳ-ı Bektāşī mürşidānından bir ẕāttan istifāża eden ḥāl ü kemāl erbābındandır. Efāḫim-i ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye'den Pīr Emīr-i Buḫārī *ʿaleyhi taḳdīsü'l-Bārī* ḥażretleriniñ Edirneḳapısı ḫāricinde vāḳiʿ dergāhlarında ḫaylī sene ḥücre-nişīn olmuş ve 1149 tārīḫinde ḥücre-i beḳāya intiḳāl eylemiştir. Ḥücre-i medfen-i ʿāṣıḳānesi o civār-ı raḥmet-medārdadır. Müsinn ü mübārek bir ẕāttır. **[231b]**

Şeyḫ Żiyā'ü'd-dīn Efendi

Ṭarīḳ-ı Nakşibendī ʿāriflerinden Şeyḫ Żiyā'ü'd-dīn Efendi ḥażretleri. Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye'de vücūda gelmişlerdir. Ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye, ḳudemā vü fużalā-yı meşāyiḫ-ı kirāmından ʿārif ü āgāh vāṣıl-ı ila'llāh bir ẕāt-ı şerīftir. Dārü's-salṭana'da müddet-i vāfire tedrīs ü teslīk ile ḳulūb-ı ʿāṣıḳīni tenvīr buyurmuştur. Ḫānḳāh-ı beḳāya vuṣūlleri 1149 sālindedir. Medfen-i münevveri Edirneḳapısı ḫāricinde Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī dergāh-ı şerīfleri ḳarşısında meşāhīr-i mü'ellifīnden İbrāhīm Çelebi *ʿaleyhi raḥmetü'l-celī* ḥażretleriniñ türbe-i meşhūr u mebrūkleri cānib-i ḳademindedir.

Şeyḫ ʿAlī {Baġdād}

Baġdād kibār-ı meşāyiḫinden ve müteʾaḫḫirīn-i ʿārifīnden Pendencī Şeyḫ ʿAlī ḥażretleri. Baġdādlıdır. O beldeniñ meşāhīr-i meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmından ve kemālāt ü kerāmāt ṣāḥibi olan ẕevāt-ı ʿāliyeden bir şeyḫ-i muvaḳḳardı. **[232a]** 1150'de tekyegāh-ı ʿAdn'e rıḥletleri vuḳūʿ buldu. Ġavṯ-ı kümmelīn, ferd-i ekmelīn Sulṭān ʿAbdü'l-ḳādir-i Geylānī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'ṣ-Ṣamedānī* ḥażretleriniñ nām-ı faḫīmānelerine nisbet ile şöhret bulan maḥallede tedfīn edilerek merḳad-i mebrūkleri ziyāretgāh olmuştur. "Şeyḫü'd-dehr (1150)", "şeyḫ-i aṣḥāb-ı ḳulūb (1150)" terkībleri başḳa başḳa tārīḫlerdir.

Şeyḫ Muḥammed ʻUḳayle

Ṭarīḳ-ı Ḳādirī ʻuẓemā-yı meşāyiḫinden ve küberā-yı fużalādan Şeyḫ Muḥammed ʻUḳayletü'l-Mekkī ḥażretleri. Şeyḫ Muḥammed ʻUḳayle bin Aḥmed bin Saʻīd Ebū ʻAbdu'llāh Şeyḫ Cemālü'd-dīn. Vilādetleri Mekke-i Mükerreme'de vāḳiʻ oldu. Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn eʻālī-yi efāżılından Şeyḫ ʻAbdu'llāh ibn Sālim el-Baṣrī, Şeyḫ Şihāb Aḥmed ibn Muḥammed en-Naḫlī, Şeyḫ Bedr Ḥasan ibn ʻAlī-yi Uceymī, Şeyḫ Tācü'd-dīn ibn Aḥmed ed-Dehhān, Şeyḫ Ḥüseyn ibn ʻAbdu'r-raḥīm el-Mekkī **[232b]** Şeyḫ Şihāb Aḥmed ibn Muḥammed ed-Dimyāṭī, el-meşhūr bi-İbn ʻAbdü'l-ġanī ḥażarātınıń ḫalḳa-i tedrīs-i feżā'il-penāhīlerinden ʻulūm-i ʻāliye vü āliyeyi tedrīs ü taḥṣīl ettiler. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī, ekābir-i meşāyiḫinden ʻumdetü'l-ʻārifīn es-Seyyid eş-Şeyḫ Muḥammed ibn ʻAlī el-Aḥmedī ve es-Seyyid eş-Şeyḫ ʻAbdu'llāh ibn ʻAlī bā-Ḥüseyn es-Saḳḳāf ḥażarātından nisbet ve tekmīl-i erkān-ı ṭarīḳat eyleyip müşārün ileyh Şeyḫ ʻAbdu'llāh ḥażretlerinden aḫẕ-ı ḫilāfetle bekām oldular ve o ṭarīḳ-ı füyūżāt-refīḳiń yine küberāsından Şeyḫ Ḳāsım bin Muḥammed el-Baġdādī ve Şeyḫ Muḥammed Ebi'l-mevāhib ibn ʻAbdü'l-bāḳī ḥażarātından ṭarīḳ-ı Ḳādirī ḫırḳasını telebbüs eylediler. Dār-ı Ḫilāfet-i ʻAliyye'de Dımışḳ-ı Şām'da, ʻIrāḳ'ta bi'd-defeʻāt ṭavaṭṭun u ḳarār etmelerinden nāşī ẕāt-ı ʻārifānelerinden pek çoḳ ʻāşıḳīn ü muḥibbīn aḫẕ-ı nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat ve istifāża-i dā'ime ederek beyne'l-meşāyiḫ ḥā'iz-i iḫtifālāt oldular. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī icāzet-nāmelerine ẕāt-ı āgāhīleri ser-levḥa ve vāsıṭa-i teselsül oldular. Tavaṭṭun ettikleri maḥallerde neşr-i erkān-ı ṭarīḳat ettikleri gibi tedrīs-i ʻulūm-i mütenevviʻaya **[233a]** daḥi ṣarf-ı himmet buyurdular. Evāḫir-i ʻömr-i ʻārifānelerinde Şām'da Çaḳmaḳiyye Medresesi'nde ḫaylī zamān ʻālimāne vü ʻārifāne tedrīs-i ʻulūm ettikten ṣoñra Mekke-i Mükerreme'ye ʻazīmet ve 1150 sālinde tekyegāh-ı Ḥayy u Naʻīm'e rıḥlet buyurdu. Medfen-i mebrūk-i mürşidāneleri Muʻallā ḳabristān-ı muʻaẓẓamındadır. Şeyḫ ʻUḳayletü'l-Mekkī ḥażretleri ʻulūm-i mütenevviʻa vü mütedāvileniń ekṣerīsine vāḳıf ādāb u esrār-ı ṭarīḳat-i ʻaliyyeyi bi'l-vücūh ʻārif, ḫaṣā'il-i ʻārifāne vü kemālāt-ı şeyḫāneyi cāmiʻ, ḫalūḳ, ṣadūḳ, naṭūḳ, vāṣıl-ı ila'llāh olan zümre-i celīleden maʻdūd bir ẕāt-ı meḥāsin-ālūddular.

Ḥażretiñ Āṣār-ı Kemālāt-niṣārları

Faḫr-i ʿālem *ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem* Efendimiz ḥażretleriniñ mevlid-i füyūżāt-mevrid-i Ḥażret-i nübüvvet-penāhīleri, *el-Fevā'idü'l-celīle fī müselselātihi*, **[233b]** *el-Mevāhibü'l-cezīle fī merviyyāti'l-faḳīr Muḥammed ibn Aḥmed ʿUḳayle*, *ʿIḳdü'l-cevāhir fī Selāsili'l-ekābir*, *Hediyyetü'l-aḫlāḳ ile'ṣ-ṣūfiyye fī sā'iri'l-āfāḳ*, *Ḳurretü'l-ʿayn fī Beyāni verdi'l-ḫamīs ve'l-iṯneyn.* Bunlardan mā-ʿadā ḫaylī mü'ellefāt-ı ʿārifāne vü ḥaḳāyıḳ-perverānelerini ve ḥavādiṯāt-ı mütenevviʿayı şāmil bir ʿaded tārīḫini ʿālem-i erbāb-ı ʿulūma yādgār buyurdular.

Şeyḫ İsḥāḳ Efendi {Burusa}

Burusa'da Ḥażret-i Emīr āstān-ı ʿulyāları seccāde-nişīni ʿārifīnden Şeyḫ İsḥāḳ Efendi ḥażretleri. Burusa'nıñ ḥāvī olduğu maḥallāttan Veled-i Enbiyā Maḥallesi'niñ imāmı ʿAbdü'l-ʿazīz Efendi'niñ oğluydu. O maḥallede tevellüd etti. Ekber-i efāżıldan, ʿAyn-ı Ekber Şeyḫ Muḥammed Efendi ve İsḥāḳ Ḫˇācesi Aḥmed Efendi ḥażarātınıñ mecālis-i ders-i taḥḳīḳ-perverīlerinden nüsaḫ-ı fünūn-ı lāzımeyi görerek ʿulūm-i mütenevviʿayı telaḳḳī ederek ṭarīḳ-ı Celvetī kibār-ı meşāyiḫ-ı vāṣılīninden **[234a]** eş-Şeyḫ İsmāʿīl-i Ḥaḳḳī ḥażretlerinden inābet ve tekmīl-i ṭarīḳatla ḥażretiñ himmetlerini aḫẕ etmişti. Ṭarīḳ-ı Nūr-baḫşī efāḫiminden ġavṯ-ı maʿālī-semīr Pīr Emīr-i Kebīr *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Ḳadīr* ḥażretleriniñ Burusa'da vaḳiʿ āstān-ı pīrāneleri seccāde-nişīni Şeyḫ Ṣāliḥ Efendi ḥażretlerine ḳarābeti ve ġavṯ-ı müşārün ileyh ḥażretleriniñ evḳāf-ı şerīfelerine kitābeti olmakla müşārün ileyh Ṣāliḥ Efendi'niñ ferāġattan ẕikrolunan ḫānḳāhınıñ seccāde-i meşīḫatı 1129 tārīḫinde bu ẕāta tevcīḫ olundu. Bu ḫānḳāh-ı feyż-penāh-ı ṭarīḳ-baḫşāya mensūb tekāyānıñ āsṭānesi olmasıyla o ṭārīḳatıñ erkānını baʿżen de ṭarīḳ-ı Celvetī uṣūlünü ʿārifāne, ʿāşıḳāne icrā buyururdu. Tekyegāh-ı ʿuḳbāya intiḳālleri 1150 senesindedir. Seccāde-nişīni bulunduğu Ḥażret-i Emīr-i feḫāmet-semīr āstānesiniñ cānib-i ġarbında vāḳiʿ ḳapınıñ yaḳınındaki seddiñ üzerinde tedfīn ḳılındı. Ṣuleḥā vü ʿurefādan, mecmaʿü'l-meḥāsin bir ẕāt-ı şerīfti. **[234b]**

Şeyḫ ʿAbdü'l-ʿazīz Efendi {Baġdād}

Baġdād Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-nişīni ʿarifān-ı Mevleviyye'den Şeyḫ ʿAzīz Efendi ḥażretleri. Baġdād'da kā'in Mevlevī-ḫāne'niñ seccāde-nişīni ṭarīḳ-ı Mevlevī ricāl-i meşāyiḫinden Yaḥyā Dede ḥażretleriniñ veled-i necībidir. Memālik-i maḥrūse-i ḫilāfet-penāhī'niñ baʿżı cihetlerini bir müddet seyāḥat ve ʿulemā-yı aʿlāmdan istiḥṣāl-i kemāle himmet edip bir müddet de Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye'de oturmuştu. Ṣoñra Ḳonya'ya gidip ġavṣü'l-kāmilīn, ferdü'l-ʿārifīn Pīr Mevlāna ve mevlā el-ʿāşıḳīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretleriniñ āstān-ı ʿulyālarında uṣūlü vechile inābet ve tekmīl-i ṭarīḳat etmiş ve 1100'de pederi Yaḥyā Dede'niñ vefātında Baġdād Mevlevī-ḫānesi'niñ seccāde-i meşīḫatına taʿyīn olunmuştu. 1150'de semāʿ-ḫāne-i Ḥażret-i Maʿbūd'a nāḳil oldu. Medfen-i şerīfi o beldededir. **[235a]** Fażl u istiḥḳāḳı müsellem olan meşāyiḫ-ı benāmdan ve ḫiṣāl-i kerīme ile muttaṣıf ẕevāt-ı kirāmdan ʿArabī, Fārisī, Türkī lisānlarında da neṣr ü naẓma muḳtedirdi. Mürşid-i aʿẓam, Resūl-i efḫam, Nebiyy-i muḫterem *ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem* Efendimiz ḥażretleriniñ Miʿrāc-ı bāhirü'l-ibtihāc-ı Cenāb-ı nübüvvet-penāhīleri evṣāf-ı celīlesi ḥaḳḳında inşād ettiği ḳaṣīde-i ʿārifānesiniñ bālāsı:

Pāye-i ḳadrini derk itmege ʿāric olamaz
Ḳılsa süllem eger endīşe bu nüh eyvānı

Naʿt-i pāk-i şeh-i kevneyne ne mümkin ki ʿAzīz
Viresin ḫāme-i idrāküñ ile pāyānı

Şu ḳıṭʿa ve sā'ir eşʿār-ı ʿirfān-şiʿārı pek laṭīf ve pek rūḥlu olmakla bu maḥalde teşerrüfen ẕikredildi. Şeyḫ-i müşārün ileyhiñ irtiḥāllerinde 1151'de Ḥalebli es-Seyyid eş-Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Dede Efendi seccāde-nişīn oldu. Bir müddet ṣoñra bu ẕāt terk-i meşīḫat ederek meşīḫat-i dergāh birḳaç ẕāta **[235b]** tevcīh edildi. 1281'de Şāmlı Ḥācī Dede'ye verildi.

es-Seyyid eş-Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf Efendi

Küçük Ayaṣofya'da, Celvetī Dergāh-ı ḳadīminiñ seccāde-nişīni ṭarīḳ-ı Celvetī ʿāriflerinden Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf Efendi ḥażretleri. Mürşidü'l-ʿārifīn, melce'ü'l-ʿāşıḳīn Pīr ʿAzīz Maḥmūd-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu teʿālā esrārehu'l-Bāḳī* ḥażretleriniñ ḫulefā-yı ʿālī-menziletlerinde Filibe'de Celvetī Tekyesi'niñ seccāde-nişīn-i ekmeliyyet-ḳarīni ġavṣü'l-ʿārifīn Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn

Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmları ve pederleri gibi pīr-i müşārün ileyh ḥażretleriniñ ḫavāṣṣ-ı ḫulefā-yı ẕevi'l-iḥtirāmlarından Büyük Ayaṣofya Cāmi'-i laṭīfi'niñ cum'a vā'iẓi ve o civārda Küçük Ayaṣofya'daki Celvetī Dergāhı'nıñ seccāde-nişīni olan ḳuṭb-ı 'ārifān Filibeli Şeyḫ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniñ ferzend-i kemālātmendi Ümmīdī Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ necl-i necībidir. **[236a]** Dār-ı Ḫilāfet-i Seniyye'de tevellüd etti. 'Ulemā-yı benām ḥażarātınıñ mecālis-i mütebaḥḥirānelerinden 'ulūm-i mütedāvileyi taḥṣīl ve peder-i kemālāt-rehberi Ümmīdī Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretlerinden ṭarīḳ-ı Celvetī āyīn-i dil-nişīni vechile nisbet ve ikmāl-i ādāb-ı ṭarīḳatla aḫẕ-ı ḫilāfet eyledi. Tekyesinde bu müddetlerde tederrüs ve müṭāla'a etmek ve de'b-i ṭarīḳata sa'y eylemek ile iştiġāl ederdi. 1106 Cumāde'l-ūlā'sında pederiniñ celvet-ḫāne-i Ḥayy-ı vürūda naḳllerinde maḳām-ı mürşidānelerine münāsib görülerek Küçük Ayaṣofya'nıñ Ortancılar'da pek büyük olan meşīḫatı ile talṭīf buyuruldu. Selāṭīn-i 'iẓām-ı 'Oṯmāniyye ḥażarātınıñ efkār-ı 'āliye-i ḫilāfet-penāhīleri bi'l-cümle 'ulemā-yı a'lām ve meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḥtirām ḥażarātınıñ iltifāt u mu'āmelāt-ı ehl-nüvāzī vü kemālāt-perverīleri ile mültefit ü mesrūr buyurulmaları ḫuṣūṣlarına maṣrūf ve münḥaṣır olmasıyla Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf Efendi de 'ulemā ve meşāyiḫ-ı kirām miyānında du'āsı alınacaḳ ẕevāt-ı benāmdan bulunmasıyla cennet-mekān Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Ṯāliṯ **[236b]** ve Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażarātınıñ ṭaraf-ı bāhirü'ş-şeref-i mülūkānelerinden mütevāliyen luṭf u iltifāta maẓhar buyurulurdu. Kendilerine teveccüh-i meşīḫattan ṣoñra o dergāh-ı feyż-penāhta ṭarīḳatı erkānını īfā ve 'ārifāne tedrīs ü teslīk ü te'līf veẓā'if-i ḥasenesini icrāya cidden sa'y-ı belīġ buyururdu. Celvet-ḫāne-i Ḥayy u Bāḳī'ye naḳlleri 1150 tārīḫindeydi. Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ civārında Çırçır Mescidi ḳurbünde Çöpçüler Soḳağı'nda ceddi Şeyḫ İsmā'īl Efendi ḥażretleriniñ ḫāneleri bāġçesinde medfen ittiḫāẕ ettikleri ṣūretā küçük, ma'nen büyük bir maḳberede müşārün ileyh ḥażretleriniñ ve pederleriniñ maḳābir-i muḳaddeseleri ḳurbünde maḳbūr u medfūn olmuşlardır. Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf Efendi ḥażretleri envā'-ı feżā'il ü kemālāt ile ma'lūm u meşhūr ve kābiren 'an kābirin ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīn ü mütebaḥḥirīni olan ẕevāt-ı ma'ālī-simāt 'idādında ma'dūd u meẕkūr, 'arīf ü ẓarīf her ṣūretle laṭīf bir mürşid-i meḥāsin-mevfūrdular. **[237a]** Kerīmeleri Rābi'a Ḫānım 'ālime

vü ʿābide ve pederlerinden müntesibeydi. Şeyḫ Efendi ḥażretlerinden ṣoñra medfenleri nezdinde tekye ḳılıḳlı ḫānede müddet-i medīde iḳāmet ve 1196 Cemāẕiye'l-evvel'inin on sekizinde celvetgāh-ı beḳāya rıḥlet etti. Ecdādınıñ merāḳıdı miyānında pederi ve şeyḫi merḥūmuñ yanında defīn ve onlar gibi raḥmet-i ilāhīye ḳarīn oldu.

Sülāleleri

Muḥsin Efendi

Filibe'de Celvetī Dergāhı şeyḫi ʿAlā'ü'd-dīn Efendi

Küçük Ayaṣofya'da Celvetī Tekyesi şeyḫi İsmāʿīl Efendi (21 Şevvāl 1052)

Küçük Ayaṣofya Celvetī Tekyesi şeyḫi Ümmīdī Aḥmed Efendi (1106 Cemāẕiye'l-evvel)

Küçük Ayaṣofya'da Ḫalvetī Tekyesi şeyḫi ʿAbdü'l-laṭīf Efendi (1150)

Rābiʿa Mollā Ḫānım (18 Cemāẕiye'l-evvel 1196)

[237b] Şeyḫ Meḥemmed Luṭfi Efendi

Maġnisa Mevlevī-ḫānesi'niñ şeyḫi Luṭfī Dede ḥażretleri. Eʿāẓım-ı Mevleviyye'den ġavṣ-ı Ṣamedānī Ferruḫ Çelebi *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-celī* ḥażretleriniñ aḥfādından Şāh Çelebi ḥażretleriniñ sıbṭ-ı ʿārifāneleri Bayrām Çelebi ḥażretleriniñ evlādından Maġnisa Ḫanḳāh-ı Mevlevī'si şeyḫi ʿAlī Naḳşī Dede Efendi'niñ veled-i maʿārifmendidir. ʿUlūm-i mütenevviʿayı taḥṣīl ettikten ve ṭarīḳ-ı Mevleviyye'den müstefīż olduḳdan ṣoñra 1140'ta Luṭfī Efendi'niñ irtiḥālinde Maġnisa Ḫānḳāhı seccāde-i meşīḫatına revnaḳ-ṭırāz olmuştu. 1137'de Peçevī ʿĀrifī Aḥmed Dede Efendi'niñ rıḥletinde Ṣadr-ı Aʿẓam Dāmād İbrāhīm Paşa bunları Dārü'l-Ḫilāfeti'l-ʿAliyye'ye daʿvet ve Yeñiḳapı Dergāhı'nıñ meşīḫatı ile talṭīf ettirdi ise de meşreb-i ṣāfīleri, kitāb müṭālaʿasına ḫalḳtan ʿuzlete mā'il olmaḳla bu meşīḫattan istiʿfā ve Maġnisa'ya ʿavdet eyleyip kendi dergāhında veẓā'if-i meşīḫatı ile ʿālimāne, ʿārifāne iştiġāl eyledi. **[238a]** Semāʿ-ḫāne-i beḳāya intiḳāli 1150'dedir. ʿUlūm-i ʿāliye vü maʿneviyyeden kemālāt-ı vāfire ṣāḥibi olan mürşidāndan

ve bi'l-vücūh meḥāsin-i aḫlāḳ ile müteḫalliḳ ẕevāt-ı kirāmdandır. Luṭfī maḫlaṣıyla eş'ār-ı laṭīfi olup cümle-i eş'ārı bir mecmū'ada mevcūd olduğu işitilmiş ise de yalñız bir beyti elde edilebilmiştir.

Vaṣla ḳaydı vaṣla māni'dür kerem-kānı Dede
Vāṣıl olur Ḥaḳḳ'a o kim mā-sivāyı terk ide

Sülāleleri

'Alī Nakşī Dede Efendi

Meḥemmed Luṭfī Efendi (1150)

'Alī Efendi (1153)

Meḥemmed Bahā'ü'd-dīn Efendi (1180)

Aḥmed Efendi (1187) Aḥmed Efendi(1198) 'Oṣmān Efendi (1246)

Muṣṭafā Efendi (1266)

[238b] Şeyḫ 'Alī Dede

Edirne Mevlevī-ḫānesi şeyḫi. Memālik-i maḥrūse-i şāhāneniñ bir ṭarafından ẓuhūr etmiştir. Ṭarīḳ-ı Mevlevī dānişverān-ı ḫulefāsından iken 1147 Ṣa'bān'ında Receb Enīs Dede ḥażretleriniñ vefātlarında Edirne Mevlevī-ḫānesi meşīḫatına ta'yīn edilmiş ve 1150'de irtiḥāl etmiştir. Mevlevī-ḫane'de defindir.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi {Kisveci Dede}

Ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmından Şeyḫ Muṣṭafā Efendi. Kisveci Dede derler. Ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī'den intisāb u istiḫlāf eylemiş, libās-ı zühd ü ṣalāḥı telebbüs etmiş, memdūḥü'l-eṭvār bir şeyḫ-i ḥaḳāyıḳ-şi'ārdı. Ḳadīmen Üsküdar'da tavaṭṭun ederdi. 1150'de kisve-i ḥayāt-ı sürīyi tārik oldu. Cesedi Üsküdar'da 'İnādiyye Tekyesi'niñ ḥarem dā'iresi ḳarşısında ve Bāġlar Meydānı'na gidecek yoḳuşuñ başında ṭarīḳ-ı Celvetī ricālinden **[239a]** Moravī Şeyḫ Ḥāmid Efendi ḥażretleriniñ türbe-i şerīfi muḳābilindedir.

Şeyḫ Dāvūd Efendi

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī fużalā-yı meşāyiḫinden ve zümre-i ʿārifīnden Şeyḫ Dāvūd Efendi ḥażretleri. Basarabya Ḳıṭʿası'nda Ṭurla Nehri'niñ kenārında Özi eyāleti sancaḳlarından Bender şehrinde aṣḥāb-ı ʿilm ü ʿamelden bir ẕātıñ ṣulbünden ʿālem-i şühūda ḳadem-niḥāde oldu. Beldesinde ve Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye'de tedrīs ile tevaġġul eden birḳaç ʿulemā-yı aʿlāmdan ʿulūm-i ʿāliye vü āliyeyi tederrüs ü taḥṣīl eyledi. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Ḥażret-i Şems-i Sivasī'den gelen şuʿbesiniñ eʿāẓım-ı ʿārifīninden ve kümmelīn-i evliyā-yı mükerremīnden Şeyḫ ʿAbdü'l-mecīd-i Sivasī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ maḫdūm u ḫalīfeleri olan Şeyḫ ʿAbdü'l-bāḳī Efendi ḥażretleriniñ ḥużūr-ı mürşidānelerinden nisbet ve ikmāl-i ṭarīḳat ederek teveccüḥāt-ı maʿālī-ġāyāt-ı ʿirfān-penāhīlerine nā'il olmuş olan mürşidīn-i kirāmdandır. **[239b]** Dār-ı Ḫilāfet-i ʿAliyye'de pek çoḳ sene tedrīs ile teşehhür eden ʿālimān u ʿārifāndandır. İkmāl-i ders-i ḥayāt etmeleri, ḫalvet-ḫāne-i beḳāya gitmeleri 1150 tārīḫlerindedir. "eş-Şeyḫü'l-maḳbūl (1150)" fiḳrası tārīḫleridir. Şeyḫ Dāvūd Efendi ḥażretleri ʿulūm-i mütedāvileyi ve esrār-ı ṭarīḳat-i Ḫalvetiyye'yi nice ẕevāta taʿlīm ü tefhīm etmişlerdir. Üsküdar'da 'İnādiyye Tekyesi'niñ şeyḫi Bandırmalı Şeyḫ Yūsuf Efendi ḥażretleriniñ büyük oğlu Ḳādirī, Şāzelī, Naḳşibendī, Celvetī ṭuruḳ-ı ʿaliyyesiniñ müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden teʾlīfāt-ı keşīre ṣāḥibi Şeyḫ Ḥāmid Efendi ḥażretleri de ẕāt-ı fāżılāneleriniñ mecālis-i ders-i taḥḳīḳ-perverīlerinden müstefīd ü müstefīż olan ẕevāttan olduḳlarını mü'ellefātında bi'l-münāsebe ẕikrediyorlar.

[240a] *Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye* nām tārīḫe ẕeylen yigirmi beş seneden beri biñlerce iḳtidārsızlığım ile cemʿ ü tesvīd edebildiğim evrāḳ-ı tārīḫīde bundan yedi māh muḳaddem vuḳūʿ bulan ḥarīḳte kitāblarım ile berāber muḥarraḳ olmaḳla pek sermāyesiz ḳaldığımı ve ʿatebe-i ʿulyā-yı ḫilāfet-penāhlarına şimdiye ḳadar taḳdīmsiz mütecāsir olduğum yigirmi beşinci cüz'üñ ḥangi ẕātıñ terceme-i ḥālinde nihāyet bulduğunu ḫāṭır-ı ʿubeydānemde muḥāfaẓa edemediğimi ʿarż ederim. Ṣafā-baḫşende-i ḳulūb-ı muvaḥḥidīn olan vilādet ve cülūs-ı hümāyūn-ı meymenet-maḳrūn-ı ḫalīfe-i ekremīleri āvān-ı füyūżāt-nişānda eşer-i maʿrūftan birḳaç cüz' taḳdīm etmeyi vecībe-i ẕimmet-i ʿubūdiyyet ʿaddettiğimden ṣaḥīḥan yigirmi altıncı cüz'den ve taḳrīben biñ raḳamından iʿtibāren ḥużūr-ı kemālāt-nüşūr-ı şehenşāh-ı efḫamīlerine ʿarż

u taḳdīme mübāşeret eyledim. Vuḳū'a gelen ḳuṣūr-ı nā-maḥṣūr-ı a'cezānemiñ 'afv-ı 'ālü'l-'āl-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhīleri ile mestūr buyurulmasını istirḥām eylerim. Ḳāṭıbe-i aḥvālde emr ü fermān veliyy-i ni'metimiz, veliyy-i ni'met-i 'ālemiyān efendimiz ḥażretleriniñdir.

Bende
Kitābī-yi Ḥażret-i Şehriyārīleri
'İṣmet Ḳulları

[240b] eş-Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Efendi {Mudanyavī}

Ṭarīḳ-ı Celvetī kümmelīn-i müte'aḫḫirīninden Mudanyavī Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleri. Pederleri kemālāt-eşerleri ṭarīḳ-ı Celvetī 'ārifān-ı şüyūḫundan Mudanyavī Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ 1145'te terceme-i ḥālleri yazıldığı ṣırada Aydos vālīsi İbrāhīm Paşa'nıñ maḫdūmları olmaḳ üzere götürülmüş ise de ṣaḥīḥī müşārün ileyh Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ pederi Mudanyavī İmām Meḥemmed Efendi onuñ pederi de Aydos maḫlaṣlı Aydoslu İbrāhīm Paşa'dır. Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Efendi ḥażretleri Mudanya ḳaṣabasında 1100 tārīḫinde tevellüd ve esātiẕe-i kirāmdan taḥṣīl ve tarīḳ-ı feyż-refīḳ-ı Celvetī erkānı üzere peder-i muḫteremlerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳatla aḫẕ-ı ḫilāfet ettikten ṣoñra pederleri ile ṭarīḳatdaş bulunan 'uẕemā-yı 'ārifāndan ḳuṭb-ı mürşidān Şeyḫ İsmā'īl-i Ḥaḳḳī ḥażretlerinden de müstaḫlif olmuşlardı. 1145'te vālidleriniñ rıḥletlerinde Mudanya'da Namāzgāh denilen mevḳi'deki dergāhıñ meşīḫatı 'uhde-i kifāyetlerine intiḳāl eyledi. Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'-i Şerīfi nezdinde 'imāretiñ yerinde Ḳapı Ağası **[241a]** Malaṭyalı İsmā'īl Ağa'nıñ eşer-i ḫayrı olan dergāhıñ 1149'da meşīḫatı münḥal olmaḳla ve ẕāt-ı 'irfān-simātları meşāyiḫ-ı ṣūfiyyeniñ ḥā'iz-i kemālāt olanlarından bulunmalarıyla o sene Dārü's-salṭana'ya da'vet ve ẕikrolunan dergāh-ı şerīf meşīḫatlerine talṭīf buyuruldular. Bir müddet mürūrunda Bāġçeḳapısı'nda vāḳi' Turḫān Ḫadīce Vālide Sulṭān ḥażretleriniñ cāmi'-i şerīfi Pāzārertesi va'iẓıyyesine ta'yīn ḳılındılar. 'Ālim ü fāżıl, aḥsenü'l-ḫaṣā'il, laṭīf ü ẓarīf, ḫoş-ḥāl bir veliyy-i ṣāḥib-kemāldiler. Celvet-ḫāne-i Ḥażret-i Bāḳī'ye naḳlleri 1164 Şevvāl'iniñ ibtidāki gecesidir. Ḫalīfe-i zamān, Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażretleri ṣalāt-ı 'ıyd-ı fıṭrı edā için cedd-i emcedleri Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ

cāmi'-i laṭīflerine ālāy ile 'azīmet ederler iken ḥażretiñ na'ş-ı feżā'il-nakşı Ayaṣofya Cāmi'i'niñ ṭuğla mināre ṭarafındaki ḳapışınıñ yanında bulundurulmaḳtaydı. Su'āl buyurulup ḥażret-i şeyḫ olduḳları 'arż olunmaḳla namāzınıñ 'avdet-i şāhānelerine ḳadar te'ḫīrini emr ü tensīb buyurdular. 'Avdet-i şāhānelerinde kāffe-i vükelā ve 'ulemā-yı salṭanat-ı seniyye ile birlikte namāzında bulundular ve teşyī' ettiler. **[241b]** Ḥażret-i Şeyḫ'iñ na'ş-ı kerāmet-nakşı, iḥtirāmāt-ı lāyıḳe ve cemā'at-i keşīre ile Üsküdar'a naḳl ve Dereler Mescidi'ne ve İbrāhīm Ağa Çayırı'na hem-civār olan Şıraserviler'de Ḫalīl Kāmilī Paşa Sebīli'niñ arḳa ṭarafına defn ü taḳbīr olundular ve rūḥ-ı şerīflerine *Ḳur'ān-ı Kerīm* tilāvet ve ihdā ederek mu'āvenet-i 'aliyyelerinden istimdād ve 'avdet eylediler. Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Alī* maḳām-ı 'ulyālarına seccāde-nişīn olan maḫdūmları fāżılān-ı şüyūḫtan ḳıdvetü'l-mürşidīn Şeyḫ Meḥemmed Rūşen Efendi ḥażretleriniñ söyledikleri tārīḫ-i laṭīftir. Levḥ-i merḳad-i münevverelerinde meẕkūr u mevcūddur:

قال ابنه بالدعاء تاريخه
قدس الله سرّه الاذكى الفاتحه[1]
١١٦٤

"Şeyḫü'l-ekber (1164)" cümle-i iḥtirāmiyyesi daḫi rıḥletlerine bulunan ma'nīdār tārīḫlerdendir. **[242a]**

Şeyḫ Ḥikmetī Meḥemmed Efendi

Burusa'da Ḥażret-i Ḥaḳḳī Dergāhı şeyḫi, fużalā-yı meşāyiḫten Şeyḫ Ḥikmetī Efendi ḥażretleri. Tekfūrṭaġı sākinlerinden Ḥācī Aḥmed Ağa'nıñ ṣulbünden orada tevellüd eyledi. Beldesinde ve civārı olan memālikte istiḥṣāl-i fünūn ederek 1129 Receb'inde Burusa'ya muvāṣalat edip ḳuṭb-ı Yezdānī eş-Şeyḫ İsmā'īl-i Ḥaḳḳī ḥażretleriniñ ḫıdmet-i kāmilānelerinde bulunmuş ve Şeyḫ ḥażretlerinden ṭarīḳ-ı Celvetī ādābı vechile müntesib ü müstaḫlif olmuştu. Mürşidleri müşārün ileyh irtiḥālerinden on yedi gün muḳaddem ya'nī 1137 Şevvāl'iniñ yigirmi ikinci Ṣalı günü bunları ādāb-ı ṭarīḳat-i 'aliyyeyi neşretmek üzere Üsküdar'a mürşid ta'yīn eylediler. Bunlar o vaẓīfe-i şeyḫāneyi kemā yelīḳ īfā ve 1139 Muḥarrem'iniñ beşinci Ṣalı günü Burusa'ya 'avdet ettiler. İki sene muḳaddem 'azīzleri müşārün ileyh

1 "Dua ile oğluna tarihini söyledi. Allah onun rûhunu Fâtiha ile aziz etsin."

İsmā'īl-i Ḥaḳḳī ḥażretleri ve birḳaç ay muḳaddem necl-i kerīmleri Ḥażret-i Şeyḫ Bahā'ü'd-dīn Efendi irtiḥāl-i celvetgāh-ı Ḥayy u İlāh etmeleriyle Ḥażret-i Ḥaḳḳī Dergāh-ı laṭīfi meşīḫatı bunlara tevcīh olundu. **[242b]** O dergāhta mürşidinden ta'allüm ü telaḳḳun ettiği erkānı 'ārifāne icrāya himmet buyururdu. Celvetgāh-ı vürūda rıḥletleri 1165 senesindedir. Dergāhıñ ḥavlusunda mürşidi ve selefiniñ selefi olan Şeyḫ İsmā'īl-i Ḥaḳḳī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ merḳad-i mübārekleri civār-ı feyż-medārına defnedildi. Burusa 'ulemā vü şu'arāsından Hādī-zāde 'Abdü'l-'azīz Efendi'niñ söylediği tārīḫ-i leṭāfet-pīrādır:

Sālikān-ı Celvetiyye mürşid-i şeyḫü'ş-şüyūḫ
Ya'ni kim Şeyḫ Ḥikmetī ḳabrinde rāḥatlar bula

Geldi bir tārīḫ 'Azīzā ṭab'ıma fevti içün
Cāygāh-ı Ḥikmetī Mevlā ḳuṣūr-ı 'Adn ola (1165)

Ṭarīḳ-ı Celvetī 'āriflerinden ve ḳıdve-i mürşidāndan kāmil ü mükemmil bir ẕāt-ı şerīfti. Kendilerince ba'żı ma'lūmāt-ı tārīḫiyyeyi ve mürşidleri Ḥażret-i Ḥaḳḳī'nin ḫulefā-yı 'ārifāneleri ile beynlerinde cereyān eden muḫāberāt ve muḥarrerātı **[243a]** ve ilāhiyyātını ḥāvī nefīs bir mecmū'a manẓūr-ı faḳīr olmuş ve kemālāt-ı 'āliyeleri o mecmū'adan daḫi añlaşılmıştır.

Şeyḫ Yūsuf Niẓāmü'd-dīn Efendi

Üsküdar'da 'İnādiyye Dergāhı şeyḫi fużalā-yı meşāyiḫ-ı Celvetiyye'den Bandırmavī Şeyḫ Yūsuf Efendi ḥażretleri. Şeyḫ Yūsuf Efendi ibn Şeyḫ Ḥāmid Efendi ibn Şeyḫ Emru'llāh Dede ibn Şeyḫ 'Abdü'l-mü'min bin Şeyḫ Maḥmūd ibn Şeyḫ 'Alī Bey ibn Baba Yūsuf-ı Ḥaḳīḳī bin Şeyḫ Ḥasan bin Şeyḫ İbrāhīm bin Şeyḫ Ḫᵛāce 'Alī bin Mūsā bin Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn İsḥāḳ-ı Erdebilī bin Cibrīl bin Ṣāliḥ bin Ḳuṭbü'd-dīn bin Ṣāliḥ bin Reşīd bin Muḥammed bin 'Arżü'l-ḫavāṣ bin Fīrūz Şāh bin Muḥammed Şeref Şāh bin Muḥammed bin Ḥasan bin Muḥammed bin İbrāhīm bin Ca'fer bin Muḥammed bin İsmā'īl bin Muḥammed bin Aḥmed-i Ġazzālī bin Ḳāsım bin Ebu'l-ḳāsım Ḥamza bin Ca'fer-i Ṣādıḳ *raḍiya'llāhu te'ālā 'anhu ve raḥimehumu'llāh*. Şeyḫ Yūsuf Efendi'niñ peder-i 'ālī-ḳadri ṭarīḳ-ı Celvetī fāżılān u 'ārifānından Bandırmavī Şeyḫ Ḥāmid Efendi ḥażretleri

Üsküdar'da 'İnādiyye Dergāhı'nıñ **[243b]** bulunduğu maḥalde ḫāne-i mürşidānelerinde iḳāmet ve Üsküdar'da ba'żı cevāmi'de tedrīs ü va'ẓ ile iştiġāle himmet ederlerdi. Celvet-ḫāne-i beḳāya naḳlleri 1149'dadır. Ḫānelerine yaḳın Debbāġlar Yoḳuşu başında Ḳuyubaşı Cāddesi üzerinde maḳbere-i maḫṣūṣalarında mütevārīdirler. Şeyḫ Yūsuf Efendi Bandırma ḳaṣabasında 1082 tārīḫinde mütevellid olmuştur. Peder-i kemālāt-eserinden ve Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-'Ālī* maḳām-ı vālālarında seccāde-nişīn olan ẕevāt-ı kemālāt-ṣıfāttan Erzincānī Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden başḳa başḳa nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat etmişlerdir. 1139'da pederleriniñ irtiḥāli üzerine ḫānelerinde sākin olmaḳta ve Celvetī erkānını icrā etmekte iken ṣadr-ı esbaḳ Ḥekīm-zāde 'Alī Paşa işbu ḫāneniñ eṭrāfını 1145'te tevsī' ve oraya fevḳānī bir cāmi' ve mināre ve minber ve ḥücerāt binā ve levāzımāt-ı sā'iresini ta'yīn ve o mevḳi'i tekyeye taḥvīl eyledi. Bunlar o dā'irede Pāzārertesi günleri **[244a]** ṭarīḳat-i Celvetiyye'niñ uṣūlünü mürşidāne īfā ederlerdi. 1165 Rebī'ü'l-evvel'iniñ on sekizinci Cum'a gecesi teheccüd uṣūlünü edā ettikten ṣoñra Pīr Cenāb-ı Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* türbe-i mu'aẓẓamlarına müteveccihen ẕikru'llāh ile meşġūl olaraḳ zāviye-i na'īme intiḳāl eylediler. Tekyeniñ ittiṣālinde ni'me'l-ceyşten olan ẕevāt-ı kirāmdan Yedi Emīrler Türbe-i Şerīfesi'niñ ilk ṣırasına ve soḳaḳ ḳapısı yaḳınına defnolundu. 'Ālim, 'ābid, müteşerri' ü müteverri', zümre-i evliyā'u'llāhtan bir ẕāt-ı mübārek olup pederleri gibi Üsküdar'da ba'żı cevāmi' ve mesācidde mürşidāna va'ẓ u naṣīḥat ettiler.

Şeyḫ Meḥemmed 'Alā'ü'd-dīn Efendi

Üsküdar'da Ḥażret-i Naṣūḥī Dergāhı şeyḫi 'ārifān-ı ṭarīḳat-i Ṣa'bāniyye'den Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn Efendi ḥażretleri. Ṭarīḳ-ı Ṣa'bānī aḳṭāb-ı mürşidānından Üsküdarī Şeyḫ Naṣūḥī Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ necl-i mükerremleridir. **[244b]** Pederleri Ḥażret-i Naṣūḥī'niñ irtiḥālleri 1130 Ramażān-ı şerīfiniñ Ḳadr gecesidir. Onlarıñ pederleri Dergāh-ı Mu'allā ḳapıcı başlarından Naṣūḥī Bey'dir. Naṣūḥī Bey'iñ pederi de mevālīden Meḥemmed Riyāżü'd-dīn Bey'dir. 1054 sālinde vefāt etmiştir. *Teẕkiretü'ş-Şu'arā*, ḍurūb-ı emṡāl-i Fārisiyye'yi ḥāvī *Düstūrü'l-'amel* ismleriyle iki 'aded te'līfi ve *Dīvān-ı Eş'ār*'ı vardır. Fużalādan eblaġ bir ẕātdır. Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn Efendi, Üsküdar'da 1099 tārīḫlerinde mütevellid ve

vālidleri Şeyḫ Naṣūḥī ḥażretlerinden müntesib ve ḥażretiñ irtiḥāllerinde 1130 Şevvāl'inde Üsküdar'da Doğancılar Meydānı'na nāẓır dergāhta seccāde-nişīn olmuşlardı. Ancaḳ erkān-ı ṭarīḳatı ḳable't-tetmīm vālidleri müşārün ileyh naḳl-i dergāh-ı na'īm etmeleriyle ve ḥażretiñ meşāhīr-i ḫulefāsından ve ṭarīḳ-ı Ṣa'bāniyye'de mükemmel 'addolunan mürşidāndan Mudurnulu Şeyḫ 'Abdu'llāh-ı Rüşdī Efendi ḥażretleriniñ meclis-i kemālātına devām eylemeleri ile onlardan erkān-ı ṭarīḳatı tekmīl etmiştir ve o dergāhta ḫaylī sālikān u 'āşıḳān yetiştirmişlerdi. 1165 Şevvāl'inde ḫalvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e naḳlleri vuḳū' buldu. **[245a]** Tekyeniñ tevḥīd-ḫānesinde peder ü selef merḳadleri olan Ḥażret-i Naṣūḥī'niñ merḳad-i şerīfleri ṣırasına defnolundular. Mürşid-i deryā-dil, kāmil ü mükemmil, cemīlü'l-ḫaṣā'il bir ẕāttır.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi {Ġalaṭa Sarāyı Şeyḫü'l-ḳurrāsı}

Ġalaṭa Sarāyı şeyḫü'l-ḳurrāsı Şeyḫ Meḥemmed Efendi. Maẓanne-i kirāmdan ve 'ulemā-yı ehl-i *Ḳur'ān*'dan mebrūk bir ẕāt olup o tārīḫlerde Enderūn-ı Hümāyūn-ı mülūkāneye maḫrec olan Ġalaṭa Sarāyı'nda müddet-i vāfire Şeyḫü'l-ḳurrālıḳ vaẓīfe-i muḳaddesesini īfā eyledi. İrtiḥāli 1165 tārīḫinde ve medfeni Beyoğlu Ḳabristānı'nıñ Gümüşṣuyu Ḫasta-ḫānesi'ne yaḳın ṭarafındadır.

Şeyḫ Meḥemmed Sa'īd Efendi {Şemsī}

Meḥemmed Ağa Tekyesi şeyḫi, ṭarīḳ-ı Şemsī 'āriflerinden eş-Şeyḫ Sa'īd Efendi ḥażretleri. Devlet-i ebed-müddet-i 'Oṣmāniyye'de ibtidā Dārü's-sa'ādeti'ş-şerīfe ağası ta'yīn buyurulan Ḫabeşī Meḥemmed Ağa ḥażretleriniñ Dārü'l-Ḫilāfe'de Çihārşenbe Pāzārı civārında binā-kerdesi olan cāmi'-i şerīfteki dergāhıñ seccāde-nişīni Esīrī-zādelerden **[245b]** ve ḳıdve-i mürşidāndan Şeyḫ Yaḥyā-yı Sezā'ī Efendi ḥażretleriniñ ferzendi ve ṭarīḳ-ı Bayrāmī aḳṭāb-ı şüyūḫundan Ḫażret-i Himmet-zāde fāżıl u kāmil Şeyḫ 'Abdü'ṣ-ṣamed Efendi ḥażretleriniñ dāmādıdır. Dārü's-salṭana'da 1125 senelerinde vücūda gelmiştir. Erkān-ı ṭarīḳat-i Şemsiyye üzere müntesib ü müstaḫlif olduḳtan ṣoñra 1153'te pederiniñ rıḥletinde dergāh-ı meẕkūra şeyḫ olmuş ve 1165'te ḫalvet-ḫāne-i beḳāya gitmiştir. Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da

merḳad-i mübārekleri ziyāretgāh-ı ḫavāṣṣ u ʿavām olan ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī ʿārifān u kāmilānından Şeyḫ ʿAbdü'l-mecīd-i Sivasī *ḳaddesa'llāhu esrārehu* ḥażretleriniñ türbe-i şerīfeleri bāġçesinde o ṭarīḳiñ meşāyiḫ-ı benāmından seksen ḳadar ẕevāt-ı ẕevi'l-iḥtirāmıñ maḳābir-i münīfeleri miyānında peder ü ceddi ṣırasında defīn-i turābdır. Ḥālāt-ı mürşidāne vü evṣāf-ı şeyḫāneyi ḥā'iz olan ẕātlardandır.

Şeyḫ Meḥemmed ʿĀrif Efendi

Ṭarīḳ-ı Ṣaʿbānī ʿārifānından Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleri. Üsküdarlıdır. Üsküdar sākinlerinden ve ṭarīḳ-ı Ṣaʿbānī müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden **[246a]** ehl-i ḥāl, ṣāḥib-i kemāl bir ẕāttır. Ḫalvet-ḫāne-i ʿuḳbāya naḳli 1165'tedir. Üsküdar'da ʿİnādiyye ḳurbünde Naʿlçacı Şeyḫ Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ dergāh-ı ḳadīmi ḳabristānında o dergāhıñ seccāde-nişīnlerinden ve ṭarīḳat-i Ṣaʿbāniyye meşāyiḫ-ı benāmından Şeyḫ Ṭulūʿī Efendi için vażʿ edilen seng-i merḳadiñ civārında medfūndur.

Şeyḫ Aḥmed-i Vefḳī Efendi

Ṭarīḳ-ı Şemsī müteḥayyizān-ı meşāyiḫinden Şeyḫ Aḥmed Efendi. Ramażān isminde bir ẕātıñ oğludur. Üsküdar'da doğmuştur. Dragman Tekyesi'niñ şeyḫi ṭarīḳ-ı Şemsī eʿāẓım-ı şüyūḫundan Şeyḫ ʿĪsā el-Maḥvī Efendi ḥażretleri bunuñ hemşīresini tezvīc etmeleri münāsebetiyle o ẕāt-ı kemālāt-ṣıfāttan nisbet ve aḫẕ-ı ṭarīḳat etmişti. Uṣūl-i ẕikr ü tevḥīdi Şīrūġanī Dervīş ʿAlī Dede'den ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ u mūsiḳīyi Aʿmā Şeyḫ Ḫalīl şākirdlerinden Eski Ẕeyrek Cāmiʿi'niñ mü'eẕẕini ḫaṭṭāṭ Ḥüseyn Efendi'den aḫẕ u taʿallüm eyledi. Ṣoñra Dragman Tekyesi'ne mü'eẕẕin-i evvel ve tersānede vaḳiʿ Çorlulu ʿAlī Paşa Cāmiʿi'ne **[246b]** cumʿa vāʿiẓi taʿyīn olundu. Sulṭān Selīm-i ḳadīm ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīfleri civārında Saḳızağacı denilen maḥalde Sivasī Dergāh-ı ḳadīminde müddet-i medīde ḫıdmet-i meşīḫat vekāletinde bulunması cihetle o dergāhta ḫücre-nişīn iken 1165 tārīḫinde ḫalvetgāh-ı ʿuḳbāya rıḥlet edip cesedi Eski Nişāncılar'da Şeyḫ ʿAbdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretleriniñ türbe-i mübārekleri ḳabristānında meşāyiḫ-ı vāṣılīnden olan ẕevāt-ı kirāmıñ merāḳıd-ı şerīfeleri miyānında mütevārīdir. İrtiḥāline söylenilen tārīḫtir:

Mekān tekye-i Firdevs ola Aḥmed Efendi'ye (1165)

Erbāb-ı maʿāriften ve ḫaṭṭ-ı taʿlīkte ve mūsiḳīde mükemmel olan meşāyiḫtendir. Āṯār-ı ḫuṭūṭu ve nice ilāhiyyāt besteleri Vefḳī maḫlaṣıyla mecāzāne eşʿār-ı leṭāfet-şiʿārı cümle-i āṯār-ı kemālindendir.

Şeyḫ ʿAlī Efendi {Edirne}

Edirne meşāyiḫ-ı benāmından ve ṭarīḳ-ı Ḳādirī fużalā-yı şüyūḫundan Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleri. **[247a]** Edirne küberā-yı meşāyiḫinden ʿArab Şeyḫ Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ iki maḫdūmundan Şeyḫ Aḥmed Efendi'niñ oğlu ve kümmelīn-i şüyūḫ-ı Naḳşibendiyye'den Edirneli ʿArab-zāde denmekle maʿrūf Şeyḫ Meḥemmed ʿİlmī Efendi ḥażretleriniñ birāder-zādesidir. Edirne'de doğmuşdur. Maʿārif-i mütedāvileyi taḥṣīl ettikten ṣoñra ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi esātiẕe-i ḫaṭṭāṭīnden Edirneli Cānbāz-zāde ʿAlī Efendi'den mücidd āne yazmışdır. Ṭarīḳ-ı Ḳādirī kümmelīn-i müteʾaḫḫirīninden Edirneli Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden müntesib ü müstaḫlif olan ẕevāttandır. Edirne'de 1165'te tekyegāh-ı İlāh'a nāḳil olmuşdur. Aṣḥāb-ı kemālden olup ʿArab-zāde Ḳādirī şöhretini ḥāʾizdi.

Şeyḫ el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi

Naḫılbend vāʿiẓi. Erbāb-ı feżāʾilden olup Sulṭān Aḥmed civārında Naḫılbend Cāmiʿi'nde şeyḫāne vaʿẓ ederdi. Kürsī-yi beḳāya naḳli 1165'te ve cesedi Üsküdar'da Dereler Mescidi yanında İmām-ı Sulṭānī Ḳonevī Ḥüseyn Efendi **[247b]** ḳabri yaḳınındadır.

Şeyḫ ʿÖmer Efendi {Üsküdar}

Memālik-i maḥrūse-i şāhāneniñ bir ṭarafından İstanbul'a gelen meşāyiḫtendir. Üsküdar'da ḫaylī müddet iḳāmet ve 1165'te tekyegāh-ı ʿuḳbāya rıḥlet eylemişdir. Üsküdar'da Doğancılar'dan Ḳaraca Aḥmed'e gidecek cāddeniñ ṣağ cihetindeki maḳbereniñ kenārında Bālī Ḫˇāce Mescidi ḳarşılarında ṭarīḳ-ı Celvetiyye'den Maḥmūd Dede, ṭarīḳ-ı Ḳādiriyye'den Ḥamevī Şeyḫ Ḫalīl Efendi civārında medfūndur.

Şeyḫ İbrāhīm Efendi {Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī}

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī meşāyiḫinden ʿilmiyle ʿāmil bir şeyḫ-i kāmildi. Ḫalvet-ḫāne-i ʿuḳbāya intiḳāli 1165 tārīḫindedir. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed Sulṭān Türbe-i Şerīfi ilerisinde Dereler Mescidi'ne tevāṣül eden cāddeniñ

ṣol cihetinde ve cāddeden biraz içeride Ḥażret-i Himmet Dede ve meşhūr Mi'mār Ḳāsım Ağa maḳābiri yaḳınında defīndir. **[248a]**

İbrāhīm Efendi {Şemsī}

Şehrīdir. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'niñ Şemsī şu'besinden müntesib ü müstaḫlif olan erbāb-ı ma'āriftendir. Küçük Ayaṣofya civārında Ṣoḳullu Meḥemmed Paşa Tekyesi'nde ḫaylī sene ẕākir başılıḳ etmiştir. Tevḥīd-ḫāne-i beḳāya naḳli 1165'tir. Cesedi Üsküdar'da Seyyid Aḥmed Deresi Ḳabristānı'nıñ Ḫarmenlik'e yaḳın cihetinde medfūndur.

Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi{Celvetī}

Burusa'da Pīr Ḥażret-i Üftāde türbedārı 'ārifān-ı ṭarīḳ-ı Celvetī'den Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Dede ḥażretleri. Vilādetleri Burusa'dadır. Ġavṣü'l-kümmelīn Pīr Ḥażret-i Üftāde *ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehu* ḥażretleriniñ sülāle-i 'aliyyelerinden ve maḳām-ı 'ulyā-yı pīrānelerinde seccāde-nişīn olan maẕanne-i ẕevi'l-iḥtirāmdan, ḳuṭbü'l-mürşidīn Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden ṭarīḳ-ı Celvetī erkānı vechile inābet ve aḫẕ-ı ḫilāfet edip o maḳām-ı pīr-i ekremīye maḫṣūṣ on sekiz terekli tāc-ı Celvetī iktisā etmişti. Müşārün ileyh ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri türbedārı Şeyḫ Velī Dede'niñ **[248b]** irtiḥālinde türbedār olaraḳ kemāl-i ḫużū' u ḫuşū' ile ṭarz-ı 'āşıḳāne vü 'ārifāneden īfā-yı ḥüsn-i ḫıdmet eyledi. 1166'da celvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e intiḳāl eyledi. Pīr-i ma'ālī-semīr ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeseleri dā'ire-i feyż-bāhiresinde olan ḥaẕīrede āsūdedir. Maẕanne-i kerāmāt, muṣaddar-ı ḫarḳ-ı ādāt, mu'teḳad-ı bāy u gedā, mu'temed-i pīr ü bernā bir mürşid-i 'ulviyyet-nümāydılar.

Şeyḫ 'Abdü'l-bāḳī Efendi {Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi Şeyḫi}

Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi şeyḫi, fużalā-yı meşāyiḫ-ı Şemsiyye'den Şeyḫ Bāḳī Efendi ḥażretleri. Ayaṣofya-i Kebīr Cāmi'i cum'a vā'iẓi ve Ḥażret-i Fātiḥ civārında Nişāncı Cedīd Meḥemmed Paşa Tekyesi'niñ seccāde-nişīni, ḳıdve-i kāmilān u 'ārifāndır. Bülbülcü-zāde Şeyḫ 'Abdü'l-kerīm Fetḥī Efendi ḥażretleriniñ maḫdūmları ve ḥażretten ṣoñra o dergāhıñ şeyḫi olan fāżılān-ı benāmdan Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ ṣulbünden İstanbul'da tevellüd etti. **[249a]** Peder-i feyż-eserlerinden taḥṣīl-i kemāl ettikten ve ṭarīḳ-ı Şemsī ādābı üzere müntesib ü müstaḫlif olduḳtan ṣoñra 1138'de

rıḥletlerinde Nişāncı Paşa Tekyesi'ne seccāde-nişīn oldu. Otuz sene ḳadar o dergāhta ṭarīḳatı erkānını mürşidāne icrā ederek 1166'da dergāh-ı Ḥażret-i Bāḳī'ye naḳleyledi. İrtiḥālleri Boğaziçi'nde Rūmili Ḥisārı'nda vuḳū' bulup şiddet-i şitādan dolayı Edirneḳapısı ḫāricinde Eski Nişāncılar'da Şeyḫ 'Abdü'l-mecīd-i Sivasī ḥażretleriniñ türbe-i şerīfeleri ḳabristānında peder ü ceddiniñ maḳābir-i şerīfeleri dā'iresine naḳli mümkin olmamaḳla Rūmili Ḥisārı bālāsında Şehīdlik nām mevḳi'deki ḳabristāna defnedildi. Mālik-i 'ilm ü fażīlet, ḫoş-ḥāl ve ḫoş-ṣoḥbet, peder ü ceddi gibi ṣāḥib-i kerāmet ve mürşid-i sütūde-menḳabetti.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi {Ḫāṣköy}

Ḫāṣköy civārında Sütlüce'de Ca'ferābād mevḳi'inde Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ ser-ṭabīb-i ḫāḳānīleri Ḳaysūnī-zāde Meḥemmed Efendi'niñ eṣer-i ḫayrı olan cāmi'iñ imāmı erbāb-ı ḥālden mübārek bir żāttır. **[249b]** 1166'da vefāt etmiştir. İmāmı bulunduğu cāmi'iñ yanında kibār-ı evliyā'u'llāhtan Şeyḫ İsḥāḳ-ı Ḳaramanī ḥażretleriniñ türbe-i şerīfeleri öñünde defindir.

eş-Şeyḫ Ḫʿāce İsḥāḳ Efendi

Şehrīdir. Ṭuruḳ-ı Celvetiyye ve Nakşibendiyye ricāl-i żevi'l-ifḍālinden Beşikṭaşlı Neccār-zāde Şeyḫ Rıżā'ü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden ṭarīḳ-ı Naḳşibendī erkānı üzere müntesib ü müstaḫlif olan aṣḥāb-ı fażl u kemāldendir. O ṭarīḳatta ḥażretiñ evvelki ḫalīfesidir. 1166 Rebī'ü'l-āḫir'iniñ āḫirinde müntaḳil-i tekyegāh-ı 'uḳbā olmuştur. Beşikṭaş'ta Sinān Paşa Cāmi'i ile Şeyḫ ḥażretleriniñ tekye ve türbesi arasındaki küçük ḳabristānda küberādan ba'żı żevāt miyānında mütevāridir.

Sinobī es-Seyyid eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi

Bāġçeḳapısı'nda Necmü'd-dīn Dede Tekyesi'niñ şeyḫi, 'ārifān-ı Ḫalvetiyye'den Sinobī Şeyḫ Muṣṭafā Dede ḥażretleri. Şeyḫ Seyyid Muṣṭafā Efendi ibn Şeyḫ Seyyid el-Ḥāc İbrāhīm Efendi **[250a]** ibn Şeyḫ Ḫalīl Efendi ibn Şeyḫ Aḥmed Efendi ibn Şeyḫ 'Alī Efendi ibn Şeyḫ Süleymān Efendi ibn Şeyḫ Seydī Efendi ibn 'Alī Efendi ibn 'Īsā Efendi ibn Mūsā bin Maḥmūd -ki Caca Sulṭān diye meşhūrdur- ibn İdrīs ibn Aḳ Faḳīh ibn 'Abdu'llāh ibn İbrāhīm ibn Tācü'd-dīn ibn Ya'ḳūb ibn Ṣāliḥ ibn Ḥażret-i Mūsā Kāẓım. *Raḍiya'llāhu te'ālā 'anhu ve raḥimehumu'llāh*. Bu sülāle Caca

Sulṭān ḥażretlerine ḳadar fużalā-yı meşāyiḫ-ı kirāmdan ve ʿuẓemā-yı ṭuruḳ-ı ʿaliyyeden mebrūk ü meşhūr ẕātlardır. Şeyḫ Muṣṭafā Dede ḥażretleri Sinob'da 1090 tārīḫlerinde ḳadem-nihāde-i mehd-i şühūd olmuştur. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī kibār-ı meşāyiḫinden ḳuṭbü'ş-şüyūḫ Köstendilī Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretlerinden müntesib ü müstaḫliftir. Pīr Nūrü'd-dīn-i Cerrāḥī ve Üsküdarī Şeyḫ Raʾūfī Efendi ḥażarātı ile pīrdaştır. Yaʿnī cümlesi bir şeyḫten taḥṣīl-i erkān-ı ṭarīḳat etmişlerdir. Dārü's-salṭana'da Bāġçeḳapısı civārında Yıldız Ḥammāmı'ndan müfrez maḥalde defīn-i turāb ve ziyāretgāh-ı şeyḫ ü şāb olan niʿme'l-ceyşten Necmü'd-dīn Dede ḥażretleriniñ **[250b]** ḳabr-i şerīfleri yanında sākin olmaḳ ārzūsuyla o ḥammāmıñ ṣāḥibi Kemānkeş Meḥemmed Ağa'dan bir miḳdār maḥal isteyip o ẕāt da müsāʿade etmekle o mevḳiʿde sākin olmaḳtaydı. 1143 Rebīʿü'l-evvel'iniñ evāsıṭında Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ cülūs-ı hümāyūn-ı ḫilāfet-penāhīlerinde Şeyḫ Efendi müşārün ileyh Necmü'd-dīn Dede'niñ ḳabr-i şerīfleriniñ iḥyāsı żımnında rikāb-ı mülkdārīye bir ʿarż-ı ḥāl taḳdīm eyledi. Bidāyet-i cülūs-ı hümāyūnda fāl-i ḫayr ʿaddolunaraḳ Şeyḫ Efendi'ye fevḳānī ve taḥtānī iki oda ve ittiṣālinde Yeñiçeri Çorbacıları'ndan on bölük çorbacısı ʿAbdü'l-ḥalīm Ağa'nıñ ḫānesi iştirā ve o dā'ireye żam ile bir mescid-i şerīf ve Necmü'd-dīn Dede ḥażretlerine bir türbe binā ve meşīḫatı müceddeden Şeyḫ Efendi'niñ ʿuhdelerine tevcīh ile ḳalb-i mürşidāneleri iḥyā buyurulmuştu. Bundan ṣoñra bu ẕāt o tekyede Çihārşenbe günleri ṭarīḳ-ı Celvetī āyīnini ʿāşıḳāne īfā ederdi. Tekyegāh-ı ʿuḳbāya naḳli 1166'dadır. Medfeni dāḫil-i tekyede Ḥażret-i Necmü'd-dīn Dede'niñ merḳad-i şerīfleri dā'iresindedir. **[251a]** ʿĀlim-i ʿāmil, memdūḥü'l-ḫaṣā'il, ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'ye emek vermiş ve ḫaylī erler yetiştirmiş, müsinn ü mübārek bir veliyy-i nāmdārdı.

Feyżu'llāh Ḫulūṣī Efendi

Ṭarīḳ-ı Celvetī'den Ṭaşçı-zāde Feyżu'llāh Efendi. Ṭaşçı eṣnāfından ʿAbdu'llāh Ağa'nıñ ṣulbünden Ḳabaṭaş semtinde doğdu. Ṭuruḳ-ı Celvetiyye ve Naḳşibendiyye ricālinden ʿumdetü'l-ʿārifīn Beşiktaşī Neccār-zāde Şeyḫ Rıżā'ü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden ṭarīḳ-ı Celvetī erkānını istiḥṣāl eden erbāb-ı kemāldendir. Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Evvel ḥażretleriniñ Rūmili Ḥisārı Sāḥili'nde binā buyurduḳları cāmiʿ-i şerīfte Ser-maḥfil taʿbīr olunan ḫıdmet-i muḳaddese ile mümtāz ve ḥüsn-i ṣūret ve fenn-i mūsiḳīde

liyāḳatla ser-efrāz olmuştur. 1166'da rūḥu celvet-ḫāne-i beḳāda ḳarār eyledi. Cesedi Ayas Paşa Ḳabristānı'nıñ Gümüşşuyu Ḫasta-ḫānesi'ne yaḳın ṭarafında tārīḫ ṣāḥibi Silāḥdār-ı Şehriyārī Fındıḳlılı Meḥemmed Ağa merḥūmuñ ḳabri ḳurbünde mütevārīdir. **[251b]**

Seyyid İbrāhīm Dede

Niksar Mevlevī şeyḫi, ʿāşıḳāndan İbrāhīm Dede. Memālik-i Anadolu'nuñ bir ṭarafındandır. Pīr Mevlānā ve mevlā el-kāmilīn *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Metīn* ḥażretleriniñ Ḳonya'da kā'in āstān-ı ʿulyālarında terbiye görmüş, aḫẕ-ı ṭarīḳat etmiş olan ʿārifān u ʿāşıḳan-ı Mevleviyye'dendir. Seyyid Aḥmed Dede'niñ yerine 1158'de Niksar Mevlevī-ḫānesi seccāde-i meşīḫatına taʿyīn olunmuş, 1167'de semāʿ-ḫāne-i beḳāya naḳleylemiştir.

Seyyid el-Ḥāc Aḥmed Efendi

ʿUlemādan ve erbāb-ı ḥāldendir. Sulṭān Bāyezīd Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ Ṭop-ḫāne civārında Ḳapı İçi diye bilinen maḥalde binā buyurduḳları cāmiʿ-i şerīfte bir vaḳt imāmet ve 1167'de rūḥu miḥrāb-ı ʿuḳbāya rıḥlet eyledi. Cesedi Ayas Paşa Maḳberesi'niñ āḫiren yapılan Gümüşşuyu Ḫasta-ḫānesi'ne yaḳın olan cihetinde ʿallāme-i zamān meşhūr Küçük Ḥāfiẓ Efendi merḥūmuñ merḳad-i şerīfi civārında defīndir. **[252a]**

Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi {Ḥaleb}

Ṭaşlıburun Tekyesi'niñ şeyḫi, erbāb-ı kemālden Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi. Tevellüdü Ḥaleb'dedir. Ḥażret-i Ḫālid civārında Ṭaşlıburun nām ṣāḥilde Lāġarī ve Ṭaşlıburun şöhretiyle maʿlūm olan tekyeniñ şeyḫi Güzoğlu Şeyḫ Ḥüseyn Efendi'den ṭarīḳ-ı Saʿdī ādābını görmüş ve o ẕāttan müstaḫlif olmuştur. 1159'da şeyḫiniñ irtiḥālinde o tekyeye seccāde-nişīn olup 1167'de tekyegāh-ı beḳāya intiḳāl eylemiştir. Dergāhıñ ḥavlusunda kā'in ḳabristān-ı maḫṣūṣta medfūndur.

İbrāhīm Efendi {İstanbul}

Maẓanne-i kirāmdan ʿālim ü ʿārif bir ẕāttır. İstanbul'da Vālide Ḥammāmı ittiṣālinde Mevlānā Fenārī Aḥmed Paşa Mescidi'nde imāmet ederdi. 1167 Cumāde'l-āḫire'siniñ beşinde miḥrāb-ı ʿuḳbāya gitti. Üsküdar'da Ḳaraca Aḥmed'iñ ilerisinde Dereler Mescidi Maḳābiri'niñ içerilerinde Orta Mezārlıḳ diye meşhūr olan ḳabristānıñ Seyyid Aḥmed Deresi'ne yaḳın cihetinde mütevārīdir.

[252b] eş-Şeyḫ Dede Meḥemmed Efendi

Şāh Sulṭān Tekyesi seccāde-nişīni, meşāyiḫ-ı ṭarīḳat-i Bayrāmiyye 'āriflerinden Dede Efendi ḥażretleri. Şehrīdir. Ṭarīḳ-ı Bayrāmī 'uẓemāsından Şeyḫ Himmet Efendi ḥażretleriniñ ḥafīdleri, fużalā-yı meşāyiḫ-ı Bayrāmiyye'den Şeyḫ 'Abdü'ṣ-ṣamed Efendi ḥażretleriniñ ḫulefālarındandır. Cānḳurtaran Şeyḫ 'Abdu'llāh Efendi evlādından Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Efendi'niñ 1163'te rıḥletinde Ḥażret-i Ḫālid civārında Şāh Sulṭān Dergāh-ı ḳadīmine seccāde-nişīn olmuşlardı. 1167 Muḥarrem'iniñ dördünde tevḥīd-ḫāne-i beḳāya naḳlleri vuḳū' buldu. Dergāhıñ soḳağa pek yaḳın olan cihetinde Şāh Sulṭān ḥażretleriniñ türbe-i si'aları sāḥasında eslāf-ı kirāmları miyānında medfūndurlar. Levḥ-i ḳabr-i mürşidānelerindeki tārīḫ:

Biñ yüz altmış yedide bir hū çeküp göçdi Dede (1167)

[253a] Şeyḫ Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi

İstanbul'da Sulṭān Bāyezīd civārında Vezneciler yaḳınında Kemeraltı denilen maḥalde türbe-i maḫṣūṣasında defīn olan ve 996'da rıḥlet eden Ḥelvā'ī Şeyḫ Ya'ḳūb Dede ḥażretleriniñ türbedārlıḳ ḫıdmetinde bulunurdu. Ṣuleḥā-yı ṭarīḳat-i 'aliyyeden olup 1167'de vefāt etti. Üsküdar'da Selīmiyye Tekyesi ile Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i arasındaki ḳabristāniñ Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i'ne ḳarīb bulunan bir maḥallinde medfūndur.

Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Efendi {Burusa}

Üsküdarlıdır. Ricāl-i ṭarīḳat-i Ṣa'bāniyye'den ḳuṭbü'l-'ārifīn Üsküdarī Şeyḫ Naṣūḥī ḥażretleriniñ ḫulefāsından ve o ṭarīḳatıñ 'ārifānından olup 1167'de tekyegāh-ı 'uḳbāya nāḳil olmuştur. Cesedi Üsküdar'da Doğancılar Meydānı'na nāẓır olan Ḥażret-i Naṣūḥī Dergāhı'nıñ ḳabristānında tekyeniñ ḥücerātına yaḳın maḥalde evliyā'u'llāhtan nice ẕevāt-ı kirāmıñ merāḳıdı miyānında maḳbūrdur. **[253b]**

Şeyḫ Aḥmed Müsellem Efendi

Ṭarīḳ-ı Gülşenī meşāyiḫ-ı benāmından Şeyḫ Müsellem Efendi. Vilādeti Belġrad'dadır. Beldesinden Edirne'ye hicret edip ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Cānbāz-zāde'den ta'līḳ ḫaṭṭını ta'allüm etmiş ve ṭarīḳ-ı Gülşenī fużalā-yı meşāyiḫinden 'ārif ü āgāh Şeyḫ Sezā'ī ḥażretlerinden o ṭarīḳıñ ādābı vechile müntesib ü müstaḫlif olmuştu. Edirne'de 1168 Muḥarrem'iniñ onuncu Pāzār günü 'azm-i gülşen-i 'uḳbā eyledi. Tārīḫ-i irtiḥāli:

Beḳānıñ gülşeni Aḥmed Efendi'ye müsellemdir (1168)

Ḫaṭṭ-ı ta'līḳiñ şikeste ḳısmınıñ ḫurde ta'bīr olunan uṣūlünde beyne'l-ḫaṭṭāṭīn 'ilm ü ma'ārif-i mütedāvilede ve 'ilm-i mūsiḳīde daḫi ḳudreti müsellem, ehl-i kerem bir şeyḫ-i ebu'l-himemdi. Mürşidleri Şeyḫ Sezā'ī ḥażretleriniñ *Dīvān* ve *Münşe'āt* ve ṭarīḳata müte'alliḳ *Leṭā'if*'ini cem' ü tedvīn eyledi. **[254a]**

eş-Şeyḫ Meḥemmed Sa'īd Efendi

Ḥażret-i Ekmel Āstānesi seccāde-nişīni, 'urefā-yı şüyūḫtan Şeyḫ Sa'īd Efendi ḥażretleri. Ṭuruḳ-ı 'aliyyeniñ birinden neş'e-yāb olan meşāyiḫ-ı ẕevi'l-iḫtirāmdandır. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi'niñ 1146'da rıḥletlerinde Sulṭān Meḥemmed civārında Ṣūfīler'de ġavṣ-ı mükemmel, şeyḫ-i ekmel ḥażretleriniñ āstān-ı 'ulyāları meşīḫatına bi't-ta'yīn 1168'de tekyegāh-ı beḳāda ḳarār eyledi.

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi {Ḳonya}

Ḳonyalıdır. *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmü'ş-şāna mensūb olan 'ulemā-yı benāmdan bir velīydi. Dārü's-salṭana'da 1168'de rıḥlet eyledi. Medfeni Üsküdar'da Dereler Mescidi dā'iresiniñ arḳasındaki maḳbereniñ Ḫarmenlik'e yaḳın ṭarafında Ḳonyalı Yeğen-zāde eşrāf-ı ḳużāttan Ḥācī 'Ārif Efendi yaḳınındadır. Ṭarīḳat-i 'aliyyeden müstefīż erlerdendir. **[254b]**

Şeyḫ Aḥmed Efendi {Kelāmī Tekyesi Şeyḫi}

Kelāmī Tekyesi şeyḫi, 'ārifān-ı Ḫalvetiyye'den Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleri. İstanbul'da doğmuştur. Şehremīni ile Ḳoca Muṣṭafā Paşa arasında Ḫāṣ Odabaşı Çārşūsu'nda vāḳi' tekyesinde müddet-i medīde meşīḫat eden ṭarīḳ-ı Ḫalvetī-yi cihān-gīrden 'umdetü'l-mürşidīn Şeyḫ Muṣṭafā Kelāmī Efendi ḥażretleriniñ birāder-zādesi ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'de ḫalīfesidir. Ḥażretiñ 1151'de rıḥletlerinde o tekyede ḳā'id-i seccāde-i meşīḫat olmuş ve mürşid ü eslāfından meşhūd-ı çeşm-i 'ārifānesi olan uṣūl-i ṭarīḳatları vechile meşīḫat etmiştir. 1168'de rūḥ-ı şerīfi tekyegāh-ı Ḥayy u İlāh'a naḳleylemiştir. Ḥażret-i Merkez Dergāh-ı Şerīfleri sāḥasındaki maḳābirde ṭarīḳ-ı Şemsī-yi Ḫalvetī 'uẓemāsından Ḳuṭb Ḥüseyn Efendi ḥażretleri civārında şeyḫi ve selefi Kelāmī Efendi ḥażretleriniñ ve maḫdūmu Feyżu'llāh Efendi'niñ civārında defindir.

Şeyḫ Aḥmed Ḫātem Efendi

Yenişehr-i Fenār fużalā-yı meşāyiḫinden ve ʿārifān-ı Naḳşibendiyye'den **[255a]** Şeyḫ Ḫātem Efendi ḥażretleri. Aḳovalı-zāde derler, pederi Mora ḳurrāsından Aḳova denilen ḳaryedendir. Beldesinde muḳaddemāt-ı ʿulūmdan ḫaylī kütüb oḳuduḳtan ṣoñra "ḫādim-i ʿaşḳ (1115)" terkībi ḥisābınca 1115'ten biraz vaḳt mürūrunda Dārü'l-ḫilafe'ye gelip ṣülüṯ ve nesḫ ḫaṭlarını, ʿilm-i ḫaṭṭa üstādü'l-esātiẕe olan Yediḳuleli ʿAbdu'llāh Efendi'den yazıp ḫaṭṭāṭīniñ uṣūlü üzere icāzet almıştır. Fużalā-yı meşāyiḫ-ı Naḳşibendiyye'den Toḳadī Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleriniñ Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi'nde tedrīs eyledikleri *Dīvān-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī* meclisine müdāvim olaraḳ dersleri,

بوی خوش توهر که ز باد صبا شنید
از باد و آشنا نقش آشنا شنید
سرّ خدا که سالك عارف بکس بکفت
درحیرتکه باده فروش از کجا شنید[1]

beytine geldikte mecliste bir ḥādiṣe-i ġarībe ẓāhir olmaḳla bunlara sirāyet eder. **[255b]** Bunlar da o aralıḳ ceẕbe-i Ḫudā-pīrā olup o ḥāl ile ḥacc-ı şerīfe gider ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī ʿumde-i şüyūḫundan Şeyḫ Aḥmed Yekdest-i Mekkī ḥażretlerinden inābet ve tekmīl-i ṭarīḳat ve 1118'de vaṭan-ı aṣlīsi olan Yeñişehr'e ʿavdet eyler. Orada kendisinden aḥvāl-i ʿacībe-i mürşidāne ẓuhūruyla baʿżen ġā'ib olup berr ü yābānda beytūtet ederdi. Fużalādan ve evliyā'u'llāhtan bir ẕāttır. 1168 Rebīʿü'l-āḫir'iniñ yigirmi yedisinde tevḥīd-ḫāne-i Ḫayy u Kerīm'e müntaḳil oldu. Yeñişehr-i Fenār dāḫilinde Ḳozlu Cāmiʿi ile Murād Ağa Cāmiʿi arasındaki ḳabristān-ı cesīmiñ vasaṭında defīn-i turābdır. Meşāhīr-i şāʿirāndan bir ẕātıñ inşād ettiği rūḥlu bir tārīḫtir:

Çār-tekbīr ile maḥzūnuz didi ehl-i namāz
Ḫātem'e yā Rab ḥüsn-i ḫātime tārīḫ ola (1168)

1 Şiirin aslı şu şekildedir:
بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید
از یار آشنا سخن آشنا شنید
سر خدا که عارف سالک به کس نگفت
در حیرتم که باده فروش از کجا شنید

"Senin güzel kokunu saba yelinden duyan, tanıdık dosttan tanıdık sözler duydu. Sâlik ârifin kimseye söylemediği ilahî sırrı, şarap satıcısı nereden duydu, hayret içindeyim."

Merḥūmuñ telāmīẕinden ve fużalā-yı şu'arādan Yeñişehrli Meḥemmed Emīn Belīġ Efendi'niñ tārīḫidir:

Dirīġā Aḳovalı-zāde Ḫātem gitdi elden āh
[256a] Göñül ġam ile ṭolsun sīne dā'im pür-figār olsun

Naẓīri bir daḫi bu 'ālem-i fānīye gelmez kim
'Ulūm-i ẓāhir ü bāṭında böyle nāmdār olsun

Bu ṭay itdi seḫa ṭūmārını meydān-ı himmetde
Cihānda Ḫātem-i Tayy itdiginden şermsār olsun

Geçüp hīç baḳmadı ārāyiş-i dünyāya raġbetle
Anuñ manẓūrı mir'āt-ı cemāl-i Kirdgār olsun

Belīġā 'azm-i 'uḳbā eyleyince didiler tārīḫ
Resūl-i Ekrem'e Aḥmed Efendi hem-civār olsun (1168)

Fużalādan ve eṭvār-ı şeyḫāne aṣḥābından, 'ārif ü āgāh bir veliyy-i bī-iştibāhtı. *Lüġat-i Şāhidī*'ye şerḥi, müretteb *Dīvān-ı Eş'ār*'ı ve sā'ir āṯār-ı kemālāt-niṯārı vardır. **[256b]**

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi {Ḳādirī-ḫāne Seccāde-nişīni}

Ḳādirī-ḫāne seccāde-nişīni, 'urefā-yı şüyūḫ-ı benāmdan Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleri. Ṭop-ḫāne'de kā'in Ḳādirī-ḫāne'niñ seccāde-nişīni iken Medīne-i 'āliyede 1145 tārīḫinde dār-ı na'īme naḳleden ḳuṭbü'l-mürşidīn es-Seyyid eş-Şeyḫ Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ üç maḫdūmunuñ eñ büyüğüdür. Dārü'l-Ḫilāfeti'l-'Aliyye'de ḳadem-nihāde-i meclis-i şühūd olmuşlardır. Pederleri müşārün ileyhiñ irtiḥāllerinde bunlar birbirlerine nisbetle küçürek ḳalmalarıyla vālideleri ḫānım Küçük Piyāle Paşa'da Paşmaḳçı Tekyesi'niñ şeyḫi 'ārifān-ı Ḳādiriyye'den Şeyḫ 'Alī el-Vāḥidī Efendi'ye tezvīc olunmuş ve Muṣṭafā Efendi ve Meḥemmed Efendi ve Aḥmed Efendi erkān-ı ṭarīḳatı o ẕāttan taḥṣīl-i beẕl-i maḳderet ederek yetişmiştir, mükemmel olmuşlardır. Üvegi pederleri bir müddet Ḳādirī-ḫāne'de vekālet ettikten ṣoñra kendileri bi'ẕ-ẕāt irāde-i veẓā'if-i meşīḫat ederlerdi. **[257a]**

1168'de tekyegāh-ı 'uḳbāya naḳlleri vuḳū' buldu. Cesed-i şerīfi dergāh-ı şerīfiñ ḥavlusundaki ḳabristānda ekmelü'l-'ārifīn Ḥażret-i İsmā'īl-i Rūmī türbe-i muḳaddeseleri civārında cedd ü ecdādı ve müte'alliḳātı arasında medfūndur. Tārīḫ-i irtiḥāli:

Oḳuyup tārīḫin erbāb-ı ḳulūb
Eyleye iḫlāṣ ile rūḥına du'ā (1168)

'Āṣıḳān u dānişverāndan nice sālikān yetiştirmiş 'āriflerdendir.

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi {Ḫazīnedār Dede}

Ṣuleḥā-yı meşāyiḫ-ı Ḳādiriyye'den Ṭop-ḫāneli Ḫazīnedār Dede. Ṭop-ḫāne semtinde tevellüd etmiştir. Meşāhīr-i meşāyiḫten mükemmel bir ẕāt olup semtlerinde sākin iken 1168'de tekyegāh-ı beḳāda ḳarār eylemiştir. Ḳādirī-ḫāne'de mütevārīdir. İrtiḥāline ricāl-i devlet-i 'aliyyeden Vaḳ'a-nüvīs Ṣabīḥ Efendi'niñ tārīḫidir:

[257b] Ḫāzin-i gencīne-i sırr-ı Ḫudā
Nāmdaş Muṣṭafā ya'nī Dede

'Aşḳile seyr-i fenā fi'llāh edip
Ṣaḥvı maḥv itdi beḳā bi'llāh Dede

Düşdi bir tārīḫ-i ḥaḳḳānī Ṣabīḥ
Kenz-i maḫfī maḥremī oldı Dede (1168)

Şeyḫ Ḥüseyn Efendi {Şehrī}

Ṭarīḳ-ı 'Uşşāḳī meşāyiḫinden. Şehrīdir. Ṭarīḳ-ı 'Uşşāḳī 'ārifīn-i müte'aḫḫirīninden Edirneli Şeyḫ Cemālī Efendi ḥażretleri 1155'te Ṣavaḳlar'da Ḫarāmī Aḥmed Paşa Tekyesi'ne seccāde-nişīn olduḳta o ẕāttan inābet ü ḫilāfet almıştır. Müteḥayyizān-ı meşāyiḫ-ı Naḳşibendiyye'den ve fużalā-yı ḫaṭṭāṭīnden Eğriḳapılı Rāsim Efendi'den ṯülüṯ ve nesḫ yazısını yazıp ketebe almaḳla mümtāz olmuştur. Eğriḳapı ḫāricinde Ḳāḍī-'asker 'İvaż Efendi Cāmi'i'niñ ḥücerātından birinde **[258a]** sākin iken 1168'de ḫalvet-ḫane-i beḳāya gitmiştir. Ṭarīḳ-ı 'Uşşāḳī'de kemāli ve 'ilm-i ḫaṭṭa behresi müsellem ẕevāttandır.

Süleymān Rācī Efendi

Fużalā-yı ḫaṭṭāṭīnden ve meşāyiḫ-ı Ḫalvetiyye'den. Eğriḳapı'da Mollā 'Uşşāḳī Cāmi'i'niñ imām-ı benāmı fużalādan Yūsuf Efendi'niñ oğlu ve Medīne-i 'āliye mollāsı, ma'ārifmendān-ı mevālīden İbrāhīm Vāṣıḳ Efendi'niñ ve ṭarīḳ-ı Naḳşibendī fāżılān-ı şüyūḫundan ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Eğriḳapılı Meḥemmed Rāsim Efendi'niñ birāderleridir. Dārü's-salṭana'da mütevelli olmuştur. Ṣülüṯ ve nesḫ ḫuṭūṭunu birāderi Rāsim Efendi'den yazıp ketebe almıştır. Pederinden taḥṣīl-i ma'ārif edip vefātlarında Mollā 'Uşşāḳī Cāmi'i'niñ imāmeti tevcīh olunmuştur. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī küberā-yı müte'aḫḫirīninden ḳuṭbü'l-'ārifīn Köstendilī eş-Şeyḫ 'Alī Efendi ḥażretleriniñ meşhūr ḫalīfelerinden ve 'ārifān-ı meşāyiḫten Üsküdarī Şeyḫ Aḥmed Ra'ūfī Efendi ḥażretlerinden inābet ve taḥṣīl-i erkān-ı ṭarīḳat eylemiştir. **[258b]** 1168'de ḫalvetgāh-ı Ḥayy u İlāh'a naḳleylemiştir. Eğriḳapı'da Ḳırımī Efendi Çeşmesārı muḳābilinde pederi ḳurbünde defīndir. Tārīḫ-i vefātıdır:

İdince Āṣaf-ı ḳudsīden istinbā didim tārīḫ
Sebā-yı ḫuldı mülk-i dā'im ide Ḥaḳ Süleymān'a (1168)

Şeyḫ 'Abdü'l-kerīm Efendi

Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī astān-ı 'ulyāları 'aṣādārı 'ārifān-ı ṭarīḳ-ı Celvetī'den Şeyḫ 'Abdü'l-kerīm Dede ḥażretleri. Dārü'l-Ḫilāfe'de tevellüd etmiştir. Pīr Ḥażret-i Hüdā'ī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bāḳī* āstān-ı 'ulyālarında seccāde-nişīn olan 'ārifīn ü vāṣılīnden Ṣabūrī Dede Çelebi denmekle meşhūr-ı āfāḳ ḳıdvetü'l-kāmilīn eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣabūrī Dede Efendi ḥażretleriniñ ẕāt-ı ḫaḳāyıḳ-simātlarından nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eden erbāb-ı ḫaḳīḳattendir. Ẕikrolunan āstān-ı 'ulyāda müddet-i vāfire 'aṣādārlıḳ etmiştir. 'Ālim ü 'āmil, memdūḥü'l-ḫaṣā'il **[259a]** müsinn ü mübārek bir ẕāttır. Celvet-ḫāne-i Ḥayy u Kerīm'e naḳlleri 1165 tārīḫi ile 1168 tārīḫi arasındadır.

Şeyḫ Veliyyü'd-dīn Efendi {Dolaybeli}

'Ārifān-ı şüyūḫ-ı Celvetiyye'den Dolaybeli Şeyḫ Veliyyü'd-dīn Efendi ḥażretleri. Üsküdar mużāfātından olup Yaḳacıḳ, Şeyḫler ḳaryelerine civār olan ḳurrādan Dolaybe'de 1098 senelerinde tevellüd etti. Üsküdar'da 'İnādiyye'de Bandırmalı Dergāhı'nıñ seccāde-nişīni olan ḳıdve-i mürşidān-ı Celvetiyye'den Bandırmavī Şeyḫ Yūsuf Efendi ḥażretlerinden müntesib ü

müstaḫlif ve ḥażrete dāmād oldu. Ṭarīḳ-ı Celvetī ʿāriflerinden olup ḳaryesinde sākindi. Bu ʿaṣrıñ āḫirlerinde celvet-ḫāne-i beḳāya naḳleyledi. Dolaybe'de cāmiʿiñ yanında mefūndur. Üzerine türbe binā olunup ara ṣıra taʿmīr edilmektedir. **[259b]**

Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm Efendi {ʿAbdī Efendi}

Ṭarīḳ-ı Naḳşibendī fāżılān u ʿārifānından Şeyḫ ʿAbdī Efendi ḥażretleri. Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥmetü'l-Meliki'l-Müsteʿān* ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīfleri civārında āstān-ı pīrānelerinde defīn ve türbe-i muḳaddeseleri ziyāretgāh-ı erbāb-ı taʿyīn olan ġavṣ-ı Yezdānī Pīr Emīr-i Buḫārī *ʿaleyhi taḳdīsü'l-Bārī* ḥażretleriniñ āstān-ı ʿulyālarında seccāde-nişīn-i kemālāt-ḳarīn, ḳuṭbü'l-kāmilīn eş-Şeyḫ Ḫᵛāce Fażlu'llāh-ı Ṣānī ḥażretleriniñ ḫıdmet-i ʿārifānelerinden nisbet ve tekmīl-i ṭarīḳat eden aṣḥāb-ı ḥaḳīḳattendir. Müşārün ileyh ḥażretleriniñ ṭarīḳ-ı Naḳşibendī'de yetiştirdikleri fāżıllardan ve kāmillerden biri de bu ẕāt-ı şerīftir. O dergāh-ı feyż-penāhta pek çoḳ sene ḥücre-nişīn olmuş ve otuz sene miḳdārı sālikān u ṭālibānıñ erkān-ı ṭarīḳatta teraḳḳī etmelerine mürşidāne saʿy u himmet etmiştir. Baʿżı tekāyāda mürşidāna meşīḫatleri mesbūḳtur. Tekyegāh-ı naʿīme naḳlleri 1168 tārīḫinde ve medfen-i mübārekleri Ḥażret-i Emīr-i Buḫārī *ḳaddesa'llāhu esrārehu'l-Bārī* āstān-ı füyūżāt-niṣārı ḳabristānındadır. Ādāb-ı ṭarīḳat-i Naḳşibendiyye'ye dā'ir fāżılāne vü mürşidāne risālesi mesmūʿdur. Mürşidleri…

KAYNAKÇA

Adıvar, Adnan, "Tarih ve Biyografi", *Tarih Dergisi*, S. 3-4, 1952.

Akbayar, Nuri, "Hâl Tercümesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, IV. Cilt, 1981, s. 33

Arslan, Mehmet, "İsmet Efendi, Fındıklılı" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3106 (erişim tarihi: 04.05.2018).

Avcı, Câsim, "Tabakat (İslâm Tarihi)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 297-299.

Aydın, Abdullah, "Asude Bahar Ülkesine Yolculuk Olan Ölümün Şair Biyografilerinde İfade Edilmesi", *Turkish Studies*, Volume 8/8, Summer 2013, s. 161-188.

Birışık, Abdülhamit, "Tabakat (Tefsir)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 290-291.

Congresso Internazionale di Scienze Storiche, Roma 1901.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), *İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye*, nr: 2381 (2284), Husûsî No: 8, Vesika: 2.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), *İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye*, nr: 2381 (2284), Husûsî No: 8, Vesika: 7.

Donuk, Suat (hzl.), *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, İstanbul: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017.

Donuk, Suat, "Saçlı Emîrzâde Abdülkâdir Efendi ve Zeyl-i Şakâ'ik'ı," *Littera Turca*, C. 6, S. 4, Ekim 2020, s. 891-911.

Durmuş, İsmail, "Tabakat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 288-290.

Durmuş, İsmail, "Tabakat (Arap Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 288-290.

Durmuş, Mustafa, "Ölümü Güzelleştiren Eda: Türkçe Şair Tezkireleri İle Şairnâmelerde Ölüme Bakış Ve Ölümün İfade Biçimleri Üzerine", *Millî Folklor*, S. 94, 2012, s. 105-122.

Efendioğlu, Mehmet, "Tabakat (Hadis)", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 291-292.

Ekinci, Ramazan (hzl.), *Zeyl-i Şakâ'ik (Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli)*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017.

Ekinci, Ramazan (hzl.), *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*, *(Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli)*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2018.

Ekinci, Ramazan, "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri," *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi (Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı)*, Yıl 6, Aralık 2020, s. 665-689.

Emecen, Feridun, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografi", *İslâm Araştırmaları Dergisi,* S. 3, 1999, s. 83-90.

Fındıklılı İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 9290.

Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, No: 12/89 (1925); 13/90 (1926); 14/91 (1926); 15/92 (1926).

Gönül, Behcet, "İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, S. VII-VIII/2, 1945, s. 136-168.

Hekimoğlu, Muhammet (hzl.), eş-*Şakâ'iku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2019.

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal, *Kemâlü'l-İsme*, İstanbul, 1328.

İsen, Mustafa (ed.), *Şair Tezkireleri*, Ankara: Grafiker Yay., 2011.

Kaplan, Mahmut "Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da Vefatlara Düşülen Notlar", *Turkish Studies*, Volume 7/1, Winter 2012, s. 57-80.

Karakışla, Yavuz Selim "Arşivden Bir Belge: Fındıklılı İsmet Efendi'nin Uluslararası Tarih Kongresi'ne Delege Atanması (1902)", *Toplumsal Tarih Dergisi*, S. 72, C. 12, 1999.

Kaya, Eyyüp Said, "Tabakat (Fıkıh)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 292-294.

Komisyon, "Biyografya" *Büyük Lugat ve Ansiklopedi*, İstanbul, t.y., II. Cilt, s. 419.

Kurnaz, Cemal - Tatcı, Mustafa (tıpkıbasım), *Tuhfe-i Nâilî, Dîvân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri,* Ankara: Bizim Büro Yay., 2001.

Kurnaz, Cemal - Tatcı, Mustafa (tıpkıbasım), *Osmanlı Müellifleri I-III,* Ankara: Bizim Büro Yay., 2009.

Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: TTK Yay., 2008.

Necib Âsım, "Osmanlı Târîh-nüvîsleri ve Müverrihleri-Medhal", *TOEM*, 1328, ss. 41-52.

Okay, Orhan, *"Tanzimatçılar: Yenileşmenin Öncüleri (1860-1896)",* Türk Edebiyatı Tarihi, C. 3, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 2006.

Okuyucu, Cihan - Kartal, Ahmet - Köksal, M. Fatih, *Klâsik Dönem Osmanlı Nesri*, İstanbul: Kesit Yay., 2012.

Orhonlu, Cengiz, "Fındıklı Semtinin Tarihi Hakkında Bir Araştırma" *Tarih Dergisi*, S. 11-12, İstanbul, 1956, s. 51-70.

Öngören, Reşat, "Tabakat (Tasavvuf)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39, İstanbul, 2010, s. 295-296.

Öz, Mustafa, "Tabakat (Kelâm)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 39. İstanbul, 2010, s. 294-295.

Öz, Yusuf, "Tezkire (Fars Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* Cilt: 41, İstanbul, 2012, s. 68-69.

Özcan, Abdülkadir (tıpkıbasım), *Şeyhî, Vekâyi'u'l-fuzalâ,* İstanbul: Çağrı Yay., 1989.

Özcan, Abdülkadir (tıpkıbasım), *Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik*, İstanbul: Çağrı Yay., 1989.

Özcan, Abdülkadir, "İsmet Efendi, Fındıklılı", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* Cilt: 23, İstanbul, 2001, s. 139-40.

Özcan, Abdülkadir, "I. Mahmûd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 27, Ankara, 2003, s. 348-352.

Tan, Muharrem (çev.), *Taşköprülüzâde – Osmanlı Bilginleri (eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî 'ulemâ'i'd-Devleti'l-'Osmâniyye),* İstanbul: İz Yay., 2007.

Tansel, F. Abdullah Tansel, *İyi ve Doğru Yazma Usulleri III*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 1978.

Uzun, M. İsmet, "Tezkire (Türk Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 41, İstanbul, 2012, s. 69-73.

Üçok, Coşkun (çev.), *Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1992.

Ünver, İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, s. 1-46.

Yazar, İlyas, "Şair Tezkirelerinde Ölüm Bağlamında Dil ve Üslup Üzerine Bir İnceleme", *CBU Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, 2013, s. 457-466.

Yazıcı, Mehmet Yunus, *Belgradlı Mehmed Hâkî'nin Şakâ'ik Tercümeleri,* Yayımlanmamış Dr. Tezi, Kırıkkale Üniv., SBE, Kırıkkale 2020.

BİYOGRAFYA DİZİNİ - I[1]

A

Abdī Efendi (Altunuçoḳ-zāde) 101
Abdī Efendi (Şa'bān Ağa-zāde) 183
Abdu'llāh İṣmet Efendi 157
Abdu'llāh Ağa (Ḳuru Yemişçi) 179
Abdu'llāh bin Süleymān-ı Baṣrī 117
Abdu'llāh Efendi (Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde) 159
Abdu'llāh Efendi (Anadolu Ḳāḍī-askeri, Ṣā'id) 170
Abdu'llāh Efendi (Burusalı) 275
Abdu'llāh Efendi (Cānḳurtaran, Şeyḫ) 246, 247, 260
Abdu'llāh Efendi (Ebe-zāde) 155, 170, 183
Abdu'llāh Efendi (Ḳıbrısī, Ordu Şeyḫi) 268
Abdu'llāh Efendi (Maġribli, Ders-i ām) 173
Abdu'llāh Efendi (Maṭlabcı, Rūmili Ḳāḍī-askeri) 198
Abdu'llāh Efendi (Mestçi-zāde) 153, 185
Abdu'llāh Efendi (Pārsā-zāde) 194
Abdu'llāh Efendi (Paşa-zāde, Nā'ilī) 253
Abdu'llāh Efendi (Paşmaḳçı-zāde) 182
Abdu'llāh Efendi (Re'īsü'l-küttāb, Ṣarı) 161
Abdu'llāh Efendi (Ṣā'id Abdu'llāh) 170
Abdu'llāh Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde) 188
Abdu'llāh Efendi (Şemsü'd-dīn Efendi-zāde, Meḥemmed) 136
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde) 125, 182
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde) 118
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Yeñişehrli) 108, 123, 133, 190
Abdu'llāh Efendi (Uşşāḳī-zāde, Ḳāḍī-asker) 119, 154
Abdu'llāh Efendi (Üsküdar Mollāsı) 135
Abdu'llāh Efendi (Veznecilerli, Celvetī) 287
Abdu'llāh Efendi (Yediḳuleli) 156, 196, 197, 207
Abdu'llāh Efendi (Yūsuf Efendi-zāde) 123

1 Bu eserde üç adet dizin oluşturulmuştur. İlk iki dizin eserde biyografisi verilen veya ismi geçen şahısları içerirken, son dizin eserde yer alan bütün özel isimleri (şahıs, eser, yer) ihtiva etmektedir. *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta aynı isme sahip, farklı pek çok kişinin ismi zikredilmektedir. Metin üzerinde söz konusu kişiler arasındaki isim karışıklığını gidermek için isminin yanına yay parantez eklenerek o kişinin belirgin bir özelliğine gönderme yapılmıştır. Örneğin, metinde isimleri madde başı "Muṣṭafā Efendi" olarak geçen iki farklı kişinin doğum yerleri göz önünde bulundurularak Bursalı Mustafa Efendi, "Muṣṭafā Efendi {Burusa}"; İstanbullu Mustafa Efendi, "Muṣṭafā Efendi {İstanbul}" şeklinde gösterilmiştir. İlk dizinde metinde işletilen kurala riayet edilmiş, yay parantez kaldırılarak yerine yine nisbe/lakab veya mahlası ifade eden hususiyetler tercih edilmiştir. Örneğin, "İbrāhīm Efendi (Abdī-zāde)". Yine aynı isme sahip biyografisi birkaç cümle ile geçiştirilen şahsiyetleri, diğerlerinden ayırmak maksadıyla ölüm tarihlerine de işaret edilmiştir. İsimleri babadan oğula bir silsile hâlinde zikredilen şahıslar (msl. Aḥmed bin Muḥammed bin Abdü'r-rezzāḳ ibn Abdü'l-ḥaḳ), dizinde iki kısım (1. Aḥmed bin Muḥammed, 2. Abdü'r-rezzāḳ ibn Abdü'l-ḥaḳ) hâlinde gösterilmiştir. Memleket, tarikat, meslek vb. unsurlarla birlikte ismi tamlama teşkil eden kişiler de yine dizinde olduğu gibi gösterilmiştir. Örneğin, "Abdu'llāh-ı Nāblusī, Aḥmed el-Meḥāsinī, Alā'ü'd-dīn-i Uşşāḳī vb."

Abdu'llāh Efendi (Ẕākir-zāde) 176, 190, 245, 286
Abdu'llāh ibn Alī bā-Ḥüseyn es-Saḳḳāf 293
Abdu'llāh ibn Sālim el-Baṣrī 174, 215, 293
Abdu'llāh-ı Ḥayy 194
Abdu'llāh-ı Ḥilmī Efendi 168, 211
Abdu'llāh-ı Nāblusī 132
Abdu'llāh-ı Şīrāvī 186
Abdu'r-ra'ūf-ı Beşīşī 187
Abdu'r-ra'ūf-ı Sicīnī 186
Abdu'r-rabb-ı Deyrī 187
Abdu'r-raḥīm Efendi (Abdī Efendi, Naḳşibendī) 317
Abdu'r-raḥīm el-Luṭfī 137
Abdu'r-raḥīm Fā'iz Efendi 155
Abdu'r-raḥīm Ḥıfẓī Efendi 236
Abdu'r-raḥīm ibn Ebī Bekr ibn Süleymān 150
Abdu'r-raḥīm Paşa (Mar'aşlı) 150
Abdu'r-raḥīm-i Kābilī 131
Abdu'r-raḥīm-i Kābulī 206
Abdu'r-raḥmān Ağa (Şekerci) 196
Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed 128
Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed-i Ṣanādīḳī 174
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ġazzī-zāde, Şeyḫ) 115
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥalebli, Ṭaşlıburun Tekyesi şeyḫi) 310
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ulbī, Ḳudüslü) 114
Abdu'r-raḥmān Efendi (Menteş-zāde) 189
Abdu'r-raḥmān Efendi (Mudanyavī) 179, 300
Abdu'r-raḥmān Efendi (Müderris, ö. 1146) 125
Abdu'r-raḥmān Efendi (Seyrek-zāde, Naḳībü'l-eşrāf) 124
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şehlā) 202
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeh-zāde Cāmi'i Ḫaṭībi) 159
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ Refī'ā) 234
Abdu'r-raḥmān Efendi (Yeñibāġçeli Çelebi Efendi-zāde) 290
Abdu'r-raḥmān ibn Zeynü'l-ābidīn (Ġazzī) 206
Abdu'r-raḥmān-ı Muḥillī 137
Abdu'r-raḥmān-ı Mücellid 206
Abdu'r-raḥmān-ı Türkmānī 222
Abdü'l-azīz Efendi (Baġdādlı, Mevlevī) 295
Abdü'l-azīz Efendi (Hādī-zāde) 302
Abdü'l-azīz Efendi (Naḳşibendī, ö. 1148) 280
Abdü'l-bāḳī Ārif Efendi 133, 136
Abdü'l-bāḳī Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) 204
Abdü'l-bāḳī Efendi (Burusalı, Celvetī) 307
Abdü'l-bāḳī Efendi (Kevākibī-zāde) **158**
Abdü'l-bāḳī Efendi (La'lī-zāde) 126
Abdü'l-bāḳī Efendi (Pārsā-zāde) 125, 194
Abdü'l-bāḳī Efendi (Sivasī-zāde Şeyḫ) 216, 254
Abdü'l-bāḳī Efendi (Şemsī, Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi Şeyḫi) 307
Abdü'l-bāḳī-yi Zerḳānī 142, 149
Abdü'l-celīl ibn Ebi'l-mevāhib 206
Abdü'l-celīl-i Mevāhibī 142
Abdü'l-eḥad en-Nūrī 234, 240

Abdü'l-fettāḥ Efendi 121
Abdü'l-ġanī bin Muḥyi'd-dīn bin Mekkiyye 134
Abdü'l-ġanī Efendi (Erzincānlı) 178
Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī 108, 110, 115, 116, 118, 119, 127, 130, 134, 139, 142, 143, 151, 152, 153, 169, 219, 220, 227, 228
Abdü'l-hādī Efendi (Bāḳī-zāde Hādī) 106
Abdü'l-hādī Efendi (Şeyḫ Muḥammed) 142
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) 112
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Çelebi) 275
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ṣandıḳlılı) 172
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Tatar) 107
Abdü'l-ḥalīm-i Naẓmī 236
Abdü'l-ḥamīd Ḫān-ı Ṣānī 97
Abdü'l-ḥayy Efendi (Şerīfe Fāṭıma oğlu, Seyyid) 129, 144
Abdü'l-ḳādir Efendi (Belġradlı, Şeyḫ) 246
Abdü'l-ḳādir Efendi (Burusalı, Ṣa'bānī) 311
Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥalebli, Dede) 295
Abdü'l-ḳādir el-Ömerī 119
Abdü'l-ḳādir ibn Alī (Fāsī) **105**
Abdü'l-ḳādir ibn Ömer el-'Arżī 213
Abdü'l-ḳādir-i Ömerī 131
Abdü'l-ḳādir-i Deyrī 213
Abdü'l-ḳādir-i Geylānī 219, 227, 228, 292
Abdü'l-ḳādir-i Hādī 143
Abdü'l-ḳādir-i Maḳdisī 215
Abdü'l-ḳādir-i Ṣafedī 221
Abdü'l-ḳādir-i Ṣafevī 215
Abdü'l-ḳādir-i Ṣaġlebī 115
Abdü'l-kerīm Efendi (Celvetī) 316
Abdü'l-kerīm Efendi (Oşmān Efendi-zāde) 204
Abdü'l-kerīm Efendi (Sami'ī) 166
Abdü'l-kerīm Fetḥī Efendi (Bülbülcü-zāde, Şeyḫ) 307
Abdü'l-kerīm-i Ġazzī 115, 206
Abdü'l-laṭīf Efendi (Celvetī) 295
Abdü'l-laṭīf Efendi (Ġazzī-zāde) 239
Abdü'l-laṭīf Rāzī Efendi 217
Abdü'l-laṭīf-i Çālġī 220
Abdü'l-laṭīf-i Elmāsī 151
Abdü'l-laṭīf-i Maġribī 109
Abdü'l-laṭīf-i Zevā'idī 140
Abdü'l-mecīd Efendi 289
Abdü'l-mecīd Efendi (Naẓmī Efendi Tekyesi Şeyḫi) 234
Abdü'l-mecīd-i Sivasī 133, 234, 251, 259, 289, 299, 305
Abdü'l-muḥsin-i Üsküdarī 105
Abdü'l-mü'min Efendi (Dağıstānī) 178
Abdü'l-mü'min-i Işfahānī (Şerefü'd-dīn) 201
Abdü'l-vehhāb Efendi (Arab-zāde) 215
Abdü'l-vehhāb Efendi (Ẕākir-zāde Şeyḫ) 290
Abdü'l-vehhāb ibn Celālü'd-dīn (Hemedānī) 273
Abdü'l-vehhāb-ı Ḥalebī 202
Abdü'n-nebī Efendi 288
Abdü'r-ra'ūf-ı Beşīşī 120
Abdü'r-resūl Berzencī-yi Medenī 151
Abdü'r-rezzāḳ Ebī Bekr 228
Abdü'r-rezzāḳ ibn Abdü'l-ḫaḳ 138
Abdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī 221
Abdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī-yi Geylānī 227
Abdü's-ṣamed Efendi 304

Abdü'ş-selām Dede 256
Abdü'ş-selām-ı Ḥarīrī 213
Abdü'ş-selām-ı Kāmilī 131
Abdü'ş-selām-ı Lāḳānī 142
Ādem Dede 275
Aḥmed Ağa (Aşçıbaşısı) 121
Aḥmed Bey (Ḳayın, Ḫalvetī) 268
Aḥmed bin Aḥmed bin Aḥmed 175
Aḥmed bin Bekr 127
Aḥmed bin Muḥammed 127
Aḥmed bin Muḥammed 138
Aḥmed bin Süleymān bin İsmā'īl 126
Aḥmed Dede (Müneccimbaşı) 107
Aḥmed Dede (Peçevī Ārifī) 276
Aḥmed Ebi'l-Abbās 127
Aḥmed Efendi (Akkālı, Müftī) 127
Aḥmed Efendi (Aḳovalı-zāde, Ḫātem) 190, 313
Aḥmed Efendi (Balıkesirli, Şeyḫ) 129
Aḥmed Efendi (Benderli) 203
Aḥmed Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, Cum'a Vā'iẓi) 287
Aḥmed Efendi (Çarḳacı, Şeyḫ) 213, 282
Aḥmed Efendi (Çavuş, Ağa) 196
Aḥmed Efendi (Dāmād-zāde, Ebu'l-ḫayr) 107, 133
Aḥmed Efendi (Dervīş) 126
Aḥmed Efendi (Dervīş, Ḥāfıẓ) 238
Aḥmed Efendi (Durmuş-zāde) 190, 202
Aḥmed Efendi (Evliyā-zāde) 257
Aḥmed Efendi (Ḥakkāk, Ḥāfıẓ) 278
Aḥmed Efendi (İsḥāḳ Ḫᵛācesi) 294
Aḥmed Efendi (İspirī-zāde, Şeyḫ) 236, 264
Aḥmed Efendi (Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi) 269
Aḥmed Efendi (Ḳaramanī-zāde) 281
Aḥmed Efendi (Ḳasṭamonulu) 280
Aḥmed Efendi (Kelāmī Tekyesi Şeyḫi) 312
Aḥmed Efendi (Müderris) 179
Aḥmed Efendi (Seyyid el-Ḥāc, ö. 1167) 310
Aḥmed Efendi (Siyāhī) 124
Aḥmed Efendi (Şeyḫ Müsellem) 311
Aḥmed Efendi (Ṭavaşlı) 210
Aḥmed Efendi (Türkmānī) 159
Aḥmed Efendi (Ümmī Şeyḫ) 243
Aḥmed Efendi (Ümmīdī Şeyḫ) 296
Aḥmed Efendi (Yā İmām) 238
Aḥmed Efendi (Yekçeşm) 192
Aḥmed Efendi (Ẕeyrekli) 278
Aḥmed Efendi (Aḳsarāylı) 250
Aḥmed el-Meḥāsinī 126
Aḥmed Ġaşşāşī-yi Medenī 142
Aḥmed Ḫān-ı Evvel 108, 146, 184
Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliş 99, 116, 150, 156, 185, 196, 296
Aḥmed Ḥāsib Efendi 199
Aḥmed ibn Ebi'l-Feyt 127
Aḥmed Nāṣıḥ Efendi 209
Aḥmed Nedīm Efendi 106, 111
Aḥmed Neylī (Mīrzā-zāde) 134
Aḥmed Paşa 103, 113
Aḥmed Şenā'ī Efendi 122
Aḥmed Şemsü'd-dīn (Yiğitbaşı Marmaravī) 233, 282
Aḥmed Yemiş Efendi 180
Aḥmedī (Fenārī Ḳul) 165
Aḥmed-i Ulbī (Ṣalāḥü'd-dīn-zāde) 114
Aḥmed-i Baṭḥīş 127
Aḥmed-i Behisnī 138, 139
Aḥmed-i Beşīşī 149
Aḥmed-i Dārānī 137
Aḥmed-i Fārūḳ (Serhendī) 228
Aḥmed-i Ġazzī 116, 117, 127

Aḥmed-i Ġazzī (Müftī, Şeyḫ Şehābü'd-dīn) 152
Aḥmed-i Ḥamdī (Şeyḫ Seyyid) 137
Aḥmed-i Ḥırsetī 175
Aḥmed-i Ḫuleyfī 120
Aḥmed-i İskḳāṭī 186
Aḥmed-i Ḳal'ī 221
Aḥmed-i Meḥāsinī 126
Aḥmed-i Merḥūmī 137
Aḥmed-i Mevlevī 186, 187
Aḥmed-i Mīnīnī 109, 127
Aḥmed-i Mūṣulī 169
Aḥmed-i Naḫlī (Mekkī) 206
Aḥmed-i Ra'ūfī (Üsküdarī) 233, 269
Aḥmed-i Sārbān 147
Aḥmed-i Sendūbī 137, 149
Aḥmed-i Vefḳī Efendi 305
Aḥmed-i Yekdest (Mekkī, Şeyḫ) 244
Aḳ Maḥmūd (Efendi-zāde) 181, 200
Alā'ü'd-dīn Alī el-Arabī (Şeyḫü'l-İslām) 146
Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 303
Alā'ü'd-dīn-i Uşşāḳī 233, 282
Alā'ü'd-dīn-i Ḥaṣkefī 137
Alā'ü'd-dīn-i Kāşānī 126
Alā'ü'd-dīn-i Rūḥī 282
Alī Baba 292
Alī Bey (Abdu'llāh Bey-zāde, Rif'atī) 134
Alī Bey (İdrīs-i Muḫtefī, Şeyḫ) 204
Alī bin Aḥmed bin Alī 109
Alī bin Muḥammed bin Maḥmūd 153
Alī Çelebi (Ẕākir Büyük) 244
Alī Dede (Şīrūġanī Dervīş) 305
Alī Efendi (Aḥmed Ḥān Cāmi'i Cum'a Vā'iẓi) 290
Alī Efendi (Alā'iyyeli) 159
Alī Efendi (Amasyalı-zāde Şeyḫ) 290, 291
Alī Efendi (Cānbāz-zāde) 306
Alī Efendi (Celvetī Ḫalīfesi) 239
Alī Efendi (Edirneli) 113, 306
Alī Efendi (Ereğlili) 158, 178
Alī Efendi (Ḥāfız, Ḳonyalı) 198
Alī Efendi (Ḳarabaş, Kayṣerī Müftīsi) 237
Alī Efendi (Kilisli, Naḳşibendī) 267
Alī Efendi (Köstendilī, Şeyḫ) 229
Alī Efendi (Lofcavī, Fāżıl) 230
Alī Efendi (Maḥremī-zāde) 173
Alī Efendi (Maṭlabī Dāmādı) 198
Alī Efendi (Mażrūb-zāde) 188
Alī Efendi (Muṣṭafā Efendi-zāde, Sa'dī) 186
Alī Efendi (Paşmaḳçı-zāde Seyyid) 118
Alī Efendi (Şeyḫ, Ders-i ām) 190
Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde) 110, 133, 173, 208
Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Zenbīlī) 155, 178
Alī Efendi (Şīrvānī) 150
Alī Efendi (Uryānī) 141
Alī Efendi (Vānī-zāde, Seyyid) 204
Alī Efendi (Vezīr Müfettişi) 207
Alī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde) 123
Alī Efendi (Zencīrī) 275
Alī el-Ḳārī 118
Alī el-Vaḥidī Efendi 254
Alī er-Rūmī (Şeyḫ Debbāġ) 233
Alī er-Rūmī (Şeyḫ Mestçi) 233
Alī eṣ-Ṣafvetī 268
Alī es-Selāmī 282, 286
Alī Mollā Efendi (Şerīf-zāde) 181
Alī Paşa (Bosna Vālīsi, Ḳaḥramān) 103
Alī Paşa (Çorlulu) 185

Alī Paşa (Ḥekīm-zāde, Ṣadr-ı Aʿẓam) 103, 112, 120, 148, 156, 208, 266
Alī Şīr-i Emelī 142, 221
Aliyy-i Baḳarī 186
Aliyy-i Ḍarīrī 174
Aliyy-i Kāmilī 137
Aliyy-i Kezber 187
Aliyy-i Ḳubrevī 142
Aliyy-i Luṭfī 214
Aliyy-i Maġribī 105
Aliyy-i Mışrī 109
Aliyy-i Mīnīnī 109
Aliyyü'l-İlmī 214
Altıncı Ḳarlos 104
Ārif Çelebi (Ulu) 275
Ārif Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 305
Arisṭo 108
Arslan Bey 251
Āsīf Meḥemmed Dede 251
Aṭā Efendi (Ceddī-zāde) 122
Aṭā Efendi İmāmı (Şeyḫü'l-İslām) 203
Aṭā'ī (Nevʿī-zāde) 96, 124, 241
Aṭā'u'llāh-ı Mūṣulī 250
Āṭıf Efendi 207
Azīz Bey 168
Azīz Efendi (Ḳara Çelebi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 106
Azīz Maḥmūd (Hüdā'ī) 100, 129, 144, 230, 239, 245, 248, 250, 258, 270, 282, 283, 284, 286, 287, 295, 301, 303, 316

B

Baḥrī Paşa 125
Baḫtī Efendi (Ḫᵛāce, Ḳıyāsī) 207
Bāḳī Efendi (Şemsī) 307
Balıḳçı Dede 261
Bāyezīd Ḫān 189
Bāyezīd Ḫān-ı Ṣānī 247, 310
Bayrām Çelebi 297
Bedr-i Ġazzī (Şeyḫ Muḥammed) 174
Bedrü'd-dīn Mollā 260
Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde, İsmāʿīl Belīġ) 109
Belīġ Efendi (Yeñişehrli Meḥemmed Emīn) 314
Bīcān Dede 258
Bilāl-i Ḥabeşī 131

C-Ç

Caca Ṣulṭān 308
Caʿfer Efendi (Seyyid) 157
Caʿfer Efendi (Şeyḫ Keşfī) 288
Cāru'llāh-ı Zemaḫşerī 201
Cāru'llāh bin Muḥammed (Ebi'l-luṭf) 114
Celāl Bey 144
Celālü'd-dīn Çelebi 275
Cemāl Yūsuf bin İbrāhīm 173
Cemālī Efendi (Edirneli, Şeyḫ) 315
Cemāl-i Işfahānī (Seyyid) 138
Cemālü'd-dīn Çelebi (Mevlevī) 275
Cennet Efendi 129, 287
Çaḳmaḳ Dede 261
Çelebi Efendi (Nevşehr Müftīsi) 177
Çelebi Efendi (Yenibāġçeli) 264

D

Ḍahr el-Kinānī (Maḳdisī, Nāblusī) 219
Dāvūd Efendi (Benderli, Ḫalvetī) 299
Dede Çelebi (Ṣabūrī) 248, 283, 316
Dede Efendi 136
Dede Efendi (Alī Naḳşī) 297
Dede Efendi (Peçevī Ārifī Aḥmed) 297
Dede Meḥemmed Efendi 131, 136

Dervîş Efendi (Ḳarṣlı, Ḥācī) 207
Dürrī Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 145

E

Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī 136, 139, 152, 152
Ebe-zāde Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 159
Ebī Şeybeti'l-Ḫudrī 281
Ebī Ṭāhir 205
Ebū Bekr (Ḥumuṣlu) 184
Ebū Bekr (Ḳudüslü) 114
Ebū Bekr Bey (Nūḥ Efendi-zāde) 112, 120
Ebū Bekr Çelebi 260
Ebū Bekr Efendi (Mar'aşlı) 118
Ebū Bekr-i Ulbī 114
Ebū Sa'īd Efendi (Ammār-zāde) 129
Ebu'l-ḫayr Aḥmed Efendi 242
Ebu'l-Vefā 140, 180
Ebu's-su'ūd (Müftī, Şeyḫ) 152
Ebu's-su'ūd Efendi (Ammār-zāde es-Seyyid Meḥemmed) 129, 144
Ebu's-su'ūd-i Dimyāṭī 137
Ebu's-su'ūd-i Kevākibī 160
Elvān Dede 171
Emīn Efendi (Abdü'l-ḥayy Efendi-zāde, Meḥemmed) 144
Emīn Efendi (Bolevī-zāde) 191, 192
Emīn Efendi (Ḫayātī-zāde) 182
Emīn Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥemmed) 141, 188
Emīn Efendi (Ser-Ṭarīḳ-zāde, Şeyḫ) 232
Emīn Efendi (Şehlā Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde, Meḥemmed) 202
Emīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed) 114, 162
Emīn Efendi (Toḳadī) 195, 208, 313
Emīn el-Muḥibbī (Meḥemmed, *Ḫulāṣatü'l-eṣer* mü'ellifi) 169
Emīn Vāṣıḳ Efendi (Maẓrūb-zāde Meḥemmed) 188
Emīne Bacı 232
Emīr Efendi (Küçük) 140, 163, 181, 182
Emīr Sulṭān 109
Emīr-i Buḫārī 96, 108, 195, 199, 208, 240, 280, 281, 292, 317
Emru'llāh Efendi 184
Emru'llāh Rūḥī Efendi 112, 163
Es'ad bin Alī bin Oṣmān 107
Es'ad bin Muḥammed 128, 153
Es'ad Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 138, 200
Es'ad Efendi (Ḫırḳa-i Şerīfe Şeyḫi, Meḥemmed) 184
Es'ad Efendi (Yanyavī, Meḥemmed) 107
Es'ad eṭ-Ṭavīl 153
Es'ad Ḫˇāce Efendi 107, 108
Eşref Efendi (Melek Ḫˇāce-zāde) 278
Eyüb Ağa (Ḥācī) 158
Eyyūb-i Ḫalvetī 142

F

Fā'iz Efendi-zāde 155
Faḫrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 258, 277
Faṣīḥ Dede 271
Fāṭıma Ḫānım 102
Fāżıl Aḥmed Paşa (Paşa-zāde, Köprülü Meḥemmed) 131, 215
Fāżıl Alī (Şirvānī) 251
Fāżıl Efendi (Kefevī) 176
Fażīl Efendi (Mollā Çelebi) 178
Fażlu'llāh-ı Ṣānī (Emīr-i Buḫārī Dergāhı şeyḫi) 317
Ferīdūn Paşa 122, 163, 181

Ferīdü'd-dīn-i Aṭṭār 121
Ferruḫ Çelebi 297
Feyżī Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi) 193
Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Muṣṭafā) 162, 163
Feyżī Efendi (İstanbullu, Müderris) 141
Feyżu'llāh Efendi (Alī Efendi-zāde) 141
Feyżu'llāh Efendi (Birgili) 210
Feyżu'llāh Efendi (Ebū Sa'īd Efendi-zāde) 138, 240
Feyżu'llāh Efendi (İmām-zāde, Çorlulu) 179
Feyżu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 132, 135, 138
Feyżu'llāh Efendi (Ṭaşçı-zāde, Ḫulūṣī) 309
Feyżu'llāh Şākir Bey 253
Fıṭnat Ḫānım 195
Fīrūz Ağa 253

G
Ġālib Dede Efendi 272
Ġavṣī Dede 271
Giray Ḫān (Ḳaplan) 200
Gülnūş Emetu'llāh Vālide Sulṭān 194

H
Ḥācī Bayrām-ı Velī 247
Ḥācī Bostān Efendi (Çelebi) 275
Ḥācī Dede (Şāmlı, Mevlevī) 295
Ḥāfıẓ Efendi (Küçük) 310
Ḥālet Efendi 260
Ḥāletī Efendi (Azmī-zāde) 279
Ḫalīl bin Abdu'r-raḥīm 116
Ḫālid bin Velīd 120
Ḫālid bin Zeyd 136, 152
Ḫalīl (Mūṣlu) 103, 106
Ḫalīl (Şeyḫ, A'mā) 305
Ḫalīl Efendi (ö. 1151) 169
Ḫalīl Efendi (Birgili, Ḳara Ḫalīl) 211
Ḫalīl Efendi (Edirneli) 124
Ḫalīl Efendi (Ḳādirī) 253
Ḫalīl Efendi (Na'lçacı, Şeyḫ) 305
Ḫalīl Efendi (Ṣıddīḳī-zāde, Seyyid) 121
Ḫalīl Kāmilī Paşa 179
Ḫalīl Sālik Dede 161
Ḫalīl-i Desūḳī 206
Ḫalīl-i Liḳānī 137
Ḥalīme Ḫātūn 270
Ḥamdī Efendi (Sivaslı, Şeyḫ) 280
Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ) 196
Ḥāmid Efendi (Celvetī, Şeyḫ) 299
Ḥāmid Efendi (Moravī, Şeyḫ) 298
Ḥamza Efendi (Bolevī, Şeyḫ) 154
Ḥamza Efendi (Dārendeli) 118
Ḫamzatü'r-Rūmī (Şeyḫ) 131
Ḫandī Dede 271
Ḥasan Cān Ağa 138
Ḥasan Efendi (ö. 1145) 122, 178
Ḥasan Efendi (ö. 1164) 178
Ḥasan Efendi (Aḳsarāylı, Şeyḫ) 250
Ḥasan Efendi (Arab-zāde, Şeyḫ) 264
Ḥasan Efendi (Şeyḫ Ced) 254, 262, 263
Ḥasan Efendi (Gevrek-zāde, Ḥekīmbaşı) 122
Ḥasan Efendi (Ḫıżr-zāde, Şeyḫ) 268
Ḥasan Efendi (İstanbullu) 140
Ḥasan Efendi (Köprülü) 210
Ḥasan Efendi (Nefāyisī, Şeyḫ) 180
Ḥasan Efendi (Re'īsü'l-ulemā) 120
Ḥasan Efendi (Üsküdarlı, Ḳara) 170
Ḥasan el-Kürdī 276
Ḥasan Feyżī Efendi 240
Ḥasan ibn Alī-yi Uceymī (Şeyḫ Bedr) 293

Ḥasan Münīr (Şeyḫ Seyyid) 115, 137
Ḥasan Ṣabrī Efendi 253
Ḥasan-ı Acīmī 215
Ḥasan-ı Ġarbil (Aḥmed-zāde) 159
Ḥasan-ı Kürdī 138
Ḥasan-ı Mışrī 159, 160
Ḥasan-ı Şürünbülālī 220
Ḥasan-ı Taftāzānī 152
Ḥasīb Dede 271
Ḥasīb Efendi (Mü'min-zāde Ḥāsib, Şā'ir) 199, 258
Ḥasīb Efendi (Tekfūrṭaġlı) 247
Ḥaşīrpūş Dede 189
Hāşim Efendi (Burusalı, şā'ir) 166
Ḫātem Efendi (Aḳovalı-zāde) 313
Ḥavvā Ḫātūn 258
Ḫayrü'd-dīn-i Remlī 215
Ḥāẕıḳ Efendi (Meḥemmed, Erẓurūm Müftīsi, Şā'ir) 210
Ḫazīnedār Dede (Ṭop-ḫāneli) 315
Ḥażret-i Ātike 115
Ḥażret-i Ādem 241
Ḥażret-i Ebī Bekr 227
Ḥażret-i Ḫālid 112, 122, 124, 134, 135, 140, 146, 156, 166, 167, 172, 181, 203
Ḥażret-i Sezā'ī 266
Ḥażret-i Sünbül Sinān 120, 209
Ḥıfẓī Efendi (Meḥemmed, Ḳassām-ı Askerī) 192
Ḥıżr Bey Efendi 144
Himmet Dede 307
Himmet Efendi (Şeyḫ) 192
Ḫudādād Bey 208
Ḥüsāmü'd-dīn-i Uşşāḳī 96, 278, 289
Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (Aṭā'u'llāh-zāde, Muṣṭafā) 278
Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (Uşşāḳī) 124
Ḥüseyn Efendi (Burusalı, Levḥī) 189
Ḥüseyn Efendi (Güzoğlu Şeyḫ) 310
Ḥüseyn Efendi (Ḥalebli, Şeyḫ) 270
Ḥüseyn Efendi (İstanbullu, Şeyḫ) 255
Ḥüseyn Efendi (Ḳonevī, İmām-ı Sulṭānī) 306
Ḥüseyn Efendi (Ḳonyalı, Şeyḫ) 312
Ḥüseyn Efendi (Levḥī) 189
Ḥüseyn Efendi (Seyyid, ö. 1166) 197
Ḥüseyn Efendi (Sinānī) 262
Ḥüseyn Efendi (Şeyḫ Ḳuṭb) 251
Ḥüseyn Efendi (Uşşāḳī, Şehrī) 289, 315
Ḥüseyn Efendi (ö. 1166) 205
Ḥüseyn bin Muḥammed 108
Ḥüseyn ibn Abdu'r-raḥīm (Mekkī, Şeyḫ) 293
Ḥüseyn-i Ġazzālī 130
Ḥüseyn-i Mūṣulī 169
Ḥüseyn-i Şerīfī 213

I-İ

İbn Ḥācib 154
İbn Mālik (Endülüsī) 220
İbn Mālik 143
İbn Mūṣulī 169
İbn Şıḥne 128
İbn Ṭavīl 153
İbrāhīm Ağa (Şa'bānī, Şeyḫ) 255
İbrāhīm Ağa (Yeñişehr Ağası) 121
İbrāhīm bin Abdü'l-ḥayy bin Abdü'l-ḥaḳ 139
İbrāhīm bin Ḥasan-ı Gürānī 142, 143
İbrāhīm bin Muḥammed 150
İbrāhīm Dede (Niksar Mevlevī Şeyḫi) 310
İbrāhīm Dede (Ṭoḳlu) 281
İbrāhīm Efendi (Abdī-zāde) 183

İbrāhīm Efendi (Aḥmed Paşa Mescidi İmāmı) 310
İbrāhīm Efendi (Fażlu'llāh, Akşehrli-zāde) 107
İbrāhīm Efendi (Amasyalı) 181
İbrāhīm Efendi (Arabacı-zāde) 254
İbrāhīm Efendi (Burusalı, Mantıcı Maḥallesi İmāmı) 109
İbrāhīm Efendi (Naḳşī, Cum'a Vā'iẓi) 277
İbrāhīm Efendi (Ḫalīl, Fındıḳ-zāde) 193
İbrāhīm Efendi (Ḥalebī) 143
İbrāhīm Efendi (Ḫalvetī, ö. 1165) 306
İbrāhīm Efendi (Ḥasan Efendi-zāde) 126
İbrāhīm Efendi (İstanbullu) 172
İbrāhīm Efendi (Ḳara Murād Efendi-zāde, Müderris) 157
İbrāhīm Efendi (Ḳāsımpaşalı, Mu'abbir) 243
İbrāhīm Efendi (Ḳırımī) 196
İbrāhīm Efendi (Ma'ālī-zāde, ö. 1131) 121
İbrāhīm Efendi (Meḥemmed Mollā-zāde) 158
İbrāhīm Efendi (Mūsā Efendi-zāde) 277
İbrāhīm Efendi (Müderris) 157
İbrāhīm Efendi (Ṣaçlı Şeyḫ) 243
İbrāhīm Efendi (Saḳızlı, *Ḥizbü'l-a'ẓam* Şāriḥi) 217
İbrāhīm Efendi (Şemsī) 307
İbrāhīm Efendi (Şeyḫ-zāde Dāmādı) 208
İbrāhīm Efendi (Uşşāḳī-zāde, *Şakā'iḳ* müẕeyyili) 154, 241
İbrāhīm Efendi (ö. 1167) 210
İbrāhīm el-Fettāl 221
İbrāhīm er-Rūmī 233
İbrāhīm Fettāl 115, 119, 131, 142, 151
İbrāhīm ibn Ḫalīl 169
İbrāhīm Paşa (Elçi) 160
İbrāhīm Paşa (Dāmād, Ṣadr-ı A'ẓam) 106, 107, 108, 125
İbrāhīm Vāṣıḳ Efendi 316
İbrāhīm-i Behisnī 139
İbrāhīm-i Gülşenī (Pīr) 268
İbrāhīm-i Gürānī (Mollā) 205
İbrāhīm-i Ḥaḳḳī (*Ma'rifet-nāme* mü'ellifi) 249
İbrāhīm-i Keşfī 243
İbrāhīm-i Kürdī 215
İbrāhīm-i Medenī 117
İbrāhīm-i Şebrāḥītī 149
İbrāhīm-i Ümmī Sinān 263
İdrīs Efendi 137
İdrīs Efendi (Ḥubbī) 242
İdrīs Efendi (Şeyḫü'l-İslām Naḳşī) 136
İdrīs-i Muḫtefī 111, 159
İḳbāl Efendi (Ḥalebli Seyyid Meḥemmed Efendi-zāde) 149
İlhām Dede 238
İlmī Efendi (Berber-zāde) 292
İlmī Efendi (Edirneli Arab-zāde) 306
İlyās Efendi (Saḳızlı Şeyḫ) 213, 282
İlyās-ı Gürānī (Mollā) 115
İlyās-ı Kürdī 143, 187, 206
İmām Būṣīrī 162
İmām Ġazzālī 220
İmām Nevevī 131
Īsā el-Cezerī 142
Īsā el-Maḥvī 259
İṣāmü'd-dīn Efendi (Ṭaşköprīli-zāde Aḥmed) 96, 241
İsḥāḳ Efendi (Burusalı, Şeyḫ) 294

İsḥāḳ Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 129, 133, 145, 195
İsḥāḳ Efendi (Şehrī, Celvetī) 308
İsmā'īl Āṣım Efendi (Şeyḫü'l-İslām Çelebi-zāde) 266
İsmā'īl Ağa (Malaṭyalı, Ḳapıağası) 99
İsmā'īl Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde) 109
İsmā'īl bin Abdü'l-bāḳī 152
İsmā'īl Dede (Çavuş) 258
İsmā'īl Efendi (ö. 1163) 172
İsmā'īl Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde) 178
İsmā'īl Efendi (Ağaḳapılı) 135, 140, 176, 188
İsmā'īl Efendi (Celvetī) 248
İsmā'īl Efendi (Cism-i Laṭīf, Şeyḫ) 250
İsmā'īl Efendi (Filibeli, Şeyḫ) 296
İsmā'īl Efendi (Gelenbevī) 158
İsmā'īl Efendi (İstanbul Ḳāḍīsi) 175
İsmā'īl Efendi (Oṣmān Keṭḫüdā-zāde) 196
İsmā'īl Efendi (Tillovī) 249
İsmā'īl Ḥā'ik (Müftī) 119, 143, 152
İsmā'īl ibn Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī 142
İsma'īl-i Aclūnī 138, 159
İsmā'īl-i Ḥaḳḳī (Celvetī) 110, 262, 300, 302
İsmā'īl-i Nāblusī (Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī'niń babası) 220
İsmā'īl-i Rūḥī 253
İsmā'īl-i Rūmī 180
İṣmet Efendi (Enderūnī, *Pend*-i Aṭṭār Şāriḥi) 121
İṣmet Meḥemmed Efendi 166
İzzü'd-dīn Alī (Ḳaramānī) 233, 282
İzzü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde) 180

K

Ka'b ibn Züheyr 162
Ḳāḍī İyāż 105, 134
Ḳāḍī-zāde-i Rūmī (*Şerḥ-i Çaġmīnī* mü'ellifi) 165
Ḳahramān Ağa (Şeyḫ) 244
Ḳāsım Ağa (Mi'mār) 307
Ḳāsım bin Muḥammed (Baġdādī) 293
Ḳāsım Efendi (İnegöllü, Şeyḫ) 233, 282
Ḳāsım Efendi (Şeyḫ Seyyid) 249
Ḳāsım-ı Ḥānī 128
Ḳāsım-ı Neccār 202
Ḳaṣīrī-zāde Efendi 144
Kātib Çelebi 241
Kelāmī Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā) 312
Kemāl Efendi (Şeyḫ Seyyid) 249
Kemāl Paşa-zāde (Şeyḫü'l-İslām) 179, 194
Kemālī Efendi (Ḥācī) 100
Kemālü'd-dīn el-Ḥalebī 221
Kemālü'd-dīn ibn Yaḥyā (Dımışḳī) 175
Keskin Dede 154
Keşfī (Abdü'l-kerīm) 236
Kisveci Dede 298
Ḳubād-ı Şirvānī (Şāh) 251

L

Lāyiḥ Efendi (Ḳırımlı, Meḥemmed) 176
Lebīb Dede (Mevlevī) 271
Lebīb Efendi 191
Luṭfī Dede (Şeyḫ Meḥemmed) 297
Luṭfu'llāh Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Meḥemmed) 209
Luṭfu'llāh Efendi (Ṣadr-ı Anadolu) 195

M

Maḥmūd bin Muṣṭafā 135
Maḥmūd Dede Efendi (ö. 1157) 182

Maḥmūd Efendi (Eski Alī Paşalı) 204
Maḥmūd Efendi (Eyüblü, Şeyḫ) 237
Maḥmūd Efendi (Fażlī-zāde, Sinānī Şeyḫi) 279
Maḥmūd Efendi (Gelenbe Ḳasabası Müftīsi) 157
Maḥmūd Efendi (Ḫᵛāce Maḥmūd Efendi, ö. 1168) 214
Maḥmūd Efendi (Ḥalmānī, Ḥācī) 209
Maḥmūd Efendi (Menteş-zāde, Burusalı) 189
Maḥmūd Efendi (Şeyḫ Ġafūrī) 248
Maḥmūd Efendi (Toḳadlı, Ḳız Maḥmūd) 135
Maḥmūd Ḫān-ı Evvel 7, 99, 105
Maḥmūd-ı Kürdī 142, 220, 221
Maḥmūd-i Sālimī 137
Mālik bin Kināne 219
Manṣūr-ı Menūfī 187
Mecdī Efendi (Edirneli Meḥemmed) 96, 241
Mecdī Efendi (Muṣṭafā, Şā'ir) 168
Meḥemmed (Fātiḥ Sulṭān, Ḫān) 100, 137, 143, 165, 172, 173, 212
Meḥemmed Ārif Efendi 136
Meḥemmed Ağa (Fındıḳlılı) 310
Meḥemmed Ağa (Ḥabeşī) 304
Meḥemmed Ağa (Kemānkeş) 309
Meḥemmed Ağa (Sīmkeşbaşı) 240
Meḥemmed Ağa (Yavaşça) 234
Meḥemmed Baḫtī Efendi (Ḫᵛāce, Ḳıyāsī) 207
Meḥemmed bin Alī 135
Meḥemmed Dede (Ağa-zāde) 125, 155
Meḥemmed Dede (Ḥaleb Mevlevī-ḫānesi Şeyḫi) 241
Meḥemmed Dede (Ḳaraḥiṣārī, Semā'ī) 275
Meḥemmed Dede (Meşnevī-ḫᵛān) 276
Meḥemmed Dede (Sipāhī) 271
Meḥemmed Dede Efendi (Ḫalīl Sālik Dede Ḫalīfesi) 161
Meḥemmed Dede Efendi (Ulūfeci-zāde Kütahyalı) 271
Meḥemmed Efendi (Şeyḫī, *Şaḳā'iḳ* müẕeyyili) 96, 231, 263
Meḥemmed Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde) 259
Meḥemmed Efendi (Acı Çeşmeli) 235
Meḥemmed Efendi (Ammār-zāde Ebū Sa'īd, Naḳībü'l-eşrāf) 144
Meḥemmed Efendi (Ārif Dede, ö. 1095) 265
Meḥemmed Efendi (Ayaḳlı Kütüb-ḫāne) 178
Meḥemmed Efendi (Belġradlı) 279
Meḥemmed Efendi (Bendirekli) 290
Meḥemmed Efendi (Beyoğlu, Ağa Cāmi'i İmāmı) 183
Meḥemmed Efendi (Bosnalı) 112
Meḥemmed Efendi (Burusalı, Müderris) 123
Meḥemmed Efendi (Cezerī-zāde) 195, 280
Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi) 268
Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi, Dervīş) 143, 242, 257
Meḥemmed Efendi (Çeşmī) 106
Meḥemmed Efendi (Dede) 311
Meḥemmed Efendi (Ders-i ām) 173
Meḥemmed Efendi (Dramalı, Şeyḫ) 289
Meḥemmed Efendi (Dürrī) 145
Meḥemmed Efendi (Edirneli, Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde) 183, 237, 279, 306

Meḥemmed Efendi (Fındıḳlı Tekyesi Şeyḫi) 288
Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāy Muʿallimi) 184
Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāyı Şeyḫü'l-ḳurrāsı) 304
Meḥemmed Efendi (Ḫˇāce-zāde, Ḳaraḳız) 122, 141
Meḥemmed Efendi (Ḥāfıẓ, İstanbullu) 270
Meḥemmed Efendi (Ḥafîd, Sivasī Dergāhı Şeyḫi) 234
Meḥemmed Efendi (Ḥalebli) 149
Meḥemmed Efendi (Hāşim Efendi-zāde) 166
Meḥemmed Efendi (İmām-zāde, Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti) 147
Meḥemmed Efendi (İzmirli) 178
Meḥemmed Efendi (Ḳādirī, Dervīş) 261
Meḥemmed Efendi (Ḳaraḫarmanlı, Yeñiçeşme Mescidi İmāmı) 111
Meḥemmed Efendi (Ḳassām, Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī Aḫfādı) 188
Meḥemmed Efendi (Ḳassām-ı Askerī) 141
Meḥemmed Efendi (Ḳaysūnī-zāde) 308
Meḥemmed Efendi (Keşfî) 260
Meḥemmed Efendi (Kevākibī-zāde, Şeyḫ) 158
Meḥemmed Efendi (Ḳudsī-zāde, Şeyḫ) 166
Meḥemmed Efendi (Külḫanī, ö. 1100) 193
Meḥemmed Efendi (Laʿlī-zāde, Şeyḫ) 192
Meḥemmed Efendi (Ladiḳ Müftīsi) 176
Meḥemmed Efendi (Maʿālī-zāde, Burusa Naḳībü'l-eşrāfı) 121
Meḥemmed Efendi (Mecdī, *Şaḳā'iḳ* mütercimi) 96, 241
Meḥemmed Efendi (Mīr-zāde) 175
Meḥemmed Efendi (Mīrzā-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 119, 132, 147, 175, 176
Meḥemmed Efendi (Mollā Aḥmed-zāde) 257
Meḥemmed Efendi (Mudanyavī, İmām) 300
Meḥemmed Efendi (Muṭavvelci) 200
Meḥemmed Efendi (Mü'eẕẕin-zāde Ḥācī) 165
Meḥemmed Efendi (Münād-zāde Aḥmed Efendi) 168
Meḥemmed Efendi (Niẓāmī Şeyḫ) 247
Meḥemmed Efendi (Pīrī, İstanbul Ḳāḍīsi) 146
Meḥemmed Efendi (Rāst Mehemmed) 253
Meḥemmed Efendi (Refdī) 166, 167
Meḥemmed Efendi (Saçaḳlı-zāde, Marʿaşlı) 118
Meḥemmed Efendi (Ṣāliḥ Paşa İmāmı, ö. 1166) 198
Meḥemmed Efendi (Seyyid) 196
Meḥemmed Efendi (Süleymāniyye Cāmiʿi Ḫaṭībi) 146
Meḥemmed Efendi (Şehrī, Dede) 311
Meḥemmed Efendi (Şemsü'd-dīn-zāde, Mekke Ḳāḍisi) 136
Meḥemmed Efendi (Şemsī) 255
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ḥikmetī) 301
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Seyyid Ḥabīb) 235

Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ṣuḥufī) 261
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd) 138
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Mollā Gürānī) 244
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde) 122
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-ḳurrā) 165, 215
Meḥemmed Efendi (Şiblī-zāde, Burusalı) 154
Meḥemmed Efendi (Ṭarsūsī, *Mir'āt* muḥaṣṣīsi) 123
Meḥemmed Efendi (Tefsīrī) 118
Meḥemmed Efendi (Terzī-zāde) 159
Meḥemmed Efendi (Ṭrabzonlu, ö. 1148) 140
Meḥemmed Efendi (Türkmen-zāde) 203
Meḥemmed Efendi (Vānī Şeyḫ) 204
Meḥemmed Efendi (Yazıcı-zāde eş-Şeyḫ) 247
Meḥemmed Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, ö. 1151) 168
Meḥemmed el-Enarī 260
Meḥemmed Emīn Efendi (Anḳaravī) 155, 182
Meḥemmed Emīn Efendi (Ḥācī Ḥüseyn Efendi'niń oğlu) 198
Meḥemmed Es'ad Efendi (Anḳaravī Ṣofu Emīr) 181
Meḥemmed Es'ad Efendi (Oṣmān Efendi-zāde) 185
Meḥemmed Mollā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde) 181
Meḥemmed Paşa (Ebū Fārūḳ) 82, 160
Meḥemmed Paşa (Mıṣır Vālīsi, Rāġıb) 200
Meḥemmed Paşa (Muḥsin-zāde, Ṣadr-ı esbaḳ) 232
Meḥemmed Paşa (Ṣadr-ı A'ẓam, Elmās) 176
Meḥemmed Paşa (Silāḥdār) 258
Meḥemmed Şerīf Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 195
Meḥemmed-i Erzincānī 233
Meḥemmed-i Üsküdarī 105
Meḥemmed-i Ża'īfī 203
Mes'ūd Efendi (Bolevī Emīn Efendi dāmādı) 192
Mes'ūd Efendi (Manṭıḳcı) 175
Mevlānā 119, 161, 265, 271, 276
Mevlānā Şemsü'd-dīn-i Fenārī 121
Mıṣrī-yi Niyāzī 261
Minḳārī-zāde Dāmādı 203
Miyān Muḥammed (Ma'ṣūm-ı Serhendī) 228
Mollā Ḫüsrev (*Dürer* mü'ellifi) 123, 220
Mollā Müncil 108
Monlā Gürānī 193
Mu'allā Efendi (Tekfūrṭaġlı) 247
Muḥammed Uḳayle 293
Muḥammed Bahā'ü'd-dīn (Şāh-ı Naḳşibend) 228
Muḥammed Bāḳībi'llāh-i Tācü'd-dīn 228
Muḥammed bin Uḳayletü'l-Mekkī 140
Muḥammed bin Alā'ü'd-dīn (Kürdī, Şeyḫ) 142
Muḥammed bin Alī (Kāmilī, Şeyḫ) 152
Muḥammed bin Berekāt 221
Muḥammed bin Ḫalīl bin Abdü'l-ġanī 137
Muḥammed bin Kemālü'd-dīn 142
Muḥammed bin Muḥammed (Bedīrī) 206

Muḥammed bin Muṣṭafā 175
Muḥammed bin Sitānī 213
Muḥammed bin Süleymān (Maġribī) 151
Muḥammed bin Şeyḫ Aḥmed bin Ḥicāzī 205
Muḥammed bin Yaḥyā bin Aḥmed 128
Muḥammed bin Zevyetü'ş-Şirvānī 251
Muḥammed Ebi'l-mevāhib 152
Muḥammed Ebi'l-mevāhib ibn 'Abdü'l-bāḳī 293
Muḥammed Efendi (Ayn-ı Ekber) 257
Muḥammed el-Ammārī 130
Muḥammed el-Bā'ūnī 227
Muḥammed el-Balabānī 215
Muḥammed el-Ḥabbāl 119
Muḥammed el-Ḫalīlī 130
Muḥammed bin Şerefü'd-dīn 130
Muḥammed Emīn (Berzencī) 117
Muḥammed es-Sürūr 137
Muḥammed Ḥabbāl 128, 139, 142, 151
Muḥammed ibn Abdu'r-raḥīm 114
Muḥammed ibn Alī el-Aḥmedī 293
Muḥammed ibn Alī eṣ-Ṣıyād 205
Muḥammed ibn Aḥmed (Ebi'l-fer, Acemī) 205
Muḥammed ibn Aḥmed (Uḳayletü'l-Mekkī) 127
Muḥammed ibn Kemālü'd-dīn ibn Ḥamza 221
Muḥammed ibn Muḥammed (Maḳdisī) 116
Muḥammed ibn Süleymān (Maġribī) 128, 215
Muḥammed Raḥmetu'llāh (Eyyūbī) 152
Muḥammed Ṭabī'at 119
Muḥammed-i Aşmāvī 205
Muḥammed-i Baḳarī 142
Muḥammed-i Baṣrī 140
Muḥammed-i Berzencī 143
Muḥammed-i Beylūnī 153
Muḥammed-i Bihūtī 142
Muḥammed-i Ḍarīr 149
Muḥammed-i Emkenekī 228
Muḥammed-i Fāsī 187
Muḥammed-i Ġazzī 138, 206
Muḥammed-i Gürānī 117, 205
Muḥammed-i Ḫalīlī 206
Muḥammed-i Ḫarrāşī 149
Muḥammed-i İnānī 137
Muḥammed-i Īsāvī 221
Muḥammed-i Kāmilī 115, 127, 131, 187
Muḥammed-i Kebīsī 128
Muḥammed-i Ḳuraṭā 202
Muḥammed-i Maġribī 117, 142
Muḥammed-i Meḥāsinī 142, 221
Muḥammed-i Şāmī 137
Muḥammed-i Şemdü'd-dīn 228
Muḥammed-i Şerenbāylī 137
Muḥammed-i Üsṭüvānī 142, 221
Muḥammed-i Yābī 142
Muḥammed-i Zemmār 207, 213
Muḥarrem Ağa (Sivaslı) 113
Muḥarrem Efendi (Ṭaşkendī) 197
Muḥyī Efendi (Bezci-zāde, Şeyḫ) 192
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraḥiṣārī) 233, 282
Muḥyi'd-dīn ibn Arabī (Şeyḫ-i Ekber) 266
Muḥyi'd-dīn-i İsfehsālār 273
Mūnis Dede (Mevlevī, Şā'ir) 256
Murād Efendi (Ḳayṣerīli, Ḳara Murād) 157

Murād Efendi (Sinānī, Şeyḫ) 260
Murād-ı Keşmīrī (Naḳşibenbī) 267
Mūsā Dede (Ṣafī) 241
Mūsā Efendi (Müderris) 203
Muṣṭafā bin Manṣūr 140
Muṣṭafā Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) 187
Muṣṭafā Efendi (Alacacı-zāde) 191
Muṣṭafā Efendi (Alā'ü'd-dīn Tekyesi Şeyḫi) 278
Muṣṭafā Efendi (Anṭalyalı) 275
Muṣṭafā Efendi (Arab-zāde, Ḥācī) 122
Muṣṭafā Efendi (Aṭā'ī el-Ḥāc) 141
Muṣṭafā Efendi (Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i İmāmı) 239
Muṣṭafā Efendi (Birāder-zāde) 138
Muṣṭafā Efendi (Buḫūrī-zāde, Velī Paşa Ḳayını) 116
Muṣṭafā Efendi (Ḳız Muṣṭafā) 180
Muṣṭafā Efendi (Burusalı, Rebīb) 136
Muṣṭafā Efendi (Burusalı, Ḫalveti) 259
Muṣṭafā Efendi (Çālāk-zāde, Şeyḫ) 277
Muṣṭafā Efendi (Çorlulu, İmām-zāde) 179
Muṣṭafā Efendi (Dervīş) 257
Muṣṭafā Efendi (Dürrī-zāde) 173
Muṣṭafā Efendi (Esīrī Dāmādı, Şeyḫ) 216
Muṣṭafā Efendi (Fenā'ī, Şeyḫ) 282
Muṣṭafā Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi) 193
Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ḳuru Yemişçi-zāde) 179
Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ya'ḳūb-zāde) 291
Muṣṭafā Efendi (Ḫāṣköylü) 308
Muṣṭafā Efendi (Ḫaṭṭāṭ, Vizeli) 155
Muṣṭafā Efendi (Ḫazīnedār Dede) 315
Muṣṭafā Efendi (Ḳādirī-ḫāne Seccāde-nişīni) 314
Muṣṭafā Efendi (Kanġırılı) 267
Muṣṭafā Efendi (Keçeci-zāde) 215
Muṣṭafā Efendi (Kerīm-zāde, İffetī) 167
Muṣṭafā Efendi (Kisveci Dede) 298
Muṣṭafā Efendi (Maġnisalı) 191
Muṣṭafā Efendi (Malaṭyalı, Burusa Mollāsı) 136, 170
Muṣṭafā Efendi (Meḥemmed Ṣādıḳ-zāde, İffetī) 166
Muṣṭafā Efendi (Merzifonlu, Mülaḳḳab) 106
Muṣṭafā Efendi (Mevlevī-zāde) 126
Muṣṭafā Efendi (Mışırlı, ö. 1143) 111
Muṣṭafā Efendi (Mudanyalı, Namāzgāh Tekyesi Şeyḫi) 244
Muṣṭafā Efendi (Müneccimbaşı Zekī) 126
Muṣṭafā Efendi (Naḫılbend Vā'iẓi) 306
Muṣṭafā Efendi (Odabaşı, Firāḳī) 232, 244
Muṣṭafā Efendi (Paşmaḳçı-zāde, Seyyid) 110
Muṣṭafā Efendi (Revānī-zāde, Şeyḫ) 100
Muṣṭafā Efendi (Sā'atçi-zāde) 177
Muṣṭafā Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde) 141
Muṣṭafā Efendi (Sinobī es-Seyyid eş-Şeyḫ) 233, 308
Muṣṭafā Efendi (Surūrī) 261
Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, ö. 1167) 311
Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Ma'nevī) 235
Muṣṭafā Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 110, 135, 177
Muṣṭafā Efendi (Ṭarīḳatçı-zāde, Seyyid) 218
Muṣṭafā Efendi (Ya'ḳūb-zāde) 140

Muṣṭafā Efendi (Yeğen Efendi) 267
Muṣṭafā Efendi (Yekdest Ḥāfıẓ) 214
Muṣṭafā el-Azīzī 186
Muṣṭafā el-Ömerī 110
Muṣṭafā el-Bekrī 130
Muṣṭafā er-Raḥmetī 153
Muṣṭafā eṣ-Ṣıddīḳī 132
Muṣṭafā Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Ḳoca) 162
Muṣṭafā Ḫıżr-ı Cāvī 128
Muṣṭafā ibn Süvār 115
Muṣṭafā Paşa (Dalṭaban) 207
Muṣṭafā Paşa (Muṣāḥib, Ḫᵛāce) 211
Muṣṭafā Rāsiḫ Efendi (Kanġırılı) 203
Muvaffaḳu'd-dīn ibn Ḳudāme (Ebū Ömer Şeyḫ) 219
Muzṭārī-yi Maġribī 114
Münīf Efendi 148
Müstaḳīm Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Sinānī) 279

N

Nābī Efendi (Yūsuf, Şā'ir) 217, 280
Naḥīfī Efendi (Süleymān, Şā'ir) 99, 160
Naṣrü'd-dīn Efendi 144
Naṣūḥ Dede 286
Naṣūḥī Bey 303
Nāẓırü'd-dīn-i Ṭaşkendī 228
Naẓīf Bey (Baḥriyye Dā'iresi ketebesi) 242
Naẓīm Çelebi (Pāzārbaşı, Şā'ir) 242, 271
Naẓmī Efendi 234
Necīb Efendi (Ṣuyolcu-zāde, Eyübī) 139, 147, 247, 254, 280
Necm-i Behisnī 174
Necmü'd-dīn Dede 233
Necmü'd-dīn-i Ferā'iżī 115, 137, 142, 151
Necmü'l-Ġazzī 221
Nesīb Dede (Mevlevī) 271, 276
Nesīb Efendi (Seyyid Abdu'r-raḥmān) 246
Neşāṭī Dede Efendi 265, 271
Nevcihān Usta 256
Nevres Efendi (Kerküklü) 100, 147
Neylī Efendi (Mīrzā-zāde, Aḥmed) 134, 147
Ni'met Efendi 100
Ni'met el-Fettāḥ 160
Niẓāmü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Yūsuf) 302
Nu'mān Efendi 192, 278
Nu'mān Paşa 171
Nūḥ Efendi (Ḥekīmbaşı, Re'īsü'l-eṭibbā) 112, 120, 208
Nūḥ Efendi (Şeyḫ-zāde) 162
Nūrī Bey (Lala-zāde) 111
Nūrī Efendi (Enderūn-ı Hümāyūn Ḫᵛācesi, Muṣṭafā) 156
Nūrü'd-dīn Alī ibn Alī (Seyyid-i Emlesī) 215
Nūrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Ḳoca, Sünbül Sinān Dergāhı Şeyḫi) 147, 157, 183, 232
Nūrü'd-dīn el-Cerrāḥī 231, 232, 233, 278
Nūrü'd-dīn-i Desūḳī 206

O-Ö

Oṣmān Bey (Ḫaṭṭāṭ) 111
Oṣmān bin Ḥammūde 187, 206
Oṣmān bin Muḥammed eṣ-Şem'a 139, 206
Oṣmān Dede (Nāyī) 271
Oṣmān Efendi (Abdu'llāh-zāde) 180
Oṣmān Efendi (Aḳbıyıḳ Tekyesi Şeyḫi) 282

Oşmān Efendi (Bilecikli, Şeyḫ) 286
Oşmān Efendi (Bosnavī, Şeyḫ) 240
Oşmān Efendi (Çavuş-zāde, Şeyḫ) 189
Oşmān Efendi (Ḥāfıẓ) 141, 160
Oşmān Efendi (Ḥasan Efendi-zāde) 170
Oşmān Efendi (İbrāhīm Efendi-zāde, Ḫaṭṭāṭ) 126
Oşmān Efendi (İdrīs Köşkü Şeyḫi) 288
Oşmān Efendi (Niksarī, Keşfī) 204, 288
Oşmān Efendi (Ṣalāḥī) **214**
Oşmān Efendi (Şeyḫ Hāşimī) 261
Oşmān Efendi (Şeyḫ Oşmān Bey, Ḫalvetī) 268
Oşmān Efendi (Ulemādan, ö. 1146) 126
Oşmān Efendi (Üsküdarī) 268
Oşmān Ḫān ibn Erṭuġrul ibn Süleymān Şāh 96, 227
Oşmān Şem'a 130, 153
Oşmān-ı Ḥaḳīḳī 263
Oşmān-ı Ḳaṭṭān 143, 187
Oşmān-ı Necdī 137
Oşmān-ı Rūḥī 282
Ömer Efendi (Aḳ Mollā) 125
Ömer Efendi (Ḫˇāce-zāde) 182
Ömer Efendi (İstanbullu, Seyyid) 202
Ömer Efendi (Kürdistānlı, Ders-i ām) 150
Ömer Efendi (Üsküdarī) 306
Ömer-i Erminācī 140
Ömer-i Ḳārī 220

P

Paṭrona Ḫalīl 103, 106
Perīzād Ḫātūn 288
Pertev Paşa 163, 181

R

Rābi'a Ḫānım 296
Rācī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, Süleymān) 316
Raḥmetu'llāh ibn 'Abdü'l-muḥsin-i Eyyūbī (Mevāridī, Şeyḫ) 152
Raḥmī Efendi (Ḳırımī) 147
Ramażān bin Aḥmed 128
Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed 128
Ramażān-ı Akkāvī 142
Ramażān-ı Aṭīfī 142
Ramażān-ı Maḥfī 233
Rāsim Efendi (Eğriḳapılı) 157, 162
Rāşid Efendi (Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi-zāde, Meḥemmed) 136
Rāşid Efendi (Vak'a-nüvīs) 170
Receb Enīs Dede (Mevlevī, Şā'ir) 256, 264, 265, 298
Receb-i Ḥamdī 142
Refī' Efendi (Kātib-zāde) 195, 202
Refī' Efendi (Şeyḫ-zāde, Meḥemmed) 179, 280
Refī'ā Efendi 235
Remzī Efendi (Meḥemmed, Ḳonyalı) 110
Reşīdī Efendi (Meḥemmed, Ayaṣofya Cāmi'i Ders-i āmı) 122
Rıżā'ü'd-dīn Efendi (Neccār-zāde, Şeyḫ) 308
Riyāżü'd-dīn Bey (Meḥemmed, Naṣūḥī Bey'iñ pederi) 303
Rūḥu'llāh Efendi 188
Rūşen Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 246
Rüşdī Efendi (Mudurnulu, Şeyḫ) 304

S

Sa'dī ibn 'Abdü'l-ḳādir (Ömerī) 222
Sa'du'llāh Efendi (Muṣṭafā, ö. 1164) 180

Sa'dü'd-dīn Efendi (Feyżu'llāh Efendi-zāde) 141
Sa'dü'd-dīn Efendi (Müstaḳīm-zāde Süleymān) 113, 161, 259
Sa'dü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 102, 138
Sa'dü'd-dīn el-Cibāvī 136
Sa'īd bin Muḥammed Emīn 116
Ḫalīl bin Abdu'r-raḥīm 116
Sa'īd Efendi (Meḥemmed, bk. Abdü'l-fettāḥ Efendi) 121
Sa'īd Efendi (Meḥemmed, Cezerī-zāde Sa'īd Mollā) 195
Sa'īd Efendi (Naḳībü'l-eşrāf, Meḥemmed) 191
Sa'īd Efendi (Naḳībü's-sādāt, Meḥemmed) 155
Sa'īd Efendi (Şerīf-zāde Şeyḫ Meḥemmed) 181, 312
Sa'īd Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Şemsī) 304
Sa'īd el-Ḥalebī 221
Sa'īd Mollā Efendi (Cezerī-zāde) 195
Sa'īd-i Belḫī 228
Sa'īd-i Sa'sa' 116
Ṣabīḥ Efendi (Vak'a-nüvīs) 315
Ṣābir Efendi (Gelibolulu Pārsā Şeyḫ Meḥemmed) 125, 194
Ṣādıḳ bin Muḥammed bin Ḥüseyn bin Muḥammed 108
Ṣādıḳ Efendi (Kerīm-zāde) 166
Ṣadrü'd-dīn Efendi (Uşşāḳī-zāde, Seyyid Meḥemmed) 124
Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī 188
Ṣāḥib Efendi (Şeyḫü'l-İslām Pīrī-zāde) 100
Ṣāliḥ Dede (Evliyā, Şeyḫ) 263
Ṣāliḥ Efendi (1114'te İmām-ı Evvel-i Cihānbānī) 146
Ṣāliḥ Efendi (Aṭā Efendi İmāmı) 203
Ṣāliḥ Efendi (Burusalı, Ḳāḍī-zāde) 115
Ṣāliḥ Efendi (Ḥalebli) 162
Ṣāliḥ Efendi (Şehrī) 191
Ṣāliḥ Efendi (Ṭopḳapılı, Meḥemmed) 113, 114
Ṣāliḥ-i Behūtī 137
Sefer-i Cūlānī (Ömer) 151
Selāme bin İbrāhīm 149
Selīm Efendi (Müderris, Meḥemmed) 183
Seyfu'llāh Efendi (Ḳuṭb) 263
Seyyid Meḥemmed Mollā 138
Ṣıddīḳ Efendi (Şeyḫī-zāde) 215
Sırrī Efendi (Şeyḫ Emīn) 236
Sīmī 240
Sinān Paşa 134
Sittī Ḫānım 155
Ṣāḳıb Dede Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā, Mevlevī, Şā'ir) 270
Şenā'ī Efendi (Ḫaṭṭāṭ) 122
Sulṭān Arġun 252, 271
Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' 99, 113, 120, 146, 166
Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṯānī 99, 113
Sulṭān Veled 275
Ṣun'u'llāh Efendi 210
Süleymān bin Abdu'r-raḥmān bin Ṣāliḥ 160
Süleymān Çelebi (Kiremitçi) 150
Süleymān Efendi (Fāżıl, Kösec) 179, 257, 264, 283, 292
Süleymān Efendi (Ḥekīm) 112
Süleymān Efendi (Ketḫüdā-zāde) 179
Süleymān Efendi (Selānikli, Şeyḫ) 247
Süleymān Efendi (Yekçeşm) 112

Süleymān Ḫān-ı Evvel 241, 247, 268
Süleymān-ı Naḥvī 202
Sünbül Sinān (Pīr) 112, 147, 183, 232, 277

Ş

Ṣa'bān Efendi 124
Ṣa'bān-ı Velī 255
Şāh Çelebi (Mevlevī) 275, 297
Şākir Bey (Vak'a-nüvīs) 120
Şefīḳ Efendi (1115'te vaḳ'a-nüvīs) 136
Şemsü'd-dīn Efendi (Şāmlı, Ḳayṣerī Ḳāḍisi) 136, 172
Şennāvī-yi Cezāyirī 142
Şerefü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde, Meḥemmed) 257
Şerefü'd-dīn-i Yaḥyā 228
Şerīfe Fāṭıma 129
Şeyḫ Abdu'llāh (Nābluslu) 132
Şeyḫ Abdü'l-celīl (Ḥumuṣlu) 120
Şeyḫ Abdü'l-cevād 187
Şeyḫ Abdü'l-ġanī (Nābluslu) 134
Şeyḫ Abdü'l-ḥaḳ (Nābluslu Şeyḫ Abdu'llāh'ıñ pederi) 132
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḥalebli) 152
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḥumuṣlu) 151
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ṭrablusġarblı)
Şeyḫ Alā'ü'd-dīn (Üsküb) 247
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ġazzī-zāde, Şāmlı) 115, 174
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ḥamza-zāde) 115
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Şāmlı, Sefer-i Cūlānī) 150, 159
Şeyḫ Aḥmed (Akkā müftīsi) 127
Şeyḫ Aḥmed (Ārifī-yi Eflākī) 273
Şeyḫ Aḥmed (Medīneli, ö. 1147) 127
Şeyḫ Aḥmed (Meḥāsinī, ö. 1146) 126
Şeyḫ Aḥmed (Ṣaydālı) 186
Şeyḫ Aḥmed (Seyyid Şerefü'd-dīn) 227
Şeyḫ Aḥmed (Şāmlı, Aḥmed-i Behisnī) 138
Şeyḫ Aḥmed (Şemsü'd-dīn-i Marmaravī) 230, 233
Şeyḫ Aḥmed (Yekdest-i Mekkī) 228
Şeyḫ Alī (Alī-yi Ömerī, Mūṣullu) 130
Şeyḫ Alī (Ḳudüslü) 117
Şeyḫ Alī (Pendencī) 292
Şeyḫ Alī Dede 298
Şeyḫ Arslan (Şāzelī) 116, 152
Şeyḫ Bekkār 143
Şeyḫ Cābir (Aḥmed-i Ḥavrānī-zāde) 128, 140, 213
Şeyḫ Cāru'llāh (Muḥammed Ebi'l-luṭf-zāde) 114
Şeyḫ Ebi'l-Mevāhib 115, 116, 131, 142
Şeyḫ Efendi (Ḳoruḳlu) 277
Şeyḫ el-Murādī (Keşmīrī) 204
Şeyḫ Emīn (Şeyḫ Sa'īd-zāde) 116
Şeyḫ Es'ad (Şāmlı) 128
Şeyḫ Es'ad (Ṭavīl) 153
Şeyḫ Ḥabību'llāh (Ḳudüslü) 117
Şeyḫ Ḥāfıẓü'd-dīn 134
Şeyḫ Ḫalīl (Ġazzī) 116
Şeyḫ Ḥasan (Ḥasan-ı Naḫḫāl, Ġazzeli) 186
Şeyḫ Ḥasan (Mışırlı) 160
Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn (Anḳaravī) 147
Şeyḫ İbrāhīm (Ḥamza-zāde) 206
Şeyḫ İbrāhīm (İbrāhīm-i Behisnī) 139
Şeyḫ Meḥemmed (Bosnavī) 174
Şeyḫ Meḥemmed (Üsküdarī) 105
Şeyḫ Meḥemmed Mollā 158
Şeyḫ Mizāḥī 142
Şeyḫ Muḥammed (Ḥalebli, Muḥammed-i Zemmār) 207
Şeyḫ Muḥammed (Ḳudsī) 130

Şeyḫ Muḥammed (Medīne) 117
Şeyḫ Muḥammed (Mıṣr) 205
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed el-Mevāhibī) 142
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Aclūnī) 137
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Beylūnī) 153
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Ḍarīr) 149
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Ġazzī) 206
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Gürānī) 205
Şeyḫ Muḥammed (Mūṣullu) 194
Şeyḫ Muḥammed (Şāmlı) 119
Şeyḫ Muṣṭafā (Cemāl Yūsuf-zāde, Medīne) 173
Şeyḫ Muṣṭafā (Dımışḳī, Ṣıddīḳī) 187
Şeyḫ Muṣṭafā (Ömerī, Şāmlı) 110
Şeyḫ Muṣṭafā (Şirvānī) 173
Şeyḫ Muṣṭafā Efendi (Seyyid Dede Meḥemmed Efendi'niñ babası) 131
Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn (Çelebi) 275
Şeyḫ Naṣūḥī 255
Şeyḫ Naṣūḥī (Üsküdarī) 244, 303, 311
Şeyḫ Oṣmān (Ḳudüslü) 214
Şeyḫ Ömer (Ḥalebli) 140
Şeyḫ Ömer (Ḥumuṣlu) 169
Şeyḫ Ömer (Ṭrablusşāmlı) 131
Şeyḫ Ömer-i Baḳrāṣī 169
Şeyḫ Raḍiyü'd-dīn 116
Şeyḫ Ramażān (Ḥalebli) 128
Şeyḫ Sa'īd (Şāmlı) 116
Şeyḫ Sa'īd (Şeyḫ Ömerī) 130
Şeyḫ Ṣādıḳ (ö. 1143) 108
Şeyḫ Ṣāliḥ (Şāmlı) 169
Şeyḫ Ṣāliḥ Dede 262
Şeyḫ Selāmī 230
Şeyḫ Seyyid Ḳāsım 227
Şeyḫ Seyyid Muḥyi'd-dīn 228
Şeyḫ Ṣāḳıb Dede (Mevlevī, Ṣā'ir) 252
Şeyḫ Şemsü'd-dīn 130
Şeyḫ Temīr 128
Şeyḫī Efendi (Meḥemmed, *Şaḳā'ik* müẕeyyili) 96, 239
Şeyḫü'l-Ḳādir-i Ṣa'lebī 206
Şihāb Aḥmed bin Muḥammed (Naḫlī) 117, 293
Şihāb Aḥmed ibn Muḥammed (Dimyāṭī) 293
Şihāb Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 246
Şükru'llāh Efendi (Seyyid) 184

T

Tācü'd-dīn bin Aḥmed 126, 293
Tācü'd-dīn İbrāhīm Kāmil (Ḳayṣerīli) 233
Tācü'd-dīn-i Rūmī 228
Temīm-i Dārī 126
Ṭulū'ī Efendi 305
Turḫān Ḫadīce Vālide 99, 129, 146, 279, 300

U-Ü

Ubeydu'llāh-i Aḥrār 228
Ubeydu'llāh Efendi 255
Ursü'd-dīn-i Ḫalīlī 142
Uzun Ḳāḍī 115
Üveys el-Ḳaranī 184

V

Vāḥidī Efendi (Şeyḫ Alī) 314
Vaḥyī Efendi 264
Vānī Efendi 131

Vehbī Dede 271
Vehbī Efendi (Seyyid Ḥüseyn, Şā'ir) 147
Velī Paşa Ḳayını (Buḫūrī-zāde) 116
Veliyyü'd-dīn Efendi (Cāru'llāh) 165
Veliyyü'd-dīn Efendi (Cum'a Vā'iẓi) 270
Veliyyü'd-dīn Efendi (Dolaybeli Şeyḫ) 316
Veliyyü'd-dīn Efendi (Kevākibī-zāde) 181
Veliyyü'd-dīn Efendi (Rūmili Ḳāḍī-askeri) 158
Veliyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 126, 196
Veliyyü'd-dīn Efendi (Ṭop-ḫāneli) 129
Veliyyü'd-dīn Efendi (Ümmī Sinān Dergāhı Şeyḫi) 286
Viṣālī (Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā) 232, 244

Y
Ya'ḳūb Dede (Ḥelva'ī, Şeyḫ) 311
Ya'ḳūb Efendi (Şeyḫ, Afvī) 270, 282
Ya'ḳūb-ı Çerḫī 228
Yaḥyā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde) 215, 267
Yaḥyā Fenārī 131
Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi 215
Yaḥyā Şennāvī 137
Yaḥyā Vāḳıf Efendi 155
Yaḥyā-yı Sezā'ī Efendi 304
Yaḥyā-yı Şirvānī (Seyyid) 233, 251, 282
Yāḳūt el-Arşī 127
Yeğen Efendi 267
Yekdest-i Mekkī 165
Yemiş Efendi 180
Yūnus Efendi (Ders-i ām, ö. 1163) 173
Yūnus-ı Ḳalyūbī 137
Yūnus-ı Küfrevī 137
Yūsuf Efendi (Anṭalyalı) 177
Yūsuf Efendi (Bandırmavī, Şeyḫ) 299, 302
Yūsuf Efendi (Evliyā Yūsuf) 120
Yūsuf Efendi (Ḳaraḥiṣār-ı Şarḳī) 172
Yūsuf Efendi (Maẓrūb) 188
Yūsuf Efendi (Nūḥ Efendi-zāde, Evliyā) 120
Yūsuf Efendi (Şeyḫ, Baḳrāṣī) 169
Yūsuf el-Ḳamīnī 220
Yūsuf el-Maḫdūm 251
Yūsuf-ı Sīneçāk Dede 242
Yuvannes Ḳoninos (Ḳaraferyeli) 108
Yümnī Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Meḥemmed) 189

Z
Zāhid-i Emkenekī (Şeyḫ Muḥammed) 228
Zekeriyyā Efendi (Ders-i ām Meḥemmed) 122, 140
Zekī Efendi (Muṣṭafā, Müneccimbaşı) 126
Zeynī Efendi 99
Zeynü'd-dīn-i Bedīrī 137
Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aftas-zāde) 129
Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 181
Zeynü'l-ābidīn el-Ġazzī 142
Żiyā'ü'd-dīn Efendi (Naḳşibendī) 292
Żiyā'ü'd-dīn Efendi (Nu'mān Efendi'niñ oğlu) 278
Ẕülfiḳār Ağa 234

BİYOGRAFİ DİZİNİ - II[1]

A

Abdī Efendi, Naḳşibendī bk. Abdu'r-raḥīm Efendi (Abdī Efendi, Naḳşibendī)

Abdī-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Abdī-zāde)

Abdu'llāh Bey-zāde, Rif'atī bk. Alī Bey (Abdu'llāh Bey-zāde, Rif'atī)

Abdu'llāh Efendi-zāde bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde)

Abdu'llāh Efendi-zāde bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde)

Abdu'llāh Efendi-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde)

Abdu'llāh-zāde bk. Oṣmān Efendi (Abdu'llāh-zāde)

Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde)

Abdü'l-fettāḥ Efendi bk. Sa'īd Efendi (Abdü'l-fettāḥ Efendi)

Abdü'l-ḥayy Efendi-zāde, Meḥemmed bk. Emīn Efendi (Abdü'l-ḥayy Efendi-zāde, Meḥemmed)

Abdü'l-kerīm bk. Keşfī (Abdü'l-kerīm)

Abdü'l-kerīm-zāde bk. İsmā'īl Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde)

Abdü'l-kerīm-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde)

Acı Çeşmeli bk. Meḥemmed Efendi (Acı Çeşmeli)

Aftas-zāde bk. Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aftas-zāde)

Ağaḳapılı bk. İsmā'īl Efendi (Ağaḳapılı)

Ağa-zāde bk. Meḥemmed Dede (Ağa-zāde)

Aḥmed Ḥān Cāmi'i Cum'a Vā'iẓi bk. Alī Efendi (Aḥmed Ḥān Cāmi'i Cum'a Vā'iẓi)

Aḥmed Paşa Mescidi İmāmı bk. İbrāhīm Efendi (Aḥmed Paşa Mescidi İmāmı)

Aḥmed-i Ḥavrānī-zāde bk. Şeyḫ Cābir (Aḥmed-i Ḥavrānī-zāde)

Aḥmed-zāde bk. Ḥasan-ı Ġarbil (Aḥmed-zāde)

Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām bk. Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām)

Aḳ Mollā bk. Ömer Efendi (Aḳ Mollā)

Aḳbıyıḳ Tekyesi Şeyḫi bk. Oṣmān Efendi (Aḳbıyıḳ Tekyesi Şeyḫi)

Akkā Müftīsi bk. Şeyḫ Aḥmed (Akkā Müftīsi), ayrıca bk. Aḥmed Efendi (Akkālı, Müftī)

Akkālı, Müftī bk. Aḥmed Efendi (Akkālı, Müftī)

Aḳovalı-zāde bk. Ḫātem Efendi (Aḳovalı-zāde), ayrıca bk. Aḥmed Efendi (Aḳovalı-zāde, Ḫātem)

Aḳsarāylı bk. Aḥmed Efendi (Aḳsarāylı)

Aḳsarāylı, Şeyḫ bk. Ḥasan Efendi (Aḳsarāylı, Şeyḫ)

Aḳşehrli-zāde bk. İbrāhīm Faẓlu'llāh Efendi (Aḳşehrli-zāde Faẓlu'llāh)

Alā'iyyeli bk. Alī Efendi (Alā'iyyeli)

1 Bu dizin nisbe/lakab veya mahlasa göre düzenlenmiş olup, sayfa numaraları için birinci dizini işaret etmektedir.

Alacacı-zade bk. Muṣṭafā Efendi (Alacacı-zade)
Alā'ü'd-dīn Tekyesi Şeyḫi bk. Muṣṭafā Efendi (Alā'ü'd-dīn Tekyesi Şeyḫi)
Alī Efendi-zāde bk. Feyżu'llāh Efendi (Alī Efendi-zāde)
Alī Naḳşī bk. Dede Efendi (Alī Naḳşī)
Alī-yi Ömerī, Mūṣullu bk. Şeyḫ Alī (Alī-yi Ömerī, Mūṣullu)
Altunuçoḳ-zāde bk. Abdī Efendi (Altunuçoḳ-zāde)
Amasyalı bk. İbrāhīm Efendi (Amasyalı)
Amasyalı-zāde Şeyḫ bk. Alī Efendi (Amasyalı-zāde Şeyḫ)
Ammār-zāde bk. Ebū Sa'īd Efendi (Ammār-zāde)
Ammār-zāde Ebū Sa'īd, Naḳībü'l-eşrāf bk. Meḥemmed Efendi (Ammār-zāde Ebū Sa'īd, Naḳībü'l-eşrāf)
Ammār-zāde es-Seyyid Meḥemmed bk. Ebu's-su'ūd Efendi (Ammār-zāde es-Seyyid Meḥemmed)
Anadolu Ḳāḍī-askeri, Ṣā'id bk. Abdu'llāh Efendi (Anadolu Ḳāḍī-askeri, Ṣā'id)
Anḳaravī bk. Meḥemmed Emīn Efendi (Anḳaravī)
Anḳaravī bk. Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn (Anḳaravī)
Anḳaravī Ṣofu Emīr bk. Meḥemmed Es'ad Efendi (Anḳaravī Ṣofu Emīr)
Anṭalyalı bk. Muṣṭafā Efendi (Anṭalyalı)
Anṭalyalı bk. Yūsuf Efendi (Anṭalyalı)
Arabacı-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Arabacı-zāde)
Arab-zāde bk. Abdü'l-vehhāb Efendi (Arab-zāde)
Arab-zāde, Ḥācī bk. Muṣṭafā Efendi (Arab-zāde, Ḥācī)
Arab-zāde, Şeyḫ bk. Ḥasan Efendi (Arab-zāde, Şeyḫ)
Ārif Dede, ö. 1095 bk. Meḥemmed Efendi (Ārif Dede, ö. 1095)
Ārifī-yi Eflākī bk. Şeyḫ Aḥmed (Ārifī-yi Eflākī)
Aşçıbaşısı bk. Aḥmed Ağa (Aşçıbaşısı)
Aṭā Efendi İmāmı bk. Ṣāliḥ Efendi (Aṭā Efendi İmāmı)
Aṭā'ī el-Ḥāc bk. Muṣṭafā Efendi (Aṭā'ī el-Ḥāc)
Aṭā'u'llāh-zāde, Muṣṭafā bk. Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (Aṭā'u'llāh-zāde, Muṣṭafā)
Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i İmāmı bk. Muṣṭafā Efendi (Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i İmāmı)
Ayaḳlı Kütüb-ḫāne bk. Meḥemmed Efendi (Ayaḳlı Kütüb-ḫāne)
Ayn-ı Ekber bk. Muḥammed Efendi (Ayn-ı Ekber)
Azmī-zāde bk. Ḥāletī Efendi (Azmī-zāde)

B

Baġdādī bk. Ḳāsım bin Muḥammed (Baġdādī)
Baġdādlı, Mevlevī bk. Abdü'l-azīz Efendi (Baġdādlı, Mevlevī)
Bāḳī-zāde Hādī bk. Abdü'l-hādī Efendi (Bāḳī-zāde Hādī)
Balıkesirli, Şeyḫ bk. Aḥmed Efendi (Balıkesirli, Şeyḫ)
Bandırmavī, Şeyḫ bk. Yūsuf Efendi (Bandırmavī, Şeyḫ)

Bedīrī bk. Muḥammed bin Muḥammed (Bedīrī)
Belġradlı bk. Meḥemmed Efendi (Belġradlı)
Belġradlı, Şeyḫ bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Belġradlı, Şeyḫ)
Benderli bk. Aḥmed Efendi (Benderli)
Benderli, Ḫalvetī bk. Dāvūd Efendi (Benderli, Ḫalvetī)
Bendirekli bk. Meḥemmed Efendi (Bendirekli)
Berber-zāde bk. İlmī Efendi (Berber-zāde)
Berzencī bk. Muḥammed Emīn (Berzencī)
Beyoğlu, Ağa Cāmi'i İmāmı bk. Meḥemmed Efendi (Beyoğlu, Ağa Cāmi'i İmāmı)
Bezci-zāde, Şeyḫ bk. Muḥyī Efendi (Bezci-zāde, Şeyḫ)
Bilecikli, Şeyḫ bk. Oṣmān Efendi (Bilecikli, Şeyḫ)
Birāder-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Birāder-zāde)
Birgili bk. Feyżu'llāh Efendi (Birgili)
Birgili, Ḳara Ḫalīl bk. Ḫalīl Efendi (Birgili, Ḳara Ḫalīl)
Bolevī Emīn Efendi Dāmādı bk. Mes'ūd Efendi (Bolevī Emīn Efendi Dāmādı)
Bolevī, Şeyḫ bk. Ḥamza Efendi (Bolevī, Şeyḫ)
Bolevī-zāde bk. Emīn Efendi (Bolevī-zāde)
Bosna Vālīsi, Ḳaḥramān bk. Alī Paşa (Bosna Vālīsi, Ḳaḥramān)
Bosnalı bk. Meḥemmed Efendi (Bosnalı)
Bosnavī bk. Şeyḫ Meḥemmed (Bosnavī)
Bosnavī, Şeyḫ bk. Oṣmān Efendi (Bosnavī, Şeyḫ)
Buḫūrī-zāde, Velī Paşa Ḳayını bk. Muṣṭafā Efendi (Buḫūrī-zāde, Velī Paşa Ḳayını)
Burusalı bk. Abdu'llāh Efendi (Burusalı)
Burusalı, Celvetī bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Burusalı, Celvetī)
Burusalı, Ḳāḍī-zāde bk. Ṣāliḥ Efendi (Burusalı, Ḳāḍī-zāde)
Burusalı, Levḥī bk. Ḥüseyn Efendi (Burusalı, Levḥī)
Burusalı, Mantıcı Maḥallesi İmāmı bk. İbrāhīm Efendi (Burusalı, Mantıcı Maḥallesi İmāmı)
Burusalı, Müderris bk. Meḥemmed Efendi (Burusalı, Müderris)
Burusalı, Rebīb bk. Muṣṭafā Efendi (Burusalı, Rebīb)
Burusalı, Ṣa'bānī bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Burusalı, Ṣa'bānī)
Burusalı, Ṣā'ir bk. Hāşim Efendi (Burusalı, Ṣā'ir)
Burusalı, Şeyḫ bk. İsḥāḳ Efendi (Burusalı, Şeyḫ)
Bülbülcü-zāde, Şeyḫ bk. Abdü'l-kerīm Fetḥī Efendi (Bülbülcü-zāde, Şeyḫ)

C-Ç

Cānbāz-zāde bk. Alī Efendi (Cānbāz-zāde)
Cānḳurtaran, Şeyḫ bk. Abdu'llāh Efendi (Cānḳurtaran, Şeyḫ)
Cāru'llāh bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Cāru'llāh)
Ceddī-zāde bk. Aṭā Efendi (Ceddī-zāde)

Celvetī bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Celvetī)
Celvetī bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Celvetī)
Celvetī bk. İsmā'īl-i Ḥaḳḳī (Celvetī)
Celvetī bk. İsmā'īl Efendi (Celvetī)
Celvetī Ḫalīfesi bk. Alī Efendi (Celvetī Ḫalīfesi)
Celvetī, Şeyḫ bk. Ḥāmid Efendi (Celvetī, Şeyḫ)
Cemāl Yūsuf-zāde, Medīne bk. Şeyḫ Muṣṭafā (Cemāl Yūsuf-zāde, Medīne)
Cezerī-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Cezerī-zāde)
Cezerī-zāde bk. Sa'īd Mollā Efendi (Cezerī-zāde)
Cism-i Laṭīf, Şeyḫ bk. İsmā'īl Efendi (Cism-i Laṭīf, Şeyḫ)
Cum'a Vā'iẓi bk. Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi)
Cum'a Vā'iẓi bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Cum'a Vā'iẓi)
Cum'a Vā'iẓi, Dervīş bk. Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi, Dervīş)
Çālāk-zāde, Şeyḫ bk. Muṣṭafā Efendi (Çālāk-zāde, Şeyḫ)
Çarḳacı, Şeyḫ bk. Aḥmed Efendi (Çarḳacı, Şeyḫ)
Çavuş bk. İsmā'īl Dede (Çavuş)
Çavuş, Ağa bk. Aḥmed Efendi (Çavuş, Ağa)
Çavuş-zāde, Şeyḫ bk. Oṣmān Efendi (Çavuş-zāde, Şeyḫ)
Çelebi bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Çelebi)
Çelebi bk. Ḥācī Bostān Efendi (Çelebi)
Çelebi bk. Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn (Çelebi)
Çeşmī bk. Meḥemmed Efendi (Çeşmī)
Çorlulu bk. Alī Paşa (Çorlulu)
Çorlulu, İmām-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Çorlulu, İmām-zāde)

D

Dağıstānī bk. Abdü'l-mü'min Efendi (Dağıstānī)
Dalṭaban bk. Muṣṭafā Paşa (Dalṭaban)
Dāmād, Ṣadr-ı A'ẓam bk. İbrāhīm Paşa (Dāmād, Ṣadr-ı A'ẓam)
Dāmād-zāde, Ebu'l-ḫayr bk. Aḥmed Efendi (Dāmād-zāde, Ebu'l-ḫayr)
Dārendeli bk. Ḥamza Efendi (Dārendeli)
Ders-i ām bk. Meḥemmed Efendi (Ders-i ām)
Ders-i ām Meḥemmed bk. Zekeriyyā Efendi (Ders-i ām Meḥemmed)
Ders-i ām, ö. 1163 bk. Yūnus Efendi (Ders-i ām, ö. 1163)
Dervīş bk. Aḥmed Efendi (Dervīş)
Dervīş bk. Muṣṭafā Efendi (Dervīş)
Dervīş, Ḥāfıẓ bk. Aḥmed Efendi (Dervīş, Ḥāfıẓ)
Dımışḳī, Ṣıddīḳī bk. Şeyḫ Muṣṭafā (Dımışḳī, Ṣıddīḳī)
Dolaybeli Şeyḫ bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Dolaybeli Şeyḫ)
Dramalı, Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Dramalı, Şeyḫ)
Durmuş-zāde bk. Aḥmed Efendi (Durmuş-zāde)
Dürrī bk. Meḥemmed Efendi (Dürrī)
Dürrī-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Dürrī-zāde)

E

Ebe-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Ebe-zāde)

Ebi'l-luṭf bk. Cāru'llāh bin Muḥammed (Ebi'l-luṭf)
Ebū Fārūḳ bk. Meḥemmed Paşa (Ebū Fārūḳ)
Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Meḥemmed bk. Luṭfu'llāh Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Meḥemmed)
Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām bk. Es'ad Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām)
Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām bk. İsḥāḳ Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām)
Ebū Sa'īd Efendi-zāde bk. Feyżu'llāh Efendi (Ebū Sa'īd Efendi-zāde)
Edirneli Arab-zāde bk. İlmī Efendi (Edirneli Arab-zāde)
Edirneli bk. Alī Efendi (Edirneli)
Edirneli bk. Ḫalīl Efendi (Edirneli)
Edirneli Meḥemmed bk. Mecdī Efendi (Edirneli Meḥemmed), ayrıca bk. Meḥemmed Efendi (Mecdī, *Şaḳā'iḳ* mütercimi)
Edirneli, Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Edirneli, Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde)
Edirneli, Şeyḫ bk. Cemālī Efendi (Edirneli, Şeyḫ)
Efendi-zāde bk. Aḳ Maḥmūd (Efendi-zāde)
Eğriḳapılı bk. Rāsim Efendi (Eğriḳapılı)
Elçi bk. İbrāhīm Paşa (Elçi)
Emīr-i Buḫārī Dergāhı Şeyḫi bk. Fażlu'llāh-ı Ṣānī (Emīr-i Buḫārī Dergāhı Şeyḫi)
Enderūn-ı Hümāyūn Ḫᵛācesi, Muṣṭafā bk. Nūrī Efendi (Enderūn-ı Hümāyūn Ḫᵛācesi, Muṣṭafā)
Enderūnī bk. İşmet Efendi (Enderūnī, *Pend*-i Aṭṭār Şāriḥi) 121
Ereğlili bk. Alī Efendi (Ereğlili)
Erzincānlı bk. Abdü'l-ġanī Efendi (Erzincānlı)
Esīrī Dāmādı, Şeyḫ bk. Muṣṭafā Efendi (Esīrī Dāmādı, Şeyḫ)
Eski Alī Paşalı bk. Maḥmūd Efendi (Eski Alī Paşalı)
Eşref-zāde bk. İzzü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde)
Eşref-zāde, Meḥemmed bk. Şerefü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde, Meḥemmed)
Evliyā Yūsuf bk. Yūsuf Efendi (Evliyā Yūsuf)
Evliyā, Şeyḫ bk. Ṣāliḥ Dede (Evliyā, Şeyḫ)
Evliyā-zāde bk. Aḥmed Efendi (Evliyā-zāde)
Eyüblü, Şeyḫ bk. Maḥmūd Efendi (Eyüblü, Şeyḫ)
Eyyūbī bk. Muḥammed Raḥmetu'llāh (Eyyūbī)

F

Fātiḥ Sulṭān, Ḫān bk. Meḥemmed (Fātiḥ Sulṭān, Ḫān)
Fāżıl, Kösec bk. Süleymān Efendi (Fāżıl, Kösec)
Fażlī-zāde, Sinānī Şeyḫi bk. Maḥmūd Efendi (Fażlī-zāde, Sinānī şeyḫi)
Fenā'ī, Şeyḫ bk. Muṣṭafā Efendi (Fenā'ī, Şeyḫ)
Fenārī Ḳul bk. Aḥmedī (Fenārī Ḳul)

Feyżu'llāh Efendi-zāde bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Feyżu'llāh Efendi-zāde)
Fındıḳlı Tekyesi Şeyḫi bk. Meḥemmed Efendi (Fındıḳlı Tekyesi Şeyḫi)
Fındıḳlılı bk. Meḥemmed Ağa (Fındıḳlılı)
Fındıḳ-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Fındıḳ-zāde)
Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi bk. Feyżī Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi)
Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi bk. Muṣṭafā Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi)
Filibeli, Şeyḫ bk. İsmā'īl Efendi (Filibeli, Şeyḫ)

G

Ġalaṭa Sarāy Mu'allimi bk. Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāy Mu'allimi)
Ġalaṭa Sarāyı Şeyḫü'l-ḳurrāsı bk. Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāyı Şeyḫü'l-ḳurrāsı)
Ġazzī bk. Şeyḫ Ḫalīl (Ġazzī)
Ġazzī-zāde bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Ġazzī-zāde)
Ġazzī-zāde, Şāmlı bk. Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ġazzī-zāde, Şāmlı)
Ġazzī-zāde, Şeyḫ bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Ġazzī-zāde, Şeyḫ)
Gelenbe Ḳasabası Müftīsi bk. Maḥmūd Efendi (Gelenbe Ḳasabası Müftīsi)
Gelenbevī bk. İsmā'īl Efendi (Gelenbevī)
Gelibolulu Pārsā Şeyḫ Meḥemmed bk. Ṣābir Efendi (Gelibolulu Pārsā Şeyḫ Meḥemmed)
Gevrek-zāde, Ḥekīmbaşı bk. Ḥasan Efendi (Gevrek-zāde, Ḥekīmbaşı)
Güzoğlu Şeyḫ bk. Ḥüseyn Efendi (Güzoğlu Şeyḫ)

H

Ḫˇāce Maḥmūd Efendi, ö. 1168 bk. Maḥmūd Efendi (Ḫˇāce Maḥmūd Efendi, ö. 1168)
Ḫˇāce, Ḳıyāsī bk. Baḫtī Efendi (Ḫˇāce, Ḳıyāsī)
Ḫˇāce-zāde bk. Ömer Efendi (Ḫˇāce-zāde)
Ḫˇāce-zāde, Ḳaraḳız bk. Meḥemmed Efendi (Ḫˇāce-zāde, Ḳaraḳız)
Ḥabeşī bk. Meḥemmed Ağa (Ḥabeşī)
Ḫˇāce, Ḳıyāsī bk. Meḥemmed Baḫtī Efendi (Ḫāce, Ḳıyāsī), ayrıca bk. Baḫtī Efendi (Ḫˇāce, Ḳıyāsī)
Ḥācī bk. Kemālī Efendi (Ḥācī)
Hādī-zāde bk. Abdü'l-azīz Efendi (Hādī-zāde)
Ḥāfıẓ bk. Oṣmān Efendi (Ḥāfıẓ)
Ḥāfıẓ, İstanbullu bk. Meḥemmed Efendi (Ḥāfıẓ, İstanbullu)
Ḥāfıẓ, Ḳonyalı bk. Alī Efendi (Ḥāfıẓ, Ḳonyalı)
Ḥāfıẓ, Ḳuru Yemişçi-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ḳuru Yemişçi-zāde)
Ḥāfıẓ, Ya'ḳūb-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ya'ḳūb-zāde)
Ḥafīd, Sivasī Dergāhı Şeyḫi bk. Meḥemmed Efendi (Ḥafīd, Sivasī Dergāhı Şeyḫi)
Ḥakkāk, Ḥāfıẓ bk. Aḥmed Efendi (Ḥakkāk, Ḥāfıẓ)
Ḥaleb Mevlevī-ḫānesi Şeyḫi bk. Meḥemmed Dede (Ḥaleb Mevlevī-ḫānesi Şeyḫi)

Ḥalebī bk. İbrāhīm Efendi (Ḥalebī)
Ḥalebli bk. Meḥemmed Efendi (Ḥalebli)
Ḥalebli bk. Ṣāliḥ Efendi (Ḥalebli)
Ḥalebli bk. Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḥalebli)
Ḥalebli bk. Şeyḫ Ömer (Ḥalebli)
Ḥalebli bk. Şeyḫ Ramażān (Ḥalebli)
Ḥalebli Seyyid Meḥemmed Efendi-zāde bk. İḳbāl Efendi (Ḥalebli Seyyid Meḥemmed Efendi-zāde)
Ḥalebli, Dede bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥalebli, Dede)
Ḥalebli, Şeyḫ bk. Ḥüseyn Efendi (Ḥalebli, Şeyḫ)
Ḥalebli, Ṭaşlıburun Tekyesi Şeyḫi bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥalebli, Ṭaşlıburun Tekyesi Şeyḫi)
Ḫalīl Sālik Dede Ḫalīfesi bk. Meḥemmed Dede Efendi (Ḫalīl Sālik Dede Ḫalīfesi)
Ḥalmānī, Ḥācī bk. Maḥmūd Efendi (Ḥalmānī, Ḥācī)
Ḫalvetī, ö. 1165 bk. İbrāhīm Efendi (Ḫalvetī, ö. 1165)
Ḥamza-zāde bk. Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ḥamza-zāde)
Ḥamza-zāde bk. Şeyḫ İbrāhīm (Ḥamza-zāde)
Ḥasan Efendi-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Ḥasan Efendi-zāde)
Ḥasan Efendi-zāde bk. Oṣmān Efendi (Ḥasan Efendi-zāde)
Ḥasan-ı Naḫḫāl, Ġazzeli bk. Şeyḫ Ḥasan (Ḥasan-ı Naḫḫāl, Ġazzeli)
Ḫāṣköylü bk. Muṣṭafā Efendi (Ḫāṣköylü)
Hāşim Efendi-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Hāşim Efendi-zāde)
Ḫaṭṭāṭ bk. Oṣmān Bey (Ḫaṭṭāṭ)
Ḫaṭṭāṭ bk. Şenā'ī Efendi (Ḫaṭṭāṭ)
Ḫaṭṭāṭ, Vizeli bk. Muṣṭafā Efendi (Ḫaṭṭāṭ, Vizeli)
Ḥayātī-zāde bk. Emīn Efendi (Ḥayātī-zāde)
Ḥayātī-zāde, Ḳoca bk. Muṣṭafā Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Ḳoca)
Ḥayātī-zāde, Muṣṭafā bk. Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Muṣṭafā)
Ḫazīnedār Dede bk. Muṣṭafā Efendi (Ḫazīnedār Dede)
Ḥekīm bk. Süleymān Efendi (Ḥekīm)
Ḥekīmbaşı, Re'īsü'l-eṭibbā bk. Nūḥ Efendi (Ḥekīmbaşı, Re'īsü'l-eṭibbā)
Ḥekīm-zāde, Ṣadr-ı A'ẓam bk. Alī Paşa (Ḥekīm-zāde, Ṣadr-ı A'ẓam)
Ḥelva'ī, Şeyḫ bk. Ya'ḳūb Dede (Ḥelva'ī, Şeyḫ)
Ḫırḳa-i Şerīfe Şeyḫi, Meḥemmed bk. Es'ad Efendi (Ḫırḳa-i Şerīfe Şeyḫi, Meḥemmed)
Ḫıżr-zāde, Şeyḫ bk. Ḥasan Efendi (Ḫıżr-zāde, Şeyḫ)
Ḫubbī bk. İdrīs Efendi (Ḫubbī)
Ḫumuṣlu bk. Ebū Bekr (Ḫumuṣlu)
Ḫumuṣlu bk. Şeyḫ Abdü'l-celīl (Ḫumuṣlu)
Ḫumuṣlu bk. Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḫumuṣlu)
Ḫumuṣlu bk. Şeyḫ Ömer (Ḫumuṣlu)
Hüdā'ī bk. Azīz Maḥmūd (Hüdā'ī)

I-İ

İbrāhīm Efendi-zāde, Ḫaṭṭāṭ bk. Oṣmān Efendi (İbrāhīm Efendi-zāde, Ḫaṭṭāṭ)

İdrīs Köşkü Şeyḫi bk. Oṣmān Efendi (İdrīs Köşkü Şeyḫi)
İdrīs-i Muḫtefī, Şeyḫ bk. Alī Bey (İdrīs-i Muḫtefī, Şeyḫ)
İmām-zāde, Çorlulu bk. Feyżu'llāh Efendi (İmām-zāde, Çorlulu)
İmām-zāde, Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti bk. Meḥemmed Efendi (İmām-zāde, Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti)
İnegöllü, Şeyḫ bk. Ḳāsım Efendi (İnegöllü, Şeyḫ)
İsḥāḳ Ḫˇācesi bk. Aḥmed Efendi (İsḥāḳ Ḫˇācesi)
İspirī-zāde, Şeyḫ bk. Aḥmed Efendi (İspirī-zāde, Şeyḫ)
İstanbul Ḳāḍīsi bk. İsmā'īl Efendi (İstanbul Ḳāḍīsi)
İstanbullu bk. Ḥasan Efendi (İstanbullu)
İstanbullu bk. İbrāhīm Efendi (İstanbullu)
İstanbullu, Müderris bk. Feyżī Efendi (İstanbullu, Müderris)
İstanbullu, Seyyid bk. Ömer Efendi (İstanbullu, Seyyid)
İstanbullu, Şeyḫ bk. Ḥüseyn Efendi (İstanbullu, Şeyḫ)
İzmirli bk. Meḥemmed Efendi (İzmirli)

K

Ḳādirī bk. Ḫalīl Efendi (Ḳādirī)
Ḳādirī, Dervīş bk. Meḥemmed Efendi (Ḳādirī, Dervīş)
Ḳādirī-ḫāne Seccāde-nişīni bk. Muṣṭafā Efendi (Ḳādirī-ḫāne Seccāde-nişīni)
Kāmilī, Şeyḫ bk. Muḥammed bin Alī (Kāmilī, Şeyḫ)
Kanġırılı bk. Muṣṭafā Efendi (Kanġırılı)
Kanġırılı bk. Muṣṭafā Rāsiḫ Efendi (Kanġırılı)
Ḳaplan bk. Giray Ḫān (Ḳaplan)
Ḳara Çelebi-zāde, Şeyḫü'l-İslām bk. Azīz Efendi (Ḳara Çelebi-zāde, Şeyḫü'l-İslām)
Ḳara Murād Efendi-zāde, Müderris bk. İbrāhīm Efendi (Ḳara Murād Efendi-zāde, Müderris)
Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi bk. Aḥmed Efendi (Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi)
Ḳarabaş, Kayṣerī Müftīsi bk. Alī Efendi (Ḳarabaş, Kayṣerī Müftīsi)
Ḳaraferyeli bk. Yuvannes Ḳoninos (Ḳaraferyeli)
Ḳaraḫarmanlı, Yeñiçeşme Mescidi İmāmı bk. Meḥemmed Efendi (Ḳaraḫarmanlı, Yeñiçeşme Mescidi İmāmı)
Ḳaraḥiṣār-ı Ṣarḳī bk. Yūsuf Efendi (Ḳaraḥiṣār-ı Ṣarḳī)
Ḳaraḥiṣārī bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraḥiṣārī)
Ḳaraḥiṣārī, Semā'ī bk. Meḥemmed Dede (Ḳaraḥiṣārī, Semā'ī)
Ḳaramānī bk. İzzü'd-dīn Alī (Ḳaramānī)
Ḳaramanī-zāde bk. Aḥmed Efendi (Ḳaramanī-zāde)
Ḳarṣlı, Ḥācī bk. Dervīş Efendi (Ḳarṣlı, Ḥācī)
Ḳāsımpaşalı, Mu'abbir bk. İbrāhīm Efendi (Ḳāsımpaşalı, Mu'abbir)
Ḳassām, Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī Aḫfādı bk. Meḥemmed Efendi (Ḳassām, Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī Aḫfādı)
Ḳassām-ı Askerī bk. Meḥemmed Efendi (Ḳassām-ı Askerī)

Ḳasṭamonulu bk. Aḥmed Efendi (Ḳasṭamonulu)
Kātib-zāde bk. Refi' Efendi (Kātib-zāde)
Ḳayın, Ḫalvetī bk. Aḥmed Bey (Ḳayın, Ḫalvetī)
Ḳayṣerīli bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm Kāmil (Ḳayṣerīli)
Ḳayṣerīli, Ḳara Murād bk. Murād Efendi (Ḳayṣerīli, Ḳara Murād)
Ḳaysūnī-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Ḳaysūnī-zāde)
Keçeci-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Keçeci-zāde)
Kefevī bk. Fāżıl Efendi (Kefevī)
Kelāmī Tekyesi Şeyḫi bk. Aḥmed Efendi (Kelāmī Tekyesi Şeyḫi)
Kemānkeş bk. Meḥemmed Ağa (Kemānkeş)
Kerīm-zāde bk. Ṣādıḳ Efendi (Kerīm-zāde)
Kerīm-zāde, İffetī bk. Muṣṭafā Efendi (Kerīm-zāde, İffetī)
Kerküklü bk. Nevres Efendi (Kerküklü)
Keşmīrī bk. Şeyḫ el-Murādī (Keşmīrī)
Ketḫüdā-zāde bk. Süleymān Efendi (Ketḫüdā-zāde)
Keşfī bk. Meḥemmed Efendi (Keşfī)
Kevākibī-zāde bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Kevākibī-zāde)
Kevākibī-zāde bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Kevākibī-zāde)
Kevākibī-zāde, Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Kevākibī-zāde, Şeyḫ)
Ḳıbrısī, Ordu Şeyḫi bk. Abdu'llāh Efendi (Ḳıbrısī, Ordu Şeyḫi)
Ḳırımī bk. İbrāhīm Efendi (Ḳırımī)
Ḳırımī bk. Raḥmī Efendi (Ḳırımī)
Ḳırımlı, Meḥemmed bk. Lāyiḥ Efendi (Ḳırımlı, Meḥemmed)
Ḳız Muṣṭafā bk. Muṣṭafā Efendi (Ḳız Muṣṭafā)
Kilisli, Naḳşibendī bk. Alī Efendi (Kilisli, Naḳşibendī)
Kiremitçi bk. Süleymān Çelebi (Kiremitçi)
Kisveci Dede bk. Muṣṭafā Efendi (Kisveci Dede)
Ḳonevī, İmām-ı Sulṭānī bk. Ḥüseyn Efendi (Ḳonevī, İmām-ı Sulṭānī)
Ḳonyalı, Şeyḫ bk. Ḥüseyn Efendi (Ḳonyalı, Şeyḫ)
Ḳoruḳlu bk. Şeyḫ Efendi (Ḳoruḳlu)
Köprülü bk. Ḥasan Efendi (Köprülü)
Köstendilī, Şeyḫ bk. Alī Efendi (Köstendilī, Şeyḫ)
Ḳudsī bk. Şeyḫ Muḥammed (Ḳudsī)
Ḳudsī-zāde, Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Ḳudsī-zāde, Şeyḫ)
Ḳudüslü bk. Ebū Bekr (Ḳudüslü)
Ḳudüslü bk. Şeyḫ Alī (Ḳudüslü)
Ḳudüslü bk. Şeyḫ Ḥabību'llāh (Ḳudüslü)
Ḳudüslü bk. Şeyḫ Oṣmān (Ḳudüslü)
Ḳuru Yemişçi bk. Abdu'llāh Ağa (Ḳuru Yemişçi)
Ḳuṭb bk. Seyfu'llāh Efendi (Ḳuṭb)
Küçük bk. Emīr Efendi (Küçük)
Küçük bk. Ḥāfıẓ Efendi (Küçük)
Külḫanī, ö. 1100 bk. Meḥemmed Efendi (Külḫanī, ö. 1100)
Kürdī, Şeyḫ bk. Muḥammed bin Alā'ü'd-dīn (Kürdī, Şeyḫ)
Kürdistānlı, Ders-i ām bk. Ömer Efendi (Kürdistānlı, Ders-i ām)

L

La'lī-zāde bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (La'lī-zāde)
La'lī-zāde, Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (La'lī-zāde, Şeyḫ)
Ladiḳ Müftīsi bk. Meḥemmed Efendi (Ladiḳ Müftīsi)
Lala-zāde bk. Nūrī Bey (Lala-zāde)
Levḥī bk. Ḥüseyn Efendi (Levḥī)
Lofcavī, Fāżıl bk. Alī Efendi (Lofcavī, Fāżıl)

M

Ma'ālī-zāde, Burusa Naḳībü'l-eşrāfı bk. Meḥemmed Efendi (Ma'ālī-zāde, Burusa Naḳībü'l-eşrāfı)
Ma'ālī-zāde, ö. 1131 bk. İbrāhīm Efendi (Ma'ālī-zāde, ö. 1131)
Ma'ṣūm-ı Serhendī bk. Miyān Muḥammed (Ma'ṣūm-ı Serhendī)
Maġnisalı bk. Muṣṭafā Efendi (Maġnisalı)
Maġribī bk. Muḥammed bin Süleymān (Maġribī)
Maġribli, Ders-i ām bk. Abdu'llāh Efendi (Maġribli, Ders-i ām)
Maḥremī-zāde bk. Alī Efendi (Maḥremī-zāde)
Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi-zāde, Meḥemmed bk. Rāşid Efendi (Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi-zāde, Meḥemmed)
Malaṭyalı, Burusa Mollāsı bk. Muṣṭafā Efendi (Malaṭyalı, Burusa Mollāsı)
Malaṭyalı, Ḳapıağası bk. İsmā'īl Ağa (Malaṭyalı, Ḳapıağası)
Manṭıḳcı bk. Mes'ūd Efendi (Manṭıḳcı)
Mar'aşlı bk. Abdu'r-raḥīm Paşa (Mar'aşlı)
Mar'aşlı bk. Ebū Bekr Efendi (Mar'aşlı)
Maṭlabcı, Rūmili Ḳāḍī-askeri bk. Abdu'llāh Efendi (Maṭlabcı, Rūmili Ḳāḍī-askeri)
Maṭlabī Dāmādı bk. Alī Efendi (Maṭlabī Dāmādı)
Mażrūb bk. Yūsuf Efendi (Mażrūb)
Mażrūb-zāde bk. Alī Efendi (Mażrūb-zāde)
Mażrūb-zāde Meḥemmed bk. Emīn Vāṣıḳ Efendi (Mażrūb-zāde Meḥemmed)
Mecdī, *Ṣaḳā'iḳ* mütercimi bk. Meḥemmed Efendi (Mecdī, *Ṣaḳā'iḳ* mütercimi)
Medīneli bk. Şeyḫ Muḥammed (Medīneli)
Medīneli, ö. 1147 bk. Şeyḫ Aḥmed (Medīneli, ö. 1147)
Meşnevī-ḫᵛān bk. Meḥemmed Dede (Meşnevī-ḫᵛān)
Meḥāsinī, ö. 1146 bk. Şeyḫ Aḥmed (Meḥāsinī, ö. 1146)
Meḥemmed Mollā-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Meḥemmed Mollā-zāde)
Meḥemmed Ṣādıḳ-zāde, İffetī bk. Muṣṭafā Efendi (Meḥemmed Ṣādıḳ-zāde, İffetī)
Meḥemmed, Ayaṣofya Cāmi'i Ders-i āmı bk. Reşīdī Efendi (Meḥemmed, Ayaṣofya Cāmi'i Ders-i āmı)
Meḥemmed, Cezerī-zāde Sa'īd Mollā bk. Sa'īd Efendi (Meḥemmed, Cezerī-zāde Sa'īd Mollā)

Meḥemmed, Erẓurūm Müftīsi, Şā'ir bk. Ḥāẓıḳ Efendi (Meḥemmed, Erẓurūm Müftīsi, Şā'ir)
Meḥemmed, *Ḫulāṣatü'l-eşer* mü'ellifi bk. Emīn el-Muḥibbī (Meḥemmed, *Ḫulāṣatü'l-eşer* mü'ellifi)
Meḥemmed, Ḳassām-ı Askerī bk. Ḥıfẓī Efendi (Meḥemmed, Ḳassām-ı Askerī)
Meḥemmed, Ḳonyalı bk. Remzī Efendi (Meḥemmed, Ḳonyalı)
Meḥemmed, *Şaḳā'ik* müẓeyyili bk. Şeyḫī Efendi (Meḥemmed, *Şaḳā'ik* müẓeyyili)
Melek Ḫˇāce-zāde bk. Eşref Efendi (Melek Ḫˇāce-zāde)
Menteş-zāde bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Menteş-zāde)
Menteş-zāde, Burusalı bk. Maḥmūd Efendi (Menteş-zāde, Burusalı)
Merzifonlu, Mülaḳḳab bk. Muṣṭafā Efendi (Merzifonlu, Mülaḳḳab)
Mestçi-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Mestçi-zāde)
Mevlevī bk. Cemālü'd-dīn Çelebi (Mevlevī)
Mevlevī bk. Lebīb Dede (Mevlevī)
Mevlevī bk. Nesīb Dede (Mevlevī)
Mevlevī bk. Şāh Çelebi (Mevlevī)
Mevlevī, Şā'ir bk. Mūnis Dede (Mevlevī, Şā'ir)
Mevlevī, Şā'ir bk. Receb Enīs Dede (Mevlevī, Şā'ir)
Mevlevī, Şā'ir bk. Şeyḫ Şāḳıb Dede (Mevlevī, Şā'ir), ayrıca bk. Şāḳıb Dede Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā, Mevlevī, Şā'ir)
Mevlevī-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Mevlevī-zāde) 126
Mışır Vālīsi, Rāġıb bk. Meḥemmed Paşa (Mışır Vālīsi, Rāġıb)
Mışırlı bk. Şeyḫ Ḥasan (Mışırlı)
Mışırlı bk. Şeyḫ Muḥammed (Mışırlı)
Mi'mār bk. Ḳāsım Ağa (Mi'mār)
Mīr-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Mīr-zāde)
Mīrzā-zāde, Aḥmed bk. Neylī Efendi (Mīrzā-zāde, Aḥmed), ayrıca bk. Aḥmed Neylī (Mīrzā-zāde)
Mīrzā-zāde, Şeyḫü'l-İslām bk. Meḥemmed Efendi (Mīrzā-zāde, Şeyḫü'l-İslām)
Mollā Aḥmed-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Aḥmed-zāde)
Mollā Çelebi bk. Faẓīl Efendi (Mollā Çelebi)
Moravī, Şeyḫ bk. Ḥāmid Efendi (Moravī, Şeyḫ)
Mudanyalı, Namāzgāh Tekyesi Şeyḫi bk. Muṣṭafā Efendi (Mudanyalı, Namāzgāh Tekyesi Şeyḫi)
Mudanyavī bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mudanyavī)
Mudanyavī, İmām bk. Meḥemmed Efendi (Mudanyavī, İmām)
Mudurnulu, Şeyḫ bk. Rüşdī Efendi (Mudurnulu, Şeyḫ)
Muḥsin-zāde, Ṣadr-ı esbaḳ bk. Meḥemmed Paşa (Muḥsin-zāde, Ṣadr-ı esbaḳ)
Mūsā Efendi-zāde bk. İbrāhīm Efendi (Mūsā Efendi-zāde)
Muṣāḥib, Ḫˇāce bk. Muṣṭafā Paşa (Muṣāḥib, Ḫˇāce)
Mūṣlu bk. Ḫalīl (Mūṣlu)

Muṣṭafā Efendi (Mışırlı, ö. 1143)
Muṣṭafā Efendi-zāde, Sa'dī bk. Alī Efendi (Muṣṭafā Efendi-zāde, Sa'dī)
Muṣṭafā, Müneccimbaşı bk. Zekī Efendi (Muṣṭafā, Müneccimbaşı)
Muṣṭafā, ö. 1164 bk. Sa'du'llāh Efendi (Muṣṭafā, ö. 1164)
Muṣṭafā, Şā'ir bk. Mecdī Efendi (Muṣṭafā, Şā'ir)
Mūṣullu bk. Şeyḫ Muḥammed (Mūṣullu)
Muṭavvelci bk. Meḥemmed Efendi (Muṭavvelci)
Mü'eẕẕin-zāde Ḥācī bk. Meḥemmed Efendi (Mü'eẕẕin-zāde Ḥācī)
Mü'min-zāde Ḥāsib, Şā'ir bk. Ḥasīb Efendi (Mü'min-zāde Ḥāsib, Şā'ir)
Müderris bk. Aḥmed Efendi (Müderris)
Müderris bk. Mūsā Efendi (Müderris)
Müderris, Meḥemmed bk. Selīm Efendi (Müderris, Meḥemmed)
Müderris, ö. 1146 bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Müderris, ö. 1146)
Müftī bk. İsmā'īl Ḫā'ik (Müftī)
Müftī, Şeyḫ bk. Ebu's-su'ūd (Müftī, Şeyḫ)
Münād-zāde Aḥmed Efendi bk. Meḥemmed Efendi (Münād-zāde Aḥmed Efendi
Müneccimbaşı bk. Aḥmed Dede (Müneccimbaşı)
Müneccimbaşı Zekī bk. Muṣṭafā Efendi (Müneccimbaşı Zekī)
Müstaḳīm-zāde Süleymān bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Müstaḳīm-zāde Süleymān)

N

Na'lçacı, Şeyḫ bk. Ḫalīl Efendi (Na'lçacı, Şeyḫ)
Nābluslu bk. Şeyḫ Abdu'llāh (Nābluslu)
Nābluslu bk. Şeyḫ Abdü'l-ġanī (Nābluslu)
Naḫılbend Vā'iẓi bk. Muṣṭafā Efendi (Naḫılbend Vā'iẓi)
Naḳībü'l-eşrāf, Meḥemmed bk. Sa'īd Efendi (Naḳībü'l-eşrāf, Meḥemmed)
Naḳībü's-sādāt, Meḥemmed bk. Sa'īd Efendi (Naḳībü's-sādāt, Meḥemmed)
Naḳşī, Cum'a Vā'iẓi bk. İbrāhīm Efendi (Naḳşī, Cum'a Vā'iẓi)
Naḳşibenbī bk. Murād-ı Keşmīrī (Naḳşibenbī)
Naḳşibendī bk. Żiyā'ü'd-dīn Efendi (Naḳşibendī) 292
Naḳşibendī, ö. 1148 bk. Abdü'l-azīz Efendi (Naḳşibendī, ö. 1148)
Nāyī bk. Oṣmān Dede (Nāyī)
Naẓmī Efendi Tekyesi Şeyḫi bk. Abdü'l-mecīd Efendi (Naẓmī Efendi Tekyesi Şeyḫi)
Neccār-zāde, Şeyḫ bk. Rıżā'ü'd-dīn Efendi (Neccār-zāde, Şeyḫ)
Nefāyisī, Şeyḫ bk. Ḥasan Efendi (Nefāyisī, Şeyḫ)
Nev'ī-zāde bk. Aṭā'ī (Nev'ī-zāde)
Nevşehr Müftīsi bk. Çelebi Efendi (Nevşehr Müftīsi)
Niksar Mevlevī Şeyḫi bk. İbrāhīm Dede (Niksar Mevlevī Şeyḫi)
Niksarī, Keşfī bk. Oṣmān Efendi (Niksarī, Keşfī)

Niẓāmī Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Niẓāmī Şeyḫ)
Nūḥ Efendi-zāde bk. Ebū Bekr Bey (Nūḥ Efendi-zāde)
Nūḥ Efendi-zāde, Evliyā bk. Yūsuf Efendi (Nūḥ Efendi-zāde, Evliyā)

O-Ö

Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā bk. Viṣālī (Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā), ayrıca bk. Muṣṭafā Efendi (Odabaşı, Firāḳī)
Odabaşı, Firāḳī bk. Muṣṭafā Efendi (Odabaşı, Firāḳī)
Oşmān Efendi-zāde bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Oşmān Efendi-zāde)
Oşmān Efendi-zāde bk. Meḥemmed Es'ad Efendi (Oşmān Efendi-zāde)
Oşmān Ketḫüdā-zāde bk. İsmā'īl Efendi (Oşmān Ketḫüdā-zāde)
Ömerī, Şāmlı bk. Şeyḫ Muṣṭafā (Ömerī, Şāmlı)

P

Pārsā-zāde bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Pārsā-zāde)
Paşa-zāde, Köprülü Meḥemmed bk. Fāżıl Aḥmed Paşa (Paşa-zāde, Köprülü Meḥemmed)
Paşa-zāde, Nā'ilī bk. Abdu'llāh Efendi (Paşa-zāde, Nā'ilī)
Paşmaḳçı-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Paşmaḳçı-zāde)
Paşmaḳçı-zāde Seyyid bk. Alī Efendi (Paşmaḳçı-zāde Seyyid)
Paşmaḳçı-zāde, Seyyid bk. Muṣṭafā Efendi (Paşmaḳçı-zāde, Seyyid)
Pāzārbaşı, Şā'ir bk. Naẓīm Çelebi (Pāzārbaşı, Şā'ir)
Peçevī Ārifī Aḥmed bk. Dede Efendi (Peçevī Ārifī Aḥmed) ayrıca bk. Aḥmed Dede (Peçevī Ārifī)
Pendencī bk. Şeyḫ Alī (Pendencī)
Pīrī, İstanbul Ḳāḍīsi bk. Meḥemmed Efendi (Pīrī, İstanbul Ḳāḍīsi)

R

Rāst Mehemmed bk. Meḥemmed Efendi (Rāst Mehemmed)
Re'īsü'l-küttāb, Ṣarı bk. Abdu'llāh Efendi (Re'īsü'l-küttāb, Ṣarı)
Re'īsü'l-ulemā bk. Ḥasan Efendi (Re'īsü'l-ulemā)
Refdī bk. Meḥemmed Efendi (Refdī)
Revānī-zāde, Şeyḫ bk. Muṣṭafā Efendi (Revānī-zāde, Şeyḫ)
Rūmili Ḳāḍī-askeri bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Rūmili Ḳāḍī-askeri)

S

Sā'atçi-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Sā'atçi-zāde)
Ṣā'id Abdu'llāh bk. Abdu'llāh Efendi (Ṣā'id Abdu'llāh)
Ṣabūrī bk. Dede Çelebi (Ṣabūrī)
Saçaḳlı-zāde, Mar'aşlı bk. Meḥemmed Efendi (Saçaḳlı-zāde, Mar'aşlı)
Ṣaçlı Şeyḫ bk. İbrāhīm Efendi (Ṣaçlı Şeyḫ)
Ṣadr-ı A'ẓam, Elmās bk. Meḥemmed Paşa (Ṣadr-ı A'ẓam, Elmās)
Ṣadr-ı Anadolu bk. Luṭfu'llāh Efendi (Ṣadr-ı Anadolu)
Ṣadrü'd-dīn-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde)

Ṣadrü'd-dīn-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde)
Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥemmed bk. Emīn Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥemmed)
Ṣafī bk. Mūsā Dede (Ṣafī)
Saḳızlı Şeyḫ bk. İlyās Efendi (Saḳızlı Şeyḫ)
Saḳızlı, *Ḥizbü'l-aʿẓam* Şāriḥi bk. İbrāhīm Efendi (Saḳızlı, *Ḥizbü'l-aʿẓam* Şāriḥi)
Ṣalāḥī bk. Oṣmān Efendi (Ṣalāḥī)
Ṣalāḥü'd-dīn-zāde bk. Aḥmed-i Ulbī (Ṣalāḥü'd-dīn-zāde)
Ṣāliḥ Paşa İmāmı, ö. 1166 bk. Meḥemmed Efendi (Ṣāliḥ Paşa İmāmı, ö. 1166)
Samiʿī bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Samiʿī)
Ṣandıḳlılı bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ṣandıḳlılı)
Ṣaydālı bk. Şeyḫ Aḥmed (Ṣaydālı)
Selānikli, Şeyḫ bk. Süleymān Efendi (Selānikli, Şeyḫ)
Ser-Ṭarīḳ-zāde, Şeyḫ bk. Emīn Efendi (Ser-Ṭarīḳ-zāde, Şeyḫ)
Seyrek-zāde, Naḳībü'l-eşrāf bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Seyrek-zāde, Naḳībü'l-eşrāf)
Seyyid Abdu'r-raḥmān bk. Nesīb Efendi (Seyyid Abdu'r-raḥmān)
Seyyid bk. Caʿfer Efendi (Seyyid)
Seyyid bk. Şükru'llāh Efendi (Seyyid)
Seyyid bk. Yaḥyā-yı Şirvānī (Seyyid)
Seyyid el-Ḥāc, ö. 1167 bk. Aḥmed Efendi (Seyyid el-Ḥāc, ö. 1167)
Seyyid Ḥüseyn, Şāʿir bk. Vehbī Efendi (Seyyid Ḥüseyn, Şāʿir)
Seyyid Şerefü'd-dīn bk. Şeyḫ Aḥmed (Seyyid Şerefü'd-dīn)
Seyyid, ö. 1166 bk. Ḥüseyn Efendi (Seyyid, ö. 1166)
Ṣıddīḳī-zāde, Seyyid bk. Ḫalīl Efendi (Ṣıddīḳī-zāde, Seyyid)
Silāḥdār bk. Meḥemmed Paşa (Silāḥdār)
Sīmī bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫī, *Şaḳā'iḳ* müẕeyyili)
Sīmkeşbaşı bk. Meḥemmed Ağa (Sīmkeşbaşı)
Sinānī, Şeyḫ bk. Murād Efendi (Sinānī, Şeyḫ)
Sinobī es-Seyyid eş-Şeyḫ bk. Muṣṭafā Efendi (Sinobī es-Seyyid eş-Şeyḫ)
Sipāhī bk. Meḥemmed Dede (Sipāhī)
Sivasī-zāde Şeyḫ bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Sivasī-zāde Şeyḫ)
Sivaslı bk. Muḥarrem Ağa (Sivaslı)
Sivaslı, Şeyḫ bk. Ḥamdī Efendi (Sivaslı, Şeyḫ)
Siyāhī bk. Aḥmed Efendi (Siyāhī)
Surūrī bk. Muṣṭafā Efendi (Surūrī)
Ṣuyolcu-zāde, Eyübī bk. Necīb Efendi (Ṣuyolcu-zāde, Eyübī)
Süleymān, Şāʿir bk. Naḥīfī Efendi (Süleymān, Şāʿir)
Süleymāniyye Cāmiʿi Ḫaṭībi bk. Meḥemmed Efendi (Süleymāniyye Cāmiʿi Ḫaṭībi)

Ş

Şaʿbān Ağa-zāde bk. Abdī Efendi (Şaʿbān Ağa-zāde)
Şaʿbānī, Şeyḫ bk. İbrāhīm Ağa (Şaʿbānī, Şeyḫ)
Şāhīn Emīr-zāde bk. İsmāʿīl Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde), ayrıca bk.

Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde, İsmā'īl Belīġ)
Şāhīn Emīr-zāde, İsmā'īl Belīġ bk. Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde, İsmā'īl Belīġ)
Şāmlı bk. Şeyḫ Es'ad (Şāmlı)
Şāmlı bk. Şeyḫ Sa'īd (Şāmlı)
Şāmlı bk. Şeyḫ Ṣāliḥ (Şāmlı)
Şāmlı, Ḳayṣerī Ḳāḍisi bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Şāmlı, Ḳayṣerī Ḳāḍisi)
Şāmlı, Mevlevī bk. Ḥācī Dede (Şāmlı, Mevlevī)
Şāmlı, Sefer-i Cūlānī bk. Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Şāmlı, Sefer-i Cūlānī)
Şāmlı bk. Şeyḫ Muḥammed (Şāmlı)
Şāzelī bk. Şeyḫ Arslan (Şāzelī)
Şehlā Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde, Meḥemmed bk. Emīn Efendi (Şehlā Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde, Meḥemmed)
Şehlā bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şehlā)
Şehrī, Celvetī bk. İsḥāḳ Efendi (Şehrī, Celvetī)
Şehrī, Dede bk. Meḥemmed Efendi (Şehrī, Dede)
Şehrī bk. Ṣāliḥ Efendi (Şehrī)
Şeh-zāde Cāmi'i Ḫaṭībi bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeh-zāde Cāmi'i Ḫaṭībi)
Şekerci bk. Abdu'r-raḥmān Ağa (Şekerci)
Şemsī bk. Bāḳī Efendi (Şemsī)
Şemsī bk. Meḥemmed Efendi (Şemsī)
Şemsī, Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi Şeyḫi bk. Abdü'l-bāḳī Efendi (Şemsī, Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi Şeyḫi)
Şemsü'd-dīn Efendi-zāde, Meḥemmed bk. Abdu'llāh Efendi (Şemsü'd-dīn Efendi-zāde, Meḥemmed)
Şemsü'd-dīn-i Marmaravī bk. Şeyḫ Aḥmed (Şemsü'd-dīn-i Marmaravī)
Şemsü'd-dīn-zāde, Mekke Ḳāḍisi bk. Meḥemmed Efendi (Şemsü'd-dīn-zāde, Mekke Ḳāḍisi)
Şerīfe Fāṭıma Oğlu, Seyyid bk. Abdü'l-ḥayy Efendi (Şerīfe Fāṭıma Oğlu, Seyyid)
Şerīf-zāde bk. Alī Mollā Efendi (Şerīf-zāde)
Şerīf-zāde Şeyḫ Meḥemmed bk. Sa'īd Efendi (Şerīf-zāde Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Alī bk. Vāḥidī Efendi (Şeyḫ Alī)
Şeyḫ bk. Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ)
Şeyḫ bk. Himmet Efendi (Şeyḫ)
Şeyḫ bk. Ḳahramān Ağa (Şeyḫ)
Şeyḫ Ced bk. Ḥasan Efendi (Şeyḫ Ced)
Şeyḫ Debbāġ bk. Alī er-Rūmī (Şeyḫ Debbāġ)
Şeyḫ Emīn bk. Sırrī Efendi (Şeyḫ Emīn)
Şeyḫ Ġafūrī bk. Maḥmūd Efendi (Şeyḫ Ġafūrī)
Şeyḫ Ḥāfıẓ, Cum'a Vā'iẓi bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, Cum'a Vā'iẓi)
Şeyḫ Ḥāfıẓ, ö. 1167 bk. Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, ö. 1167)
Şeyḫ Hāşimī bk. Oṣmān Efendi (Şeyḫ Hāşimī)
Şeyḫ Ḥikmetī bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ḥikmetī)
Şeyḫ Keşfī bk. Ca'fer Efendi (Şeyḫ Keşfī)
Şeyḫ Ḳoca, Sünbül Sinān Dergāhı Şeyḫi bk. Nūrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Ḳoca, Sünbül Sinān Dergāhı Şeyḫi)

Şeyḫ Ḳuṭb bk. Ḥüseyn Efendi (Şeyḫ Ḳuṭb)
Şeyḫ Ma'nevī bk. Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Ma'nevī)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Ārif Efendi (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Luṭfī Dede (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Rūşen Efendi (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed bk. Şihāb Efendi (Şeyḫ Meḥemmed)
Şeyḫ Meḥemmed, Sinānī bk. Müstaḳīm Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Sinānī)
Şeyḫ Meḥemmed, Şemsī bk. Sa'īd Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Şemsī)
Şeyḫ Mestçi bk. Alī er-Rūmī (Şeyḫ Mestçi)
Şeyḫ Muḥammed bk. Abdü'l-hādī Efendi (Şeyḫ Muḥammed)
Şeyḫ Muṣṭafā bk. Kelāmī Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā)
Şeyḫ Muṣṭafā, Mevlevī, Şā'ir bk. Ṣāḳıb Dede Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā, Mevlevī, Şā'ir)
Şeyḫ Müsellem bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ Müsellem)
Şeyḫ Oşmān Bey, Ḫalvetī bk. Oşmān Efendi (Şeyḫ Oşmān Bey, Ḫalvetī)
Şeyḫ Ömerī bk. Şeyḫ Sa'īd (Şeyḫ Ömerī)
Şeyḫ Refī'ā bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ Refī'ā), ayrıca bk. (Refī'ā Efendi)
Şeyḫ Sa'īd-zāde bk. Şeyḫ Emīn (Şeyḫ Sa'īd-zāde)
Şeyḫ Seyyid bk. Ḥasan Münīr (Şeyḫ Seyyid)
Şeyḫ Seyyid bk. Ḳāsım Efendi (Şeyḫ Seyyid)
Şeyḫ Seyyid bk. Kemāl Efendi (Şeyḫ Seyyid)
Şeyḫ Seyyid Ḥabīb bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Seyyid Ḥabīb)
Şeyḫ Ṣuḥufī bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ṣuḥufī)
Şeyḫ Yūsuf bk. Niẓāmü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Yūsuf)
Şeyḫ, A'mā bk. Ḫalīl (Şeyḫ, A'mā)
Şeyḫ, Afvī bk. Ya'ḳūb Efendi (Şeyḫ, Afvī)
Şeyḫ, Baḳrāṣī bk. Yūsuf Efendi (Şeyḫ, Baḳrāṣī)
Şeyḫ, Ders-i ām bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Ders-i ām)
Şeyḫ-i Ekber bk. Muḥyi'd-dīn ibn Arabī (Şeyḫ-i Ekber)
Şeyḫī, *Şaḳā'iḳ* müẕeyyili bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫī, *Şaḳā'iḳ* müẕeyyili)
Şeyḫī-zāde bk. Ṣıddīḳ Efendi (Şeyḫī-zāde)
Şeyḫü'l-İslām bk. Aṭā Efendi İmāmı (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Dürrī Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Ebe-zāde Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Feyżu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām)

Şeyḫü'l-İslām bk. Kemāl Paşa-zāde (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Meḥemmed Şerīf Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Muṣṭafā Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām)
Şeyḫü'l-İslām Çelebi-zāde bk. İsmā'īl Āṣım Efendi (Şeyḫü'l-İslām Çelebi-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd)
Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed bk. Emīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed)
Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde bk. Yaḥyā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Mollā Gürānī bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Mollā Gürānī)
Şeyḫü'l-İslām Naḳşī bk. İdrīs Efendi (Şeyḫü'l-İslām Naḳşī)
Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde bk. Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Pīrī-zāde bk. Ṣāḥib Efendi (Şeyḫü'l-İslām Pīrī-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde bk. Meḥemmed Mollā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde)
Şeyḫü'l-İslām Zenbīlī bk. Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Zenbīlī)
Şeyḫü'l-İslām, Meḥemmed bk. Yümnī Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Meḥemmed)
Şeyḫü'l-İslām, Yeñişehrli bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Yeñişehrli)
Şeyḫü'l-ḳurrā bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-ḳurrā)
Şeyḫ-zāde bk. Nūḥ Efendi (Şeyḫ-zāde)
Şeyḫ-zāde Dāmādı bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ-zāde Dāmādı)
Şeyḫ-zāde, Meḥemmed bk. Refī' Efendi (Şeyḫ-zāde, Meḥemmed)
Şiblī-zāde, Burusalı bk. Meḥemmed Efendi (Şiblī-zāde, Burusalı)
Şīrūġanī Dervīş bk. Alī Dede (Şīrūġanī Dervīş)
Şīrvānī bk. Alī Efendi (Şīrvānī)
Şirvānī bk. Fāżıl Alī (Şirvānī)
Şirvānī bk. Şeyḫ Muṣṭafā (Şirvānī)

T

Ṭarīḳatçı-zāde, Seyyid bk. Muṣṭafā Efendi (Ṭarīḳatçı-zāde, Seyyid)
Ṭarsūsī, *Mir'āt* muḥaşşīsi bk. Meḥemmed Efendi (Ṭarsūsī, *Mir'āt* muḥaşşīsi)
Ṭaşçı-zāde, Ḫulūṣī bk. Feyżu'llāh Efendi (Ṭaşçı-zāde, Ḫulūṣī)
Ṭaşkendī bk. Muḥarrem Efendi (Ṭaşkendī)
Ṭaşköprīli-zāde Aḥmed bk. İṣāmü'd-dīn Efendi (Ṭaşköprīli-zāde Aḥmed)
Tatar bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Tatar)

Ṭavaṣlı bk. Aḥmed Efendi (Ṭavaṣlı)
Ṭavīl bk. Şeyḫ Es'ad (Ṭavīl)
Tefsīrī bk. Meḥemmed Efendi (Tefsīrī)
Tekfūrṭaġlı bk. Ḥasīb Efendi (Tekfūrṭaġlı)
Terzī-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Terzī-zāde)
Tillovī bk. İsmā'īl Efendi (Tillovī)
Toḳadī bk. Emīn Efendi (Toḳadī)
Toḳadlı, Ḳız Maḥmūd bk. Maḥmūd Efendi (Toḳadlı, Ḳız Maḥmūd)
Ṭoḳlu bk. İbrāhīm Dede (Ṭoḳlu)
Ṭop-ḫāneli bk. Ḫazīnedār Dede (Ṭop-ḫāneli)
Ṭop-ḫāneli bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Ṭop-ḫāneli)
Ṭopḳapılı, Meḥemmed bk. Ṣāliḥ Efendi (Ṭopḳapılı, Meḥemmed)
Ṭrablusġarblı bk. Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ṭrablusġarblı)
Ṭrablusşāmlı bk. Şeyḫ Ömer (Ṭrablusşāmlı)
Ṭrabzonlu, ö. 1148 bk. Meḥemmed Efendi (Ṭrabzonlu, ö. 1148)
Türkmānī bk. Aḥmed Efendi (Türkmānī)
Türkmen-zāde bk. Meḥemmed Efendi (Türkmen-zāde)

U-Ü

Ulbī, Ḳudüslü bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Ulbī, Ḳudüslü)
Ulemādan, ö. 1146 bk. Oṣmān Efendi (Ulemādan, ö. 1146)
Ulu bk. Ārif Çelebi (Ulu)
Ulūfeci-zāde Kütahyalı bk. Meḥemmed Dede Efendi (Ulūfeci-zāde Kütahyalı)
Uryānī bk. Alī Efendi (Uryānī)
Uṣṣāḳī bk. Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (Uṣṣāḳī)
Uṣṣāḳī, Şehrī bk. Ḥüseyn Efendi (Uṣṣāḳī, Şehrī)
Uṣṣāḳī-zāde, Ḳāḍī-asker bk. Abdu'llāh Efendi (Uṣṣāḳī-zāde, Ḳāḍī-asker)
Uṣṣāḳī-zāde, Seyyid Meḥemmed bk. Ṣadrü'd-dīn Efendi (Uṣṣāḳī-zāde, Seyyid Meḥemmed)
Uṣṣāḳī-zāde, *Şakā'iḳ* müẕeyyili bk. İbrāhīm Efendi (Uṣṣāḳī-zāde, *Şakā'iḳ* müẕeyyili)
Ümmī Sinān Dergāhı Şeyḫi bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (Ümmī Sinān Dergāhı Şeyḫi)
Ümmī Şeyḫ bk. Aḥmed Efendi (Ümmī Şeyḫ)
Ümmīdī Şeyḫ bk. Aḥmed Efendi (Ümmīdī Şeyḫ)
Üskübī bk. Şeyḫ Alā'ü'd-dīn (Üskübī)
Üsküdar Mollāsı bk. Abdu'llāh Efendi (Üsküdar Mollāsı)
Üsküdarī bk. Oṣmān Efendi (Üsküdarī)
Üsküdarī bk. Ömer Efendi (Üsküdarī)
Üsküdarī bk. Şeyḫ Meḥemmed (Üsküdarī)
Üsküdarī bk. Şeyḫ Naṣūḥī (Üsküdarī)
Üsküdarlı, Ḳara bk. Ḥasan Efendi (Üsküdarlı, Ḳara)

V

Vak'a-nüvīs bk. Rāşid Efendi (Vak'a-nüvīs)
Vak'a-nüvīs bk. Ṣabīḥ Efendi (Vak'a-nüvīs)
Vak'a-nüvīs bk. Şākir Bey (Vak'a-nüvīs)
Vānī Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Vānī Şeyḫ)

Vānī-zāde, Seyyid bk. Alī Efendi (Vānī-zāde, Seyyid)
Vezīr Müfettişi bk. Alī Efendi (Vezīr Müfettişi)
Veznecilerli, Celvetī bk. Abdu'llāh Efendi (Veznecilerli, Celvetī)

Y

Yā İmām bk. Aḥmed Efendi (Yā İmām)
Ya'ḳūb-zāde bk. Muṣṭafā Efendi (Ya'ḳūb-zāde)
Yanyavī, Meḥemmed bk. Es'ad Efendi (Yanyavī, Meḥemmed)
Yavaşça bk. Meḥemmed Ağa (Yavaşça)
Yazıcı-zāde eş-Şeyḫ bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcı-zāde eş-Şeyḫ)
Yediḳuleli bk. Abdu'llāh Efendi (Yediḳuleli)
Yeğen Efendi bk. Muṣṭafā Efendi (Yeğen Efendi)
Yekçeşm bk. Aḥmed Efendi (Yekçeşm)
Yekçeşm bk. Süleymān Efendi (Yekçeşm)
Yekdest Ḥāfıẓ bk. Muṣṭafā Efendi (Yekdest Ḥāfıẓ)
Yekdest-i Mekkī bk. Şeyḫ Aḥmed (Yekdest-i Mekkī)
Yenibāġçeli bk. Çelebi Efendi (Yenibāġçeli)
Yeñibāġçeli Çelebi Efendi-zāde bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Yeñibāġçeli Çelebi Efendi-zāde)
Yeñişehr Ağası bk. İbrāhīm Ağa (Yeñişehr Ağası)
Yeñişehrli Meḥemmed Emīn bk. Belīġ Efendi (Yeñişehrli Meḥemmed Emīn)
Yiğitbaşı Marmaravī bk. Aḥmed Şemsü'd-dīn (Yiğitbaşı Marmaravī)
Yūsuf Efendi-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Yūsuf Efendi-zāde)
Yūsuf Efendi-zāde bk. Alī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde)
Yūsuf Efendi-zāde, ö. 1151 bk. Meḥemmed Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, ö. 1151)
Yūsuf Efendi-zāde, Süleymān bk. Rācī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, Süleymān)
Yūsuf, Şā'ir bk. Nābī Efendi (Yūsuf, Şā'ir)

Z

Ẕākir Büyük bk. Alī Çelebi (Ẕākir Büyük
Ẕākir-zāde bk. Abdu'llāh Efendi (Ẕākir-zāde)
Ẕākir-zāde Şeyḫ bk. Abdü'l-vehhāb Efendi (Ẕākir-zāde Şeyḫ)
Zencīrī bk. Alī Efendi (Zencīrī)
Ẕeyrekli bk. Aḥmed Efendi (Ẕeyrekli)

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ[1]

A

Abdī Efendi (Altunuçoḳ-zāde) 101
Abdī Efendi (Şa'bān Ağa-zāde) 183
Abdu'llāh Ağa (Ḳuru Yemişçi) 179
Abdu'llāh bin Süleymān-ı Baṣrī 117
Abdu'llāh Efendi (Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde) **159**
Abdu'llāh Efendi (Anadolu Ḳāḍī-askeri, Ṣā'id) 170
Abdu'llāh Efendi (Burusalı) **275**
Abdu'llāh Efendi (Cānḳurtaran, Şeyḫ) **246**, **247**, **260**
Abdu'llāh Efendi (Ebe-zāde) 155, 170, 183
Abdu'llāh Efendi (Ḳıbrısī, Ordu Şeyḫi) 268
Abdu'llāh Efendi (Maġribli, Ders-i ām) **173**
Abdu'llāh Efendi (Maṭlabcı, Rūmili Ḳāḍī-askeri) 198
Abdu'llāh Efendi (Mestçi-zāde) **153**, **185**
Abdu'llāh Efendi (Pārsā-zāde) **194**
Abdu'llāh Efendi (Paşa-zāde, Nā'ilī) 253
Abdu'llāh Efendi (Paşmaḳçı-zāde) 182
Abdu'llāh Efendi (Re'īsü'l-küttāb, Ṣarı) 161
Abdu'llāh Efendi (Ṣā'id Abdu'llāh) **170**
Abdu'llāh Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde) **188**
Abdu'llāh Efendi (Şemsü'd-dīn Efendi-zāde, Meḥemmed) **136**
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebe-zāde) 125, 182
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde) **118**
Abdu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Yeñişehrli) 108, 123, 133, 190
Abdu'llāh Efendi (Uşşāḳī-zāde, Ḳāḍī-asker) 119, 154
Abdu'llāh Efendi (Üsküdar Mollāsı) **135**
Abdu'llāh Efendi (Veznecilerli, Celvetī) **287**
Abdu'llāh Efendi (Yediḳuleli) 156, 196, 197, 207
Abdu'llāh Efendi (Yūsuf Efendi-zāde) 123
Abdu'llāh Efendi (Ẕākir-zāde) 176, 190, 245, 286
Abdu'llāh ibn Alī bā-Ḥüseyn es-Saḳḳāf 293
Abdu'llāh ibn Sālim el-Baṣrī 174, 215, 293
Abdu'llāh İṣmet Efendi 157
Abdu'llāh-ı Ḥayy 194
Abdu'llāh-ı Ḥilmī Efendi **168, 211**
Abdu'llāh-ı Nāblusī 132
Abdu'llāh-ı Şīrāvī 186
Abdu'r-ra'ūf-ı Beşīşī 187
Abdu'r-ra'ūf-ı Sicīnī 186
Abdu'r-rabb-ı Deyrī 187

1 Özel İsimler Dizini şahıs, eser ve yer adlarını içermektedir. Bu kısımda listesi verilen şahıslar birinci dizinde geçtiği şekliyle düzenlenmiştir. *Tekmiletü'ş-Şakā'ik*'ta isimleri madde başı (biyografi başlığı) olarak verilen şahısların sayfa numaraları **kalın,** eser isimleri ise sadece *italik* gösterilmiştir. Aynı yer ve eser adları, metinde farklı isimlerle anılabilmektedir. Bu isimler dizinde tek bir yerde birleştirilerek yanına parantez içinde diğer rivayetleri yazılmıştır. Örneğin, İstanbul (Dārü'l-Ḫilāfet, Dār-ı Ḫilāfet, Salṭanat-ı Seniyye, Ulyā), *Ḳur'ān-ı Kerīm (Muṣḥaf-ı Celīl/Şerīf* vb.*)*

Abdu'r-raḥīm Efendi (Abdī Efendi, Naḳşibendī) **317**
Abdu'r-raḥīm el-Luṭfī 137
Abdu'r-raḥīm Fā'iz Efendi 155
Abdu'r-raḥīm Ḥıfẓī Efendi 236
Abdu'r-raḥīm ibn Ebī Bekr ibn Süleymān 150
Abdu'r-raḥīm Paşa (Mar'aşlı) **150**
Abdu'r-raḥīm-i Kābilī 131
Abdu'r-raḥīm-i Kābulī 206
Abdu'r-raḥmān Ağa (Şekerci) 196
Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed 128
Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed-i Ṣanādīḳī 174
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ġazzī-zāde, Şeyḫ) 115
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥalebli, Ṭaşlıburun Tekyesi şeyḫi) **310**
Abdu'r-raḥmān Efendi (Menteş-zāde) 189
Abdu'r-raḥmān Efendi (Mudanyavī) **179, 300**
Abdu'r-raḥmān Efendi (Müderris, ö. 1146) **125**
Abdu'r-raḥmān Efendi (Seyrek-zāde, Naḳībü'l-eşrāf) 124
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şehlā) 202
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeh-zāde Cāmi'i Ḫaṭībi) 159
Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ Refī'ā) 234
Abdu'r-raḥmān Efendi (Ulbī, Ḳudüslü) 114
Abdu'r-raḥmān Efendi (Yeñibāġçeli Çelebi Efendi-zāde) 290
Abdu'r-raḥmān ibn Zeynü'l-ābidīn (Ġazzī) 206
Abdu'r-raḥmān-ı Muḥillī 137
Abdu'r-raḥmān-ı Mücellid 206
Abdu'r-raḥmān-ı Türkmānī 222
Abdü'l-azīz Efendi (Baġdādlı, Mevlevī) **295**
Abdü'l-azīz Efendi (Hādī-zāde) 302
Abdü'l-azīz Efendi (Naḳşibendī, ö. 1148) **280**
Abdü'l-bāḳī Ārif Efendi 133, 136
Abdü'l-bāḳī Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) 204
Abdü'l-bāḳī Efendi (Burusalı, Celvetī) **307**
Abdü'l-bāḳī Efendi (Kevākibī-zāde) **158**
Abdü'l-bāḳī Efendi (La'lī-zāde) 126
Abdü'l-bāḳī Efendi (Pārsā-zāde) **125, 194**
Abdü'l-bāḳī Efendi (Sivasī-zāde Şeyḫ) 216, 254
Abdü'l-bāḳī Efendi (Şemsī, Nişāncı Meḥemmed Paşa Tekyesi Şeyḫi) **307**
Abdü'l-bāḳī-yi Zerḳānī 142, 149
Abdü'l-celīl ibn Ebi'l-mevāhib 206
Abdü'l-celīl-i Mevāhibī 142
Abdü'l-eḥad en-Nūrī 234, 240
Abdü'l-fettāḥ Efendi **121**
Abdü'l-ġanī bin Muḥyi'd-dīn bin Mekkiyye 134
Abdü'l-ġanī Efendi (Erzincānlı) **178**
Abdü'l-ġanī-yi Nāblusī 108, 110, 115, 116, 118, 119, 127, 130, 134, 139, 142, 143, 151, 152, 153, 169, **219, 220, 227, 228**
Abdü'l-hādī Efendi (Bāḳī-zāde Hādī) **106**
Abdü'l-hādī Efendi (Şeyḫ Muḥammed) 142
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) **112**

Abdü'l-ḥalīm Efendi (Çelebi) 275
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ṣandıḳlılı) **172**
Abdü'l-ḥalīm Efendi (Tatar) 107
Abdü'l-ḥalīm-i Naẓmī 236
Abdü'l-ḥamīd Ḫān-ı Ṣānī 97
Abdü'l-ḥayy Efendi (Şerīfe Fāṭıma oğlu, Seyyid) 129, 144
Abdü'l-ḳādir Efendi (Belġradlı, Şeyḫ) 246
Abdü'l-ḳādir Efendi (Burusalı, Ṣa'bānī) **311**
Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥalebli, Dede) 295
Abdü'l-ḳādir el-Ömerī 119
Abdü'l-ḳādir ibn Alī (Fāsī) 105
Abdü'l-ḳādir ibn Ömer el-'Arżī 213
Abdü'l-ḳādir-i Deyrī **213**
Abdü'l-ḳādir-i Geylānī 219, 227, 228, 292
Abdü'l-ḳādir-i Hādī 143
Abdü'l-ḳādir-i Maḳdisī 215
Abdü'l-ḳādir-i Ömerī 131
Abdü'l-ḳādir-i Ṣafedī 221
Abdü'l-ḳādir-i Ṣafevī 215
Abdü'l-ḳādir-i Ṣaġlebī 115
Abdü'l-kerīm Efendi (Celvetī) **316**
Abdü'l-kerīm Efendi (Oṣmān Efendi-zāde) **204**
Abdü'l-kerīm Efendi (Sami'ī) 166
Abdü'l-kerīm Fetḥī Efendi (Bülbülcü-zāde, Şeyḫ) 307
Abdü'l-kerīm-i Ġazzī 115, 206
Abdü'l-laṭīf Efendi (Celvetī) **295**
Abdü'l-laṭīf Efendi (Ġazzī-zāde) **239**
Abdü'l-laṭīf Rāzī Efendi **217**
Abdü'l-laṭīf-i Çālġī 220
Abdü'l-laṭīf-i Elmāsī 151
Abdü'l-laṭīf-i Maġribī 109
Abdü'l-laṭīf-i Zevā'idī 140
Abdü'l-mecīd Efendi **289**
Abdü'l-mecīd Efendi (Naẓmī Efendi Tekyesi Şeyḫi) **234**
Abdü'l-mecīd-i Sivasī 133, 234, 251, 259, 289, 299, 305
Abdü'l-muḥsin-i Üsküdarī 105
Abdü'l-mü'min Efendi (Dağıstānī) 178
Abdü'l-mü'min-i Iṣfahānī (Şerefü'd-dīn) 201
Abdü'l-vehhāb Efendi (Arab-zāde) 215
Abdü'l-vehhāb Efendi (Ẕākir-zāde Şeyḫ) 290
Abdü'l-vehhāb ibn Celālü'd-dīn (Hemedānī) 273
Abdü'l-vehhāb-ı Ḥalebī **202**
Abdü'n-nebī Efendi 288
Abdü'r-ra'ūf-ı Beşīşī 120
Abdü'r-resūl Berzencī-yi Medenī 151
Abdü'r-rezzāḳ Ebī Bekr 228
Abdü'r-rezzāḳ ibn Abdü'l-ḥaḳ 138
Abdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī 221
Abdü'r-rezzāḳ-ı Ḥamevī-yi Geylānī 227
Abdü'ṣ-ṣamed Efendi 304
Abdü's-selām Dede **256**
Abdü's-selām-ı Ḥarīrī 213
Abdü's-selām-ı Kāmilī **131**
Abdü's-selām-ı Lāḳānī 142
Ābid Çelebi Mescidi 203
Abīr fi't-ta'bīr naẓmen min-baḥri'r-Recez 226
Ādāb-ı Birgivī 171
Ādāb-ı Mīrī 166, 213
Ādem Dede 275
Afġanistān 269
Ağa Cāmi'i 183
Aḥkām-ı Müfīde ve Kitābü's-Siyāse 132
Aḥmed Ağa (Aşçıbaşısı) 121

Aḥmed Bey (Ḳayın, Ḫalvetī) 268
Aḥmed bin Aḥmed bin Aḥmed 175
Aḥmed bin Bekr 127
Aḥmed bin Muḥammed 127
Aḥmed bin Muḥammed 138
Aḥmed bin Süleymān bin İsmā'īl 126
Aḥmed Dede (Müneccimbaşı) 107
Aḥmed Dede (Peçevī Ārifī) 276
Aḥmed Ebi'l-Abbās 127
Aḥmed Efendi (Akkālı, Müftī) 127
Aḥmed Efendi (Aḳbıyık Cāmi'i İmāmı) **149**
Aḥmed Efendi (Aḳovalı-zāde, Ḫātem) 190, 313
Aḥmed Efendi (Aḳsarāylı) **250**
Aḥmed Efendi (Balıkesirli, Şeyḫ) 129
Aḥmed Efendi (Benderli) **203**
Aḥmed Efendi (Bolulu) **125**
Aḥmed Efendi (Burusalı) **180**
Aḥmed Efendi (Çarḳacı, Şeyḫ) 213, 282
Aḥmed Efendi (Çavuş, Ağa) 196
Aḥmed Efendi (Dāmād-zāde, Ebu'l-ḫayr) 107, 133
Aḥmed Efendi (Dervīş) 126
Aḥmed Efendi (Dervīş, Ḥāfıẓ) **238**
Aḥmed Efendi (Durmuş-zāde) 190, 202
Aḥmed Efendi (Evliyā-zāde) 257
Aḥmed Efendi (Ḥakkāk, Ḥāfıẓ) 278
Aḥmed Efendi (İsḥāḳ Ḫᵛācesi) 294
Aḥmed Efendi (İspirī-zāde, Şeyḫ) **236**, **264**
Aḥmed Efendi (Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi) **269**
Aḥmed Efendi (Ḳaramanī-zāde) **281**
Aḥmed Efendi (Ḳasṭamonulu) 280
Aḥmed Efendi (Kelāmī Tekyesi Şeyḫi) **312**
Aḥmed Efendi (Müderris) **179**
Aḥmed Efendi (Seyyid el-Ḥāc, ö. 1167) **310**
Aḥmed Efendi (Siyāhī) 124
Aḥmed Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, Cum'a Vā'iẓi) **287**
Aḥmed Efendi (Şeyḫ Müsellem) **311**
Aḥmed Efendi (Ṭavaşlı) **210**
Aḥmed Efendi (Türkmānī) **159**
Aḥmed Efendi (Ümmī Şeyḫ) 243
Aḥmed Efendi (Ümmīdī Şeyḫ) 296
Aḥmed Efendi (Yā İmām) 238
Aḥmed Efendi (Yekçeşm) 192
Aḥmed Efendi (Ẕeyrekli) **278**
Aḥmed el-Meḥāsinī 126
Aḥmed Ġaşşāşī-yi Medenī 142
Aḥmed Ḫān-ı Evvel 108, 146, 184
Aḥmed Ḫān-ı Ṣāliş 99, 116, 150, 156, 185, 196, 296
Aḥmed Ḥāsib Efendi **199**
Aḥmed ibn Ebi'l-Feyt 127
Aḥmed Nāṣıḥ Efendi 209
Aḥmed Nedīm Efendi **106**, **111**
Aḥmed Neylī (Mīrzā-zāde) 134
Aḥmed Paşa 103, 113
Aḥmed Paşa Cāmi'i 113
Aḥmed Şenā'ī Efendi **122**
Aḥmed Şemsü'd-dīn (Yiğitbaşı Marmaravī) 233, 282
Aḥmed Yemiş Efendi 180
Aḥmedī (Fenārī Ḳul) 165
Aḥmed-i Baṭḥīş 127
Aḥmed-i Behisnī 138, 139
Aḥmed-i Beşīşī 149
Aḥmed-i Dārānī 137
Aḥmed-i Fārūḳ (Serhendī) 228
Aḥmed-i Ġazzī 116, 117, 127
Aḥmed-i Ġazzī (Müftī, Şeyḫ Şehābü'd-dīn) 152

Aḥmed-i Ḥamdī (Şeyḫ Seyyid) 137
Aḥmed-i Ḥırsetī **175**
Aḥmed-i Ḫuleyfī 120
Aḥmed-i İsḳāṭī 186
Aḥmed-i Ḳal'ī 221
Aḥmed-i Meḥāsinī **126**
Aḥmed-i Merḥūmī 137
Aḥmed-i Mevlevī 186, 187
Aḥmed-i Mīnīnī 109, 127
Aḥmed-i Mūṣulī 169
Aḥmed-i Naḫlī (Mekkī) 206
Aḥmed-i Ra'ūfī (Üsküdarī) 233, 269
Aḥmed-i Sārbān 147
Aḥmed-i Sendūbī 137, 149
Aḥmed-i Ulbī (Ṣalāḥü'd-dīn-zāde) 114
Aḥmed-i Vefḳī Efendi **305**
Aḥmed-i Yekdest (Mekkī, Şeyḫ) 244
Aḥmediyye Cāmi'i 100
Aḳ Maḥmūd (Efendi-zāde) 181, 200
Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde Mektebi 204
Aḳ Maḥmūd-zāde Mektebi 278
Aḳā'id-i 'Aḍudiyye 216
Aḳā'id-i Nesefiyye 144
Aḳbaba Mescidi 203
Aḳbıyık Cāmi'i 149, 282
Aḳbıyıḳ Dergāhı 213
Aḳbıyıḳ Tekyesi 282
Akkā 127
Aḳova 313
Aḳsarāy 196, 244, 250
Aḳseki Mescidi 185
Aḳtürbe Ḫarābesi 122, 191, 289
Alā'iyye 116
Alā'ü'd-dīn Alī el-Arabī (Şeyḫü'l-İslām) 146
Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) **303**
Alā'ü'd-dīn Tekyesi 278
Alā'ü'd-dīn-i Ḥaṣkefī 137
Alā'ü'd-dīn-i Kāşānī 126
Alā'ü'd-dīn-i Rūḥī 282
Alā'ü'd-dīn-i Uşşāḳī 233, 282
Alāḳa 154
Alī Baba **292**
Alī Bey (Abdu'llāh Bey-zāde, Rif'atī) **134**
Alī Bey (İdrīs-i Muḫtefī, Şeyḫ) 204
Alī bin Aḥmed bin Alī 109
Alī bin Muḥammed bin Maḥmūd 153
Alī Çelebi (Ẕākir Büyük) 244
Alī Dede (Şīrūġanī Dervīş) 305
Alī Efendi (Aḥmed Ḥān Cāmi'i Cum'a Vā'iẓi) **290**
Alī Efendi (Alā'iyyeli) **159**
Alī Efendi (Amasyalı-zāde Şeyḫ) 290, 291
Alī Efendi (Cānbāz-zāde) 306
Alī Efendi (Celvetī Ḫalīfesi) **239**
Alī Efendi (Edirneli) **113, 306**
Alī Efendi (Ereğlili) **158, 178**
Alī Efendi (Ḥāfiẓ, Ḳonyalı) **198**
Alī Efendi (Ḳarabaş, Kayṣerī Müftīsi) 237
Alī Efendi (Kilisli, Naḳşibendī) **267**
Alī Efendi (Köstendilī, Şeyḫ) **229**
Alī Efendi (Lofcavī, Fāżıl) 230
Alī Efendi (Maḥremī-zāde) 173
Alī Efendi (Maṭlabī Dāmādı) **198**
Alī Efendi (Mażrūb-zāde) 188
Alī Efendi (Muṣṭafā Efendi-zāde, Sa'dī) **186**
Alī Efendi (Paşmaḳçı-zāde Seyyid) 118
Alī Efendi (Şeyḫ, Ders-i ām) **190**
Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde) 110, 133, 173, 208
Alī Efendi (Şeyḫü'l-İslām Zenbīlī) 155, 178

Alī Efendi (Şīrvānī) **150**
Alī Efendi (Uryānī) 141
Alī Efendi (Üsküdarī) **244**
Alī Efendi (Vānī-zāde, Seyyid) **204**
Alī Efendi (Vezīr Müfettişi) **207**
Alī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde) **123**
Alī Efendi (Zencīrī) 275
Alī el-Ḳārī 118
Alī el-Vaḥidī Efendi 254
Alī er-Rūmī (Şeyḫ Debbāġ) 233
Alī er-Rūmī (Şeyḫ Mestçi) 233
Alī eṣ-Ṣafvetī 268
Alī es-Selāmī 282, 286
Alī Mollā Efendi (Şerīf-zāde) 181
Alī Paşa (Bosna Vālīsi, Ḳahramān) 103
Alī Paşa (Çorlulu) 185
Alī Paşa (Ḥekīm-zāde, Ṣadr-ı A'ẓam) 103, 112, 120, 148, 156, 208, 266
Alī Şīr-i Emelī 142, 221
Aliyy-i Baḳarī 186
Aliyy-i Ḍarīrī 174
Aliyy-i Kāmilī 137
Aliyy-i Kezber **187**
Aliyy-i Ḳubrevī 142
Aliyy-i Luṭfī 214
Aliyy-i Maġribī 105
Aliyy-i Mıṣrī 109
Aliyy-i Mīnīnī **109**
Aliyyü'l-İlmī 214
Altımermer 267
Altıncı Ḳarlos 104
Amasya 176, 210
Amuca Ḥüseyn Paşa Medrese 211
Anadolu 113, 116, 119, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 145, 146, 154, 163, 164, 166, 170, 177, 181, 182, 192, 195, 196, 197, 209, 210, 240, 310
Anadoluḥiṣārı 134, 182
Anḳara 129, 144, 147
Anṭaḳya 153
Anṭalya 158, 177
Arab Cāmi'i 270
Arab İskelesi 100
Arabḳapısı 149
Ārif Çelebi (Ulu) 275
Ārif Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) **305**
Arisṭo 108
Arslan Bey 251
Āṣaf-nāme 162
Āsīf Meḥemmed Dede **251**
Aṣlu'l-ḫaber min kelāmi Seyyidi'l-beşer 217
Asya Ḳıṭ'ası 269
Aşçıbaşı Mescidi 191
Āşıḳlar Meydānı 243
At Pāzārı 199, 245
Aṭā Efendi (Ceddī-zāde) 122
Aṭā Efendi İmāmı (Şeyḫü'l-İslām) 203
Aṭā'ī (Nev'ī-zāde) 96, 124, 241
Aṭā'u'llāh-ı Mūṣulī **250**
Aṭa-i Kebīr 200
Āṭıf Efendi 207
Atīḳ Alī Paşa Tekyesi 264
Atīḳ Nişāncı Paşa 134
Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i 113, 144
Aṭrabü'l-āṣār fī Ḥaḳḳi Ehli'l-edvār 201
Avusturya 103, 104
Ayas Paşa 255
Ayas Paşa Ḳabristānı 310
Ayaşofya Cāmi'i 99, 117, 122, 140, 177, 179, 210, 216, 236, 257, 268, 283, 292, 300, 301, 307
Aydın 157, 178, 210
Aydos 244, 300
Āyetü'l-Kürsī 201

Āyīneliḳavaḳ 255
Ayvansarāy 281
Azaḳ Ḳal'ası 103
Azīz Bey 168
Azīz Efendi (Ḳara Çelebi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) 106
Azīz Maḥmūd (Hüdā'ī) 100, 129, 144, 230, 239, 245, 248, 250, 258, 270, 282, 283, 284, 286, 287, 295, 301, 303, 316

B

Bāb-ı Şarḳī 152
Bābü'l-esbāṭ 153
Bābü'l-Ferādīs 206
Bābü'r-Raḥme 117, 153
Bābü'ṣ-ṣaġīr Ḳabristānı 108, 110, 116, 127, 131, 142, 159, 169, 174, 175
Bādemlik Tekyesi 242
Bāġçeḳapısı 99, 146, 233, 279, 300, 308
Bāġçeköyü 101
Baġdād 103, 104, 130, 146, 188, 199, 213, 214, 219, 292
Baġdād Mevlevī-ḫānesi (Mevleviyyeti) 170, 295
Bāġlar Meydānı 298
Bahāriyye 156
Bahāriyye Cāddesi 124, 134, 166, 247
Baḥrī Paşa 125
Baḫtī Efendi (Ḫᵛāce, Ḳıyāsī) **207**
Baḳıyyetu'llāhi ḫayr ba'de'l-fenā fi's-seyr 223
Bāḳī Efendi (Şemsī) 307
Baḳī'-i Şerīf 105, 117
Balıḳçı Dede 261
Bālī Ḫᵛāce Mescidi 135, 306
Banaluḳa 103
Bandırmalı Dergāhı 316
Bāne 276
Basarabya Ḳıṭ'ası 203, 299
Bāyezīd Ḫān 189
Bāyezīd Ḫān-ı Ṣānī 247, 310
Bayrām Çelebi 297
Beç 160
Bedāyi' 126
Bedr-i Ġazzī (Şeyḫ Muḥammed) 174
Bedrü'd-dīn Mollā 260
Belġrad 103, 200, 246, 311
Belīġ Efendi (Şāhīn Emīr-zāde, İsmā'īl Belīġ) **109**
Belīġ Efendi (Yeñişehrli Meḥemmed Emīn) 314
Bender 203, 299
Beşṭu'z-zirā'ayn bi'l-vaṣīd fi beyāni'l-ḥaḳīḳati ve'l-mecāz fi't-tevḥīd 224
Beşiktaş 100, 106, 308
Bevāṭınu'l-Ḳur'ān ve mevāṭınu'l-Furḳān 222
Beyānu Cehdi'l-Muḳil 118
Beyḳoz 203, 261
Beyoğlu 106, 149, 183, 184, 255
Beyoğlu Ḳabristānı 106, 183, 304
Beytü'l-maḳdis 219
Beyżāvī Tefsīr-i Şerīfi 151, 221
Beẕlu'ṣ-ṣilāt fi beyāni'ṣ-ṣalāt 'alā meẕhebi'l-Ḥanefiyye 226
Beẕlü'l-iḥsān fi taḥḳīḳi ma'ne'l-insān 223
Bıçaḳçılar Cāmi'i 283
Bīcān Dede 258
Bidāyetü'l-mürīd ve nihāyetü's-sa'īd 226
Biḳā'a 131, 221
Bilāl-i Ḥabeşī 131
Birgi 210

Birgivî şerḥi 165
Bitlis 249
Boğaziçi 100, 101, 123, 134, 178, 308
Boğdan 103
Bolu 125, 234
Bosna 103, 112, 175, 188, 199
Bostān İskelesi 122, 134, 140, 156
Bögürdelen 103
Budin 103
Buġyetü'l-müktefî fî cevāzi'l-ḫuffi'l-Ḥanefî 224
Buḫārī-yi Şerîf 100, 212
Burdur 141
Burusa 106, 109, 110, 115, 121, 129, 132, 135, 136, 138, 141, 144, 150, 154, 158, 168, 170, 177, 180, 181, 183, 188, 189, 199, 200, 208, 214, 239, 245, 257, 258, 260, 261, 275, 294, 301, 302, 307
Burusa Mevleviyyeti 157, 170, 177
Bülbül Deresi Ḳabristānı 144, 187
Bürhānü'ş-şübūt fî tebri'eti Hārūt u Mārūt 223
Büyük Ayaṣofya Cāmi'i 197, 203, 205, 296
Büyük Ṭoḳmaḳ Tepe 260
Büyük Ṭopraḳ Tepe 260

C-Ç
Ca'fer Efendi (Seyyid) 157
Ca'fer Efendi (Şeyḫ Keşfî) 288
Ca'ferābād 242, 308
Caca Ṣulṭān 308
Caġaloğlu 213, 277
Cāmi'-i Adās 276
Cāmi'-i Benī Ümeyye 109, 221
Cāmi'-i Emevī 115, 119, 127, 152, 174, 175, 206
Cāmi'-i Ezher 117, 132, 134
Cāmi'-i Ḥażret-i Süleymān-ı Ḥānī 170
Cāmi'-i Ṣalāḥiyye 134
Cāmi'-i Selīmiyye 221
Cāmi'-i Sināniyye 187
Cāmi'ü'l-Ezher 174
Cāmi'ü'n-Naḫle 169
Cānbāziyye Mescidi 147
Cānḳurtaran Mescidi 247
Cāru'llāh bin Muḥammed (Ebi'l-luṭf) 114
Cāru'llāh-ı Zemaḫşerī 201
Cebel-i Ḳāsıyūn 220
Cebel-i Lübnān 221
Cehdü'l-muḳil 118
Celāl Bey 144
Celālü'd-dīn Çelebi 275
Celvetī Tekyesi 99, 245, 283, 288, 295
Cem'ü'l-esrār fî men'i'l-eşrār 'ani'ẕ-ẓann fî ṣūfiyyeti'l-aḫyār 224
Cem'ü'l-eşkāl vaż'u'l-işkāl 'an 'ibāreti't-Tefsīri'l-Beġavī ve'l-cevāb 'an 'ibāreti fi'l-erba'īni'n-nūriyye fî ḳavlihi 224
Cemā'eyn Ḳaryesi 219
Cemāl Yūsuf bin İbrāhīm 173
Cemālī Efendi (Edirneli, Şeyḫ) 315
Cemāl-i Iṣfahānī (Seyyid) 138
Cemālü'd-dīn Çelebi (Mevlevī) 275
Cennet Efendi 129, 287
Cennetü'l-Mu'allā 202
Cerrāḥpaşa 147
Cerrāḥpaşa Cāmi'i 171, 231
Cevābu su'āl ve reddü min-Mekkete'l-müşerrefe 'ani'l-iḳtidā min cevfi'l-Ka'be 225
Cevābu su'ālin fî şarṭi vāḳıf mine'l-Medīneti'l-Münevvere 224

Cevābu'l-menẓūr ve'l-manẓūm 'an su'āli'l-mefhūm 224
Cevābu't-tām 'alā ḥaḳīḳati'l-Kelām 223
Cevābü'l-'alā 'an ḥāli'l-velī 227
Cevābü'l-mu'temed 'an su'ālāti ehl-i Ṣafed 223
Cevābü'ş-şerīf li'l-Ḥażreti'ş-Şerīfe enne meẕhebe Ebī Yūsufe ve Muḥammed ve hüve meẕhebu Ebī Ḥanīfe 225
Cevāhiri'n-nuṣūṣ fī ḥalli kelimāti'l-Füṣūṣ 222
Cevherü'l-küllī şerḥu 'Umdeti'l-muṣallī ve hiye el-Muḳaddimetü'l-Keydāniyye 226
Cezāyir 292
Cezerī Ḳāsım Paşa Cāmi'i 112
Cihān-nümā-yı Avrupa 241
Cihet-i Vaḥdet 144
Cism-i Laṭīf Tekyesi 250
Cübbü'n-nūr Ḳabristānı 140
Çaḳmaḳ Dede 261
Çaḳmaḳiyye Medresesi 293
Çālāk-zāde Tekyesi 277
Çatladı Ḳapı 287
Çavuş Deresi 283
Çelebi Efendi (Nevşehr Müftīsi) 177
Çelebi Efendi (Yenibāġçeli) 264
Çenberliṭaş 243, 264
Çeşme Meydānı 178
Çırçır Mescidi 296
Çiçekçi Bāġçesi 111
Çihārşenbe Pāzārı 111, 133, 201, 209, 304
Çihārşenbe Pāzārı Cāddesi 111
Çinili Cāmi'-i Şerīfi 170, 243
Çinili Ḳaṣrı 100
Çorlulu Alī Paşa Tekyesi 243
Çöpçüler Soḳağı 296
Çuḳur Mezārlıḳ 183, 184
Çürüklük Maḳābiri 239, 269

D
Ḍād Risālesi 118
Ḍahr el-Kinānī (Maḳdisī, Nāblusī) 219
Ḍarb-ḫāne-i Āmire 243
Darı Deresi 179, 198, 216, 292
Dārü'l-ḥadīṣ-i Süleymāniyye 136
Dārü'l-ḳurrā 132, 139
Dāvūd Efendi (Benderli, Ḫalvetī) **299**
Debbāğlar Yoḳuşu 303
Dede Çelebi (Ṣabūrī) 248, 283, 316
Dede Efendi 136
Dede Efendi (Alī Naḳşī) 297
Dede Efendi (Peçevī Ārifī Aḥmed) 297
Dede Meḥemmed Efendi **131**, **136**
Def'u'ḍ-ḍarūra 'an ḥacci'ṣ-ṣarūra 225
Def'ü'l-ibhām cevābi su'āl 226
Defterdār İskelesi 112, 150
Delā'ilü'l-ḫayrāt 197
Demirḳapı Maḥallesi 215
Derbend 103
Dereler Mescidi 112, 120, 122, 145, 157, 158, 159, 165, 170, 176, 178, 181, 190, 198, 203, 205, 207, 214, 239, 269, 280, 282, 287, 290, 301, 306, 312
Dereler Mescidi Maḳābiri 310
Dersa'ādet 158
Dervīş Efendi (Ḳarşlı, Ḥācī) 207
Deveciler 150, 183
Deveciler Ḳabristānı 189
Deveciler Mezāristānı 150
Deyr 213
Dīvān-ı Eş'ār 107, 123, 124, 148, 199, 210, 235, 303, 314

Dīvān-ı Ġazeliyyāt 224
Dīvān-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī 313
Dīvān-ı İlāhiyyāt 224
Dīvānu'l-ḥaḳāyıḳ ve meydānu'r-reḳāyıḳ 224
Dīvānu'l-ḫuṭeb el-müsemmā yevāni'u'r-ruṭeb fī bedā'i'i'l-ḫuṭeb 226
Dīvānu'l-İslām bi-Cemī'i'l-'ulemā ve'l-meşāhīr ve'l-mülūk 206
Dīvānu'l-medāyiḥi'l-muṭlaḳa ve'l-mürāselātı ve'l-elġāz ve ġayri ẕālik 224
Dīvānu'l-medāyiḥi'l-Nebeviyye el-müsemmā bi-nefḥati'l-ḳabūl fī medāyiḥi'r-Resūl 224
Divitçiler 192
Diyārbekr 106, 146, 176, 249
Doğancılar 135, 167
Doğancılar Cāmi' 268
Doğancılar Meydānı 233, 244, 255, 304, 311
Doymazdere 186, 216
Doymazdere Ḳabristānı (Maḳberesi) 186, 292
Dökmeciler Maḥallesi 286
Drağman Tekyesi 259
Drama 259
Duḫter-i Şeref Maḥallesi 239
Dürer 109, 220
Dürerü's-seniyye 131
Dürrī Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 145
Dürr-i Muḫtār 128
Dürrī-zāde Muṣṭafā Efendi Ṣuffesi 211
Düstūrü'l-'amel 303

E

Ebā Eyyūbe'l-Enṣārī 136, 139, 152, 152
Ebe-zāde Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 159
Ebī Şeybeti'l-Ḫudrī 281
Ebī Ṭāhir 205
Ebū Bekr (Ḥumuṣlu) **184**
Ebū Bekr (Ḳudüslü) **114**
Ebū Bekr Bey (Nūḥ Efendi-zāde) **112**, **120**
Ebū Bekr Çelebi 260
Ebū Bekr Efendi (Mar'aşlı) 118
Ebū Bekr-i Ulbī 114
Ebū Sa'īd Efendi (Ammār-zāde) **129**
Ebu'l-ḫayr Aḥmed Efendi 242
Ebu'l-Vefā 140, 180
Ebu's-su'ūd (Müftī, Şeyḫ) 152
Ebu's-su'ūd Efendi (Ammār-zāde es-Seyyid Meḥemmed) 129, 144
Ebu's-su'ūd-i Dimyāṭī 137
Ebu's-su'ūd-i Kevākibī 160
Ecvibetü'l-bette 'ani'l-es'ileti's-sitte 225
Ecvibetü'l-manẓūme 'ani'l-es'ileti'l-ma'lūme min-ciheti Beyti'l-Maḳdis 226
Ecvibetü'l-ünsiyye 'ani'l-es'ileti'l-Ḳudsiyye 225
Eczā-yı Ḳażiyye 144
Edirne 112, 124, 125, 131, 132, 134, 183, 216, 237, 255, 271
Edirne Mevlevī-ḫānesi (Mevleviyyeti) 120, 129, 165, 185, 264, 298
Edirne Vaḳ'ası 200
Edirneḳapısı 54, 73, 79, 80, 108, 112, 121, 122, 125, 126, 133, 135, 136, 143, 149, 155, 159, 172, 173, 179, 180, 184, 185, 191, 193, 194, 195, 198, 203, 204, 208, 210, 211, 214, 231, 240, 248, 251, 259, 260, 263, 267, 269, 280, 289, 292, 304, 308

Edirneḳapısı Cāddesi 251
Efḍal-zāde Medresesi 137
Eflāḳ 103
Eğriḳapı 195, 198, 208, 281
Elfiyye 143, 220
Elfiyye-i ḥabībiyye fî 'İlm-i mübeyyināt 128
Elvān Dede 171
Emīn Efendi (Abdü'l-ḥayy Efendi-zāde, Meḥemmed) **144**
Emīn Efendi (Bolevī-zāde) 191, 192
Emīn Efendi (Ḥayātī-zāde) 182
Emīn Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥemmed) 141, 188
Emīn Efendi (Ser-Ṭarīḳ-zāde, Şeyḫ) 232
Emīn Efendi (Şehlā Abdu'r-raḥmān Efendi-zāde, Meḥemmed) **202**
Emīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed) 114, 162
Emīn Efendi (Toḳadī) **195**, **208**, **313**
Emīn el-Muḥibbī (Meḥemmed, *Ḫulāṣatü'l-eṣer* mü'ellifi) 169
Emīn Vāṣıḳ Efendi (Maẓrūb-zāde Meḥemmed) **188**
Emīne Bacı 232
Emīnler Maḥallesi 165
Emīr Efendi (Küçük) 140, 163, 181, 182
Emīr Sulṭān 109
Emīr-i Buḫārī 96, 108, 195, 199, 208, 240, 280, 281, 292, 317
Emīr-i Buḫārī Dergāhı 96, 143, 173, 208, 239, 263, 281
Emru'llāh Efendi 184
Emru'llāh Rūḥī Efendi 112, 163
Enarlı Dergāhı 260
Enderūn-ı Hümāyūn 102, 121, 135, 156, 157, 162, 171, 177, 243, 255, 268, 278
Enderūn-ı Hümāyūn Kütüb-ḫānesi 211
Enmūzecü'l-'ulūm 124
Envāru'ş-şümūs fî ḥuṭebi'd-dürūs 226
Envārü'l-ilāhiyye şerḥü'l-Muḳaddimeti's-Senūsiyye 226
Envārü's-sülūk fî esrāri'l-mülūk 223
Erba'īn-i Nevevī 131
Ereğli 158
Erżurūm 210, 236
Es'ad bin Alī bin Oṣmān 107
Es'ad bin Muḥammed 128, 153
Es'ad Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) **138, 200**
Es'ad Efendi (Ḫırḳa-i Şerīfe Şeyḫi, Meḥemmed) 184
Es'ad Efendi (Yanyavī, Meḥemmed) **107**
Es'ad Ḫˇāce Efendi 107, 108
Es'ile vü Ecvibe 262
Eski Alī Paşa 204
Eski Alī Paşa Cāmi'i 185
Eski Maḥkeme 168
Eski Nişāncı Cāmi'i 125
Eski Nişāncılar 133, 159, 203, 259, 267, 304
Eski Ẕeyrek Cāmi'i 214, 280, 305
Eşref Efendi (Melek Ḫˇāce-zāde) 278
Eṭvāḳu'ẕ-ẕeheb fi'n-Neṣāyiḥ ve'l-ḫuṭab 201
Eyüb 134, 203, 237, 258
Eyüb Ağa (Ḥācī) 158
Eyüb Mevleviyyeti 134, 188
Eyyūb-i Ḫalvetī 142

F

Fā'iz Efendi-zāde 155
Faḫrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) **258, 277**

Fās 105
Faṣīḥ Dede 271
Fāṭıma Ḫānım 102
Fāżıl Aḥmed Paşa (Paşa-zāde, Köprülü Meḥemmed) 131, 215
Fāżıl Alī (Şirvānī) 251
Fāżıl Efendi (Kefevī) 176
Faẓīl Efendi (Mollā Çelebi) 178
Faẓlu'llāh-ı Ṣānī (Emīr-i Buḫārī Dergāhı şeyḫi) 317
Fenārī Aḥmed Paşa Mescidi 310
Ferīdūn Paşa 122, 163, 181
Ferīdūn Paşa Türbeleri 181
Ferīdūn Paşa Türbesi 122
Ferīdü'd-dīn-i Aṭṭār 121
Ferruḫ Çelebi 297
Ferruḫ Ketḫüdā Tekyesi 264
Fetāvā-yı Ḫayriyye 215
Fetāvā-yı İbn Baṭḥīş 128
Fetḥu'l-kebīr li-fetḥi rā'i't-tekbīr 224
Fetḥu'l-Mu'īdi'l-Mubdī şerḥu Manẓūme-i Sa'dī Efendi 223
Fetḥu'r-rabbānī ve'l-feyżu'r-raḥmānī 226
Fetḥü'l-inġilāḳ fī mes'eleti 'Alayi't-ṭalāḳ 225
Fetḥü'l-Mekkī ve'l-lemḥu'l-malkī 223
Fevā'idü'l-celīle fī müselselātihi 294
Feyżī Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi) 193
Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Muṣṭafā) **162, 163**
Feyżī Efendi (İstanbullu, Müderris) **141**
Feyżu'llāh Efendi (Alī Efendi-zāde) **141**
Feyżu'llāh Efendi (Birgili) **210**
Feyżu'llāh Efendi (Ebū Sa'īd Efendi-zāde) 138, 240
Feyżu'llāh Efendi (İmām-zāde, Çorlulu) **179**
Feyżu'llāh Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 132, 135, 138
Feyżu'llāh Efendi (Ṭaşçı-zāde, Ḫulūṣī) **309**
Feyżu'llāh Şākir Bey 253
Fıṭnat Ḫānım 195
Filibe 113, 136, 141, 295
Filibe Mevleviyyeti 193
Fīrūz Ağa 253
Fransa 103
Fütūḥātü'l-Medīne fi'l-ḥażarāti'l-Muḥammediyye 223

G

Ġalaṭa (Mevlevī-ḫānesi, Mevleviyyeti) 101, 102, 108, 131, 155, 181, 184, 253, 270, 271
Ġalaṭa Sarāyı 102, 184, 253, 304
Ġālib Dede Efendi 272
Ġavṣī Dede 271
Ġavṣü'l-ḳabūl hemā fī ma'nā bismi'llāh 224
Ġayṣü'l-münbecis fī ḥükmi'l-meṣbūġ bi'n-necs 225
Ġāyetü'l-maṭlūb fī maḥabbeti'l-maḥbūb 227
Ġāyetü'l-vicāze fī tekrāri'ṣ-ṣalāt 'ale'l-cenāze 226
Gelenbe Ḳaṣabası 157
Gelibolu 125, 247
Gemlik 257
Giray Ḫān (Ḳaplan) 200
Güldeste-i Riyāż-ı 'Irfān 109
Gülnūş Emetu'llāh Vālide Sulṭān 194
Gümüşşuyu 183, 184
Gümüşşuyu Ḫasta-ḫānesi 183, 304, 310

H
Ḥˇāce Ḥūbyār Bey Mescidi 190
Ḥˇāce-zāde Tekyesi 278
Ḥācī Bayrām-ı Velī 247
Ḥācī Bostān Efendi (Çelebi) 275
Ḥācī Dede (Şāmlı, Mevlevī) 295
Ḥācī Evḥad Tekyesi 255
Ḥācī İskender Maḥallesi 189
Ḥadīṣ-i Erbā'īn 216
Ḥadīḳatü'n-nediyye şerḥi'ṭ-ṭarīḳati'l-Muḥammediyye 222
Ḥāfız Efendi (Küçük) 310
Ḥaḳīḳatü'l-mecāz fi rıḥleti bilādi'ş-Şām ve'l-Mıṣr ve'l-Ḥicāz 225
Ḥaḳḳu'l-yaḳīn ve hidāyetü'l-muttaḳīn 224
Ḥalāvetü'l-ālā fi't-ta'bīri icmālen 226
Ḥaleb 113, 124, 128, 136, 140, 145, 147, 152, 153, 156, 158, 160, 170, 174, 181, 194, 202, 207, 214, 241, 270
Ḥaleb Mevlevī Ḫānḳāhı (Mevleviyyeti) 156, 241
Ḥālet Efendi 260
Ḥāletī Efendi (Azmī-zāde) 279
Ḫalīl bin Abdu'r-raḥīm 116
Ḫālid bin Velīd 120
Ḫālid bin Zeyd 136, 152
Ḫalīl (Mūṣlu) 103, 106
Ḫalīl (Şeyḫ, A'mā) 305
Ḫalīl Efendi (Birgili, Ḳara Ḫalīl) 211
Ḫalīl Efendi (Edirneli) **124**
Ḫalīl Efendi (Ḳādirī) **253**
Ḫalīl Efendi (Na'lçacı, Şeyḫ) 305
Ḫalīl Efendi (ö. 1151) **169**
Ḫalīl Efendi (Ṣıddīḳī-zāde, Seyyid) 121
Ḫalīl Kāmilī Paşa 179
Ḫalīl Kāmilī Paşa Sebīli 301
Ḫalīl Sālik Dede 161
Ḫalīl-i Desūḳī 206
Ḫalīl-i Liḳānī 137
Ḫalīme Ḫātūn 270
Ḫalmān 209
Ḫamdī Efendi (Sivaslı, Şeyḫ) **280**
Ḫamdu'llāh Efendi (Şeyḫ) 196
Ḫāmid Efendi (Celvetī, Şeyḫ) 299
Ḫāmid Efendi (Moravī, Şeyḫ) 298
Ḫāmil fi'l-mülk ve'l-maḥmūl fi'l-fülk fi Aḥlāḳi'n-nübüvve ve'r-risāleti ve'l-ḫilāfeti fi'l-mülk 223
Ḫamratü'l-Bābil ve ġınā'ü'l-belābil 224
Ḫamratü'l-ḫān ve Rennetü'l-elḫān 223
Ḫamza Efendi (Bolevī, Şeyḫ) 154
Ḫamza Efendi (Dārendeli) 118
Ḫamza Efendi Risālesi 218
Ḫamza Paşa Medresesi 209
Ḫamzatü'r-Rūmī (Şeyḫ) 131
Ḫandī Dede 271
Ḫarāmī Aḥmed Paşa Tekyesi 315
Ḫarem-i Muḥterem-i Nebevī 127
Ḫarem-i Şerīf 174
Ḫarmenlik 58, 116, 121, 141, 158, 181, 210, 214, 257, 269, 307, 312
Ḫarmenlik Ḳabristānı 210
Ḫāṣ Odabaşı Çārşūsu 312
Ḥasan Cān Ağa 138
Ḥasan Efendi (Aḳsarāylı, Şeyḫ) **250**
Ḥasan Efendi (Arab-zāde, Şeyḫ) **264**
Ḥasan Efendi (Gevrek-zāde, Ḥekīmbaşı) 122
Ḥasan Efendi (Ḫıżr-zāde, Şeyḫ) 268
Ḥasan Efendi (İstanbullu) 140
Ḥasan Efendi (Köprülü) **210**
Ḥasan Efendi (Nefāyisī, Şeyḫ) 180
Ḥasan Efendi (ö. 1145) 122, 178

Ḥasan Efendi (ö. 1164) 178
Ḥasan Efendi (Re'îsü'l-ulemâ) **120**
Ḥasan Efendi (Şeyḫ Ced) 254, 262, 263
Ḥasan Efendi (Üsküdarlı, Ḳara) **170**
Ḥasan el-Kürdî **276**
Ḥasan Feyżî Efendi 240
Ḥasan ibn Alî-yi Uceymî (Şeyḫ Bedr) 293
Ḥasan Münîr (Şeyḫ Seyyid) 115, 137
Ḥasan Ṣabrî Efendi 253
Ḥasan-ı Acîmî 215
Ḥasan-ı Ġarbil (Aḥmed-zâde) **159**
Ḥasan-ı Kürdî 138
Ḥasan-ı Mışrî **159**, **160**
Ḥasan-ı Şürünbülâlî 220
Ḥasan-ı Taftâzânî 152
Ḫâseki Ḫasta-ḫânesi 140
Ḥasîb Dede 271
Ḥasîb Efendi (Mü'min-zâde Ḥâsib, Şâ'ir) 199, 258
Ḥasîb Efendi (Tekfûrṭaġlı) 247
Ḥaṣîrci-zâde Tekyesi 242
Ḥaṣîrpûş Dede 189
Ḫâṣköy 238
Hâşim Efendi (Burusalı, şâ'ir) 166
Ḥâşiye 'alâ şerḥi'l-'aḳâ'idi'l-Ḳayrevânî 276
Ḫâtem Efendi (Aḳovalı-zâde) **313**
Ḫaṭvânî-zâdeler 126
Ḥavvâ Ḫâtûn 258
Ḥavżu'l-mevrûd fî ziyâreti eş-Şeyḫ Yûsuf ve'ş-Şeyḫ Maḥmûd 227
Ḫayâlî 144, 213
Ḥayfâ 219
Ḫayrü'd-dîn-i Remlî 215
Ḫâẕıḳ Efendi (Meḥemmed, Erẕurûm Müftîsi, Şâ'ir) **210**
Ḫazînedâr Dede (Ṭop-ḫâneli) 315
Ḥażret-i Âtike 115
Ḥażret-i Âdem 241
Ḥażret-i Ebî Bekr 227
Ḥażret-i Ḥaḳḳî Dergâhı 301
Ḥażret-i Ḫâlid 112, 124, 134, 135, 140, 146, 156, 166, 167, 172, 203
Ḥażret-i Ḫâlid Câmi'i 122, 163, 181, 182, 216, 236, 264, 290
Ḥażret-i Hüdâ'î Âstânesi 246
Ḥażret-i Mışrî Dergâhı 261
Ḥażret-i Naṣûḥî Dergâhı 256, 311
Ḥażret-i Sezâ'î 266
Ḥażret-i Sivasî Dergâhı 234, 259, 289
Ḥażret-i Sünbül Sinân 120, 209
Ḥażret-i Şeyḫ-i Yâvṣî Dergâhı 111
Ḥażret-i Üftâde Kütüb-ḫânesi 275
Ḥażret-i Ümmî Sinân Dergâhı 286
Ḥażretü'l-ünsiyye fi'r-rıḥleti'l-ḳudsiyye 225
Hediyyetü'l-aḥlâḳ ile'ṣ-ṣûfiyye fî sâ'iri'l-âfâḳ 294
Hediyyetü'l-İḫvân 235
Hediyyetü'l-vu"âẓ 284
Hediyyetü's-sâlikîn 284
Ḥekîm Çelebi Tekyesi 240
Ḥekîm Ḳuṭbü'd-dîn Mektebi 134
Ḥekîmoğlu Alî Paşa Câmi'i 267
Hemedân 103, 170
Ḥıfẓî Efendi (Meḥemmed, Ḳassâm-ı Askerî) **192**
Ḫırsova 103
Ḫıżr Bey Efendi 144
Hicâz 117
Ḫilâfiyyât 154
Ḥilyetü'l-'ârî fî ṣıfâti'l-Bârî 226
Ḥilyetü'l-envâr 161
Ḥilyetü'ẕ-ẕehebi'l-ibrîz fî rıḥleti Ba'lebek ve'l-Biḳâ'e'l-'azîz 224

Himmet Dede 307
Himmet Efendi (Şeyḫ) 192
Ḥişār Cāmi'-i Şerīfi 106
Ḥişārcıḳ 103
Ḥizbü'l-a'ẓam 217
Ḥizbü'l-baḥr 151
Ḫorāsān 251
Ḫorḫor 279
Ḫūbyâr Mescidi 231
Ḫudādād Bey **208**
Ḫulāṣatü'l-beyān fî mezhebi'n-Nu'mān 285
Ḫulāṣatü'l-eşer 169
Ḫulāṣatü't-taḫḳīḳ fî ḥükmi't-taḳlīd ve't-telfīḳ 225
Ḫumuṣ 120, 151, 169, 184
Ḫurrem Ḫāsekī Sulṭān Cāmi'i 255
Ḫürmet Tekye 204
Ḫüsām-ı Kātī Ḥāşiyesi 154
Ḫüsāmü'd-dīn Efendi (Aṭā'u'llāh-zāde, Muṣṭafā) 278
Ḫüsāmü'd-dīn Efendi (Uşşāḳī) 124
Ḫüsāmü'd-dīn-i Uşşāḳī 96, 278, 289
Ḫüseyn Efendi (Burusalı, Levḥī) 189
Ḫüseyn Efendi (Güzoğlu Şeyḫ) 310
Ḫüseyn Efendi (Ḥalebli, Şeyḫ) **270**
Ḫüseyn Efendi (İstanbullu, Şeyḫ) **255**
Ḫüseyn Efendi (Ḳonevī, İmām-ı Sulṭānī) 306
Ḫüseyn Efendi (Ḳonyalı, Şeyḫ) **312**
Ḫüseyn Efendi (Levḥī) **189**
Ḫüseyn Efendi (Seyyid, ö. 1166) **197**
Ḫüseyn Efendi (Sinānī) **262**
Ḫüseyn Efendi (Şeyḫ Ḳuṭb) 251
Ḫüseyn Efendi (Uşşāḳī, Şehrī) **289, 315**
Ḫüseyn Efendi (ö. 1166) **205**
Ḫüseyn bin Muḥammed 108
Ḫüseyn ibn Abdu'r-raḥīm (Mekkī, Şeyḫ) 293
Ḫüseyn-i Ġazzālī 130
Ḫüseyn-i Mūṣulī **169**
Ḫüseyn-i Şerīfī 213

I-İ

Iḳdü'l-cevāhir fî Selāsili'l-ekābir 294
Iḳdü'l-cümān fî Tārīḫ-i Ehli'z-Zamān 291
Iḳdü'n-naẓīm fi'l-ḳadri'l-'aẓīm 224
Irāḳ 293
Isparta 141
Iṭlāḳul'l-ḳuyūd şerḥu Mir'āti'l-vücūd 223
İbānetü'n-naṣṣ fî mes'eleti'l-ḳaṣṣ 225
İbn Ḥācib 154
İbn Mālik (Endülüsī) 220
İbn Mālik 143
İbn Mūṣulī 169
İbn Şıḥne 128
İbn Ṭavīl 153
İbrāhīm Ağa (Şa'bānī, Şeyḫ) **255**
İbrāhīm Ağa (Yeñişehr Ağası) 121
İbrāhīm Ağa Çayırı 111, 179, 290, 301
İbrāhīm bin Abdü'l-ḥayy bin Abdü'l-ḥaḳ 139
İbrāhīm bin Ḥasan-ı Gürānī 142, 143
İbrāhīm bin Muḥammed 150
İbrāhīm Dede (Niksar Mevlevī Şeyḫi) **310**
İbrāhīm Dede (Ṭoḳlu) 281
İbrāhīm Efendi (Abdī-zāde) **183**
İbrāhīm Efendi (Aḥmed Paşa Mescidi İmāmı) **310**
İbrāhīm Efendi (Amasyalı) 181
İbrāhīm Efendi (Arabacı-zāde) 254
İbrāhīm Efendi (Burusalı, Mantıcı Maḥallesi İmāmı) 109

İbrâhîm Efendi (Fażlu'llâh, Akşehrli-zâde) 107
İbrâhîm Efendi (Ḫalîl, Fındıḳ-zâde) **193**
İbrâhîm Efendi (Ḥalebî) 143
İbrâhîm Efendi (Ḫalvetî, ö. 1165) **306**
İbrâhîm Efendi (Ḥasan Efendi-zâde) 126
İbrâhîm Efendi (İstanbullu) **172**
İbrâhîm Efendi (Ḳara Murâd Efendi-zâde, Müderris) 157
İbrâhîm Efendi (Ḳâsımpaşalı, Mu'abbir) **243**
İbrâhîm Efendi (Ḳırımî) 196
İbrâhîm Efendi (Ma'âlî-zâde, ö. 1131) 121
İbrâhîm Efendi (Meḥemmed Mollâ-zâde) 158
İbrâhîm Efendi (Mûsâ Efendi-zâde) 277
İbrâhîm Efendi (Müderris) **157**
İbrâhîm Efendi (Naḳşî, Cum'a Vâ'iẓi) 277
İbrâhîm Efendi (Şaçlı Şeyḫ) 243
İbrâhîm Efendi (Saḳızlı, *Ḥizbü'l-a'ẓam* Şârîḥi) **217**
İbrâhîm Efendi (Şemsî) **307**
İbrâhîm Efendi (Şeyḫ-zâde Dâmâdı) **208**
İbrâhîm Efendi (Uşşâḳî-zâde, *Şakâ'iḳ* müẕeyyili) 154, 241
İbrâhîm Efendi (ö. 1167) **210**
İbrâhîm el-Fettâl 221
İbrâhîm er-Rûmî 233
İbrâhîm Fettâl 115, 119, 131, 142, 151
İbrâhîm ibn Ḫalîl 169
İbrâhîm Paşa (Dâmâd, Ṣadr-ı A'ẓam) 106, 107, 108, 125
İbrâhîm Paşa (Elçi) 160
İbrâhîm Paşa Câmi'i 168
İbrâhîm Vâṣıḳ Efendi 316
İbrâhîm-i Behisnî **139**
İbrâhîm-i Gülşenî (Pîr) 268
İbrâhîm-i Gürânî (Mollâ) 205
İbrâhîm-i Ḥaḳḳî (*Ma'rifet-nâme* mü'ellifi) 249
İbrâhîm-i Keşfî **243**
İbrâhîm-i Kürdî 215
İbrâhîm-i Medenî 117
İbrâhîm-i Şebrâḫîtî 149
İbrâhîm-i Ümmî Sinân 263
İbtihâc fi menâsiki'l-ḥâc 225
İdrîs Efendi 137
İdrîs Efendi (Ḥubbî) 242
İdrîs Efendi (Şeyḫü'l-İslâm Naḳşî) 136
İdrîs Köşkü 146, 203, 261
İdrîs-i Muḫtefî 111, 159
İṣbât-ı Vâcib 171
İḳbâl Efendi (Ḥalebli Seyyid Meḥemmed Efendi-zâde) **149**
İlhâm Dede **238**
İlmî Efendi (Berber-zâde) **292**
İlmî Efendi (Edirneli Arab-zâde) 306
İlyâs Efendi (Saḳızlı Şeyḫ) 213, 282
İlyâs-ı Gürânî (Mollâ) 115
İlyâs-ı Kürdî 143, 187, 206
İmâm Bûṣîrî 162
İmâm Ġazzâlî 220
İmâm Nevevî 131
İnâdiyye Dergâhı 302
İnâdiyye Meydânı 177
İnâdiyye Tekyesi 135, 298
İncirlice Maḥallesi 257
İnegöl 233, 282
Îrân 103, 137, 160, 170
İrşâdü'l-mütemellî fi tebliġi ġayri'l-muṣallî 224

Îsâ el-Cezerî 142
Îsâ el-Maḥvî 259
İṣâmü'd-dîn Efendi (Ṭaşköprîli-zâde Aḥmed) 96, 241
İsbâġu'l-minne fî enbâri'l-cenne 226
İsḥâḳ Efendi (Burusalı, Şeyḫ) **294**
İsḥâḳ Efendi (Ebû İsḥâḳ İsmâ'îl Efendi-zâde, Şeyḫü'l-İslâm) **129, 133, 145, 195**
İsḥâḳ Efendi (Şehrî, Celvetî) **308**
İskender Paşa Câmi'i 123
İskenderiyye 127, 149
İsmâ'îl Ağa (Malaṭyalı, Ḳapıağası) 99
İsmâ'îl Âṣım Efendi (Şeyḫü'l-İslâm Çelebi-zâde) 266
İsmâ'îl Belîġ Efendi (Şâhîn Emîr-zâde) 109
İsmâ'îl bin Abdü'l-bâḳî 152
İsmâ'îl Dede (Çavuş) 258
İsmâ'îl Efendi (ö. 1163) **172**
İsmâ'îl Efendi (Abdü'l-kerîm-zâde) **178**
İsmâ'îl Efendi (Ağaḳapılı) 135, 140, 176, 188
İsmâ'îl Efendi (Celvetî) **248**
İsmâ'îl Efendi (Cism-i Laṭîf, Şeyḫ) 250
İsmâ'îl Efendi (Filibeli, Şeyḫ) 296
İsmâ'îl Efendi (Gelenbevî) 158
İsmâ'îl Efendi (İstanbul Ḳâḍîsi) **175**
İsmâ'îl Efendi (Oṣmân Ketḫüdâ-zâde) **196**
İsmâ'îl Efendi (Tillovî) **249**
İsmâ'îl Ḥâ'ik (Müftî) 119, 143, 152
İsmâ'îl ibn Abdü'l-ġanî-yi Nâblusî 142
İsma'îl-i Aclûnî 138**,** 159
İsmâ'îl-i Ḥaḳḳî (Celvetî) 110, 262, 300, 302
İsmâ'îl-i Nâblusî (Abdü'l-ġanî-yi Nâblusî'niń babası) 220
İsmâ'îl-i Rûḥî 253
İsmâ'îl-i Rûmî 180
İṣmet Efendi (Enderûnî, *Pend*-i Aṭṭâr Şârîḥi) **121**
İṣmet Meḥemmed Efendi 166
İstanbul (Dârü'l-Ḫilâfet, Dâr-ı Ḫilâfet, Salṭanat-ı Seniyye, Ulyâ) 2, 5, 71, 102, 104, 107, 109, 111, 112, 113, 114, 117, 119, 120, 122, 124, 125, 126, 129, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 152, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 162, 163, 165, 170, 172, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 188, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 203, 204, 207, 208, 209, 210, 213, 215, 216, 217, 220, 231, 233, 234, 235, 242, 243, 257, 258, 262, 263, 264, 268, 269, 270, 271, 277, 279, 280, 287, 289, 292, 293, 295, 296, 299, 306, 307, 312
İsti'âre-i Semerḳandî 171
İstroviçe 103
İṣrâḳu'l-me'âlim 225
İştib 149
İtḥâf min bâdir ilâ Ḥükmi'n-nevşâdir 225
İtḥâfü'ş-sârî fî ziyâreti'ş-Şeyḫ Mûdrik el-Fezârî 226
Îtilâf 213
İżâḥu'd-delâlât fî semâ'i'l-âlât 225
İżâḥu'l-maḳṣûd min ma'nâ Vaḥdeti'l-vücûd 223
İzâletü'l-ḫulefâ 'an Ḥilyeti'l-Muṣṭafâ 226
İżam İsmâ'îl Paşa Medresesi 115

İzmir 124, 132, 133, 159, 178, 270
İzmir Mevleviyyeti 133, 198
İzvorniḳ 103
İzzī Şerḥi 154
İzzü'd-dīn Alī (Ḳaramānī) 233, 282
İzzü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde) 180

K
Ka'b ibn Züheyr 162
Ḳaba Ṣaḳal Tekkesi 213
Ḳabarṭay 104
Ḳabaṭaş Cāmi'i 148, 156
Ḳāḍī Beyżāvī Tefsīr-i Şerīfi 213
Ḳāḍī İyāż 105, 134
Ḳāḍī Mīr 213
Ḳāḍī-'asker 'İvaż Efendi Cāmi'i 315
Ḳāḍī-'asker Cāmi'i 180
Ḳādirī-ḫāne 180, 183, 237
Ḳāḍī-zāde-i Rūmī (*Şerḥ-i Çaġmīnī* mü'ellifi) 165
Ḳahramān Ağa (Şeyḫ) 244
Ḳalā'idü'l-ferā'id fī mevā'idi'l-fevā'id fī fıḳhi'l-Ḥanīfe 'alā tertībi ebvābi'l-fıḳh 224
Ḳalā'idü'l-mercān fī 'aḳā'idi'l-īmān 226
Ḳalender-ḫāne 139
Kāmedü'l-lūz Ḳaryesi 131
Ḳanavāt Maḥallesi 276
Ḳandilli Sarāyı 101
Ḳañlıca 123
Ḳapı İçi 310
Ḳara Dāvūd 213
Ḳara Meḥemmed Paşa Tekyesi 250
Ḳara Meydān 258
Ḳarabaş Tekyesi 269, 290
Ḳaraca Aḥmed 116, 121, 133, 135, 141, 167, 176, 178, 257, 270, 280, 283
Ḳaraca Aḥmed Cāmi'i 113, 145, 188, 197, 311
Ḳaraca Aḥmed Sulṭān Türbesi 257, 306
Ḳaradeñiz 104, 158
Ḳaraferye 108
Ḳaragümrüğü 231
Ḳaragümrük Cāddesi 137
Ḳaraḫarmanlı 111
Ḳaraman 110, 233, 236, 281
Ḳāsım Ağa (Mi'mār) 307
Ḳāsım bin Muḥammed (Baġdādī) 293
Ḳāsım Efendi (İnegöllü, Şeyḫ) 233, 282
Ḳāsım Efendi (Şeyḫ Seyyid) 249
Ḳāsım-ı Ḫānī 128
Ḳāsım-ı Neccār 202
Ḳāsımpaşa 111, 149, 159, 161, 239, 241, 243, 254, 261, 265, 269
Ḳāsımpaşa Ḫanḳāh-ı Mevlevī (Mevlevī-ḫāne) 161, 241, 265
Ḳaṣīde-i Bür'e 162
Ḳaṣīde-i Bürde 162, 174
Ḳaṣīde-i Dimyātiyye 201
Ḳaṣīde-i Ḥaḍariyye 201
Ḳaṣīde-i Hemziyye 201
Ḳaṣīde-i Hemziyye fī na'ti Ḫayri'l-Beriyye 201
Ḳaṣīde-i Lāmiyye fī na'ti'r-Resūl 'aleyhi eşrefi't-taḥiyye 201
Ḳaṣīde-i Nūniyye 144
Ḳaṣīrī-zāde Efendi 144
Ḳaṣṣāb Timur Ḫān Maḥallesi 278
Ḳasṭamonu 115
Kāşġarī Tekyesi 203
Kātib Çelebi 241
Ḳatlü'l-Ḥarāmī Cāmi'-i Şerīfi 140
Ḳavala 126
Ḳavlü'l-'Āṣım fī ḳırā'ati Ḥafṣ İbn 'Āṣım naẓmen 'alā Ḳāfiyeti'l-ḳāf 223

Ḳavlü'l-ebyān fi şerḥi 'Aḳīdeti İbn Nadyān ve hüve el-müsemmā bābu 'Irāḳ 223
Ḳavlü'l-mu'teber fi beyāni'n-naẓar 226
Ḳavlü'l-muḫtār fi'r-reddi 'ale'l-cāhili'l-muḫtār 226
Ḳavlü's-sedīd fi cevāzi ḫulfi va'īd 224
Ḳayṣerī 106, 116, 136, 157, 199, 233
Ḳazġancı 255
Keçeci Pīrī Maḥallesi 248
Kefe 176
Kelāmī Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā) 312
Kelāmī Tekyesi 312
Kemāl Efendi (Şeyḫ Seyyid) 249
Kemāl Paşa-zāde (Şeyḫü'l-İslām) 179, 194
Kemālī Efendi (Ḥācī) 100
Kemālü'd-dīn el-Ḥalebī 221
Kemālü'd-dīn ibn Yaḥyā (Dımışḳī) 175
Kemeraltı 311
Kenzü'l-Ḥaḳḳi'l-mübīn fi eḥādīṯi Seyyidi'l-mürselīn 222
Kenzü'l-vā'iẓīn 284
Kerkük 100, 147
Keskin Dede 154
Keşfī (Abdü'l-kerīm) 236
Keşfī Oṯmān Efendi Tekyesi 287
Keşfü 'ani'l-aġlāṭi't-tis'a min beyti's-sā'a mine'l-ḳāmūs 225
Keşfü ve't-tıbyān 'ammā yete'alleḳu bi'n-nisyān 225
Keşfü'l-esrāri'l-ġāmiż şerḥu Dīvāni İbni'l-Fārıż 223
Keşfü'n-nūr 'an aṣḥābi'l-ḳubūr ve fīhi kerāmātü'l-evliyā ba'de'l-mevt 223
Keşfü'r-rumūz fi Ḥalli'l-künūz 262
Keşfü's-sitr 'an farīżati'l-vitr 224
Keşmīr 204, 269
Ketḫüdā Cānfedā Ḫātūn Cāmi'i 180
Ketḫüdā Ḳadın Cāmi'i 231
Kevākibü'l-müşrıḳa fi ḥükmi isti'māli'l-minṭaḳa mine'l-fiḍḍa 225
Kevākibü'l-mütelālī Şerḥu Ḳaṣīdeti'l-Ġazzālī 226
Kevākibü'l-vekḳād fi ḥüsni'l-i'tiḳād 226
Kevākibü's-sārī fi ḥaḳīḳati'l-cüz'i'l-iḫtiyārī 223
Kevkebü'ṣ-ṣubḥ fi izāleti leyli'l-ḳubḥ 226
Keyvān-ı Ṣābūn Maḥallesi 220
Kezek 219
Ḳıbrıs 140
Ḳılıç Alī Paşa Cāmi'i 99, 183
Ḳırım 103, 104, 176, 255
Ḳırımī Efendi Çeşmesārı 316
Ḳızıl Mescid 150
Ḳızlar Ağası 283
Kifāyetü'l-ġulām fi erkāni'l-İslām 226
Kilis 267
Kiremitçi Süleymān Ağa Mescidi 169
Kirmān 103
Kisveci Dede 298
Kitābetü'l-'aliyye 'ale'r-Risāleti'l-Canbulāṭıyye 227
Kitāb-ı Hidāye 215
Kitābu 'Alemi'l-melāḥa fi 'İlmi'l-fılāḥa 224
Kitābu rub'i'l-ifādāt fi rub'i'l-'ibādāt 224
Kitābu'l-meṭālibi'l-vāfiyye şerḥu'l-Ferā'idi's-seniyye 224
Kitābü'l-cevāb 'ani'l-es'ileti'l-mā'ihi ve'l-aḥdi ve's-siyer 223
Kitābü'l-müstefid fi 'ilmi't-Tecvīd 224
Kitābü'l-vücūd ve'l-ḥaḳ ve'l-ḥiṭābi'ṣ-ṣıdḳ 223
Ḳoca Bekr Paşa Mektebi 196

Ḳoca Muṣṭafā Paşa 112, 147, 183
Ḳonya 110, 119, 161, 198, 260, 271, 295, 310, 312
Ḳoruḳ Maḥallesi 277
Ḳoskа 240
Ḳozlu Cāmi'i 313
Köprü 210
Köstendil 230
Ḳubād-ı Şirvānī (Şāh) 251
Ḳuds 114, 116, 117, 122, 123, 130, 137, 140, 153
Ḳuds-i Şerīf Mevleviyyeti 176
Ḳuleḳapısı Ḳabristānı 149
Ḳumḳapı 134
Ḳumla-i Sefīd Ḳaryesi 257
Ḳur'ān-ı Kerīm (Muṣḥaf-ı Celīl/Şerīf) 62, 109, 113, 117, 118, 127, 134, 140, 142, 150, 159, 160, 170, 197, 203, 205, 211, 215, 221, 222, 227, 252, 279, 291, 301, 304, 312
Ḳurretü'l-'ayn fī Beyāni verdi'l-ḫamīs ve'l-işneyn 294
Ḳurşunlu Maḥzen Cāmi'i 101
Ḳuyubaşı 172
Ḳuyubaşı Cāddesi 172, 303
Küçük Ayaṣofya 295
Küçük Otluḳçu Yoḳuşu 203
Küçük Piyāle Paşa 254, 314
Küçük Piyāle Paşa Tekyesi 254
Kürdistān 150, 276
Kütahya 122, 251, 252, 270, 271
Kütüb-i sitte 215

L

La'lī Efendi Çeşmesi 126, 135, 136, 172, 173, 184, 185, 195, 210, 211, 214, 280
Ladiḳ 176
Lāġar Naṣūḥ Mektebi 178
Lāġar Naṣūḥ Mu'allim-ḫānesi 158
Lāleli 240
Lāyiḥ Efendi (Ḳırımlı, Meḥemmed) **176**
Lebīb Dede (Mevlevī) 271
Lebīb Efendi 191
Lehistān 215
Lem'a-i nūrāniyye 285
Leme'ātu'l-envār fī'l-maḳṭū'i lahm bi'l-Cenne ve'l-maḳṭū'i lahm bi'n-Nār 223
Leme'ātü'l-berḳı'n-Necdī şerḥu Tecelliyāt-ı Ḥażret-i Maḥmūd Efendi 223
Leṭā'if 312
Leṭā'ifü'l-minne 117
Limni 261
Lum'atü'n-nūri'l-muḍiyye 'ani'l-ebyāti's-sabi'ati'z-zā'ide mine'l-Ḥamriyyeti'l-Fāriżiyye 223
Luṭfī Dede (Şeyḫ Meḥemmed) **297**
Luṭfu'llāh Efendi (Ebū İsḥāḳ İsmā'īl Efendi-zāde, Meḥemmed) **209**
Luṭfu'llāh Efendi (Ṣadr-ı Anadolu) 195
Lü'lü'ü'l-meknūn fī ḥükmi'l-iḫbār 'ammā seyekūn 226
Lüġat-i Şāhidī 314

M

Ma'ārifü'l-ġaybiyye şerḥu'l-'Ayniyyeti'l-Cīliyye 223
Ma'rifet-nāme 249
Maġnisa 106, 181, 196, 199
Maġnisa Mevlevī-ḫānesi 297
Maġosa 132
Maḥalletü'l-Ḳaymeriyye 276
Māhiyye 200
Maḥkeme Cāmi'i 154

Maḥmūd bin Muṣṭafā 135
Maḥmūd Dede Efendi (ö. 1157) 182
Maḥmūd Efendi (Eski Alī Paşalı) **204**
Maḥmūd Efendi (Eyüblü, Şeyḫ) **237**
Maḥmūd Efendi (Fażlī-zāde, Sinānī Şeyḫi) **279**
Maḥmūd Efendi (Gelenbe Ḳasabası Müftīsi) **157**
Maḥmūd Efendi (Ḫˇāce Maḥmūd Efendi, ö. 1168) **214**
Maḥmūd Efendi (Ḥalmānī, Ḥācī) **209**
Maḥmūd Efendi (Menteş-zāde, Burusalı) **189**
Maḥmūd Efendi (Şeyḫ Ġafūrī) 248
Maḥmūd Efendi (Toḳadlı, Ḳız Maḥmūd) **135**
Maḥmūd Ḫān-ı Evvel 7, **99**, **105**
Maḥmūd-ı Kürdī 142, 220, 221
Maḥmūd-i Sālimī 137
Maḫrecü'l-mülteḳā ve Minhācü'l-mürteḳā fi'l-fiḳh 227
Maḳābir-i Ṣāliḥīn 152
Maḳāṣıdü'l-mumaḫḫaṣa fi beyāni keyyü'l-ḥimmeṣe 226
Mālik bin Kināne 219
Maltepe 161, 291
Manṣūr-ı Menūfī 187
Mantıcı Maḥallesi 109
Manżūme-i İbn Ẕikrī 105
Manẓūme-i Şeyḫ Aḥmed eṣ-Ṣafedī 224
Manẓūmetü mi'ete ve ḫamsūne beyten 226
Manẓūmetü'l-Ḫulefā 227
Mar'aş 118, 150
Mecālisü'ş-Şāmiyye fi mevā'iẓi ehli'l-bilādi'r-Rūmiyye 223
Mecdī Efendi (Edirneli Meḥemmed) 96, 241
Mecdī Efendi (Muṣṭafā, Şā'ir) 168
Mecmū'u ḫuṭebi't-tefsīr ve ḫalli fih ilā tis'ati ḫuṭbeten ve işneyn ve ṣelāṣīn 226
Medāyiḥü'l-kübrā fi ḫaḳḳi'l-Muṣṭafā 132
Medḫü'l-ḥimāme fi Şürūṭi'l-imāme 224
Medīne 105, 112, 117, 127, 173, 181
Medīne-i Münevvere Mevleviyyeti 195, 208
Medrese-i Belediyye 130
Medrese-i Berāniyye 206
Medrese-i Beyāniyye 152, 153
Medrese-i Emīniyye 127
Medrese-i Kelāse 119
Medrese-i Ömeriyye 219, 222
Medrese-i Süleymāniyye 276
Meşnevī-yi Ma'nevī 161, 162, 189, 235, 237, 271
Mehādiye 103
Meḥemmed (Fātiḥ Sulṭān, Ḫān) 100, 137, 143, 165, 172, 173, 212
Meḥemmed Ağa (Fındıḳlılı) 310
Meḥemmed Ağa (Ḥabeşī) 304
Meḥemmed Ağa (Kemānkeş) 309
Meḥemmed Ağa (Sīmkeşbaşı) 240
Meḥemmed Ağa (Yavaşça) 234
Meḥemmed Ağa Tekyesi 235, 304
Meḥemmed Ārif Efendi 136
Meḥemmed Baḫtī Efendi (Ḫˇāce, Ḳıyāsī) 207
Meḥemmed bin Alī 135
Meḥemmed Dede (Ağa-zāde) **125, 155**
Meḥemmed Dede (Ḥaleb Mevlevī-ḫānesi Şeyḫi) **241**
Meḥemmed Dede (Ḳaraḥiṣārī, Semā'ī) 275
Meḥemmed Dede (Meşnevī-ḫˇān) **276**
Meḥemmed Dede (Sipāhī) 271

Meḥemmed Dede Efendi (Ḫalīl Sālik Dede Ḫalīfesi) 161
Meḥemmed Dede Efendi (Ulūfeci-zāde Kütahyalı) 271
Meḥemmed Efendi (Şeyḫī, *Şaḳā'iḳ* müẕeyyili) 96, 231, 263
Meḥemmed Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde) **259**
Meḥemmed Efendi (Acı Çeşmeli) 235
Meḥemmed Efendi (Ammār-zāde Ebū Sa'īd, Naḳībü'l-eşrāf) 144
Meḥemmed Efendi (Ārif Dede, ö. 1095) 265
Meḥemmed Efendi (Ayaḳlı Kütüb-ḫāne) 178
Meḥemmed Efendi (Belġradlı) 279
Meḥemmed Efendi (Bendirekli) 290
Meḥemmed Efendi (Beyoğlu, Ağa Cāmi'i İmāmı) **183**
Meḥemmed Efendi (Bosnalı) **112**
Meḥemmed Efendi (Burusalı, Müderris) **123**
Meḥemmed Efendi (Cezerī-zāde) 195, 280
Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi) **268**
Meḥemmed Efendi (Cum'a Vā'iẓi, Dervīş) **143, 242, 257**
Meḥemmed Efendi (Çeşmī) 106
Meḥemmed Efendi (Dede) **311**
Meḥemmed Efendi (Ders-i ām) **173**
Meḥemmed Efendi (Dramalı, Şeyḫ) 289
Meḥemmed Efendi (Dürrī) **145**
Meḥemmed Efendi (Edirneli, Ḳoca Ḳaṣṣāb-zāde) 183, 237, 279, 306
Meḥemmed Efendi (Fındıḳlı Tekyesi Şeyḫi) **288**
Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāy Mu'allimi) **184**
Meḥemmed Efendi (Ġalaṭa Sarāyı Şeyḫü'l-ḳurrāsı) **304**
Meḥemmed Efendi (Ḫˇāce-zāde, Ḳaraḳız) 122, 141
Meḥemmed Efendi (Ḥāfiẓ, İstanbullu) **270**
Meḥemmed Efendi (Ḥafīd, Sivasī Dergāhı Şeyḫi) **234**
Meḥemmed Efendi (Ḥalebli) 149
Meḥemmed Efendi (Hāşim Efendi-zāde) **166**
Meḥemmed Efendi (İmām-zāde, Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti) 147
Meḥemmed Efendi (İzmirli) **178**
Meḥemmed Efendi (Ḳādirī, Dervīş) **261**
Meḥemmed Efendi (Ḳaraḫarmanlı, Yeñiçeşme Mescidi İmāmı) **111**
Meḥemmed Efendi (Ḳassām, Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī Aḫfādı) 188
Meḥemmed Efendi (Ḳassām-ı Askerī) 141
Meḥemmed Efendi (Ḳaysūnī-zāde) 308
Meḥemmed Efendi (Keşfī) **260**
Meḥemmed Efendi (Kevākibī-zāde, Şeyḫ) 158
Meḥemmed Efendi (Ḳudsī-zāde, Şeyḫ) 166
Meḥemmed Efendi (Külḫanī, ö. 1100) 193
Meḥemmed Efendi (La'lī-zāde, Şeyḫ) 192
Meḥemmed Efendi (Ladiḳ Müftīsi) **176**
Meḥemmed Efendi (Ma'ālī-zāde, Burusa Naḳībü'l-eşrāfı) **121**
Meḥemmed Efendi (Mecdī, *Şaḳā'iḳ* mütercimi) 96, 241

Meḥemmed Efendi (Mīr-zāde) 175
Meḥemmed Efendi (Mīrzā-zāde, Şeyḫü'l-İslām) **119, 132**, 147, 175, **176**
Meḥemmed Efendi (Mollā Aḥmed-zāde) 257
Meḥemmed Efendi (Mudanyavī, İmām) 300
Meḥemmed Efendi (Muṭavvelci) 200
Meḥemmed Efendi (Mü'eẕẕin-zāde Ḥācī) **165**
Meḥemmed Efendi (Münād-zāde Aḥmed Efendi) **168**
Meḥemmed Efendi (Niẓāmī Şeyḫ) 247
Meḥemmed Efendi (Pīrī, İstanbul Ḳāḍīsi) **146**
Meḥemmed Efendi (Rāst Mehemmed) **253**
Meḥemmed Efendi (Refdī) 166, 167
Meḥemmed Efendi (Saçaḳlı-zāde, Mar'aşlı) **118**
Meḥemmed Efendi (Ṣāliḥ Paşa İmāmı, ö. 1166) **198**
Meḥemmed Efendi (Seyyid) **196**
Meḥemmed Efendi (Süleymāniyye Cāmi'i Ḫaṭībi) **146**
Meḥemmed Efendi (Şehrī, Dede) 311
Meḥemmed Efendi (Şemsü'd-dīn-zāde, Mekke Ḳāḍisi) 136
Meḥemmed Efendi (Şemsī) **255**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ḥikmetī) **301**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Seyyid Ḥabīb) 235
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Ṣuḥufī) **261**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Ebū Sa'īd) 138
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Mollā Gürānī) 244
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde) 122
Meḥemmed Efendi (Şeyḫü'l-ḳurrā) 165, 215
Meḥemmed Efendi (Şiblī-zāde, Burusalı) **154**
Meḥemmed Efendi (Ṭarsūsī, *Mir'āt* muḥaşşīsi) **123**
Meḥemmed Efendi (Tefsīrī) 118
Meḥemmed Efendi (Terzī-zāde) **159**
Meḥemmed Efendi (Ṭrabzonlu, ö. 1148) **140**
Meḥemmed Efendi (Türkmen-zāde) 203
Meḥemmed Efendi (Vānī Şeyḫ) **204**
Meḥemmed Efendi (Yazıcı-zāde eş-Şeyḫ) 247
Meḥemmed Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, ö. 1151) **168**
Meḥemmed el-Enarī 260
Meḥemmed Emīn Efendi (Anḳaravī) 155, 182
Meḥemmed Emīn Efendi (Ḥācī Ḥüseyn Efendi'niñ oğlu) 198
Meḥemmed Es'ad Efendi (Anḳaravī Ṣofu Emīr) 181
Meḥemmed Es'ad Efendi (Oṣmān Efendi-zāde) 185
Meḥemmed Mollā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Şerīf-zāde) 181
Meḥemmed Paşa (Ebū Fārūḳ) 82, 160
Meḥemmed Paşa (Mışr Vālīsi, Rāġıb) 200
Meḥemmed Paşa (Muḥsin-zāde, Ṣadr-ı esbaḳ) 232
Meḥemmed Paşa (Ṣadr-ı A'ẓam, Elmās) 176
Meḥemmed Paşa (Silāḥdār) 258
Meḥemmed Paşa Cāmi'i 185

Meḥemmed Şerîf Efendi (Şeyḫü'l-İslâm) 195
Meḥemmed-i Erzincânî 233
Meḥemmed-i Üsküdarî 105
Meḥemmed-i Żaʿîfî 203
Mekke 113, 120, 124, 133, 136, 145, 149, 158, 165, 166, 168, 175, 179, 188, 200, 202, 208, 209, 258, 293
Mekke-i Mükerreme Mevleviyyeti 123, 132, 150, 163, 170, 171, 176, 181
Mengli Cāmiʿi 128
Merc-i Daḥdāḥ Ḳabristânı 109, 115, 119, 128, 130, 142, 153, 276
Merzifon 106, 145
Mesʿûd Efendi (Bolevî Emîn Efendi dâmâdı) **192**
Mesʿûd Efendi (Manṭıḳcı) 175
Mescid-i Aḳṣā 114
Mevâhibü'l-cezîle fî merviyyâti'l-faḳîr Muḥammed ibn Aḥmed ʿUḳayle 294
Mevlânâ 119, 161, 265, 271, 276
Mevlânâ Şemsü'd-dîn-i Fenârî 121
Mevlevî-ḫâne (ḫânḳâḥ) 106, 125, 238, 251, 252, 253, 256
Mıṣr 111, 117, 119, 120, 122, 123, 132, 134, 137, 138, 140, 142, 145, 160, 171, 174, 182, 186, 205
Mıṣr Mevleviyyeti 155, 157
Mıṣrî-yi Niyāzî 261
Miʿrâciyye 162, 189
Miʾyâru'ṭ-ṭarîḳa 235
Midilli 259
Miftâḥu'l-fütûḥ fî mişkâti'l-cism ve zücâcati'n-nefs ve miṣbâḥu'r-rûḥ 227
Miftâḥu'l-maʿiyye şerḥu Risâleti'n-Naḳşibendiyye 223
Miftâḥü'l-felâḥ 216
Minhâcü'l-ʿâbidîn 220
Minhâcü'l-Fuḳarâ 252
Minḳârî-zâde Dâmâdı 203
Mir'ât 123
Mirḳâtü'l-uṣûl 123
Miyân Muḥammed (Maʿṣûm-ı Serhendî) 228
Mollâ Aşḳî Cāmiʿi 162
Mollâ Cāmî 144
Mollâ Ḫüsrev (*Dürer* mü'ellifi) 123, 220
Mollâ Müncil 108
Mollâ Uşşâḳî Cāmiʿi 316
Monlâ Çelebi Tekyesi 237
Monlâ Gürânî 193
Mora 243, 264, 313
Mostar 149
Muʿallâ Efendi (Tekfûrṭaġlı) 247
Muʿallâ (Ḳabristânı) 150, 123, 293, 303
Muʿallim-ḫâne 154, 168
Mudanya 244
Muḍarriyye 162
Muḥammed Bahâ'ü'd-dîn (Şâh-ı Naḳşibend) 228
Muḥammed Bâḳîbi'llâh-i Tâcü'd-dîn 228
Muḥammed bin Alâ'ü'd-dîn (Kürdî, Şeyḫ) 142
Muḥammed bin Alî (Kâmilî, Şeyḫ) 152
Muḥammed bin Berekât 221
Muḥammed bin Ḫalîl bin Abdü'l-ġanî 137
Muḥammed bin Kemâlü'd-dîn 142
Muḥammed bin Muḥammed (Bedîrî) 206

Muḥammed bin Muṣṭafā 175
Muḥammed bin Sitānī 213
Muḥammed bin Süleymān (Maġribī) 151
Muḥammed bin Şerefü'd-dīn 130
Muḥammed bin Şeyḫ Aḥmed bin Ḥicāzī 205
Muḥammed bin Uḳayletü'l-Mekkī 140
Muḥammed bin Yaḥyā bin Aḥmed 128
Muḥammed bin Zevyetü'ş-Şirvānī 251
Muḥammed Ebi'l-mevāhib 152
Muḥammed Ebi'l-mevāhib ibn Abdü'l-bāḳī 293
Muḥammed Efendi (Ayn-ı Ekber) 257
Muḥammed el-Ammārī 130
Muḥammed el-Bā'ūnī 227
Muḥammed el-Balabānī 215
Muḥammed el-Ḥabbāl 119
Muḥammed el-Ḫalīlī 130
Muḥammed Emīn (Berzencī) 117
Muḥammed es-Sürūr 137
Muḥammed Ḥabbāl 128, 139, 142, 151
Muḥammed ibn Abdu'r-raḥīm 114
Muḥammed ibn Aḥmed (Ebi'l-fer, Acemī) 205
Muḥammed ibn Aḥmed (Uḳayletü'l-Mekkī) 127
Muḥammed ibn Alī el-Aḥmedī 293
Muḥammed ibn Alī eṣ-Ṣıyād 205
Muḥammed ibn Kemālü'd-dīn ibn Ḥamza 221
Muḥammed ibn Muḥammed (Maḳdisī) 116
Muḥammed ibn Süleymān (Maġribī) 128, 215
Muḥammed Raḥmetu'llāh (Eyyūbī) **152**
Muḥammed Ṭabī'at **119**
Muḥammed Uḳayle **293**
Muḥammed-i Aşmāvī 205
Muḥammed-i Baḳarī 142
Muḥammed-i Baṣrī 140
Muḥammed-i Berzencī 143
Muḥammed-i Beylūnī 153
Muḥammed-i Bihūtī 142
Muḥammed-i Ḍarīr 149
Muḥammed-i Emkenekī 228
Muḥammed-i Fāsī 187
Muḥammed-i Ġazzī 138, 206
Muḥammed-i Gürānī 117, 205
Muḥammed-i Ḫalīlī 206
Muḥammed-i Ḫarrāşī 149
Muḥammed-i İnānī 137
Muḥammed-i Īsāvī 221
Muḥammed-i Kāmilī 115, 127, 131, 187
Muḥammed-i Kebīsī 128
Muḥammed-i Ḳuraṭā 202
Muḥammed-i Maġribī 117, 142
Muḥammed-i Meḥāsinī 142, 221
Muḥammed-i Şāmī 137
Muḥammed-i Şemdü'd-dīn 228
Muḥammed-i Şerenbāylī 137
Muḥammed-i Üsṭüvānī 142, 221
Muḥammed-i Yābī 142
Muḥammed-i Zemmār 207, 213
Muḥarrem Ağa (Sivaslı) 113
Muḥarrem Efendi (Ṭaşkendī) 197
Muḫtaṣar-ı Müntehā 215
Muḫtaṣaru sīreti'l-Ḥalebiyye 128
Muḥyī Efendi (Bezci-zāde, Şeyḫ) 192
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraḥiṣārī) 233, 282
Muḥyi'd-dīn ibn Arabī (Şeyḫ-i Ekber) 266
Muḥyi'd-dīn-i İsfehsālār 273

Muḳaddemāt-ı Erba'a 171
Mūnis Dede (Mevlevī, Şā'ir) **256**
Murād Ağa Cāmi'i 313
Murād Efendi (Ḳayṣerīli, Ḳara Murād) 157
Murād Efendi (Sinānī, Şeyḫ) **260**
Murād-ı Keşmīrī (Naḳşibenbī) 267
Murādiyye Cāmi'i 158
Mūsā Dede (Ṣafī) 241
Mūsā Efendi (Müderris) 203
Muṣallā Cāmi'i 216
Muṣṭafā bin Manṣūr 140
Muṣṭafā Efendi (Abdu'llāh Efendi-zāde) **187**
Muṣṭafā Efendi (Alacacı-zāde) 191
Muṣṭafā Efendi (Alā'ü'd-dīn Tekyesi Şeyḫi) **278**
Muṣṭafā Efendi (Anṭalyalı) 275
Muṣṭafā Efendi (Arab-zāde, Ḥācī) 122
Muṣṭafā Efendi (Aṭā'ī el-Ḥāc) **141**
Muṣṭafā Efendi (Atīḳ Vālide Sulṭān Cāmi'i imāmı) **239**
Muṣṭafā Efendi (Birāder-zāde) **138**
Muṣṭafā Efendi (Buḫūrī-zāde, Velī Paşa Ḳayını) **116**
Muṣṭafā Efendi (Burusalı, Rebīb) **136**
Muṣṭafā Efendi (Burusalı, Ḫalveti) **259**
Muṣṭafā Efendi (Çālāk-zāde, Şeyḫ) 277
Muṣṭafā Efendi (Çorlulu, İmām-zāde) **179**
Muṣṭafā Efendi (Dervīş) **257**
Muṣṭafā Efendi (Dürrī-zāde) 173
Muṣṭafā Efendi (Esīrī Dāmādı, Şeyḫ) 216
Muṣṭafā Efendi (Fenā'ī, Şeyḫ) 282
Muṣṭafā Efendi (Fındıḳ-zāde İbrāhīm Efendi) 193
Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ḳuru Yemişçi-zāde) 179
Muṣṭafā Efendi (Ḥāfıẓ, Ya'ḳūb-zāde) **291**
Muṣṭafā Efendi (Ḫāṣköylü) **308**
Muṣṭafā Efendi (Ḫaṭṭāṭ, Vizeli) **155**
Muṣṭafā Efendi (Ḫazīnedār Dede) **315**
Muṣṭafā Efendi (Ḳādirī-ḫāne Seccāde-nişīni) **314**
Muṣṭafā Efendi (Kanġırılı) 267
Muṣṭafā Efendi (Keçeci-zāde) 215
Muṣṭafā Efendi (Kerīm-zāde, İffetī) 167
Muṣṭafā Efendi (Ḳız Muṣṭafā) 180
Muṣṭafā Efendi (Kisveci Dede) **298**
Muṣṭafā Efendi (Maġnisalı) **191**
Muṣṭafā Efendi (Malaṭyalı, Burusa Mollāsı) 136, 170
Muṣṭafā Efendi (Meḥemmed Ṣādıḳ-zāde, İffetī) 166
Muṣṭafā Efendi (Merzifonlu, Mülaḳḳab) 106
Muṣṭafā Efendi (Mevlevī-zāde) 126
Muṣṭafā Efendi (Mışırlı, ö. 1143) **111**
Muṣṭafā Efendi (Mudanyalı, Namāzgāh Tekyesi Şeyḫi) **244**
Muṣṭafā Efendi (Müneccimbaşı Zekī) 126
Muṣṭafā Efendi (Naḫılbend Vā'iẓi) **306**
Muṣṭafā Efendi (Odabaşı, Firāḳī) **232, 244**
Muṣṭafā Efendi (Paşmaḳçı-zāde, Seyyid) **110**
Muṣṭafā Efendi (Revānī-zāde, Şeyḫ) 100
Muṣṭafā Efendi (Sā'atçi-zāde) **177**
Muṣṭafā Efendi (Ṣadrü'd-dīn-zāde) **141**
Muṣṭafā Efendi (Sinobī es-Seyyid eş-Şeyḫ) **233, 308**
Muṣṭafā Efendi (Surūrī) **261**
Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Ḥāfıẓ, ö. 1167) **311**

Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ Maʿnevī) 235
Muṣṭafā Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 110, 135, 177
Muṣṭafā Efendi (Ṭarīḳatçı-zāde, Seyyid) **218**
Muṣṭafā Efendi (Yaʿḳūb-zāde) **140**
Muṣṭafā Efendi (Yeğen Efendi) **267**
Muṣṭafā Efendi (Yekdest Ḥāfıẓ) **214**
Muṣṭafā el-Azīzī 186
Muṣṭafā el-Bekrī 130
Muṣṭafā el-Ömerī 110
Muṣṭafā er-Raḥmetī 153
Muṣṭafā eṣ-Ṣıddīḳī 132
Muṣṭafā Feyżī Efendi (Ḥayātī-zāde, Ḳoca) 162
Muṣṭafā Ḫıżr-ı Cāvī 128
Muṣṭafā ibn Süvār 115
Muṣṭafā Paşa (Dalṭaban) 207
Muṣṭafā Paşa (Muṣāḥib, Ḫᵛāce) 211
Muṣṭafā Paşa Tekyesi 172
Muṣṭafā Rāsiḫ Efendi (Kanġırılı) 203
Muvaffaḳu'd-dīn ibn Ḳudāme (Ebū Ömer Şeyḫ) 219
Muẓṭārī-yi Maġribī 114
Mü'minler Ḳaryesi 125
Mücelledāt-ı Tārīḫiyye 174
Mücerrebāt-ı Zekī 126
Müfred 285
Müftī Ḥammāmı 191
Mükātebāt-ı Ṣūfiyye 256
Mülteḳā 149, 150, 203, 267
Mülteḳā'l-ebḥur 128, 150
Münācātü'l-ḳadīm ve münācātü'l-ḥakīm 227
Münāvī Ḳalʿası 104
Müneccimbaşı Abdu'llāh Efendi Ṣuffesi 270
Müneccimbaşı Tārīḫi 107
Münīf Efendi 148
Münşe'āt 312
Müslim-i Şerīf 212
Müstaḳīm Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Sinānī) 279

N
Naʿīmā Tārīḫi 137
Nābī Efendi (Yūsuf, Şāʿir) 217, 280
Nāblus 132, 134, 219
Naḫılbend Cāmiʿi 165, 211
Naḫılbend Maḥallesi 211, 287
Naḫīfī Efendi (Süleymān, Şāʿir) **99**, **160**
Naḳḳāş Ḥasan Paşa Türbesi 150
Naḳşibendī Tekyesi 242, 267
Namāzgāh 300
Namāzgāh Tekyesi 244
Naṣrü'd-dīn Efendi 144
Naṣūḥ Dede 286
Naṣūḥī Bey 303
Naṣūḥī Dergāhı 303
Naẓarü'l-müşrif fî maʿnā ḳavli eṣ-Şeyḫ 'Ömer ibni'l-Fārıż 223
Nāẓırü'd-dīn-i Ṭaşkendī 228
Naẓīf Bey (Baḥriyye Dā'iresi ketebesi) 242
Naẓīm Çelebi (Pāzārbaşı, Şāʿir) 242, 271
Naẓmī Efendi 234
Naẓmī Efendi Tekyesi 234
Necāḥü'l-ḳārī 212
Necīb Efendi (Ṣuyolcu-zāde, Eyübī) 139, 147, 247, 254, 280
Necm-i Behisnī 174
Necmü'd-dīn Dede 233
Necmü'd-dīn Dede Tekyesi 308
Necmü'd-dīn-i Ferā'izī 115, 137, 142, 151
Necmü'l-Ġazzī 221

Nefeḥātü'l-ezhār ʿalā Nesemāti'l-esḥār 226
Nefeḥātü'l-münteşire fi'l-cevāb ʿani'l-es'ileti'l-ʿaşere ʿan aḳsāmi'l-bedʿiyye 223
Nesemātü'l-esḥār fi medḥi'n-Nebi'l-muḫtār 226
Nesīb Dede (Mevlevī) 271, 276
Nesīb Efendi (Seyyid Abdu'r-raḥmān) 246
Nesīmü'r-rebīʿī fi't-tecādübi'l-bedīʿī 225
Neşāṭī Dede Efendi 265, 271
Netīcetü'l-ʿulūm ve naṣīḥatü ʿulemā'i'r-rüsūm fī şerḥi maḳālāti's-Serhendī el-maʿlūm 225
Nevāficu'l-fā'iḥa bi-revā'iḥu'r-rü'yā eṣ-ṣāliḥa 226
Nevcihān Usta 256
Nevres Efendi (Kerküklü) 100, 147
Nevşehr 177
Neylī Efendi (Mīrzā-zāde, Aḥmed) 134, 147
Niʿamü's-sevābiġ fī iḥrāmi'l-medenī min-Rābiġ 225
Niʿmet Efendi 100
Nihāyetü'l-murād şerḥu Hediyyeti İbni'l-ʿİmād fī fiḳhi'l-Ḥanefiyye 226
Nihāyetü's-sūl fī ḥilyeti'r-Resūl 223
Niksar Mevlevī-ḫānesi 310
Niş 103
Nişāncı Cedīd Meḥemmed Paşa Tekyesi 307
Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmiʿi 137, 154, 215
Niẓāmü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Yūsuf) 302
Nuʿmān Efendi **192**, **278**
Nuʿmān Paşa 171
Nūḥ Efendi (Ḥekīmbaşı, Re'īsü'l-eṭibbā) 112, 120, 208
Nūḥ Efendi (Şeyḫ-zāde) **162**
Nūḥ Ḳuyusu (Cāddesi) 122, 214, 257, 268, 270
Nuḫbetü'l-mes'ele şerḥu't-Tuḥfeti'l-mürsele fi't-tevḥīd 224
Nuḳūdü'ş-şurār şerḥü ʿUḳūdi'd-dürer fīmā yuftā bihi ʿalā ḳavli Züfer 225
Nūr-ı Oṣmānī Cāmiʿi 102
Nūrī Bey (Lala-zāde) 111
Nūrī Efendi (Enderūn-ı Hümāyūn Ḫˇācesi, Muṣṭafā) **156**
Nūrlu Dede Mescidi 193
Nūrü'd-dīn Alī ibn Alī (Seyyid-i Emlesī) 215
Nūrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ Ḳoca, Sünbül Sinān Dergāhı Şeyḫi) 147, 157, 183, 232
Nūrü'd-dīn el-Cerrāḥī 231, 232, 233, 278
Nūrü'd-dīn-i Desūḳī 206
Nūrü'l-ef'ide şerḥü'l-mürşide 226
Nūrü'l-fetāvā 193
Nüzhetü'l-vācid ʿale'l-cenā'iz fi'l-mesācid 226
Nüzhetü'n-nuẓẓār fī ʿilmi'l-ġubār 128

O-Ö

Odabaşı Çārşūsu 277
Oṣmān Bey (Ḫaṭṭāṭ) 111
Oṣmān bin Ḥammūde 187, 206
Oṣmān bin Muḥammed eş-Şemʿa 139, 206
Oṣmān Dede (Nāyī) 271
Oṣmān Efendi (Abdu'llāh-zāde) **180**
Oṣmān Efendi (Aḳbıyıḳ Tekyesi Şeyḫi) **282**
Oṣmān Efendi (Bilecikli, Şeyḫ) 286
Oṣmān Efendi (Bosnavī, Şeyḫ) 240

Oşmān Efendi (Çavuş-zāde, Şeyḫ) 189
Oşmān Efendi (Ḥāfıẓ) 141, 160
Oşmān Efendi (Ḥasan Efendi-zāde) **170**
Oşmān Efendi (İbrāhīm Efendi-zāde, Ḫaṭṭāṭ) 126
Oşmān Efendi (İdrīs Köşkü Şeyḫi) **288**
Oşmān Efendi (Niksarī, Keşfī) 204, 288
Oşmān Efendi (Ṣalāḥī) **214**
Oşmān Efendi (Şeyḫ Hāşimī) 261
Oşmān Efendi (Şeyḫ Oşmān Bey, Ḫalvetī) **268**
Oşmān Efendi (Ulemādan, ö. 1146) **126**
Oşmān Efendi (Üsküdarī) **268**
Oşmān Ḫān ibn Erṭuġrul ibn Süleymān Şāh 96, 227
Oşmān Şem'a 130, 153
Oşmān-ı Ḥaḳīḳī 263
Oşmān-ı Ḳaṭṭān 143, 187
Oşmān-ı Necdī 137
Oşmān-ı Rūḥī 282
Of 209
Oḳmeydānı 111, 159, 179, 186, 191, 198, 204, 216, 255, 257
Oḳmeydānı Ḳabristānı 179
Oḳufça Ḳofi Ḳal'ası 104
Orta Cāmi'i 290
Orta Mezārlıḳ 165, 170, 176, 205, 210, 310
Ortancılar 296
Otaḳçılar 122, 172, 173, 191, 208, 211, 260, 263, 269, 289
Otaḳçılar Cāddesi 263
Otaḳçılar Cāmi'i 260, 269
Otaḳçılar Ḥammāmı 122, 191
Ömer Bey Cāmi'i 190
Ömer Efendi (Aḳ Mollā) 125
Ömer Efendi (Ḫᵛāce-zāde) 182
Ömer Efendi (İstanbullu, Seyyid) **202**
Ömer Efendi (Kürdistānlı, Ders-i ām) 150
Ömer Efendi (Üsküdarī) **306**
Ömer-i Erminācī 140
Ömer-i Ḳārī 220
Örfî-yi Şîrāzī Dīvānı 204
Özi 203, 299
Özi Ḳal'ası 103

P
Parmaḳlıḳ 255
Paşaḳapısı 133, 176, 197
Paşmaḳçı Tekyesi 254, 314
Paṭrona Ḫalīl 103, 106
Pend 121
Perīzād Ḫātūn 288
Pertev Paşa 163, 181
Pıñarbaşı 189
Pıñarbaşı Ḥāmūşānı 115, 136
Pīrī Meḥemmed Paşa Tekyesi 277
Pīrī Paşa Cāmi'i 287

R
Rā'iḥatü'l-cenne şerḥu İżā'ati'd-dücünne 223
Rābi'a Ḫānım 296
Rācī Efendi (Yūsuf Efendi-zāde, Süleymān) **316**
Raḥmetu'llāh ibn Abdü'l-muḥsin-i Eyyūbī (Mevāridī, Şeyḫ) 152
Raḥmī Efendi (Ḳırımī) 147
Ramażān bin Aḥmed 128
Ramażān-ı Akkāvī 142
Ramażān-ı Aṭīfī 142
Ramażān-ı Maḥfī 233
Rannātü'n-nesīm ve ġunnetü'r-raḥīm 224

Rāsim Efendi (Eğriḳapılı) 157, 162
Rāşid Efendi (Malaṭyalı Muṣṭafā Efendi-zāde, Meḥemmed) **136**
Rāşid Efendi (Vakʿa-nüvīs) 170
Ravżatü'l-Ebrār 106
Ravżatü'l-enām fī beyāni'l-icāze fi'l-menām 223
Ravżu'l-miʿṭār bi-revā'iḳi'l-eşʿār 227
Receb Enīs Dede (Mevlevī, Şāʿir) **256, 264, 265, 298**
Receb-i Ḥamdī 142
Reddiyye 118
Reddü'l-cāhil ileʾṣ-ṣavāb fī cevāzi iżāfetü't-taʿtīr ile'l-esbāb 226
Reddü'l-metīn ʿalā müntekıṣi'l-ʿĀrif Muḥyi'd-dīn 225
Reddü'l-müfterī ʿani'ṭ-ṭaʿni fi'ş-Şüsterī 226
Reddü'l-vāfī ʿalā cevābi'l-Ḥaşkefī fī risāleti'l-Ḫuffi'l-Ḥanefī 224
Reddü't-teʿnīf ʿale'l-muʿannif ve işbātü cehli ḫāże'l-muṣannif 224
Refʿü'l-ʿinād ʿan ḥükmi't-tefvīż ve'l-isnād fī naẓmi'l-vaḳf 225
Refʿü'l-iḫtilāf min kelāmi'l-Ḳāḍī ve'l-Keşşāf 223
Refʿü'l-iştibāh ʿan ʿilmiyyeti ismi'llāh teʿālā 224
Refʿü'l-kisā ʿan ʿibāreti'l-Beyżāvī fī sūreti'n-Nisā 224
Refʿü'n-nūr ʿan muḳallidi'l-cārr ve'l-mecrūr fī ʿibāreti Mollā Ḫüsrev 224
Refʿü'r-reyb ʿan Ḥażreti Ġayb 223
Refīʿ Efendi (Kātib-zāde) 195, 202
Refīʿ Efendi (Şeyḫ-zāde, Meḥemmed) **179, 280**
Refīʿā Efendi 235
Remle 215
Remzī Efendi (Meḥemmed, Ḳonyalı) **110**
Resā'il 224
Resā'ilü't-taḫḳiḳ fī Resā'ili't-tedḳīḳ 225
Reşeḥātü'l-iḳdām şerḥu Kifāyetü'l-ġulām 226
Reşīd 122
Reşīdī Efendi (Meḥemmed, Ayaṣofya Cāmiʿi Ders-i āmı) **122**
Rıżā'ü'd-dīn Efendi (Neccār-zāde, Şeyḫ) 308
Risāle fī cevābi su'āl min Beyti'l-maḳdis 225
Risāle fī ḥalli nikāḥ el-muʿteḳidi ʿalā eş-şerīfe 224
Risāle fī ḥükmi tefsīr mine'l-ḥükkām ve Taḳrībü'l-kelām ʿale'l-ifhām fī maʿnā Vaḥdeti'l-vücūd 225
Risāle fī iḥtirāmi'l-ḫubz 225
Risāle fī ḳavlihi 227
Risāle fī su'āl ʿan ḥadīşi Nebevī 224
Risāle fī taʿbīri rü'yā sü'ile ʿanhā 224
Risāle fi'l-ʿaḳā'id 226
Risāle fi'l-fıḳh 226
Risāle fi'l-fünūn 227
Risāle fi'l-ḥadeṣ ʿale'l-cihād ve İştibākü'l-esinne fi'l-cevābi ʿale'l-farżi ve's-sünne 225
Risāle-i fī taḥrīri'n-niṣābi'ş-şerʿī mine'd-denānīr ve'd-derāhim 105
Risāle-i Ḥıżriyye 162
Risāleti uḫrā fī keyyi'l-ḫumşa 226
Riyāżü'd-dīn Bey (Meḥemmed, Naṣūḥī Bey'iñ pederi) 303
Roma 23, 104
Rūḥu'llāh Efendi 188
Rūḥü'l-beyān 106

Rūm Meḥemmed Paşa Cāmi'i 122
Rūmili Ḥişārı 100, 269
Rūmili Ḥisārı Sāḥili 309
Rusya 103
Rūşen Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 246
Rükūbü't-taḳlīd bi'l-iz'ān fi vücūbi't-taḳlīd bi'l-īmān 227
Rüşdī Efendi (Mudurnulu, Şeyḫ) 304

S
Sa'dī Faḳīh Maḥallesi 132
Sa'dī ibn Abdü'l-ḳādir (Ömerī) 222
Sa'du'llāh Efendi (Muṣṭafā, ö. 1164) **180**
Sa'dü'd-dīn Efendi (Feyżu'llāh Efendi-zāde) 141
Sa'dü'd-dīn Efendi (Müstaḳīm-zāde Süleymān) 113, 161, 259
Sa'dü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 102, 138
Sa'dü'd-dīn el-Cibāvī 136
Sa'īd bin Muḥammed Emīn 116
Sa'īd Efendi (Meḥemmed, bk. Abdü'l-fettāḥ Efendi) 121
Sa'īd Efendi (Meḥemmed, Cezerī-zāde Sa'īd Mollā) **195**
Sa'īd Efendi (Naḳībü'l-eşrāf, Meḥemmed) **191**
Sa'īd Efendi (Naḳībü's-sādāt, Meḥemmed) 155
Sa'īd Efendi (Şerīf-zāde Şeyḫ Meḥemmed) **181, 312**
Sa'īd Efendi (Şeyḫ Meḥemmed, Şemsī) **304**
Sa'īd el-Ḥalebī 221
Sa'īd Mollā Efendi (Cezerī-zāde) 195
Sa'īd-i Belḫī 228
Sa'īd-i Sa'sa' 116
Sa'sa' 116
Sabaç 103
Ṣabīḥ Efendi (Vak'a-nüvīs) 315
Ṣābir Efendi (Gelibolulu Pārsā Şeyḫ Meḥemmed) 125, 194
Ṣadefciler Cāddesi 243
Ṣādıḳ bin Muḥammed 108
Ṣādıḳ Efendi (Kerīm-zāde) **166**
Ṣadrü'd-dīn Efendi (Uşşāḳī-zāde, Seyyid Meḥemmed) **124**
Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī 188
Ṣafvetī Efendi Tekyesi 268
Ṣafvetü'l-asfiyā fi beyāni'l-fażileti beyne'l-enbiyā 223
Ṣafvetü'ẓ-żamīr fi nuṣreti'l-vezīr 227
Ṣāḥib Efendi (Şeyḫü'l-İslām Pīrī-zāde) 100
Ṣaḫretu'llāh 214
Saḳızağacı 111, 234, 305
Ṣalacaḳ 233
Ṣalı Tekyesi 192
Ṣāliḥ Dede (Evliyā, Şeyḫ) 263
Ṣāliḥ Efendi (1114'te İmām-ı Evvel-i Cihānbānī) 146
Ṣāliḥ Efendi (Aṭā Efendi İmāmı) 203
Ṣāliḥ Efendi (Burusalı, Ḳāḍī-zāde) **115**
Ṣāliḥ Efendi (Ḥalebli) 162
Ṣāliḥ Efendi (Şehrī) **191**
Ṣāliḥ Efendi (Ṭopḳapılı, Meḥemmed) **113, 114**
Ṣāliḥ-i Behūtī 137
Ṣāliḥiyye 151, 219, 220, 221, 222
Saraç Doğan Mescidi 180
Saraçḫānebaşı 279
Saraçlar Çeşmesi 112, 120, 125, 145, 157, 170, 178, 207, 239, 282, 290
Sarāy-ı Hümāyūn 103, 121, 162

Ṣarfu'l-'inān ilā ḳırā'ati Ḥafṣ Bin Süleymān 223
Ṣarfu'l-e'inne ilā 'aḳā'idi ehli's-sünne 226
Ṣarıyer 178
Ṣarmaşıḳ Tekyesi 248
Ṣavaḳlar 315
Ṣaydā 186
Sedbaşı 258
Sefer-i Cūlānī (Ömer) 151
Sefîne 252
Sefîne-i Nefîse 273
Selâme bin İbrāhīm 149
Selâmsız 230
Selânik 112, 154, 170, 171, 172, 182, 259
Selânik Mevleviyyeti 129, 158, 170, 200
Selânik Rūm Paṭriki 108
Selîm Efendi (Müderris, Meḥemmed) 183
Selîmiyye Câmi'i 151
Selvā'u'n-nedîm ve teẕkiretü'l-'adîm 226
Semendire 103
Seyfu'llāh Efendi (Ḳuṭb) 263
Seyyid Meḥemmed Mollā 138
Ṣıddīḳ Efendi (Şeyḫī-zāde) 215
Ṣıra Emînî-zādeler 239
Ṣıraserviler 111, 179, 301
Ṣırātü's-savī şerḥu dîbâcāti'l-Meṣnevī 226
Ṣırbistān 103
Sırrī Efendi (Şeyḫ Emîn) 236
Sırru'l-muḫtebī fī ḍarîḥi İbni'l-'Arabī 223
Si'ird 249
Silivriḳapısı 155, 291
Silkü'l-le'ālī 200
Sīmī 240
Sīmkeş-ḫane 243
Sinān Paşa 134
Sinān Paşa Câmi'i 233, 308
Sinob 309
Sirniyagur 269
Sittī Ḫānım 155
Siyer-i Ḥalebī 128
Ṣofya 103, 230
Ṣoḳullu Meḥemmed Paşa Tekyesi 307
Ṣāḳıb Dede Efendi (Şeyḫ Muṣṭafā, Mevlevī, Şā'ir) **270**
Ṣenā'ī Efendi (Ḫaṭṭāṭ) 122
Ṣevâbü'l-Müdrik li-ziyâreti's-Sitt Zeyneb veş-Şeyḫ Müdrik 227
Su'âlü vird min Beyti'l-maḳdis ve mi'e cevâbi minhu 225
Ṣūfîler 278, 312
Ṣulḥu beyne'l-iḫvân fî ḥükmi ibâḥati'd-duḫân 227
Sulṭān Aḥmed Ḫān Câmi'i 264, 267, 290
Sulṭān Aḥmed Ḫān Câmi'-i Şerîfi 290
Sulṭān Arġun 252, 271
Sulṭān Ḥammāmı 233
Sulṭān Meḥemmed Ḫān Câmi'i 165, 171, 173, 267
Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābi' 99, 113, 120, 146, 166
Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī 99, 113
Sulṭān Selîm-i Ḳadîm Câmi'i 111, 159
Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Evvel 241, 247, 268
Sulṭān Veled 275
Sulṭāniyye Medresesi 121
Ṣun'u'llāh Efendi 210
Sur'atü'l-intibāh li-mes'eleti'l-iştibāh fî fiḳhi'l-Ḥanefiyye 225
Sūriye 219
Sūr-nâme 148

Süleymān bin Abdu'r-raḥmān bin Ṣāliḥ 160
Süleymān Çelebi (Kiremitçi) 150
Süleymān Efendi (Fāżıl, Kösec) 179, 257, 264, 283, 292
Süleymān Efendi (Ḥekīm) 112
Süleymān Efendi (Ketḫüdā-zāde) **179**
Süleymān Efendi (Selānikli, Şeyḫ) 247
Süleymān Efendi (Yekçeşm) 112
Süleymān Ḫān-ı Evvel 241, 247, 268
Süleymān-ı Naḥvī 202
Süleymāniyye Cāmi'i 146, 246
Süleymān-nāme 106
Sünbül Sinān (Pīr) 112, 147, 183, 232, 277
Sünbülī Tekyesi 288
Sütlüce 238, 242, 308
Süveyş 158

Ş

Ṣa'bān Efendi 124
Ṣa'bān-ı Velī 255
Şāh Çelebi (Mevlevī) 275, 297
Şāh Sulṭān Tekyesi 246, 311
Şaḳāyıḳ-ı Nu'māniyye 96, 124, 154, 173, 231, 239, 299
Şākir Bey (Vak'a-nüvīs) 120
Şām 108, 109, 110, 115, 116, 119, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 137, 138, 139, 142, 143, 146, 150, 151, 152, 153, 159, 160, 169, 174, 175, 187, 188, 205, 206, 215, 219, 220, 221, 222, 225, 227, 276, 293
Şām Mevleviyyeti 166, 193, 194
Ṣaṭṭü'l-Arab 104
Şefīḳ Efendi (1115'te vaḳ'a-nüvīs) 136
Şehīdlik 308
Şehremīni 234, 244, 253, 262, 278
Şehrköyü 103
Şeh-zāde Cāmi'i 159, 267, 277, 283
Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmi'i 313
Şekerḳapısı Bostānı 121
Şekerpāre Türbe 122
Şemā'il-i şerīf 174
Şemsī Tekyesi 259
Şemsü 'alā Cenāḥi ṭā'ir fi maḳāmi'l-vāḳıfi's-sā'ir 224
Şemsü'd-dīn Efendi (Şāmlı, Ḳayṣerī Ḳāḍisi) 136, 172
Şennāvī-yi Cezāyirī 142
Şenşūrī 138
Şerefü'd-dīn Efendi (Eşref-zāde, Meḥemmed) **257**
Şerefü'd-dīn-i Yaḥyā 228
Şerḥ-i 'Aḳā'id-i 'İṣāmī 165
Şerḥ-i Çaġmīnī 165
Şerḥ-i Maḳāṣıd 165
Şerḥu 'Avāmili'l-Cürcānī 276
Şerḥu evrādi'ş-Şeyḫ 'Abdü'l-ḳādir Geylānī 226
Şerḥu Fuṣūṣi'l-ḥikem li'ş-Şeyḫ Muḥyi'd-dīn ibn 'Arabī 276
Şerḥu hāze'n-naẓm 223
Şerḥu Ḥizbi'l-a'ẓam el-müsemmā bi-Feyżu'r-raḥme 217
Şerḥu Manẓūmeti'l-Ḳāḍī Muḥyi'd-dīn el-Ḥamevī 225
Şerḥu Mevāḳi'i'n-nücūm li'ş-Şeyḫi'l-ekber Muḥyi'd-dīn ibni'l-'Arabī 276
Şerḥu Naẓmi's-Senūsiyye el-müsemmā bi-Leṭā'ifi'l-ünsiyye 'alā Naẓmi'l-'Aḳīdeti's-Senūsiyye 227
Şerḥu Naẓmu Ḳabżatü'n-nūr el-müsemmā Nefḥatü'ṣ-ṣūr ve nefḥatü'z-zuhūr 227

Şerḥu Risāle eş-Şeyḫ Arslan 223
Şerḥu Risāle-i Şeyḫ Arslan 276
Şerḥu Ta'rīfi'l-'İzzī 276
Şerḥü'l-Muvaṭṭa' 105
Şerîfe Fāṭıma 129
Şerîfḳapısı 207, 282
Şevāhidü'r-Rażī 117
Şeyḫ Abdu'llāh (Nābluslu) **132**
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ġazzī-zāde, Şāmlı) **115, 174**
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Ḥamza-zāde) **115**
Şeyḫ Abdu'r-raḥmān (Şāmlı, Sefer-i Cūlānī) **150, 159**
Şeyḫ Abdü'l-celīl (Ḥumuṣlu) **120**
Şeyḫ Abdü'l-cevād 187
Şeyḫ Abdü'l-ġanī (Nābluslu) **134**
Şeyḫ Abdü'l-ḥaḳ (Nābluslu Şeyḫ Abdu'llāh'ıñ pederi) 132
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḥalebli) **152**
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ḥumuṣlu) **151**
Şeyḫ Abdü'l-laṭīf (Ṭrablusġarblı) **109**
Şeyḫ Aḥmed (Akkā Müftīsi) **127**
Şeyḫ Aḥmed (Ārifī-yi Eflākī) 273
Şeyḫ Aḥmed (Medīneli, ö. 1147) **127**
Şeyḫ Aḥmed (Meḥāsinī, ö. 1146) 126
Şeyḫ Aḥmed (Şaydālı) **186**
Şeyḫ Aḥmed (Seyyid Şerefü'd-dīn) 227
Şeyḫ Aḥmed (Şāmlı, Aḥmed-i Behisnī) **138**
Şeyḫ Aḥmed (Şemsü'd-dīn-i Marmaravī) 230, 233
Şeyḫ Aḥmed (Yekdest-i Mekkī) 228
Şeyḫ Alā'ü'd-dīn (Üskübī) 247
Şeyḫ Alī (Alī-yi Ömerī, Mūṣullu) **130**
Şeyḫ Alī (Ḳudüslü) **117**
Şeyḫ Alī (Pendencī) **292**
Şeyḫ Alī Dede **298**
Şeyḫ Arslan (Şāzelī) 116, 152
Şeyḫ Bekkār 143
Şeyḫ Cābir (Aḥmed-i Ḥavrānī-zāde) 128, 140, 213
Şeyḫ Cāru'llāh (Muḥammed Ebi'l-luṭf-zāde) **114**
Şeyḫ Ebi'l-Mevāhib 115, 116, 131, 142
Şeyḫ Efendi (Ḳoruḳlu) 277
Şeyḫ el-Murādī (Keşmīrī) 204
Şeyḫ Emīn (Şeyḫ Sa'īd-zāde) 116
Şeyḫ Es'ad (Şāmlı) **128**
Şeyḫ Es'ad (Ṭavīl) **153**
Şeyḫ Ferhād Maḥallesi 134
Şeyḫ Ḥabību'llāh (Ḳudüslü) 117
Şeyḫ Ḥāfıẓü'd-dīn 134
Şeyḫ Ḫalīl (Ġazzī) **116**
Şeyḫ Ḥasan (Ḥasan-ı Naḫḫāl, Ġazzeli) **186**
Şeyḫ Ḥasan (Mışırlı) 160
Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn (Anḳaravī) 147
Şeyḫ İbrāhīm (Ḥamza-zāde) 206
Şeyḫ İbrāhīm (İbrāhīm-i Behisnī) 139
Şeyḫ Meḥemmed (Bosnavī) **174**
Şeyḫ Meḥemmed (Üsküdarī) **105**
Şeyḫ Meḥemmed Mollā 158
Şeyḫ Mizāḥī 142
Şeyḫ Muḥammed (Ḥalebli, Muḥammed-i Zemmār) **207**
Şeyḫ Muḥammed (Ḳudsī) **130**
Şeyḫ Muḥammed (Medīne) **117**
Şeyḫ Muḥammed (Mışr) **205**
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed el-Mevāhibī) **142**
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Aclūnī) **137**
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Beylūnī) **153**
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Ḍarīr) **149**

Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Ġazzī) **206**
Şeyḫ Muḥammed (Muḥammed-i Gürānī) **205**
Şeyḫ Muḥammed (Mūṣullu) 194
Şeyḫ Muḥammed (Şāmlı) **119**
Şeyḫ Muṣṭafā (Cemāl Yūsuf-zāde, Medīne) 173
Şeyḫ Muṣṭafā (Dımışḳī, Ṣıddīḳī) 187
Şeyḫ Muṣṭafā (Ömerī, Şāmlı) **110**
Şeyḫ Muṣṭafā (Şirvānī) **173**
Şeyḫ Muṣṭafā Efendi (Seyyid Dede Meḥemmed Efendi'niñ babası) 131
Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn (Çelebi) 275
Şeyḫ Naṣūḥī 255
Şeyḫ Naṣūḥī (Üsküdarī) 244, 303, 311
Şeyḫ Ni'met el-Fettāḥ **160**
Şeyḫ Oṣmān (Ḳudüslü) 214
Şeyḫ Ömer (Ḥalebli) **140**
Şeyḫ Ömer (Ḥumuṣlu) **169**
Şeyḫ Ömer (Ṭrablusşāmlı) **131**
Şeyḫ Ömer-i Baḳrāṣī 169
Şeyḫ Raḍiyü'd-dīn 116
Şeyḫ Ramażān (Ḥalebli) **128**
Şeyḫ Sa'īd (Şāmlı) **116**
Şeyḫ Sa'īd (Şeyḫ Ömerī) **130**
Şeyḫ Ṣādıḳ (ö. 1143) **108**
Şeyḫ Ṣāliḥ (Şāmlı) **169**
Şeyḫ Ṣāliḥ Dede 262
Şeyḫ Ṣāliḥ Efendi Tekyesi 253
Şeyḫ Selāmī 230
Şeyḫ Seyyid Ḳāsım 227
Şeyḫ Seyyid Muḥyi'd-dīn 228
Şeyḫ Ṣāḳıb Dede (Mevlevī, Şā'ir) 252
Şeyḫ Şemsü'd-dīn 130
Şeyḫ Temīr 128
Şeyḫī Efendi (Meḥemmed, *Şaḳā'ik* müẕeyyili) **96, 239**
Şeyḫler Ḳabristānı 161, 189
Şeyḫler Maḳberesi 237
Şeyḫler Mezāristānı 173, 291
Şeyḫü'l-İslām Paşmaḳçı-zāde Efendi Ṣuffesi 210
Şeyḫü'l-Ḳādir-i Ṣa'lebī 206
Şiblī-zāde Maḥallesi 154
Şifā-yı Şerīf 105, 134
Şihāb Aḥmed bin Muḥammed (Naḫlī) 117, 293
Şihāb Aḥmed ibn Muḥammed (Dimyāṭī) 293
Şihāb Efendi (Şeyḫ Meḥemmed) 246
Şükru'llāh Efendi (Seyyid) 184

T
Ta'ṭīrü'l-enām fi ta'bīri'l-menām 224
Ṭaberiyye 219
Tācü'd-dīn bin Aḥmed 126, 293
Tācü'd-dīn İbrāhīm Kāmil (Ḳayṣerīli) 233
Tācü'd-dīn-i Rūmī 228
Taḫḳīḳu ma'nā el-Ma'būd fi ṣūreti külli ma'būd 227
Taḫḳīḳu'l-intiṣār fi ittifāḳi'l-Eş'arī ve'l-Mātürīdī 'ale'l-iḫtiyār 223
Taḫḳīḳu'l-ḳażiyye fi'l-farḳ beyne'r-rüşve ve'l-hediyye 225
Taḫḳīḳu'z-zevḳ ve'r-reşf fi ma'ne'l-muḫālefeti beyne ehli'l-keşf 223
Taḫḳīḳün-naẓm fi taḫḳīḳi'n-naẓm fi vaḳfi ma'lūm 224
Taḫmīs-i Ḳaṣīde-i Bānet Su'ād 201
Taḫrīku silsileti'l-vidād fi mes'eleti ḫalḳi ef'āli'l-'ibād 223
Taḫrīḳu'l-Öḳlid fi feṭḥi bābi't-tevḥīd 223
Taḫrīr 138
Taḫrīru yemīni'l-eṣbāt fi taḳrīri yemīni'l-iṣbāt 227

Taḥrīrü'l-ḥāvī şerḥu Tefsīri'l-Beyżāvī 222
Taḥṣīlü'l-ecr fi ḥükmi eẕāni'l-fecr 226
Taḥyīrü'l-'ibād fi sükne'l-bilād 225
Taḳsim 184
Taḳvīmü't-tevārīḫ 241
Ṭal'atü'l-bedriyye Şerḥu'l-Ḳaṣideti'l-Muḍariyye 227
Ṭāli'ü'l-ḳubbe Maḥallesi 152
Ṭarīḳat-i Muḥammediyye 118, 218
Taṣavvurāt 165
Taṣdīḳāt 165
Ṭaş Mekteb 134, 165
Ṭaşlıburun Tekyesi 310
Taştīr-i Bedī' 143
Taṭyībü'n-nüfūs fi ḥükmi'l-maḳādim ve'r-ru'ūs 225
Ṭavaş 210
Ṭavşan-ı Bī-Zebān Sebīli 197
Ṭavşanlı Ḳaṣabası 251
Ṭavşanlı Mevlevī-ḫānesi 251
Tebrīz 103, 147
Tecelliyāt 285
Tefsīr-i Beyżāvī 154
Tefsīr-i Ḳāḍī 166
Tehāfüt 154
Tehẕīb 216
Tekerlek Muṣṭafā Efendi Cāmi'i 100
Tekfūrṭağı 107, 247, 301
Tekmiletü'ş-Şaḳāyıḳ fi Ḥaḳḳi Ehli'l-Ḥaḳāyıḳ 35, 97
Tekmīlü'n-nu'ūt fi lüzūmi'l-büyūt 225
Tekye Ḳapısı 230
Temīm-i Dārī 126
Tenbīhu men yelhū 'an ṣıḥḥati'ẕ-ẕikr bi'l-ismihū celle şānühu 225
Tenbīhu mine'n-nevm fi ḥükmi mevācidi'l-ḳavm 226
Tenbīhü'l-efhām 'alā 'Umdeti'l-Ḥükkām 225
Tenvīrü'l-ebṣār 128, 221
Tertību'l-'ulūm 118
Teşḥīẕü'l-ezhān fi taṭhīri'l-edhān 225
Teşrīfü't-taḳrīb fi tenzīhi'l-Ḳur'ān 'ani't-ta'rīb 227
Tevekkül Çeşmesi 243
Tevfīḳu'r-rütbe fi taḥḳīḳi'l-ḫuṭbe 223
Teẕkiretü'ş-Şu'arā 303
Tillo 249
Timoḳ Nehri 103
Tire 106
Toḳad 135, 199, 208, 313
Ṭopçular Cāddesi 121, 179
Ṭop-ḫāne 99, 167, 180, 253, 290, 310
Ṭopḳapısı 113, 114, 123, 161, 168, 173, 176, 189, 192, 193, 212, 237, 244, 251, 282, 291
Ṭopuzlubendi 101
Ṭorlaḳ Alī Dede Maḥallesi 269
Ṭrablus 109
Ṭrablusġarb 174
Ṭrablusşām 106, 116, 221
Ṭrablusşām Mevleviyyeti 131
Ṭrabzon 209
Ṭrabzon Mevleviyyeti 140
Tuḥfetü'n-Nāblusiyye fi'r-rıḥleti'ṭ-Ṭrablusiyye 226
Tuḥfetü'n-nāsik fi beyāni'l-menāsik 224
Tuḥfetü'r-rāki'i's-sācid fi cevāzi'l-i'tikāf fi fenā'i'l-mesācid 225
Ṭulū'ī Efendi 305
Ṭulū'u'ṣ-ṣabāḥ 'alā ḫuṭbeti'l-Miṣbāḥ 223
Tūnusbāġı 111, 113, 133, 176, 191, 195
Turḫān Ḫadīce Vālide 99, 129, 146, 279, 300
Ṭurla Nehri 203, 299

Ṭuzpāzārı 110
Türbetü'd-Daḥdāḥ 139
Türbetü'ṣ-Ṣalāḥiyye 214
Türbetü'ẕ-ẕehebiyye 128

U-Ü
Ubeydu'llāh-i Aḥrār 228
Ubeydu'llāh Efendi **255**
Uḳūdü'l-lü'lü'iyye fi ṭarīḳi'l-Mevleviyye 226
Ursü'd-dīn-i Ḫalīlī 142
Uryānī Dede Türbesi 166
Ustrumca 149
Uşşāḳī Dergāhı 278
Uyūnü'l-emṣāl 'azīmetü'l-miṣāl 227
Uzun Ḳāḍī 115
Üçler Cāmi'i 165
Üsküdar 100, 106, 111, 112, 113, 116, 120, 121, 122, 124, 125, 133, 135, 141, 144, 145, 157, 158, 159, 165, 167, 170, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 194, 195, 197, 198, 203, 205, 207, 210, 214, 230, 231, 233, 239, 243, 244, 248, 255, 256, 257, 268, 269, 270, 280, 282, 283, 287, 290, 291, 298, 299, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 311, 312, 316
Üsküdar Mevleviyyeti 123, 192
Üveys el-Ḳaranī 184

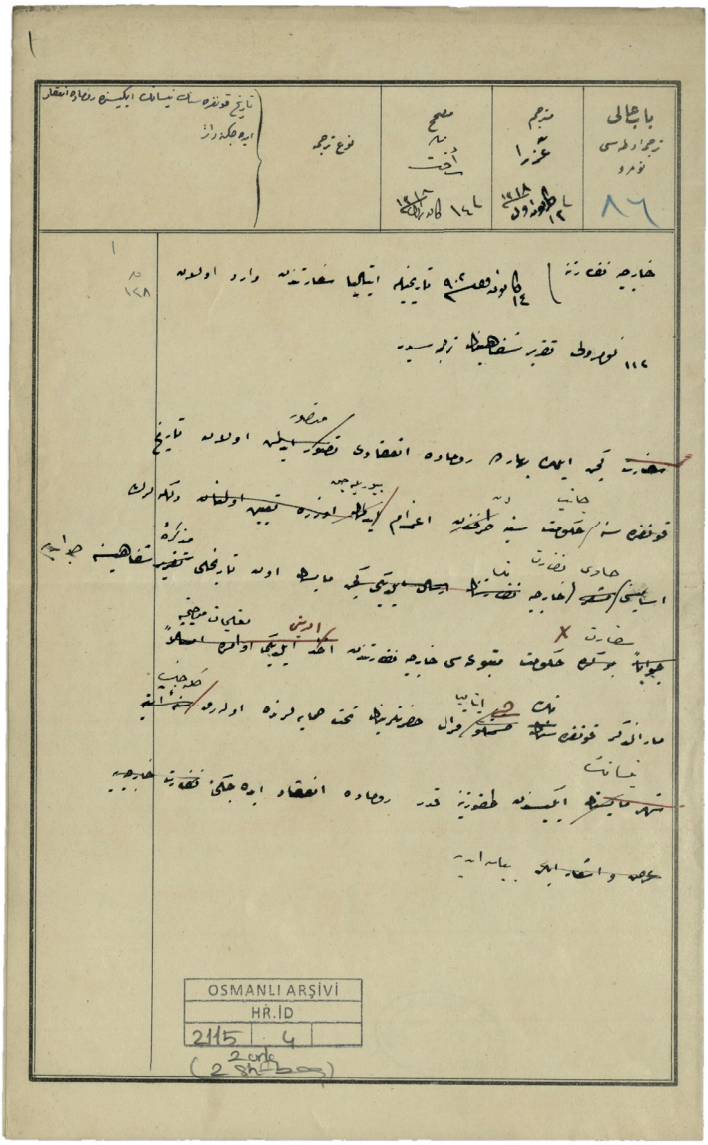
V
Vaḥdet-i Vücūd Risālesi 144
Vāḥidī Efendi (Şeyḫ Alī) 314
Vaḥyī Efendi 264
Vāḳıf Ḳaryesi 234
Vālide Ḥammāmı 310
Vālide Sulṭān Cāmi'i 99, 131, 268
Vān 131, 204
Vānī Efendi 131
Vaż'iyye-i 'İṣāmī 165
Ve'r-reddü 'ale'r-recüli'l-'anīd 224
Veçnin 103
Vefā Meydānı 180, 207, 208
Vefeyāt 109
Vehbī Dede 271
Vehbī Efendi (Seyyid Ḥüseyn, Ṣā'ir) **147**
Veled-i Bevvāb Maḥallesi 110
Veled-i Enbiyā Maḥallesi 294
Velī Paşa Ḳayını (Buḫūrī-zāde) 116
Veliyyü'd-dīn Efendi (Cāru'llāh) **165**
Veliyyü'd-dīn Efendi (Cum'a Vā'iẓi) **270**
Veliyyü'd-dīn Efendi (Dolaybeli Şeyḫ) **316**
Veliyyü'd-dīn Efendi (Kevākibī-zāde) 181
Veliyyü'd-dīn Efendi (Rūmili Ḳāḍī-askeri) 158
Veliyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫü'l-İslām) 126, 196
Veliyyü'd-dīn Efendi (Ṭop-ḫāneli) 129
Veliyyü'd-dīn Efendi (Ümmī Sinān Dergāhı Şeyḫi) **286**
Veliyyü'd-dīn Ṣuffesi 269
Vesīletü'l-'uẓemā ilā Ḥażreti'n-Nebiyyi'l-mücteba 285
Vezneciler 287, 311
Vidin 103
Viṣālī (Odabaşı Şeyḫ Muṣṭafā) 232, 244
Viyana 160
Vize 112
Voynuḳ Şücā'a Mescidi 208

Y
Ya'ḳūb Dede (Ḥelva'ī, Şeyḫ) 311
Ya'ḳūb Efendi (Şeyḫ, Afvī) **270, 282**
Ya'ḳūb-ı Çerḫī 228
Yāfa 219
Yaḥyā Efendi (Şeyḫü'l-İslām Minḳārī-zāde) 215, 267
Yaḥyā Fenārī 131
Yaḥyā Ketḫüdā Zāviyesi 243
Yaḥyā Ṣıddīḳ Efendi **215**
Yaḥyā Şennāvī 137
Yaḥyā Vāḳıf Efendi **155**
Yaḥyā-yı Sezā'ī Efendi 304
Yaḥyā-yı Şirvānī (Seyyid) 233, 251, 282
Yaḥyā-zāde Tekyesi 139
Yaḳacıḳ 316
Yāḳūt el-Arşī 127
Yalıköyü Ḥammāmı 261
Yanıḳ 134
Yanya 107
Yayla 140, 291
Yedi Emīrler Türbe-i Şerīfesi 303
Yediḳule 156, 196, 197, 207, 255
Yediḳuleli Abdu'llāh Efendi 156, 196, 197, 207
Yeğen Efendi 267
Yekdest-i Mekkī 165
Yemiş Efendi 180
Yeñi Cāmi'i 204, 268, 270
Yeñi Mezāristān 109
Yeñi Vālide Sulṭān Cāmi'i 235, 270, 283
Yeñi Ẕeyrek 208
Yeñiçeri Çorbacıları 309
Yeñiçeşme Cāddesi 261
Yeñiçeşme Mescidi 111
Yeñiḳapı Mevlevī-ḫānesi 264, 276, 297
Yeñiköy Sāḥili 178
Yeñişehr 110, 118, 138, 163, 165, 184
Yeñişehr-i Fenār Mevleviyyeti 121, 147, 158
Yeraltı Cāmi'i 101
Yerebaṭan 197
Yıldız Ḥammāmı 309
Yoğurtçular 287
Yūnus Efendi (Ders-i ām, ö. 1163) **173**
Yūnus-ı Ḳalyūbī 137
Yūnus-ı Küfrevī 137
Yūsuf Efendi (Anṭalyalı) **177**
Yūsuf Efendi (Bandırmavī, Şeyḫ) **299, 302**
Yūsuf Efendi (Evliyā Yūsuf) **120**
Yūsuf Efendi (Ḳaraḥiṣār-ı Şarḳī) **172**
Yūsuf Efendi (Mażrūb) 188
Yūsuf Efendi (Nūḥ Efendi-zāde, Evliyā) 120
Yūsuf Efendi (Şeyḫ, Baḳrāṣī) 169
Yūsuf el-Ḳamīnī 220
Yūsuf el-Maḥdūm 251
Yūsuf-ı Sīneçāk Dede 242
Yuvannes Ḳoninos (Ḳaraferyeli) 108
Yüksek Ḳabristān 150
Yüksek Ḳaldırım (Cāddesi) 180, 193, 244
Yümnī Efendi (Şeyḫü'l-İslām, Meḥemmed) **189**

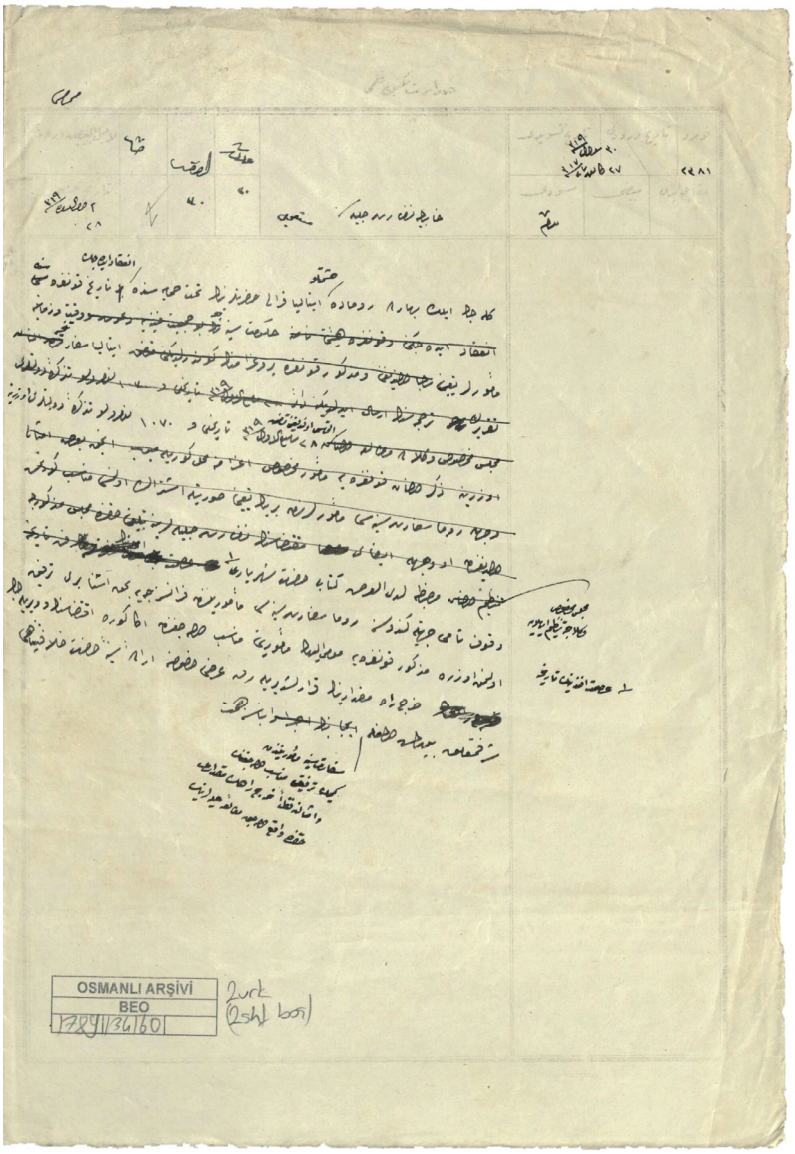
Z
Zāhid-i Emkenekī (Şeyḫ Muḥammed) 228
Zāl Maḥmūd Paşa Cāmi'i 150, 169, 237
Ẕeḫā'irü'l-mevārīṯ fi'd-delāle 'alā mevāżi'i'l-eḥādīṯ 222
Zekeriyyā Efendi (Ders-i ām Meḥemmed) **122, 140**

Zekī Efendi (Muṣṭafā, Müneccimbaşı) **126**
Zeynī Efendi 99
Zeynü'd-dīn-i Bedīrī 137
Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aftas-zāde) 129
Zeynü'l-ābidīn Efendi (Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde, Şeyḫü'l-İslām) **181**
Zeynü'l-ābidīn el-Ġazzī 142
Ẓeyrek 208, 278, 287
Ẓıllü'l-memdūd fī ma'nā Vaḥdeti'l-vücūd 223
Zincirliḳuyu (Cāddesi) 137, 154
Żiyā'ü'd-dīn Efendi (Naḳşibendī) **292**
Żiyā'ü'd-dīn Efendi (Nu'mān Efendi'niñ oğlu) 278
Ziyādetü'l-basṭ fī beyāni 'ilmi'n-noḳṭa 226
Zuhrü'l-ḥadīḳa fī tercemeti ricāli'ṭ-ṭarīḳa 223
Zübdetü'l-fā'ide fi'l-cevābi 'ani'l-ebyāti'l-vāride 223
Ẓülfiḳār Ağa 234

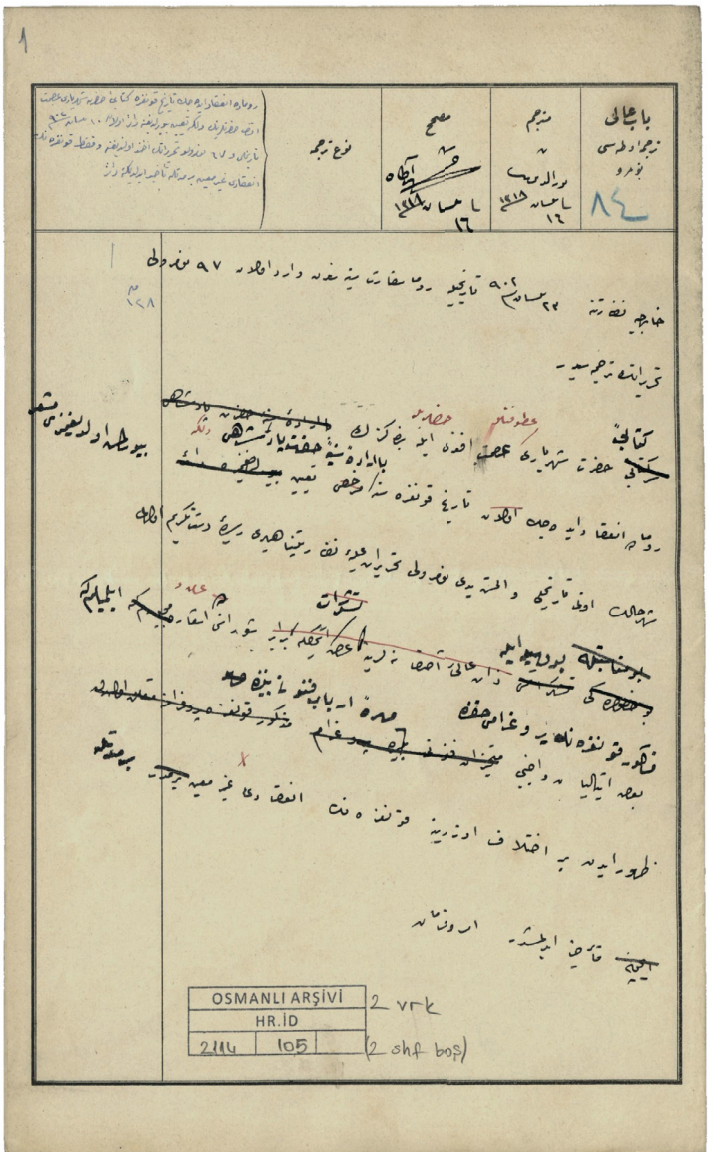
EKLER

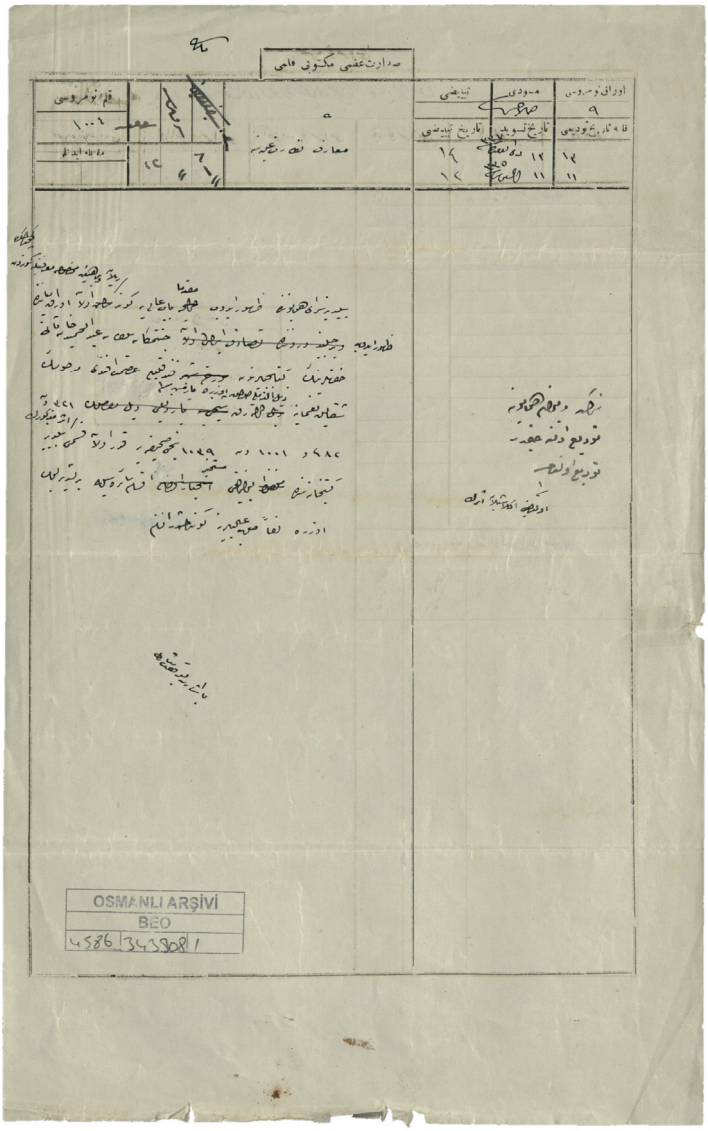
EK 1: Tarih Kongresi'nin 2 Nisan 1902'de Roma'da toplanacağına dair belge.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye, Nr: 2115-4

EK 2: Fındıklılı İsmet Efendi'nin Sadrazam Saîd Paşa'nın tavsiyesiyle Roma'da düzenlenecek olan kongreye harcırâhı karşılanmak üzere gönderilmeye karar verilmesini gösteren belge.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye, Nr: 1789-134160

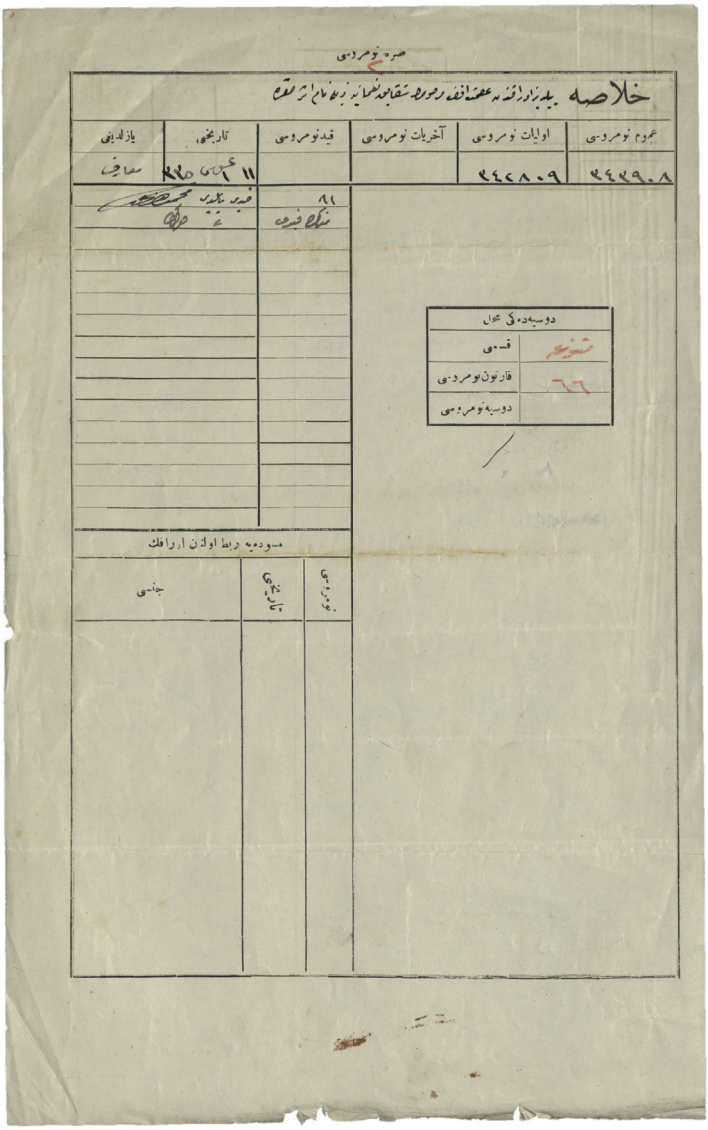

EK 3: Roma'da toplanacak Tarih Kongresi'ne delege olarak katılacak İsmet Efendi'nin tayin edildiğine dair yazının alındığına; fakat toplantının başka bir tarihe ertelendiğini ifade eden belge.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye, Nr: 2114-105

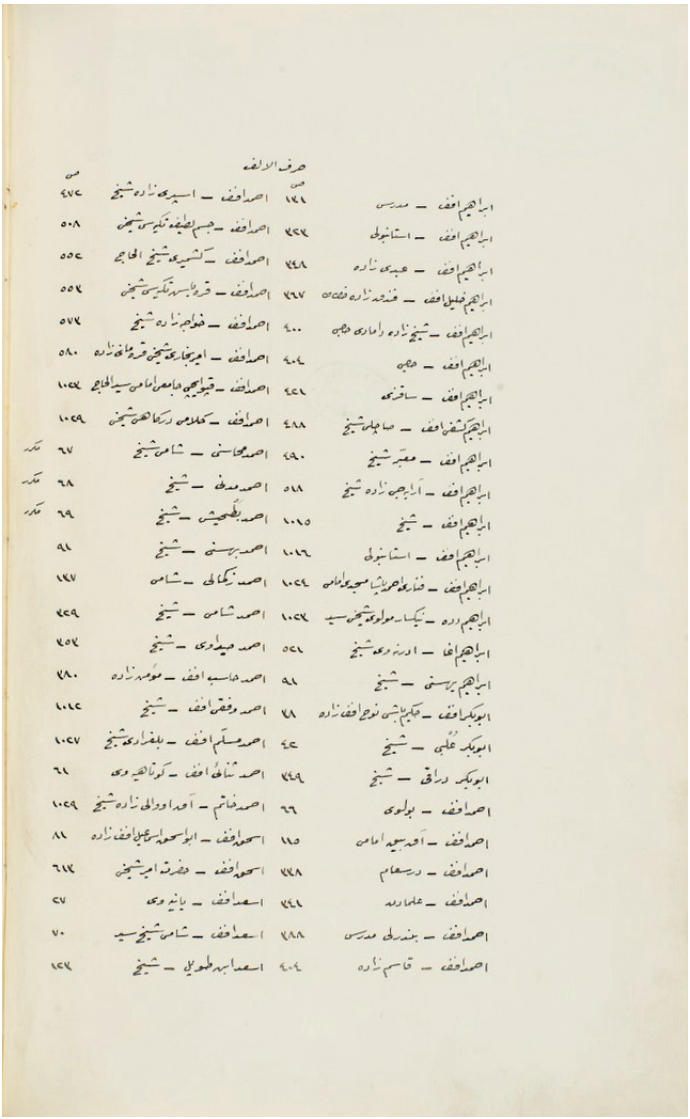

EK 4: Yıldız Sarayı'ndan Bâb-ı Âli'ye gönderilmek üzere olan bazı evrakların, Sultan II. Abdülhamid'in kitapçılarından Fındıklılı İsmet Efendi'nin Şakâ'ik Zeyli'nden parçalar olduğunun fark edilmesini ve 321-482 ve 1001-1039 sayfaları arasındaki kısımların Yıldız Sarayı'nda bulunan İsmet Efendi'ye ait diğer Şakâ'ik parçalarıyla birleştirilmesine dair belge.

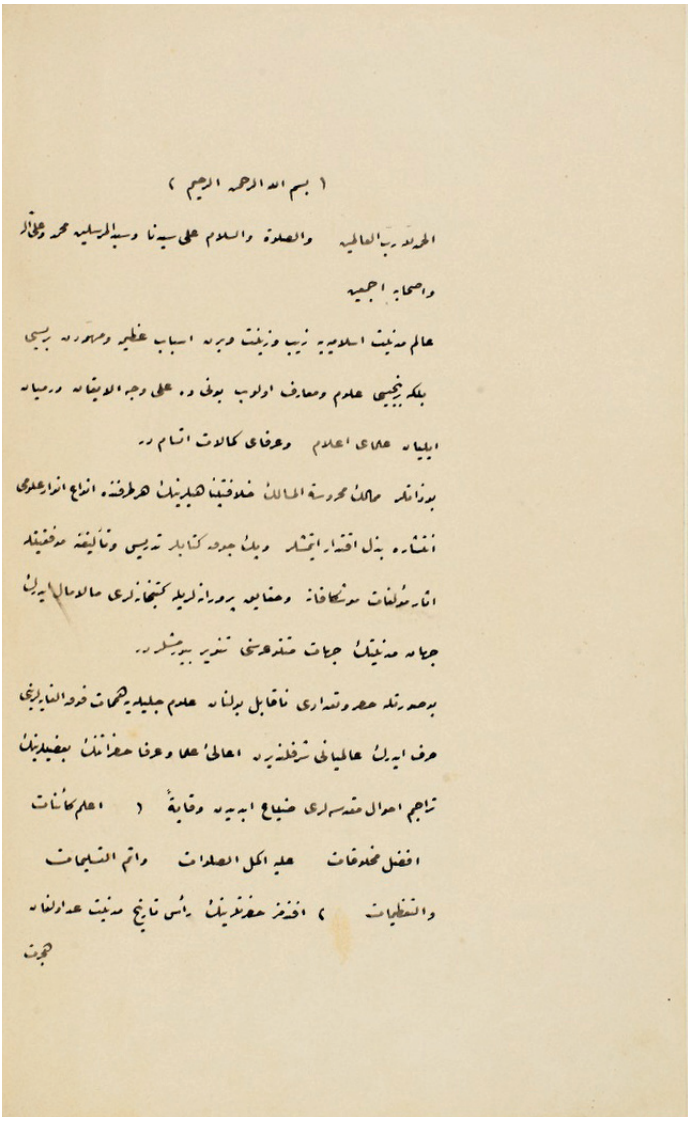
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye, Nr: 4586-343908

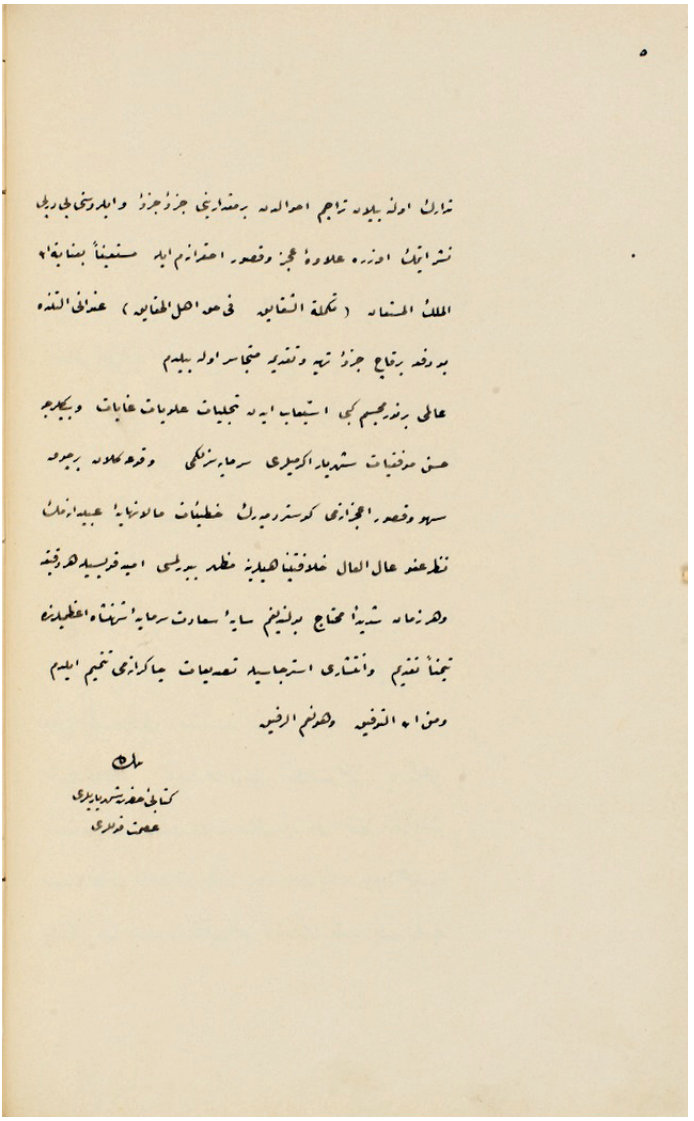
EK 5: Bir önceki belgenin eki.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İrâdeler, İrâde-i Hâriciyye, Nr: 4586-343908

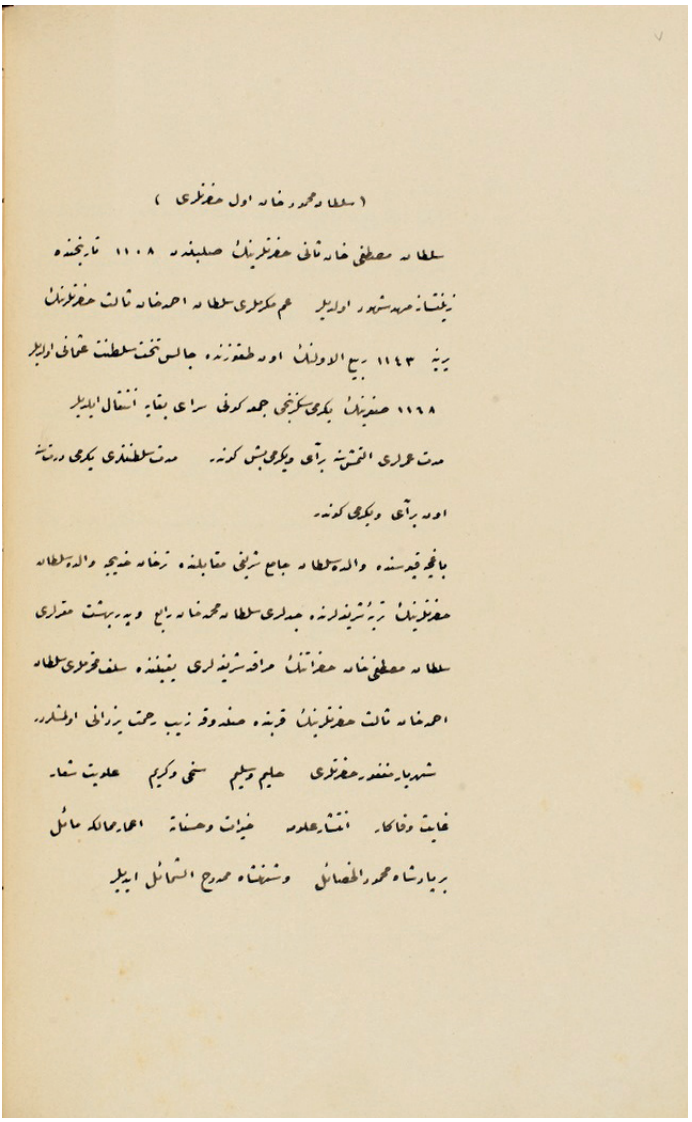
Ek 6: İsmet Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 9290'da kayıtlı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'in fihrist sayfası.

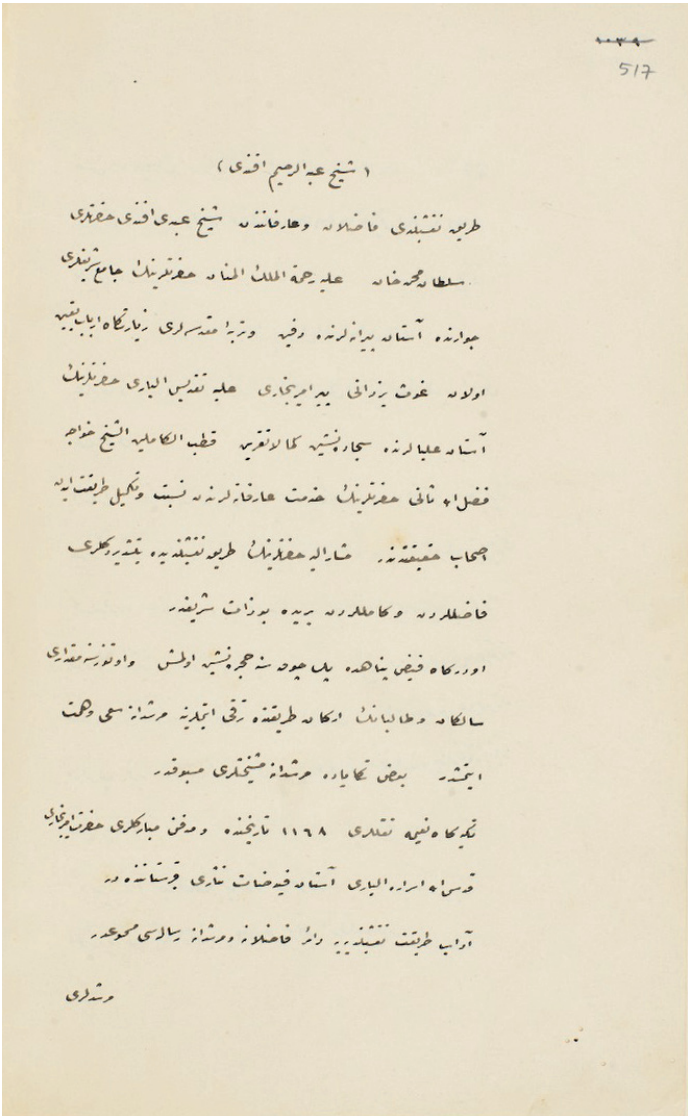
Ek 7: İsmet Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 9290'da kayıtlı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'in Mukaddime kısmı, 1b.

Ek 8: İsmet Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 9290'da kayıtlı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'in Mukaddime kısmının sonu, 3b.

Ek 9: İsmet Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 9290'da kayıtlı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'ta Sultan I. Mahmud'un anlatıldığı kısım, 4b.

517

(شیخ عبد الرحیم افندی)

طریقه نقشبندی فاضلانه وعارفانه شیخ عبدی افندی حضرتلری
سلطان محمد خان علیه رحمة الملک المنان حضرتلرینک جامع شریفلری
جوارنده آستانه بنیان لرنده رفیع وترابی مقدسلری زیارتگاه ایاب وذهاب
اولوب غوث یزدانی پیر امریجاری علیه تقدیس الباری حضرتلرینک
آستانه علیالرنده سجاده نشینه کمال تقریب قطب الکاملین الشیخ خواجه
فضل الله ثانی حضرتلرینک خدمت عارفانه لرنده نسبت وتکمیل طریقت ایله
جناب حضرتلرینک مثالیه حضرتلرینک طریقه نقشبندیه یه تقدیر کلری
فاضللرده وکاملرده بیهده بولنمش شریفدر
اورکاه فیض پناهده بلی جوده سنه حجره نشینه اولمش واولدن سنه لری
سالکان وطالبانک ارکان طریقه رقی ایتدیرمه مرشدانه سعی وکلت
ایتمشدر بعض تکایاده مرشدانه مشیخت لری مسبوقدر
تکیه کاه نفیسه نقشبندی ۱۱۶۸ تاریخنده وفض مبارکلری حضرتلرینک
قدس الله اسرار الباری آستانه فیضفشانلری قرینانه در
آداب طریقت نقشبندیه دائر فاضلانه ومرشدانه رسالسی موجودر
مرشدلری

Ek 10: İsmet Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 9290'da kayıtlı *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik*'in son sayfası, 254b.